پەندەکانی پیرەمێرد

کۆکردنەوە:

رەفیق ساڵحی

www.iqra.ahlamontada.com
منتدى اقرأ الثقافي

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

بسم الله الرحمن الرحيم

پەندەکانی پیرەمێرد

کۆکردنەوەو ساغکردنەوەی:

رە فیق سالە حی

فایەق هوشیار

مستەفا ساڵەح کەریم

مەحمود ئەحمەد محەممەد

محەممەد نوری توفیق

ئەحمەد زرەنگ

سرشناسه	پیره میرد ۱۲۴۶-۱۳۲۹ توفیق محمود ئاغا
عنوان قراردادی	په نده کانی پیره میرد
عنوان نام پدیدآور	توفیق مخمودئاغا
مشخصات نشر	: سنندج : هه ژار ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری	۶۵۶ ص
شابک	٩٧٨-٩٦٤-٧٥٧٣-٢٠-٠
فهرستنویسی	: فیپا
موضوع	په ند
شناسه افزوده	ره فیق ساله حی ٠
ردەبندی کنگره	۳۲۷pir/س۷۴۴ت۹۱۳۹۰
ردەبندی دیویی	۲۲/۸ها
شماره کتابشناسی ملی	۲۲۱۶۸۴۵

انتشارات هەژار

ناسنامەی کتێب

نێوی کتێب : پەندەکانی پیرەمێرد

هۆنراوەی پیرەمێرد

پیت‌چینی ئه کره م موعته قدی سنه

نۆرەی چاپ دووه م ۱۳۹۳

نرخ : ۲۰۰۰۰تمه ن

ژمارەی چاپکراوه :۳۰۰۰ دانه

شابک :٩٧٨-٩٦٤-٧٥٧٣-٢٠-٠

ناوەندی بلاوکەرەوە:سنه بلاوگه ی هه ژار ته له فون ٠٨٧١٢٢٥٣٦٢٥

وتەیەک

خوێنەری ئازیزا

ئێمە کە دەستمان‌دایە کۆکردنەوەو ساغ کردنەوەو لێک دانەوەی سەرجەم شیعرەکانی (پیرەمێرد)، لە پێشەکییەکەیدا بەڵێنی ئەوەمان‌دا کە (پەند)ەکانیشی ساغ بکەینەوە.

هەر چەند خوالێخۆشبوو مامۆستا کاکەی فەللاح لە سەرەتای حەفتاکان‌دا چوار بەرگی قەوارە بچووک‌دا ئەو پەندانەی لە چاپ دابوو بەلام ئێمە بە پشت بەستن بە دەستنووسەکانی پیرەمێرد توانیمان بە شێوەیێکی ڕێک‌وپێک گشت پەندەکانی کۆبکەینەوە. (پیرەمێرد) ئەم پەندانەی لە ڕۆژنامەی (ژیان)دا بەروداوا بلاو کردوونەوە، هەمیشە ئەوەی ڕەچاو کردوە کە پەندە کە لە تەک بارودۆخ‌دا بگونجێ، بۆیە هەر پەندی وێنەیێکی کاریکاتۆریی سەربەخۆیە. شاعیری گەورەی کورد (پیرەمێرد) لە دستنووسەکەی‌دا بەشی زۆری ئەو بۆنانەی دەست‌نیشان کردووەکە پەندەکەی تێدا گوتراوە، هەروەها ناوی ئەو کەسانەشی بردوون کە پەندەکان دەیانگێڕیتەوە، بەلام ئێمە نەمان‌ویست ئەوانە بخەینە بەرچاو. یەکەم پەندی پیرەمێرد لە ژمارە (٣٢٣)ی ڕۆژنامەی (ژیان)دا بلاوکراوەتەوە، بۆیە ئێمەش ژمارە (٣٢٣)مان بەو پەندە داوە، ئیدی بەرودوا گشت پەندەکانمان ساغ کردونەتەوە، تەنانەت ئەو جیاوازی‌یانەشمان باس‌کردووەکە لە نێوان کارەکەی ئێمە چاپەکەی کاکەی فەللاح‌دا هەیە بۆ ئەوەی خوێنەر ئەو حەقیقەتە بزانێ کە ئێمە پاش ساغ کردنەوە ئەو جا پەندەکەمان نوسیوەتەوە.

گرنگیی ئەم پەندانە لەوەدا دەردەکەوێ کە (پیرەمێرد) بە شیعرێکی سادەو

ڕەوان قسەی نەستەق‌و پەندی پێشینان‌و توانج‌و پلار لە هەموو کردارێکی نالەبار دەخاتە پێش چاو.

خوێنەری بەڕێز:

ئەم پەندانە وەک لە سەرەوە ئاماژەمان کرد لە ژمارە (٣٢٣)ی ڕۆژنامەی (ژیان)دا دەست پێدەکات، ژمارە (٤٢٧)ی پەندەکان دواپەندن کە لە ژمارە (٤٢٧)ی ژیان‌دا بلاوکراوەتەوە، لە ژمارە (٤٢٨)ەوە ئیدی لە ڕۆژنامەی (ژین)دا بلاوکراونەتەوە تا دوا پەند.

ئومێدەوارین بەم کارەمان توانیبێتمان خواست‌و ئاواتی خوێنەران بهێنینەدی کە ساڵەهایە چاوەڕێی ئەم پەندانەن بە شێوەیەکی ڕێک‌وپێک بخرێتە بەر دەستیان، وە بەم کارەشمان کەلێنێکی گرنگمان لە کتێبخانەی کوردی‌دا پڕ کردبێتەوەو گیانی پیرەمێردمان ئاسوودە کردبێ.

لیژنە

کۆتایی ساڵی ١٩٨٨

لەدووی سیاسەت خۆت مەخەرە بەند
ڕێوی قەواڵەی پێ بوو، پێستیان کەند

تخوون بە پیاوی سەرچەوت مەکەوە
بە دەست قەرز بدەو بە پێ دووری کەوە

دوو گوێ‌و زبانێ دراوە بە تۆ
دوو بیبەو یەکێ بڵێ لە سەرخۆ

دوشمنی ناوخۆت ڕەگ دەردەکێشێ
دار پوازی لە خۆی نەبێ ناقلیشێ

لە هەموو هەورێ باران نابارێ
ڕاز کەوتە زارێ، ڕاست کەوتە شارێ

ئەوکانییەی ئاوی لێ دەخویتەوە
بەردی تێ مەخە تینووەبیتەوە

بە سوێندی درۆ خۆت مەخەرە داو
تاریکەشەوە گەلاڵی لە ناو

ئەوی ئەیەوێ سەری نەیێشێ
بەقەد بەری خۆی پێ ڕادەکێشێ

گەورە کە یەک بن میللەت سەر دەخەن
دەڵێن دوو ڕێوی شێرێ کەوڵ ئەکەن

ئیشت بە دەست بێ هیوات لێ دەکەن
دار کە بەری گرت پەلی پیا دەدەن

❀❀❀

پـــارە خـــەرجـــی کـــەیت، دەبڕێـــەوە
بـــە خـــەرج نـــەکـــردن کـــۆدەبێتـــەوە

مـــەعاشـــی بـــەلاش، بـــێ‌پێتـــەو بـــێ‌خێـــر
دەســـتی مانـــدوو لـــە ســـەر زگـــی تێـــر

ئاغـــای تـــەماعکـــار هـــەر دەڵـــێ بیـــدە
کـــەر بـــە جـــۆ بمـــرێ ئـــەوســـا شـــەهیـــدە!

دێـــی فـــرەکوێخـــا ناحـــەســـێتەوە
بـــزن هـــەر جـــارێ دەرووێتـــەوە

کـــەس‌و کـــار لـــە پیـــاو جـــوێ نابێتـــەوە
تفـــی بـــەرەو بـــا، ریـــش ئـــەگرێتـــەوە

وەختێ کە ژن بوو بە گەورەی گـەڕەک
بـا ئیتـر ئێمـە دەست بدەینـە خـەڕەک

بـــێ کاســـبیە ئـــەم شـــەڕو حاڵـــە
دیـــارە تـــەبـــەقـــی پـــڕ، ئاشـــتی ماڵـــە

وا دامـــەنیـــشە بـــە دەســـتی بـــەتـــاڵ
تیا نـەگـری، مـەمـک نـادرێ بـە منـاڵ

ڕاسـتە دوو میـوان لێکیـان خـۆش نایـە
بـەڵام خانـەخـوێ لـە هـەردوو لایـە

قەت ڕێک ناکـەون گـەورەی ئـەم شارە
تاریکـــایی شـــەو ئێـــوارە دیـــارە...

❀❀❀

زۆردارو هەژار، وەک سەرماو هەتیو
بزن هەولی گیان، قەساب هەولی پیو
دەولەمەندی رژد خۆی هەڵئەكێشێ
پارە مێشێكە لە گووش دەنیشێ
لە قاپی نامەرد مەکە (دەق‌و لباب)
بێ گوشت بە، نەوەک منەتی قەساب
لە پردی نامەرد مەپەڕەرەوە
(جەردە) رووتت کا، با لەم بەرەوە
ئەمرۆ پێویستە تۆ بە دۆست دەرچی
کە باران نەما (کەپەلەک) بۆچی؟
(بەخیل) خۆی نایخواو هەولیشی زۆرە
(مالی خۆنەخۆر)، بۆ (چەکمە بۆرە)
چرای درۆزن ساتێ دەگرێ
بەرەیش هەر لە لای تەنگی ئەدرێ
درۆزن ئاگری لە مال بەربووبوو
وتیان درۆیە، کەسی بۆ نەچوو
سوحبەتی نادان، تال رابواردنە
لە دووری کەر رۆین، تەرس بۆن کردنە
هێندە بەرز مەفرە، بلێن بێ باکە
دیارە بێ باکی هەر بۆ خوا چاکە
توورەکەی جۆ، بۆ کەری دیز پێوی
تۆپینی دەوێ‌و زەرەی خێوی

❀❀❀

هەرچەند دۆست لە لات وەک براوکەسە
هێند ئامشۆی مەکە، پێت بڵێن بەسە!

کە زانیت شەوەو دزت لە دەورە
دەست بە کڵاوی خۆتەوە بگرە!

کە شێوەییت دی، بڕۆ تێپەڕە
سەگی سەرملە، بە دو لا وەڕە

گۆیی ڕانەکێشی، زۆر کەس بێ گوێیە
(کوتەک) دەزانێ (قۆناغ) لە کوێیە

بۆ چەنەبازی کە نەزان دووە
لە بەهەشتەوە کوتەک هاتووە

ئەوی بۆ مەنسەب بەرچاو چوو، فێرن
لەگەڵ لێ کەوتی ڕوو وەردەگێڕن

❀❀❀

لــە ڕووی جیهــاندا تــۆ وەرە پــاک بــە
ئەوسا لـە واتـەی خـەڵکی بێ باک بـە
هیچ کەس لە واتەی خەڵک ڕزگار نابێ
پیاوی قین لـە زگ، قـەت بـە یـار نابێ
بـە هیـوای هاوسـێ بـێ چێشت ئـەمێنی
چاوەڕێی دەست بی، هـەر خـەو ئـەبینی
چاو مـەبڕەوە دەسـت، خـراپ فێـر ئـەبی
بە پارووی خەڵکی، درەنگ تێر ئـەبی!
کـــە قـــەڵـــبی (ئیقبـــاڵ) لابقائییـــە
بـــە کـــەم هـــەڵـــکردن، پادشـــاییە
تاخۆت دۆست نەبی، کەس نابێ بە کەس
چەپلە لێ نادرێ، بە تـەنها یـەک دەس
بـۆ دۆسـتت چاکـە، غـەیر بـێئـەنجامـە
مـــاڵ ڕاوەســـتابێ، مزگـــەوت حـــەرامـــە
بـۆ دونیـا دەبـێ دەسـت بـدەیتە دەسـت
هیچ کەسێ، هیچ کەس ناباتە بـەهـەشـت
دەوران دەوڵـــەتـــت لـــە دەســـت دەسێنێ
بـەڵام نـاوی چـاک تـا سـەر ئـەمێنـێ
نیـەتـت چـاک بـێ ئـیش دەبـەیتـە سـەر
درەخت (زڕ) نەبێ، هـەر بـۆت دێتـە بـەر

❀❀❀

کە دوژمنت کەوت تۆ پێی پیا مەنێ
زەبوون کوژ مەبە، لای خوا لامەنێ

سەرمایەت بۆ خۆت، زەکاتن بۆ خودا
مێو کە بیبڕی چاکتر بەر ئەدا

زۆر بە سەر دۆستا مەیێ خەتەرە
تانەی دۆست لە تیر دوژمن بەدترە

ڕاستە دوو میوان لێکیان خۆش نایێ
بەلام (خانەخوێ) لە هەردوو لایێ

تۆ چاکە بکەو بیدە بە ئاوا
خەڵکیش نەزانێ، لای خوا نووسراوە

کردەوەو ئیمان هاتوونە نوشوست
گەورە ئاوی ڕشت: بچووک پێی لێ خست

کە باوەڕت بێ، هیوایشت دەبێ
کە بێباوەڕ بی، چیت دەست ئەکەوێ

هەم پیاوی دونیا، هەم پیاوی ڕێی خوا
ڕێک (بارۆی) ناو جۆ لە دوو لا دەخوا

❀❀❀

ئەولادتان بە ناز پەروەردە مەکەن
چاک نابن خۆتان ڕەنجبردە مەکەن
میرات، میقرۆبی شەڕی ئەولادە
بێ ڕەنج دەستکەوتوو، ئەدرێ بە بادا
بە میراتی عیلم، کوڕ ئەبێ بە پیاو
ئەولاد بە ڕەنجی شانی دێتە ناو
ئەولەمەند هەر چەند خەڵکی لە دەورە
بایەخی نییە سێبەری هەورە
هیچ کەس ماڵی خۆی بە کەس نەداوە
کە چی ئامەشۆی دەوڵەمەند باوە
دەعوایان هاتە سەر هەلات بازی
قەت دوو کەس نابن لە قازی ڕازی
یاخوا دەردەگا نەکەوێتە دێ
پاقلە تەواو بوو، وا باینجان دێ
بێ هەمدەم ماوم کزو ڕەنجەڕۆم
منیش خەریکم باینجان بخۆم
ئەگەر خوا دەگا تری پێدەگا
بێ قرەی گۆمرک من سەرخۆش ئەکا
ئیتر کەس ڕەخنە لە من ناگرێ
با بە سەر خۆشی ناوم ببرێ
بەڵام کە تری منی سەرخۆش کرد
ڕەسمی ئەسێنێ قۆڵچی دەست و برد

❀❀❀

بــە چكــە چكــە قــەرز نابڕێتــەوە
ســەد بــەرتیــل قــەرزێ نابژێرێتــەوە
ئـەگـەر چـەسـپاندن بێتـە سـەر تكـا
بــڵێن تێكۆشــان ئــابرووی تكـــا
كە مـن ئاغـا بـن تـۆیش وەك مـن ئاغـا
بــەرەشــرەمــان كــێ بــێ بــۆ داخــا
ئـەڵـێن: ئـاو دێـنن خۆشـی خۆشـییە!
بـۆ هــاوین نــەبـێ ئاومــان بۆچییــە؟
كـێ معـاش بـۆ نـاو ڕەت ئـەكاتـەوە
مـوفتیش شـەرابی، مفـت ئـەخواتـەوە
بـە گفـت سـەرو مـاڵ دریغـی نیـە
هاتـــە كـــردەوە بایـــەخـــی نیـــە
هـــەمـــوو ولاتمـــان شـــوكر ئاوایـــە
قـــەرەداخ نـــاوی زەردی ئاوایـــە

❀❀❀

كاولــەكــەی وەتـــەن هێنـــدە شـــیرینە
ژاری دووپـشكی عـەربـەت هـەنگوینـە

ئـاو مهنـد بـێو پیـاو مـۆن، لێیـان بترسـە
لچ شۆڕ پەریش بێ، هەر ئێسكی قورسـە

شــەیتــان پــەلــەی كــرد بۆیــە زەلیلــە
ڕاوەســتە حــەڵـوا بــێ لــە بــەرسـیلە

كار بەدەست، دەستیان لە دەست هەڵبڕی
كاتێكـــت زانی خـــوا نـــانی بـــڕی

كە خۆت خودبین و بۆ خەڵك بەدبین بی
نابــێ لــە دوایـــی ڕۆژت ئـــەمـین بی

دۆســـتت ئـــەوەتــە كــە ئــەتگریێنـــێ
دوشمـن ئـەوەتـە پێـت پـێ ئـەكـەنـێ

❀❀❀

بە بێ ڕێ مەڕۆ هەر چەند قەدبڕ بێ
نانت گەنم بێ جۆیش هەرزانتر بێ

بێوەژن هەر چەند خاوەن دراو بێ
تۆ کچ بێنە با، کراسی جاو بێ

دڵدارت نەبێ بەهەشت زیندانە
هەرچی دڵ ویستی هەر ئەوە جوانە

کەر کورتان گوم کاو ئێمە بۆی بدروویین
دەستی وەیسکەیەو سووژنی پۆلایین

بە خاڵۆ خاڵۆ هات بەلامەوە
بوو بە توولەمار دای بە پامەوە

نازداری بەهار چەند شۆخو شەنگە
ئاخ بێ بەینەتە هێجگار ڕەنگ ڕەنگە

کە خوا پیاو سەرخا بە کەس نانەوێ
ئەم ئاسمانە، ئەستوونی دەوێ

ئەو کەسەی کە خوا قەدری داوە پێی
کەس لێی پرسیوە کە تۆ کوڕی کێی

مەسنەت نادرێ بە زۆری چەنە
لەم زەویە ڕەقە تووری هەڵکەنە

ئەوی بە ئاغام بە پاشام فێرە
بەراتی دێتە سەر دوو کولێرە

ئاە خوێندەواری نەزانی لایە
بۆ کردەوەیشمان ڕەهبەری چایە

کە سرکە توند بێ قاپ ئەقلشێنێ
لەش کراسی تەسک دائەتلیشێنێ

قـەل ویـستی وەک کـەو بـەخچـە بـڕوا
ڕۆیتـەکـەی شـێواو واشـی بـۆ نـەلـوا

هـەمـوو ڕاوچـی‌یـەک ئیـساغا نیـە
هەر چی ڕیش سوور بێ هـەمزاغا نیـە

تـەپاڵـە ئـاگری گـڕ ناکاتـەوە
پاشـەڕۆک سـەوی پـڕ ناکاتـەوە

❀❀❀

کەسی دڵسۆز بێ بۆ هەموو کەسێ
دەرگایشی نەبێ لە دز نەترسێ
بە قاسپە قاسپی کەو بایەخ مەکەن
دیتە بۆ ڕاوی جینسی خۆی دەبەن
پیاوێ دووربین بێ نابێ تەنیا بێ
کە دۆستی نەبێ دەستیشی نابێ
ئەوی بە توندی لە جێی خۆی هەستا
کاتێک ڕوانی ماندوو بوو وەستا
هەر چی ئەزانی بۆت ناچێتە سەر
مەیکە بە خولیاو بەکەلکەڵەی سەر
نەزان، نەزانێ کە هیچ نەزانە
بەختیش ڕووی تێ کا خانە وێرانە
خود پەسند دیوی نەفسی نەدیوە
خۆی لە ئاوێنەی دیواندا دیوە
مەلا بەدخوو بێو بێ وەعز بدا
بە زۆر غەیبەتی خۆی بە خەڵک ئەکا
ئەو شێخەی مووچەی مرید و مرئەگرێ
دەمی (برنگ)ەو خوری پێ ئەبڕێ
بەو پارەیەی شێخ بەهەشت ئەفرۆشێ
نەتەوەی پیالەی مەی پێ دەنۆشێ
گەنجێ بە ڕەنج بێ ئەمێنێتەوە
میرات بۆ (نەوە) شەڕ ئەنێتەوە
ڕۆڵە ئەم پەندەم بە سەرمەشقت بێ
لە سەوداگەری، سەودای عەشقت بێ
بە عەشق ئازادەی هەر دوو جیهانی
کە عەشقت نەبێ لەشی بێگیانی

ئەو سەرەی سەودای عەشقی تیا نییە
کوولەکەی وشکی ئاوی کانییە
خۆشیان ئەوێی هێشوە خۆشناوێ
جنێو فرۆش بێ، باوکت خۆش ناوێ
لە مەیدانا کەس دەنگی دەرنایە
کە دوشمن شکا زۆر کەس ئازایە
ئەوی هەڵگری بە وشک‌و تەڕە
لە ماڵی خۆیا شای بەحرو بەڕە
بەرە شڕ دەشۆی بە ئاوی کانی
قەدری ئاو مەگەر لە چۆڵ بزانی
ئەوی ڕووبەڕوو تۆ هەڵدەکێشێ
پاش ملە بە داخ ئاخ هەڵدەکێشێ
ئێستا کە مووچەی جاسووس نەماوە
لە دوور ئەم نانە بەو ڕۆنە باوە
دیتە کە (بەز)یان بە (کتک) سپارد
چۆن پارەی پەزیان ژماردو بژارد
ئەوی بە کتک بەز دەسپێرێ
دیارە بز دارە پەزیش ئەبژێرێ
ئەڵێن گوێرەکە بە پەموو فێر بێ
دەست هەڵناگرێ زکیشی تێر بێ
کەوتووینە دەورێ جوان پیری ناوێ
ئەو دەورە گوزەشت چوار ژن بۆ پیاوێ
مسکێن‌و ئاغا لێک لەبیرچوونەوە
قوربانی‌و قوربان لە بیرچوونەوە
موشیرو سولتان وەک گورزو قەڵغان
هەڵگیران لەگەڵ سفرەی دیوەخان

❀❀❀

وەجاخ کوێر ماڵی ئەبەشنەوە
کەر تۆپی ناڵی ئەکێشنەوە

لەم دنیایەدا کەس بێ غەم نیە
ئەگەر بێ غەم بێ بنیادەم نیە

کەوتووینە ڕۆژێ بوو بە وای نەفسی
زۆر کەس هەولی دا خودا نەینووسی

ئەڵێن تەور کلکی خۆی نابڕێتەوە
وای ئەبڕێتەوە کە نەبێتەوە

کورد بە عیبادەت دوعای مەقبوول کرد
لەیلەتولقەدری لە زنا خەرج کرد

بەهار گیانداری پێ ئەژێتەوە
ئەترسم ماریش بیووژێتەوە

ئێستوومە وردە مەئموور دەرئەکرێ
بەرە هەر لە لای تەنکی ئەدڕێ

ئەی ئەو کەسانەی کە کەم وەرئەگرن
دەست بە کلاوی خۆتانا بگرن

ئیتر لەگەڵ کەس نابمە دەستە خوشک
من و ویرانەی پیرێژن و مشک

وەک جاران ئێستان بەرەڵلا نیە
ئەم دووگە چەورە بێ بەلا نیە

❀❀❀

بێکـار دەربـارەی دەوڵـەمـەنـد ئـەدوێ
پیـاوی ناهومێـد مـل لـە تیـغ ئـەسوێ
زۆر پیـاو لـە دەورەی پیـاوێکی پیـاوە
گوڵــەبــەڕۆژە ڕوو لــە هــەتــاوە
زۆر نــان بــڕاوان بــە هیــوا دەژیــن
بەڵام دارو گۆشت ئاشنای یەک نین
ئـەو کـەسـەی کـە دڵ برینـدار ئـەکـا
خـۆی بـە واهیمـە دەغـەزار ئـەکـا
کـەر خۆڵـەمێـشی بۆیـە خۆشـی ئـەوێ
تێیــدا دەگــەوزێو تێــر وەردەکــەوێ
بەدخوویی منداڵ لای باوک شەرمە
ژیشک بە بێچووی خۆی دەڵێ نەرمە
فـەقـێ بـۆ ڕاتـوو وا لـە بـەردەرگـا
دەچمە (وەکاشە) کە بام لێ دەرکا
ئەوکەسەی دڵی لەگەڵ خەڵک پاکە
خۆی پێی دڵخۆشەو لە بەد بێ باکە
ڕۆژێ ڕووی ئـەزەل ئـەت دۆزێتـەوە
بـێ کـەڵـەشـێریش ڕۆژ ئـەبێتـەوە
ئینجـا دەردەگـا ڕووی کـردە وڵات
تـرێ گـەنانـە و چاوئێـشە داهـات
بـەڵـێ بـەرسـیلە ئـەبـێ بـە حـەڵـوا
بـەڵام عومریـشت بـە تاڵـی ئـەڕوا
تـا نـەبارێـنێ بـاغ گـەشـکە ناکـا
تـا نـەگارێنێ،مر، هێلکـە ناکـا

کــەمــی نــەبــینی دەوڵــەتــت بۆشــە
بــەفــراو لــە چلــەی هاونیــا خۆشــە

ئـەوی دەوڵــەتی هـەر بـۆ خـۆی ئـەوێ
خــەوی بــێ خــەفــەت نابینــێ شــەوێ

باڵــەشــۆرێمان تێکــەوت بــە جــارێ
بۆیــە مــێش زۆرە گــەزو دەبــارێ

❀❀❀

بە هیوای خەڵکی لووتی بەرزە بوو
لە باران ڕای کرد تووشی تەرزە بوو
وتی: چەفتاڵی وا مەڵلا ڕمیا
وتی: مەیزە، نمازت بڕیا
سێیەمین وتی: هەر خۆم خاسم کرد
نمازیان بڕیا دەنگم لێ نەکرد
جوولەکە ساڵێ هامان ئەکوژن
زۆردار هەر ڕۆژێ خوێنی ئەمژن
بە جوانی سووتا دەنکە هەناری
بەخت ڕووی کردە دیگونە چاری
سیاسەت بازیی دەردێکی وایە
بۆ دەوڵەمەندیش هەر بێ دەوایە
بۆیە گێرۆدەن هێندێ بەو داوە
کوێر هەتا ئەمرێ بە هیوای چاوە
هیچ شارێ خۆشیی ئەم شارەی نییە
بەڵام ڕەشەبا بوارەی نییە
چەندم پێ خۆشە لە سای دەوەنێ
دانیشم و ژن، مەشکە بژەنێ
با سەد تەیارە بۆمبا بە جۆێ بێ
من تەنها شلقەی مەشکەم لە گوێ بێ

❀❀❀

دنیا سێبەرە دوای کەوێ دەڕوا
کە ڕووت وەرگێڕا ئەوت دێ لە دوا
تا گەورەتر بی خەفەتت زۆرە
کاتێک خۆشە بکەویە نۆرە
گەورەیی ئێستا دەردی سەردییە
ئەچەوسێتەوەو لە خەو بەرییە
نایشەڵێن بۆ ئێمە جستوجۆیەتی
ئەڵێن کردوکۆی هەر بۆ خۆیەتی
ئەوسا پشێنی لێ دەکەیتەوە
کە خۆت لە بێ کار جوێ بکەیتەوە
ئەم دنیا حیزە بەری زۆر دوورە
هەتا تۆ بڕۆی ئەو حوارو ژوورە
زۆر جار چاوی ڕەش کاڵ ئەبێتەوە
ناڵێن چاو بە چاو ئەکەوێتەوە
تیکە قووت ئەدەن ناپرسن چییە؟
ئەم لوقمە چەورە بێ (لەقمە) نییە
کە لەسەر خواردن نەڵێی ناوی خوا
ئەڵێن: جنۆکە لەگەڵت ئەخوا
دەستت لە ئینسانی دڵ شکست مەدەن
بڵێ بیسمیلا جوێت پێ ئەدەن
ئەگەر پشت بەستی بە دۆستی دوێنێ
(گەزی چی؟ و جاری چیت؟ بۆ دەمێنێ
بەشی خواردنە مانگانەی چنۆک
حەوز پڕ ئەبێ بە تنۆک تنۆک

❀❀❀

گاڵـــتەی منـــاڵان هاتـــەوە كایـــە
بـۆ، مقـۆ، مقـۆ، بـوو بـە سـەرمایـە
وا بە یاری كۆن گاڵتە پێک ئەكەین
لێمان زویر مەبن ناوی كەس نابەین
بە گەنم گەنم گەوج تێدەكەوێ
بەڵام (ڕێوی چوو) سیخورمەی دەوێ
(ئاشــە تــەنــدووره)ی زەمانــە وایــە
هەرچی كە سوار بێ شەقی لەدوایە
لەبەر چەپۆكان زۆر جل خوار بووە
(بـابی بـابی)یە وا كـەر سـوار بـووە
نـانی خـۆت بجـوو وەركـەوە لـەوێ
كلاو بفرێنی خەڵک دووت ئەكەوێ
لـە (سـنگەوبـاز)دا ئـەبـێ دواكـەوی
كە بووی بە خەلفە هەر تێ دەكەوی
كەس ناڵێ حەمام بە فوو گەرم ئەبێ
بە (پشت لێ دانە) كۆڵنج نەرم ئەبێ
ئـەگـەر (قاڕنـەتـۆپ) تـەواو بـزانی
لە (قەل و شـار)دا وەستای چوار نانی
هیچ كەس بۆ سێباز هێزی نەماوە
ئێستا (كەوشەكەی عارەبی) باوە
بـە خوێنـدەواری كـار نایـەتـە گـیر
مـــدیریی بووهبـــە (مـــیرو گزیـــر)
(پەنای بێ دەنگ)ە توورەیی نابێ
ئەگەر سەد گوێچكەی تیا ڕاكێشرابێ

بـــۆ بـــێ ئابـــڕوو زۆر چـــشت موباحـــە
ئـــەوی بـــێدەنگـــە (کولـــکی مزراحـــە)
بـە گوریـسی خـەڵـک ئـەچـین بـۆ داران
ئـــەڵـــێی، نـــە بامـــان دیـــوە، نـــە بـــاران
خـــوێن پـــەڕییە سـەرت لووتـــت ئـــەپـــژێ
کاســـە کـــە پـــڕ بـــوو ئـــەوســـا دەڕژێ

❀❀❀

کە بووی بە حەڵقەی بەردەرگای خەڵقی
بە سەرتا ئەدەن لە بەر بێ کەڵکی
دوای تەنگانەیی زۆر ئازادییە
(ش)ی شین زۆر جار (ش)ی شادییە
کفرەحمەد تا مرد قسەی لە خوا کرد
بەو حەقە لای حەق ئیمانی دەربرد
سۆفی ئارەقی لە لا حەرامە
لای من قاچاغ بێ ئەوسا بەتامە
نێرگەلە تووتنی عەجەم ئەکێشم
دووکێش و هووکێش خوێشی دەروێشم
ئاسمان ئاهی بێکەس شینی کرد
زەیل جێی ئەستێرەی کلکداری گرت
بێدەست تێی گوشێ زۆرداری بیخوا
دەست لێ مەدەن لە کردەوەی خوا
گەلاویژ هەلات شەوقی ئەگرێ
بەرگی فەقیرو هەژار ئەدڕێ
کە بە ڕۆژ چرای نەوت بسووتێنین
لە تاریکیدا دۆش دادەمێنین
کە بە ئاوی پاک باخچە ئاو ئەدەین
لە تینوێتیدا دەم پێکا ئەدەین
ئەڵێن: ئەم بەفرە لە پێشدا ئارد بوو
قوونیان پێ سڕی بێ پێزو سارد بوو
زیندو و بووەو ڕاتبەی مەلایان
یاخوا ئەم جارە تا سەر بێ بۆیان
من خەستەی مارو میرووم لە بەر بوو
هەر لەم خاکەدا میری تورک میر بوو

❀❀❀

ئـەگـەر ئـەتـەوێ نـەیـین بـە گژتـا
ئامـادەی شـەڕ بـە لـە هـەمـوو وەختـا
لــە شــێنەیــشدا پــڕ چــەک بنوێنــە
دلـــی دوژمـــنی پـــێ بترســـێنە

❀❀❀

چوار کتێبی خوا چوار پەندی تیایە
کە گوێی لێ بگرن وەکوو کیمیایە
تەورات وتوویە قانع بێ تێری
زەبوور وتوویە بێدەنگ بێ شێری
ئینجیلیش ئەڵێ: تۆ دەرکەنار بە
لە دڵەخورپەی دنیا ڕزگار بە
قورئان فەرموویە پشت بە خوا بەستە
ئەختاتە ڕێی ڕاستەوسایە بەستە
دوژمن بە چاکە ئاشت ئەبێتەوە
سەهۆڵ بە ئاوی گەرم ئەتوێتەوە
کە لەگەڵ بەدا هەڵسیو دانیشی
وەک شەکر لە جێی تەڕ هەو دەکێشی
ئەمەندە وێڵی بەرگو خۆراکین
نازنین خۆمان خۆراکی خاکین
کە وتیان مەکە شێت گیرتر دەبین
حەرام بەتامە بۆ شەیتان ئەژین
شەیتان هەنگوینی لە دەممان هەڵسوو
بۆیە ئەم خەڵکە بەگژ یەکا چوو
ئاردی ناو درک چۆنە وان ئێرە
فەرموو دوو دەستەی دۆست هەڵبژێرە
پێکەوە ناڕوین لە ڕێی ڕاستەوە
خوا ئەوە بگرێ شاری گواستەوە
بناغەی ئێرە ساڵی دووسەدە
وا دەردەکەوێ خاکەکەی بەدە

ئـەگێنـە کـە شـار قـەڵاچـوالان بـوو
دوانـزە سـوارەیـان مـەردی مـەیـدان بـوو
ئێـستا کـە مـەیـدان بـە سـەروگوێلاکـە
هــەر مــڕەمــڕە شــەڕی ســەر لاکــە

❀❀❀

کچ بە نابەدڵ بۆ پیر چوو بە بووک
مێرد بێزارێ ئەکا شەو بە نووکەنووک

هانام بە تۆیە خوای دەستگیر
نەمکەی بە بووک و بکەومە دەست پیر

پیری پەک ئەخاو (بەستن) بیانووە
ئەمە چیرۆکی دەوری کوانووە

کولە نانی بۆ بەستوو بانگ ئەکەین
لای گولە نانی بیسمیللا مەکەن

گروگاڵ لێمان کەوتۆتە دوان
گورگ پیر بوو دەبێ بە حەچەی سەگان

بەفرو هەڵەکۆک بە حەسرەتەوە
برجی پیرێژن نزیک کەوتەوە

مەعاشەکەمان بەشی دۆڕانە
بە دوو جەژنانەو سێ پاش تێلاتە

ئەعشارو ئەغنام وشکایان هات
وردە مەئموران هەموو بووە بە لات

گەرای کوللەمان بۆ بژێتەوە
ئەکجا پێکورە ئەبووژێتەوە

کە مەشکەدڕە نەتەوەی بڕا
مەشکەی مەزیەتەی تەنزیلات دڕا

لاپوورە بە داو داهاتۆتە ناو
خورماڵی گێژ بوون وەک ماسی سەر ئاو

بەمانە خەڵکم لێ تەوەللا بوو
مەلا مەلا یوو بوار ئەولا بوو

❀❀❀

ئـەول نـەمـردین کـەوتینـە بـەهـار
بزانین دیاریمـان چیێ بـۆ دێ لـە شـار
زۆر کـەس ئـەبیـنین دەچێتـە بـەغـدا
هـەر وەک پـەتکـەو نابـێ بـە هـەودا
ئەگەر هـەر تیریـک لـە نیشان بـدرێت
بەرگی مامۆستای تیر ئەداز ئەدرێت
ئـەڵـێن پـشتیوان هـەر لـە بـەغدایـە
هەر چی ڕیش سرور بێ بۆچ هەمزاغایە؟
قـەساب تـەمیزی بـۆ دووکـان ئـەبێ
کە چی بۆ ئێمـە گۆشـت گـران ئـەبێ
عیـسا میقـرۆبی پـاک ئـەکـردەوە
لـە عیـسایان دا مووسـا بـووردەوە
ئـەڵـێن گۆشـتەکـەی ئێـستامان پاکـە
بـە سـەد فلـسیش بـێ هێـشتا چ باکـە
نانـەواخانـە تـەمیـزو جـوان بـوو
لـەو تولـەیـەدا نۆکمـان گـران بـوو
نـانی گـەرم ئـەخـۆی تـامی تامیـە
کـە سـارد بـووەوە گـەنمـەشـامیە
رەئـیس شـارەزای ئـەم خووانـەیـە
بـەلام ئـاخ مـشتەینـاو هـەمانـەیـە
زۆر بـاران بـارێ دەغـڵ ژەنـگ بێنـێ
ئـاو زۆر مایـەوە کـرم هـەڵـدێنێ
هـەر چـی کـە کـۆن بـوو بـێ تینـە بۆشـە
تـەنهـا شـەرابـە تـا کـۆن بـێ خۆشـە

چاوی جوان ئەڵێن: پیاڵەی شەرابە
مەزەی سەرمەستی دڵەی کەبابە
ئەویش کە کۆن بوو کەس لێی ناپرسێ
زەق ئەکاتەوە خەڵک لێی ئەترسێ
نیسان سیوجگەری کرد بە چوار ئانە
بێزووی پێ دەکەین ئەڵبەت هەررانە
لە هەموو لاوە شایی کەوتە شار
دەنگی زورنا دێ بەهارە بەهار
ئەڵێن گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێ
وەجاخ زادە بۆچ خەڵکی لێی ئەدوێ
بۆچ مریشکی ڕەش هێلکەی سپیە
بۆچ پەیین فەیزو هێزی زەویە؟
کە خوا دای هیچ کەس ناڵێ کوڕی کێی
دەستەڵاتداری هەر خۆت گەورەی دێی
ئەوەی خوێندوویە بە نقتیدارە
خانیش نەوەشێ ئەو هەر سەرکارە

❀❀❀

نـازانم بـۆچی ئـەم پـەنـدە بـاوە
ڕەمەزان بەجەنگەو سەفەر بەدناوە
پێم مەڵێن ڕیست وەک خوری خاوە
کوێر هەتا دەمرێ بە هیوای چاوە
ژوور دووکەڵی بوو ڕاکە دەرەوە
چاوی ڕەشی خۆت کاڵ مەکەرەوە
پیاوان هێند ڕیشیان تاشی تاسولووس
وا لە تورکییە ژن بوون بە مەبعووس
بە خۆت بنازی کارت لە دوایە
بە مێردی نیە دەڵێن بە خوایە
مەتەڵیان پرسی نەم زانی کامە
سەری حەوت لەشکر ژێری شانامە
دەندووک درێژەو ماسی گر نیە
هێلکەکەریشە کەچی مر نیە
ڕەمەزان سێ تەونی لێ گرتوینە دار
حەوترنگێلیو قومارو خومار
دزو خاوەند ماڵ کردەیان یەک خەن
بە کونەبانا گاجووت سەردەخەن

❀❀❀

ئـــەڵـــێن ڕەمـــەزان لاقێکـــی دەیـــە
کــێ دی بزانـــێ ســـێ لاقــی هــەیــە
لــە مزگــەوتــاندا کــەوتنــە (الــوداع)
ڕۆژوویـان تـەرانـد بـە «وەگـاع وەگـاع»
هێنـد لێـی تـوورە بـوون بـە شـەڕو هـەرا
لـــە قـــاپی ســـەرا هێجگـــاری تـــۆرا
«لــەیلــەتولقــەدر»یــش ئــەبڕێتــەوە
وەک کـابرای کـوردە خـەرج ئـەبێتـەوە
بـــۆچ وتیـــان ڕۆژو ئێـــسکی گرانـــە
بـە چایـــک ڕۆیـی ئـەو بـەسـتەزمانـە
ڕۆژو و کریـسمیس گـەینە سـەری ساڵ
هـــەر دوو پێکـــەوە گـــەیـــشتینە مـــاڵ
چـەرخو فـەلـەکمـان بـۆ هـەڵـخراوە
بـەڵام کـەس هێـزی گوژمـەی نـەمـاوە
ڕاسـت بێـژە هـەر بـەشـی پـلارو پـەڵـە
دەور دەوری دەورەی مایـنـە چـەقـەڵـە
«فـەرز» گرانـە حـەز لـە سـونەت ئەکـەم
کـە ڕۆژوو نـەگـرم پارشـێو بۆچ نـەکـەم
ڕۆژی بیـــستو پێـــنج شـــایی لۆغانـــە
بـــە تلـــیلیلی چـــوون بـــۆ تـــۆیانـــە[1]
پـــاش جـــەژنی بـــۆ مـــن ئـــەڵـــلاورمانە
بـــەڵام بارانـــەو جێگـــا نـــەرمانـــە
«ژیـان» ئـەڵـێ: کـێ گـوێی لـە دەنگمانـە
پـــارەی ئابوونـــە بکـــا بـــە جـــەژنانـــە

---

١. تۆیانە: بە تورکی مانای بووک هێنانە.

ئـەوانـەی کـە شـێو بـە پـشێو ئـەکـەن
فیکـە بـە بـرای نیـوە لێـو ئـەکـەن
زســـتان خـــستنیە تاریـــکو لێـــوە
سـەد کـوێر چاوسـاغیٚ نابـا بـە ڕێـوە
کـە هـات سـەرمـەلا دەستنوێژی شـکا
ئیتـر کـێ نـوێژی ئـەکـا لـە تـەکـا
مـەلا سـەر فیتـرەی کـەمـی وەردەگـرت
ئیمامـەتیـەکـەی بیٚدەسـتنـوێژ ئـەکـرد
ئـەوانـەی لـەهجـەی لامیـان وەک ڕێیـە
ئـەزانـن پـیری شـەوکـێڵ لـە کوێیـە
ئـەوانـەی کـە ڕیٚ بـە غـەیـن ئـەخـوێنن
جیلـوەی فێـڵبازی دوو قـەوم ئـەنـوێنن
ئـــەوەی کـــە نـــاخواو پـــارە زۆرکـــەرە
گردکردنـــەوەکـــەی پـــارە زۆرکـــەرە
سکەی ئـەشـرەفی گـوم بووبـوو بـە لاف
وا پێمـان ئـەڵـێن: بـڕۆ هـەی ئـەشـراف

❀❀❀

جـاران ئـەچوینـە سـەر بـاوە گوڕگـوڕ
ئەمان گوت هاتوین بۆ زگ پڕیو کوڕ
باوەڕمان نەکرد شەخسەو پیاوی خودا
تـا هاتـە بـەر پێـی پادشـاو گـەدا
کـوڕێکیوای دا بـە عاسمـە خـاتوون
پۆیلانـەی گـەیـە سـەد هـەزار ئاڵتوون
ئـەوی منداڵـی نـەبـێ نـەوت ئـەخـوا
منالّـی ئـەبـێ بـە مێـرد یـا بـە خـوا
کـارێکی گـەورەیتـر لـە بـەینایـە
هـەم دیـسانەوە ئـەویـش بـە خوایـە
جێ مەبعووسێکی کەرکووک مونحەلـە
زۆرکـەس بـە هیـواو بـە پـەلـەپـەلـە
وەزیفـەی ئێـستا هـەمـووی بـۆ نانـە
لێـی ناگـەڕێـن ئـەم دەوڵـەمـەندانـە
هاتووینـەوە سـەر نـەرێـتی پێـشوو
بۆیـە کچێکمـان بـۆ نـادرێ بـە شـوو
کـە فـرە مـیر بـین بـەر تابـە بنـەسـەر
(بیرسـی یـا پـەڕاو برسـی یـۆزەر)
کاریان لـەگەڵ یـەک هـەموو بە قینە
بـۆ نـان بـڕین بـێ تـووتن شـرینە
دووبـەرەکیـەو فیتنـە لـە نـاوە
هۆمـان کـەوتۆتـە گـوێرەکـەی لاوە

❀❀❀

وا «ڕەشەمێ»یە مەڕمیاو مەڕمیاوە
بۆزە سوار بوونی (داوود)دەمخاوە
(مریەم) بەرنادا هێندە بە جۆشە
تاکەر لە بەغدا نەزەڕێ بۆشە
ئەمە شەرتێکە بۆ منداڵانە
ئێستا تا حەز کەی هێندە ئاسانە
لە خەودا سواری کەر ئیعتیبارە
بەلام بە دیمەن هەر ئەو سوارە
بورجی پیرێژن ئەمساڵ کەم سەختە
ئەو لە پیاوو زۆرتر بە ڕواوو بەختە
ئەگەر بێ و بیکا بە زوقمو سەهۆڵ
هەژارەکانمان چی دەگرنە کۆڵ

❀❀❀

کە شاخی گوێژە بەفری چووەوە
پەندی پێشینان زیندوو بووەوە
پێم بڵێ ڕۆڵە لەبەرت دەمرم
خشتم تێ بگرێ بەردت تێ دەگرم
کەواکەی خۆمە ئەیکەیتە بەرم
ڕۆنەکەی خۆمە ئەیدەیتە سەرم
کە ژن مل کەچ بوو بە نانی شوانێ
بۆچی لێی ئەدەی بە کولە گۆچانێ
کاسە کە پڕ بوو دیارە ئەڕژێ
بەرداش لێک کەون تۆزیان ئەپڕژێ
لەگەڵ هاومالا مەکەوە ورتە
لە جێی (سندان)ی تۆ (قوزڕەلقورتە)
تا دەسندەت بێ قەدرت لە لامە
کەوم بۆ نەگرێ پێت ناڵێم مامە
کەمتیار ئەگەر پێی بلێی چاکە
قولەپێی ئەسمی هێشتا دەنگ ناکا
هەنگەلانەکەم هەمووی هەنگوینە
خورمای کورد کوژەم لە لا شرینە!
تەرس هەڵدەرێژێ خورما بە جەوال
بۆیە دەکەونە شوێن کەری جەجاڵ
کە لە ناو خۆتا هات و ڕێک کەوتی
ئیتر لە ترسی لاوە سرەوتی

❀❀❀

دڵ ئەڕەنجێنێ پیاوی بێ کەماڵ
بە هەڵەوەڕێ دز دێتە سەر ماڵ

فرژانگ کەستمیو وازی لێ هێنام
زوو تێ گەیشتم کە چۆنی بەردام

بۆ دەرەبەدەرێ مەکەوە سەما
ئەگەر چاک بوایە لە جێی خۆی دەما

گوڵ لە سەر لقی خۆیا ڕەنگینە
بەردیش لە جێگای خۆیا سەنگینە

بچۆرە شارێ کە کەس نەتناسێ
تێر خۆت هەڵکێشە پڕ بە کراسێ

با، مێخ سندانی تۆڕ ئەدایە دەر
پێچە کڵۆیان دەهاویشتە بەر

خوا منی لە ژوور تووە داناوە
هەر چییەکی دیکەی خەیاڵی خاوە

قاچاقچی ئەما ڕێزی لە ناوە
بێ‌تونیە ئەم بەندو باوە

دارکێشی ناری نەمردود بوو ئێستر
گوێ درێژی گوڵە ڕەهبەری حوشتر

دەرویشی بەنگ‌کێش سەر دەنێتە تاق
بۆ بێگانەیە تریاقی عێراق

❀❀❀

چاکەت بۆ بەد بێ هەتا ئەتوانی
بەد نەبێ قەدری چاکان نازانی
باوەژن چەپۆک نەدا لە هەتیو
هەرگیز فێر نابێ رێی ئەمدیوەودیو
موور تا نەیتاشی نابێ بە تەختە
بێ تەجرەبە خام نابێ بە پوختە
فەلەک بۆ پیاوی خودبین بەکینە
خۆت لە ئاوێنەی دیودا مەبینە
سەرما نەما، مار ئەبووژێتەوە
بەڵام زوو سەری پان ئەبێتەوە
چەند خۆشە کە پیاو دڵی پاکی بێ
لە تەنگانەدا دۆستی چاکی بێ
مۆریان ئەگەڕێتە بن باخەڵەوە
خوێنمان دەمژێ بە زاوەڵەوە
شوانت لە کوێخای لاوە چاکترە
دەستی بێگانە ماری پێ بگرە
«وەزیر»ێک نەوەی دزی بەخێو کرد
ئاخری کوشتیشی وماڵەکەیشی برد
جوولەکە ئێستاش هامان ئەکوژن
دەست ئەڵمان کەون خوێنیان ئەمژن
هەڵەکۆک لەگەڵ بەکرا ناکۆکە
ئاگر مەخەرە ئەنباری لۆکە
کە ڕەگ سست بێ‌و هێزی نەمێنی
«لاپورە» پاروو لە دەم ئەڕفێنێ
خوا هەموو لایێ یەکخاو یەک دڵ بێن
لە سایەی یەکدا وەکوو یەک بژین
❀❀❀

خـوا عـەیـبی بـزنی دەرخـستوەتـە ڕوو
کـەچـی کـڵاوی کـردوە بـۆ بـەڕوو
چێـشت بـۆ ناکوڵـێ بـە بـێ ئـاگرێ
خورمـایش موتوربـە نـەکـرێ نـاگرێ
دیجلـە ئـەم هـەمـوو خـەڵقـەی دیـوە
لـە لـەنجـەو لاری خـۆی نالـەخـشیوە
هـەر کـەلـوێ، بـەردێ لـە تـاقی کیـسرا
ئایـەتێکـە بـۆ «لـەیلـەتـول ئـەسـرا»
بـە زۆری پـەنجـەی عـەشـقێکی خایـەن
شـیرینی ئـەرمـەن کـەوتـە مـەدایـەن
بێـستون بـە عـەشـق لـە بـن کـەنـراوە
شـۆرەتی شـۆری بـۆ فـەرهـاد مـاوە
ئـەڵـێن: فـەرهـادیش کـوردە بـەجێیـە
ڕەنجەڕۆی وەک ئەو کـورد نـەبێ کێیـە
ئـەفـسانەی سـەودا نـەمـا بـەسـەر چـوو
ئێـستا «جیـازی» کـچ ئـەدا بـە شـوو
خزمـەتی وەتـەن گـوزەشـتەی پـارە
هـەمـوو بـۆ پـارە ئـەبـین بـە پـارە
هـاوار لـیرەی زەرد زرینگـەی خۆشـە
کـە هاتـە بـەر گـوێ خـودگیری بۆشـە
دەوران دەورانـــە وەک بـــابی بـــابی
مـەبعووسـی بـووە بـە نـوقلی بـابێ
جووجـەڵـە دەنـدوک لـە هێلکـە ئـەدا
دووپـشک بـە بـێ‌قـین پێتـەوە ئـەدا

❀❀❀

هەڵۆ بەرز فڕی کەوتە سەر شاریٚ
تیرێ پەڕی خۆی هێنایە خواریٚ
ئەوی نەدیمی پیاوی گەورەیە
ئەبیٚ «چاکبێژ» بیٚ دەوران دەورەیە
دڵخۆشی نەخۆش دەرمانی دەردە
خەڵک بێزار ئەبیٚ نە بگرەو بەردە
دوکتۆریٚ هاتووە ئەڵێن کەحاڵە
تێی وورووژاون ئەڵێی دەججاڵە
بۆ موستەشفاکەی ژوور شاتر ڕام کێشە
ڕازیانەم خواردو بوو بە زگ ئێشە
دوومەڵان بۆیە پێی دەڵێن زۆڵە
بە بیٚ توو دەڕویٚ لەو دەشتە چۆڵە
ئەڵێن گوڵەژەن لە هەموو ماڵی
ئەگەڕیٚو دەرپێی لیٚ دا دەماڵیٚ
من بۆیە بستەم هێندە خۆش ئەویٚ
چی لە دڵدایە ڕاست دەردەکەویٚ
وتیان پێغەمبەر بە کویٚدا سەرکەوت
وتی پەیژەکەی عیسای بەدەست کەوت
کابرا وتوویە «میقروبی ـ هەی دیٚ»
میقرۆب ئەوەیە کە لە لاوە دیٚ

❀❀❀

کــەرەکــەی عیــسا بیــەنــە مــەککــە
بــڵێن: گــۆڕاوە تــۆ بــاوەڕ مــەکــە
زەمانــەی عیــساو مووســا بــەســەرچــوو
ڕووی درۆزنی تێـــدا ڕەش ئـــەبـــوو
ئێـــستا دەوریکـــە دروێ وا دەکـــرێ
ئاسمـــانیلی‌یـــەو بـــە بـــاڵ ئـــەفـــڕێ
مووســایی هامــان ئــەکــوژن بــێ ئامــان
زۆری وا هـــەیـــە بیکـــەن بـــە هامـــان
پاپــا «ئافــەڕۆز» ئــەکــل لــە بــەر قــین
ئێمــە بــۆچ فێــری «ئافــەڕۆژ» نــەبــین
بۆیقوتــاژ حیــسی میللــی زیــاد ئــەکــا
ئــەو پیــشە چاکــە نــان بــە زیــاد ئــەکــا
چونکــو موحتــاجین بــە نــانی شــەوێ
بووینــە عیــسایی ســێ خوامــان ئــەوێ

❀❀❀

کـوردی دۆنـەدیـو پـف لـە دۆ ناکـا
کـە تێریـشی خـوارد ڕوو لـە تـۆ ناکـا
ئـەڵـێی تۆفـانی نووحـە هـەسـتاوە
بـاوک ئـەولادی ژێـر پێـی خـۆی نـاوە
بـە خاڵـۆ خاڵـۆ هـات بـە لامـەوە
بـوو بـە توولـەمـار دای وە پامـەوە
ئـەگـەر کـەڵـکی بـێ ئـەوسا خـەڵـەیـە
ئێـستا دەور دەوری سـوورە داڵـەیـە
هـەنـدێکمان هـەیە ڕەگی خـەو ئـەگـرن
تـا ئیـشیان هـەیـە لـەبـەر پیـاو ئـەمـرن
ئـەمـڕۆ لـە لایـان سـاحێب مـەقـامی
پێـت هـەڵخلیـسکا شـێتو نـەفـامی
سەیر ئەو سـەیرەیـە ئـەمـەیش ئـەزانین
دێـین خۆمـان لادەیـن کـە چـی نـاتوانین
ئاخ خۆزگە هێندەی سەخیو جەسوورین
چـێ دەبـوو بـە دڵ لـە یـەک بیـوورین
ئـەو قـەومـە بـەرزو سـاحێب مـەنزڵـن
کە لەگـەڵ یـەکدا ڕاستو یـەک دڵـن
ئـەوەی بـە بـەشـی خـۆی نـاڕەزایـە
بـە هـەوڵـی بـێجـێ ڕووی لـە قـەزایـە
تـیری دۆسـت لـە پێـی «ژیـان» درابـوو
زۆراب بـە تیغـی ڕۆسـتەم کوژرابـوو
بـە بـەردەبـاران کـورد نـەمردبـوو
بـە گولـی دۆستێ گیـانی دەرچـوو بـوو

❀❀❀

بە واتە واتە پیاو ئەبیتەوە
خووی منداڵیمان لێ ئەژیتەوە
سەرو گوێی یەکمان شکاند بە کوتەک
چەند لێک خەرۆ بووین بە شەڕە گەڕەک
من «گوێژە»ییمو تۆ «کانیەسکانی»
لە یەک بووبووینە دوژمنی گیانی
هیتلەرو نەهوود هێندە دوژمن نین
ئەوەندەی ئێمە لێک هاتوینە قین
ئەو ئیشەش کەوا ڕاجیع بە خوا بێ
بە زۆری بازووی هیچ لایی نابێ
پشتیوانەکەت ئەگەر بەکارە
باراش لە ئاشی زۆروو بهارە
ئەگینا کارمان لێرە لە پاشە
پیشەی پیشومان دەوەن بە ئاشە
جاران ئیتالیا شەڕە گای ئەکرد
وتیان خراپە پێیان لە ناو برد
ئێمە بەرانو کەوو کەڵەشێر
تێک بەر ئەدەینو سەگ دەکەین بە شێر
هەموو دەرسی شەڕ ئاخر شەڕییە
بۆیە هەڵکردمان کوێرەوەرییە

❀❀❀

گەرمای هاوینە گەرمەی میوەیە
ئاخ میوەی ئەمساڵ شەرای پێوەیە
کاڵەک گران بوو تێرم لێ نەخوارد
کە چی کوتوپڕ گەرمای تی بنارد
خوا نەیداوێتێ ساڵێ ئۆخەی کەین
شادی بێ‌و تاڵی نەکەوێتە بەین
ئێستا وەختێکە بە خۆشی‌و سەیران
هەمو ئێواران بچینە سەر بێستان
کە چی بە هیچە بۆ قینەبەریی
لە خۆش ڕابواردن خۆ دەکەین بەریی
عەیزاغاو میرزا زیندوو بوونەوە
شێرزادو شێرخان تێک هەڵچوونەوە
ئەوە چاکی کرد بێ‌لایی تواند
لای «معاویە» تیکەی خۆی ئەگلاند
نوێژی لە پشتی «عەلی»یەوە دەکرد
کە بوو بە هەڵدا ڕای کردە سەر گرد
خۆ من نەوسنم بەلام ئەو نانە
کە بۆنی لێ بێ نایخۆم گرانە
لە پشت کەسەوە جەماعەت ناکەم
بۆ ولاتەکەم بە هیوای چاکەم
هەڵدایشم ناوێ بۆی بچمە سەر گرد
ئاخ هەموو لایی وەک منیان دەکرد
ئێمە کە لە سەر هیچمان نەکردن
دوو کەس دەمێنێ شایستەی مردن
خۆزگە بۆ چاکی وا یەک دەکەوتین
بە هیچ قووەتێ دانەدەکەوتین

❀❀❀

ئەو دەمە بەختم لێ بوو بە دوژمن
کە کەرە دێزم بوو بە ڕمووزن
ئەودەمە هۆشم لێ شێواو وەستام
کە هەر چی هەڵسا وتی ئاش وەستام
خزمەتی دەکەم هێشتا لێم ساردە
تۆ خوا مەلاگەل! ئەمیشە ئاردە؟!
دەوڵەمەند پارەی بە کەس نەداوە
پارە پەرەستی ئەڕوا لە دواوە
ئەوی پێی بڵێن: وا برۆ دەڕوا
بە هیچ قەولێکی ناکرێ بڕوا
ئەوی جڵەوی خۆی دایە دەس خەڵک
ناوی نراوە زەبوون و بێ کەڵک
زەردەواڵەمان جارێ ئاڵۆزاند
نانی شوانمان خوارد گەوجیمان نواند
لە هەر دوو لاوە تووشی جەزا بووین
تەمێمان نەخوارد دیسان تێ هەڵچووین
تاریکایی شەو ئێوارە دیارە
ئەڵێن خاکەکەی بەدە ئەم شارە

❀❀❀

ئــەمــساڵ ئینتیخــاب کــەوتــە بــاحورا
زۆر کــەس دەروونی ئــاگری تیــا گــڕا
ئاویــشمان کــەمــە بــۆ ئــاگر بــڕی
ئــەویــش هاتۆتــە ســەر نــۆرە بــڕی
ئــاخ بــۆ مــیراوی خــاوەن مــرووەت
ئـــاوو نـــووابی بکـــا بـــە تۆبـــەت
مــادام هاتۆتــە ســەر تێکــەو لێکــە
یــەکــێ تێگــەیــی زۆر ڕێــکو پێکــە
چونکــو بــۆ هــەنــدێ هێنــدە تــەلاشــە
لــە خزمــەت زیــاتر هــەوڵــی مــەعاشــە
بــارێ دەولــەمــەنــد نــەیقۆزێتــەوە
ساڵـــی هـــەوارێ بگوێزێتـــەوە
یــا ســوبع‌و ڕوبعــی بــۆ کــارێکی خێــر
ببــەخــشێ‌و چاوی چــواری لــێ بــێ تێــر
چــاوێ تێــر نــەخــوا بــە بــەشــی خێــوی
گــۆڕ وایــە خــاکی گــۆڕی پــێ بێنــوی
ئــەی ئــەو کــەســانەی بــە خــۆ دەنــازن
تــا دەمــرن حــەســرەت بــە نــان و پیــازن
هونــەر ئــەوەیــە بــەخــتی لــەگــەڵ بــێ
چیمــەتــۆ ئــەبــێ لمــی تێکــەڵ بــێ
جــەوهــەر بــۆ دادی حــەق بــێ بــەهایــە
بــە مێــردی نییــە زۆر جــار بــە خودایــە
مــن ســێ ڕۆژگانــەی خــۆم پــێ بــڕاوە
نــازانم چیمــە لــەم بــەنــدو بــاوە؟

❀❀❀

وا گـــرد بوونـــەوە پـــایزە براکـــان
بەڵکو یەک کەون هیممەتی چاکان
بـەلآن وەک ئـاردی نـاو درک وایـە
بـــرایش لـــە گـــەڵ نایێتـــە کایـــە
خۆولاتیمـــان بـــۆچ لا چـــا نابـــێ؟
گوێلکی خۆماڵـی بـۆچ بـە گـا نابـێ
مـەڵـێن: شـیلاوگ مایـەی پـەنـیرە
فیتنـە هـەوێنـی نـۆ قـازان شـیرە
مەدحی رووبەڕوو پیاو ئەدا بە شوو
زۆر دۆستی سەر نان بە دوژمن دەرچوو
خـوا مووسا بـۆ سـەر فیرعـەون ئەنێرێ
کە چی جار جار مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
پیاو بۆ بورەپیاو ڕۆحی خۆی سەرف کرد
کە چێ پێی دەگوت بە دەردی خۆی مرد
ئـەو کانیـەی ئـاوی لـێ دەخورێتـەوە
بـە نایـەکـاری پـڕی دەکـەینـەوە
ئەوەی کە وەفای بۆ دوای خۆی نەبێ
ئیتر تۆ دەبێ هیوای چیت پێی بێ
سیاسـەت پیـشەی ئاغـای بـێ ریـشە
بۆیـە گـەلـێ پیـاو بـێ ئـیش و ریـشە
زۆر ریش و سمێڵ تاشراو وەک ئەوان
خۆزگە ریش ئەبوو بە مژدەی ژنان
ئۆخەی ژنان بوون بە گەورەی گەڕەک
ئەبێ دەستەی تر بچنە بەر خەرەک

ئینجـــا هێنـــدێکیان چـــۆنی دەڕێــــسن
لـــەگـــەڵ گوێچنــــە بـــەرزە بلێـــسن
بــــە نارنارۆکـــــە ســــەر دەلــــەقێـــنن
دەم بـۆ یـارۆی خـەڵـک دا دەچـەقێنن
ئـــاخ خوێنـــدەواری فریامـــان کـــەوە
بـــۆ عالـــەم ڕۆژە بـــۆ ئێمـــە شـــەوە

❀❀❀

جـــالینۆس ئـــەڵـــێ: تـــاقیم كـــردەوە
هـــەر قـــەومـــێ ناســـرا بـــە پێـــی كـــردەوە
هیندی‌و حەكیمی، فورس‌و تەكەبور
تـــورك ئیتاعـــەت، ئـــەرمهـــن ســـفرەدڕ
عـــارەبی بـــەڕی‌و میـــوان پـــەروەری
كـــوردو ئـــازایی، بـــە مـــاڵ‌و ســـەری
حەبەس سەداقەت، شامی‌و شەئامەت
مەلاو چرووكی، زەنگی و حەماقەت
كورت‌و فیتنەیی، دریژی‌و بێ هۆش
لە دوو جەژنان بوو شێخی نوێژ فرۆش
ئـاین‌و ئـۆینی مـووزەردی چـاو كـاڵ
شەهوەت پەرەستی ڕەشی ڕوو بە خاڵ
كـوێرو حـافیزە جوولـەكـەو حیـساب
بەنگ‌و كەساسی دەولەت‌و شەراب
جاف بۆ زیبانی، هەمەوەند بۆ شەڕ
شێخ‌و تەفرەقە، زەنگەنە بۆ گەڕ
پشدەر جەنگاوەر ڕێكن‌و یەكەن
شوان‌و دزەیی لە ناویان ئەكەن
بانـەیـی دەڵـێن:ئـەسـحابە كـوژن
سـیوەیلـی ئێـستا قامـك دەمـژن

❀❀❀

بە ڕیسی خەڵكی بۆچ ئەڵێی: پەتە
زوبانت بێلێ سەرت ڕەحەتە

پیاوی زۆر بڵێ بۆ دۆزەخ بەرە
لەویشدا ئەڵێ: ئارەكەی تەڕە

وەختێ ئەتوانی بە گژ مندا بێی
بۆ بەر هەڵستی زۆری من بشێی

پێ لە مار مەنێ هەر چەند سڕیش بێ
مەچۆ ڕێی بەراز لە ڕەو بڕیش بێ

تەنها گاجوتێ زیان ئەنوێنێ
كە چی گاگەلی تێوە ئەگلێنێ

ئێستا من بۆیە ناوم پوڕیە
خەتا سوورەییەو لە خۆم ئووریە

دنیا شێواوە بە شەرم بڕم
دەست بە كلاوی خۆمەوە دەگرم

هێشتاكوو، بێستان بەرەڵا نییە
ئەم دووگە چەورە بێ بەلا نییە

❀❀❀

بە حوشتریان وت: خوا کورت باتێ
وتی: من بێ بار، نامێنم ساتێ
تا کار نەشێوێ ناگاتە سامان
وەختە بۆ هەنگوین بچمە هەورامان
ئاوی پاییزان لە بەفراو ئەکا
ئەوی تێر نەخوا چی لە ئاو ئەکا
شارێ بێ کاری زوور بە کار کەوێ
پیاوی پیاو هەرگیز تێیدا ناسڕەوێ!
دێی فرە کوێخا ئاوەدان نابێ
پیاوی زۆر بڵێ، نوکتەدان نابێ
هەر چی خەڵک لە زوور خۆیەوە بگرێ
ئەوی دەیناسێ لە بەری دەمرێ
ئەوی بە لۆقە ڕێی دۆست ئەبەستێ
با بە لۆقیش بێ! زووتر دەوەستێ
هەوا پەرەستی هێند لووتی بەرزە
لووتی ئەبێتە کولکی تەرزە
یەک دڵ و یەکسان چەند خۆشە یاران
بێ خەم، بێ پەروا لە تەرزەو باران
پێنج و دوو ڕۆژێ دنیا رابوێرین
دوشمن لە پردی نامەرد هەڵدێرین
بەلام وەک دەستمان خۆیشمان بلاوین
یەک ناگرین بۆیە وا بێ کلاوین

❀❀❀

سەرما هات بەرگی هەتیوی دڕی
هەور لە خەرمانی چەڵتووکی خوڕی
ئەمساڵ ناترسم کە لافاو بمبا
هیچ گوێش نادەمە فیشاڵی بۆمبا
من دەورەی حەربی عومومیم دیوە
ئەوەی بترسێ دەستی بڕیوە
بۆیە حەز ئەکەن باران ببارێ
لەم بێ ئاوییە ڕزگار بێ شارێ
هەموو لە تینوا ئاخ هەڵدەکێشن
هێشتا بۆ ماڵان ئاو ڕادەکێشن
ماکینەی گەورەی ئەلەکتریک هات
خوا یار بێ نووری فەن کەوتە ولات
نان و گۆشت نرخی کەم کرایەوە
پارەی «کیلۆوات» وەک خۆی مایەوە
بۆ حەسحەسانە پیاو ئەخنکێنن
کەچی لە ماسی ڕەسم ناسێنن
بۆ مەستی توتن ئەپرسنەوە
قاچاغی (ماسی) ئەبەخشنەوە
بەنی گرژ خەرجی هەوسار هۆنینە
دەزووی خاو تەنها بۆ لارز برینە
ئەسپی بێ هەوسار زوو بێ جڵ ئەبێ
پیاو سەربزێو بێ ئەستۆی شل ئەبێ

❀❀❀

لێرەدا چاکەو نەزاکەت گەڕێ
کوتەک لە بەهەشت هاتوتە دەرێ
زۆر جارم وتوە خەڕۆ بێ گوێیە
کوتەک دەزانێ قۆناغ لە کوێیە
ئەگەر خوا باڵی بە فیل بدایە
ئەبوو سەربانمان گشت برووخایە
خۆت هەڵمەکێشەو مەڕۆ بە عینوان
تفەنگ بۆ نیشان ئەسپیش بۆ مەیدان
ئێستا وا لێمان کەوتنە بەهانە
بە دەست خەڵکەوە بێڵ زۆر ئاسانە
شوهرەت ئافەتە لێت نایێتەوە
جام بشکێ بەڵام نەزرینگێتەوە
شەڕی ئیتالیا گرانی پێیە
گەر لە کوێ کەوتو کوندە لە کوێیە
تۆ خوا لێی گەڕێ با حاڵمان وا بێ
تاڵعی ئێمە ئەبێ شوڕبا بێ
بە تەقویم سەرمای ئەمساڵ خەتەرە
مەکتەبەکەیشمان لە شار بە دەرە
لە مەعاریفدا هەر شار بەدەرین
بۆیە وەک خاکین هەر خاک بە سەرین

❀❀❀

شـــەوی پـــاییزان پیرانـــن نانوێنـــێ
کـــەڵـــەشـــێرێکیش نیـــە بخوێنـــێ
کـــەڵـــەشـــێر لـــە دێـــی (مـــاوەتـــە)
کـەڵـەشـێر کوشـتنم لایـان لـەعنـەتـە
شـەومـان درێـژەو ڕۆژمـان بـە هـەورە
نمـەکمـان سـوێرەو پلاومـان چـەورە
هـیچ کـەس نـابیتم دڵسۆز بـێ بۆمـان
زوو پیاو ئەگۆڕێ ئاوی (کانیەسکان)!!
گونـای کـەس نیـە خـەتـای خۆمانـە
جێگـای هیوامـان «گـردی سـەیوانـە»
هـەنـدێ بـە کێلـی باوکیـان ئـەنـازن
هـەنـدێ بـۆ ئاشـووب ئاواتـە خـوازن
هـەنـدێ کتکیـان لـە لا وەک شـێرە
هـەنـدێ هێنـدەیـە تـا سـکیان تێـرە
ئـەڵـێن مـردوو شـۆر پـارەی بـەرێ زوو
خوای دەکرد مردوو گۆڕ بە گۆڕ دەچوو
پـەردەی بینـایی ئـەسـپو شـێر وایـە
سـامی ئینـسانی وەک دێـو لـە لایـە
ئـەگینـە ئێمـە چـۆن سـواریان ئـەبـین
دوو هێنـدەی ئێمـەن لێیـان ناترسـین
ژن تەلاق ئـەدەین شـوو ئـەکا زۆر باش
ئەڵێین قـەی ناکا بۆمـان بـوو (بـە جاش)

❀❀❀

بـۆنی گــوڵ لــە لای قالۆنچــە دەردە
ژن بــێ ڕووســووری ناچێتــە پــەردە

«برا! ئەم پیاگە سەیری چەند خۆشە
مــن بێــژم: نێــرە، بێــژێ: بیدۆشــە»

ئۆخەیـچ کـە ئێستا زۆر دار بـێ هێـزە
لـە بیرتـە ئـەیگـوت گالـت وەگـوێژە

نەک ئەمری وەزیر فەرمـوودەی شا بێ
لـەم زەویـە ڕەقـە چـەوەنــدەر نابــێ

کە تۆ خۆت شل کرد لە ڕووی ناکەسێ
ئـەڵــێ: بڕوانــە چـۆن لـێم ئـەترسـێ؟

چاکـە لـەگـەڵ بـەد خـراپ نـاو ئـەبـرێ
کە گورک بەخێو کەی خوای مەڕ ئەت گرێ

مێروولـە کـە خـوا غـەزەبی لـێ گـرت
کاتێــک زانی لــە پــڕ باڵــی گــرت

خــــانوێکم هــــەیـــە زۆر ناتــــەواوە
دارو پــەردووی بــاش ئێـستا نــەمــاوە

ساڵــی ســێ جـاری هــەڵ دەگێڕمــەوە
لــە پــڕ دەڕووخــێ ناحــەوێمــەوە

ئـەمـساڵ مـەبعووسـی هـاتوەتـە ڕەواج
ڕەسمـی ئیفتیتـاح کـەوتـە بـەر میعـراج

بــەلام عــومرو ڕزق لــە بــەراتایــە
بـزانین بـە بـەرات کـێ دیتـە کایـە

شـایی شـایی کـەر لۆغـەی دراوســێ
لــە تازیــەی ژنــان ســە رم دەئاوســێ

❀❀❀

وا ڕەمـــەزان دێ ئــەبـــێ بــە کوێخــا
پــەکــی کــەشــکەک و گیـــەم ئــەخــا
ئــەگــەر مـــن بـــڵێم: ڕەمــەزان نیـــە
کــێ لــێم دەپرســێ جــەزاکــەم چیـــە؟
چونکـــو گونـــاهی لـــەوە گـــەورەتـــر
ئـــەمـــەنشــە زۆرە بـــە بـــاری حوشـــتر
بـــاقڵ دەچینــــە پـــەردەی ئیعتیکـــاف
جنۆکـە دەبـەن بـۆ پـشت کێـوی قـاف
نـــەوەڵـــلا ڕەســـــتو داو هێندگرانـــــە
بــــە قــــەد ڕکـــاتی تــــەراویحمانـــــە
تاریکــە شــەوەو ئــەحــزاب لــە نــاوە
«ڕەمەزان» بە جەنگەو «سـەفـەر» بەدناوە
لــە ئــەفــەریقــا بــووە بــە گــەردەش
دونیــا شــێواوە وەک مــووی قولــەڕەش
جـاران جوولـەکـە خــومی ئـەشــێوا
ئـــەکـــەوتـــە درۆو قـــوڕی دەپێـــوا
ئێـستا بـێ ئـەوەی کـە خـۆم بـشێوێ
درۆی وا دەکــەیـن بـە قـەدەر کێـوێ
ئـەڵـێن: بـۆ مـەئموور مـەنشوورە دراوە
خــانرو خــۆتر بــۆ کــەس نــەمــاوە
کــە چـــی پێکـــوڕە داشـــی دامـــەیـــە
نــازانین تــەقــیو شــەقــی کامــەیــە

❀❀❀

یەکێ تەعریفی قانونی پرسی
وتی: ئەیزانی ئەگەر نەترسی
وتم من ئێستا لە دونیادا نیم
بە خواردەمەنیو زەماوەند ئەژیم
قانوون بۆ بەزمو بۆ زەماوەند
گۆرانی لە سەر «قانوون» پەسندە
جاران ئەیانگوت (قانوون) ڕێبازە
بەو ئەندازەیە هەرگیز مەنازە
بۆ سلێمانیش قانوون نەبووە
قانوونی خوامان لا بەسەر چووە
هەندێ بە ئەحزاب خۆیان هەڵدەنێن
نوقتەی سەرەوەی لای ڕاست دائەنێن
ئێمە کە فێری شەڕە گەرەکین
کە بوینە ئەحزاب کێ دەڵێ یەکین
هەندێ بە عیلمو خووی چاک ئەنازن
تا دەمرن حەسرەت بە نان و پیازن
وەکوو ئاغاکەی دێی (سیا مەنسوور)
مەدحێکی زۆریان کرد بە واتەی دوور
کە هاتە ئێرە منیش هەر وام دی
کە چی وەعدی دا زوو هێنایەدی
بەوە تێگەیم کە نابێ بە پیاو
چونکە بە درۆ (رجال) دێتە ناو

❀❀❀

جاران کاسەی دۆ کەوچکی تیا بوو
بە ڕیزە هەر کەس نۆرەی جیا بوو
ئێستا هەر کەسێ پیاڵەی خۆی پڕ کا
بەشی کەس نادا بشڵێی: وا خنکا
(ئەسکەمل) جاران کە سیرمەدار بوو
هەر چوار تەرەفی لێوە دیار بوو
ئێستا گەورەکان «قۆلتوغ» نشینن
ئەم لاو ئەولاو دوای خۆیان نابینن
خۆزگە ئەو عەقڵەی پێش چووهە سەرکار
لە سەردا ئەماو ئەتهێنایە کار
خۆزگە بەڵێن وەک ماست سپی دەبوو
بە سەر لێوەوە شوێنێکی دەبوو
ماستو ڕاست ئێستا بوونە مۆدەی کۆن
شەرمو تەریقی نەهیشتوە «پاردۆن»
بیستم ئاغاکەی دێی (سیا مەنسوور)
ئەحوالی منی کردووە لە دەستوور
وتوویە تاکوو پیشەی درۆ بوو
موتەسەرریف بوو هەم سەربەخۆ بوو
بوویوو بە عوزوی مەجلیسی عالی
زۆری نەما بوو ببێ بە والی
ئێستا کە تەرکی درۆی کرووە
چاوەڕێی کەوشو پاڵتۆی مردووە
ئەو ماڵ وێرانە بۆچ وا ڕاست ئەڕوا
ئەو ڕاستگۆییە ئەوی خستە دوا

❀❀❀

ساف دەروون، داری دەستی بەدکارە
بۆیە شەڕەدار زۆرە لەم شارە
ئەو قەومەی پیشەی دەوەن بە ئاشە
سێبەری ڕوەو ڕۆژە لە پاشە
ئەو پیاوە گەوەری کە خۆش باوەڕە
بە دەست خەڵکەوە مێکوتی ساوەرە
زینهار خوار دەستت بە کەم مەبینە
بۆیە بە کینە لێت نا ئەمینە
هی وامان هەیە دیتە لات خۆشی
بە خۆت نازانی، تا دەتفرۆشی
بە بەندیخانە پیاو عاقڵ دەبێ
هەندێ سەرچڵ و زۆرە مل دەبێ
هەندێ بە فریو گەیوەتە پایە
شەیتان لە بەرگی فریشتەدایە
کەسی بوێرێ بیسمیللا بکا
وەرە سەیر کە چۆن ئابڕوویان تکا
سەلاحیەتی سالحانم نییە
بڵێم: ئەمە ڕەش، ئەمە سپییە
کە کەلیمەی «ڕەش» وەرگەڕێتەوە
دەبینی شەڕی لێ دەبێتەوە
جەژنی میلادو ئێمە یەک کەوتن
ئێرە بۆیە یەک ناکەون چەوتن
جاران حاجیلێ بە خێری باوبوو
لە بەختی ئێمە گوێزی بێ ناو بوو

❀❀❀

پیاوی ناوەجاخ مەخنەنە سەر کار
هاوڕێکانیشی دەکا بە بێ‌عار
ئەوی تێکۆشێ و ئیش بکا بێ‌دەنگ
(دەماوەڕێک) دێ‌و دەیکێ بە پارسەنگ
ئەگەر پێم بڵێیت ئامشۆی کێ دەکەی؟
ئەڵێم یا خراپ یا بە جێ دەکەی
هەر چشتێ زۆر بێ هەرزان ئیکرە
عیلم تا زور بێ بەهای زۆرترە
ئەدەب تاجێکە لە نووری یەزدان
بیکەرە سەرو بچوورە ئاسمان
بێ ئەدەب ئاوی ئەدەبخانەی دێ
بەردی تێ گرێ پرشکت بۆ دێ
«بە خۆوە نەدیو» دەم قاڵی دەوێ
لە سەرخۆش گەڕێ ئەو خۆی دەکەوێ
بۆ خۆهەڵکێشان زەعیم بوزورگن
هەندێکی‌تر هەن سپلی لاورگن
شەوچەرە لەبەر (سپلە) دامەنێ
کە خواردی‌و ڕۆیی پێت پێدەکەنێ
بەلام تۆ بیدە بام پێ نەزانن
لێیان ببوورە قوڕی زستانن
ئاخۆ گەردشی کورسی چی لێ هات؟
هیوا بۆ قابسز ترس بۆ دەستەلات
بێ (دۆ) بە هیوای شیری مەڕ ئەژی
کاتێکی زانی بەرخ مەڕی مژی

(بـــابی بـــابی)یـــە کایـــەی زەمانـــە
ئـــەم چـــەرخـــە کۆنـــە دەورانـــە
پـەنـدی پێـشینان هـەر چـەنـد پـەسـەنـدە
پـەنـدی ئـەم پـەنـدە جـائیزەی بـەنـدە

❀❀❀

ئەگەر سەعادەت زۆر دەستی لێ دەی
ئاخری تێک ئەچێ ئەبێ فڕێی دەی
بە سەر دۆستا بێی بە دیارییەوە
لەوە چاکترە کێن بشارییەوە
کە ئیشێکت کرد زانیت خەتایە
بگەڕێیتەوە بوزورگی تیایە
ئەگەر لێبوردی بێ پەشیمانی
ئەنجا لەزەتی عەفو دەزانی
ئەگەر بێی بە قین تۆڵە بستێنی
خەوی ڕەحەتی لای خۆت نابینی
ئەوە جێێوت پێ دەگەیەنێ
کەوا جێێوت پێ دەگەیەنێ
کە دوو کەس ئاشت بن بە تۆ چاکترە
هەر ڕۆژی سفرەی لایە حازرە
کە سەری هەودای ویجدانت بەردا
ئەمدیو ئەودیوت زۆر دێ بەسەردا
ئەڵێن: پیرێژن بە تەفرەو مە کرە
کە چی جوانەکان کەوتوونە دەورە
بورجی پیرێژن هێشتا ماویە
جوانەژن پێشین بەندو باویە
ئەیشزانێ جێی کەس بەوان نادرێ
ئیسان هەوڵ ئەدەن خەڵک نانی ببڕێ
ئەوی بە ناحەق نانی خەڵک ئەبڕێ
نەنگەویستیو ترس بۆ خۆی ئەکڕێ
بەڵام هەندێ کەس نائەهلو بەدخوون
خۆیان چاوەڕێی دەرکردنی زوون

❀❀❀

جێگای تەنگ بوو بوو ئەمجارە ژیان
گاڵتە کەوتە پاڵ پەندی پێشینان
پیاوێک ژنی مرد قوڵێکی هانی
وتیان چۆن لەگەڵ قوڵدا ئەتوانی؟
وتی بۆ ماتەم پیشەی دێرینە
سەراپا بەرگی تازیەدار شینە
من بەرگی ڕەشم کردەبەر جێیە
کە ماتەمگێریی عائید بەوییە
من سەگم دیوە لە سەرەنوێلک
قەپاڵی دەگرت لە گۆشتی تووتک
دەستم دەرمانی سەر زگی قەبزە
خامەم ڕەوانە شارەزای نەبزە
سێ بەڕۆ...
مایێکی بۆرەم بوو سواری دەبووم
ڕۆژێ بە ئیشێک بۆ دێیەک دەچووم
نزیک ئاوایی ژنێکی نازدار
بانگی مردە من وتی بۆرە سوار
سێبەڕو دارم ئارامم نییە
لە تۆ دەپرسم دەرمانی چییە
وتم لەم دەردە ڕسگارت دەبێ
ئەگەر بێ و دڵی من بێنێتە جێ
وتی ناچارم دڵت بێنمە جێ
بەڵام یاخوا تۆیش ئەمەت بێتە ڕێ
هارو مار (ودمی) باوەشابان بوو
هەر چی هار ئەیگرت بۆ ئەوێ دەچوو

لـەگـەڵ پـەنچکـێ نانیـان بـۆ دەچـوو
نـووتکی دەهاویـشت ڕسـگاری دەبـوو
ئـەمـەنـدە هـارو ماریـان چـاک ئـەکـرد
کە چی (شاپیاو)یان بە گورگی هار مرد
حەکیم لـە دەردی کـەسـی خـۆی کۆڵـە
بۆیـــە خزمـــانی دەکـــەونـــە بۆڵـــە

❀❀❀

هەندێ کە لە پڕ بەرزە ئەبنەوە
کە کەوتنە خوارێ ئەبوورنەوە

کە بە توونچێتی بووی بە حەمامچی
خۆت لێ ناگۆڕێ، لە ڕێ دەرناچی

بەلام کە لە پڕ هاتی بووی بە کۆڕ
نان خۆرێ دەبی، سپڵەی سفرەدڕ

ئەگەر پێ بە پێی هاوڕێکات بێی
پێت نالێن کابرا! نازانن تۆ کێی

هەر موویە لە ڕیز ڕیزە تێپەڕێ
مەقەستی وەستای دەلاک ئەیبڕێ

نەخوازەلا وا (زەیل) کەوتۆتە ناو
هەرچی بەرکەوێ، ئەڵێن کلک بڕاو

بۆ کلکەقولێ دەچنە لای داپیر
ئەمانێرێتە لای بزن بۆ شیر

شیری داپیر خۆر، بێ کلک ئەمێنێ
سەگ بە هێزی کلک ئێسقان ئەشکێنێ

پیرەمێرد هات، پێی وتم پیرێ
هەر کەس لە باری خۆی گوێز ئەژمێرێ

❀❀❀

مـانگی ڕەشـەمـێ دووکـەڵ دەرناچـێ
خـاتو زەمهـەریـر پـرچ هـەڵـئەپاچـێ
لـەقلـەق هاتـەوە نیـشتە سـەر هێلکـە
مـەیـدان خاڵـی بـوو بـۆ پـەڕەسـێلکە
کلکـــی دووفـــاقی نموونـــەی زەیلـــە
شـارەزوور ئـەمـساڵ لـە ڕاوکـەر کـەیلـە
عـەینـەمـەڵ دەرکـەوت، ساڵـی کـوللەیـە
بـەلام بـۆ ئـەودیـو ئـەزمـڕ پلـەیـە!!
بـای بـەهـار دەشـنێ!کـۆلارەی دەوێ
بـزانین بـە پـەتی کـێ سـەردەکـەوێ
کـۆلارە ساڵــێ نێـرەو ساڵــێ مــێ
ئـەمــسال بــرەوی ژنانــە کــەمــێ
بـە هـۆو بـە هیـوای داری پـەڵـکەوە
وەک فڕفڕۆکـەیـن بـە دەس خـەڵـکەوە
بـەلام لـە لـەشـی چالـەکـە دەچـین
هـەتـا لێمـان دەن پێـی قـەڵـەو دەبـین
هێنــدە کــە بـڵێی کــەمتیــار چاکــە
قولـەپێـی دەسمـی هێـشتا دەنـگ ناکـا
بـە کـەر نـاوێرین بـە کورتـان شـێرین
وەک سوورە واڵەیـن بـە خاڵـمان فێـرین

❀❀❀

ئای بۆ ئەو ڕۆژەی ترس دێ بەسەرا
کونە مشک لامان ئەبێ بە سەرا
کە کەوتینەوە کۆمەڵی یاران
ئەڵێی نە بامان دیوە نە باران
کوێخا جوامێری هەمەوەند دەیگوت
های جوامێر ڕۆم‌و عەجەم وا لە دووت!
سەرێ کە شاهان بە تەمای تەبن
بۆ ئەوە دەشێ هەڵکەنرێ لە بن
ئەوسا کە جوامێر دەنگی دلێر بوو
تیپی هەمەوەند ژنیشیان شێر بوو
ئێستا من هەسم دوڵدڵم پێیە
ئاخۆ ناپرسن لەشکرت کێیە
لە هەمووی خۆشتر خەیاڵ بازییە
حوکمی سەری بەنگ یەکتازییە
خەیاڵبازییە چارەی دڵ‌تەنگی
شەراب بە گەردش بەنگ بە بێ دەنگی
بەلام بەنگ‌کێش بی مەچۆرە گوێ ئاو
جۆگەلەت لە لا ئەبێ بە شەتاو
هەر خۆم ئەیزانم شەراب بکەم نۆش
گوێ زەڵم‌و ماسی‌و سەوزی‌و هەوای خۆش

❀❀❀

جووجـەڵــە دوو خـــووی بـــە ئێمـــە داوە
کـە بێین پـێش کـەویـن بـۆ پێمـان داوە
یـەکـێ کـە سـەری لـە هێلکـە جووقـا
تـویکلی شـڕ دەکـا لـە ژێـر دەنــدوکا
دووەم بـــێ دەعـــوای مـــیراتی بـــاوک
یەکتر کوێر دەکەن بەشەڕە دەندووک
ئێمەیش ئەو خاکەی جێ سروشتمانە
ژێـر لـەقـەی ئـەدەیـن، خـوو ڕەوشـتمانە
دەڕوانی هیچمـــان لـــە نـــاودا نییـــە
ئـەمـان لـە گـەڵ ئـەو بـۆ شـەڕ شـەقییـە
کەویش خوویەکی خۆی پێ بەخشیوین
دیـــارە بـــۆ ئـــەوە شایـــستەی دیـــونی
کـــەو دەبـــەنـــە ڕاو بـــە فـــێڵ دەخوێنـــێ
هاوجینـسی خۆیـان بـۆ کوشـتن دێنێـی
ئێمـەیـش تـەسبیحو زیکـرو ئیـستیغفار
کە چی کـەشکوڵـمان پـڕ لـە ئیـستیخبار
دەبیـــنین برســـیو کـــەســـیرەو کـــزین
دانمـــان ئـــەدەنـــێ دەستیان دەگـــەزیـــن
بــە زەیلــی زەیلــیش نابێنــە ژێــر بــار
(زەیل) درێژەی بەست وەک ڕۆژی بەهار
تـــا نـــەبڕێتـــەوە ئـــەو نابڕێتـــەوە
وا دیـــارە تـــا دێـــت ئـــەتـــەنێتـــەوە

❀❀❀

دنیاکەی فانی کاروان سەرای ڕەنگ
نیوەی دڵشادەو ئەو نیوەی دڵتەنگ
ئاوێنەی دەوران دوو چەشت دەنوێنێ
خەتە میزێنێ و کلاو فڕێنێ
بە عەشایەریی دەعوا حەل دەکەن
شاگرد شەق ئەخواو وەستا تێ دەخەن
لە خەت دەرمەچۆو مەکەوە دەورە
دەست بە کلاوی خۆتەوە بگرە
لە کەری تۆپیو مەگەڕێ بۆ ناڵ
ڕۆژێکیش دەبێ تۆیش دەخەنە چاڵ
دەستەی خۆی دەوێ کە خاوەن دەستە
دەستە کەوتە دەست، دەستەتر پەستە
ئەو کار بەدەستەی کە کار شوناسە
کردەوە ناسە خاتر نەناسە
ئەوی بە خاتر ئەم ڕۆ دامەزرا
کە ئەرخەی گۆڕا پەتی ئەو پچڕا
ئەو پیاوەی پیاو بێ ئەو ئیشەی ناوێ
وەک ماین چەقەڵ هەر کەسە تاوێ
ئەوی بە هیوای ڕەجاو بەرتیل بێ
ئەبێ گوێی دایم لە زیلەزیل بێ
یا وجوود ئێستا عەکسی ئەوەیە
ئەبینین دەوران بۆ یەک شەوەیە
دیارە ئەو باخە کە نایەتە بەر
«بریسی یا پار ئەو بری بۆزەر»

❀❀❀

به حشتریان گوت حوشتر کورت بوو
وتی لە ئەستۆی من بار لا نەچوو
بە زەیلداریان گوت چی بوو ئەم کەتنە
وتی مەرگ لەگەڵ ئاوەڵان جەژنە
زیلەی زەیل کەم بوو بۆ دڵە لەرزە
لە باران ڕام کرد کەوتمە بەر تەرزە
داخلی تەشویکەم ناخۆم کە دەبیەن
بۆ ئەوە ئەگریم دەمەسۆی دەکەن
توخوا بزانن تەشویکەی قەپتان
دەست کێ دەکەوێ؟ ئەڵلەت دەست نەزان
هەندێ مەعاشی تەقاویتییان
زۆریشە، لێیان بوو بە ماخولان
هەولی وەزیفە ئەدەن تیر ناخۆن
تا دیسانەوە دەبنە کەوا کۆن
زەیستان لە سەر کاسە سوێند ئەخوا
کە چلەیشی چوو عوزری تر ناشوا
خاکی شارەزوور پەستەو بێ هەوا
بازیان پڕە لە هەراو داوا
کاسبیش چونکوو دەعیەی تیا نیە
هیچ مەئموورێکی پێ ڕەزا نیە
هەی داد هەی بێداد، دەڵەمەنەکان
بۆ پارەی میریی کەوتوونە مەیدان
ڕێی خۆ چەسپاندن ئەدۆزنەوە
جێی فەقیرەکان ئەقۆزنەوە
بە (مندیل) کلکی گوێرەکە ئەگرز
ڕێی شیاکەکەی لە هەژار دەبڕن

❀❀❀

بـــــواره ڕەش و ســـــپی دەردەخـــــا
ڕێکـــەوتـــە نـــادان جارجـــار ســـەردەخـــا
شـــانس ســـپیاویکە بـــە عـــارەق دەڕوا
عـــەیـــبی ئـــەخلاقـــی ناپۆشـــێ کـــەوا
ئەگەر بە عیلم و عەمەل پەسەند بی
لـەوە چـاکترە کـە دەولـەمـەنـد بـێ
پـــارە چـــلکێکە لـــە بـــەری دەســـتا
بـە مـشت قوچانـدن لـە دەسـتا وەسـتا
پـــارەبـــو خێـــوی زینـــەت و فـــەڕە
ئـاخ بـۆ میرات خـۆر میقـرۆبی شـەڕە
عـــیلم بـــۆ قـــەومـــێ ڕێگـــا دەنوێنـــێ
عـــالمیش نـــاوی چاکـــەی دەمـــێنێ
دۆست چاکەی دۆستی لێک ئەداتەوە
دوژمن لەگەڵ دۆست ئاشت ئەکاتەوە
ئەوە دۆست نیە بە هیوای پۆست بێ
نەیەوێ دۆستی لەگەڵ کەس دۆست بێ
بلێن: قـەڵـەم زەن کـەوتوتـە بـەر زەیـل
قـەڵـەمچـی بـۆچی کـەوتوونـە واوەیـل
کردمان قـەڵـەمچـی بە تـووتن دەم تـاڵ
(وەی مـن وەی مـنی) چیـەتی بـەقـاڵ
دیـارە لـە ئێمـەیـش بـووە بـە کـردەوە
لـــــە عیـــــسایان دا مووســـــا بـــــوردەوە
کەس ناڵێ قەساب گۆشتت بە چەندە
جامباز بانـگ ئەکا وەرە (خـەر) بەنـدە
یـاخوا هـەر بـژی دائـیرەی ئـەشـغال
نەکرێ کاریی دەمکوت بوون کـەم حـاڵ

❀❀❀

ئـەڵـێن: باخـەڵـت پـڕ بـێ لـە پـارە
خـزم و بێگانـەت لـە دەورە و دیـارە
مـن ئـەڵـێم دۆستێ کـە بـۆ پـارە بـێ
ئـەبـێ چـاو برسـی و گـەدا چـارە بـێ
ئـەنینـە دیـارە پیـاوی دەوڵـەمـەنـد
پارەی خۆی بە کـەس نـادا بێ گۆبەنـد
دۆست ئەو دۆستەیە بۆ کردەوەی چاک
خۆشـەیـستت بێ بـە دڵـێکی پـاک
دۆستی چـاک چاکـەو بـەرچـاو تێرییـە
بـۆ ئـەمـری ویجـدان گـوێ رادێرییـە
بـارانی نیـسان دانـەی گـەوهـەرە
فەیزی بۆ بەدبەخت هەر کەوای تەڕە
ئیتـر وا ئیـشغاڵ کـەوتـەوە سـەر کـار
خریـدو فرۆخـت کـەوتـە ناوبـازاڕ
یـاخوا ماکینـەی ڕێوبـان نـەوەستێ
ڕێـی گـوزەرانی هـەژار نـەبـەستێ
زۆر چـەتـوون دەڵـێن نـان وا لـە خاکـا
بـە کـرێ کـاری (چـەتـە) چـت ناکـا
ئەمجارە پەکمان کەوت لەبەر باران
هـەفتـەی ئایینـدە دەچینـە سـەیـران

❀❀❀

وا دەڵــێن: ئــادار نــاڕوا بــە بـــێ دۆ
دوای ئـەو نیـسانیش نـاڕوا بـە بـێ جـۆ
بــارانی نیـــسان جــۆی خــسته دواوه
بــا ڕەحمــەتـیش بــێ تــامی نــەمــاوه
پاشـکەوتـنی جـۆ بـە کـەن مـەژمێـره
خواردنـــێ چوارپـــێو دووپێـــە لێـــره
دووپــێ بـە چوارپــێ ئـەڵــێ ڕووبەڕوو
نوخشه بێ لە تۆش نوخشەمان دەرچوو
بـاران ســێپـەڕەی گــەیانــدە خایــە
نــانی چوارپێکـــان وا لـــە ڕۆنایـــە
چوار پێ لە دوو پێ بەدخوو چاکترە
بـە (جـۆ) هـەڵ دەکـاو دڵـی پـاکترە
ستەمگەر کە مرد خاک نایگرێتە خۆ
بــە دڵ خــوا شــوکر، بــە دەم ئاغـا ڕۆ
وا شـەمـەنـدەفـەر بـوو بـە هـی خۆمـان
تــا وەفــد زۆر بـــێ قارانجـــە بۆمـــان
توججار هەموو چوون شێخان لە تەکدا
ئـەڵـێن: (هـەم چـونین بـڕۆ تـا بـەغـدا)
نـــاوی وەفـــدمان هێنـــدە لا خۆشــــە
هـەر بڵێن: وەفد، زۆر کـەس بـە جۆشـە
ئـەگینـە هـەمـزە لـە هـەباسـی چـی
چرچـە قـەلایـی لـە مۆریاسـی چـی
زۆر لـــە بـــارانی نیـــسان ڕادەکـــا
بـە دەنگی بۆمبا خـەڵـک سـەما دەکا

❀❀❀

ئەو پیاوە گەورەی خۆی بە کەن ئەگرێ
لە ئەندازەی خۆی زۆرتر سەرئەخرێ
ئەوی خۆی لە ژوور خەڵکی دەنواڕێ
با پایەیشی بێ دەی هێننە خوارێ
لەش و عەقڵ و دڵ ئەم سیانە ساغ بێ
ساحێبیان دەبێ هەر بە دەماغ بێ
لەگەڵ خۆهەڵکێش خۆش باوەڕ مەبە
ئاڵتوون بە مەحەک پیاو بە تەجرەبە
گوێی ڕاست سووک بێ بۆ چاکە بیستن
گوێی چەپت کەڕ بێ لە فیت هەڵبەستن
قسەی چاک زەحمەت ئەگاتە جێی خۆی
واتەی بەد زۆر کەس پۆستەچییە بۆی
ئاگری دزان شەوێ دەگرێ
چەقۆی بێ پۆلا دوو ڕۆژ دەبڕێ
دەوران دەورانە دەبدەبەی شایی
ڕەواجی نەما بێچوو و سێ شایی
کوا گرمەی تەپلی بەگزادەی جافان؟
کوا بەزم و ڕەزمی مێوڵێ و تافان
ئێستا کە باوی قەشەو مالوومە
سوێند هەر بە سەری (ئەورام شالوومە)

❀❀❀

وا گــەرمــا داهــات پاقلــە پــەیــدا بــوو
سەودایی مەشرەب شێتو شەیدا بوو
جــاران ڕێ ڕاوی زەڵــم لــە نــاوا بــوو
ئێــستا مــیری ســوور ڕێگــەی ئــاوا بــوو
پــەنــدی پێــشینان ئــەكــەوتــە بــەر دڵ
ئێــستا لــە زۆر كــەس بــووە بــە چقــڵ
هــەر چی لــە خۆیا چێشتێ شك بــەرێ
هـــەوڵـــی ئـــەوەیـــە (ژیـــان) بـــدڕێ
تـــێ گـــەیـــشتنمان ئـــەمجـــار تـــەواوە
كــەر لــە كــوێو كونــدە لــە كــوێ دڕاوە
سم سمی (هــەرە) چنــگ چنگــی ئاســێ
لــەم كــردو هــەوڵــە ســەرم ئــەماســێ
ئــەگـــەر تـــۆ پیـــاوی لێكـــی دەرەوە
كردەی بەد لە خۆت، خۆت دوور خەرەوە
ئــەگینــە دەمــی خــەڵــك كیــسە نیــە
ئـــەبینـــێو ئـــەیـــڵێ گونـــاهی چیـــە
ئەو شیعرە خۆشە لای من زگ تێر كا
چـــێشتی نایـــابی خـــواردنم فێـــر كـــا
كــە (بامیــە)ی تــازەو (تــەماتــە) دەرچــوو
بــا بــڵێن: ڕۆســتەم مــێ بــوو یــا نێــر بــوو

❀❀❀

ئەم ساڵ ئەمەندە هەور ئەگرمێنێ
تریشقەی دڵمان ڕادەچەنێنێ
قینی بێدادی لە هەورامانە
هەورامان لووتی لە ئاسمانە
بە تەرزەو لافاو لووتی نانەوێ
قەزای ئەمدیوی لەودیوی کەوێ
هەورەتریشقە با کێو بسمێ
گشتی ئاسانە هەر (سان) نەجمێ
با دنیا لێمان نەبێژرێتەوە
خۆڵمان بەسەردا نەبێژرێتەوە
ماران گەز هەموو شوێنێ دەپرسێ
لە خشەی مارو مێروو دەترسێ
لە تەقەو ڕەقە دڵم زۆر تەنگە
خودا نەکەرۆ بوواچان جەنگە
خزمەتی وڵات هەر بە عیلم ئەکرێ
بە چرای خوێندن پێ دەردەکرێ
بار ئارد بەرەکی بۆیە لە پاشی
هەر کەسێ بە لای خۆیا داتاشی
ئەویان بە ماڵی ئەویتر خرە
قاپی مەحکەمە بۆیە وا پڕە
تا حەوڵو قووەت لە سەر ڕەجا بێ
ماڵی بێ‌ماڵان نابێ ئاوا بێ
هەندێ ڕەجاکار سەیری زۆر خۆشە
پێی ئەڵێی نێرە ئەڵێ بیدۆشە
هێندیکیش بە هیچ تەریق نابنەوە
بە دووی ڕێویدا ئەچنە کونەوە

❀❀❀

ڕامەکە لە دوای کاری پڕوپووچ
هەڵ نەخلیسکێیە لە پڕ لینگەو قووچ
ئەوی بە چاکەی خۆی خۆشیان ئەوێ
دەست گیری زۆرە ئەگەر پێش کەوێ
کە بە وەزیفە دڵ بڕەنجێنێ
دڵی ناسرەوێ ئەگەر بیشمێنێ
هیچ پایەداری پایەدار نییە
هیچ سەرمەستێکیش بێ خومار نییە
بیانووت پێ بگرن خۆت لادە لەوێ
لە سەرخۆش گەڕێ ئەو خۆی دەکەوێ
کە نەنگەویستیت بوو لەگەڵ بەدکار
دوعای بۆ بکە زوو بچێتە سەر کار
دوعای پیرێژن ئاخر خێرییە
خۆش گوزەرانی بە زک تێرییە
هەندێکیش هەیە لەگەڵ تێری خوارد
دەوری برسییەتی ناکەوێتە یاد
گەورەت کە کردی بڵێ من یارم
(لەکت) دی بڵێ من ورمزیارم
ورچ سەر پردی گرت بانگی کە خاڵە
ڕەنج لەگەڵ گورگا مەدە بەتاڵە
لە شێر مەترسە ئەو ناتشکێنێ
چەقەڵ خراپە لێت ڕادەمێنێ

ئەڵێن: هار چل شەو ئەژی درۆیە
کوا لە ماڵی هار شینو ڕۆڕۆیە
کوشتەی عارەقمان، وا لە پێش چاوە
ئێواران هیچمان لە بیر نەماوە
ئینسان لە نیسیان دروست کراوە
چاوی بە پەردەی غەفلەت پۆشراوە
تا ساتمە نەکا چاو هەڵ نابڕێ
ئەکەوێتە چاڵ پەلوپۆی ئەبڕێ
بەدکار لە چاکە خراپەی چی دی؟
ئاواتی بەدی خۆی دێتە دی!
ئەزانی خوا بۆچ بەد ئەژێنێ
ئەگەر بەد نەبێ بەدکار نانوێنێ
تا نەمان بەنە گردەکەی سەیوان
چاکەو خراپە نایێتە مەیدان
فورمەی وەزیفە کە بوو بە کفن
دەستو پێ لە پیاو ئەبێ بە دوژمن
کە مەرِ نەموکە چاو زەق کاتەوە
ئاغایی لە بیر پیاو ئەباتەوە
ئەمانە ویزەی بەر گوێی بێعارە
کەس ناڵێ مردن هەیە لەم شارە

❀❀❀

موقتەزای خولقە کیژ پیاو ئەگەزێ
ئەو دڵە دڵە کەوا ئەلەرزێ
ئەگەر بمێنین کای تازە دەرچوو
وا چاکە کارت حەوالەی خوا کەی
خوا ڕەگی بەدکار لە بن دەردێنێ
تۆڵەی کارژۆلەی بێ شاخ ئەسێنی
هەندێ بە گاڵتە ئەڵێن بڕوانە
هەرچی مزگەوتە هەمووی وێرانە
ڕاست ئەکەن مالی خوا بەڕەڵلایە
زۆر لێی ناپرسێ کە (حق‌الله)یە
بەلام بەدادە بۆ (حق‌الناس)ێ
قوڕگی بەد ئەگرێ هەتا ئەتاسێ
کە تۆ لەگەڵ خەڵک بە بوغزو کین بی
نابێ بە مەکری خوا ئەمین بی
سەرم لە کاری خودا سوڕ ماوە
بۆچ پیاوی چاکی خستۆتە لاوە
دەوران دەورانەو ئێمە بێ‌سەبرین
نابینین پێچکەی زۆر تابووت ئەگرین
پێستی حوشتری سالح ئەگوروین
کورتانی کەری جەجاڵ ئەدوورین
با یەزید فەرمووی وشکیانو تەڕیان
«کلی، غرقش کن ما هم در میان»

❀❀❀

هیچ کەس نازانێ کە ئەم دنیایە
چەند هەمەچیزەی ڕەنگ ڕەنگی تیایە
یەکێ هەر لە شوێن پارە عەودالە
لە مسکێن بوە بە زەردەوالە
وەک هەنگ لەم و لەو هەنگوین ئەگرێ
کە پێیەوە دا کەچی خۆی ئەمرێ
کەم پارەدارم دیوە تێر بخوا
بۆی دێتە بەرهەم لەپڕ خۆی دەڕوا
پارەی میراتیش میقرۆبی شەڕە
برای میرات خۆر دەست بە خەنجەرە
وەرە بنوارە دەعوای مەحکەمە
زۆری میراتە دەعوای تر کەمە
هەندێکی تریش کەوا بێ پارەن
هیچ قەدریان نیە لەگەڵ ئاوارەن
هەر بەداخەوەن ئەڵێن ئاخ پارە
دنیا بۆ پارە لە گەڵتا یارە
دەوڵەمەند پارەی بە کەس نەداوە
ئەم گشت عالەمەی ئەڕوا لەدواوە
هێندێ کەوتوونە دەریای سیاسەت
بە قینەبەری بوونە سیاسەت
قینیان لەوەیە ئەم داهیانە
زادەیش نین سەریان لە ئاسمانە
کردەوەت باش بێ چاکیو بەڕێو جێی
کە خوا دای هیچ کەس نالێ کوڕی کێی

هـەنـدێ خـوا بـۆ شـەڕ هێناونیـە دنیـا
وەزەنـدی خـەڵـکیان ئـەوێ بـە تـەنیـا
کـەرە جـەلاد بـوو دەیـوت دەقچێـنم
بـە لینگـەفرتـێ نـەشـئەی خـۆم دێـنم

❀❀❀

دیـسان خومخانـەی یـەهـوودی شـێوا
درۆی باڵـداری لـێ کـەوتـە هـەوا
دەوەن بـەئاشـەو دوویـەرەکییـە
پـیر، لێـی تـەریکـەو تیـا دەرەکییـە
یەکێ بە گورزی لەندەوور ئەخورێ
نـانو دۆی تـیرەی شـێرزادی دەبـڕێ
ئـەویتـر دەڵـێ: لـەنـدەهـوور کێیـە
شـێرزادی نامـەی فـەتحیـان پێیـە
شـەڕی عـەنتـەرو ڕۆستـەمـی دەسـتان
لـە نـاو ئێمـەدا بـوو بـە داسـتان
یـەکێکـیش دەڵـێ لای خـوداو بـەنـدە
سـوورەتی (یاسـین) گـەلـێ پـەسـندە
خۆ ئەگەر (یاسین) (طه)ی لەدوا بێ
کـە خوێنـدت ئـەبـێ کـارت ڕەوا بـێ
کـابرای خۆمـان سـەر مـەلامانـە
بـەو حـەل ئـەکـرێ ئـەم ڕازی نیهانـە
ئـەڵـێ: بـە هیـوا کـەس لێـت ناپرسـێ
دەنگی تـۆپ نـەبێ هیچ کـەس ناترسـێ
حـاجی (ئـەمـین)یـش مـاچۆ بواچـە
نـوێژی جـەعفـەریو تـشربی پاچـە
منـیش ئیمـانم بـەوە مـەتینـە
عـالمی بـەکـار دائـیم ئـەمینـە
وتیـان مـەلا هـات وتی بـە تـۆ چـی
وتیـان تـێ پـەڕی! وتی بـە مـن چـی

پـارەی دەوڵــەمــەنـد لـە قاســە دەنــوێ
فـەقـیر لێـی ئـەدوێ تـا چـەنـەی ئـەسـوێ
وا دەزانــــن ئـــەو یـــا ئـــەم بێتـــە نـــاو
ئیتـــر بـــۆ ئێمـــە تێـــر پـــڕە لـــە چـــاو

❀❀❀

عــادەتی دنیــا بــە ســات ئــەگــۆڕێ
زۆر دەوڵــەت هــەیــە لــەپــڕ ئــەدۆڕێ
هاونــشینی بــەد زوو تــەئــسیر ئــەکــا
زۆر دۆسـتی گیـانی لـێ دڵ‌گیر ئـەکـا
چەنـد قـەزای دیـزە کـەوتـووە لـە گـۆزە
ڕەش هەر ڕەشـە لای ئـەهلی ئـەم کـۆزە
کـە قـەڵـەڕەشمـان ڕێ پیـشاندەر بـێ
ئـەبـێ گـەورەمـان هـەر دەربـەدەر بـێ
ئــەمــە دوو جــارە ئــەکــەوینــە چــاڵ
زەرەر دەبێــنین بــە مــاڵو بــە حــاڵ
هێشتا پیـاوی چـاک لێـک ناکـەینـەوە
گـــرەو لـــە پیـــاوی بـــەد نابـــەینـــەوە
تـــا ئیمـــڕۆ پیـــاوی خۆمـــان ناناسـین
بــە گوریــسی بــەد ئــەبــێ بتاسـین
هــەنــدێکمان هــەیــە دوڕ دەقــەڵێــشن
کـەچـی بـە تـەفـرەی بـەد دڵ بـەئێـشن
هــەی لـە ڕێـی خـوادا کـە دێنـە قـسە
ئــەرەســتو لامـــان هیچــەو ناکـــەســە
کــەچـی بـە (بلـۆف) ئـەمـان ترسـێنن
لغاومـــان دەکـــەن دەمانـــڕەتێـــنن
نـــازانین چـــاکو خراپمـــان کێیـــە
بـۆ گـردی سـەیـوان ئـەچـێ ئـەم ڕێیـە

❀❀❀

ئەووەڵ پەردە بوو لە سینەمای چەرخ
بزانین چۆنە! ئینجا بازی بەرخ
کەس بە بازی چەرخ پشتی نەبەستێ
هەر چی کەچرەو بێ ئاخری دەوەستێ
ڕێی ڕاست ئەمینە ئەگەر پیا بڕۆی
لە لای هەموو کەس بێگانە نیت خۆی
دوو بەرد پێکادەن یەکێ شکابێ
ئەوی تریشیان بێزدەدە نابێ
ئەوی لە دوژمن تۆڵە دەستێنێ
ئەو ئینتیقامەیش بۆ ئەو نامێنێ
ئەوانەی دوێنێ کە لە ڕوو دۆست بوون
وا ئەمڕو دەرکەوت بە تەمای پۆست بوون
کە دۆست ڕۆیی‌و تۆ بێ‌وەفا بووی
دیارە لە ڕیزەی پیاوەتی دەرچووی
هەندێ وەفایان بۆ دوایان نییە
ئێوە هیواتان بەوانە چییە
چەند خۆشە پیاوێ ناوچاوان دەرخا
بە پیاوەتی خۆی قسەی خۆی سەرخا
چەند خۆشە دۆست ناوچاوان پاک بێ
لە بەرەو ڕوویی درۆ بێ‌باک بێ
ڕوو لە پاکییە بە خێر ئەم ناوە
گامان گرووە کلکەکەی ماوە

❀❀❀

دەمێکــە قــەتــرەی حــەیــا تکــاوە
بۆیـــە وا زوبـــان تـــەڕو پـــاراوە
وای ئــەفــەنــدمو کۆمــەڵــی یــاران
ئــەڵــێی نــە بایــان دیــوەو نــە بــاران
زۆر پیاو وەک درەخت موتربە دەکرێ
هــەرمێیــەو جارجــار تــرۆزی دەگــرێ
لـــەم هاوینـــەدا کـــۆلارە زۆرە
بۆیـە لـەگـەڵ ژن هـەر ئـاڵ و گـۆڕە
ڕاســت ئــەکــەن ئێــرە ڕەشــەبــای زۆرە
لــەگــەڵ فیــشاڵدا کــەوتۆتــە نــۆرە
تــازە وەســتاحەمەد شــەو ڕوودۆز ئــەمــا
بــەر دوکانــەکــەی تــەپو تــۆز ئــەکــا
حــوکمی ڕاپــۆری ڕەشــۆل نــەمــاوە
قــەتــارو قۆڕیــات شــان بــە شــان بــاوە
جــارێ بــا بــزانین ســاڵ بــەری دوورە
مـن لـەمانـەم چـی شـای مـن ئـەنگـوورە
مـەجلیـسی دەوری حـەوزەکـەی خۆمـان
ترێو کاڵەک و شـووتێو سێوی جوان
ئــەمانــەن شــاەو وەزیــرو موشــیر
خــۆش گــوزەرانی پێویــستە بــۆ پــیر

❀❀❀

فیرعـەون کـەوتـە نیـل وتی لـە ترسـا
ئیـــانم هێنـــا بـــە ڕەبـــبی مووســـا
«ئـەبوتالیـب»یـش بـە تـەعنـەی ژنـان
بـــە پێغـــەمبـــەری نـــەهێنـــا ئیمـــان
ئـەویـان بـۆ ژیـان ئـەم عیـززەتی نـەفس
بێ عیززەتی نەفس کەس نابێ بە کـەس
وەک کابرای کـوردە شیریان نایـە سـەر
(نووحی) گوت بەڵام نەیگوت پێغـەمبـەر
لای هـەنـدێ مـاددەی نـامووس بـەتاڵـە
لـــە مـــوودارادا وەک پـــەشـــتەماڵـــە
لـــە قۆمیـــدیادا ئـــافتوری مـــاهیر
هـــیچ فاڵـــسۆیێکی لـــێ نابـــێ زاهـــیر
هـەنـدێکیش فـوو بـای زوو دەردەکـەوێ
مایـــە پووچیـــان هـــەر بـــەردەکـــەوێ
نیـسکی مۆریـاس و هـــەرزنی ڕەنگـــاڵ
بـێ بـەرو پـشتن بـۆ کـەس نابنـە مـاڵ
ئـەوانـە ڕاستیان چـۆن دێتـە سـەر لێـو
دەم بـــە پێکـــەنـــین دڵـــیان پـــڕ جنێـــو
لـەگـەڵ یـەک زاهـیر دۆسـتی دەنوێنن
خـــەریکـــن ملـــی یـــەکتـــر بـــشکێنن
هاکـا لـە ڕووی کـار پـەردە هـەڵـگیرا
تـەنـاف‌بـاز قۆڵـی لـە قـەڵـبە گـیرا
وەزیفـەی گـەورە زۆر پیـاو گێـژ ئـەکـا
پـــیری شـــاعیریش فـــرە بێـــژ ئـــەکـــا

کـە خـوا سروشـتی ئێمـەی خـستەڕوو
(و خلقنـــاکم اطـــوارا)ی فـــەرمـــوو
هەندێکمان هـەیە کـە گۆشـت نـەخۆرە
گۆشـتی بـۆ ئـەبـێ بـە زگـەشـۆرە
هـەنـدێکیش بۆنی پیازی کـرد هـەڵـدێ
هەندێ بە کشمیش دڵـی تێک هـەڵـدێ
هـەنـدێ لا لایـان کـە قـەزوان نـەخۆن
هێندە تورە دەبن ئەڵێی خۆێن ئەخۆن
هـەنـدێ بە جیـرەن دان بێهـۆش ئـەبـن
هەندێ بـە بۆنی خۆش نـەخۆش ئـەبن
هەندێ کە هەنگوین ئەخۆن قـەبز ئـەبن
هەندێ بـە قۆخێـک تووشـی لـەرز ئـەبن
هـــەنـــدێ لغـــاوی شـــەیتـــان کـــراوە
هیچـی لـە ماڵـی خـۆی پـی نـەبـڕاوە
هـەنـدێکیش ئـەیخـواو ئـەیبـەشێتەوە
دوو چـــەندانـــەیـشی زوور بـــۆ دێتـــەوە
چـــاو نابڕێتـــە مـــەســـەنـــدو پـــارە
بـۆ ئیـشی فـەقـیر وەک خزمـەتکـارە
هەندێ وەک دووپشک چزوی پڕژارە
تـــەبعـــەن مێـلمی کـــەوتـــو هـــەژارە
ئـەبینـێ بـەدکـار کـە چـی بـە سـەردێ
عیـــبرەت نـــاگرێو نایێتـــە ســـەر ڕێ
جوولـەکـە شـەمووی هـاتبوو بـەسـەردا
مســـڵمان ئـــاگری لـــە ڕیـــشی بـــەردا

گـــاور جگـــەرەی پـــێ دادەگیرســـاند
شـیعەش بــە کـیردە کولــە دەیترسـاند

ڕەســـــم و ئـــاایینی زەمانـــــە وایـــــە
لــــە ڕۆی ڕەش‌دا کـــێ بـــەوەفایـــە

ئیکرامــــی فــــەقـیر بــــە کـــان و دۆیـــە
لـــە هـــەمـــوو شـــوێنێ کـــەوا بخۆیـــە

❀❀❀

هاوینــە هــەورەو گرمــەی ڕەشــەبــا
ئــاخۆ مــەڕەزەی کــێ شــەرا ئــەیبــا

تــووی ســەرو دانــە ســەوزو پــاراوە
بــێناوی کنــگ ئــاو بــۆ بێکــەس مــاوە

هــەرچــی بــە ئــەرخــە تــەعــین کــراوە
لــە ترســا دڵــی وەک (بی) نــاو ئــاوە

مــوژدەیــان بــەنــێ هیچیــان بــۆ نابــێ
بژاریان دەبێ وەک پووش لە (کا) بێ

کار بە دەست ئەگەر بێکارە دەرکا
ئەبێ لەگەڵ خەڵک خۆی تووشی شەڕ کا

ئەگەر هەر وایش بێو ئومی کاتب بێ
ئیشی دەوائــیر ئــەبــێ ڕاسیب بــێ

ڕاســت بــۆ دەفتــەردار ئــەمــەی ڕوو داوە
وای لــە قوونییــەو وای لــە دۆشــاوە

لــە نــاو (ســنە)دا ئــەم پــەنــدە بــاوە
یێــــژن ملیچــــک وا بــــە هــــەواوە

ئــەفــڕێو ئــەخنــێو یێــژێ بــە هــوو هــوو
ئەوەی کە کریا وەک بــەفــری پــار چــوو

ژنی فــــرە مێــــرڕ بــــەر ناباتــــە بــــەر
بریــــسی یــــا پــــەر ئــــوبیری بــــۆزەر

تــــا ئــیش بــــۆ خزمــــان بدۆزینــــەوە
ئــــەبــــێ لــــە هــــەوار بگوێزینــــەوە

خــۆ ئــەگــەر بــۆ ئیشو پیــاو بگــەڕێــن
بــۆ کــار ڕەوایــی ئینجــا لــە ســەر ڕێــن

❀❀❀

بـــاران کـــە نـــاوی ڕەحمـــەتی خوایـــە
بـــۆ کـــشتو کاڵـــمان ئـــەوە ســـەرمایـــە
زۆر جار هێلانەی بەدبەخت تێکئەدا
لـــە شـــۆڕەکـــاردا دڕک لێـــکئـــەدا
خوا تەجەللی خۆی بەم کوردە نواند
(لیلـــەتولقـــەدر)ی بـــە .... یـــا دۆڕانـــد
حـــەوتـــەوانـــەمـــان بـــۆ دێتـــە بـــەر مـــاڵ
ئێمـــە ئـــەیـــدەینـــە بـــەر گـــورزی بـــەرمـــاڵ
خەڵکی بۆ یارمەت پشت ئەدەنە یەک
ئێمە بۆ تۆران پشت ئەکەینە یەک
نیشان بەو نیشان ئەمجارەی دەربەند
لای دۆستو دوژمن پشتمان لە یەک سەند
کەس دەربەندی کەس نیە بو مردن
ئـــەو دەربـــەنـــدەیـــە زامـــاری کـــردن
بـــەخیـــل ســـێ نـــەوعـــە لـــەم دنیایـــەدا
یـــەکـــێ نایـــەوێ خـــۆی بـــەکـــەس بـــدا
دووەم نایەوێ چاکەی کەس بۆ کەس
سێیەم دەربارەی خۆیشی فریادڕەس
ئێمـــە لـــە دەســـتەی ســـێیەم بـــەخـــیلین
لـــە چـــاو شـــاراندا بۆیـــە زەلـــیلین
ئـــەڵێن: بـــۆ ڕێویـــان ئـــەمـــەنـــدە پـــارە
ئیـــسرافە دڵـــمان پێـــی بریـــندارە
هـــەرچـــی ئـــەیکـــوتم ئاســـنی ســـاردە
ســـا نوخـــوا مـــەلا ئـــەمیـــشە ئـــاردە

❀❀❀

گـەنـەی پـەیـدا بـوو ئـەم بێـرو کـۆزە
قـەزای دیـزەیـە وا کـەوت لـە گـۆزە
گوێـرەکـەیـەکـی لـەڕ کـەوتـە پـەمـوو
گاگـەل بـە زیـان نـاوێران هـەمـوو
لافـاو دارو بـەرد تێـک ئـەڕووخێنـێ
قـەزا لـە قـەزا تۆڵـە دەسـێنێ
مـن ماسـیم نـەهێـشت لـە ئـاوی زەڵـما
کەجی لـەشـی تـەڕ بـۆ خـەڵکیتـر ما
مـن شـەکـرو ڕۆنم ئـەکـرد بـە حـەڵـوا
کـەچـی بـۆ خـەڵـکی ئـەبـوو بـە لـوا
پێـنجو دوو ڕۆژە خـەوی ڕاگـوزەر
هـەرکـەسـە دەورەی خـۆی دەباتـە سـەر
ئەی دنیای فـانی کـاروان سـەرای ڕەنـگ
نیمـێ بـە دڵ شـاد نیمـێ بـە دڵ تـەنـگ
لایێ چڵ فـەردەی شـەکـراو بـەش ئـەکـا
لایـێ تۆپـەڵـێ قـوڕەڕەش ئـەکـا
خـوا هـەر ئـەو خوایـە قـەڵـەنـدەرخانـە
ئێـستا چـۆن بـووە وەک (چروسـتانە)
کاڵـەم هـەمـوو لـە ژووردا تـەپـی
خـۆم بـۆ سـەر چـۆپی چوومـە نـاو قـۆپی
خـوا یـار بـێ هـەمـوو دێنـەوە کایـە
سـەبـری پـێ دەوێ ئـەمـە دنیایـە

❀❀❀

پــەپــووی ســـلێمان مــــزگێنی هـــانی
کــــەوا ئاســــەف دێ بــــۆ ســــلێمانی
لــەهــەمــوو لاوە خــەڵــک کۆبوونــەوە
بـــۆ مــــەراســــیمی بــــە پیرچونــــەوە
دار لــــە بــــاز جــــارێ کــــامی دیتــــەدی
خـــوا ڕەوای بینـــێ شابازیـــشمان دی
ئــەم جــارە قــەدری ئــەم شــارەم زانی
هێنـــادە میـــوانی عـــەزیـــزی هـــانی
ئــەم میوانانــە دیــاری‌یــان دیــار بــێ
ئــەشــێ ئــەم شــارە تاڵــعی یــار بــێ
بــەڵام کــە خۆمــان داری بــێ بــەر بــین
کــەوا کۆلــەکــەی تــاقی زەفــەر بــین
ئەڵێن دەشتس ڕەی جێی حەوت لەشکر بوو
تــەخــتی ســلێمان بــەشــەرەفتــر بــوو
ئەوێ جێی شەڕ بوو ئێرە جێی دەعوەت
ئەوێ جێی زەحمەت ئێرە جێی ڕەحمەت
ســا چــی بکــەم بــەخــتی مــن شــۆڕەزارە
بارانیـــشی بـــێ هـــەر خــــەس و خــــارە
وەزیــری بــەغــدا یــارەی پــەســند کــرد
هات کــانی درکــەی ســکانی هــەڵ گــرد
ئێمەیش هەر کەسێ بەخت ڕێ کەوێ بۆێ
ئــەبێتــە دزی گــاو گــوێرەکــەی خــۆی
هــیچ کــەســێ نــەفعی عومــوومی نــاوێ
بۆیــــە دەخنکــــێین بـــۆ کاســـە ئـــاوێ
هـــەرچـــیش دەبــینی دەڵــێ: زەعــیمم
لــەم نــاوە نــاوە هــەر مــن هــەتیــوم

❀❀❀

ئەو سەرکردەیەی بە ڕاست ئینسانە
بەندو زنجیر لای ڕوتبەو نیشانە
بەلام نەک قەومی توش کاو خۆش ڕاکا
وابێ ئیتر کەس بڕوای پێ ناکا
ئاخ ئەمە ڕەنجی داوین بە بادا
لەشکری نادان پشتمان بەرنادا
تا عەقل کاری لێک ئەداتەوە
جەسوور گرەوی خۆی ئەباتەوە
تەماع وەک ئاوی شۆری دەریایە
هەر ئەیخۆیتەوەو تەسەللات نایە
ئەوەی قانیعە بە وشکەو بە تەڕ
ناوی تراوە شاهی بەحرو بەڕ
هەر چی ڕاست ئەڕوا لە تەوەککولدا
خەم و خەفەتی نایێ بە دڵدا
خوا ڕێ لە بەندەی بەدکار بگۆڕێ
تابێتە سەر ڕێ تا لێوی گۆڕێ
هیوامان وایە دەستەی خوێندەوار
بۆمان پێ بگەن بکەونە ڕووی کار
با وجود ئەگەر مەکتەبمان وا بێ
خەرمانی هیوا ئەبێ هەر کا بێ

❀❀❀

زستان شەوارە بوو بە چرای نەوت
زۆر کەس بە هاوین بە شەوارە کەوت
بە چرای گەرچەک یەکتر نابینین
بۆیە وەک چرای گەرچەک بێ تینین
شەوقی کەهرەبا هاتە کایەوە
جۆم بۆ لە کادا نەشارایەوە
یەکێ لە (کفری) لەڕێ (کفر)ی کرد
خەڵق بە خێرەومەند ناویان ئەبرد
یەکێ خێر ئەکا بۆ ڕێی خانەقا
کە چی بێ ئینساف کافری دەکا
شێخی بایەزید ناحەقی نەبوو
فەرمووی وشک و تەڕ با بسوتێ هەموو
قەزا ناحیەو مەکتەبەکەمان
هەموو شاغیرین ناکرێتە خەرمان
دونیام لە لامیەو بریانی پڕ کرد
هێشتا (بسم الله) بسمیللای نەکرد
هەر چی باینجان خۆر بێ لە ژوورە
(بسم الله» وەرە تۆیش لێی بیوورە
تاکەی ئەم چەرخە وا چەپ دەگەڕێ
تاکەی کەرە دێز بە جۆ دەزەڕێ

❀❀❀

ئەگەر دیکانی خاوەن بەخت نەبێ
شاخی ئەزمڕی وا بۆ تەخت ئەبێ
کە عەدالەت بوو «قەوییان» زەعیفە
زۆر کەم بوو باوی جینسی لەتیفە
هێشتا تێ ناگەین لە چاکی ژنان
زەعیم خۆی خستە کراسی ئەوان
بە هاوار وتم ئاخ، هەورا! ئامان
مەیکەرە تاقگەی زەڵمی هەورامان
تەختی هەورامان بەختی هەڵپێکا
کۆی ئاتەشگایان بوویە ئاتەشگا
گەردشی دەوران ئەم دیوەو دیوە
ئەم خاکە زۆر جار ئەم حاڵەی دیوە
من ئەمگوت «زەڵم» ماسیی لێ بڕا
کە چی هێند زۆر بوو گونیەکەی دڕا
ئۆتۆمۆبیل چوو، بۆ قەلادزە
دەچمە سندۆلان بۆ ڕاوە بزە
مەنسووری هەڵلاج بە چەکەو کەوان
ئۆتۆمۆبیلی بردە سەر کێوان
پێشینان دەڵێن خوا، هەر ئەو خوایە
ئێستا کە بزن وا سواری گایە
بەراز کوڕ دووسەد فلس وەرئەگرێ
بۆ بەرازی شار بۆچ نرخ نابڕێ
لۆقەتتەچیمان خڕە لامبۆزە
بێ بسمالله‌یە، چێشتی پڕ تۆزە

❀❀❀

بـە ئیـستریان گـوت: بـاوكى تـۆ كێیـە؟
وتى: ڕەســـــەنى دایكمـــــم پێیـــــە!
چونكــە دوورەگــەو تــووى حــەرامــە
هێـشتا جاشــكى خــۆى نــەدى ناكامــە
تــــانجى لـــە ڕاودا هونـــەر دەنوێنـــێ
نەتـەوەى سـەگـەو گـورگ ئـەخنكێنـێ
عابید مشكى كـرد بـە كچـى سـەرپشك
ئــاخرى نــەوەســتا بــوەوە بــە مــشك
ئەڵێن: گیا لـە سـەر بنجـى خـۆى ئـەڕوێ
بـــەلام بێـــستانیش بـــژارى ئـــەوێ
بێــستانەكـــەمـــان پـــڕ لـــە بـــژارە
بۆیــــە مالْـــــیان مافـــــەتـــــەدارە
بەرازى نـاو شـار شـەرحێ نەبـوو بـۆى
هـەر چـى دەبینـێ ئـەیباتـە سـەر خـۆى
كرِكــــرەى ڕادیـــۆ بـــوارى نایـــە
بـەش بـە حالْـى خـۆم بلـویر بـۆ گایـە
ڕەحمەت لەو كەسەى ئـەسـێ ئـەكـوژێ
لـــە باخـــەلْـــتایەو خوێنـــت ئـــەمـــژێ
دەربــارەى ناكــەس پیــاوەتى مــەكــە
بیبـەیتـە كـەعبـە دیسان (لـەك)، لـەكـە
هـەنـدێكیش دەلْـێن كـە ئێمـە نـەبـین
ئـەهلـى مـەملـەكـەت ئـەكـەونـە شـین
نـــازانن خۆیـــان شـــەینـــیش و شـــینن
تـــەنهـــا قـــازانجى خۆیـــان ئـــەبینن
ئـەگـەر خـوا دەكـا خوێنـدن دێتـە كـار
ئـــەوســـا ئـــەجـــرەبـــە دەگاتـــە بـــوار

❀❀❀

پـــایز ڕوو زەردی خــــەزانی هێنــا
ڕەعدیش قامچی خۆی لە هەور داهێنا
دەمێکــە بــەرگــی هــەتیــو دڕاوە
ژوور لە بێدەستان لای چەرخیش باوە
ئاسمــان ساڵــی چــوار جــار ئـەگــۆڕێ
بەختی کورد هەموو ڕۆژێ دەتۆرێ
خـوا کێـو ئـەبینـێ بـەفـری تـێ دەکـا
بەندەیش ماستاوی ساردی لێ دەکا
سورشتی ئەزەل وەک (باز) و (کەو)ە
لە جێیەک ڕۆژەو لە جێیەک شەوە
دوێنـێ خـەتیـب مـرد ئـەمـڕۆ شـایە
بۆیـە دەڵـێن عـەبـد لـە خـۆی بایـە
ئـەگـەر قابینـە جـار جـار نـەگـۆڕێ
ســەودای وەزیریـی دەچێتـە گــۆڕێ
ســەری بــێ ســەودا تــۆپی فتبۆڵــە
ماڵــی بــێ ئاهــەنـگ کـەلاوەی چۆڵـە
بـزەن بـەڕ ڕەنـدان هـەر چـی بـادا بـاد
بــە بــادە غــەمــی دڵ بــدە بــە بــاد
سیاســەتی ڕاســت مــەڕۆ مــەڕۆیــە
ترسـنۆک بـەشـی هـەر باوکـەڕۆیـە
شێر چۆن لە دەنگی دەهۆڵ ئەترسێ
کە ژنی خۆی بێ کەس لێی ئەپرسێ
کـەری خۆمانیـان کـرد بـە ڕمـووزن
بـوو بــە قاڵــەی دەم گاڵــەی درۆزن
شــەریــف پــەلاس بــۆ تــەوقــات
وەختە دەست بکەین بە تۆقات لێدان

❀❀❀

کەوتووینە دەورێ هەر چی بۆی بلوێ
دەستی چەوری خۆی بە خەڵکا ئەسوێ

وتی: فلانی وابووم بە کەباب
خوشکتیان دیوە چۆتە جێی خراپ

وتی: برادەر ئەمە بوختانە
وتی: منداڵی ئێمە دیویانە

مەلا وەعزی دا کە ڕوەو کابە
میز کردن کفرە هێجگار خراپە

کە چی خۆی ڕوەو قیبلە بە پێوە
میزی کرد چاویان لێبوو لە دێوە!

وتیان وەعزی خۆت لە بیر نەماوە
وتی: من سەریم بۆ وەرگێراوە

عاشووراغا بوو لەگەڵ ئاسێخان
کە لە سەر تەختە هەڵیان ئەپەڕان

ئێستا ئەوانە بوون بە ڕۆح لە بەر
بەو هەڵپەڕکێیە کار ئەبەنە سەر

ڕۆحێکی گران لە کەسدا نییە
ڕۆح سووکیان ئەوێ ڕۆح قورس بۆچییە

وا خەفتیان دی ئێتر هێجگاریی
زەمین نایمێنێ سوڵتەی بێداریی

ئەگەر نەمردین هەتا بەهار دێ
بۆ دەستەی ئێمە کورتان لە شار دێ

بەو کورتانەوە ئەچنە بەغدا
هەروا دێتەوە هەوسار بەرەڵدا

❀❀❀

پەڵە، وەک پەڵ دای لە سەرو گوێلاک
دارو خەڵووزمان لێ بوو بە تریاک
باران ڕەحمەتەو خەڵک لێی ڕادەکا
خۆ ڕۆژەوانیش بەرد بە با دەکا
مەزلووم جوێن ئەداو گونای بارامە
ڕەمەزان بە جەنگەو سەفەر بەدنامە
بە نەوتی قیرتاو سەوز ئەبێ شاوریی
خەتای بارانە کە زۆر دەبارێی
خەڵک لە ماڵی خۆی ڕۆژوو ناگرێ
سۆفی گوناهی حکومەت ئەگرێ
بێ نەوایە شەڕی گوێ کوانوو
بادار نانی خۆی کردە یانوو
چەتە، کە کزبوو نوێژکەرەو چاکە
گورگ کەڵبەی نەشکێ چاوەڕێی لاکە
ڕەمەزان سێ تەونی لێ گرتووینەدار
حەوت ترنگیلیو خومارو قومار
ئەڵێن فلان بەگ خۆی بەڕۆژووە
دوای خۆی بڕوانێ کە کێی لە دوورە
بە تەنها گوڵێ بەهارمان نایە
هەر مێزێ بگری کولێرەی تیایە

❀❀❀

تـۆ تـەنهـا نانـت لـە (منّـان) بـوێ
لـە (دون) ان، دوو نـان سـنانی ئـەوێ
بـەخـشین عیـزەتـەو داوا، داوی عـار
دوایـیش داواکـەی بیـێ، داوی عـار
هـەر علمـە داوای بکـەی عـەیـب نییـە
چـاو بـەرەو ژێربـی لـەززەتی چییـە؟
کـە چـاو ببڕیتـە دەسـتندەی خـەڵـکی
ئەکـەویـە ژێـر بـار دیارە بێ کـەڵـکی
ئـەوی دوژمنـەو بـە زمـان دۆسـتە
(الخنـاس)یکـە ئـادەمـی پۆسـتە
نزیـک نـادانی مـەغـرور مـەکـەوە
هـەر کـەسێ پیاو بێ ئـەو قینی لـەوە!
تـا بـە چـاوی خـۆت چـشتێ نـەبینی
ڕاسـتی مـەزانـە، علمـەلیـەقـینی
چونکـە دەور دەوری درۆو بوختانـە
ڕاسـتی مـەزانـە، درۆ هـەرزانـە!
ئەوی لـە خـەڵکا بـە عـەیبی ئـەگـری
کـە لـە خۆتـا دیـت شـاد مـەبـە، بگـری
لـە قسەی خـەڵـکا زوو هـەڵ مـەدەرێ
ڕەوایـە ئـەگـەر بتکـەنـە دەرێ
هـەڵـکردت بێتـە سـەر نـانێکی جـۆ
زینـهار لـە ماڵـی ڕژد نـانی مـەخـۆ
هـەزا دۆسـتت بـێ هێـشتاکوو کـەمـە
تـەنهـا دوژمنـێ زۆر زۆر سـتەمـە

هەر چەند کە سەفەر سەنگی محەکە
ئەوی نایناسی هاورێیە مەکە
کەمت لە زۆری خەڵکی چاکترە
گوشتی چۆلەکە لە داڵ پاکترە
لە دڵی خۆیشتا، خۆت هەڵ مەکێشە
لە خودپەسەندیی دۆستت دڵڕێشە
نادان سەد جاری هەڵگێڕێتەوە
دیسان هەر لەفزی خۆی ئەگرێتەوە
مێشەسەگانە کە سەگ مەگەسە
وەریشی گێڕی هەروا ناکەسە
بۆ (فرۆ)ش بزنی خەڵکی مەدۆشە
شیری تۆ بەرن چهند لات ناخۆشە
هەر چی چاکەی کرد، چاکەی دێتە ڕێ
درەخت بنێژی دیارە بەر دەگرێ

❀❀❀

ئەگەر تۆ باوکی خۆتت خۆش ئەوێ
جوێن مەدە، نە وەک جوێنی بەرکەوێ
کە ئێشی دەرزیت بێتەوە بەر چاو
سووژن بە خەڵکا ناکەی ناحساو
مردوو کە شەیتان یەخەی بەرداوە
هەر چی جنێوی پێدا بەدناوە
نوێژ بە قەزا بوو دەگیرێتەوە
سوحبەتی یاران، چوو، دەبڕێتەوە
ئەوی حەق ناسەو بە حەق رازییە
چ ئیحتیاجی بە شاو قازییە
زریی زانیت کە کردە بەرت
تاجی ئەدەبیش بنێرە سەرت
دڵ ئاوێتە بێ رووناک ئەنوێنێ
ئاگاداری بە ژەنگ هەڵئەهێنێ
لە ئاهو نزانی مەزڵووم بترسە
ئاهی چەند ماڵی رووخاند، بپرسە
لەوە بترسە لە خوا ناترسێ
دەم مەنێرە دەم ئەبلەو ناکەسێ
بزانە گەوهەر چۆن بە بەرد ئەشکێ
مەرکەبی رەش پێتا ئەلکێ

❀❀❀

دە پەندەو یەکی دە دینار دێنێ
دیاری (ژیان)ە خەڵکی بیخوێنێ
لەگەڵ خودادا سەر ڕاست بی چاکە
هیچ لەو گوم نابێ خراپەو چاکە
لەگەڵ خەڵکیدا ئینساف بنوێنە
هەتا دەتوانی نەفست بشکێنە
بۆ هەژار دڵسۆز بۆ گەورە حورمەت
بۆ لە خۆت خوارتر لوتف و شەفەقەت
بۆ دۆست ڕابەر بە بۆ دوژمن بە حیلم
بە تەوازوع بە لەگەڵ ئەهلی عیلم
لەگەڵ جاهیلدا بێ دەنگو خامۆش
ئەم دە پەندەی من نەکەی فەرامۆش
کلیلی گەنجی پەند دیانەتە
دین نەبێ پەندت لە لا زەحمەتە

❀❀❀

شوهرەت ئافەتەو شوهرەت فەرەنگیی
زۆر بلێ نەگبەت، عیززەت بێ دەنگیی
تێ هەڵچوو دائیم سەر لا بەلایە
گۆشەگیر هەرگیز کێشی بەرنایە
سەر خۆش بە، بەلام دەنگت دەرنەیە
دڵت گەرم بێو کزەت لێ نەیە
بەوە دڵخوش بە کە لێت بپچڕن
نەک پارەت بەنێو مەردیت بکڕن
تا تاڵو سوێری دنیا نەچێژیی
هەر چیت هاتە دەم ئەوە ئەبێژیی
بە قاڵ کراوی کە هاتیە کایە
گوێزت لێ بارکەن خڕەت لێ نایە
ئەگەر ڕەفیقت کەوت دەستی بگرە
هەر چی بێ ئەویش ئەوەی لە فکرە
بەلام بۆرە پیاو بە هیچ نازانێ
قەدری مەگرە، بە لەتە نانێ
هەندێ کەوتوونە سەودای مەبعووسی
زۆریان هەوڵدا خودا نەینووسی
ئەم جارە نۆرەی تازە قەڵدایە
بگرەو بەردەیە هەوڵو هەڵدایە
خەڵک وا دەزانن بە دەست ئێرەیە
هەر ئەو خەرمانەو هەر ئەو گێرەیە
گای بنە وەک گای ژێر زەمین بەندە
بە ئێمە نالێن: کەرت بە چەندە
باز هەڵدەن (مەبعووس) پێی بێتە کایە
بەلام باز چاوی لە گۆشتی گایە

❀❀❀

قـەدری خـۆت زیـاد کـە بـە قـەدرزانیـی
خۆت نەبێ هیچ کەس بە سووک نەڕوانیی
وەک گلێنـــەی چـــاو عالـــەم دەبینـــێ
تـــەنهـــا وجـــودی خـــۆی لا نانوێنـــێ
هەر چەنـد دەور دەوری خـۆ هـەڵكێشانە
خۆ هەڵكێشان وەک سـنگ هـەڵكێشانە
لای هــــەنــــدێ جنێــــو ئــــەدەبیاتــــە
هــەنــدێ بــە خــەیــار ئــەڵــێن: زەڵاتــە
هەندێ کە پیاو کەوت پێی ئـەڵێن کـەرە
هـەتـاوە ڕووی کـار ئـەڵـێن جـەوهـەرە
قـــەتـــرەی حـــەیایـــان لـــە لا تکـــاوە
ڕووبــەڕوو شـــەرمیـــان لـــە لا نـــەمـــاوە
ئـــەگـــەر ئـــەمانـــە وا نـــەبوونایـــە
بـــە چـــاکیی بۆمـــان ئـــەهاتنـــە کایـــە
تـــۆ لـــەو کـــەســـانە هـــەمیـشە دوور بـــە
لە کونجی خۆتا، هەڵکەو ڕوو سوور بـە
نـەسـیحەتێکیـان کـردووین زۆر چاکـە
ئـەڵـێن خـاکیی بـە، ئاسـڵت لـە خاکـە
گەر بۆ کەڵکی خۆت گـەورەییت بـوێ
بـڵێ: خانوویێـک، ئـەکـەم، بـۆ شـەوێ
گـەورە ئـەوەتـە کـە چاکـەی عـام بـێ
نەک ئەورو پشتی خۆی لـێ بـە کـام بـێ
چەند خۆشـە ئینسان خـەیاڵپـەروەر بـێ
بـە خـەیـاڵ بـەرگـی شـاهیی لـە بـەر بـێ

هەر چی ئەیناسێ بیکا بە مەئموور
خزمانی شادکا چ نزیک چ دوور

مادام خەیاڵە لە ڕەنج بەدەرە
خورمای بێ ناوک خۆ چەوەندەرە

ئەوی تۆ ئەمڕۆ ئەی بینی بە چاو
سبەینی لە لات خەیاڵێکە خاو

وا بزانە کە تۆیش مەبعووسی بووی پار
خاوەن کەش و فش ئۆتۆمۆبیل سوار

خۆ ئێستا هەموو لێک ڕاست بووینەوە
تەنها تۆ دەنووی بە پشتێنەوە

فەرزکە ئەم جارەیش ئەچەسپێتەوە
بە هێلم پێوە ئەلکێتەوە

نە مێوت هەیە بۆ کەس نە هەنگوین
مەگەر چزووی خۆت بکەی بە پەرژین

ئای جاران یاسین (صلی الله) هووی بوو
ئێستا نایخوێنن مەگەر بۆ مردوو

هەرچی جیکمەتی ئەمە بزانێ
ئەبێ بە (ئاسف) بۆ سلێمانێ

تۆیش سلێمانییت های سلێمانی
یای نیسبەتت بوو بە یای نیسبی

❀❀❀

شـــێره بـــەفرینـــەیـــش وا توایـــەوە
بـــــۆ ئۆتۆمۆبیـــــــل ڕێ کرایـــــەوە
زۆر کـەس بـۆ بـەفـر چاویـان ڕشـتووە
زۆریـــش لــە هیــوا دەسـتیان شـشتووە
کـوێر تـاکوو دەمرێ بـە هیـوای چـاوە
لیـــستەی یــا نـــسیب زۆری نـــەمـاوە
دیم بووکیـــان هێنـــا بـــۆ ماڵـــی زاوا
لـــە ســـەر مـــارەیـــی بردیانـــە دواوە
ساڵـێک مـەبعووســێ ڕەئیـــی بــۆ درا
کــە چـــی یــەکێکـی تـر داخــڵ کــرا
نیـــسیبو قـــسمەت عیلمـــی غــەیبیــە
ئەسـوەدە ئەحمـەر چابووک دەستیە
ئیمسال مـەبعووسـی ئێنجـەی پـەنهانـە
عیلمـی غـەیـب زانـین لایـق پـەریانـە
یــەکــێ شــەماڵــەی بـۆ ئـەگریتــەوە
یــەکـــێ دانـــوو لـــە ئــەبــەشــێتەوە
بـــە زینـــدە خـــەوی پـــڕو پیریـــژن
زۆر کەس بە سـەیران بۆ بـەغدا ئەچن
وتیـــان: تـــۆ بنـــوو، بیبینـــە بــە خـــەو
وتی: لـــە تـــاوان خـــەوم نیـــە شـــەو
خـوا لـە مـەجنوونی پرسـی سـەوداسـەر
عیبـــادەتی چیـــت هێنایـــە مـــەحـــشەر؟
وتی: هێنـد عـەشقی لایلام لـە لا بـوو
لەکوێ هۆشم لای خـوای تـەعالا بـوو

لــــە ئــــادەمـــــەوە تــــا ئـــــەم زەمانـــــە
ڕێگـــای خێـــرو شـــەڕ بـــە دەســـت ژنانـــە
کۆنـــــە دەماخــــــان هــــــەروا نــــادانن
هـــیچ قـــەدری جنـــسی لـــەتیـــف نـــازانن

❀❀❀

ئــەلفــی مــرادت فــڕیّدا، مــەردی
شـوێن مـراد كـەوتــیّ، بـۆ درەم مـردی
ڕۆژوو نمــازت كــە بــۆ نیــاز بــیّ
وەک عاشـقێكی كـە پیشەی گـاز بـیّ
نــــوێژی زۆر، پیــــشەی پیرێژنانـــــە
ڕۆژویـش ئـەسـڵەكـەی بـۆ ڕەمـەزانـە
سـیاحەتی حــەج ســەیـری جیهانــە
ئــەوی بــە كــار بـیّ بــەخـشینی نانــە
كابــە بناغــەی برایمـــی خــەلیلــە
دڵ نـــەزەرگـــاهی ڕەبــبی جــەلیلــە
دڵ دەشـــكێنی‌و دەچـــی بـــۆ كایـــە
مـەچـۆ، مـەزالـیم لـە سـەر خـۆت لابـە
مـــن زیـــارەتی كابـــەم كـــرد بـــەلام
زیـــــــارەتی دڵ پێـــــــشترە لــــــە لام
لــە دەشــتی مینــا قوربــانی دەكــەی
بـۆ گـورگ‌و چـەقـەڵ دیـاری دەبـەی
لێــرەی ســەربــڕی‌و بیــدەی بــە برســی
دەبێــت بـــە قـــەلای ئایـــەتولكرســـی
دەزانی كــــــەوا دنیــــــا فانییـــــــە
وای دەگــری تــا ســەر زینــدەگانییــە
ئــەگــەر تــۆ تــا ســەر هــەر بژیایتایــە
ئــەشـیا بـۆ دوای تـۆ جیگـا نـەمایـە
وەک پێش تۆ جێگای خـۆی داوە بـە تـۆ
تۆیش جێی خـۆت بـدە بـە یـەكـیّ‌و بـڕۆ

ئـەگـەر پـێ داگـری‌و بـڵێی مـن نـاڕۆم
تۆیش وەک یارۆکـان دەهاونـە بـن گـۆم

گـا لــە ســەر پــشتی ماســی دانــرێ
تــرە کــەڵــەکــێ دیــارە ســەر نــاگرێ

❀❀❀

گـەرمتـر لـە تـین، کـەنـارو بۆسـە
ساردتر لـە تـەرزە دڵـی مـەئیووسـە
زۆر دڵ مـەدەرە مـەسـنەدی دنیـا
تـا سـەر نـەدراوە بـە تـۆ بـە تـەنیـا
نـەخـوازەڵـلا وا بـە مـەنـسووبی بـێ
شـەرتی ئیستیحقاق نامـەحسووبی بێ
لـەگـەڵ قابینـە پێویـست بـوو گـۆڕرا
هەر وەک (ڕیدینکۆت) مەنسووب داکەنرا
ئـەوسا هـەناسـەی سـارد وەک ڕەشـەبـا
نامـەی ئومێـدت بـە بـادا ئـەبـا
خـوا دایتـێ ئـەهلـی عیلمـت پـێ بـڵێن
بە چرای (گەرچەک) لە دووت ئەگەڕێن
ئەگەر کەم خۆری دایـیم خـۆر ئـەبی
(ئینتـەلا) ناکـەی خـاوەن زۆر ئـەبی
خۆ ئەگەر چاوت لـە دمبەی چـەور بێ
ڕۆژێ دێ سـزات بـە کلکـە تـەور بـێ
بەهار هـات دیـسان دیجلە لێی ئـەترسێ
قەسری نزیک ئاو خەڵک لێی ئەترسێ
بـا وجـود دیجلـە زنجـیر کـراوە
ئـەو هێـزو گـوڕەی بـەرووی نـەمـاوە
بـەڵام تـۆ نابـێ لـە ئـاو ئـەمـین بی
تۆفـان لـە یـادە، دەبـێ تێـبین بـێ
بـەمانـە ئـەڵـێن: واتـەی بـێهـوودە
غەیرەز خواستی خوا هـەموو بێسـوودە

خوا بێ قەزای کا خوایش کردەی وایە
ئـەوەی ئـەو دەیکـا بـە عـەقـڵا نایـە

تەلیسمی جامی چل کلیل دەرکەوت
کەر ئیسقانو سەگ کای کۆنەی بەرکەوت

❀❀❀

خـوا ڕەوای بـینی وا کلـک هـەڵـگیرا
داپیرمـــان خنکانـــد لـــە بـیری شـیرا
مـادام لـەکـەی کلـک نـەمـا لـە نـاوا
عــەداڵــەتێکــی شــەرعیمــان مــاوە
شـەرع هـەمـوو کارمـان بـۆ دەبڕێتـەوە
(کـە مـانیع هـەڵسا مـەمنـوع دێتـەوە)
ئێستا هـەر کـەسێ بچێتەوە جێی خۆی
لجنـەی انزیبـات حـوکم بـدا بـۆی
مەلای مەزبـوورە کـە چوبـوە نـاو گـۆڕ
گـۆڕەشـاری دا میـسلی ئێـسری تـۆڕ
پرســیان چۆنــە ئــەوەو دنیایــە
وتی: ئـاخ ئـەویـش قـەتـارچی تیایـە
بـەخـوا ئـەگـەر تـۆ عـاڵو سـاڵ ئـەبی
لــە هــەر دوو دنیـا بـێ سـوئاڵ ئـەبی
بــەلام دنبــەی چــەور بـێ بــەلا نییــە
شـوێن چـەتـە کـەوتـن بـۆ تالانیـە
تــەماتــە ماســی بگــریو تــەڕ نــەبی
قوماربــازیش بــێو ئاخرشــەڕ نــەبی
شــترمرغ ئــەڵــێن وەرە هــەڵــفڕە
ئــەڵــێ: نــابینی ملــم وشــترە!
ئـەڵـێن بـار بـەرە ئـەڵـێ: باڵـدارم
تـەنهـا بـۆ خـواردن ئـازاو بـە کـارم

❀❀❀

بووکــە بارانـــێ کـــەوتـــە کۆلانـــان
خۆی کردووه بە بووک تنۆکی باران
دەغلودان ملکەچ، عەلـلاف بە دەماخ
هـەژار وشـکەڕۆ، دەولـەمـەنـد چـالاخ
ســەیرانگـــا جێگـــای نـــوێژی بارانـــە
جۆشـــی گریـــانو فرمێـــسک بارانـــە
خـەتیـب فـەرموویـە کـە دیـن نـەمـاوە
غـــەزەبی خوامـــان وا لـــێ گـــیراوە
هەڵپەڕکێو سەیران کە کەوتە شارێ
لـە بـاتی ڕەحمـەت غـەزەب دەبـارێ
ســەیرانکـــەر مـــنمو واعیـــزیش ئـــەوە
لێـــک ناکرێتـــەوە ئـــەم ڕۆژو شـــەوە
بـۆچ تـەنهـا ئێمـە بـێ بـاران مـاوین
کـــە وا فـــەرمـــانی کفریـــان داویـــن
یـــا ڕزقـــی ئوممـــەت هـــەر بـــە بارانـــە
کـــە وابـــێ تـــەنهـــا بـــاران خوامانـــە
کەس ئەو بێ، کەسە کە لە بێکەسە
نـەهـری هـەڵـقولاند بـۆ ئێمـە بـەسـە
ئـەگـەر خـوا ڕزقـی بـە نـوێژ بدایـە
ئـەشـیا غـەیـرە دیـن نـانی نـەبوایـە
نـە ڕزق بـە دینـەو نـە مـاڵ بـە زانـست
ئارەزووی خوایەو ڕۆژی ڕۆی (ئەلەست)
زۆر کـەس مـەعاشـی زۆری دێتـەڕێ
هاتـە وەرگـرتن ڕێـی لـێ دەگـۆڕێ

لای چـــاوی ســـاغی بـــۆی ئـــەژمێـــرن
دز بـــۆ لای چـــاوی کـــوێری ئـــەنێـــرن

کـــەوەکـــە وتی بـــە بـــازی ئـــەحمـــەق
نـــەینێینـــە تـــەبـــەق مـــەیێـــژە ســـەدەق

❀❀❀

ئینسان لە نیسیان دروست کراوە
پەردەی غەفلەتی پێ داکێشراوە
بۆیە کە هاتە سەر کورسی مەسنەد
وا دەزانێ قەد، ناجوولێ ئەبەد
کە یەکێ دەبەین بۆ گردی سەیوان
لەوێ دەست ئەکەین بەشینو گریان
کە گۆرخانەمان لە پێش چاو گوم بوو
بە هەتاسەیێک مەرگمان لەبیر چوو
باشە با بڵێین لە مەرگ ناترسین
لە دڵ ئازاری بۆچی نەپرسین
ئەوانەی ئەمڕۆ بە دوومانەوەن
لەگەڵ لێکەوتین غەیبەت گێڕەوەن
پیاو ئەو پیاوەیە بە چاکە پیاو بێ
نەک بە وەزیفە ناوی بە ناو بێ
هەی وامان هەیە گەیە ئاسمان
کە هاتە خوارێ کەوتە بەر زمان
ئێستا ئەوانەی کە دەڵێن ئەزم
بە چێوی دیوان وا هەڵدەبەزم
کە بەرگی کاریان نەما لەبەردا
کەس و کار پێیان ئەنێن بەسەردا

❀❀❀

لـــەوە بترســـە لـــە خـــوا ناترســـێ
لـە حـەقـی دۆسـتو ویجـدان ناپرسـێ
وا ڕێ ئـەکـەوێ بـەد پـەسـند ئـەبـێ
بەڵام دوایـی کـار تووشـی بەنـد ئەبێ
کـەسـێ بـە بـەدکـار نـاوی نـەزڕێ
ئـاگری دز تـەنهـا ساڵـێ ئـەگـرێ
بـەدکـار دوو نـەوعـە یـەکـێ نـەزانـە
مـەڕوانـە ئـەوە، عـەقـڵ میوانـە
نـەوعێکـی تریـان سروشـتی بـدە
ئـەوەیـان سـزای بـە داری حـەدە
پیاو خـراب نـەبێ چـاک دەر ناکـەوێ
تـا تاریـک نـەبـێ کـێ چـرای ئـەوێ
بـەخـشین هونـەرو وەرگـرتن نـەنگـە
چـاو برسـێتییە سـەرمایـەی جـەنگـە
ئـەوی لای خۆشـە تـۆ نـانی بخـۆی
دڵـی مـەشـکێنەو بیخـۆ ئـەگـەر خـۆی
ئـەگـەر دەزانی بـە خواسـتن زویـرە
داوای لـێ مـەکـە ئـەگـەر وەزیـرە
ئـەگـەر نـان بـدەی لـە مـاڵ ناترسـی
لـە هـەمـوو ماڵـێ دەخـۆی ناپرسـی
بەرماڵـی دەرماڵ هـەردوو وەک یـەکـن
کـە عـالم نـەبـن کـەڵـوڕو لـەکـن
لـە تـەنگانـەدا خـودا ئـەناسـی
کـەوتیـە فـەرەحـی دیـسان بـڵباسی

مــار کــە زۆری خــوارد دەئاڵــێتە دار
بــەوە ئــەزمــەبــێ‌و دەبــێ ڕســتگار
سۆفیش کـە ماڵـی حـەرام زۆر ئـەخـوا
بــە نــوێژو تــەزبــیح گونــاهی ئــەڕوا

❀❀❀

ئـــەوەتی دنیـــا ئـــەڵـــێن دنیایـــە
ئیعتیقـــاداتی غـــەریـــبی تیایـــە
گاهـــێ گـــوێرەکـــەی بـــەنی ئیسرائیل
بـــۆ قـــەومـــی موســـا ئـــەبێتـــە دەلیـــل
گـــاهی کـــەرەکـــەی عـــوزێر لـــە پێـــشە
گـــا، لاتو عـــوززا ئـــابین و کێـــشە
گـــا ئـــەتاشـــکەدەی زەردەشـــت ئـــەگرێ
گاهـــێ ژۆپیتـــەر بـــە بـــاڵ ئـــەفـــڕێ
ئـــەمانـــە هـــەمـــوو ئـــەفـــسانەی کۆنـــە
لـــەم خـــەرافاتـــە ناپرســـن چۆنـــە
تـــەنهـــا ئـــایینی شـــوومی گـــورگی بـــۆز
خـــەریکـــە کلکـــی ئـــەکـــەوێتـــە تـــۆز
نـــازانن، ئێـــرە بێـــشەی شـــێرانە
گورگ بۆز بێ، ڕەش بێ بۆ تێ‌هـەڵدانە
ئـــەفـــسانەی شـــەڕی ڕۆســـتەم عـــەنتـــەر
دەوەن بـــە ئاشـــە وا کـــەوتـــەوە گـــەڕ
لـــە هـــەمـــوو خـــاکی عێراقـــا بـــاوە
کـــە ئـــەڵـــێن ڕۆســـتەم عـــەنتـــەری گـــاوە
ئـــەم هـــەتیـــو بازیـــە لـــەوەوە داهـــات
بۆیـــە لـــە ئێـــران بـــووە بـــە بنیـــات

❀❀❀

خـەیاڵـێکی وا، هـاتوە بـە سـەرما
لـە عالـەم پرسـم بـۆ گـەرماو سـەرما
بـزانم ئـاخۆ لـەم دوانـە کامیـان
چاکـەی زۆرتـرە بـۆ نـەوعـی ئینسان
ئەیزانم فیکری دوو کـەس یـەک ناگرێ
وا چاکـە بـابی فـەتـوا داخـرێ
ئـەوی قـەڵـوەو دڵـی پـڕ جۆشـە
دیارە کـە دەڵـێ، هـەر سـەرما خۆشـە
ئـەوی کـە لـەڕەو بـێ هێـزو تینـە
ئـەڵـێ سـەد شـکور کـە وا هاوینـە
پاڵـتۆی فـەردەیـیو قۆنـدەرەی پۆسـتاڵ
لە کۆڵمان کـەوتن بووبووینـە حـەماڵ
ئەتـوانین لـە دەشـت بـێ لێفـەو سـەرین
بـە سـەر ئـازادی شـەو بـەسـەر بـەرین
بـەلام دووپـشکو مـار پـەیـدا بـووە
قـەیناکـا پیـشەی سـالانی زووە
هـاوین هـیچ نـەبـێ بامیـەو باینجـان
لـەگـەڵ تـەماتـە زۆرە بـۆ لێنـان
هـەنـدێکمان هـەیـە کـە باینجـانین
هـەنـدیکی تـریش غـەریـب سـنجانین
هـەمـەدان جێگـەی غـەریـب سنجان بـوو
زۆر کـەسـی ئێمـەی پـێ ماڵوێران بـوو
دەردی هـەمـەدان کـەوتـە دەرگـەزیـن
مونـەووەران بـوون بـە مـەلا بـەزیـن

کەس لە سەر حاڵی پێشوو نەماوە
سوێندی درۆمان بە شەرف باوە
ڕەحمەت لەو کەسەی کە جنێو ئەدا
ئەڵێ: هەی ئەشراف لاچۆ تووخودا
لافاو سیروانی لێڵ کرد بە یەکجار
ماسی زل کوێر بوون کەوتنە کەنار
دەردەگایش زۆرەو کوللە لە ناوە
تەرزەیش کوتاینی هیچمان نەماوە
خوا بکا ئافەتی ئەشرافمان نەبێ
زمستان شەبێ، زو پیران تەبێ
قەی ناکا مەعاش لە جێی خۆیەتی
گوڵ بە دوو بەهار ڕەنگو بۆیەتی
بە ئیعتیادی‌و فەوقولعادە
دوو بەهارین (دەی) ساقی سابادە

❀❀❀

کە لەگەڵ بەددا دانیشیو هەستی
پشت بە خراپەی چاکان ئەبەستی
تۆ دەڵێی چی بکەم قسەیان خۆشە
نەتیجەی قسەی گاڵتەو گەپ بۆشە
پیاوێ زەرەری لە خەڵکی دابێ
دڵی ناسرەوێ هەتاکوو مابێ
ناپیاویش هەبێ لە لاتی چاکە
کردەوەی بەدەو هێشتا بێباکە
خووی بەد وەک میقرۆب جیسەی ئیرسییە
دەوران بەدخوایەو پیاوچاک برسییە
بەلام ئاگری دز ساتێ ئەگرێ
کە دەورەیاندا هێلێکی دەبرێ
ئەمە کاری کۆنە کە بە بای دەکەین
تەسەللای هەندێ خەڵکی پێ ئەدەین
ئەگینا ئێستا دەوران دەورانە
بۆ چلۆ چۆکەر رۆژی مەیدانە
یەکێ بە درۆ یەکێ چاوەڕاو
یەکێ بە ئاغام، پاشام هاتە ناو
مادام نیایەو ئەمانەی تیایە
پیاوی دنیایی لە بڕەودایە
ئەوی ناسرابێ بە عیلمو ئەخلاق
ئەبێ بچێتە جەزیرەی واقواق
ڕۆنو برنجو گۆشتمان گرانە
تەنها هەڵبەستی «ژورنال هەرزانە»[١]

١. ژورنال: مەبەست لە رۆژنامەیەو مەبەستیش لە پرۆگاندەی بێ ئەسل و ئەساسی رۆژنامەکانە.

جورئـــەت بـــۆ ڕۆژی گرفتارییـــە
نـــەتیجـــەی فیـــشاڵ شـــەرمـــەزارییـــە
گەر تۆ خـەریـک بی خەڵـکی بشکێنی
تـۆیش لـە حورمـەتی خۆتـا نـامێنی
گەورە ئەوەیە خەڵـک گـەورەی بگـرێ
نە وەک وەک دۆوک تەنها خۆی بخورێ
ئـەگـەر لـە بـەدیـی دڵـت پـاک نـەبێ
گلـەیـی مـەکـە کـارت چـاک نـەبێ
ئـــەوی بـــە گونـــاە زرێ دەپۆشـــێ
دوعـــا نایـــرێ ســـەد شـــێخ تێکۆشـــێ
(کاک ئەحمەد) دوعای بۆ باجگر دەکرد
ئەیگـوت: بمێنـێ نـەمـرێ دەست و بـرد
نـەک یـەکێکـی‌تـر لـە موسوڵـمانان
وەک ئەو ڕێگر بێ‌و دەرچێ لە ئیمان
بـە بمۆمبـا ماسـیی دەکـەوتـە سـەر ئـاو
ئێستا عـەمـەلـەی ئـەشـغال کـەوتـە ناو
بـــە کرێکـــاری بـــەرێـــوەدەچـــوو
هـــەروا بزانـــە جـــەرئـــە پـــەیـــدا بـــوو
ئـەڵـێن: تـەبـەقـی پـڕ ئاشتی مالـە
ڕاست ئەکەن ئەمە زۆر جەسبوڵحالە
سواڵـــکەر پێـــشرەوی ســـوپایێ بکـــا
ئـۆردووی جـەنگیـزی لـە بـەر ڕادەکـا
کـە لـە هێلانـەی بێچـوە چۆلـەکـە
مـــارێ پێـــوەدای گلـــەیـــی مـــەکـــە
هەر کەس عـەقلی خۆی لـە لا پـەسندە
فائیـــدەی نیـــە ئـــەم بـــەنـــدو پـــەنـــدە

❀❀❀

دەستەی تیاترۆی بە عیشوەو زۆران
گەیشتە سەرمان فەسلی باینجان
دەنگی دوومەڵەک کە گەیشتە گۆش
سەودای سەرو دڵ تێکرا دێتە جۆش
شەوقی کارەباو بۆیەی سپی‌و سوور
بە شەو پشیلە دەکا بە سمور
ئێمە نەزەرمان هەروا کەچ بینە
ڕەنگی سنعیمان لە لا شیرینە
بە دوو فیشالی لا پف هەڵدراو
نالە پێ‌پانمان لا دەبێ بە پیاو
جاران بە تەقەی دەمانچە پیاو بوون
بە دزە کوشتن بە ناوو داو بوون
ئێستا بە تەقەی زبان ناودارن
تەنها بۆ نەفعی خۆیان بە کارن
پیشەی پێشوویشمان لێ دەژێتەوە
ئاغایی لە نوێ ئەگەڕێتەوە
خوا کێو ئەبینێ‌و بەفری تێ‌دەکا
ئەوە بەدنامە قسەی لێ دەکا
ئەڵێن خشت هاوێژ پاداشی سەنگە
بۆ واتەی گاڵتە قەسدی کوشت نەنگە
بەلام خوویێکی گرتمان بە شیری
ناتوانین تەرکی بکەین بە پیری
مەگەر ئەو خوایەی کە حاڵ ئەگۆڕێ
جەهلمان لەگەڵ نەخاتە گۆڕێ
خۆ من قەڵەمو زمانم سوا
هیچم پێ نەکراوە خستمە دەست خوا

❀❀❀

شاریَ ئاوێکی خەرەوێتیان بوو
ئەیانخواردەوە عەقلیان تێک ئەچوو
یەکێ لە لاوە هاتە ناو ئەوان
بەشێتیان زانی کەوتە بەر زبان
هیچ کەس لە عەقلی ئەو ڕەزا نەبوو
لێک کەوتنە ڕوو مابەینیان تێک چوو
دوایی کە زانی تەنها مایەوە
ئاوی خواردەوەو کەوتە کایەوە
بە (وریاطلاسون) بە (چال اونیاسون)
خۆشیان ڕابوارد ئەوانیش وەک من
بەلام من بە بێ ئەوە دەبەنگم
قەلەندەرێکی بێ نامو نەنگم
ئەوەندە هەیە یەک ڕوو یەک دلم
لەمەتانەدا پەروەردەی گلم
هەندێکی وا هەن هەسانی مەککەن
سەما بە دلی بزورگان ئەکەن
بە مێچکە مێچکە پێ ئەلێسنەوە
کە هەڵ خلیسکا خۆ ئەکێشنەوە
ئەمە تەجرەبەی ئەوەندە سالە
هەر چی باوەڕیان پێ بکا مندالە
با وجود ئێستا مندال پەسندە
کەس بە پیر نالێ کەرت بە چەندە
پیر قران داهات، تو خوا با بمرن
خووی چلوچۆیی ئەم دەورە نەگرن

❀❀❀

ئــەوانــەی دوڵــەت بــە هــیچ نــاگرن
بــە مـــەردی تــرپی دنیــا دەبــڕن
وا بزانــە هــەزار فــەردە توتنــت بــوو
ئــاورت دایــەو ئــاگری تــێ بــەربــوو
هـــەر تــووتن نیـــە ئـــەو کــڵۆکۆیە
دوو بەشـی قرچەی ناو جەرگی تۆیـە
ئـەگـەر دەر ئـەزەل هیچـت نـەبوایـە
ئەتگـوت بـە نـەبـوون هـیچم لـێ نایـە
بەڵام تـۆ پارەی بـەغـدات لـە سـەر بـێ
لێرەیش تو تنەکەت ئاگری تێ بەربێ
ئینجـــا بڕوانـــە ئـــاگری دەروونـــت
ڕەنـج بـە خـەسارییو دەردی نـەبوونـت
دوژمنــیش دەڵــێ: دە بــڕۆ گــۆڕت بــێ
کــە بـــڕوا بـــۆچی ماڵـــی زۆرت بـــێ
من سەربـەسـت ئـەژیم ڕەنـدو قـەڵـەنـدەر
سەودای مەبعووسیم بۆچ کـەوتـە سـەر
ئەویش چەنـد ڕۆژێ سـەهـرەو سـەیـارە
بە قسخی!! بـەغـدات لـە دوور لـێ دیـارە
تــووتن ســـووتانو وەرگــەڕان یــەکــە
حــەز لــەحــەمـامی زەواجــل مــەکــە
کــە بــۆ کــەوتــن بــێ بــڵند بوونــەوە
مـەفـرە بـە هـەوای بـەرزی‌یـەک شـەوە

❀❀❀

قەت نوقلانەی بەد لە دەستت مەدە
بەدی هاتنی لە سەدا سەدە
کە تۆ بە یەکێ بڵێی ئاخر شەڕ
ڕێی ئاخر شەڕی هەڵبەت دێتە بەر
دوعای پیرێژن بۆ ئاخر خێری
زوو گیرا دەبێ بە بەرچاو تیری
چلەی هاوینەو چوار چلە هەیە
نازانین چلەی ئێمە تا کەیە؟
مەلای مەزبوورەو حیسابی ڕۆژوو
بەردیشی تێخست باز هەم بەسەرچوو
بە چلە بەفرو قیر ئەتوێتەوە
سامی باحورایش زوو ئەبڕێتەوە
بۆ (کل نفس ذائقه‌الموت)
تەفسیری وابوو هەر پیری بەرکەوت
هەندێ لە بورجی مشیدەدان
لە ئیدراکی موت بێ ساتو سەودان
کاتێکیان زانی کە ئەیانێژن
خۆیشیان ئەزانن چاکیان نایێژن
با ئەوان بڕۆن جێگایان بۆش بێ
قەی‌ناکا لەوێ خوا لێیان خۆش بێ
خوا کێو ئەبینێ و بەفری تێ ئەکا
نەزان بێ هوودە قسەی لێ دەکا
من نازانم چیم لەمو لەو داوە
خوا ڕەوای بینێ میوەم تەواوە

❀❀❀

لــــەوە بترســــە لــــە خـــوا ناترســـێ
لـە خـوا نـەترسـێ لـە کـەس ناپرسـێ
ڕێــوی کــە هــاتو بــوو بــە فاقــەوە
فێــڵبازیی دەنـــێ بـــە گـــوێی تاقـــەوە
دەگـــــەوزێ بــــە دەم واقـــــەواقـــــەوە
کلکـــی شـــۆڕ دەبــێ بــە لای لاقــەوە
شـــەرع ئــەڵــێ: «کـــل مـــضر یقتـــل»
بـە پـارەی میریـی بـەراز ئـەکـەن پـەل
مـیری گـوێی بـەراز بـە پـارە دەکـڕێ
چونکـە زەرعـاتی خـەڵـک هـەڵـئەدڕێ
ئێمــە ئــەمانــە بۆیــە ئــەنووســـین
کـە بیگرنـە گـوێ، بـەڵام مـەئیووسـین
خـووێی کـە ئینسان گـرتی بـە شـیریی
لێـــی نابێتـــەوە تـــا ئـــاخری پیریـــی
(واریتـە) گـورگی کـرد بـە پیاوی مـەڕ
بە چاوی خـۆم دیم پووشـی خسته بـەر
ئێمــە وا گـــورگی بـــۆز ئـــەپـــەرستین
نـــادانی دەســـتی زانـــستی پـــەســـتین

❀❀❀

قـەزا دەسـتێکە پێـنج پـەنجـەی هـەیـە
کـە هاتـە جونبـوش وەک ماکینـەیـە
دوو پەنجەی بۆ چاو دووی تری بۆ گوێ
یـەکێکیش بـۆ دەم حـوکمی دێتـە جـێ
پشت بە دنیای پوشت مەبەستە زینهار
شـەویکـی بـەس بـوو نـادری نـاودار
گـەورە بـە غـرور دێتـە نوشوسـتی
حەمە پاشای جاف پیاوی خۆی کوشتی
مەحموئاغای سیوەیل ئەو ڕۆژەی کە مرد
نۆکـەر خـوا شـکور ئاغـاڕۆی بـۆ کـرد
تـەرسـی کـەرەکـەی جـەجاڵ خورمایـە
بۆیـە کـە هـەستا خـەڵکی لـەدوایـە
زسـتان نانـەوا هـاوین بـەفـرکێش
بۆیـە ناپرسـێ لـە قـەوەو لـە خـۆیش
ئـەو کـەسـەی ماسـی بگـرێ تـەڕ ئـەبێ
بێـستانەوانـیش تووشـی شـەڕ ئـەبێ
بیـستانڕن گـورزی خـۆی دەوەشـێنێ
بـۆ زرکـێ بنکـێ لـەبـن دەردەێنـێ
زۆرم دی چاکەی دەربارەی خەڵک بوو
کـە کـرد جنیویـان پێـدا زوو بـە زوو
دنیا وەک مووی قـول چـەرخـی گـەڕاوە
بـە شـانەشـی کـەی هـەر تێـک ئـالاوە
چەند خۆشـە ئینسان پـەرێزی پـاک بێ
لـە چـەنـدوچۆنی دنیـا بـێ بـاک بـێ

ئەسکوێ بێ لە ناو دیزەی دنیادا
کەس نەبێ پەنجەی ئیجلالی بادا
هەر چی وەک سرکە توند بێ و بڕ لە با
بیکەیتە شووشەیش ئاخری شەێ ئەبا
لە هەر ئاشووبێ عەقڵێ وەرگرین
ئەتوانین لە ڕێی بڵند لێ خوڕین
خۆ ئەگەر ژێر پێی یەکتر بتاشین
دەستشمان بگرن هەروا لە پاشین

❀❀❀

وا گردبونـــــەوە پـــــایزە براكـــــان
بەڵكوو یەك كەون هیممەتی چاكان
بــەلام وەك ئــاردی نــاو درك وایــە
بــرایش لــەگــەڵ یــەك نایێنــە كایــە
خۆولاتیمـــان بـــۆچ لا چـــا نابـــێ
گــوێلكی خۆماڵــی بـۆچ بــە «گـا» نابـێ
مــەڵــێن شــیلاوگ مایــەی پــەنــیرە
فیتنــە هـــەوێــنی نــۆ قـــازان شــیرە
مەدحی ڕووبەڕوو پیاو ئەدا بە شوو
زۆر دۆستی سەر نان بە دوژمن دەرچوو
خوا مووسا بۆ سەر فیرعەون ئەنێرێ
كە چی جار جار مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
پیاو بۆ بۆرە پیاو ڕۆحی خۆی سەرف كرد
كە چی پێی دەگوت بە دەردی خۆی مرد
ئــەو كانیــەی ئــاوی لــێ دەخورێتــەوە
بـــە نابـــەكـــاری پڕیـــەكـــەیێنـــەوە
سیاســەت پیــشەی ئاغــای بــێ ڕیــشە
بۆیــە گــەلــێ پیــاو بــێ ڕیــش و ئیــشە
زۆر ڕیــش و سمێڵ تاشـراو وەك ئـەوان
خۆزگــە ڕیـش ئـەبـوو بـە مـۆدەی ژنـان
ئۆخەی ژنان بوون بـە گـەورەی گـەڕەك
ئـەبـێ دەسـتەی تـر بچنـە بـەر خـەڕەك
ئـەنجـا هــەنـدێكیان چـۆنی دەڕێــسن
لـەگـەڵ گـوێ چـەنـە بـەرزە بڵێــسن

بـــە نارنارۆکـــە ســـەر دەلـــەقێـــنن
دەم بـۆ پـارووی خـەڵـک دا دەچـەقێـنن
ئـــاخ خوێنـــدەواری فریامـــان کـــەوە
بـــۆ عالـــەم ڕۆژە بـــۆ ئێمـــە شـــەوە؟

❀❀❀

لــە تــەئــریخ پرســـە کــە ڕابـــوردووە
هــەر دانــە بــەردێ جێــی مــەردێ بــووە
تــۆیش بگــەیتــە ســەر ئــەو دانــە بــەردە
شەخسی خـۆت لـە لا مـەردی نەبـەردە
بـەلام بـە خوویێـک ئـەکـەویـە خـواری
ئەبـێ بـە پـەنـدی گـشت هـەرزەکـاری
ئــەتــەوێ دلـــت نــەخــەیتــە لـــەرزە
مــەچـۆرە ســەر ئــەو دەندووکـە بــەرزە
لـە تـەک کـەسـێکا ئـەوا دانیـشتووی
بـە چـاو ئـەیبینیو لـە گـەلیا ئـەدووی
کە دوور کەوتیەوە لە پێش چاوی ئەو
ئــەو دیــدەنیــەت لا ئــەبــێ بــە خــەو
خۆ ئەگەر ئووری بوو بە مانگ و سال
وەک دیمو نــەدیم ئــەبــێ بــە خــەیـال
ئـــەمـــە ئـــەحوالـــی دنیاکـــەمانـــە
هــەر چــی کــە بتبــێ ئـاخری نــەمانــە
کە چـی پێـی خـەڕۆیـن ئـەلێن تـا سـەرە
جـا، وەرە لــەگــەل خــەلــکا دەربــەرە
چــەنـد خۆشــە ئینــسان ئــەمــە بزانــێ
هـــەر وەک ســینەمــا لــە دوور بــڕوانێ
بـــە شـــیعرو بــادە غــەم بــدا بــە بــاد
بـــە دنیـــا بـــلێ: بـــڕۆ بـــێ بنیـــاد
هەندێ کەس بە شیعر سەریان ئەئاوسێ
سیــسرک بــۆنی گــول بکــا، ئــەتاسێ

مـــر، هـــات لاســـایی قـــازی کـــردەوە
هێلکـەی زلی کـرد کـەچـی بـووردەوە

ئێـــستا پـــاییزەو ســـەیـــران بـــوارە
ئـەرخـەوان سـوور بـوو ئـەڵـێن بـەهـارە

قـەومـێ قـەلـەڕەش بکـا بـە پێـشڕەو
ڕۆژی وەک باڵـی قـەل دەبـێ بـە شـەو

مـن خـۆم پـەروەردەی دەهـۆڵو زۆرنـام
لــە ئینجــە ســازیی دنیــا تــەوەلــلام

بەلام هیچ وەختێ لەگەڵ زەڕەی کەر
هــەڵــکردم نابــێ بــۆم ناچێتــە ســەر

ئێـستا وا ڕێمــان لـێ بـوو بــە دوو ڕێ
یـەکـێ بـۆ عامـمـە، ئـەوی تـر بـۆ کـێ

❀❀❀

هەر چی یەک ڕوو بێو یەک زبان و پاک
وەک شمشیر خوێنی دەبێ بە خۆراک
دوو ڕوو دوو زبان شانە ی سەر سەرە
وەرە لەم قورە دەرکە ئەم کەرە
لەم زەمانەدا ڕاستیمان نەدی
خۆمان هەڵگرین بۆ دەورەی مەهدی
ئەوسا گورگو مەڕ تێکڕا ئاو ئەخۆن
ئەمە ئەفسانەی کۆنەی من تۆن!!
گورگ هەتا کەلبەی نەشکێ مەڕ ئەخوا
پیاوی بێکارە ئەڵێ بەد بە خوا
خوا خزمەتکاری قاپی تۆ نیە
کوتەکی دایێ دوعات بۆ چییە
خوزگە پیاو خراب وەک هەنگ بوایە
لەگەڵ پێوەدان گیانیان دەرچوایە
بەلام لە شفرەی یەکانە ئەکەن
بە قامیش بڕین ددان تیژ ئەکەن
خۆم ئاگام لێیە ڕۆژێ کاک ئەحمەد
دوعای ژینی کرد کرد بۆ پیاوێکی بەد
وتیان باجگرە بۆچی نەمرێ
فەرمووی با کەسیتر جێی نەگرێ
پیاو چاک مەمنوونی بەدی بەدکارە
چاک بە کردەوەی بەدا دیارە

❀❀❀

چەند خۆشە ئینسان شێوەی شەمعی بێ
خۆی بسووتێنێو نەفعی جەمعی بێ
چەند خۆشە ئینسان خووی چاک بگرێ
ئەوە بگرێتە باوەش کە دەمرێ
چەند خۆشە ئینسان کە بە ڕەنجی شان
کۆی بکاتەوە بۆ ئەرکی میوان
نەک لە مەڕ چەور کا بیدا بە گورگان
خۆی مایەپووچ بێو ڕووزەردی دیوان
هەندێ چی دەست کەوت هەر تێ دەپەستێ
لغاوی شەیتان دەمی دەبەستێ
ئەو پاشەکەوتە بۆ مێردی ژنە
بە زیندوویی خۆی ژن لێی دوژمنە
هەر چی خوارد ئەڵێ: ئاخ نەمخواردایە
ژمارەی سەدەی تەواو بوایە!
کە چوویشە گۆڕێ ئەڵێ: هەی بێداد
من کۆم کردەوە کێ پێی بوو بە شاد
ئەمە دیارە لە پێش چاومانە
کە چی پیشەمان خۆ تەفرەدانە
ماڵی خۆ بە خۆر بۆ چەکمە بۆرە
گەرمە گۆڕ نەبێ پیاو گۆڕبەگۆڕە
ئەمە تەوانجی بێ دەولەتییە
منیش کە بمبێ گوێم لەمە نییە
بێ دەولەتییە وا بێکارە بووین
بێ پارەییە پارە پارە بووین
پارەمان نەبێ بە چی دەخوێنین
ئاو نەبێ درەخت بە چی ئەڕوێنین

❀❀❀

بــە ڕەمــەزانــان ئــەبــێ بترســی
لــە برســی ڕۆژوو پیــاوی چــاو برســی
وا برســی ڕۆژوو تــا ئێــوارەیــە
بــەلان چاوبرســی دەردە هــارەیــە
هــەنــدێ بــۆ ئــەمــەی بــڵێن بــەڕۆژوون
كاتێــك زانی بــە گزتــا هــەڵــچوون
خۆ هەندێكیش هەن بە جەژنیش تــووڕەن
قــەی ناكــا جــارێ وا تــازە كــوورەن
زۆری پــێ ناچــێ كــە خانیــان ســوا
باویــان نامێنــێ! ئــەكــەونــە دوا
بۆیــە گرانــە تــرێو ناســكەرمــێ
ئینتیخــاب كــەوتــە مــانگی ڕەشــەمــێ
خــۆ ئــەگــەر بێتــە شــێوەی هــەورامــان
لە دەســت كــاك ڕەشــید یــا ڕەبی ئامــان
نــەعــرەی دەگاتــە شــێوی ئــابلاخ
نــەقــشی پانتۆڵــی ئــەبــێ بــە بــەیــداخ
هــەمــوو دەعوایێــك لــە نــەبوونیــە
ئــەم ئــەحوالانــە نــە بــێ تووتنیــە
ئــەڵــێن تــەبــەقــی پــڕ ئاشــتی ماڵــە
چــاوی ڕەشــی زۆر هیــوادار، كاڵــە
مــەڕوانــە ئێــستا هیــوادار زۆرە
ئــاخری وای لــێ دێ ئــەكــەونــە نــۆرە
ئــەو شــایە خۆشــەی كــە كــەم دەوامــە
كــە هــەڵــسای لــەخــەو وەك ئیحتیلامــە

خۆ، ئەوەی ڕێگەی چەسپین نەناسە
وەک (سوورە خاتە مەکە)ی بڵباسە
کچ پارە ناکا ئەم تەقو دەوە
بە سەر کێوەوە نیشتەوە ئەوە
ئەو قەڵەندەرەی کە بێ هێوایە
سەیری جیهانی لا سینەمایە

❀❀❀

بــە تـورکی پـایز کــە (ســوک بـەهار)ە
ئەم ساڵ نموونـەی دەرکـەوت لـەم شـارە
چواڵە گوێکەی کرد ئەرخەوان پشکووت
قارچـک هـەڵـتۆقی لـە لـووت‌و بـزووت
بەڵام ئـەو کارگـەی زوو سـەری دەرکـرد
لێرەو لە کەرکووک زۆر کەسی پێ مـرد
ئــەترســم تــارای ئــەرخــەوان وابــێ
خــومی جوولــەکــەی دەوران شــێوابێ
خێــرا دەرووی خێــرە، خواکردیــــەوە
دایکـــــی گرانیـــــی (ئــــاڵ) بردیـــــەوە
یـاخوا ئـەمـەمـان لـێ بگـەڕێ بـە ڕاسـت
بۆ شیر داو ئێمەیش تێر بخۆین لە ماست
کـە ماسـت پـەیـدا بـوو نـۆرەی پـەنـیرە
بــەدکــار هــەوێــنی نــۆ قــازان شــیرە
ئافــەریــن لــەوەی کــە شــیری پاکــە
شــێری مــەیدانــە لــە شــێر بێباکــە
ئەو دڵەی کە وەک مەنجەڵ ژەنگ دێنێ
شــیری تــێ مــەکــە ئــەیبزرکێنــێ
مــن توێکــڵە شــوتیم کـرد بــە مــرەبــا
خەڵک ئەیخاتە ژێر پێی خەڵک ڕەت با
ئـەوی خـەریکـە دۆسـتی خـۆی بخـا
کاتێــک زانی وەک دیــوار، ڕووخــا
هــەر چـی لای گــەورە واتــەی ڕەوایـە
ئەگەر چـاک نـەڵـێ (چـاک)ی کـەوایـە

نــــەدیم نموونـــــەی قیبلـــەنمایـــــە
بـــەد مـــەبـــە، ڕۆژان ڕۆژی لـــە دوایـــە

دڵـــــی هیـــــوادار خورپــــە خورپیـــــە
لـــەگـــەڵ ڕابـــەردا چرپـــە چرپیـــــە

ئەوی ڕۆژووی گرت سەر فترەی نەدا
ڕۆژووی نابـــەنـــە بـــارەگـــای خـــودا

جـــــەژن دانـــــرا بـــــۆ ڕۆژوەانـــــان
ئێـستا بـێ ڕۆژوو ئـەیـبـەن بـۆ خۆیـان

❀❀❀

شــەوی دریــژی ئــەوەڵــی زســـتان
لــەگــەڵ ڕۆژگــاری ئــاخری نیــسان
بــەراوردی کــە وەک پــەنــدی پــیران
یــەعــنی لــە بــاریێ نامێنـــێ دەوران
کەوابــێ نابــێ هـیچ کـەس مـەغـرور بــێ
بە نەبوون، زەبوون، بە بوون مەسروور بێ
ئــەبــێ دەســتەلات بــە هــەل بــزانی
هەڵسووڕێ بۆ خـەڵـک هـەتا ئـەتوانی
کــە هــەڵــبژێررا لــە قــەوم خۆیــشا
فۆڕمــەی نــائیبی بــە بــەردا کێــشا
پــەلە، پـەل پـەل بـێ لـە هـەمـوو لایـە
چونکـە ئـەم حالـە حـەللی لـە دوایـە
بــا وجــود ئــەمــە نابــێ بــە بــەڵــێن
مــەبعووســی ئێمــە نــەبــوە هــیچ بــڵێن
کـابرای زەکـی! تـۆیش نـەخـەڵـەتـابی
بــــڵێی حیـــــسابی دەورەی نیــــابی
ئاگـات لـێبوو چـەنـد ئـەزیـەتـت کێشا
بۆ تـووتن‌و سـووتن چـەنـد سـەرت ئێشا
کــەوا کــەوتوویتــە نــاو گــەڕەکــەوە
چـــاو بـــەســـتەرەوە بـــە دەســـڕۆکەوە
بــۆ خــۆت کتــێبی تــاریخ بنووســە
ســەرپێچـــی مــەکــە چـــارەنووســـە
هــەر چــەنــدە نــەوای ڕاســت عیراقیــە
لــە قوبــەی، دەهــرا ســەدات باقیــە

مــــەقـــامی منــــیش میلـــی مینایـــە
مینـای دڵ، بــەردی ڕەجمـی زۆر تیایـە

مـن هیـوام بـە کـەس نیـە بـێ بـاکم
بـە تـەعنـەی بـەدکـار ئـەزانم چـاکم

جـارانی پێـشوو کـە مـەتـەڵ بـاو بـوو
هـەر نیـوە شـیعرێ مـەتـەڵـی نـاو بـوو

ئـەم پـەنـدە نـاوی بـە مـەتـەڵ ئـەبـرێ
بەڵام بۆ هـیچ کـەس نـاوی حـەل نـاکرێ

❀❀❀

هـەورو ڕەشـەبا بـەفـرو هـەڵـەکـۆک
مـشکو پـشیله لـەگـەڵ یـەک نـاکۆک
واشـەو چۆلـەکـە کـەرویـشکو تـانجی
پـشیلەی مـەتبـەخو هـەمینـە بـاجی
سەگو گورگو مەڕ ئاشچیو داری تەڕ
سۆفیو سەگی گەڕ چـەتـەو ئـەسپی لـەڕ
بـە ڕۆژی شـەمـوان جوولـەکـەو ئـاگر
ئاغـاو هـەرەوەز پـۆلیسو نـازر
ئـەمانـە هـەمـوو حـوکمی سروشـتە
تیغـی بـەدکـاری هـەر بـە بڕشـتە
هـیچ کـەس لـە پیـاوی هـێمن ناترسـێ
کە بەد دەرکەوێ خەڵک ئـەحەپـەسـێ
خـەـای کـەس نیـە فـەلـەک بـەدکـارە
هـەمیـشە لـەگـەڵ نائـەهـلا یـارە
ئـەیـەوێ عالـەم لـە یـەکتـر بـەردا
پـاڵ بداتـەوەو سـەیـر کـا بـە سـەردا
ئـەو کـەسـە شـێتە کـە لـە دونیـادا
بـە هیـوای چاکـە خـۆی بـە فـەنـا دا
نازانـێ دنیـا لاشـەی تۆپیـوە
سـەگ دەوریـان داوە گۆشـتیان نـەدیـوە
یا ئەبێ وەک خەڵک بێیتە شەڕە سـەگ
یـا ئـەبێ هـەڵکەی بـە نـانی کـەپـەک
هەرچیم دی ئەڵـێ ئـەی بـەختی دوژمـن
نایێـڵێ دونیـا ڕوو بکاتـە مـن

ئـەوی هـەیـشیەتی هـەر بـە پـەرۆشـە
سەیری کەن سەیری دونیا چەند خۆشە
هـەتا باریـان کـەی هـەر دەڵـێن: کـەمـە
خۆزگـە ئـەمـزانی کـەی دەڵـێ هـەمـە
یـەک بـە یـەک هـەموو ئـەمـە ئـەزانـین
هێـشتا ئـەسـیری جـەهـل و نـادانین
بـەڵام لـە لامـان بـوو بـە ئـەفـسانە
عـەشـق و سـووتانی شـەمـع و پـەروانـە
پـەنـدی پـیرانم هێـشتا لـە بـیرە
رۆژێ نوسـیبووی ئـەو پیـاوە پـیرە
دەوڵـەمـەنـد پـارەی بـە کـەس نـەداوە
ئـەو هـەمـوو خـەڵـکەی ئـەڕوا بـە دواوە
هـەر ئـەو نـەریتـەو هـەر ئـەو پیـشەیـە
ئـەم پـەنـدە بـۆ مـن هـەر سـەئێـشەیـە

❀❀❀

فـەلـەک بـە پیـاوی ترسـنۆک فێـرە
بـە کـەر نـاوێرێ بـە کورتـان شـێرە
ئـەمجـا تـۆ دەبـێ خـۆت نـەترسێنی
بە هیممەت چەرخی فەلەک بشکێنی
هـەورە تریـشقەت لـە لا، وەک بـا بـێ
بـە بـێ پـەروایـی شـات لا گـەدا بـێ
بەلام بەو شەرتە کردەوەت چاک بێ
دڵـت لـە فیتنـەی جاسـووس بێبـاک بـێ
گـوێژە، مێـزەری بـەفـری لـەسـەر نـا
ناو شـار نـاخۆش بـوو بە زوقـمو سـەرما
دارو خـەڵـووزمان فیئـاتی سـەرکـەوت
قـەیـد ناکـا هاکـا پشکۆمان بـۆ کـەوت
هـەنـدێ بـە زۆیـا گـەرم ئـەبنـەوە
هـەنـدێ بـە سـۆیە گـەرم ئـەبنـەوە
گاڵتەی (حەبەزبووز) دیسان کەوتە سەر
کـەرامـەتی شـێخ چـووە (زەیلـی) کـەر
خواجە نـەسـرەدیـن بـۆ هـەر سـێ سـوئال
تەنها کـەرەکـەی خـۆی کـرد بـە میسال
کـەری عـوزێریش لـە قورئانایـە
بـەعـسـەتی ئـەویـش زۆر بـە مانایـە
ئـەڵـێن ئـەو کـەرە تـەنهـا زەڕیـوە
نێـرەمـووک بـووەو هـیچ نـەپـەڕیـوە
خـۆ، کـەری عیـسایش نـەتـەوەی نییـە
نـازانم ئـەوە حیکمـەتی چییـە؟
ئێـستا، کـەرێکـی دەجاڵـمان مـاوە

هێـــشتا كورتــــانی بــــۆ نـــەدوورواوە
تـەرسـی كـەرەكـەی دەجـاڵ خورمایـە
بـۆ ئـەو خورمایـە خـەڵـكی لـە دوایـە
هـەنـدێكمان هـەیـە كـەوا خـورمژەن
هەندێكیش كوشتەی خورمای كورد كوژەن
كـەلـەرمـی كوێـستان بـە سـێ شـایە
ئــەم (لـــەهانـــە)یـــە ئـــا نـــە بایـــە
پەندم بە پـەنـد بـوو، وەک پـەنـدی پـدەر
لـەهانـە زۆر بـێ ئـەیخـەمـە بـەر كـەر
تــەلیــسمی جــامی چـــل كلیلـــەیـــە
گۆشــت بـۆ كـەرە، كـا بـۆ پـشیلەیـە

غـرووری کـەوتـە سـەر ئـەسـفەنـدیار
تـیری ڕۆسـتەمـی زوو بـۆ کـەوتـە کـار
لــــە پێـــشدا زۆری لـــێ پاڕایـــەوە
ئـــاوڕی خێـــری لـــێ نـــەدایـــەوە
ئـەیگـوت مـن لـەشـم لـە تـونج کـراوە
ترسـم لـە گـورزی ڕۆسـتەم نـەمـاوە
تـــیرێ هـــاتو دای لـــە ئـــاوی چـــاوی
چـــــەماندیــــــەوە قـــــەدی لاولاوی
ڕۆستەم پێی گوت کوا ڕۆیین تەنیەکەت
ئـــاوازەو لافـو گـــەزاف ژەنیـــەکـــەت
کـــێ وتی: دەســـتی ڕۆســـتەم بیـــەســـتە
چەرخ لە ژێر دەستی ڕۆستەمدا پەستە
ئـەسـفەنـدیاریش هێنـد هاتـە زمـان
چەپ گـەردە چـەرخـی بێوفـای زەمـان
سـەد هـەزارانی وێنـەی مـنی کوشـت
گاهێ پشت بە زین، گاهێ زین بە پشت
مـەگـەر شـانامە بـە کـەیـف بخـوێنن
نابـێ پـەنـدیکی وای لـێ دەربێـنن
ئەگـەر هـەر پـەندێ پـەندێکمان باتـێ
ئێمـەیـش ئـەچینـە ڕیـزەی ولاتـێ
بـەلام هـەر ئـەزیـن وا هـەڵـدەبـەزیـن
گـوڕەگوڕمانـە تـا دیـە بـەر زیـن
بـە خوشـتریان گـوت ملـت درێـژە
وتی: ئـــەڕوانم ڕێ ســـەرەو لێـــژە

لێرە ئەو کەسەی کاریان پێ سپارد
ملۆزمێکە بۆ هەناسە سارد

هەر خۆی ئاغا بێو ژنی ئاغاژن
لەگەڵ برایا بیکە بە دوژمن

بە ئاغایەتیش کە هاتوو لێ کەوت
خۆی ئەکوتێتە میحرتابی مزگەوت

بۆ ئەو کەسانە شەرمیش نامێنێ
دوژمنیشی بێ هەر ئەبدوێنێ

لە ناو چاوایە تنۆکی حەیا
کە لەگەڵ تکا، ڕابورد، واتکا

چوار یاری یەک ڕەنگ لای من یۆلداشن
ئێوە بۆ خۆتان لە دار داتاشن

چیبکەم یەک رەنگی لە ناوا باوە
ئێستا دوو ڕەنگی لە ناوا باوە

ڕۆژێکمان لێ دێ بگەینە بوار
ناچار دەرکەوێ ڕەنگی ژێر شەڵوار

کەس واتەی چاکە ناگێرێتەوە
غەیبەتیش لای کەس ناشێرێتەوە

❀❀❀

شیعرێکی سەیری کوردیم چاو پێ کەوت
لە ماناکەیا مەراقم ڕێ کەوت
مانای شیعرەکەم لێ بوو بە مەتەڵ
نەمزانی قازان بووە بە مەنجەڵ
(قازان قەتار بەست قولنگان هەوایی)
(حەیفە قیلەکەم شەو بە تەنهایی)
دەفەرموو قازو قولنگو دوڕاج
ئەمانەم بۆ بکە بە مەنجەڵ و پاچ
قازان قولنگان پۆلی باڵداران
پێکەوە ئەژین وەک دەستەی یاران
یەعنی کە ئەوان قەتار ئەبەستن
حەیفە تۆ تەنها بە بێ من نووستن
یا خود کە مەنجەڵ لە ڕیز بە قەتار
ئاو گەرم ئەکەن بۆ مردووی نازدار
وا هات جەمعی قاز کە بوو بە قازان
مەنجەڵی گەورەیش پێی ئەڵێن قازان
ئینجا قولنگان قولنگی باڵدار
ئەکەونە هەوا ئەڕۆن بە قەتار
باچیش قولنگە جەمعی قولنگان
بەرز ئەبنەوە وەختی پاچ لێ دان
یەعنی پاچ بە دەست قەبرەلکەنەوە
بوداوەشاندن بەرزیەکەنەوە
بەمە مردنمان ئەخەنەوە بیر
های شیعری مبهم های عقل و تدبیر

ئێمـــە مردنمـــان نـــاوە بـــە لاوە
تـــازە عومرمـــان لـــە نـــوێ نووســـراوە
تریاکمـــان پێیـــە لـــە مـــار ناترســـین
لـــە بـــیر خـــستنەوەی مـــردن وەرِســـین
دوای مـــردن پرســـین نییـــە مـــەترســـە
چۆنـــت هاتـــە پـــێش لـــێ دە مـــەپرســـە
ئێمـــە کـــە عـــومر بـــە کـــەم ئـــەژمێـــرین
حەیف نییـە ئـەویش بـە تـرس ڕابـوێرین
دانـــا بـــە نـــادان بـــادەنـــۆش تـــرە
گـۆم هـەتـا قـووڵ بـێ مـەلـەی خۆشـترە
بـــیر دوارِۆژمـــان بـــوو بـــە ئـــەفـــسانە
نـــان ئـــەو نانـــەیـــە ئـــەمـــرِۆ لـــە خوانـــە
قـــەیـــدی قیامـــەت مـــەخـــەرەوە یـــاد
بـزەن بـەر ڕەنـدان هـەر چـی بـادا بـاد
دنیـات بـەم ڕەنگـە بـۆ ئـەچێتـە سـەر
بو دیـن و ویـژدان خـۆت مـەخـە خـەتـەر
چونکـــە ئـــەم دوانـــە ئیـــستا فیراریـــن
کـــەوتوونـــە شـــاخان شـــوێن نادیـــارین

❀❀❀

من خۆم زستانم بۆیە خۆش ئەوێ
مارو دووپشکی تیا دەرناکەوێ

عاقڵ لە کاری خودا تێ ماوە
مارو دووپشکی بۆ چی داناوە

ئەوەی سەیرە مار دووپشک ئەبینێ
ورە بەرئەدا دۆش دادەمێنێ

پێچی نامێنێ لێی درێژە ئەبێ
لە ترسی دووپشک حۆل و گێژ ئەبێ

دووپشکیش ئەڕوا تا تەوقی سەری
پێوەیدا ئیتر ڕۆحی دەرپەڕی

ئەم عەداوەتەی زیندەوەرانە
هەمووی بە حوکمی سڕی یەزدانە

سەگ بۆ پشیلە، پشیلە بۆ مشک
ئاو بۆ ئاگرو ئاگر پووشی وشک

تانجی بۆ کەرویشک، کەرویشک بۆ بیستان
بۆیە ناکۆکن لەگەڵ یەک ئینسان

جووجەڵەیش لەگەڵ کەچەڵە ئەبن
بێ مێرات بەگژ یەکدا هەڵ ئەچن

ئەم تێک هەڵچوونەو شەرو هەڵدایە
بۆ بێ عیلاقە وەک سینەمایە!

چەند خۆشە هەروا لە دوور بڕوانی
نەچیتە ناویان هەتا ئەتوانی

پاڵتۆی قەناعەت بکەی بە بەرتا
لێفەی تەمەڵی بدەی بە سەرتا

ئەمما بە شەرتێ خەیاڵ پەروەر بێ
لە ئەوجی خولیا مورغی تیژپەڕ بی
قەسرو قوسورو ئۆتۆمویلت
تەیارە و ئەسپو تەختی سەر فیلت
هەلاو هەلاوی تەلەفۆنت بێ
لە ژنو شەراب تازەو کۆنت بێ
ئومی کولسومت بە ڕادیۆ لابێ
هیچ پێویستێکی ترت نەمابێ
بەلام ئەو خەمەت دائیم لە یاد بێ
ئاخۆ لە پاش خۆت کێ بە جێت شاد بێ
بەم ئاخەوە بی، هەناسەت سوار بێ
ڕۆژی زیندەگیت بە شەوی تار بێ
تا دوکتۆر دێنن ڕۆحت دەرچوو بێ
هەر چی کرابێ فایدەی نەبوو بێ
تابووت بۆت بێ بە ئۆتۆمویل
کە چوویتە ژێر خاک داماوو زەلیل
لووت لە بەردی ئەلحەد بکەوێ
تێ دەگەی جێگای ئەسلیتە ئەوێ

❀❀❀

هێنـــدی تـــەبیعـــەت کـــە هـــەواییـــە
هـــەتـــا بـــێ خێـــوی رووی لـــە دواییـــە
ئـــەگـــەر تـــۆ هـــەوای هـــەوا نـــەشـــکێنی
ئـــەبـــێ هـــەر ســـاتێ ڕەنگـــی بنـــوێنی
با وجود بەرگی ڕەنگاو ڕەنگ جوانە
یـەک ڕەنگـی ناشـێ بـۆ ئـەم زەمانـە
ئەڵێن سروشتمان لە چوار گەوهەرە
دوانیـــان باوکمانـــە دوانیـــان مـــادەرە
بـــاو ئـــاگر بـــەرزن تـــەبعیـــان بـــڵندە
خاک خۆی خاکییەو ئاو پاک‌و مەندە
بـەرزی و مـل شـکان ئـاگرو سـووتان
خـاک فـەرشی ڕێیـەو ئاو مایـەی ژیان
کـەواتـە هـەوای بـەرزیـی مـەنوێنـە
ملـی خـوت بـە پـای خـۆت مـەشـکێنە
بـــەڵام سروشـــتێ کـــە بـــای درابـــێ
بـە دەســـت خـۆی نیـــە ئـارامی نابـێ
بـە خـواهیش نیـە ئـەم چـەندوچوونـە
بـــە لێخـــوڕینی خـــودای بێچوونـــە
ئـەگینـە کـەسـێ کـە وا عـاقڵ بـێ
نابـــێ لـــە ســـزای بـــەدی غـــافڵ بـــێ
ئەو کەسەی دڵی خەڵک ئەرەنجێنێ
بـە تۆڵـەی دوایـی خـۆی دەترسـێنێ
چـــونکی دەزانـــێ موتـــڵەقـــا ڕۆژێ
دڵ ئـــازار دراو هـــەر پێـــی دەڕێـــژێ

ئـەو ترسـە ئـەبـێ بـە گرێـی دڵـی
عـەیـشی تـاڵ ئـەبـێ بـە بـێ حاسـڵی
نایـشچینە مزگـەوت ئێستا وەک جـاران
گـەردن ئـازادی بکـەیـن بـە جـەژنـان
بـەوە لـە گونـاهی یـەکتـر بیـوورین
ناشـکوری نـەبێ لـە مزگـەوت دووریـن
ئـەڵـێن گوناهـت بـێ پـڕ ژووری
بە دوو ڕکات نوێژ خوا لێت ئەبووری
بەڵـێ حـەقولـلا خـوا خـۆی ئـەیبـەخشێ
بەڵام حـەقولونـاس مـووی لـێ نالـەخشێ
هـەمـوو بـە زمـان پـەیـڕەوی چاکـەیـن
کـە چـی بـە کـردە پـف لـە دۆ ناکـەیـن
خـوا جـەهـەنـنـەمـی بۆیـە دانـاوە
زۆرمـان بخاتـە نـاو ئـەو هـاڵاوە
دیـارە کـە ئـەزەل هـەڵـبیژاردین
خـوێتی شـەیتـانی بـە قـین بـۆ نـاردین
کـە ئـیرادەی خـواو فـریبی شـەیتـان
یەک کەوێ، چاری چـی ما بۆ ئینسان

❀❀❀

بــە ســەر نــەتاشــین نابیــە قــەلــەنــدەر
بــە ئاوێنــەیێــک نابیــە ئــەســکەنــدەر
بــە تــووڕە بــوونو کــڵاو خــوار دانــان
نابیــە قومانــدان تــا نــەچیــە مــەیــدان
ســوار هــەتــا نــەگــلی نابــیَ بــە ســوار
بــــرنج نــــەکــــوترێ ناچێتــــە بــــازاڕ
تــا تــینی کــسووره نــەبینــیَ تــەواو
لـە نـاو کـەرسواردا بـە یـەکـەم دەرچـوو
ئــەیگــوت یــە بــادەن ئینــە بارانــەن
یــا، بــارەی ڕەزمــی شــەهریارانــەن
تــا ڕۆژێ کــەوتــە نــاو تیپــی ســوار
دەرنەچوو، دواکەوت وەک کەری ژێربار
بـانگی کـرد یـاران (یـابوو)م وەسـتاوە
تمــەز هــەرەنی یــا مــادە گــاوە
تـۆیش کـە کـەوتیـە سـەودای خـودبینی
خــۆت لــە ئاوێنــەی دیــودا ئــەبــینی
تـا گیـزەی گـوللەت نـەبـیَ بـە سـەردا
تــا، ڕاتنــەفــڕێنن بــە دەشــتو دەردا
قــەدری ویرانــەی عجــوز نــازانی
لـە هـەمـوو شـوێنێ مـەردی مـەیـدانی
کە بە چڵ و چۆ چوویتە سەر کورسی
ئیتــر لــە دۆســتی کۆنــە ناپرســی
ئـەوی لـە دیـزەی خـەلـکدا ئـەسکوێیە
هـیچ کـەس نازانـیَ ئـەسلی لـە کوێیـە

هـەنـدێک کـە وتیـان قـسەیـان خۆشـە
کـــە ڕازیـــان دادا دڵـــیان بـــە جۆشـــە
هـیچ ئـەم لاو ئـەولای خۆیـان نـاڕوانن
سـافیلکەن خـەڵکی بـە دۆسـت ئـەزانـن
تـا، پیـادەی غـەیـبی لێیـان ئـەگـۆڕێ
بـێ ئـەجـەل لـە پـڕ ئـەکـەونـە گـۆڕێ
گۆڕێ بێ، بۆچی قسەی مووش ئەکا
بۆ پێکەنینی خەڵک، خۆی تووش ئەکا
دەردی جوانییـە پێـوەنـدی پێـی گـوڵ
بـــەڵای زەمانـــە قـــەفـــەســی بولبـــول
مـــەســـکەنی مـــشکان درزی دیـــوارە
ئـــەبـــێ بزانـــێ مـــشکیش گـــوێ دارە
گوڵـــم دی لـــە ســـەر ئـــاگر ئـــەکـــولا
ئـــەمـــەم لـــێ بوبـــوە گـــرێ لـــە دڵا
وتم: چییـــە ئـــەم هـــەڵـــقرچانەی تـــۆ
وتی: پێکـــەنـــیم بۆیـــە وام بـــۆ بـــۆ

❀❀❀

ئەژدەها، کاتێ هەتا هەلکێشان
تەوقی ئاڵتوونی دەکەن بە نیشان
چنار کە زل بوو ئەوسا ئەیبڕن
هەودا درێژ بێ بۆ داو ئەیپچڕن
ئەتەوێ بەدکار لە کۆل بێتەوە
دوعای بۆ بکە زوور بەرزبێتەوە
گوناە وەک زرێ لەبەر ئەکرێ
ڕێی کاری تیری دوعا ئەبڕێ
خوا مەلائیکەی شەڕی داناوە
کە چی لای لەشەر بەدکار بەدناوە
عیزرائیل پیشەی هەر گیان کێشانە
کە چی خادیمی عەرشی ڕەحمانە
خێرو شەڕ هەموو بە دەست خۆیەتی
نەفام لە ناودا چلوچۆیەتی
خۆت هەڵ مەکێشە ئەی زەرەر پیشە
بە ئازایی تۆ نیە ئەم ئیشە
تۆ گلمتکێکی ناچیزو بێ کەڵک
دەستی قودرەتە ئەتهاوێتە خەڵک
کە «ئیزەد» ویستی لە کۆڵ بێتەوە
لە میزی منداڵ ئەتوێتەوە
چراێکی نوور خوا هەڵی گیرساند
نەفام فووی لێ کرد! ڕیشی خۆی سووتاند
ئەتوانن ماڵت لە دەست وەرگرن
ناتوانن ڕێگەی لای خوات بیبڕن

ئـەو دەوڵـەتـەی لێـت نـادرزێ عیلمـە
ئـەوەی لــە شــەڕت لــە ئـەدا حیلمــە

مــەتانــەت وەفــاو عــەزمــی تێدایــە
نـاو تـێ دەپـەڕێو زیـخ لـە جـێدایـە

منـداڵ لـە سـەر خـۆ پـێ دەگـرێو دەڕوا
بـەرسـیلە بـە سـەبـر ئـەبێ بـە حـەڵـوا

بـاخی چـوار بـاخی ئـەحمـەد پاشـام دی
ئێـــستا خـــەوێکـــە بـــۆم نایێتـــەدی

چوار جلد تەئریخی ئەمین زەکـی بەگ
نـــامرێو ناڕووخــێ بــەزۆری فــەلــەک

حـاجی بـەگـیش بـوو بـە وەسیلەی خێـر
ئــەو ئـاوە جوانــەی ئـەخۆینـەوە تێــر

ئێتــر بــزانین لــەمــەودوا کــام پیــاو
ئاســاری خێرمــان بــۆ دێنێتــە نــاو

❀❀❀

گــوم بــوو ژیــانو پــەنــدی پێــشینان
هۆمــان کــەوتبــوە چیرۆکــەی ژنــان
ئێستا هــەردووکیان کــەوتنــە مــەیـدان
ســا، چــی ئــەنوێنــێ ئاوێنــەی دەوران
کــە تـۆ نوشــتێت لــە کــەس نــەهــانی
تــامی لـــێ بـــوردن ئـــەوســـا دەزانی
گــەردشـــی جیهــان زۆو زوو ئــەگــۆڕێ
یــەکــێ دێتــەوەو یــەکـــێ ئــەتــۆرێ
ئــەگــەر مــەجلیــسی میللــی نــەگــۆڕێ
ســەودای مــەبعووســی ئــەچێتــە گــۆڕێ
بـــرا، بـــرای خـــۆی لا بێگانـــەیـــە
فــرزەنــد لــە بــاوک بــە بــەهانــەیــە
هــەمــوویش ئــەیـزانین یــەکـیتی چاکــە
دوو کەس یەک کەوێ سێ کەس غەمناکە
کــە هــەمــوو ئاشــت بــن بـۆ تـۆ چــاکترە
هـــەر ڕۆژە خـــوانی لایێـــک حـــازرە
ئـــەوی بـــە (فریـــو) ئـــەگاتـــە پایـــە
شــەیتــان لــە بــەرگــی فریــشتەدایــە
کاســـبی چونکـــە دەعیـــەی تیـــا نیـــە
هـــیچ مـــەئمـــووریکی پـــێ ڕەزا نیـــە
مـــن وا مـــەعاشـــی تـــەقاویتیـــەکـــەم
ئـــەمبـــا بـــە ڕێـــوە بـــێ زیـــاد و کـــەم
هــەوای (بـۆنژۆر)و نــەشــئەی تــەمــەننــا
خـــستوومیە گێـــژی تــەقــەو تــەقــەلــلا

زەیستان لەسەر کاسە سوێند ئەخوا
کەچی چلەی چوو عوزری‌تر ناشوا
ئای بۆ ئەوانەی لە تەماع پاکن
لە ناحساب‌و حساب بێ باکن
ئەگەر سەربانت درزی نەدابێ
دڵۆپە ئەبێ لە کوێ پەیدا بێ
حەیفە کای تازە ببرێ بۆ سەربان
هەر پاش ئاخورە ئەبێ بە کای بان

❀❀❀

کوشتەی عارەقمان وا لە پێش چاوە
ئێواران هیچمان لە بیر نەماوە
ئینسان لە نسیان دروست کراوە
چاوی لە پەردەی غەفلەت پۆشراوە

تا ساتمە نەکا چاو هەڵنابڕێ
ئەکەوێتە چاڵ پەلوپۆی ئەبڕێ
تا نەمانبەنە گردەکەی سەیوان
چاکەو خراپە نایێتە مەیدان

فۆرمەی وەزیفە کە بوو بە کفن
دەست و پێ لە پیاو ئەبێ بە دوژمن
کە (مەڕنەموکە) چاو زەق کاتەوە
ئاغایی لە بیر پیاو ئەباتەوە

کەوا بێ بۆچ هەر باوی (کەوا) بێ
ئەوە (کەوا) بێ کە مەردی تیا بێ
گەردن ئازایی جەژنان ساتێکە
نوێژی ئاشتی هەر، ڕکاتێکە

بەلام گوریسی شەڕو دەعوامان
هەتا ڕایکێشی ئەو دێ لەدوامان
ئەمانە وزەی بەر گوێی بێعارە
کەس نالێ مردن هەیە لەم شارە

ئەگەر هەر بەندێ پەندێکمان باتێ
ئێمەیش ئەچینە ڕیزەی ولاتێ
دەستی یەک ئەگرین بە کردو کۆشی
دەولەمەند ئەبین ئەگینە خۆشی

ئـەگینـە ئـەزیـن وا هـەڵـدەبـەزیـن
گـورەگورمانـە تـا دێینـە بـەر زیـن
چڵـەمـان کێـشا تـا گـەینـە چڵـە
هـەورازمـان بـڕی گـەینـە سـەر ملـە
پێویـــستە ئینجـــا بحـــەســێنەوە
شـەیتـان لـە خۆمـان دوور بخـەینـەوە
ئەگەر من چاک بم عالەم بۆم چاکە
بـەڵام مـرە مـڕ شـەڕی سـەر لاکـە

❀❀❀

دنیا گشت ڕۆژێ بەرگێ ئەگۆڕێ
کە شووی تازەی کرد کۆنەی ئەتۆرێ
میردە تازەکەی سەیری کۆن ئەکا
هیچ پەروای نییە ماچ و بۆن ئەکا
نازانێ کە بەم سات و سەودایە
یەکێکی تری لە کەمین دایە
لەم ئاڵو گۆڕەو تەشقەڵەو گەڕە
هەر چی دەبینی هەر نیوەزەڕە
بەم حاڵەیشەوە هێشتا بۆی شەیداین
بێ سودو نابود سەودایی سەودایـن
بە دنیا ئەڵێین: چەند بێ وەفایە
هەر چی کە دەستی بەیتێ دنیایە
ئەوی تەشیمان بۆ دەرست دوێنێ
ئەمڕۆ ناپرسین کەوتە کام شوێنێ
ئەوی لە شوێنی ئەو دێ تێ دەگا
ئیتر بایەخی چیمان پێ دەگا
ئێمە بە ئەخلاق لە پێشەوە بین
کە لە ناو خەڵکا بە حورمەت بژین
ئەگینە کە هات ماستاو بفرۆشین
کە مانگا نەما چی تر بدۆشین
نەک وەک (کوڵەژەن) لە هەموو ماڵێ
دەرپێی ئابرومان لە پێ داماڵێ
خۆ دیوەخانی ئیستای ئەم شارە
یا غەیبەتی خەڵک یا خود قومارە

ئـەگـەر نـەیـەوێ ساحیب دیـوەخـان
نایـەڵـێ زەمـی خـەڵـک بێتـە مـەیـدان
خۆ هەر ئەو ساتەی کە غەیبەت کرا
بـۆ خـاوەنـد غـەیـبـەت بـە دیـاری بـرا
ئـەگـەر ئـەم حاڵـە ئیتـر بـەس نـەبـێ
هیچ کەس بە هیوای دوستی کەس نەبێ

❀❀❀

ئـەم خـەڵـکە بۆیـە زسـتان دڵنـەرمـە
بـە زسـتان خـاکی سروشـتمان گـەرمـە
خـاک دایکـە بۆیـە بۆمـان دڵـسۆزە
ئـاگر باوکـە بۆیـە بـە سـۆزە
چی بکـەین! باوکمـان جینسی خـەشینە
دایـک بـە دەسـتیەوە دایـیم غـەمگینـە
مـەڵـێن کـە ئـادەم حـەوا تـەفـرەی دا
خـۆی وا نـەبوایـە چـی دەکـرد حـەوا
ئـەوی بـە قـسەی ژن تـەفـرە ئـەخـوا
ئـەوە پێـی دەڵـێن: فـەقـیری خـوا
هـەرچی بـە عـەقڵی خـەڵکیتر ئـەکا
مـەقـەس بـە زۆری پـەنجـە کـار ئـەکا
بـەلام شـەیتـانی ئینـسان ئینـسانە
بـە ئاغـام پاشـام تـەفـرە ئاسـانە
خۆزگـە ئـەوانـەی پیـشەیـان وایـە
جـاریکیش جاڕیـان بـۆ بدرایـە
نوشـست نـاییێنی لـەگـەڵ پیـاو چاکـا
کـە چی ئـەبینی کـەس ڕووی تێ ناکـا
لـە لای هامـڕازی قـسە خۆشـەکـان
غـەیبـەت خۆشـترە لـە دەنگـی قورئـان
مـانگی ڕەشـەمێ شـوکر بـە سـەر چـوو
مـڕ میـاو مـڕ میـاوی داوودمـان لاچـوو
دەرخۆنـەی سـەری دیـزە لاچـووە
ئـەڵێن: پـشیلە سـوور کـەتـنی کـردووە

سـەگ لـە پـشیلە بـە وەفـاترە
کـە چـی پـشیلە یـەدری زیـاترە
چـەنـد خۆشـە لـەگـەڵ یـاری بـاوەفـا
ڕابـوێری دائـیم بـە زەوق و سـەفـا
گـەردی چـڵۆچۆت لـە دڵ نـەنیـشێ
بـا دوژمـن بـاری خـەفـەت بکێـشێ
هـەزار بانقـەنـۆت ئـەوە نابێنـێ
دۆسـتی دڕکێـک لـە پـێ دەربێنـێ

❀❀❀

خـوا کـە شـەو دینـێ ڕۆژ ئـەباتـەوە
پـــەردەی تـــاریکی دا ئـــەداتـــەوە

مـەبـەسـتی وایـە کـە بـۆ بـەیـانی
ڕۆژت لـــێ بـــوەوە قـــەدری بـــزانی

هـەنـدی بـە تینـێ یـا خـۆ، بـە قینـێ
شـەمـشەمـە کـوێرەن چاویـان نابینـێ

هـەنـدێ وەک چـاوی نـەشـۆراو پیـسن
خـــەرجـی شـیاکەو کوتـانی لیـــسن

هـەر قینـت هـەڵـسێو فنجـان بـشکێنێ
بـــۆ پیاڵـــەیێکـــی چـــا دادەمێنـــێ

خـــۆ دڵ شـــکاندن لـــەوە خراپتـــر
ڕۆژێ ئـەتکـوتن وەک چـاوی گـازر

خۆزگـە پیـاویش وەک شـەراب بوایـە
بـە کـۆنی نـەشـئەی زیـاتر بدایـە

کـە چـی مـن کـۆن بـووم بـە سـەرەویـر
پـیم ئـەڵـێن: «اخـرج یـا زوج الکـبیر»

ساڵـەو سـاڵ زەوی نـوێ ئـەبێتـەوە
گـژو گیـای لـەگـەڵ ئـەبووژێتـەوە

کـە زسـتان ڕۆیـی ئیتـر نـەورۆزە
بولبـول لـە عـەشـقی گـوڵدا بـە سۆزە

بـەشـی دو ساڵـمان لـە نـەورۆزدایـە
یاڵـلا کـورو کـاڵ سـا وەرنـە کایـە

موحـەڕڕەم شـینەو سـەفـەر داوایـە
هـەر ڕەمـەزانـە جـەژنی لـە دوایـە

خـوا قـەدری (قـەدر)ی خـستە ڕەمـەزان
وەک کوردە نەیکەین بە خواستی ژنان
بـا مانگـێ چـاوی شـەیتانمـان کـوێر بـێ
لـە نـاو خۆمـان دا پیـشەمـان خێـر بـێ
ئـــەگینـــە تـــەوری «نـــادر ئاوێتـــە»
بـۆ گۆشـت بـە (خـەلـە) حـەقـەوەسێنە

❀❀❀

ئەوی پەڵو پۆ ئەکۆتێ لە ئاوا
مەڵە نەزانێ دیارە خنکاوە
ناگەیتە قۆناغ بە کنگەخشکێ
بە لیسی کوێری نیشان چۆن ئەشکێ
گوریس کێشەکێ بۆ ناوخۆ نابێ
تەجرەبەی زۆرت بۆ خەڵکی نابێ
ئەوانەی فێری دەوەن بە ئاشن
باراش‌هاغر دەڕواو ئەوان لە پاشن
بۆ سەرو پێی ماڵ جۆێ بکەیتەوە
لە سفرەی مێردان جێت نابێتەوە
بۆ تولەی قەومت کە کەم ڕەگەز بێ
ئەبێ بە تورکی (وردم دویماز) بێ
دوکتۆر لە برین تیریش دەرێنێ
ئێشی برینت هێشتا ئەمێنێ
کە تۆ بە چەپۆک هیچ کویت نەبێشێ
لاپورەیش هەڵسێ پیاتا دەکێشێ
کە بۆ هاوخوێنت، خوێنت نەجۆشێ
پەچەی بەدنامی ڕووت دادەپۆشێ
با لە ناوخۆیشا ناحەزیێ یەک بن
لە ڕاستی دوشمن دەست بە کوتەک بن
ناکەس بە پیاوی بێ‌دەس خەڕۆیە
ئەمڕۆ لە منەو سبەی لە تۆیە
سەرو دەستو پێ هەمووی یەک لەشە
لە ناو عەشرەتا ئەڵێن: ڕەش ڕەشە

بــەم زیــق و زاقــەو بــەم داو (لمبــازە)
تــەلــە زیتکــەمــان هاکــا تــرازا
کـە لـە چـاڵ و کۆسـپ ورد نـەبینـەوە
ئـەمجـار کـە کـەوتـین هـەڵناسـینەوە
ئـەوانـەی مـەعنـای پـەنـدی پێشینان
بــە پێچــەوانــە دەخــەنــە مــەیــدان
تـا لـە خۆیـاندا چـشتێ شـک نـەبـەن
دای ناتــەکێــنن وەک گولۆلــە بــەن

❀❀❀

نــــاوێرین بـــڵێین پـــەنـــدی پێـــشینان
لــە ترســا ئــەڵــێین: چیرۆکــەی ژنــان
خـاتوو زەمهــەریـر شـینی چلـەی کـرد
ئەویش لە پاش ئەو زوو تەشریفی برد
ئینجــا کـــەوتینــە بــورجی پـــیرەژن
مـەکـری پیرێـژن ڕێـوی کـردە کـون
بـەفـرو هـەڵـەکـۆک بـە بـای نهێنی
لە لای چەرخی پیر کەوتنە خوازێنی
کــە چــی بــەفــرەکــە زوو تووایــەوە
شـایی ئـەو جووتـەیـش هـەروا مایـەوە
هـەرچەنـد لـە تاسـەی دووری تـەورۆزا
بــە گــڕی بــێ گــڕ دڵ هـــەڵــپرووزا
بـــەلام قـــەیـــدناکا خـــۆ هـــەر بارانـــە
نیـــسان ســـەیـــرانی گـــردی یارانـــە
«پواســـان داوریـــل» ئـــەوا هاتـــەوە
خـومی جوولـەکـەیـش شـیواوەتـەوە
هـەردووکیـان ئێـستا بـرەویـان کـەمـە
وەک نـەورۆزێکـە کـەوتبێتـە شـەمـە
پـــێش نیـــسان هێنـــدە درۆ کـــراوە
هـــەمانـــە تـــڕی وای تیـــا نـــەمـــاوە
ســێشـەش دوو لاقـی قورسـی شـکاوە
شـەشـەکـەی تـری بـۆ خۆشـی مـاوە
کنگـری دەشـتو شـاخ پـێ گـەیـوە
دنیـــا بـــۆ ئێمـــە ماســـتی مـــەیـــوە

دۆ هـــات بـــرەوی ماســـتاو نـــەمـــاوە
تـــەشـــی ڕســـتنیش وەک ڕیـــسی خـــاوە
(بـسم الله)مـان کـرد بـە دڵـێکی سـاف
جنۆکـە هـەمـوو ڕوویـان کـردە قـاف
هێـشتا ئـەمـردووم نـەیـان ناومـە گـۆڕ
پێم ئەڵێن: مـردووی بـەشـی زینـدو خـۆر
تـــێ نـــەگـــەیـــشتم بـــە کێـــان زانـــیم
ڕەنگـــە وا بـــزانن کـــە کوڵـــە نـــانیم

❀❀❀

هەندێ کەس خۆیان کردووە بە ژاپۆن
دەست ئەوەشێنن پێت ئەڵێن پاردۆن[١]
تۆیش کە لەوانە فرسەتت زانی
پیاکێشەو بڵێ منیش نەمزانی
کیسەڵ دووپشکی ئەپەڕاندەوە
چزووی لە پشتی هەڵ چەقاندەوە
پرسی: چی دەکەی؟ هەی بەدکردەوە
وتی: چزووی خۆم تاقی کردەوە
درۆیشی ئەکرد خووی ئەسلێی وابوو
ئەگینە قینی چی لە دلا بوو؟
بە دووپشکیان گوت: زستان ناتبینین
وتی: زۆر قەدرم ئەگرن بە هاوین
بۆچی بە دووپشک بڵێین بێ عارە؟
هی وامان هەیە زستانیش دیارە
هەڵەبجە ڕاوی بەرازی باوە
(بەکانە)ی ئەم لا هێشتا هەر ماوە
مشکو بەرازو کوللەمان زۆرە
هێند بێ ئینسافن نایکەن بە نۆرە
زەردەواڵەیێک ئەگەر بکوژی
خورمای شیرینی بەهەشت ئەمژی
زەردەواڵەمان ئاوروژاندبوو
خوا پاراستینی شایان لێ تێک چوو
فیشەکی (هەوا) زوو ئەکوژێتەوە
فیشەکی شێتە لێت نابێتەوە

١. پاردۆن: بە مانا ببوورە.

جاران بۆمبایان ئەبرد بۆ ماسی
خوای ماسی، بۆمبا کەوتە کەساسی

قەشەو مالوومو گەچو کەچ ناسی
کەوتوونە کوورەی مەلای هەیاسی

زەمانێکیش بوو کە ئەتگوت بۆمبا
بەند نەدەبووی تا بەندەرگەی بەمبا[1]

ئێستا ئەو هەورە نەما، هەساوە
لەعنەت لەو کەسەی لە خەڵکی داوە

❀❀❀

١. بەمبا: مەبەست لە شاری (بۆمبا)یە لە هیندستان.

ئـەم فاسـڵە كـەوا دەڵـێن بـەهـارە
هـەورو هـەتـاوی بـێ ئیعتیـارە
خـوا ئـەم چـوار فـەسڵەی بۆیـە وا دانـا
كـە ئیعتیـاری پـێ ناكـا دانـا
هـیچ كـەسێ لـە سـەر حاڵێ نامێنێ
كوائـەو مـەلیكـەی زینـدوو بـۆ دوێنێ
ئینـسان لـە نیـسیان دروسـت كـراوە
مـردووەكـەی دوێنێـی لـە بـیر نـەماوە
مـردووی عـارەقیـان بـردە سـەر قـەبـران
پێكێكـی تریـام زیـاد كـرد ئێـواران
عارەق خـۆر بڵێن وا خـۆی پێی دەمرێ
مـاڵ وێـران كـەران چاریـان نـاكرێ
هێـشتا مـەرامـی خـوا حـەڵ نـەكـراوە
ئەم خـەڵكەی بۆچ وا لـەیـەك بـەرداوە
ئـەگـەر مـەرامـی وا بـێ بـزانین
كـە كـەس ناگاتـە مـەرامو فـانین
جـا بـۆچی ئێمـە بـەگـژ یـەكـدا چین؟
ئـەمـەیش ئـەزانـین شـێت گیرتـر دەبـین
تـا فـەن بگاتـە ئـەنـدازەی تـەواو
غـازی مخنـقو بۆمبـا دێتـە نـاو
كـە وا بـێ تـامن لـە هـیچ نـازانم
ئـەبـێ بـە مایـەی رەحـەتی گیـانم
ئۆخـەی لـە قـەیـدی عـەقڵا وا كاسـم
شـا: بـە سـەپـاتی خـەڵـەم ناناسـم!!

زەوقــی بــێ قــەیــدی لــە ســینەمایــە
مــەنـــزەرەی دنیـــا لام ســـینەمایـــە

بایزیـــد لـــە بـــەر ئێـــشی بزووتـــێ
وتی: تـــەڕو وشـــک تێکـــڕا بـــسووتێ

بــە دیــنی ئیــسلان بــەد نایــەتــە ڕێ
پەندی سەفسەتەی ژین چی لە دەست دێ

بــەلام هــەر وا بــین شــاری کوێرانــە
کــەس، کــەس نابینــێ شــەڕە گۆچانــە

❀❀❀

عەکسی یەکترین (سەفەر) و (نیسان)
لە پاش ٣٦ ساڵ وا بوون بە هاوشان
بەهارو (ربیع) ئەوانیش هەروا
وەک ئێمەو ئەوان پێکەوە دەڕوا
نیسان سەرەتای درۆو ئاخری ڕاست
زۆر چشت یەک ئەخا وەک کنگرو ماست
لە بەحرا دانەی لوئلوئی مەنسور
لە کێوا قەترەی گەوهەری شاپوور
لە شارا کەوتە سەر چەهرەی عەبووس
ئەبێ بە (مەبعوس) بە پێی چارەنووس
زاتەن مەبعووسی بە چارەنووسە
پێی ناوێ بڵێین زمانی لووسە
زمانی لووسی و زەمانی لووسی
گەلێ حەیاتی تەئریخی نووسی
ئێستا زەمانی بێ زمانییە
دوو زمانی ڕووی لە زیانییە
ئەو کەسەی کە بێ هەڵمەتە کاسە
هەلی دایە دەست هەڵمەتە کاسە
ئێستا هەموو کەس مام برینداره
هەر چیەکت ئەوێ لە لای عەتارە
سێزدەی زیادەیان بە پرسەوە نارد
بە تاڵییەوە چوون شیرینیان خوارد
تەلیسمی جامی چل کلیلەیە
زەمانی دانا بە کلیلەیە

هـەنـدێ کـە بـەردیـان نایـە سـەر مـەلـۆ
لـە بـێ باڵـەکـان ئـەبـن بـە هـەلـۆ
هەندێ وەک ڕێوی کونێکی دەست کەوت
لـە بـێ باڵـەکـان ئـەبـن بـە هـەلـۆ
هەندێ وەک ڕێوی کونێکی دەست کەوت
هەژگ ئەبەستێ ئەیکا بە ئەشکەوت
نـانی معاویـەو نـوێژی پـشت عـەلی
کە شەڕیش قەوما بچۆرە سەر کەلی
هـەنـدێ دەعباکـەی کـەمتیـاری پێیـە
لـە هـەمـوو دیـزەی چێـشتا ئـەسکوێیە

❀❀❀

پـەنـدی پێشینان ناڵـەی مـەنـسوورە
لای هەندێ کەسان کفری مەشهوورە
لـە لای ئـەهـلی دڵ دوری مـەنـسوورە
ئـەم خهتـا سـوورە لـە خۆمـان دوورە
ئـەڵـێم: هـەوری سـوور بـارانی دوورە
تـەپ لـە تـەنـدوورە لـە شـارەزوورە
کە چی خەڵک ئەڵێن!! خێر ئەو تەندوورە
بـۆ خـەپلـە نییـە ئێمـەی مـەنـزوورە
هەندێ شەو ئەگەر بڵێم سەگ لوورە
کێ بەو سەگ لوورە، لنگ بەرەو ژوورە
دیسان پێم ئەڵێن چەند بە فتوورە
ناڵێن سەد ساڵە ئەمە مەشهوورە
کابرایێک هاتووە لە زەعیم ئەدوێ
وتمان بلـوێرە! کـێ ئـەیگرێتـە گـوێ
زەعـیم ئـەوەتـە شێوەی شـەمعی بـێ
خـۆی بسووتێنێ، نـەفعـی جـەمعی بـێ
گـەورە ئـەوەتـە خـۆی بـە خـاک بگـرێ
وەک خاک مردووی خۆی لە باوەش بگرێ
گـەورە وا دەبـێ کـە بـە ڕەنجـی شـان
کـۆی بکاتـەوەو بیـدا بـە میـوان
بـا هـیچ میـوانیش مـەمنـوونی نـەبـێ
بیـداو دەربـەستی مـەمنـوونی نـەبـێ
زۆرمـان دی ویـستی دۆستی خـۆی بخـا
کاتێکمـان زانیـوەک دیـوار ڕووخـا

هەندێ لە خۆیدا دەست بە تێلاتە
هیچ نالێ ڕۆژان ڕۆژی لە دوایە
باوە، وا کردمان بوویشی بە ئەعیان
باش نەبی خەڵکت لێ دیتە زمان
بەوە چاک ئەبی چاکی بنوێنی
نەک بە خەمەوە خەڵکی بنوێنی
خۆزگە ئەعیانی بێ مەعاش ئەبوو
ئەوسات ئەم خەڵکە بێ تەلاش ئەبوو

❀❀❀

بـە کـەسـێکیان گـوت پیـاوێکی چاکـە
بۆیـە پێـی ئـەڵـێن کـە شـیری پاکـە
ئـەم شـیر پاکییـە بـە دوو مـەعنایـە
هەر چـەنـد کـە نوکتـەی وا بێ مـەعنایـە
یـەکێکیـان شـیری بـەر دایکیـەتیـە
ئـەوی تـر شـیری حکوومـەتییـە
شیری حکومەت دەست هـەر کـەس درا
وەک یـەک دەبـڕێ دوشمـن و بـرا
حـەقـی عمـومی نـادرێ بـە کـەس
ئیش نادرێتە دەست مـەنسووبی ناکـەس
دەستووری ڕێگـەی قـەدبڕ، دوو حـەرفـە
حـوکمێکی وا بـە حیکمـەتی سـەرفـە
ئیش بۆ پیاو نابێ، پیاو بۆ ئیش ئەبێ
ئەگـەر وا نـەکـەی شـەڕت تووش ئـەبێ
بە هـەڵـم بەڵـم بـە شـەش پای دووسـم
ئینجـا میـزانی کـار ئـەبـێ قـایم
ئـەو تـەرازووەی کـەوا سـەرئـەکـا
کـێ بـە کێشانەی ئـەو بـاوەڕ ئـەکـا؟
بـەدرێکیـان هێنـا کـە بـەردە پـشکە
دیـوێکی تـەڕە، دیـوێکی وشـکە
مـن وشـکم ویـستو یـەکێکـیتـر تـەڕ
هەڵماندا تەڕ هات ئەو پێی کـەوتـە گـەڕ
بـا وجـود ئێستە کـەم کـەس تـەڕ ئـەبێ
ئەوی تەڕ ئـەبێ گوێچکـەی کـەڕ ئـەبێ

دنیـــا وەک خــــەتــــە میزێنـــێ وایـــە
بـــە شـــەقـــی یـــەکـــێ دێتـــەوە کایـــە

ئاشـە تـەنـدووریش بـە شـەێ ئـەدۆڕێ
یەکـێ شـەق ئـەخـواو هـەموو دەگـۆڕێ

ئێـــستا ئـــەمانـــە باویـــان نـــەمـــاوە
هومـــای مـــەبعووســـی وا بـــە هـــەواوە

بـــزانین ســـێبەر ئـــەخاتـــە ســـەرکـــێ
شـــەو دیـــزی تاڵـــع بـــۆ کـــێ دێتـــە ڕێ

❀❀❀

دوو ڕەشمار هەیە سەری پیاو ئەخوا
یەکێکیان هەوەس یەکێکیان هەوا
کە سەر دەربێنن لە هەردوو لاوە
سەر کوتیان نەکەی کارت تەواوە
دوومارەی زوحاک هەواو هەوەس بوو
دڕۆیە دەڵێن ڕۆحو نەفس بوو
بە هەوەس دڵی خەڵکی ئەشکێنی
بە هەوا سەودای بەرزی ئەنوێنی
کە دڵت شکاند دڵ شکست ئەبی
کە بەرزیش فڕیت دوایی پەست ئەبی
کەواتە، واتەی هیچیان مەهێڵە
خانووی دوو نهۆم کە دیتە بەرزە
بەلام یەک نهۆم لە زەمین دایە
لەوێ بیش کەوی هیچت لێ نایە
مەوقیعی بەرزیش عەینی ماددەیە
کە کەوتیە خوارێ مەرگ ئامادەیە
ئەوەی کە کاری بە سیاسەتە
دوایی کاری بە سیاسەتە
(ئایە الکرسی) ویردی کورسییە
(قول هو الله) دوعای سکی برسییە
ئایەی مەبعوسیش لە قورئانایە
(یوم عظیم)ی بۆیە لە دوایە
دەردێکی تازە بۆمەئموور داهات
کتوپڕە وەک مەرگی موفاجات

داری ئــــاگری هـــــەنجـــیرە بۆقـــۆڕ
قـەبـرپـەڵـکەن ئـاخری دەکـەوێتـە گـۆڕ
لـەگـەڵ ئـەوەیـشدا نـەفـس زۆردارە
لـووتی لـە گۆشـەی قـەناعـەت خـوارە
تـەسـکینی نـادا شـەیتـانیی خـەوێ
بـۆ شـەویکـیش بـێ زاوایـی ئـەوێ

❀❀❀

ئەوسا کە ڕێو بان ئەبوە تەقو دەو
وردە شاتری ئەکەوتە سەر ڕەو
(خرائیمچون) بۆ ڕێی سەلەفی دوور بوو
دوو دەست بە تاڵە بۆ شارەزوور بوو
دەستەی مازووری کە ڕەوی ئەکرد
کەم فرستەت لە دووی هەو هەوی ئەکرد
دوایی کە ئەوان ئەگەڕانەوە
لە شوێن حەو حەوکێش ئەگەڕانەوە
بە دیاری دیاردی ئەبوو بە هەرا
کونەمشک ئەبوو بە کۆشکو سەرا
ئێستا ئەم هەموو سەلەفە ئەکرێ
ناوی ئیمچونو قەیار نابرێ
ئۆتۆمۆبێلە!! ولاخ نەماوە
قەیار بۆ پیاوی بێگانە باوە
ناڵبەندیی کەوتە دەست وەستای گەدا
هەندێ لە ناڵو لە بزمار ئەدا
ڕۆژێکیش ئەبێ بە کۆلکە بزمار
دەستی کۆلی سوار ببێ کۆلەوار
سەردەمێ کلکیان کرد بە بەهانە
وا ئێستا مۆدەی کلک هەلکێشانە
مایەو گەرمەی گەزۆ بارینە
لە کێ دەنیشێ مێش ئەم هاوینە
لە سینەمادا (ریو)م دەردی زوو
کە باوی (باوەفیل ئامەدی) بوو

کە ئەتگوت فیلی یەک دەست ئامەدە
بۆ دەست هەڵبڕین یەکسەر ئامادە
لە پاش یەک دەستە یەک دەستو یەک پات
داهاتو کورسی بەختی بێ چەسپا
زۆریان لا خۆشە ئەم جرتو فرتە
بەلام ئاخ هەودای هیوا زۆر کورتە
هەر وەک کورتانی کەری جەجاڵە
بەشەو ئەدروێ بە ڕۆژ بەتاڵە

❀❀❀

دوو جامباز تێکڕا چوونە سەر تەناف
لەگەڵ یەکتردا کەوتنە مەساف
بزانین کامیان بەر دەبێتەوە؟
تەنافی بەختی ئەلەرێتەوە
ئەوی کە پیشەی تەناف بازییە
ئەوەڵ هەنگاوی دەولەت خوازییە
خۆ ئەو بابییەی کە بەرز ئەفڕێ
هەر مل شکانی خۆی پێ ئەبڕێ
دنیا هەنگوینەو ئێمە وەک مێشین
لێی نابێتەوە هێندە بە کێشین
ئەبینی یەکێ پێی تێ گیراوە
هێزی تەکانو جووڵەی نەماوە
ئێمە خەریکین لەویش تێ پەڕین
خۆمان بە دیاری بۆ مردن بەرین
من خۆم لێم بیستوون ئەهلی مەدینە
(ناموسیە) یان لا پۆپەشمینە
لەوێ مێشوولە ناوی (ناموس)ە
لە زۆر جێش ناموس زمانی لووسە
سا بۆیە! لێرە وەک یەک مەبزولە
سوێندی ناموس و گێزەی مێشوولە
لای جاف ڕەش ڕەشەو ئەمیش لەو هۆزە
قەزای دیزەیە وا کەوت لە گۆزە
(ولا تزروا) حوکمی نەماوە
بە ئاغا، نانی نۆکەر بڕاوە

هەر کەسێ پیاوی خۆی دامەزرێنێ
ئاشە تەندوورە شەق ئەیڕووخێنێ
بە بابی بابی کە کەر سوار ئەبێ
پیاوی بێ ئابڕوو بۆیە هار ئەبێ
مـن پالتۆکەی خـۆم هەڵگێڕایەوە
ڕێ نەکەوت پێوە بێمە کایەوە
ئەبینم پالتۆی خەڵکی ڕەنگ ڕەنگە
وەک کورە کەچەڵ وشک و برنگە

❀❀❀

چێشتی کاڵ مەخۆ زگت نەیێشێ
تەماعت کەم بێو مێشکت نەپێشێ
ئەگەر پەرۆیەک لە خۆت دادڕی
ئەتوانی سەری تەماع ببڕی
کە ئێشی دەرزی خۆت لا ناخۆش بێ
زامی سووژنی خەڵکت لە هۆش بێ
ئەو دڵەی حەسەد هەڵیەقرچێنێ
تامی فەرەحی تێدا نامێنێ
دەست بەسەر پاچی مەرەزە کرا
دوا بە دوا لیستەی فەسلیش دەرکرا
بزارو قونار کە ساڵەو ساڵە
قوناری باخی میر بۆ پێنج ساڵە
مێوێ بەر بگرێ توول کێشی دەکەن
ئەوی کە زڕ بێ ڕەگ کێشێ دەکەن
هەندێ باخەوان زەینی بۆ ناچێ
هەر چی هاتە پێش هەر دایدەپاچێ
«پوی کوتاژ» قەومی پی سەربەست ئەبێ
بە (موراتوریوم) دوشمن پەست ئەبێ
بە هەبا، هەبا ئەچووینە کایە
ئێستا کە بەڵم، بەستمی تیایە
گزیەکی تیابوو، بەش بەشی پشکی
ئێستا سەد خۆزگە بە تەڕو وشکی
ئەم گیرەو کێشەی بردنو هێنانە
هەموو سیئەی مەنسووب دانانە

که چوویته سه کار دەورەی پیاو ئەگرن
ڕۆژی سەدکەڕەت لەبەرت ئەمرن

که پیاو بۆ ئیش بێو ئیش بۆ پیاو نەبێ
هیچ کارێ نابێ کە تەواو نەبێ

وەک لە قورئانا فەرموویە خودا
دەستو پێ لێتان شایەتیی ئەدا

دەستو پێوەندی ئێستاکەیش وانە
لێ کەوتی ئەوان کەوتنە بەهانە

❀❀❀

پێم گوت: بە گەرما: مەچۆرە بەغدا
وتی: فێمکی دڵ بۆ ئەوێم ئەبا
مەسینەی مەسنەت ئاورشێن ئەکا
هەوای بانقەنۆت باوەشێن ئەکا
رابتەی رەسمی ناو (عملە)ی دڵگیر
خێری زۆرترە لە رابتەی پیر
ئەویان خەیاڵەو ئەمیان ماددەیە
پیریش بۆ پارەی مفت ئامادەیە
سای ئاشە بەرزەو ئاوی چوون تەرزە
بنچینەی تەقوای هێنایە لەرزە
بەشوێن تەقوادا کەوتمە تەقو دەو
ئەترسم دوایی لێم ببێ بە خەو
زۆر کەس لە خەودا پارە ئەبینێ
ئەی خاتە ئەستیو توند ئەی قووچێنێ
کە هەڵسا لەخەو دەستی کردەوە
هیچی تیا نەبوو، تاسی بردەوە
قەیداناکا رۆژی شایی شایە
تازە پیاکەوتوو لە خۆی بایە
بۆ دنیا خەفەت مەهێنەرە بەر
هەر چۆنێ بیگری وا دەچێتە سەر
ئەوانەی کەوا رازین بە لاتی
حەلاڵ خۆریەوە کەم دەستەلاتی
کێ خەلاتی خوش رەت ئەکاتەوە
شێخیش شەرابی مفت ئەخواتەوە

دنیا بۆ هەندێ مەسنەت ئەنوێنی
کە دەستی ڕاهێشت جرتێ ئەکەنێ
هیچ کەس شک نابەم کە دنیای تەوێ
لەوە دەترسێ دەستی نەکەوێ
زۆری وا هەیە گێرە شێوێنە
لە ناو نۆ مەنجەڵ شێردا هەوێنە
هەی وایشمان هەنە کە ئەیخافڵێنن
پاڕووی لە دەمدا بێ ئەفڕێنن

❀❀❀

بە شیری گامێش گەر جوانوو گۆش کەی
ئەبی لە ئاوا جێ بۆ خۆت خۆش کەی
ئەو کەسەی بێچووی گورگی بەخێو کرد
بە کردەی ئەو خۆی تووشی جنێو کرد
ئەوەی مۆریانی لەشی نەکوژێ
گۆڕ وایە ئەسپێ خوێنی بمژێ
ئەوەی هەمیشە لە خەڵکی ئەدوێ
ڕۆژێکیش ئەبێ مەکینەی ئەسوێ
مەکینەی سواو خەڵکی کەوتە شوێن
ئەو سایە ناوی (مەنی) لێ ئەنێن
بە مەڕ مەڕۆکێ ئەوی تێ کەوێ
ئەبێ چەپۆکی دۆستی بەرکەوێ
ئەیبەستنەوە بە دەست و پێو چاو
ئەڵێن نایکڕین بە نانە سووتاو
بۆرە پیاو گاڵتەی کرد بە کۆنە بەگ
گورگ پیر بوو ئەبێ بە مەسخەرەی سەگ
هەر چەند بێ ئەمری خودا هیچ نابێ
بەلام کار ئەبێ سەبەبی تیابێ
کە تۆ دانیشیو خوا ئیشت بۆ بکا
ئەتەوێ خوا بکەی بە کوێخای دەرگا
نەوەڵڵا تۆ خۆت بکە بە مەنسووب
سەڵکە پەنیرت بخەرە ناو گووپ
قەیدناکا ئەگەر ئەو ئاغا گۆڕا
(فراک)ی تازەی ئەم بکە بە بەرا

زمــانی لــووس‌و ریــای بــه رێ‌و جــێ
پیــاوی دنیــایش‌و خــوایش دێنێتــه رێ
هێــشتا نــه‌یانــدی کــه‌س بــه ئیقتیــدار
بــه بــێ واســیتەی ئــه‌رخــه بێتــه کــار
ئــه‌وی بــه عیلــه‌و نــاموس ئــه‌نــازێ
هــۆی کــه‌وتــه نامــه‌رد بــۆ نــان و پیــازێ
تا دەورێ نـه‌یێـت کـه پیاو بۆ ئیش بـێ
ئـه‌بـێ هـه‌ر بـاوی پیـاوی بـێ رێش بـێ

❀❀❀

عــەقــڵ بــە گــەورەو بچــووکی نیـــە
کـــاری دیـــوانیی بـــەربـــووکی نیـــە
لە سەر ماڵی خۆت حەزکەی ئەیـەخـشی
کـە ماڵـی دیـوان بـەخـشی، ئـەڵـەخـشی
بـە دەسـتی قوچـاو کـارت پێـک نایـە
وەخـتـی وا هـــەیـــە (بزمـــا) بـــە گایـــە
کەروێشک کە ئەنوێ زەق زەق ئـەبێنـێ
کە (دیاردیت) لێ کرد چاو ئـەقووچێنـێ
لای وایـە کـە خـۆی چـاوی قووچابـێ
ئیتــر ڕاوکـــەریـــش چـاوی لـــەو نابـــێ
کاتێ بە (حەل حەل) تانجی کەوتە سـەر
کـەرویـشکە خـەوی بـۆ ئـەبـێ بـە شـەڕ
ئـای ئـادەمیـزاد بـۆ پـاڕوویی گۆشـت
لـەم گیاندارانـە بـۆچ ئـەکـەنی پۆسـت
ئـەو کـەسـەی چـاوی لـە بـەرتیـل تێـرە
گوێـرەکـەیـەکـە، بـە پـەمـوو فێـرە
لـە مووسـڵ ژنـێ هـەڵلاجـی ئـەکـرد
چینچکـان چـەکـەی بـۆ کـەوان ئـەبـرد
تێ فکـریم هـەڵـلاج هـیچ گـونی نـەبوو
زەربولمـــەســـەلمـــان بـــە درۆ چـــوو
هـەر لـەو شـارەدا پیـاو تـەشـی دەڕسـت
وەمزانی عەیبە لێوی خۆم لـێ گـەسـت
کـەچـی تـەشـی ڕێـس لێرە هێنـد زۆرە
لـــە (ڕکـــە) کـــوڕیش ناگاتـــە نـــۆرە

کەوتووینە دەورێ عەیب نوقتەی هەیە
چـــاو وردەوەکـــە بزانـــە کـــەیـــە
(ح)ی تحـــسمان نوقتـــەی لـــە ژێـــرە
ئـــەوی پێـــی فێـــرە هـــەمیـــشە تێـــرە
ئـــەمانـــە عـــەقـــڵی پێـــشینیانە
نـــان ئـــەو نانـــەیـــە ئیمـــڕۆ لـــە خوانـــە
مـادام کـە پـارە ئـەڵـێن عـەیـب پۆشـە
هـەر چـی بـۆ بکـرێ دیـارە کـە خۆشـە

❀❀❀

کە لە بەهەشتا ئادەم بۆی دەرچوو
بە سەیران نەبوو، بە دەرکردن بوو
ئەم خاکدانە ناوی مەنفایە
نابێ پێی بڵێن جێگای سەفایە
بۆیە پێغەمبەر شاهی ئەنبیا
فەرموویە ڕاحەت نابێ لە دنیا
ئێمە تێ ناگەین لەم کارو بارە
دەست بەرد ئەهاوێ، بەرد گوناهکارە
هەندێ سروشتی بنچینەی بەدە
پێکۆڕەی مشکەو جەوال ئەدڕێ
خوا بۆ زیانی کوللە ئەنێرێ
بە عەینەمەلیش پاسی ئەسپێرێ
هەر زەدو خوردە کاری دنیایی
بۆیە لای عاقڵ خۆشە تەنهایی
زۆر کەس بە قسە، چاکەی لا چاکە
کە چی کە بەدیی پێش هات بێ باکە
ئێستری چەمووش چاکەی پێ ناوێ
لە سەر ئالیکیش جووتە دەهاوێ
بە ئێستریان گوت باوکی تۆ کێیە؟
وتی دایکی کەم سەجەرەی پێیە
ئێستا دەبینی هاریک و هاجێ
یەک کەوتوون موویان بە بەینا ناچێ
لە دڵدا خوێنی یەکتر ئەمژن
کە فرسەتیان دی یەکتر ئەکوژن

دوو پیاوچاک چاویان بە یەک ناکەوێ
بە بیستنی دوور یەکیان خۆش ئەوێ
ئەو کەسەی لەگەڵ خەڵک دڵی پاکە
خۆش ڕادەبوێرێ لە ترس بێباکە
کە چی بەدکارێ یا پایەبەرزێ
دڵی وەک گوێنی هەلاج نەلەرزێ

❀❀❀

پیاوێ کە پیاو بێ ئەبێ تێفکرێ
ئەو ڕەخنەیەی خەڵک لەوی دەگرێ
ئەگەر وەک ئەڵێن ئەو عەیبە ڕاستە، بێ
چارەی ئەو عەیبەی لە خوا خواستە، بێ
خۆی هەوڵ بدا بۆ ئەخلاقی خۆی
تا ڕێی توانجی کەس تەمێنێ بۆی
بەوە زوبانی خەڵکی دەبەستێ
نەک بەویش نەڵێن ئەو قینی هەستێ
هەندێکی وا هەن بە کشەمرێ
لە مر، مردنی خۆی، لێ دەگرێ
ئەگەر خۆ بڵێن بە زەردەواڵە
سیرە گۆشتی من بە دەمت تاڵە
ئەڵێن ئەو تاڵە تاڵیەکی ترە
لەگەڵ ئەمانە وەرە دەربەرە
مە ئەڵێم پەندم سەر دەر هەوایە
هەموو شیعرێکم بە بێ مەعنایە
ئەڵێن: هەر چەندە زۆر بێ مەعنایە
کە چی بۆ ئێمە هەر مەعنای تیایە
هەی هاوار ئەگەر چشتێ شک نەبا
بۆچ (دار هەڵبرە) بۆ سەر خۆی ئەبا
تۆ پاک دەروون بەو گوێ مەدەرە کەس
گوێ لە واتەی چاک بگرەو ئیتر بەس
ئەڵێن: کە گۆزە هەرچیەکی تیابێ
ئەبێ تەڕایی وای لێ پەیدا بێ

لە لای مـن راسـتە عیلمـی قیافـەت
پیـاوی ئـەزانو سـاحیب درایـەت

شـافیعی باشـی لێـک کردوونـەوە
چاک تێیان ئەگەین بە ورد بوونەوە

ئەگەر پەیڕەوی ئەو عیلمە بکەین
لە ماهیەتی هەموو کەس ئەگەین

بەلام هی وایان هەیە بە تەفرە
لای گەورە ئەبێ بە پیاوی گەورە

کە چی ئەبینی زۆری پێ ناچێ
سەری لا دەچێ بە نووکە پاچێ

داخم ئەو داخە ئێمە بەم حالە
ئەمانە دەڵێن لای هەندێ تالە

❀❀❀

ئەو جلەی دەولەت ئەیکاتە بەر پیاو
داکەنری رووتێک ئەکەوێتە ناو
خەرقەی زانستی زەحمەت ئەدرێ
سا مەگەر گومرگ هەناسەی ببرێ
ئەخلاق ئاوێنەی عیلمو سەروەتە
بە بێ ئاوێنە (خۆ دین) زەحمەتە
ئەو ئاوە خۆشەی کانی ئاسکان
زۆرمان دی کە دای لە دەست و کەوان
سا مەگەر کەسێ سیحر حەلال کا
سیحری ئەو ئاوە بە نوێژ بە تاڵ کا
چەندەلی، دانێ لە سەر کارێزێ
بە (قل اوحی) خۆی بپارێزێ
یەخەی جنۆکە بە سوژن بەستێ
ئەوسا چلوچۆ بۆ خۆی ئەوەستێ
با وجود ئەڵێن لە رەمەزاندا
جنۆکە حەپسن لە پشت کێواندا
بەلام هەندێکیان ئەبن بە ئینسان
نیسان بەوانە ئەکەونە نسیان
خۆزگە بە حوکمی ئیمانو قورئان
لە هەر بەرگێکدا ئەبوون ئەناسران
چاکەو خراپە هەمووی بە خوایە
بازاری بەدگۆ زۆر زوو کۆتایە
هەر خولقی چاکە، کە هیوای پێ بێ
پاش مەرگیش ئەڵێن: رەحمەتی لێ بێ

سـەرما تـەزانـدتی، لـەشـت دەیێـشێ
گـەرمـا عـارەقـی تـەزوو دەکێـشێ
تـا گـەرمـا نـەبـێ سـەهـۆڵ بیفـەڕە
زسـتان ئـەچنـە بـەر ئـاگر بـە دەورە
هـەور خرتـسومی ئـەخاتـە دەریـا
بـە بـاران زەوی پـێ دەکـا ئـەحیـا
زەویش سنگی خۆی ئەکا بە کێلگە
دەغێـت ئـەداتـێ، تـۆ تـۆوی تێکـە

❀❀❀

لــە لای ئــەوانــەی کــە ویــژدان بــاوە
لـــــە ڕابـــــواردندا ژن نیـــــوەی پیـــــاوە
کــە ڕەگــی دارت لــە ژێــردا پچڕانــد
گــەڵای ڕەونــەقــی دارت هــەڵــوەرانــد
ئەسپێکی ڕەسەن هەر چەند کە لەڕە
گــەلــێ لــە کــەری قــەڵــەو چــاکترە
شەریەت هەر چەند خۆی شیرین دەنوێنێ
هــەر ئــاو تینــوەتی تــەواو دەشــکێنێ
ئەو دەولـەمـەنـدەی لە خـویش نـەپرسێ
ئـــەبـــێ لـــە ســـەرو مالـــی بترســـێ
ئـەو قـەڵـەنـدەرەی ویـژدان یاریـەتی
تـەلای ئـەستەو شـار خزمـەتکاریـەتی
ئاگری بەد خولـق، خـەلـق شـەیدا ئـەکا
خوێنـدن بلێـسەی پـێ پـەیـدا ئـەکـا
لـــەم زەمانـــەدا کـــە کیـــزەرییـــە
کــچ بــا حــۆریش بــێ دەردی ســەرییــە
بسووی بـە خـەزووری پیـاوی شـەڕانی
ئـەبـێ کچـەکـەت لای خـۆت بـزانی
یـا پیـاو دەکـوژێ یـاخۆ ئـەیکـوژن
کــە وابــێ کچــی تــۆ نابــێ بــە ژن
چیـــت لـــە دلایـــە زمانـــت وابـــێ
هـەولـی ئـەوەت بـێ واتـەت ڕەوا بـێ
ئـەوی ڕوو گـرژە خـەسـارەمـەنـدە
ئـەوەی ڕوو خۆشـە ئـەو دەولـەمـەنـدە

کـه شـەڕانیـت دی پێـی بـلێ بـەگـەم
ورمزیـــارت دی تـــۆ بـــلێ لـــەکـــم

پـارە وتوویـە سـەخـت و سـەر سـەختم
ئەم دەن بە سەخـی حەپسی بەد بـەختم

سـەبـری عاشـق‌و پـارەی دەسـت بـلاو
قـــەراز نـــاگرن بیـــشیان خـــەیتـــە داو

❀❀❀

ئـەوی ئـەیـەوێ خـۆی بـەرز بنوێنـێ
ئـەسـپە دارینـە ملـی ئـەشـکێنێ
بـەرزیـی ئـەوەیـە کـە خـوا بتـداتێ
نـەک مـاین چـەقـەڵ بتگێـرێ سـاتێ
هەندێ بە سیسرک دەنگیان خۆش ئەکەن
لـە جیـاتی بـادام چوالـە خـۆش ئـەکـەن
جـاران پیـاو خـراپ سـەری شـوڕ ئەبوو
ئێستا سـەربـەرزە وەک کـۆتری هـاڤوو
من کە ڕوو بەڕوو لەگەڵ کەس نادووم
هەر چی هـەڵـدەسـێ دەڵـێ مـن هـاقووم
کە دار هەنجیرت سووتاند، پیـاوی قـۆڕ
زکـی دەشـت ئـەکـا بـاو قـۆڕە قۆڕ
زلـفدارەکـان کـە بـێ کـلاون
غـەریـی لـەواتـەو عـەتـرو گـولاون
ملـی مندالـی خـەلـکی دەشـکێنن
مـەدەنیـەتیـان بـەوە دەنـوێنن
جاران ئەیانگوت سەری ڕووت بـە چـی؟
ئێستا بـۆ سـەر ڕووت بـەرەو پـیر دەچـی
سـەرم سـوڕماوە لـە کـاری خـوا
خوا، ئەو خوایەیە قەل هـەنجیر ئـەخـوا
ئێستر کـە ئـاخی عـەقیمـی کێـشا
داری بـۆ ئـاگری ئیراهـیم کێـشا
هـەرچـەنـد بارکێـشیی وا کـلۆلییە
بـەلام بـێ بـەریـی مایـەی زۆلـییە

ئەوی کە ئەسلی خۆی لێ گوم بووبێ
خۆو خوا نەناسە ئەبێ بەدخوو بێ

کچ بو جلی بووک بە سات و سەودا
لەگەڵ دەستگیران ئەچێ بۆ بەغدا[1]

ئەڵێن: ئەو کچەی کەوا شوو ەدەکا
بە ترشی شایی خۆی بێزوو دەکا

کەیفی خۆیانە من شەکرم بۆ دێ
یا ئەوان بچن بۆ شارو بۆ دێ

❀❀❀

گـــەردوخـــولی ئـــەم ئاسمانـــە شـــینە
هـــەر چـــی لـــێ ڕوودا دووری مـــەبینـــە
چـــلکە هـــەورێ دێ بـــە داوو بـــە تـــاو
لـــە پـــاش ســـەعاتـــێ ئـــەیکـــا بـــە لافـــاو
خـــانووی هـــەزاری پـــێ دەڕووخێنـــێ
تـــۆوی زۆرداریـــی پـــێ دەڕوێنـــێ
گاهـــێ دەبـــینی گرمـــە هـــەورو بـــا
زراوی پیـــاوی ترســـنۆک ئـــەبـــا
کـە چی لـە پرێک ئـەیکـا بـە هـەساو
ئـــارام نـــاگری لـــە تـــینی هـــەتـــا
خـــوا ئـــەمانـــەمـــان وا بـــۆ دەنوێنـــێ
کـــە دەوران لـــە ســـەر حاڵـــێ نامێنـــێ
ئـەم ڕەنگـاو ڕەنگـەیش ئـەبینـێ ئینسان
ئـەڵـێی نـە بایـان دیـوەو نـە بـاران
بـــا وجـــود ئینـــسان کـــە لـــە نیـــسیانە
ئـەبـێ هـیچ خـەمـی نـەبـێ بـە مانـە
ئەگەر کەس نەمرێ بە مەرگ و کوشتار
دنیـا پـڕ ئـەبـێ لـە نـەتـەوەی هـار
ئـــەبـــێ بـــازاڕی کـــۆن ببڕێتـــەوە
تـــا دەســـتەی تـــازە جێیـــان بێتـــەوە
ئێستا ئـەوانـەی لـە فـەن بـوون پـەیدا
خـــەریکـــن کـــە قـــڕ بخـــەنـــە دنیـــا
هـــەر چـــی تـــەئسیری کوشـــندەتـــرە
لـــە دەوڵـــەتـــاندا بڕنـــدەتـــرە

جاران ئەیانگوت ئەهلی شەرق وەحشین
لــە چــاو ئــەواندا ئێمــە بــێ بــەشــین
کەی بە بۆن ئێمە خەڵکمان ئەختکاند
کــەی بــە تــەیــارە بۆمبامــان وەشــاند
لــە بــەحــرو بــەرو ژێــرزەوی و هــەوا
جێــی ســەرخــەوێکــی ڕەحــەتی نــەما
تــو خــوا لێــی گــەڕێ بــا ببڕێتــەوە
ڕۆژی قیامـــــەت نزیـــــک بێتــــەوە
قـــازانجی ئێمـــەی تیایـــە ئـــەو دەورە
ئێمــە بــاوەڕمــان بــە حــەشــرو نــەشــرە

❀❀❀

وازمـــان لـــە پـــەنـــدی پێـــشینان هێنـــا
ئیتـــر دڵمـــەنـــدی نـــەبـــێ لـــە بـــەینـــا
ئێمـــە تنقیـــدی عـــادەتمـــان ئـــەکـــرد
هـــەنـــدێ گومانیـــان بـــۆ خۆیـــان ئـــەبـــرد
نـــازانن ئـــەمـــە بـــە دڵـــسۆزییە
ئێمـــە غـــەرەزمـــان لـــەگـــەڵ کـــەس نییـــە
یـــاخوا ئـــەگـــەر مـــن ساحێب غـــەرەز بم
خۆشـــی ئـــەبیـــنم تووشـــی (مـــەرەز) بم
ســـەری کـــەر بکـــرێ بـــە ڕەشـــی گـــاوە
مـــن دەربـــەســـتی نـــیم لام لـــێ لاداوە
دیـــارە کـــە خـــەڵـــکی مـــەیلیـــان وا دێتـــێ
بـــۆ دوایـــی ڕۆژیـــان هیچیـــک نـــەمێنـــێ
بە شایی‌و زیافەت مەملەکەت تێرکەن
بە چاو لێ کەری هەموو کەس فێرکەن
من خۆم وام ئەوێ دەست بە جانیی من
ئیتـــر لـــەگـــەڵ کـــەس نـــابم بـــە دوژمـــن
چەند خۆشە جووتێ بەک دڵ و یەک گیان
مـــانگی هـــەنگوینیـــان بچـــن بـــۆ گـــەڕان
بەشەو ڕوو بە ڕووی مانگ لە سیحرا بن
ئاســـوودەی غەم و هـــەراو هوریـــا بـــن
بـــە نـــەوجـــوانیی عـــەشـــقێ حاســـڵ کـــەن
ســـیحری چلوچۆی خـــەســـوو بـــاتڵ کـــەن
خێـــرا نـــاوی خـــەســـوو نابـــەم تۆبـــە بـــێ
نـــۆرەی ئـــەومانـــە لێمـــان تـــووڕە بـــێ

یـاخوا هـەمیـشە لـە سـەیرانـا بـن
بـۆ هـەمـوو شـوێنێ لـە گـەڕانـا مـن
بـە ڕێـکو پێکـی و تـاقم و تـەدارەک
بچنـە زیـارەت پـیری موبـارەک
وا پیرالـکیش ڕێـی کرایـەوە
سـەیـرانی ئـەویـش هاتـە کایـەوە
بـۆچ گـوێ ئـەدەنـە پـەنـدی پێـشینان
بـزەن بـەر سـەفی ڕەنـدانۆ پـیران

خوا ئێمەی ڕەنگ ڕەنگ سروشت پێداوە
ڕەنگی هیچ کەسی بە کەس نەداوە
ئەبینی دوو کەس بە یەک ئەشوبهێن
کە چی بە کردار لە یەکتری جوێن
یەکێ ئارەزووی بە شیرینییە
ئەوی‌تر مەیلی شیرینی نییە
یەکێ وەک بێزووکەر، ترشیی ئەوێ
نەء! ناوی مەبە، ئامان نامەوێ
یەکێ سەودایی شیعری مەوزوونە
یەکێ بە تیری شیعر دڵ خوونە
هەوامان هەیە بە کشە مرە
ئەڵێ: پێت وتووم کشە تۆ بمرە
سا توخوا مرەو بمرە چەند دوورن
هەر چەند کولانەو گۆڕ هەردوو ژوورن
کۆنە پیاوێکمان بە تەقەی قەزوان
نەدینی لەلا ئەما، نە ئیمان
مەلایێکمان بوو، ئەتووت: شپارە
ئەهاتە وێزەت لە نێزەی (یارە)
ڕەحمەت لە سۆفی یارەی زرێ‌پۆش
بۆی ڕام‌ئەکردین ئێستری چەمووش
ئێستا دەستەیە تۆڕی کەم سرەوت
بە قەمچی (یارە)ش نایەنە سەر ڕەوت
یارە مرد لە لای نامەرد نەنێژرا
بۆ گردی یارە چەند شیعر بێژرا

خۆزگــە دەمــزانی ئــەم ســڕە چییــە
نــاوی هــیچ کــەســێ لــە نــاودا نییــە
کـە چـی تـۆ ئـەڵـێی بامیـەکـەم ترشـە
ئەم خەڵکە هەمووی ڕووی لـە تۆ گـرژە
دە باوکـە ئێـرە خـۆ (کـەرکـووک) نییـە
(مــەلا بامــێ) بــێ بــەو تــوورەییــە
یــا ئــەگــەر تــرش و ترشــی خرابــە
ڕووی خۆت ترس مەکە، شیرین بە، چابە
ئــەگینــە کــە تــۆ مــۆن و تــرش ڕووی
دەمــی کــەس کیــسە نییــە بیــدرووی
هـەی وامـان هـەیـە کـە لـە خـوا ئـەدوێ
ڕزگــاری لــە تــوانج بـۆ کـێ ئـەلـوێ
بـۆچ پێغـەمبـەریـان لـە شـار دەرنـەکـرد
ئیمــان نــاهێنێ بــە کــەس، دەســتوبرد

❀❀❀

گونای من چییە کە بە خواستی خوا
قالۆنچە لە دەست گڵ خەفەت ئەخوا
یافیرنە گولە لە ناوی پاییز
خۆی دەم بەست ئەکا لە بەر دەعیەو فیز
ئەم ئاسمانە کە سواخ نادری
پەردەی ڕووناکیی هەتاو نابڕێ
بەڕوو بە ئاگر کە هەڵدەتۆقێ
دەستەی گوێ ئاگر تێکڕا دەتۆقێ
کە ڕانەچلەکن لە گوێ ئاگردان
بەڕووەکە، دەبێ بە ئاڵتوون بۆتان
بە گاڵتەم نییە هەوامان تیایە
تەقەی ئەو بەڕووەی لە لا بۆمبایە
هەمیسان بۆمبا ناوی کەوتە ناو
کەوتە پەلەپەل پیاوی کەم زراو
هەر چەند کە ئێمە لە پەنای کێواین
وەک کووپەی خومی جوولەکە شێواین
زۆر کەس نازانن پۆلۆنیا کوێیە
کە شەوی لێهات شێتی ڕادیۆیە
ترس و مەراقی ڕادیۆ بەم حاڵە
هەولی بۆ ئەدەین چونکو فیشاڵە
دەروی درۆ هەر نابڕێتەوە
لەگەڵ ناوناوا نرا پێتەوە
بە فیشاڵ شەڕە لە گردە گڕوێ
ئەم شارە لەقەی عەلی پێ دەوێ

سوێند ئەخۆم کە شەڕ باوی نەماوە
ورچەکەی مەندۆڵ کلکی بڕاوە
ئەی ئەو کەسانەی هەسانی (مەککە)ن
بە ئاین و ئۆین چشت گران مەکەن
من خەمی پاڵتۆی فەردەم لێ هاتووە
سەرما و سێخواری پاییز داهاتووە
ئاخ هەر چەندە پاییز لەش ئەتەزێنێ
هیچ نەبێ مارو دووپشک نامێنێ
هێجگار مێشوولە لەگەڵ گیزەی دێ
لە تاو بناگوێم سنگم خیزەی دێ
لەگەڵ ئەوەیشا ناوی نامووسە
شێوەی عنقایەو خۆی چاپلووسە

❀❀❀

مـژدە بـێ یـاران دوای شـەوی بـەرات
وا مـانگی نـوێژو ڕۆژوومـان بـۆ هـات
ئـەو خـوا پێـداوە کـە موسوڵـمانە
خۆشـی خۆشـیەتی کـە ڕەمـەزانـە
هەنـدێکیش مێزو کاغەز ڕێک ئەخەن
زیکـرو تـەراویـح بـە قومـار ئـەکـەن
وا مـن فتـوام دا کـە ڕۆژوو نـەگـرن
بەو شەرتـە دەستی بێ دەستان نەبڕن
چونکوو خوا حەقی خـۆی لـێ دەبووری
بـۆ حـەقـی خـەڵکی ئـەیکاتـە زووری
ئەی ڕۆ، لەو ژوورە کە وەک تەنـدوورە
لنگ بەرەو ژوور کەر لنگ بـەرەو ژوورە
ئـەو لنگـەی جووتـەی پـێ وەشـاندووە
چـەنـد کـەسـی بـێ شێو پـێ نوانـدووە
لێـی دێتـە زمـان ئـەبـێ بـە جاسـووس
ئەی خانە مەیدان هەروەک ژورناڵ نـووس
ئـەزانـەی لێـرە تـەریـق نابنـەوە
لـەوێ ڕووڕەشـن دەچنـە کونـەوە
چەند خۆشە ئینسان بە ڕووێکی پـاک
دۆستو بێباک بێ بە کـردەوەی چـاک
ئەگینە هەر چـەنـد سـەرخۆشـی مـەیـە
بە پەروای قینی خەڵک بێ نەشـەیـە
بڕوانـە کـە تـۆ قـەرزت لـە سـەر بـێ
بـەوێدا نـاڕۆی بـا ڕاگـوزەر بـێ

بــەدیــیش قــەرزێکــە نابژێرڕێتــەوە
ترســـی ئینتیقـــام هـــەر نابڕێتـــەوە

لـە خـەویـشا بـێ هـەر وەک مۆتـەکـە
دوژمـن لـە دەورت دەسـت بـە کوتـەکـە

کــەوابــوو بــۆچی دڵ بــڕەنجێــنین
بـۆ ئـەوەیـش تـۆوی بـە دی بچێـنین

❀❀❀

کــە قــەل قرانــدی بــلێ: یــا غفــار
بایــەقــوش خوێنــدی بــلێ: یــا ستار
کە تووشی چاو پیس هـاتی زوو بـە زوو
دەس بکــە بــە دوعــای (وان یکــاد)و
ئیتـــر مـــەترســـە وا ڕەمـــەزانـــە
پیـــشەی جنۆکـــە لـــە کـــون خزانـــە
بـــە موبـــارەکیـــی ڕەمـــەزان ئۆخـــەی
جنۆکـــە ســـووژن درا لـــە یـــەخـــەی
بـــەلام کـــۆل نـــادەم کـــۆلو بـــارکێش
ئـــەترسـم جـــەژنی ســـووژن هـــەلکێـــشن
لـە دەسـت جنۆکـە (بـسم الله) ئـەکـەم
کەچی خەلک لە خـۆم تـەوەللا ئـەکـەم
لــە (بــسم الله)یــشم مــەعنــا دەردێــنن
بــە ئــاگری نــەورۆز زوو ئــەمــسووتێنن
هــەنــدێ جــار پــەلــە، پــەلــەی برنجــە
زۆر جـاریش باران گـەوهـەری گـەنجـە
بـــۆ بـــاران ئـــەچنـــە نـــوێژەبارانـــە
کــە بـاریش ئـەچنـە پـەنـا گوێـسوانە
گـــەورە بـــە بـــاران ئاشـــی ئـــەگـــەڕێ
بـــەوشـــکیش جوتیـــار شـــێفی ئـــەبـــڕێ
کـە چـی ژێـردەسـتیش ژنی سـەد مێـردە
کـەسداریش ئـەلـێی ماسـی بـێ کێـردە
خـــۆ ئێـستا ماســـیش تـــەفـــرو توونایـــە
هەر چی هـەلـدەسێ دەسـت بـە بۆمبایـە

کــــەس لــــە دنیـــادا ئاســـوودە نابــــێ
مــەگــەر خـاوەنـدی دالــدەو پــەنـا بــێ
ئــەڵــێن بــارەگــای خــودا بــە حــەقــە
بێکـەس لـە بـەر شـەق ئـەحوالـی شـەقـە

❀❀❀

نـۆک و ئێـسترو بـەڕووو سـێ زۆڵـن
پەنجەو ناشیێو بار هەر سێکیان کۆڵن
زۆڵـەکـی بـەڕوو هـەرگیـز نـابڕژێ
پریـشکی ئێـستر لـە کـەر ئـەپـڕژێ
دووکـەڵ بـە دووکـەڵ وا قانـگ دراون
وەک لنگـە بـەرداش هـەڵـپەسـێراون
بیرازکـەر لـە دەسـت بیـزار بێـزارە
بـەرداش لـە خۆیـا هێجگـار بـێعـارە
دوو مـلۆزمی تیایـە ئـەم شـارە
یـەکـێ قومـاوە، دووەم خـەمـارە
قمـارەکـەیـان سـەری بـڕاوە
خمـاریش نوقتـەی بـۆ دانـەنـراوە
بـە چاولـێکـەری چاومـان نـەمـاوە
مایـە پووچیمـان بـە بـەر بـڕاوە
لـە دەزووی گیپـە لـەرزوتـا ئـەبـڕین
بە ئاوی دەستـنوێژ چاوەڕێـی گـوڕین
کفتـەی جوولـەکـە بـۆ سـێبـەڕۆ دار
بـۆ خۆشـەویـستی کـوزە کـەمتیـار
بـە شـەو شـەماڵـەی کۆلانـان ئـەگـرین
لـە بـەر ئـازایی جـەردەکـان ئـەمـرین
هێـشتا خـەرەکو گوڵـە ژەن بـاوە
فابریقـەیێکـی کـەس دانـەنـاوە
بـۆ تـوتنی تـاڵ مایـەی سـەرو مـاڵ
فابریقـەی شـەکـر کـەس نایکـا بـە مـاڵ

فــەرقــی شــیرینیو تاڵــیی نــاکرێ
نیــوەی دەرامــەت بــە شــەکــر ئــەدرێ
ئەو پارەی ئـەیدەین بە شەکری بیلاد
فابریقـــەیێکـــی پــــێ دێتــە بنیـــاد
بــە (ســانگەیــدم) مزگــەوتــێ کــرا
ئێمــە بــۆ شــەکــر هێلکمــان بــڕا

❀❀❀

دنیــا دەریایــە خاشــاک بــەســەرە
ژێرکــەوتــەیــی بــۆ دورۆ گــەوهــەرە
شاخدار بە شاخدار خۆی دایە قەڵەم
تـەرزەی شـوورەیـی کـردی بـە هـەڵـەم
بــێ شــوورەیــەو خــەتــای ســوورەیــە
کــەچــی بــە زوبــان لــە خـۆی دوورەیـە
بەدگۆ لـە پیـاوی بـە نـامووس ئـەدوێ
دەستە چەورەکەی لە خەڵک هەڵـەسوێ
خۆیشی وەک کاسەی چەورە بێ باکە
گــازری نایــە مــەگــەر بــە شــیاکە
یــاریکم هــەیــە زۆر بــێ بــەقایــە
شێوەی ڕەنگ ڕەنگی چوار فەسڵی تیایە
گــاهێکیش بــە خــوو ئــەو کــڵاو لارە
نــیرو مــێ دەبــێ وێنــەی کــۆلارە
چــەرخ و فــەلــەکــی جــەژن دانــرا
هــەر کورســییەکــی بــە یــەکــێ درا
کەوتە گڕو خول وەک چەرخی دەوران
یــەک لــە زەمــینو یــەک لــە ئاسمــان
کەچی بە سووڕێ لەگەڵ کەوتە گەڕ
سەرووی خستە ژێر، ژێرووی خستە سەر
لــە کــاری دنیــای لادام دەســتی زۆر
کــەم دەســتەلاتی کردمیـە حـەلاڵ خـۆر
ئــەگینــە دنیــا لــە دەســت نــادرێ
هــەتــا جگــارە تــەرک نــاکرێ

پشیلە کە دەمی نەگاتە جگەر
ئەڵێ تاڵ بووە بە دەلوبییەر
خوا ناسیش چێشتێ زانیی حەرامە
دەمی لێ نادا ئەڵێ: بێ تامە

❀❀❀

لـە پاییزانـدا خـەڵـک تـۆو دەچێنـێ
بـارانی بـەهار بـۆی دەڕوێنـێ
تـۆوی دەغـڵودان هـۆزێ ئـەژێنـێ
تـۆوی خراپـە خێڵێـک ئـەمرێنـێ
کـە تـینی هـەتـاو دایـە سـەر بلـوور
گڕ هەڵدەسێنێ وەک کڵپەی تەنـدوور
ئـاگر ئـەخاتـە ڕەشو زەردو سـوور
سـپی بـێ لـە کـە ناخاتـە فتـوور
ئـەمـە نموونـەی سروشـتی پاکـە
پـاک لـە ئاشـووبی دەوران بـێ باکـە
گوڵـەبـەڕۆژە ڕووی لـە هـەتـاوە
بۆ زۆرکەس سوجدەی کاربەدەست باوە
گـوڵ تـا ئـەکـەوێ ڕوو وەرناگێـڕێ
ئێـرە بـۆ کـەوتـوو جنێـو ئـەنێـرێ
دەسـتی لـێکـەوتـەی ناحـەق ئـەگـری
ئـەوی کـە خـۆی کـەوت نابـێ بگـری
بە سێ مانگ سێ مانگ ساڵێک چوار فەسڵە
بە هەموو فەسڵێ، فەسڵ هەر فەسڵە
بـە سـووژن لێـدان ناگاتـە دوایـی
دەسـتی (ویـسکە)یـەو سـووژنی پـۆلایی
مـن دادم لـە دەسـت خوێنـدەواری بـوو
وا خوێنـدەواریـش دەردی کـاری بـوو
سەری فەسڵو فەحس هەردووکیان (فێ)یە
دوایـی هـەردووکیـان ئـەبـینی فێیـە

یـاری بـەکمـان هـەیـە قـەلا قـەلایـە
گــەنم گــردو جـۆ بـلاوی تیایـە
وا گیپـەو کـەشـکەک ئـەبـەشـنەوە
نـازانین مـەجلـیس کـەی کۆئـەبنـەوە

❀❀❀

ئەڵێن بێستوون عەشق لە بنی کەند
فەرهاد شۆرەتی زۆری بازووی سەند
ڕۆستەم کەرێ بوو لە سیستاندا
فیردەوسی ئەوی بە (پەل) نیشاندا
عەنتەری پێیان مێملی خرنووک
چۆن داستانی کەوتوەتە کەرکووک
فەقێ حەمەدێ بوو لە دارەشمانە
هەر چی هەڵدەسێ ئێستا بابانە
ئەتگوت هەورامان، هەی هەورە ئامان
هەورەتریشقەت وا لە ئاسمان
لە لایان وابوو کە سان بجمێ
بە ڕم حەساری بەغدا ئەڕمێ
ئەڵەمان لە پێش شەڕی گەورەدا
ئەیانگوت لەگەڵ ئاسمان دەور ئەدا
هەر (الامان) بوو لە دەست ئەڵەمان
کەڵەمە کرا وێنەی گای تالان
هەر چەند کە ئەمڕۆ پەتی پچڕاوە
پچڕە پچڕە، لا هەڵپچڕاوە
ئەمساڵ (کریمیس) کەوتە ناو جەژنان
زاتەن دەمێکە میلادە ساڵمان
(پواسون، داوریل) کۆن بوو لێی تێر بووین
کەرنەڤاڵ مابوو، وا ئەویش فێر بووین
دیسان بەمانەیش ناحەسێنەوە
ئەچینە بەغدا هەروا دێنەوە
مەترسن لەشەڕ کە شەر ئاوسە
کەزستان ڕۆیی بای دار ئاوسە

❀❀❀

گوریس کێشەکێ بە هیچو پووچی
گوریس ئەپچڕێ تۆ لنگەوقووچی
شێرو خەتمان کرد لەگەڵ جیهانا
من خەتم ئەویست ئەو شێری هێنا
هەر چەند کە ئێستا شێر وەرگەڕاوە
ڕیش با خوریش بێ باوی نەماوە
فیلی سیاسەت رووپاپازییە
ڕادیۆی ئەوروپا ئێستا نازییە
یاخوا تا سەر بێ ئەم خۆ تێکوتانە
ترسی دزیش بێ، دەست لەملانە
داری کۆن بڕا، خەڵفی لە جێیە
پەلو پۆی تازە هیوامان پێیە
دەماغم کۆنە کە بێ دەماخە
پیریش بۆ تازە بە ئاخ و داخە
بۆ دڵخۆشی خۆی وتی: ئەو پیرە
هەر چەند پیرە کۆنە بەگیرە
پروپاگاندە کە چاوڕاوە
کەوتە سیاسەت بە بەندو باوە
سەیر سەیری رادیۆی یۆنس بەحرییە
سەراپا درۆی لە ڕاست بەرییە
بە هێزی پارە کە تەکان ئەدا
سەعاتێ چەنەی بێ وچان ئەدا
نازانێ کەوا ڕۆژێکی لێ دێ
جەزای خائینی وەتەنی ڕێ دێ

هەر سەگێ لە دوور بە شوێن خۆێ وەڕی
جێـی سـەگـە نـازەو برسـێتیو گـەڕی

سـەگ وەفـادارە بـە خێـو نـاوەڕێ
دووپـشکە سـکی دایکـی خـۆی ئـەدڕێ

❀❀❀

کــە وتیــان دنیــا کاســتی مــەیبــوە
ئــەوســا بزانــە کــەس تــێ نــەگــەییــوە
شــیرە دەترشــێ و نــاوی ئــەنــێن ماســت
شیرین ترش ئەبێو چەوت ئەبێ بە ڕاست
بێــزوو ڕیخۆڵــەی ئافــرەت کــرژ ئــەکــا
شــیرینی نــاوێ حــەز لــە تــرش ئــەکــا
جیهان خاتوون چۆن دەست ئەکاتە مل
بــــیر ناچێتــــەوە قابیــــلو هابیــــل
ئــــەم ســــەرەتایــــە لــــەوانــــەوە هــــات
پیــــشەی باوکمانــــە بــــووە بــــە مــــیرات
هــەتا دێ ئێمــەیش لێــی زیاد ئــەکــەیـن
ڕێ بــە نــەریــتی کوشــندە ئــەبــەیــن
فــەن بــۆ فــەنو فــێڵ ئــەبرێتــە کــار
بــۆ چــلۆچێویش پیــاوی نابــەکــار
پێغــەمبــەر فــەرمــووی کــە ئــەم دنیایــە
کــەس نــەڵــی خۆشــیو ســروەتی تیایــە
کــەس دانانیــشێ بــێ ســات و ســەودا
خوا بۆ سەیری خۆی ئێمەی تێک بەردا
پــەنچکــێ نــانی خــستوەتــە ناومــان
خستیە بەر چەپۆک سەرو کلاومان
ئــەم زەدو خــوردەی شــێرو قــەڵــغانە
هیچــی تــر نیــە هــەمــووی بــۆ نانــە
دەفەرموو کاممان بێ نان هەڵدەکەین
چارەی نەخواردن کەی ڕێی پێ دەبەین

بـــەردیکـــی ڕەش وا لـــە بـــنی دنیـــا
ئـاوی دەریاکـان ئـەچـێ بـە سـەریـا
هـەڵیان ئـەلووشـێو هـەروا کـسپەی دێ
تێـــر خواردنـــەوەی بـــۆ نایـــەتـــەجـــێ
ئـــەی ئـــەوکـــەسـانەی هیواتـــان پییـــە
ئـــەمـــە هـــەڵـــێنن بـــزانن کێیـــە

❀❀❀

پـەروانـەو ماسـی بـۆ چـراو بـۆ ئـاو
هـەر دوو دڵـدادەن بـە نـاوو بـە داو
هـەردووکیـان ئـەمـرن بـە خـوارو ژووی
ئـەم بـە نزیکـیو ئـەویـان بـە دووری
گورگو کەرویشکو شەمشەمە کوێرە
شـەوگـەردن سـبانی وایـش هـەیـە لێـرە
زەروو خـوێنی پـیس لـە لـەش دەردێنـێ
بنیـادەم خـوێنی پـاک ئـەڕژێنـێ
ئـارەێ کـە پیـسە نـەشـە دەنوێنـێ
مـێش پاکـە کـەچـی دڵ تێکـەڵ دێنـێ
ئـەسپی زل حـۆرتی مـل شاسـەیـوانی
کـاتێکزانی کـە تێـی نـەهـانی
بـەلام فـەحلێکـی ڕەسـەنی شـیرپاک
سـەری خـۆتی پـێ بـسپێرە بـێ بـاک
بـا گـردێن سـووک بـێ بـان دانامرکـێ
پاڵـەوان ئـەخـا کۆڵـنجو برکـێ
دڵـۆپە دایدا نـاوەسـتێتەوە
هـەودایـی گـایی نابـەسـتێتەوە
مریشک، هێلکەی کرد گارە گار ئەکا
هـەنـدێ بـێ هێلکـە پیـاو بێـزار ئـەکـا
هـەر چـەنـد مـشەمما هاتۆتـە کایـە
چـەتـر چـاکترە لـەو مـشەممایـە
چـەتـر هـەتـاویش ئـەگێڕێتـەوە
سـووکترەو پـارەی ئـەبژێرێتـەوە

وامـــان ئــــەزانی لافـــاو ئــــەمانبـــا
چلـه بـه سـەرچـوو نـەمـا بـەفـرو بـا

بــورجی پیرێــژن بــۆ جوانـــە ژنـــە
پیریـــش و جـــوانیش دوایـــی مردنـــە

❀❀❀

پیرێـژن دیـسان بـورجی خـۆی نوانـد
تـۆوی وەیـشوومەی بـە چیمـەن داچانـد
بـەڵام بـا دوو ڕۆژ بـەفـر ببـارێ
پۆیلـەی تـەرزەیـشی بـا بێتـە خـوارێ
دوایـی،دوایـی دێ وێنـەی ئـەڵـەمـان
بەهار دێت لـە نوێ سـەوز ئـەبێ جیهان
ئـەڵێن سـرکەی تیـژ شووشـە ئـەشکێنێ
مایـەی خـۆی بـە خـۆی ئـەڕژێنـێ
پیاوی لە سەر خۆ، خۆی خۆی سەر ئەخا
مـاینی جـرت و فـرت لـە پـڕ بـەر ئـەخـا
زۆر کەس فێـر بووبـوون بـە کۆڵـی خلـە
ئـەویـش ئـەپـەڕیـە سـەر پـشتی بلـە
ڕەحـەیـش لـەدواوە تێیـان هـەڵ ئـەدا
لـەگـەڵ پـێش دەمیا ئـەیکـرد بـە هـەڵـدا
منیش ئـەم هـەمـوو شیعرەی کـە هـەمـە
بـە شـیعری دیـوان وەکـەومـە گـەمـە
کـابرا کـە کـەسـی لـێ نـەبـوو دیـار
بـە بـای خـۆی ئـەگـوت بـەهـارە بـەهـار
ئێـستا ئـەو بایـە بـوو بـە سـەرمایـە
بـا بـەهـاریش بـێ ئـەڵـێ: سـەرمایـە
کنگـر پـێ گـەیـی هـەر چـەنـد بـادارە
دوو مانـگ پێخـوری پیـاوی هـەژارە
کاشـکا دوومـەڵان وەک ئـەم بوایـە
خـەرجـی عالـەو هـەرزان بـەهایـە

بـــەلام دومـــەلان کـــە ئـــەڵـــێن زۆڵـــە
ڕووی ئـــاوەدانی نییـــەو لـــە چۆڵـــە

دیـــسان قـــەدری ئـــەو زۆر بـــە لامـــان
زادەی زیـــادەیـــە پـــەســـندەی زەمـــان

❀❀❀

هـۆش و کـردەوە وەک گیـانو لـەشـن
بـۆ ڕێگـوزاران دوو چـرای گـەشـن
هـۆش درەختێکـە کـردەوە بـەریـە
لـە بڕانـەوە، بـەری، بـەریـیـە
ئـازاری خـەڵـکت کـە لـە دڵایـە
لـە ئاسمـانیش بـێ پێـت لـە گلایـە
پیـاوی بـە ئـازار وەک دوومـەڵ وایـە
بایش لـە لەش دەرکـا ئێشی هـەر تیایـە
زامـی تیـغ چـارەی دیـت بـە دەوایـێ
بـریـنی زمـان سارێـشی نـایی
ئـەوی هـەیـەتیو چـاوی تێـر نابـێ
(هـل مـن مزیـد)، یـاخوا هـەر وابـێ
دەوڵـەمـەنـدی ڕژد ڕەنجـی بـە بـادە
نازانـێ مـیرات شـەڕی ئـەولادە
هـەنـدێ لـە چاوکـەو چاوگـە ئەکۆشـن
تینـوون لـە خـەودا ئـاو هـەڵـدەلووشـن
ئـەو تـۆڕەی ڕاوکـە ماسیی پـێ دەگـرێ
کـە زۆری پـڕ کـرد قولـفی ئـەپچـڕێ
لـەگـەڵ دووکـەسدا هـەڵ ناکـا ئینسان
دراوسـێی بـەدوو ژنی نافـەرمـان
سـێ چـشتیش باشـە بـۆ خۆشـی جیهـان
بـێ کـینیو وەفـاو سـووکی گـوزەران
چـوار چـشتیش بـاوە وەک درۆی نیسان
دوایی هـەر چواریان ئـەکـەونـە مـەیدان
زوهـدی ڕیـاییو خـەڵـکی تـەفـرەدان

درۆی نابەجاو زۆر خۆ هەڵکێشان
پێنج چشت بێنەجێ ئەگەر بەکەڵکی
دۆست خۆش ویستن‌و نان‌دان بە خەڵکی
دڵێکی پاک‌و زمانێکی چاک
ڕاست‌و ڕەوانی پێی دەژیت بێ باک
ئەگینە هێندە هەوڵ‌و تەقەلا
خەوو خۆراکت ناهێڵێ لەلا

❀❀❀

سـەرەتـای پاقلـە حـرەی سـەودایـە
بـەڵام ڕیواسـی مـزری لـە دوایـە
ڕاسـتە کـە پاقلـە هـۆش ئـەشـێوێنێ
ڕیواسـیش سـەودا دادەمرکێنـێ
پاقلـە ئـاوایی خـستە مـیری سـوور
مارو موور کـەوتـە نـاو گیـای شـارەزوور
دنیایـە بـەهـار بولبـول دەخـوێنی
قرناویلکـەیـشی تیـا دەقـرێنێ
خـوا لـە بـەهـاردا گـوڵ دەپـشکوێنێ
سـەری قاڵـۆنچەیـش بـە گـڵ دیـشێنێ
های چەرخی کەچ باز های تەبعی ناساز
بەهـارە گـوێ درێـژ کـەوتـە لەقـەو گـاز
هەندێ نووکە نـووک سـەر بـە تووکـەوە
هـەنـدێکیش دەچـن بـە پـیرو بووکـەوە
مـەفـسول هیـوادار کـە سـەردەکـەوێ
مـەئمـوور لـە ترسـی عـەزلی ناسـرەوێ
بـۆ میـوان کورسـی سـەرا نـەمـاوە
بـۆ بـێکـار زیکـری مـەولـەوی مـاوە
ئـەوی ئیجـارەی قورسـی لـەسـەرە
مـژدە بـێ کـوللە لـە سـەر سـەفـەر
مانـدوەتی نـەبـێ چـی پـێ دەبـڕێ
بـە ڕاسـتا نـاڕوا، ڕێـی چـەوت ئـەگـرێ
هـەیـە لـە برسـا هێـزی ئـەبـڕێ
لـەگـەڵ تێـری خـوارد سـفرە ئـەدڕێ

دوای ئــەوە کــە هــات برســیی بــوەوە
بێژنگـــێ ئـــەگـــرێ بـــە دەم ڕوەوە
پارووی بێ شەرمی زەحمەت قووت ئەچێ
ئابـڕووی عـەشـرەتێـک بـەواتـە ئـەچـێ

❀❀❀

بێ ورە ترسی کە هات بەسەرا
کونە مشکی بۆ ئەبێ بە سەرا
نازپەروەر قوڵی زوو ئەبێ جەمام
سەرما قنگی کەر ئەکا بە حەمام
خۆی شاردبوەوە لە کون و قوژین
کەری خۆی لە لا بوو بە ڕموزن
ئەوەی لە ڕاستی هەزار دلێرە
بە کەر ناوێرێ بە کورتان شێرە
وتیان تۆ خورمات ئەوێ یا مێوژ
وتی من ناوی خۆم ناوە خورمژ
کە ئاو بلق ئەکاو قوت ئەبێتەوە
زۆری پێ ناچی ئەنیشێتەوە
ئەو بلقە ئەڵێ دەولەمەند وایە
کەللەی بایکی خەڕۆیی تیایە
نازانێ دنیایش وا بێ بایەخە
ئەوی بمێنێ داڵدەو دایەخە
چاکە ڕۆژێ دێ کە دێتەوە ڕێت
بەخشندە نەبێ کێ ئەزانێ کێیت
زمانی چاکیش جێی پارە ئەگرێ
زۆر جار هەژاری پێ دائەمەزرێ
ئای زمانی بەد وای پیاوی بەدکار
زمانت بڕن دەمی گۆڕەوشار
با وجود بەدکار نازانێ ئەمرێ
بە گورزی ئاگر تێی هەڵ ئەدرێ

پیـاو لـە خزمـی پیـاو نوشوسـت نابێنـێ
گۆشـت ئـەبـاو ئێـسقان تێـک ناشـکێنێ
خـەڵـک و بێگانـە خـزم ئـەسـووتێنێ
کـە چـی ئـاو ئـەڕوا زیـخ هـەر دەمێنـێ
بـەلام بێگانــە ئــە گــەر دانــا بــێ
خۆشــە لــە ڕێــی‌دا خۆیــشی دانابــێ

❀❀❀

ئـەو ئـاوە ڕەشـەی ئـەو پێـی بایـە
زەلـزەلـە، لـە چـاو ئـەودا شـایە
وەختە لە (وەزو)یش (لاو) سـەر دەرێنێ
خـوا یـار بـێ جـەرگـی شـەڕ بسووتێنێ
بـا وجـوود ئـەگـەر بنوارێنـە حـەق
خـوا دنیـای بنیـاد نـاو بـۆ شـەڕە شـەق
ئـەگـەر زینـدەوەر نـەتـەکێتـەوە
ئـەوەی کـە دەزێ جێـی نابێتـەوە
کورسـی وەزارەت ئـەگـەر تـا سـەر بـێ
ئـەبـێ هیـوادار ڕێـی چـی لـەبـەر بـێ
کورسـی مـەبعووسـیی تـەلی تـێخـراوە
لـە پێچکـەی کورسـی وەزیـر بـەستراوە
فـس فـس پاڵـەوان وەک ڕەئـی منـە
کـە ئـەڵێ: هونـەر، هونـەری منـە

❀❀❀

هــەمیــشە چــشتی باریــک ئــەپچــڕێ
هــەودا باریــک بــێ، دیــارە بــەر نــاگرێ

ئــیللا بنیــادەم کــە بــە ئوســتووریی
دەپچــڕێ یــەعــنی لــەبــەر مــەغروریــی

ئــەوی کــە لــە خــۆی بــایی بــێ: بایــە
هــەر گیــنگڵ ئــەخــوا ئــەوی بــای تیایــە

ڕۆحــیش بایێکــە مایــەی هــەناســە
ئــەوی هــەناســەی تــەنــگ بــێ کــەساســە

خــوا ڕۆحــی هێنــدە شــیرین کــردووە
بە کەساسیش بێ خــەڵــک بــۆی مــردووە

هــەی وامــان دیــوە کــوێرەو بــێ نانــە
هێــشتا بــە هیــوای ژیــن و ســەیرانــە

خــۆ تــەماعکــاریی وا لــە پیــاو ئــەکــا
چــاوی تێــر نابــێ مــەگــەر لــە خاکــا

نــەوجــوان چاکــە بــۆ شــەڕەکوتــەک
گورگ پیر بوو، دەبێ بە مەسخەڕەی سەگ

ســوو خــۆر نــابووتی مایــەی پــێ دەبــڕێ
مــەنجــەڵ کــە بــزێ، دیــارە کــە ئــەمــرێ

حــەرام ئــاورت لــێ ئــەداتــەوە
وەک ڕەگــی گــولی هــەڵــئەداتــەوە

سەخی لە خوای ویست داوایان لێ کرد
هەر چی بۆی لوا بەخشیی دەست و برد

ڕژد، سواڵــکەر ویــستی ئــەو وتی نیمــە
وتی وەرە بــا ســواڵ کــەیــن بــە نیمــە

بۆ خواپەرستی کە هەوەسناک بێ
لە ناو خەڵکیش‌دا ئەتوانی تاک بێ
ئاگری ستەمگەر زۆر کەم ئەگرێ
ئاه! ڕشتەی ژینی زاڵم ئەبڕێ
ئەگەر دڵ لە ڕاست بێ گوناه پیس کەی
ئەبێ پەیڕەوی نەفرەی ئیبلیس کەی

❀❀❀

فەرموودەی خودا گەورەی ئەحکامە
(مـــــروا بـــــاللغو مـــــروا کرامـــــا)
ڕزگـاری لـە نـەفـس بـە دڵـی پاکـە
بەدیش ببینی هەر چاک بە، چاکە
بە زوهـدی جاهیـل ئیعتیـاد مـەکـە
بە غرووری عیلم خۆت بەرباد مەکە
ئەگەر لە عەیبی خۆت تێگەیشتی
عەیب لە خەڵک گرتن زوو بەجێی هێشتی
ئەگەر دوژمنی خۆت بە کەم بگری
بـۆ غافـڵیی خـۆت تـا زووە بگـری
کەمی خۆت مەدە بەزۆری خەڵکی
کە چاو لە دەست بی دیارە بێ کەڵکی
ئەوی لە دەست چوو خەمی بۆ مەخۆ
خـــۆت بپـــارێزە لـــە تـــەفـــرەو درۆ
ئـــازار بـــە ئـــازار دامـــەمرکێنـــە
بیـشرەنجێـی دڵـی کـەس مـەرەنجێنـە
ئەگەر تۆ دڵت بێ تەجرەبە بەست
هـەروا بزانـە مـار دەمـاری گـەسـت
هاوســێ نـادان بـێ ماڵــت زیندانــە
لــە تـەک ڕەنـدانا زینـدان سـەیرانـە
بـۆ کـەس حیـسابی بـەربـووە مـەکـە
پێت بڵێن نەزان خۆت توورە مەکە
لـەگـەڵ نـەناسـا مـەبـە بـە هـاوڕێ
ڕێـی شـەقـام بگـرە تـا ئـەتباتـە ڕێ

بە هونەری خۆت خۆت هەڵ مەکێشە
ڕەزامەندیی خەڵک بۆ تۆ لە پێشە
کە بە پشت کەری دیزا ڕابووریی
ئەبێ لە ژانی لەقەی بیووری

❀❀❀

کـە تـۆ بـەخـشیت و جنێویـان پێـدای
ئینجـا بزانـە کـە مـەردی خـودای
ئەگەر پیاو خراپ هات مەدحی کردی
ئـەوسـا بزانـە کـە تـۆ نامـەردی
کارخانەی بەشەر هەمووی رەنگ‌رەنگە
بۆیە کـوڕ لـەگـەڵ باوکـا بـە جـەنگە
خوا بیویستایە خۆش خوو خۆش سروشت
یەک قالب هەمووی وەک یەک دادەڕشت
ئـەگـەر خـوا ئـەوی بـەو نـەکوشـتایە
جـێ نـەدەمـا لـەم تـۆزە دنیایـە
بە کـەس حـەل نـەکـرا ئـەم گفتوگۆیـە
هێنـدە دەزانم بـۆ کـەیفـی خۆیـە
هیتلـەرێـک دێنـێ ئـەیکـا بـە «سـفاک»
خۆی سەیری ئەکا بێ پـەرواو بێ بـاک
ئـەم هـەمـوو خوێنـەی پـێ ئـەڕژێنـێ
پـاش چـی دەمـاری ئـەویـش دەردێنـێ
دنیـای وێـران کـرد بـە لـەقـەو گـازێ
ئەم هـەموو نازیـەیش هـەر بـەو دەنازێ
ئەڵێن هار چل شەو ئەژیی، کوا وایە؟
دە، چلـەیـشی چـوو! لـە بـرەودایـە
بـەلام تـا یـازدەی تـەمـووز ئـەمێنـێ
ئـەوسـا ئیزرائیـل گیـانی دەردێنـێ
بـزانین ئـەوسـا چـی‌تـر دەقـەومـێ
وەک خـۆی دەمێنـێ ئایـا هـیچ قـەومـێ

ڕۆژێ بایەزید هات خۆی هەلکێشا
خەرقە شڕەکەی لە شەت هەلکێشا
ئاگری دۆزەخی ئەکوژانەوە
خەلکی لە بەکتر ئەڕەوانەوە
وەلەکێ قامچیی دا لە قولەپێی
جەرگی پێی بێشاو ئازار، گەییە پێی
وتی جەهەننەم با تیژ بێ تاوی
تەڕو وشک تێکڕا بکەونە ناوی

❀❀❀

پارەو تەپارە هەردوو وەک یەک وان
ئاشكراو پەنهان جەوەندەی هەوان
بە هەوای بەرزی پیاو ئەجوولێنن
ئەوی سواریان بێ ملی ئەشكێنن
جاران گوێ زرنگەی پارەی كە دەبیست
لە دەنگی تەورات خۆشتری ئەویست
ئێستا كە نۆتەو كەللەی قەراڵە
زرنگەی نایی‌و چاو پێی خۆشحاڵە
قەراڵ هەر چەندە خۆی زیندووترە
شكڵی نۆتەكەی خۆشەویستترە
سەد نەقشی جوانی نەوجوان و ژن
نابێ بە ڕەسمی نوتێكی چڵكن
هەندێ نۆط جاران لە برەودا بوون
دەوڵەتیام نەما بە زیفۆس دەرچوون
ماڵ بۆ خواردنە نەک بۆ هەڵگرتن
بەشی كەس نەدەی ئەبن بە دوژمن
هەندێک ئەكەونە سەر ڕێی بۆلشەویک
لەگەڵ پارەدار ببن بە شەریک
ناڵێن مەحسوولی كەسی خۆیەتی
ساڵ دوازدەمانگە هاتووچۆیەتی
خوا كە بنچینەی دنیای داناوە
بەشی هەر كەسی جۆێ بە جوێ داوە
گەورەو بچووكی ئەگەر نەبوایە
ئەم كۆمەڵیە چۆن ئەهاتە كایە؟

هــەمیــشە عــەقــڵ و عــیلم لــە پێــشە
لــە هــەمــوو شــارێ نــەزان بارکێــشە

ئـەوەی کـە خـانووی لـە بـەرد ئـەتاشـی
زۆری پـێ نـەچـوو جـێ مـا لـە پاشـی

بــە قــوڵڵەی بــەرزی خــانوو مــەنــارە
بــەشــەر بــۆ مــردن دائــیم ڕێبــازە

هــەر پــیری خــانووی دائــیم ڕێبــازە
خۆشـیی تیـا نـەدی بـەداخـەوە مـرد

❀❀❀

دزی ناوماڵـــــت چـــــاری نـــــاکرێ
کلکـــی نـــەبـــڕی دەســـتت ئـــەبـــڕێ
ئـــەگـــەر پێـــت زانی وا دەڵـــێم نـــەزم
ئـەگـەر نـەتـزانیو گـوردم گـرت دزم
ئـــەو دوژمنانـــەی لـــەڕوودا دۆســـتن
بـۆ هـەل دەگـەڕێـن چاوەڕێـی پۆسـتن
هەر چی بـە مـەردی بکرێ زۆر خۆشـە
لـەگـەڵ دووڕوودا هـەڵـکردن بۆشـە
کـە تۆڵـەی خـەڵـکت بـەسـەرەوە بـێ
ئـــەبـــێ قـــەڵـــغانت بـــەبـــەرەوە بـــێ
جـوو کـە بـازاڕی کـەوتـە کـەساسـی
سـەگ دەخـەسێنێ بـە دوو عـەباسـی
کـــە دراوی خـــۆی کـــردە هـــەمانـــە
بـە هـەمـوو کـەسێک ئـەڵـێ: (هامانـە)
هەر چی تێژ ڕۆیی: زۆر زوو ئەوەستێ
(کـەڵـەمـە) دەمـی گـایی ئـەبـەستێ
دنیـــا کـــە دەورەی تاتـــاری دیـــوە
تارومـــار نابـــێ زۆر هـــاری دیـــوە
ئەوی بە مـەسنەد خـۆی لـێ نـەگـۆڕێ
دوژمـــنی هـــەوا ئـــەخاتـــە گـــۆڕێ
ئـەوی بـە حـەقـی خـۆی دەبـێ ڕازی
ناکـــەوێتـــە دەســـت حـــاکم و قـــازی
هـەنـدێک وەک تـەلی تـەنبـووره وانـە
کـــە دەســـتت پیانـــا بـــۆ تـــۆ زوبانـــە

گـوێرەکـە لـەگـەڵ لـە هـەوسـار بـەربـوو
کاتێــک زانی کــەوتــە نــاو پــەمــوو
کـە گـوێرەکـەیێـک زیانکـاریی کـرد
ئابــڕووی گاگــەلی ئاواییــەکـەی بــرد

❀❀❀

ئەگەر بە ڕاستی دۆستی یەک نەبین
هەڵکردمان نابێ پێکەوە بژین
کە تۆ بە دۆستی خۆتم نەزانی
کاتێک زانی کە تێم نەهانی
بیانووی تۆرانتوا لە دلایە
ئەڵیی بانێکەو دوو هەوای تیایە
کە زانیم دەستت کرد بە جرتو فرت
پێم بڵێی سندان ئەڵێم قوزەڵقورت
کە تۆ بە سایەی منەوە (بەگ) بیت
بۆچی وا دەکەی پێت بڵێم تۆ چیت
کە لە داوێنەی دێودا خۆتت دی
ڕۆستەمو دێوی سپی دێتە دی
خۆتدا لە قەڵبە بەرگت ئەدڕێ
توندی ڕاکێشی هەودا ئەپچڕێ
پیاو لە بەرچاوی ئەسپا وەک دێوە
بۆیە بەو بچووکیە لای ئەسپ خێوە
نە لە بەرێمە نە لە پشتێمە
بۆرەسوارم ڕۆ لە جێی گشتێمە
هەندێکمان بووینە پەپولەی زێڕین
ئەسوورێنەوە لە دەورەی پەرژین
ئەنیشینەوەو گورج هەڵدەفڕین
وەک جل بگۆڕین وا دۆست ئەگۆڕین
ئەم ساڵ ئەم شارە بوو بە گوڵستان
هاتوونە سەیران پۆلی چاومەستان

یـاخوا لـە فینـەی چـاوی بـەد دوور بـین
بـا سالـێ لـە نـاو گـەلدا ڕووسـوور بـین
خـــوا بیداو قـــەدری یـــەکتـــر بـــزانین
دەســـتی یـــەک بگـــرین لـــە ئاسمـــانین

❀❀❀

(بایەقوش) لە هەر شوێنێ بخوێنێ
یا (خێوی) ئەمرێ، یا ئەیڕووخێنێ
ئەم شارە کە وەک بەهەشت ئەنوێنێ
کە ڕەشەبای بوو، خۆشیی نامێنێ
خوا پاراستووینی لە ئاگری (هیتلەر)
یاخوا بە بێ غەم تیا بەرینەسەر
کە لە شەڕ دووریــن خودامان یارە
با هەر سەیران بێ لە (گردی یارە)
(جوولەکە) بە قین (هامان) ئەکوژن
ئێستا بۆ خوێنی (هیتلەر) نامژن؟
ئەسلی دوژمنی ئەوان (هیتلەرە)
خوێن ڕێژیی هیتلەر لە حەد بەدەرە
بەلام وا تیری خوای لێ کەوتەکار
هەر وابزانن بۆی کەوتنە هاوار
چ خوابەرداره؟ ئەم ترس و لەرزە
ئەم خوێنە گەشە لە ڕووی ئەم ئەرزە
بە زگێ برسیو بە زگی تێرین
لێمان ناگەڕێن کە خۆش ڕابوێرین
من هەرگیز بۆ خۆم ناپاڕێمەوە
وا من ڕۆییوم ناگەڕێمەوە
بەلام بە هیوام خاکی کوردستان
وەک هەڵدەگرێ بێ بە گولستان
دەستە لاوانی خوێندەوارەکان
ئەگەر تێکۆشن بە دڵ و بە گیان

نزیکـــە خاکمـــان بــێ بـــە (ئیکسیر)
هـەمـوو یـەک کـەون بە ڕاوە بـە تـەدبـیر

کە دەست لە دەست بێ، قووەت لە خوایە
هـیچ شوبهەت نـەبێ کـە ئـەمـە وایـە

❀❀❀

ئـەم دارو بـەردەو ئـەم شـاخە بـەرزە
خـوا دایـڕەشـتووە، لـەنگـەری ئـەرزە
بۆیـە شـاخی زۆر لـەم خاکـە دایـە
زەمینـەکـەمـان جنیـشی تیایـە
ئـەمـەنـدە سـەختـە نابـێ بـە ڕێگـا
خـوا بۆیـە هێنـدە بـەفـری تـێ ئـەکـا
بەرەودوا ئەمساڵ خەڵک دێن لەو خوارە
داری بـەرداره جێـی سـایەدارە
ڕۆژێ دارتاشـێک چوویـووە سـەفـەر
گـەییـە کانییـەک سـێبەری لـە سـەر
لێـی حـەسـایەوە، سـەری هـەڵـبڕی
لقـی داری دی بـە مـشار بـڕیی
دار هاتـە زوبـان وتی دنیایـە
بۆیـە بـەدکـاری وەکـوو تـۆی تیایـە
تـا ئـەو کـەسـانەی کـە دار ئـەنێـژن
قـەدریـان دەرکـەوێ، چاکـەیـان بێـژن
دەشـتی شـۆرەزار هیچـی لـێ نـاڕوێ
لێـرە لـە سـەر بـەرد دارو گیـا ئـەڕوێ
کێـو نموونـەیـە بـۆ حاڵـی بـە شـەر
چـەنـد ماندوو ئـەبی تـا ئـەگـەیتـە سـەر
لـەگـەڵ سـەرکـەوتی ئینجـا بـە ناچـار
ملـی ڕێ دەگـری یـەڵـلا سـەرەوخـوار
(اکملـت لکـم دیـنکم) کـە هـات
(یـار)ی غـار گریـا، ئـاو بـە چاویـا هـات

فـەرمـووی پێغـەمبـەر تـەشـریفی ئـەڕوا
عــادەتــە کــەمــاڵ زەواڵــی لــەدوا
زینـدەگـیو بـرەو بـۆ کـێ سـەرئـەگـرێ
هەر چی هات ئەڕوا، هەرچی (زا) ئەمرێ

❀❀❀

ئــەگــەر لــە نــوێژدا ڕیــا بنــوێنی
خـۆتو خـەڵـکو خـوا ئـەخـەڵـەتێنی
هەندێ کە (زیافەت) بە سەلەم ئەدەن
چـاوەڕێـی هــەلـن تۆلـەیێـک بـدەن
هــەنـدێ کـە میـوان نانیکیـان ئـەخـوا
ئـەبـێ (موسـیهلی) بـۆ بـێ دوابـە دوا
پیـاوێ بــە پیاوێـک ئـەڵێ بـە تانـە
دوێنـێ خوشـکەکـەت چۆتـە (کارخانـە)
ئەڵێ چۆن؟ بـە ڕاسـت ئـەمـە دیتـەدی
ئـەڵـێ ژنـەکـەم بـە چـاوی خـۆی دی
قـەدری مانـگ نیـە تـا نـەگاتـە شـەو
گـەرمـا ئـاوی سـارد ئـەخاتـە بـرەو
بــەنیــادەم زادەی (قــەتــرە مــەنی)یــە
کە کەوتـە ڕووی کـار (هـەزار مـەنی)یـە
بـە بایێـک هـەمـوو عـەیـشی بـەبایـە
کـە کـەوتیـشە ئـاو وا لـە خاکایـە
ئـەوی ئـەزانی بـۆت ناچێتـە خـاک
مێـردی ژن نـەیـا، بیخـۆ بـە بـێ بـاک
کـوڕت جاهیـل بـێ ڕەنجـت بـە بـادە
مـیرات (مـیرۆبی) شـەڕی ئـەولادە
بـە ڕەنجی شـانی خـۆت بـژی بـەسـتە
پـارەی مـیراتی وەک چـڵکی دەسـتە
قومـار لـە هـەمـوو فیعلـێ بـەدتـرە
(مـەحبووبـە) و (شـەراب) بـەلـەزەتتـرە

کـــە بیبـــەیتـــەوە قـــەدری نـــازانی
لـــەگـــەڵ دۆڕانـــدت دڵ پـــڕ لـــە ژانی

ئـەم پـەنـدە خـەرجـی پیـاوی فـەقـیرە
دەوڵـەمـەنـد لـە کـوێ ئـەمـەی لـە بـیرە

❀❀❀

مریشک ئەچێتە جێیە چینەی بێ
ناچێتە جێیە کەوا چی نەبێ
ماڵ لێی نەبەخشی کەمتر بەرئەگرێ
مێو کە نەیبڕی کەمتر بەر ئەگرێ
ئاو بەری گیرا پەنگ ئەخواتەوە
ڕایی بێ ڕێبوار لێی ئەخواتەوە
ئەوەی بە پارە لە خۆی بایی بێ
بایی‌یە هەر چەند ملیۆن بایی بێ
زوبان چاک زۆر کەم قۆرتی دێتەبەر
زوبانە کە (سەر) ئەخاتە خەتەر
کەڵەشێر تا کوڵ بدا بە گیرە
فێتە هەوێنی نۆ قازان شیرە
سۆفیی حەرامخۆر وەک کەڵەشێرە
بانگت بۆ ئەداو بە پیسیش فێرە
هێستر کە دایکی لە کەر بەرئەگرێ
ڕنەکی ئەکەی گازت لێ ئەگری
بە هێستریان گوت باوکی تۆ کێیە
وتی رەسەنی دایکم پێیە
خۆزگە ئەوکەسەی بە (زۆڵ) دەرئەچوو
ئەویش وەک هێستر بەری نەئەبوو
پیاوی ساف دەروون کە لە (شێرە) ئەچێ
بە گڕێ ئاگر لە پڕ هەڵدەچێ
ئاوی خوڕ هەرچەند کە ئەترسێنێ
هەر ئاوی مەندە پیاو ئەخنکێنێ

ئـاوو پیـا مـەنـدرو مـۆن بـێ بترسـە
هـەر چیـت دی نـاوی بـاوی بپرسـە

ئەو ژنەی کە مێرد لای نەنگەویست بـوو
شەوێ دزی دی، مێرد خۆشەویست بـوو

❀❀❀

ئەو کەسەی کە لووت لە دۆست هەڵدەکا
بێگانـــە چـــۆنی بـــاوەڕ پـــێ دەکـــا
ئـــەوانـــەی بـــەدی ئـــەهێنـــەدی
ئایـــا ئـــە چاکـــە بـــەدی چیـــان دی
کـەری دێـز مـەئـێ جـۆی، بـۆ نـەپێـوی
تـــۆپیتی ئـــەوی‌و زیـــانی خێـــوی
دەستەیێـک سـواری گـەمێـک بووبـوون
بەرێـی دەربادا بـۆ (مەککـە) دەرچوون
بە ئێکیان شەڕی لـە کـەڵ (قـەپتان) کـرد
حستیانە سـەربان لـە زۆرریـان دەرکـرد
لـە ئـەهنـی (رواپـور) بووبـوو بـە درژمـن
ئەی گـوت نوقـوم بێ (قیریـسیا) لـە مـن
(هیتلـەر) چـووە سـەر قـەبـری (نـاپلیۆن)
وتی: نـاوداری ئـەتـریخ چـۆنی، چـۆن
ناڵـەیەک لـە خـاک هـات بـە حـەزینی
وتی: وا تـۆیش دیـی بـۆ حـۆت ئـەیبینی
لـە دانـی ئینگلیـز مـن هاتمـە گـۆڕێ
ئیـستا چـۆن بـە تـۆ دونیـا ئـەگـۆڕێ

❀❀❀

ئەوکەسەی کە سەنگ لە خەڵک ئەگۆڕێ
سینگی نایە گۆڕ، سەنگی ئەگۆڕێ
تەرازووی ئێرەت ئەگەر سەرنەکا
تەرازووی ئەولات سەرت دەرئەکا
نرخمان گرانە و (حوقەمان) سووکە
ئەپارێنەوە لای (مەرنەمووکە)
مارو دووپشکی دونیا بەزەبرن
بۆ پیاوی زۆردار هاودەمی قەبرن
بەڵام فایدەی چی؟ ئەمانە بۆشە
ئینسان زۆردارە زوڵمی لا خۆشە
ئینسان لە (نیسیان) دروست کراوە
بیری ناو بیری لە بیر نەماوە
ئەگەر وایش نەبێ هەموو بە عیبرەت
تەرکی دونیا کەن بکەونە عوزلەت
هەموو دەبینە فریشتەی تەنیا
هیچ کەس نامێنێ رووبکاتە دونیا
(هیتلەر) بۆ دونیا، دونیای ویران کرد
بە شەڕ ملیۆنێ خەڵکی لە ناوبرد
نایەتە عەقڵی کە ئەویش ئەمرێ
وەک (جەنگیز) ناوی بە خوێنرێژ ئەبرێ
وا بڵێن (هیتلەر) بۆ خۆی هار بووە
نازانم خەڵکی بۆچی لەدووە؟
بە سەنعەت ئاو و هەوا رام ئەکەن
بە وەحشەت دونیا بێ ئارام ئەکەن

ئـەمـەنـدە بـە جـۆش بـۆ شـایی نـاچن
نەمامی عـومری خـەڵـک هـەڵـدەپاچن
ئـەوانـەی کـەوا بـۆ شـەڕ دەبـرین
بێ گـومـان خۆشـیان تیـادا دەکـوژرین
فـەرمـوودەی خوایـەو کـردەوەی یـەزدان
(لـولا دفـع الـه) هاتۆتـە مـەیـدان

❀❀❀

نالـەی شـەو نالـی نالـدار ئـەشـکێنێ
زولـمی ڕۆژ مالـی مالـدار ئـەڕمێنێ
هـەناسـەو زۆردار بـەفـرو هـەتـاوە
بـا وجـوود ئێـستا بـاوەڕ نـەمـاوە
دەسـتای دز بـڕین بـاو بـوو تـا دوێنێ
ئێـستا دەسـتی دز گـورز ئـەوەشێنێ
خـۆ بـابی بـابی نـەمـا بـەم شـارە
کـە چـی دەبیـنم کـەر سـواری سـوارە
کـەرەکـەی عـوزێر تـەنهـا دەزەڕێ
کـەرەشـێخ زۆر جـار لـە ژن دەپـەڕێ
جـاران ڕێی بـەغـدا ئـەمـەنـە دوور بـوو
مەسەلی چوونی بـەغـدا مـەشـهوورە بـوو
ئێـستا کـە (تـەرەن) ڕێـی کرایـەوە
ئـەو مـەسـەلـەیـە وەر گـەڕایـەوە
خورمـای کوردکـوژە نـاوی گـۆڕاوە
بـەو ناوبردنـەیـش بـاوی نـەمـاوە
ئـەوەتی پـردی زنجـیر نـەمـاوە
دیجلـە بـەهـاران شـێتێ تـەواوە
هـەر بـەو شـێتییە کـە کـەف دەچێنێ
ئـەترسـم ڕوژێ بمانخنکێنێ
خورمـاو پرتـەقـاڵ لـە بـەغـداوە دێ
لێـرەوە تـرێو هـەرمێـی بـۆ دەچـێ
هـەردوولا بـۆ یـەک دیـاری دەنێـرین
بۆیـە بـە خۆشـی ڕادەبـوێرین

ناچارین هیچمان بێ یەک هەڵناکەین
لەگەڵ یەک پاک بین هەر، ڕوو لە چاکەین

دوو دەست یەک کەون هێزیان پێکبێنن
ڕەگی درەختیش لە بن دەردێنن

❀❀❀

زۆردار کــە لێکــەوت بایــەزیدێکــە
بــای رێکــەوت بیبــا یــا یــەزیدێکــە
(ان الانــــسان لیطغـــــی) دیـــــارە
کــردەوەی خــواری بــەنــدەی بــێ عــارە
(هیتلــەر) بــە غــروور هاتۆتــە مــەیــدان
(انــا ربکــم) ئــەڵــێ بــە جیهــان
بــەڵام ئــەو تــەونــەی گرتوویــەتــە دار
نایتــەنــێ بــۆ کــەس دەســتی ڕۆژگــار
ئــەوکــەســەی کــەوا زۆر بــەرز ئــەفــڕی
کــە کــەوتــە خــوارێ هێلکــی ئــەبــڕێ
لــــەوڕوژەوە خـــوا دونیـــای دانــــاوە
هــەمــووی بــە جــارێ بــە کــەس نــەداوە
ئـــەو دەوڵـــەتانـــەی دڵ برینـــدارن
کــێ دەڵــێ لــەگــەڵ قاتــڵدا یــارن
بــرینی ناحــەق قــەتماغــەیــش بێنــێ
بیرناچێتـــــەوە، ئێــــشی دەمێنـــــێ
دونیـــا شـــێواوەو پـــشتمان نـــەوییـــە
ســـابزانین خواســـتی خـــودا بـــە چییـــە
دەســت بــە کــڵاوی خۆمانــا بگــرین
بـــۆ خـــوێن ڕشـــتنی نـــاڕەوا بگـــرین
ئێمــە شــەڕکــەر نــین هیچمــان لــێ نایــە
بـــە فـــێڵ گـــرانی دێنێتـــە کایـــە
(ڕازیانــە) لــە بــەر دەرگامــان بــارە
کــە چــی زگ‌ێشە کــەوتــەئــەم شــارە
کـــاری نـــاڕەوا تـــا ســـەر نامێنـــێ
خــوا حــەقــی (بزنی بــێ شــاخ) ئــەسێنێ

❀❀❀

گلێنـــەی چـــاوت بکـــە بـــە وێنـــە
عالـــەم ببینـــە، هـــیچ خـــۆت مـــەبینـــە
کە بە خودبینی خۆت لـە خۆت گۆڕێ
زوو لە خۆت ئـەگـەی شایستەی گـۆڕی
بـە زەردەخـەنـە کـە کـەوتیـە ڕەخنـە
بـۆ دیـواری قـەدر ئـەبـێ بـە ڕەخنـە
تـازەپیاکـەوتـوو کـە قـەرزت باتـێ
ئـەیداتـەوە ڕووت لـە دوای سـەعاتـێ
بـەلام پیـاوی کـۆن خزمـەتـت بکـا
ئـەیـەوێ نـە خـۆت نـە کـەس تـێ بگـا
لـە پاشملـەی خـەلـک بـەوڕەنگـە بـدوو
شـەرمـەزار نـەبی کـە کـەوتیتـە ڕوو
کە چاکە ئەکەی مەیلێ لە لای کەس
بۆ زەوقی خۆت بێو خوا بیزانێو بەس
کـەسـی هیـوادار نائومێـد مـەکـە
خێرت ئـەنووسێ بـە قـەد ڕێی مـەککـە
دلـی هیـوادار بـشکێ (قـەزایـە)
نـوێژ (قـەزای) هـەیـە ئـەو بـێ (قـەزایـە)
هـەزار دۆسـت بـێ هێـشتا هـەر کـەمـە
تـەنهـا دوژمنـێ سـەرمایـەی غـەمـە
ئامۆژگاری بێ کەم ماڵ سووک مەگرە
پێغـەمـەر فـەرمـووی فـەقـیری فـەخـرە
گریـان لـە سـەر خـۆ خـەم ئـەڕەوێنـێ
هـەنـدێ پێکـەنین دڵ تێک هـەلـدێنێ

دەوڵەمەند و پیر حرسیان زیاد ئەبێ
حەریسیش دیارە کە ناشاد ئەبێ

(هیتلەر) ناشادە کەوا حەریسە
شەڕە گەڕەک کەر بەشی هەر لیسە

❀❀❀

ڕەنج پەيژەيەكە پيا سەرئەكەوى
كە دەستت بەردا بێ سەر ئەكەوى
بە كردەوكۆشى تێكۆشە وەك شێر
دەستى ماندوو لە سەر سكى تێر
تەمەڵ كە وتى: وا هەمە ئەيخۆم
لە دوايا ئەڵێ ئاى چيم كرد بە خۆم!!
كە تۆ بە نانو بەرگى كەس نەبى
ئەچيتە ريزى يارانى (نەبى)
دەست پان كەيتەوە لە پێ ئەكەوى
كە لە پێ كەوتى، ئەكەويە نەوى
كەم بخۆى لەشت بێ عيللەت ئەبێ
كەم بڵێ سەرت سەلامەت ئەبێ
چاوت لە نانى ديوانى نەبێ
تێرى لێى ناخوا بە ئەرخە نەبێ
كەوتووينە دەورێ دەورەى ڕياسەت
بە مەهارەتە، نەك بە كياسەت
خوێندەوار بۆيە ناخەنە قەڵەم
خۆى بە خوێندەوار ئەداتە قەڵەم
نازانێ ئەوى بە عيلم ئەنازێ
هەڵكرديديته سەر نان و پيازێ
ڕاستە هەموو چشت بە دەست خودايە
ئەوى (تەشەبوس) نەكا لە دوايە
چونكو خوا نايى بێ بە كوێخاى تۆ
تا خۆت نەيژەنى ماست نابێ بە دۆ
(ليس للنسان الا ما سعى)
لە پێشدا سەعى، لە پاشا دوعا

❀❀❀

ئــەزانی بــۆچی ئــەم ڕۆژە جوانـــە؟
شــەو ئــاوا دەبـــێ؛ لیمــان پــەنهانــە
لــە بــەر ئــەوەیــە قــەدری بــزانین
لێی وەڕست نەبین، سووک تێی نەڕوانین
لــەگــەڵ ئــەوەدا لــەلایــان وایــە
کـــە ئـــەم دونیایـــە بـــە ڕۆژ ئاوایـــە
کە چی هاوینـان خـەڵـک لێـی بێـزارە
پیـاوی نازپـەروەڕ لێـی بـەهـاوارە
پەنـدە بـۆ ئـەوەی زۆر لـە پـێش چـاوە
ئەگەر ڕۆژیش بێ، خەڵـک لێی بێزراوە
عـەشـقیش کـە شـێتێ دێنێ بـە سـەردا
شـووری مانیعـەی وەسـڵە لـە بـەردا
کـە ئاشـقەوماشـقە زوو بـەیـەگ بگـەن
زۆری پێ ناچێ پشت لـە یـەک ئـەکـەن
ئێـستا وێزێتـە هینـدی تـێ نـاچی
کچ لـەگـەڵ کـوڕە، پـرچ هـەڵـدەپـاچی
بۆیـە هـیچ کـوڕێ بـۆ کـچ شـێت نابـێ
پێکـەوەن لـە سـەر نـانو کـەبابـێ
جاران کوڕ ئەیگـوت: جـەرگـم کـەبابـە
ئێـستا خـەنیمـی نـانو کـەبابـە
ئای بۆ دەورەی کۆن، دنیا چەنـد خـۆش بـوو
کوڕ بە عەشقی کچ مەست و سەرخۆش بـوو
بـە لۆیـە بـەرگو نـانو ئـاوێ
شـا بـوو بـە عـەشـقی سـەربـەدراوێ

ئەگەر تۆ خوای خۆت بناسی بە دڵ
هەموو مەرامت بۆ ئەبێ حاسڵ
خۆشەویستی خوا خەم ئەڕەوێنێ
کە خوات بوو کارت بە کەس نامێنێ

❀❀❀

دنیــا کــەوتۆتــە خــەم و دڵــتەنگــی
هاتووە بەیەکدا وەکوو مووی زەنگی
دیــسان مــووی زەنگــی ئاڵــۆزایەوە
(قـەڕاڵـی حـەبـەش) کـەوتـە کایـەوە
دەعــــوای بــــەرانی ڕەش و ســــپیە
بــزانین خواســتی خــودا بــە چییــە؟
چەنـد خۆشـە ئینسان لـە جێێکی بەرز
سـەیری دنیـا کـا بـە بـێ تـرس و لـەرز
(هیتلـەر) یـەکانـەی بـە لـەسـەی شـەڕە
لــەگــەڵ بــەشــەردا بــە داواو گــەڕە
(ماتاکـساس) ئـەمرێ ئـەو هـەر زینـدووە
بـاوکم بـە خـوا، خـوا ئـەمری کـردووە
مادەی کەرو گای (کفر ئەحمەد) حەقە
وەرە لــە داخــا مــەمــرەو مــەتــەقــە
بـە حیـساب ئـەمرۆ پـشکۆ ئـەکـەوێ
تــۆفی چلوولــەی چلــە ئــەڕوێ
خۆزگە ئەمساڵیش لە کەناری (زەڵم)
لە ناو نێرگسدا ڕائەکشام وەک (بەڵم)
کـە ناچـەی پـۆڕو هـاژەی بـەفـراوان
دەنگــی ئــەدایــە بــەنــدی دووئــاوان
ساتێ لە ڕادیۆی شۆڕش دوور ئەبووم
ڕادیـۆم لـێ بـووە بـە ئـاوازەی (بـووم)
جـاران (جوولـەکـە) خـومی ئـەشـێوا
بــەدرۆ پیاویــان ئــەکــرد بــە کێــوا

ئێـــــستا كارخانـــــەی درۆ ڕادیۆیـــــە
هیچ كـەس نازانـێ كـە ڕاسـت لـە كویـە
تـەبعـی زەمانـەیـش هـیـچ ڕاسـتی نـاوێ
پیـاوی ڕاسـت ئـەخـەن بـە بـەنـدوباوێ

❀❀❀

دەڵەک کە پێستی کەولی شاهانە
ناوی بە (تسن) لە ناو ناوانە
نادر هەڵکەوتوو، بە ڕەگەز نییە
مریشکیش ڕەشەو هێلکەی سپییە
(فزونی لشکر نیاید بە کار)
چین و ئیتالیا کەوتوونە هاوار
ئیتالیا لنگی دایەو تێ شکا
(غاریبالدی) بۆ وا ئابڕووی تکا؟
ئەمە پاداشی بێ وەفاییە
دۆم بە سەروپێ لە خۆ باییە
ئەمانە هەموو بە خواستی خوایە
کێ ئەیگوت (یۆنان) زوور (ئیتالیا)یە؟
هەر چی بەرز فڕی کە کەوتە خواری
سەرو گوێلاکی ئەشکێ بە جارێ
لەشکری ئینگلیز گەییە (بەنغازی)
وەک شایی کەران کەوتنە ڕمبازی
من شەرم ناوێ با هەر شایی بێ
پلاو خواردنمان با خۆڕایی بێ
سەلکێ چەوەندەر گەییە پێنج ئانە
هێشتا پێم ئەڵێن بیکڕە هەرزانە
ئەوی کە ئەیخوا بە بادی هەوا
بەندو باویشم ئەخاتە دوا
گونای ئەو نییە دنیاکە وایە
ڕیایی ڕوتبەو خاوەن کەوایە

هـەر چـی دە بـینی کوشـتەی کورسـییە
ئـەوی خـەڕۆیـە بـە خـۆی برسـییە
(گـا) لـە سـەر پـشتی (ماسـی) وەسـتاوە
بـە کـوردی تـرە کـەڵـەکـی نـاوە

❀❀❀

کار کە بە زانست بۆت نەچێتەسەر
بە هەرە مەڕۆ، ڕاست بیدەرەبەر
بەردێ کە نەزان بیخاتە ناو ئاو
دەرنایێ بە سەد عاقڵی بە ناو
شووشە کە لە بەرد دروست ئەکرێ
خۆی گۆڕی بەرگەی بەردێ ناگرێ
چێشتی (ئەنگیناز) لە شاران باوە
لێرە کەس نایخوا (کەرتەشی) ناوە
خوا کار بە عاقڵ بۆیە ناسپێرێ
ئیش بە هونەری خۆی ئەژمێرێ
یەکێ خەریکی (سکە) لێدانە
کیمیاگەرەو موحتاجی نانە
یەکێ خزمێکی لە دووری ئەمرێ
لە پڕ دەوڵەتو خەزنەی پێ ئەبڕێ
یەکێ (تەحسیلی عای) ئەبینێ
بۆ مدیرییێک دۆش دائەمێنێ
کە چی لەولاوە نەخوێندەوارێ
بوو بە قایمقام چوونە لای جارێ
وتیان: چیت زیادە لە پوورە ئایشێ
وتی: حەوا! خۆ ئەو قەندە ناکێشێ!!
خوا شیرینیوای بە پارە داوە
پارەدار خەڵکی ئەڕوا بەدواوە
ئاڵتوون کە ناوی بە زەڕ ئەبرێ
ناوی (زەڕ) دینی، کەر بۆت ئەزەڕێ
ئەمانە هەموو فلسێ نایێنێ
پارەی پارەدار چەنە ئێشێنێ

❀❀❀

پیاوی پیر تا بێت گوڕی کەم ئەبێ
داری وشک گڕی وەکوو شەم ئەبێ
ئاوو پیاو مەند مۆن بن، بترسە
سەگی نەهێنگر، ڕامەگرە خرسە
هەندێ ڕووبەڕوو زوبانیان چەورە
کەوتە پاشملە دەم دەمە تەورە
پیاوی دەمهەراش کە لە بەرەوەن
شێری ماڵەوە، ڕێوی دەرەوەن
هەندێ بە هیوان کە هونەر باو بێ
بڵێ کێ دیویە؟ زستان هەتاو بێ
زەمانی مەعدی خەیاڵی خاوە
دنیا بە کلکی (گا) ڕاوەستاوە
زەمانی مەهدی خەیاڵی خاوە
تا دەست بە کلکی (گا) ڕاوەستاوە
تا دەست بە کلکی ئەو (گایە) نەگری
ئەگەر شێریش بی لە برسا ئەمری
مانگا بە دزی (کەڵ یەگرت) جاران
ئێستا (کەڵەگا) ئێنن لە شاران
بە (تلی لی‌لی) مانگای بۆ دەبەن
ئەم بێشەرمیە تازە کەوتە بەین
خۆ ئەشیزانین کە نایبەینە گۆڕ
نایخۆین بۆ ئەوە کە زۆرتر بێ زۆر
ئەم پەندە کە لە پێش چاوە
لە ڕاستی هەندێ وەک بەندوباوە

(سەعدی) وتوویە کە بە خوا بەندی
دەرویشی خۆشە، نەک دەوڵەمەندی
لەگەڵ ئەوەیشدا دەوڵەت شیرینە
ئێمە وەک (مێش)و دنیا (هەنگوینە)

❀❀❀

پیاو تێر بێو چاو تێر مەندەو بێوەیە
برسێتی ڕەگی هاریی پێوەیە
چۆن یەکێ بخواو یەکێ بڕوانێ
برسی یەخەی تێر ئەگرێ بۆ نانی
پیاوی تێر ئاگای لە برسی نییە
بە ماڵ ئەخورێ هیچ ترسی نییە
ناوی خۆی نابوو خادیمی وڵات
کە هات بێتەبەر بۆ خۆی تێ ڕۆهات
درۆ، شیعرێکی پیاوی گۆبەندە
تا موبالەغەی تیا بێ پەسەندە
لەبەر ئەوەیە هەموو شاعیرین
کە لە درۆدا هێندە ماهیرین
ئەم (ڕاست و چەپەی) کە ئێستا باوە
خۆزگە ئەمزانی کێ ناوی ناوە؟
دەستی ڕاست بەشی چێشت پێ خواردنە!
دەستی چەپ پێشەی تارات گرتنە!!
ئێستا (چەپ) (ڕاستی) خستۆتە گۆڕێ
ئەشێ وەزیفەی دەستیش بگۆڕێ
ڕەحمەت لە گۆڕی (پیروەیسی خلک)
ئەڵێ: (مێ) (نێرە)و نێر مێنگەی شلک
ئەگەر ژێر کەوتەو، ئەگەر هارییە
ئەم کارەساتە لە بێکارییە
پیاو بێ (سەرمایە)، کوشتەی سەرمایە
(با) لەو کونەوە تا بێ سەرمایە

❀❀❀

لە شەڕی بەدکار پشت بە خوا بەستە
ئەوە مەبەستە، مەترسە، بەستە
هەر چەند گفتوگۆت بێ سەروپا بێ
کەس لێت ناگرێ کە دڵت پا بێ
دڵ پیس بە ئامشۆ (کە دەر) ئەبەستێ
هیچ دەربەست نیە کە دەر ئەبەستێ
بە ئیملای کۆنە (سڕ) و (سەڕ) بران
(سڕ) و (سەر) هەردوو پێکەوە بران
دەستت ببەستێ، دەستت ئەبەستی
بڵندی نەکەی ئەکەویە پەستی
لە ئێران جاران نەمام نەمام بوو
ئێستا سەربەرزیی نەمام تەمام بوو
لە داوی خوداو دەوڵەمەند گەڕێ
وشکو تەڕ جووتو ئاشی ئەگەڕێ
هەور گرماندی ترسنۆک تۆقی
وتم ئۆخەی وا قارچک هەڵتۆقی
بە توانج ئەڵێن دوومەلان زۆڵە
خۆ ئەوی (زۆلە) خەلات لە کۆلە
زستان سەرمای خۆی وەرگەڕایەوە
ڕێوییش پێستی خۆی وەرگێڕایەوە
چەشنە(ڕێوییێک) هاتۆتە کایە
ڕێوی (قەمچووغە) پێستی پڕ (کایە)
توولەماریوا ڕووی کردە (کابە
ماری شێخ هومەر، سەگی ئەسحابە

❀❀❀

بـــا، مـــێخ ســـندانی فـــڕێدایـــە دەر
پـــێچو کلوویـــان ئـــەهاویـــشتە بـــەر
قەساب خۆی دەرکرد بە جوابێکی سارد
کە چی مووی ڕیشی بە ناونیشان نارد
تفی لـە ڕووی کـرد، پێی‌وت (کـەرەتـە)
وتی: قـــەیناکـــا، بـــاران ڕەحمـــەتـــە
کاسە کە چەور بوو ئاو ناگرێتە خۆی
گاجووت تێ ناگاب بلوێژ لێدەی بۆی
دار بـــە پـــوازی خـــۆی ئـــەقـــەڵێـــشێ
گوڵـی دۆسـت زیـاتر لـە بـەرد ئـەیێشێ
ئـــەگـــەر ئـــەتـــەوێ ئـــازادەســـەر بی
ئەبێ (بەشەددە) و (بێ شـەددە) کـەڕ بێ
(پواســـون داویـــل) پیـــشەی شـــاعیرە
کـــە چـــی زۆر جاهیـــل تیایـــا مـــاهیرە
ئێمـــە بـــە (مـــازوان تێکـــشان) پـــەستین
بە هیوای ئەوەین (بـەسیچکان) هـەستین
(شـکر) و (شـرک) هـەردوو لـە قاڵـبێکن
کە چی بە مەعنا چـەنـد دوور لـە یـەکن
شیعرو شەرع‌و عـەرش کـەرەستەیـەکـە
شـیر لـەم دووانـە هـەڵـبەسـتەیـەکـە
هـــەر چیـــت ئـــەدەنـــێ نـــاوی کـــەرەمـــە
تـــەنهـــا جنێـــوە منـــەتی کـــەمـــە
کـــە مردیـــت هیچـــت لـــەگـــەڵا نایـــە
گوتـــاە هـــاودەمتـــە، ئـــەو بـــەوەفایـــە

❀❀❀

هونەر ئەوەتە شەخست خۆش بوێ
بو نانە (دونان) ڕەدوو ئەکەوێ
خۆهەڵکێشانە بە کردەوەی حیز
چاولێکەریە پێی دەڵێن خەرمیز
ئەمڕۆ پێت دەڵێن لە دەورت گەڕێم
پێت هەڵخلیسکا ئەڵێن لادە لێم
من پیاوی وەهام دیوەو بیستووە
لە تەنگانەدا دۆستی ویستووە
جاران ئەیانگوت کە نەخوێندەوار
لێکنادات‌ەوە ئازایەو بەکار
ئێستا خوێندەوار ئازاو جەسوورە
بە هۆی ئەوەو میللەت ڕووسوورە
لە قوبەی بەرزی سەر ولاتەوە
کردەی مەردیە دەنگ دەداتەوە
ئەو کەسەی کەسەو بەفریا ڕەسە
کەسیش نەزانێ زەوقێکە بەسە
بەدخوویش خەیاڵی داوەتە زیان
ئەڵێ (غرقش کن ما هم در میان)
دەستی بۆ کەڵکی خەڵک درێژ نەبێ
یاخوا برینی قەت سارێژ نەبێ
ئەگەر پێش ئەوەی کە دەچێتە خاک
خاک بێ ئەبێتە مەردێکی بێ باک

❀❀❀

ئەو بێ دەستندەی کە ماڵ نەبەخشێ
کەماڵی کەمە، زوو پێی ئەلەخشێ
بە ماڵ دڵ خۆش کە لە ڕێی خودادا
(مێو) تا نەیبڕی بەری زۆر نادا
بە ماڵدڵ خۆش کە، نەک بە ماڵ دڵخۆش
مەچۆرە (کەعبە)، بچۆ سەر نەخۆش
دانا وتوویە: ماڵ چڵکی دەستە
بە ناوی چاکیت پشت بەستە، بەستە
ئەو کەسەی بەسەر نەفسیا زاڵە
بۆ دێوی نەفسی ڕۆستەمی زاڵە
دەولەت بە دڵی خۆشەوە خۆشە
ئەگینە بارت قورس ئەکا بۆشە
حوشتر لە ڕەنجا بۆیە ناسرەوێ
بەو زل خۆرتییە دوای (کەڕ) ئەکەوێ
دەلاڵ سەندووقی ئەفرۆشت لە بازاڕ
بە هەراج هەراج بۆی کەوتبوە جاڕ
ئەیگوت: ناوی ئەم سەندووقە جوانە
بیکڕی ونەیکڕی هەر پەشیمانە
ئەوە مەرامی ژنو منداڵە
بوونو نەبوونی عەیشی پێ تاڵە
بێ ژنو ماڵیو دوژمنی شەیتان
حەزرەتی عیسای بردە ئاسمان

❀❀❀

کـــار تـــا نـــەشـــێوێ ناگاتـــە ســـامان
(کـــەوا) نـــەیکێـــشی ناگاتـــە دامـــان
نـــەجوولـــێیتەوە خـــوێن نایـــەتـــە لـــەش
تـــەقـــەلـــلا نـــەدەی نادریتـــێ بـــەش
(ضـــربالمثـــل)ە بـــە زوبـــانی ئێـــران
مـــەپرســـە و لێـــدە لـــە تیپـــی ڕەنـــدان
(غـەواس) کـە ترسـی مـەرگـی بێتـە بـەر
ناچێتـــە دەریـــاو ناگاتـــە گـــەوهـــەر
هـەر چـی دێتـە پێش حـوکمی قـەدەرە
لە ڕاستی قـەدەرخـەڵـک بێ (بـەسـەرە)
مـەنیـشە بـە هـۆی چـۆن و چـەنـدەوە
بـــاز لـــە لـــوارا دێتـــە بـــەنـــدەوە
جـاران بـۆ مـەسـنەد بازیـان هـەڵـئەدا
زۆر جـار ئـەکـەوتـە سـەر پیـاوی گـەدا
ئێستا ئـەو کـەسـەی قودرەت ئـەنوێنێ
بـە هـەڵـمەت بـەختـی دوژمـن ئـەنوێنێ
هـەنـدێ لـە نـادر بـۆی هـەڵـدەکـەوێ
بـە پـاش قـول دێـوی زوو بـۆ دەکـەوێ
خوا فەرمووی هەندێ چشت ئەکەرهێنی
دوایێـــدەیبیـــنی کـــە خێـــر دەبـــینی

❀❀❀

هونەر ئەوەیە بەدت خۆش بوێ
خۆشەویستی چاک بەر تۆ ناکەوێ
خوا چاوی بەدبین کوێرکا بە تەواو
هونەری کەسی نایەتە بەرچاو
تا لە دنیادای موحتاجی ماڵی
بێ ماڵ لای عەوام، وەک بێ کەماڵی
بیشزانی پاش خۆت دوژمنت ئەیبا
تۆ کۆی کەرەوە ماڵ مەدە بە با
بەلام ستەمە ماڵ لەگەڵ کەماڵ
تۆ مەکەوەرە دووی ئەمری مەحاڵ
ئەگەر ئەتەوێ کە دەولەمەند بی
ئەبێ بە کردە عەوام پەسەند بی
خوا نەوعێ دەولەت ئەدا بە نادان
سەد پیاوی نادان تیا دەبێ حەیران
بۆ هەندێ کەرەم ئەبێ بە دۆستی
هەندێ بە پاروو دەمی ئەبەستی
ئەگەر بە کەرەم دڵیش ڕانەگری
وامەکە خەڵکی لە قسەت بگری
خەڵکی لە قسەی ڕەقت سەخڵەتە
گەر زوبان بێڵێ سەرتا ڕەحەتە
هەموو کەسێ خۆی بە پیاو ئەزانێ
خەڵکی مەشکێنە بۆ پارووە نانێ

❀❀❀

(گولـەبـەڕۆژە) مـەجـزووبی عـەشـقە
ڕووی هـەر لـە ڕۆژە، ئـەمـە سـەرمـەشـقە
نـەک (فرفرۆكـە) بـە هـەمـوو بایـە
ئـەسـووڕێتەوە ڕەنجـی بـە بایـە
(مەقەست) هـەركـەسێ ئەموستی پیاكا
دەم دەكاتـەوە، فـەرقـی كـەس ناكـا
پێم گـوت: چـی هـەیـە؟ بیـڵێ بیـزانم
وتی: نـازانم ڕەحـەتی گیـانم
كـە تـۆ نـەتـوێرا دەم بكـەیـەوە
مـەچۆرە جـەنگـی (جـەم)و (كـەی)یـەوە
تۆ لە چاو خەڵكا وەک نێركی كاردووی
ئـەم دونیایـەیـان پـێ نـەسپاردووی
ئـەگـەر ئـەتـەوێ دایم لـە پـێش بی
ئەبێ بە چەپڵە (هەڵهەڵە) كێش بی
بـەم شـارە ئـەڵـێن شـاری (ڕەشـەبـا)
ئاگـات لـێ نـەبـێ كـڵاوت ئـەبـا
بـا وجـود ئێـستا كـڵاو نـەمـاوە
لای (ئـەڵـمودەكـان) سـەڕرووتی بـاوە
جاران سەری ڕووت ئەخرایە زێی كـەر
ئێـستا سـەری ڕووت بـووە بـە هونـەر
خـوا عاقیبـەتمـان بـە خێـر بگێـڕێ
وابـێ پیـاو خـراپ بـە كـەس نـەوێـرێ

❀❀❀

هەندێ ئیش هەیە ناکرێ سەر بەخۆ
لێکی بدەوە ئینجا تێ هەڵچۆ
خۆت حەوا مەدە لە سەر هەیوانێ
شوێن پێ نەزانێ، کوێر، پێ دانانێ
کە زانی پیاو شانس یاریدەی ئەدا
وا چاکە فرسەت لە دەست بەرنەدا
بەلام نەک هەروا بە هەڕەمەڕۆ
بە تەفرەی خەڵکی زوو ببی خەڕۆ
هەر چی بۆ بەرزیی وەتەن تێکۆشێ
لیباسی فەخری تەشریخ ئەپۆشێ
ماڵو سەروەتو شاهی فانییە
هەر ناوی چاکە، جاویدانییە
هەنگ کە شیرینی پێ دروست ئەکرێ
هاتە پێوەدان ئەو بۆ خۆی دەمرێ
بەوە مەنازە کەوتیە سەرەوە
ویرانەی وەتەن ئاوا کەرەوە
کە خەڵکی زانی بۆ ئەو هەوڵ ئەدەی
ئەڵێ سەروماڵ بۆ تۆ، فەرموو، دەی
بەلام کە زانی تۆ بۆ خۆت دەوێ
ئەڵێ با بڕوا بەلای لێ کەوێ
زۆر خۆشە کەسێک کە پێشەوا بێ
بۆ قەومەکەی خۆی وەک چاوک وابێ

❀❀❀

هەوای دانەیە مورغ ئەخاتە داو
سەودای ناوو داو پیاو ئەخاتە ناو
ئەگینە کەسێ کە خوا بیداتێ
خۆی گرتە کەنار پەلی ناگاتێ
جاران بۆ ماسی زۆر قتگ تەڕ ئەبوو
چەند تۆڕ ئەپچڕا، چەند داو بەر ئەبوو
ئێستا سەد ماسی ئەگرن تەڕ نابن
بۆ ڕەسمی ماسیش تووشی گەڕ نابن
هەمووی بە هاتە گەردشی دونیا
نەک بە زانستو بە ڕەنجی تەنیا
هەیە لە پڕێ ئەبێ بە کوڕێ
هەیە هەوڵ ئەدا و پەلی ئەپچڕێ
(حەمە سالح ئاغای قزلجە)یشمان مرد
هەر ئەو بوو لەگەڵ دنیا دەریەبرد
ئەگەر بمایە بۆ ئەم زەمانە
ئەسا ئەتزانی ساحیب عینوانە
کاتێ بارانی نیسان ئەبارێ
شەلاقەی لەگەڵ ئەرژێتە خوارێ
گەزۆو شەلاقە بۆ جۆ ئەباری
ئێستا دەم تاڵن بە دەردی کاری
ئەمساڵ (هیتلەر)و (هامان)یان ئەکوشت
بۆیە وا بەردیان لێ گرتوونە مشت
بەلام بەکێشن جە قایان لێ دێ
ئەڵێن ئەلبەتە ڕۆژێ ئێمەیش دێ

❀❀❀

تـا هـەتـاو نـەبـێ، سـێبەر نـاینی
تـا بـاران نـەبـێ، دەغـڵ ناچێنـێ
کـرم کـەڕەگـی درەختـی خـواردی
پیـشەت ئـەبێتـە هـەناسـەساردی
ڕۆژ کچەو مانگیش بە کوڕ ناوئەبرێ
کە چی کوڕ لە کچ ڕووناکی دەگرێ
زلی بـێخونـەر کـار ناباتـە سـەر
ئـاگر بـە فیتـەی (کورتێک) بێتـە گـەڕ
گـورگ دوعـا ئـەکـا یـا ڕەبی تـەم بێ
تەم و دۆمان بی، ڕان لـە گـوێ چـەم بێ
مـن چـی دەڵـێمو تـەنبـوورەکـەم چـی
ئاهـەنگـی دنیـا کـەوتۆتـە کـەچـی
عـادەتـە وشـکو تـەڕ تێکـەڵ کـردن
گۆڕانێکـە بـە کۆمـەڵ مـردن
سەد زینهار دۆستی بێ بایەخ مەگرە
تـورکو دۆسـتی ئـاوو ئـاگرە
(بسمارک) وتوویە (حـەق هـی غالـبە)
لـە سیاسـەتـدا ئـەمـە قالـبە
بـا وجـود ئـەمـە پیـشەی دنیایـە
دیـارە لای خـودا کـە حـەق بالایـە
پیـاو ئـاخرین بـێو لـە هۆشـا وریـا
بە گۆشـەی تەنیا، نـەک کوشتەی دنیا
وەتـەن پـەروەرم بـە خـودای بێ بـاک
کوێرە چیت ئەوێ؟ چاوێکی ڕووناک

❀❀❀

هــاوین هاتــەوە بــۆ مــار و دووپــشک
(شارەزوور) بووەوە بە پووشێکی وشـک
های لەو گولانەی لە گۆی (زەڵم) ئەمدی
ئەویش خـەوێ بـوو، دیم وەیا نـەمدی
هاوینـەو کـەچـی چـەرخ وا دەسـوورێ
وەک ئـاوو ڕەنگـی بـەهـار ئـەگـۆڕێ
ڕەشـەبـای ئـەمـساڵ لێـرە دوودەنگـە
هێـشتا نـەمـدیوە مـن بـای بـەم ڕەنگـە
بە ئاگری شـەڕی (ڕووس) و (ئـەڵـەمان)
تــــاوی ســــەدووە زەوی‌و ئاسمــــان
منداڵ بووم لەگەڵ دووکەس شەڕیەکـرد
(دگلدانـە) مـان ئـەخوێنـد دەست و بـرد
نێوکمان لەیەک ئەسوو، تێک هـەڵـچن
بـەڵـکوو لـە یـەکتـر بـبن بـە دوژمـن
ئێــستایش هــەر دەڵــێم وا (دگلدانــە)
ئینــشاڵڵا نــەگبــەت بــۆ (ئــەڵــەمانــە)
هـەر چـی ئـەوەنـدە بـە خـۆی بخـوڕێ
هـەر بـە هێـزی خـۆی پـەتی ئـەپچـڕێ
هـەمـوو قوماشـێ بـە تـەنکـی ئـەدڕێ
تـەنهـا ئینـسانی ئـەسـتوور ئـەپچـڕێ
ئێــستا ئــەســبابی شــەڕی تــەواوە
دەمێکە (ڕووس) خـۆی لـێ مـەڵاس داوە

❀❀❀

هەر چەند کە رادیۆ دەنگ ئەداتەوە
گوێ ئەگرم بۆ راست بە ئاواتەوە
یارەبی ماڵی درۆیان شێوێ
درۆیوا دەکەن ئەوەندە کێوێ
بۆیە لە درۆ ناپەرموونەوە
چونکو رووبەرووی یەک نابنەوە
لەمەیشا پەنجەی جوولەکەی تیایە
خومی شێواوە، کەوتۆنە کایە
هەرچەند قەلەکەی (پەروین) ئەقرێنێ
لە رادیۆ راستتر قسەی بۆ دێنێ
پشیلەکەی بەرەو قیلە چاو بشوا
میوانێکی دێ کەروبار لەدوا
لە تێبینیندا وەک (ئینگلیز)وایە
دوو جار نەپژمێ ناچێتە کایە
بەلام کابراکەی دۆستی (ئەلەمان)
بێ سەبرو بێ جەخت ئەچێتە مەیدان
سەگی هار چلەی تەواو بوو ئەمرێ
هەرچی تووشی هات بۆیە ئەیگرێ
هەزارو نۆسەد چلی تەواو کرد
لە چل و یەکدا هاکا (هیتلەر) مرد
بەخوا تاقەتی بەشەر نەماوە
دنیای گوڵگوڵی کرد ئەم خوێناوە

❀❀❀

کەوش درا جاری پینە ئەکرێ
زۆر پینە کرا پێی پیاو ئەگری

پێلاو قەبری تەنگ بە ئازارن
دەست تەنگ‌و رووگرژ هەردوو بێ کارن

سەد بزن سواری گامێش ئەکرێ
ئینجا پێلاوی پێمان ئەدروێ

ئای پێ خاوسی چەند باش بوو جاران
نە (کەرەتە) بوو، نە کەوش هەلکێشان

ئێستا موحتاجی (کەرەتە)ین هەموو
بەلکو پێلاومان بۆ هەلکێشێ زوو

پیاوی بە تەمکین رەنجی بە بادە
لە اوغەی میسر (جەواد) (گەواد)ە

لە حیجاز ناوی ناموس (پەشە)یە
خاتوو ئایشێش لای ئێمە (وەشە)یە

پاروو گیرایە قورگ چاری ئاوە
ئاو لە بین گیرا کفنی جاوە

هیچ کەس لە پرێ نەبوە بە کورێ
تا دەبێ بە پیاو سەد کفن ئەدرێ

ئەوەی لە سەر کار پیاوی دانابێ
ئەبێ سەرکاری پیاوی دانا بێ

ئەگەر بپرسی دوژمن لاڵ ئەکەی
ئەگەر بترسی (عەدو) زاڵ ئەکەی

لێدە لە سەفی رەندان تێپەرە
چارەی پێشکەوتن تەشقەلە و گەرە

❀❀❀

سۆفی ئەڵێ جێم لە عەرش و قورشە
هیچ کەس بە دۆی خۆی نایەژێ ترشە
ڕۆژێ سوفییەو ڕۆژێ دەرویشە
ئاخوڕی نییە، وەک سنگ هەڵکێشە
خۆی پێوا وتی: باڵا شەش گەزم
سەیرم کەن ئەزم وا هەڵئەبەزم
کە هاژەی تەرزەی لە پڕ هاتە گوێ
بۆ کون ئەگەڕا کە خۆی تێ کوتێ
پیاو ئەو پیاوەیە خۆی لێ نەگۆڕێ
مریشک کە تەڕا، هێلکەی ئەدۆڕێ
ئەو پارانەیاندا بە تەلغزاف
ئابڕووی خۆیان برد بە لاف و گەزاف
ڕۆژێ خەڵک ئەکەن بە (ئینوزیاد)
هەزار سوێند ئەخۆن ئەچن بۆ جیهاد
ئەگەر کەفارەت لە سوێند بدرێ
گەنمێکی زۆر بە فەقیر ئەبڕێ
سبەینێ کە دەور گۆڕا هەر ئەوان
بە (ماسکەوە) ئەکەونە مەیدان
هەرچی هەڵدەسێ ناوی ڕەئیسە
نازانن ئەوە پشتێن گوریسە
خۆزگە ئەوکەسەی کە نەناسراوە
دەخڵی نەئەبوە بەسەر سەراوە

❀❀❀

ئەڵێن تا سەر بێ، ڕزقی لە دوایە
ئەمە قەولێکە باوەڕ بە خوایە
بەلام ئاشکرا بە چاو ئەبینرێ
لە گرانیدا زۆر کەس ئەمرێ
ڕزق لە ئاسمان نایەتە زەوی
شەرتی ئەمەیە تۆ شوێنی کەوی
بەلام نە وەک سواڵ لەم ماڵو لەو ماڵ
بە ڕەنجی شانو کەسێکی حەلاڵ
با وجود کاری خوا کەس نایزانێ
مەرد ئەخاتە لای نامەرد بۆ نانێ
نەمدی پیاوێکی پیاو دەولەمەند بێ
پێی پیاو هەمیشە ئەبێ لە بەند بێ
ئەوەی کە نایخوا دەولەتی زۆرە
(ماڵی خۆ نەخۆر بۆ چەکمەبۆرە)
بە خوا ئەمانە داخی دڵمانە
(نان ئەو نانەیە ئەمرۆ لە خوانە)
ڕەشەبا کەیفی شەوی لێ تێکدام
ناچار وەک قازی کوێر شەو بە تەنیام
داخەکەم شووتیو کاڵەکم تەپی
ترۆزی کۆن بوو، سیس بووە ڕەپی
لە سەر هیچ حاڵی دنیا نامێنێ
گاهێ بولبول، گاه بایەقوش ئەخوێنێ

❀❀❀

لــە (بــاحوورا)دا زۆر کــەسمــان پێــشا
(گــەلاوێــژ) زوو کــە، وەرە لــە پێــشا
خــاوەن (گــەلاوێژ) کــەوتۆتــە نــاو تــەم
وا چاکــە رۆژێ بیبــەینــە ســەر چــەم
هیچ کەس نایەوێ کــەس لێی زیاتر بێ
هــەر بــاوک ئــەڵــێ کــوڕم چــاکتر بــێ
خورمــا گــەنانــە و گــەرمــەی گــەرمایــە
بــاقڵ گــرانیش مــەرگــی لــە دوایــە
گرانیــی ئێمــە هــەو بــەهــەوەســە
گــەس نیــە بــڵێ: ئیحتیکــار بــەســە
ئــەڵــێن نــان و ماســت ئــەدەن بــە پــیران
دوای ئــەوە ئایــان ئــەهێــڵنە بــیران
هــی وامــان هــەیــە بــەو نــانو ماســتە
ڕازییــە بــەڵام نایــدەنــێ ڕاســتە
قــەدری عافیــەت کاتــێ ئــەزانــین
منــداڵ هاوارکــا: برســین بــێ نــانین
هێنــد بــە نــاز نــاوی (نــازی)مــان ئــەبــرد
بــە ســوێندی درۆ جیهادمــان ئــەکــرد
بــە بــەدنمــەکــی کــەوتینــە ڕۆژێ
پــەشێمانمان پــەنجــەی ئــەکــرۆژێ
خــوا بکــا بــەمــەنــدە لــە ســەرمان لاچێ
نەک (تــەورداسی) شــەڕ هــەڵمان پاچێ

❀❀❀

کاتـێ شـیرازەی کتێبـێ شـێوا
هـەر پـەرەیێکـی بـۆ شـوێنێ ئـەڕوا
چـەنـد جۆگـە ئـاوێ یـەکتـر بگـرێ
(سـەددی چـین)یش بێ، بەری نـاگرێ
کـە لغـاوت دا بـە دەم ئـەسـپەوە
سـەردەنـێ بـە ڕێـی چـاڵ و کۆسـپەوە
تـۆ ڕێ لـە بـەدکـار بیـەسـتە، بـەسـتە
ئـەڵـێن خـەر بـەسـتە، خـاوەنـدی ڕەستە
بـۆ ڕێـی پیـاوەتی بـەخـشین مـەبـەسـتە
بـەڵـێ دەمـی سـەگ لـە لوقمـە بـەسـتە
تـۆ ئـەخـۆی برسـی چـاوی تێـوەیـە
برسـیێتی ڕەگـی هـاریی پێـوەیـە
کـە دوو کـەڵـەشێر هاتنـە شـەڕ کـردن
بـۆ منداڵـێکیش ئاسـانە گـرتن
بەردی سـەرشـکێن کـە لـە یـەک بـدرێن
بەرگەی یەک ناگرن، زوو هـەڵئەوەرێن
ئـەمانـە پـەنـدی قـەومـی خـۆش بـەختـە
نەگبەت ڕووی کردە قەومێک سـەر سـەختـە
کـە خـوا بیـەوێ نـەخۆشـێ بمـرێ
(ئـەفلاتـوون) بێنـە چـاری پـێ نـاکرێ
کـە بـەختـت نـەبێ ئـەبێ قـوڕ پێـوی
هـەر بڵێ ڕەحمـەت لـەوەی کـە ڕوویـی

❀❀❀

ترشیت خـوارد، دانـت ئـاڵ ئـەبێتـەوە
کـە گریـای چـاوت کـاڵ ئـەبێتـەوە

ڕیـس چـەوتی بـادەن ئـەبێ بـە خـوری
قنگـت تـەڕ نـەبێ ماسـی نـاگری

ناشـی تـەشـویی خـۆی دەمـەسـوو دەکـا
ڕیاکـار مـەدحـی ڕووبـەڕوو دەکـا

دۆسـتت بـەڕەوڕوو قـسەی ڕەق ئـەکـا
پـاش ملـە پیـاوت لـە سـەر شـەق ئـەکـا

ئـەوکـەسـەی لـە سـەر سـفرە دۆسـتە
پـاش ملـە چـاوی وا لـە پۆسـتە

ئـەوانـەی فێـری درۆو غـەیبـەتـن
ڕوویـان مـەدەرێ شـوومو نـەگبـەتی

پیـاوی‌وام دیـوە بـۆ نـانو کـەبـاب
کـەوتۆتـە زەمـی مـامو خـاڵو بـاب

ئـەمـە شـوورەیـی و حـەیـا بردنـە
چـاری ئـەمانـە هـەر دەرکردنـە

پـشیلەی بـێ‌عـار بـەشـی قـسەیـە
کوتـەکـیش خـەرجـی هـەنـدێ قـسەیـە

سـەد شـوکور ئێـستا (پۆکـەر) لـە نـاوە
مـاوەی غـەیبـەتی مـەجلـیس نـەمـاوە

❀❀❀

نرخی شت سەرکەوت زۆر گرانییە
هەر ڕۆحە بۆ شەڕ، کە بەهای نییە
کوشتاری بەشەر لە وزە دەرچوو
(سەپان) درویتەی وا بۆ ناکرێ زوو
(مانیاتریمە)یە (هیتلەر) ئەیکا
ئەم هەموو خەڵکە خۆی بە کوشت ئەدا
ئەگینە مردن هێندە سووک نییە
شەڕ تەقەی شایی سەر ڕێی بووک نییە
ئێستا بە ملیۆن کوشتار ئەژمێرن
وا دەردەکەوێ لە ژیان تێرن
لە لایێکەوە فەننی ئەڵەمان
بووە بە سەرمایەی حیرەتی جیهان
کە چی هەر وەک کەڕ لێیان ئەخورێ
بە بۆمبای دوژمن جەرگیان ئەبڕێ
هەر دینی ئیسلام ڕێی سەلامەتیە
بۆ هەموو بەشەر جێی هیدایەتە
خوا فەرموویەتی بە جینسی بەشەر
(خۆتان مەخەنە ناو تەهلوکەی شەڕ)
ئاینی (نازی)و مەسلەکی (هیتلەر)
ئەمەیە، کە چی خۆ دەکەن بە کەر
لەم دووریشەوە ڕۆح بەپەروازن
بە دەستە چیلکەی ناوی ئەنازن

❀❀❀

هەر خزمە، کە تۆ ئەخوێنێتەوە
ئاو ئەڕوا، زیخ ئەمێنێتەوە

پیاوت نارد بۆ ئیش قووەتی بەرێ
سەعات قورمیشی نەکەی ناگەڕێ

بۆیە ئەم قەومە ئیشی لە پاشە
بۆ هەموو کارێ (دەوەن بە ئاشە)

ئەگەر پایزان تۆ (سەد) ببەستی
لە بەهاراندا لە لافاو ڕەستی

خۆ ئەگەر بڵێی: دووگی خۆم خۆش بێ
ڕۆژێکت لێ دێ کە گورگت تووش بێ

هەندێ بۆ (نازی) کەوتوونە داوا
(سەی کونەماسیو پاسی جرتاوا)

لە جێیێک بنوو ئاو هات تەڕ نەبی
سەودایی بکە، تووشی شەڕ نەبی

حەرام خۆریش بیو بە بەشێکی کەم
شلە بخۆریو بچیە جەهەننەم!!

ئەگەر ئەکوژرێیت بۆ نیگارێ بێ
ئەگەر ئەگیرێیت با بۆ شارێ بێ

ئەگەر قازانجت هەر بۆ خۆت بوێ
ناشارێیتەوە خەڵکت لێ ئەڕۆێ

تەڵەسمی جامی چلکلیلەیە
هەر چی چەوت نەبێ دیارە خلەیە!

❀❀❀

سەیر کەن یاران! خوا هەر ئەو خوایە
کە ئێستا بزن وا سواری گایە
یاخوا قەت (گەدا) موعتەبەر نەبێ
فەقیرو هەژار تووشی شەڕ نەبێ
بە خۆوە نەدیو بوو بە زەعیم
ئەکوژێو ئەبڕێ بە بێ ترس و بیم
دوێ شەو لە خەوما پادشایە بووم
کاتێکم زانی وەک گەدایە بووم
شەهەنشا یەعنی پادشای شاهان
سیفەتی خوایە نابێ بە عینوان
ئەم ناوە تا سەر بۆ کەس نامێنێ
ئاوێنەی دەوران عەکسی ئەنوێنێ
کە لە جێگەی بەرز بکەویە خوارێ
تەوژمی بەرزی تێکت ئەهارێ
بەڵام لە نزمی ئازارت نابێ
پیاو بەرز نافڕێ هۆشی لە لا بێ
(سەددی ئەسکەندەر) ئەڵێن ڕووخاوە
(یاجووج و ماجووج) بۆیە هەستاوە
جەجاڵیش سواری کەری خۆی بووە
بۆ خورما هێندە خەڵکی لە دووە
سا خوایە (عیسای) بۆ بنێرە خوارێ
بەڵکو ئەم شەڕە هەڵسێ بە جارێ

❀❀❀

خۆزگە ئەمزانی ئەم ڕەشەبایە
کە بە هاوین دێت بۆچ وا گەرمایە
کە چی زستانان کە ڕەشەبا هات
سەرماو بەستەڵەک ئەخاتە وڵات
های شیمال خۆت و شەماڵت بژین
فێنکی دڵە، شنەت بە هاوین
شەماڵ خەرمانی پێ شەن ئەکرێ
ڕەشەبا کەڵکی هیچمان ناگرێ
تۆزی ڕەشەبا چاوی کوێر کردووین
شەو لە سەربانان پێخەفی بردووین
ئەم ڕەشەبایە لە گەردشایە
نازانین چیتر دێنێتە کایە؟
بە هەموو بایێک ئەلەرینەوە
بە هەر فیکەیێک ئەگەڕینەوە
ئەم حاڵە هەموو لە ناچارییە
ماڵەوماڵ گەڕان لە بێ کارییە
ئەوی ئیشێکی بۆ خۆی پێکهانی
ناپەرژێتە سەر واتەی دیوانی
ئەگەر کاسبی بکەوێتە ناو
ئەوسایە میی ئەگەڕێ بۆ پیاو
ئێستا دووکاندار فرۆختی نییە
لە دووی چاوەشیی ئیشغال شەقییە
سا با ئیدارەی ماڵی دەست کەوێ
بزانە توخنی سزا ئەکەوێ
خۆزگە دەستوورێک ئەخرایە ناو
پیاو بۆ ئیش ئەبوو نەوەک ئیش بۆ پیاو

❀❀❀

چەرخ هەر ئەو چەرخە، کە چەرخی سووڕاند
دەنگی شەیپووری ڕەزاشای خەفاند
ئێستا شەیپووری شاپوور ئەخوڕێ
بە بانووی میسری چرای ئەگرێ
ئەگەر هات ئەویش بڵێ شەهەنشام
لێی قەبووڵ ناکا قەمارەی عەوام
دیکتاتۆری ڕووی لە نەهاتییە
ئێستا دەور دەوریدیموقراتییە
دنیاکەن فانی کاروانسەرای ڕەنگ
نیوەی دڵشادەو ئەو نیوەی دڵتەنگ
گاهێ پشت بە زین، گاهێ زین بە پشت
کاتێ لنگەوقووچ، گا لە سەر تەنیشت
گا ئەچێتە بەست ڕێگەی پلیکان
گایێ ڕادارە، ڕێگای مەریوان
ئاهێکە ڕشتەی ستەمکار ئەبڕێ
هەودا کە توندت کێشا ئەپچڕێ
ئەڵێن هار ئەمرێ بە خۆڵی مردوو
بەسەر (هیتلەرا) بیبێژنەوە زوو
بەڵکوو خوا بیکا ئەوی پێ بمرێ
ئەمەندە لاقی بەندەی خوا نەگرێ
بە هۆی ئەوەوە هێندە کوژراوە
قەبرستان جێگای مردووی نەماوە

❀❀❀

وردە مەئموووران بۆ زەممی مەعاش
بە هۆی هیواوە کەوتوونە تەلاش
تا تریاک دینن بۆ ماران گەستوو
بەدەم ئێشەوە ئەوان ئەڵێن دوو
نە تەرەسازەو نە تەرەماشە
شەرەگەرەکەو دەوەن بەئاشە
تا ڕەوگ‌و ڕانمان دوای نەبڕایەوە
ڕێگای کوێستانمان بۆ نەکرایەوە
خالانەکەیە (مەمرە تا بەهار
کورتانی تازەت بۆ دینم لە شار)
ئەگەر خوا ئەکا (هیتلەر) نامێنێ
پایزیش نەشنەی بەهار ئەنوێنێ
(ئیتالیا) کە وەک فسفس پاڵەوان
خۆی هەڵکردبوو، هاتبووە مەیدان
ڕۆژێکی لێ دێ بڵێن یۆنان هات
بە گور گەڵۆقە دەرچێ لە وڵات
ئەوسا بە گورجی ڕایان ئەفرێنن
کەرسمەی (مۆسۆلینی) دەردێنن
ئەگەر (هیتلەر)یش وەک ئەوی لێ بێ
(یوم الموعود)یش بۆ جوولەکە بێ
زوڵم و زۆرداری تا سەر نامێنێ
خوا تۆڵەی بزنی بێ‌شاخ ئەسێنێ
خۆزگە بە شەکری هەرزان، ڕەمەزان
تێر مردەبامان ئەخوارد، وەک جاران

❀❀❀

پێـی نـاویَ پـایز ڕەنگـی خـەزان کـا
لـە نـەونـەمامـان گـەڵاڕیـزان کـا
فەرتەنەی (هیتلەر) کاریکیوای کرد
وەک گـەڵای داران لاوی لـەنـاو بـرد
جـەهـەنمێکـە (هیتلـەر)ی بـەلیـد
بانگـە بانگیـە بـە (هـل مـن مزیـد)؟
لـەوسـاوە دنیـا کـە دانـراوە
هێشتا ئـەمـەنـدەی تیـا نـەکـوژراوە
(ز)ی نـازی نوقتـەی لـە سـەر لاچـووە
بۆیـە ڕووی جیهـان ئـاگری گرتـووە
ڕۆژێکیـان لـێ دێ قـەومـی ئـەڵـەمـان
بـێنـاز بکـەونـە نـووزەی (الامـان)
بـەڵام بـێعـارن، وەک جـاری پێـشوو
تێهـەڵـدەچنـەوە دیـسان زوو بـە زوو
ئەگەر کەلبەی گورگ نەشکێنی بە دار
دەسـت هـەڵـناگرێ لـە مـەڕی هـەژار
هـەنـدێ لـە لاوە بـە نـووزەی (نـازی)
خۆیـان ئـەخـەنـە بـەر لیـسی قـازی
ئـەوەی کـە بـۆ پـاس چـووە (جـرتاوە)
لـە (کونـەماسـی) چـی تـێگیراوە
گاهـێ (تـورکیزم) گاهـێ (هیتلـەر)ی
(ئـاتوب ئیتملـی، بویلـە ئیتلـەری)

❀❀❀

خوا، هەندێ کەسی بۆ شەڕ داناوە
(زرێ)ی گوتاهی لە بەر کراوە
لە ئاه و نالەی هەزار ناترسێ
لە پرسیاری مەحشەر ناپرسێ
خراپە ئەکا لەگەڵ پیاوچاکا
لای‌وای دوعا کاری لێ ناکا
کە چی لەپڕێ، ئاهێ ئەگرێ
زرێی ئەدڕی و ئاهی ئەبڕێ
ئەتلێتەوە، وەک ماری بە گێنگڵ
بە سەد قێزوبێزئەیخەنە ژێر گڵ
مەڕنەمووکەکان بە گورزی گران
بەردەینە وێزەی ئەیخەنە ئامان
هاکا (هیتلەر)یش وەک (ئەسفەندیار)
تیری ڕۆستەمی لێ کەوتە ڕووی کار
چاوی غروری کوێر بوو بە پەیکان
بە کوێری گەڕا یاوەری شەیتان
ئێستا نازانێ خوێن ڕێژی چییە؟
چونگو خۆی ژنو منداڵی نییە
ئەگەر کەسێکی خۆی بکوژرایە
نەدەبوو باعیس بۆ ئەم هەرایە
وابە نای ناحەق جیهانی شێواند
هیچیشی بۆ خۆی لێ هەڵنەکڕاند
هێندە سەری خۆی لێ دا بە بەردا
کاتێکت زانی دەستی لێ بەردا
چرایە لە لای خواوە ئەسووتێ
کە فووی لێ کرا، کەپوو[1] ئەسووتێ

١. کەپوو: لووت.

هـــەوای زســـتانە، (خومـــان) بـــەتاڵـــە
هـــەمـــوو کـــەماڵـــێ دوایـــی زەواڵـــە
خـــوا بیـــداو وێنـــەی ئـــەســـتێرە هـــەڵات
بەدکار بە هەڵات، ڕووزەرد بـوو هـەڵات
لـــــەم قوبیـــــەیـــــەدا ئـــــەوی بمێنـــێ
دەنگێکـــی خۆشـــە، گـــوێ ئـــەزرنگێنـــێ
کاتـێ ئـەتبـەنـە (گـردەکـەی سـەیـوان)
ئەتخەنە ژێر خـاک بە دەنگی قورئـان
شـەرت وایـە بـە دڵ ڕەحمـەت بنێـرن
نـە وەـک بـە جنێـو هـەڵـت پـەسێرن
پیـــاوی بـــەدزویـــان، زوبانیـــان بـــڕی
بـە پـەڕەی قورئـان خوێنـەکـەی سـڕی
تفیـــان ئـــەکـــردە ســـیمای بـــێعـــارێ
ئـەیگـوت: ڕەحمـەتـە، بـاران ئـەبـارێ
ئـەڵـێن ئـەژدەهـا هـەڵـی ئـەکێـشن
ئەم خەڵکەیش لە دەست (هیتلەر) بە ئێشن
خۆزگـە ئـەویـشیان وا هـەڵـدەکێـشا
بـــەڵام لـــە پێـــشدا، دانیـــان ئـــەکێـــشا
کاروانی حوشتر ئەکشان بە بێدەنـگ
کـەرێکـی دێزیـان بووبـوو بـە پێشەنـگ
وتم: (هیتلـەر)ە کـەوتـە پـێش ئـەڵـمان
کـەرەکـە تونـد بـوو لـێم هاتـە زویـان
وتی: خـــوا نـــەکـــا بـــبم بـــە (هیتلـــەر)
وەک ئـەو خـوا بمکـا بـە ئالـەتی شـەڕ

❀❀❀

ڕێــوی پێــستی خــۆی وەرگێڕێتــەوە
کــەوڵــێکە ســەرمـا ئــەگێڕێتـ ـەوە
کـا، هێنـد گـران بـوو ئـەچمـە ئاسمـان
کاکێـشی ئـەکـەم لـە ڕێـی کاکـەشـان
بۆ پارەی (کـابین) چاوەڕێـی (کـا) بـین
دیـارە کـە نابـێ خـۆبین بـە خـوابین
عـامیلی بـێ‌عـیلم، دیـدەی بـێ‌نـوورە
عیلمـی بـێ‌عـەمـەل، زینـدەبـە گـۆڕە
بـا وجـوود عیلمـی ئێـستا چـەنـەیـە
بــرەو بــرەوی خــۆش داکــەنــەیــە!!
نـەک ئێـستا، دەورۆی ئـادەمیش وا بـوو
بــۆ زۆرەملــێ بــاغ بــەرەلــلا بــوو
هـەروا هـاتووە و بـەو ڕەنگـەیـش ئـەڕوا
بــێ‌دەســتەڵات بی ئــەکــەوێتــە دوا
هــەرلایێـک ئـەچـی هـەر زۆرداریـیـە
چـــارەی ناچـــاری دەرکـــەناریـــە
بـەلام چـی دەکـەی لـەگـەڵ عائیلـە
کـە بـە نوقتـەێـک بـوو بـە غائیلـە
هیجگــار منداڵــێک کــەوا ئــەخوێنــێ
خــوێنی توانــایی بــاوک دەردێنــێ
کــەســیش نازانــێ بــۆچی دەخوێنــێ
لــەم خوێندنــەدا چــی تیـا ئــەبینــێ
گوایـە هـەموویـان ئـەبـن بـە مـەئمـوور
باوکـە جـێ نـەمـا، پـڕ بـوو دەرو ژوور

❀❀❀

منداڵ لـه زكـی دایكیـا خـوێن ئـەخـوا
كـــه هاتـــه دنیـــا ئاوڵـــه دەرئـــەدا

ئـای ئـەوەی خـوێتی خـەڵـكی ئـەمژێ
نـــازانم ئاوڵـــه بـــۆچی نـــایكوژێ

تـەمـاع سـوێراوەو، وەک ئـاو دەنوێنـێ
تـــا بیخۆیتـــەوە تینـــوێتی دێنـــێ

بۆ هـەنـدێ سـوێراو ئـەبـێ بە هـەنگـوین
تـــەماعكـــارەكـــان وا زۆرتـــر ئـــەژیـــن

سـەری كـەر كـرا بـە ڕەشـی گـاوە
لـــەم دنیایـــەدا پرســـین نـــەمـــاوە

ئـەگینـه سـەلكـێ شـێلمو چـەوەنـەر
گـــەییـــه ڕادەیێـــک لـــەوزە بـــەدەر

لـــە (قـــەلاچـــوالان) زەمـــانی پێـــشوو
بـۆ عیـبرەت كێلـی قـەبریـان نووسـیبوو

مـەنێكـی گـەنم بـە دوو جلـق ئـەدرێ
وای لـەوەی مالـی پـێ بـە خێو ئـەكرێ

بـەفـری ئاسمـان، بۆمبـای سـەرزەمـین
(خـامیش) گرانـە، بـێكفـن ئـەمـرین

هـــەزار ئـــەناڵـــی بـــە گیانـــەلاوە
خوایـە هیوامـان هـەر لای تـۆ مـاوە

بـــە دارگـــرانی دارمـــان بـــۆ كـــرا
پـــەژارەی (هیتلـــەر) لـــە نـــاو دەربـــرا

❀❀❀

ئـازا لــە بــەنــدو زنجــیر ناپرســێ
ترســنۆک لــە بــای زگــی ئــەترســێ
قسەی بێ فێڵو ڕاست وا لای شێتان
درۆو دەلەسەیش لای پیاوی شەیتان
خەڵک بە نوقلانە چییان گوت وایە
زوبانی مەخلووق قەڵەمی خوایە
بە (وگاع، وگاع) وەلەکی بەغدا
لەقلەقیان خستە ناوشەت بە هەڵدا
گاڵەو نالەی خەڵک (هیتلەر)ی شکاند
خوا عەدالەتی بە عالم نواند
هاکا بیستمان وەک کوندەبەبوو
چاوی (هیتلەر)یان کوێر کرد بە قووقوو
بەڵام چ فایدە ئەو دنیای سووتاند
بیشکوژرێ خۆ ئەو بەدیی خۆی نواند
پێشرەوی شەڕ بوو، بۆ قەومی ئەڵمان
باری نەگبەتی خستە سەر شان
تۆ بە خواردوو بوون کە جارێکی تر
بۆ دیکتاتۆری نەبن بە لەشکر
ورچ بە زاتی شێر ئازایی نواند
چنگی پڵنگی بە هەڵمەت شکاند

❀❀❀

لە بەفر ساردتر هەناسەی سارده
تەقاویست ئەڵێ مەلا، یە، ئارده
ئەڵێن بانێکەو دوو هەوا، وایە
نازانێ خۆیشی ئەمەی لە دوایە
جاران (ژاپۆن)بوو یاجوجو ماجووج
ئێستا (نەرنایش) کردوونی بە عووج
بەلام کە ناوی (بسم‌الله)ت هانی
خۆی ڕاناگرێ غوولی یابانی
یاری ئەم شەڕە بووە بە (واغێن)
کە (کایە) کوێر بوو ئەبێ بە تێچێن
هەر نێوە ئەدەن هەتاکوو هەڵدێ
ئینجا ئەستێرەی عەدالەت هەڵدێ
پیرێژنی چەرخ (عاشووورای) لێنا
لە هەموو قەومێ گۆشتی بۆ هێنا
خەڵک برایەوە، شەر نابرێتەوە
ئاگری (هیتلەر) ناکوژێتەوە
لە جەژنا دوژمن ئاشت ئەبێتەوە
دوو جەژن یەک کەوت، شەڕ نابڕێتەوە
ئەیانگوت (جەجاڵ) وەک بەندوباوە
من باوەڕم کرد (جەجاڵ) هەڵساوە
مەگەر بە (مەهدی) چاک بی ئەم حاڵە
زاڵم خۆت بگرە وادەی زەواڵە

❀❀❀

دەوڵـەمـەندی (ڕژد) خـاوەن مـاڵ نیـیـە
بـە چـی ئـەزانـێ ئـەو حـەمـاڵ نیـیـە

سـیلاحی دەسـتی ئـەبنـای زەمانـە
درۆو، بـێشـەرتیو، خیانـەت سـیانە

درۆیێکـی وا کـە بیـسەلمـێنی
شەرتێک کە سوێندی نامووس بەڵێنی

بە سەرزاری دۆست، کە چی بە دزی
کاتێـک زانی هـەر وەک مـار گـەزی

لـەگـەڵ ئـەو حاڵـە ئـەوان لـە کـاران
ئـەڵـێی نـە بایـان دیـوە، نـە بـاران

هـەمـوو تـازەیێـک زەوقێکـی تیایـە
مـردنی تـازەی برسـی بـەلایـە

ئـەڵـێن تـەنگانـە شـیدەت بـسێنێ
گوریـسی هێـزی خـۆی ئـەپچـڕێنێ

وا ئێمـە پچـڕان، گـویش ناپچـڕێ
دوای ئێمـە خۆشـی بـە کـێ ئـەبـڕێ

(هیتلەر) لە (ئیتلەر) جمعە بە جەرگە
بە هیچ ناپچڕێ هێندە سەگمەرگە

ئەیانگوت سەگەل ڕاوەورچ ئەکەن
ورچ سەگی خەساند، گونیان چرچ ئەکەن

❀❀❀

تیغی جەوهەردار هەرچەندە جوانە
جەوهەر ناڕێژێ پێوە چەسپانە
بەلام جەوهەری ئینسان ئەپرژێ
بە هۆی ئەوەوە زۆر خام ئەبرژێ
تیغی جەوهەردار برینداز ئەکا
پیاوی بە جەوهەر زام تیمار ئەکا
پیاوچاک پەلوپۆی ئەکا بە سێبەر
لەو سێبەرەدا کار ئەچێتە سەر
سێبەری داری گوێزی کوێر قورسە
لە ژێر داری (بی) بنوو مەترسە
دارگوێز بە حەو ساڵ ئینجا بەرئەگرێ
مێو بە سێ ساڵە لێی ئەخورێ ترێ
کە تۆ ئومێدی نان لە خەڵک ئەکەی
دیارە خزمەتی داری پەڵک ئەکەی
ڕەنج بدەی لەگەڵ پیاوی ناپیاوا
ڕەنجی شانی خۆت ئەدەی با ئاوا
پێشینان ئەڵێن لە داخو دەردا
هاتیتە ئەمەی خۆڵ بکەی بەسەردا
خۆڵی بەر قاپیی دەوڵەمەندە پێوە
پارە ڕژاوە ئاڵتوونە پێوە
من ئەڵێم نابێ ئەم ئیشە وابێ
چونکو دوڵەمەند پارەی گوم نابێ

❀❀❀

لــەســەر هــیـچ بــاریٚ نــاوەسـتیٚ ئینــسان
سروشـــت دراوە ئینـــسان لـــە نیـــسیان
گیـا لـە سـەر بنجـی خـۆی ئـەڕوێتـەوە
ئینـــسان کـــە چێنـــرا ســـەوز نابێتـــەوە
ئــەڵــێن ڕۆحــی ئــەم لــەبــەر ئــەوایــە
کــەوابـیٚ ڕۆحـیش چـەشـنی کـەوایـە
ئــەوەی کــە ئــەڵــێن ڕۆحــی خــەبیــسە
ڕۆحـــی پیـــاو نیـــە، ڕۆحـــی ئیبلیـــسە
هیوایـــشمان هـــەیـــە ڕۆحـــی ئیبلیـــسە
(شـــیاطین الانـــس) نـــەســـی قورئانـــە
بـا وجـود کـە خـوا ڕێم لـیٚ تێک نـەدا
چیم دەسـت ئـەکـەویٚ لـە دۆسـتی بـەدا
لـــەگـــەڵ بـــەدگـــۆدا ئـــازای دەربـــەرە
بـــە موحـــاوەرەو بـــە موجـــاوەرە
پیاو بیٚ جیٚ توند بیٚ، قاچی شـەق ئـەبا
(سرکە) کە توند بیٚ، (قاپی) شـەق ئـەبا
غـەیبـەتی حـەمـام دەنـگ ئـەداتـەوە
چیتی (بـەقـەمیش) ڕەنـگ ئـەداتـەوە
ئـەو حـەلـوا خۆشـەی پاشملـە ئـەیخۆی
خـوا فـەرموویـەتی گۆشـتی بـرای خـۆی
زســـتانان خۆشـــە کۆمـــەڵـــی شـــەویٚ
بـــەلام (مـــاڵوێـــر)، غـــەیبـــەتی ئـــەوی

❀❀❀

ئەو چوار عونسورەی سروشتی منن
هەر چواریان لەگەڵ یەکدا دوژمنن
ئاوو، ئاگرو، با، لەگەڵ خاکا
ئەویان لەگەڵ ئەو کاتێ هەڵ ناکا
کە من لەمانە دروست کرابم
چۆن لەگەڵ برای خۆما برا بم؟
سەیر ئەو سەیرەیە ئەوانەی چاک بوون
نەتەوەکانی ئەوان ناپاک بوون
جارێ کوڕانی ئەوەڵ پێغەمبەر
ئەوان یەکتریان دایە بەر خەنجەر
دووەم یۆسفی شیرین خەت و خاڵ
براکانی خۆی هاویشتیانە چاڵ
ئێستایش دەبینین کوڕە وەلیەکان
دەست ئەوەشێنن بە تیرو پەیکان
وەڵلا وەبیللا کاری ئەڵلایە
ئەم بگرەو بەردە و شەڕو هەڵلایە
ئەگینە خوا خۆی بە ئێمەی فەرموو
بمانویستایە ئوممەت یەک دەبوو
ئەگەر دونیامان وەک بەهەشت ئەبوو
هیچکەسێ بەلای خوادا نەدەچوو

❀❀❀

عەشق ئەو عەشقەیە وەک دوگمەو قەیتان
لـە یـەکتـر ئالـێن بـە دەسـت لـەمـلان
بـە جـووت بگـەوزیـن لـەسینەی سـافا
دەم لـە نـاو دەمـداو مـل لـە تـەنافـا
ئـەوەیـان خۆشـە کـە بـێ‌منداڵـن
جـەرگیـان ناسـووتێ کـە بـوی بناڵـن
مـوعجیزەی گـەورەی (عیـسا) ئـەمـەیـە
منداڵــی نیـیــە بــێ قــڕەو وەیــە
ئەم مانگەیش هێشتا شینی (حوسەین)بوو
واوەیلای (زەهرا) و ناڵەی کەونەین بوو
هـی ئـەوتـۆ هـەیـە بـۆ نـانی منـداڵ
بـە بـادە غـەمـی خـۆی بـە بـا ئـەدا
هـی وایـشمان هـەیـە تریـاک ئـەکێشێ
مـاریش پێـوەی‌دا، هـیچ کـوێی نایێـشێ
منـیش بـە بـەنگـی موحیبـەتی خـوا
نەمار، نە دووپشک، گۆشتی من ناخوا
چەند خۆشە ئینسان لە خۆیا پاک بێ
لـە بـەنـدوباوی دونیـا بـێ بـاک بـێ
سەرگوزەشتەکەی دووپشک‌و کیسەڵ
لــەم زەمانــەدا بــووە بــە مــەتــەڵ

❀❀❀

هەندێ تەبیعەت وەک دووکەڵ وایە
بە گەردو خوڵەو سەر لە هەوایە
هەندێ سەرگەردان وەک ئاو شەیدایە
بەردەڵ بەردییە، ڕوو لە بەغدایە
دەستەیێکی تر بەتەپو گڕە
پیاو دەسووتێنێ، زادەی ئاگرە
هەندێ وەک دایک دڵسۆزەو چاکە
ئەتگرێتە خۆی، وەک خاکی پاکە
بەڵام کە خاک بێ لە ڕێی ئینسانا
عادەتە هەر چی هەڵسا پێی پیانا
پێسی زیندوانی بەسرا ئەکرێ
کە مردیشی ئەو لەباوەشت ئەگرێ
ئێستا ئەمەوێ تێگەم ئەم چوارە
بۆ ڕۆژی ئەمڕۆ، کامیان بەدکارە؟
با وجوود هەر چی من بڵێم بۆشە
هەرکەس ئەتواری خۆی لەلا خۆشە
هەمووی لە قاڵبی وەستایێک دەرچوو
(وخلقنـاکم اطـوارا)ی فەرموو
سروشتی (هیتلەر) ئاگری قودرەتە
شەیتانەو لای خەڵک وا بە حورمەتە

❀❀❀

زســتانان دووپــشک ئــەچنــە کونــەوە
مــن خزاومــە کــون، ئــەمدۆزنــەوە
وەمــزانی ســەرمــا دووپــشک سـڕئەکـا
کــە چــی ســەرمــا ئــەو گــەرمتــر ئــەکــا
هــەر هــەنــگ نامووســی خــۆی ڕادەگــرێ
بــە پیاویــەوە دا، لــەداخــا ئــەمــرێ
بــەرخو کــار دەنگــی بلوێریــان ئــەوێ
ســەد بلــوێر لێــدەی، گــا بــۆی نانــەوێ
جــاران موختــاران گزیریــان هــەبــوو
بــە گزیــر نــاوی چاکــان دەردەچــوو
یــاخوا گزیرمــان خــوا لــێ نــەســتێنێ
ئــەگــەر ئــەو نــەبــێ پیاوچــاک نانوێنــێ
چەند خــۆش بــوو جاران بــە میرو گزیر
کــە ئــەمووســتیلە ئــەیکــردی بــە مــیر
یــاخۆ بــاز ئــەنیــشت بــە ســەر ســەرتــەوە
ئــەکــەوتیــە شــاهی بــە یــاوەرتــەوە
ئێــستا نــاوێری لــە کــون دەرکــەوێ
(بــە بــابی، بــابی) مــەگــەر ســەرکــەوی
بــــابی بابیــــشمان لــــە بــــەهارایــــە
بــەهــاریش هێــشتا شــەڕ لــە کارایــە
هانــام بــە تۆیــە خــوودای کردگــار
لێمــان نــەشــێوێ ســەیــرانی بــەهــار

❀❀❀

کـە بـە منداڵــی (قبووڵــی)نـەخـۆی
گەیشتیە پلاو ئەڵێی: خەڵکی کوێی؟
یـاخوا قـەت گـەدا نـەگاتـە مـەسـنەد
هـەمـوو کاربـەدەسـت ئـەبنـە پیـای بـەد
جاران (بـسم‌الله) ئـەکـرا لـە سـەر نـان
ئـەبـوە تێـرەخـۆر، قاپێـک بـۆ هـەمـوان
ئیـستا (بـسـم الله) کـەوتۆتـە غابـات
پیـت و بـەرەکـەت بۆیـە دوایـی هـات
پـیر ڕیـشی نـەبـێ گووچنـەی دووخـە
سـەییـدی بـەدخـوو (ئایـەی مـەنـسووخە)
بێـدەنگـی دەم ڕاسـت بـە هـیچ نـاژمێرن
(فیکـە) بـە بـرای (بـێ لێـو)ئـەسـپێرن
لــە (هــەورامانــا) ڕمبــازی نــەبــوو
کە چی (هەورامی) یەکـەسـوار دەرچـوو
ســوارێ گلابــوو لــە دەوری (هــاوار)
ئەیگوت: سوارنەگلێ، چۆن ئەبێ بە سوار
خێـر بـە دەسـتی خـۆت نـەبـەشـێتەوە
خێــری ئــەو خێــرە ئــەبــەشــێتەوە
سـوار گـلاو دیـسان ڕێـی سـەختی پێـوا
بــۆ ئــەوە دەشــێ بیکــەی بـە کێــوا

❀❀❀

چرووک لە دونیا خۆی قەمتەر ئەکا
لەولایش حیسابی دەوڵەمەند ئەدا
ڕاستی، باریکە هەناسە ئەبڕێ
هەرچی هەڵیگرت شەڕی پێ ئەبڕی
گۆچان کە قەفی چەماوەتەوە
سەرچەوتەو، سەرچەوت ڕاست ئەکاتەوە
نیکاح بەردیکە سەر (مەلۆی) ئەنێن
(حاجی یاتمەز)یش بە تەلاق ئەڵێن
جاران ئەیانگوت عەیبو شوورەیی
ئێستا ئەبێ دووی شوورەیی کەوی
(ڕۆستەم) بۆ ئەمەی تیغی کول نەکا
دوو کەسی ئەگرت ئەیدا بەیەکا
ئەوەی بە پارەو بە دەستەلاتە
شەریشی وەک ریی بە قونتەراتە
جاران ئیتالیا شەرەگای ئەکرد
ئێستا گاجووتی (بنیتۆ)ی بار کرد
هەندێ بەلفکەی زیر دەشۆرین
هەندێ بە نەرمی لەبار دەگۆڕین
شەرت ئەوەتە تۆ میزاج بناسی
(تەنتریۆت) نەدەی لە جێی ڕۆن ماسی

❀❀❀

چەند خۆشە کچی جوان خۆێندەوار بێ
شێوەی هامسەری تێدا دیارە بێ
ئەوسا ئەتوانێ کە قەدری مێردی
ڕاگرێ‌و پشتی نەدا لە عەردی
کوڕ و کچ ئەگەر جوانی یەکیان‌خا
کە لە یەک تێر بوون، دیواریان ڕووخا
چلێس زەحمەتە بە ژنێ هەلکا
جارجار سەردەکا بە(دیزەی) خەلکا
(ئێسری بالانی) زۆلە و چەمووشە
کە گوێی مەلاس کرد، ئەزانی تووشە
بەلام هەندێ کەس گوێی نابەنە چەرم
(جووتە) لێ ئەدەن، بە تێکەلی گەرم
ئەگەر (گوێرەوسار) نەبێ بۆ گوێلک
بێستانمان ئەبێ بە دەشتی کولک
پیری زاتێکی خستە مەینەتی
هاواری کێری (شەرح موغنی)یەتی
کورد لە بەر کێری خوای بیرچووەوە
(لیلەالقدر)ی پیا خرج بووەوە
جاران جاربەجار ئەکەوتە سەما
بە شەری (هیتلەر) نەشئەی تیا نەما
یاخوا (هیتلەر)یش وەک ماری تۆپیو
هێزی نەمێنێ بۆ ئەمدیو ئەودیو

❀❀❀

هـەر وەکـوو (نـەفیـی نـەفی) ئیـسپاتە
زولـم لـە زالـم، وەک حـەسـەناتـە
ئەڵماس بە بەردی بێ قیمەت ئەشکێ
کـە شـکا ئیتـر پێکـا ناڵـکێ
بـەلام (ڕووسـووری) چـاری کـراوە
بـاوکی مـاقووڵ بـێ، بـۆی داپۆشـراوە
پیـاوێ کـە دەسـتی لـە دەسـت هـەڵبڕا
زۆری پـێ نـەچـوو پێـی هـەلاواسـرا
شـەرتـە ئـەو دەستەی کـە هـەڵـدەبـڕێ
ئـەبـێ دەسـتێ بـێ بـۆ دزی نـەبـڕێ
هـەنـدێ موسـیبەت کـە خـوا ئـەینێـرێ
بـە سـەدای کـردەی بـەدمـان ئـەژمێـرێ
کـە دەسـتت بـە سـەر پـشیلەدا هێنـا
ڕەگـی کـۆترو کـەوی دەرهێنـا
عـەرش کـە بـە ناڵـەی هـەتیـو ئـەلـەرزێ
بـۆچ بـەو لـەرزەیـە (هیتلـەر) ناتـەزێ
تا ڕووی سەرزەمین بە خوێن سوور ئەبێ
گێپـەڕەی ملـی ئـەو ئـەسـتوور ئـەبـێ
بـەهـار بـۆ جـوان خۆشـە بگـەڕێ
داری پـیر بـە بـای بـەهـار نالـەرێ
پـیریو جـوانی تێکـرا زەحمـەتـە
یـادی جـوانی بـۆ پـیر حـەسـرەتـە
پـیر تـەقاویـت بـوو، ناکـەوێتـە یـاد
ئیتـر دایئـەنـێن بـە نـەفـسی زیـاد
نـازانن خۆیـشیان وایـان بـەسـەر دێ
گـۆڕ وایـە بـەدکـار دەری کـەن لـە دێ

❀❀❀

کە لە ڕووناکی کەوتیە تاریکی
چاوت نابینێ پێوە خەریکی
ئەبێ ڕاوەستی تا چاوت ڕادێ
تا چاوت ڕادێ کوێراییت دادێ
لە تاریکیشدا شەم شەمەکوێرە
کەوتە ڕووناکی، نابینێ کوێرە
ئەمانە دەردی کوتووپڕییە
قۆرتی نەگبەتی کاسەپڕییە
هەر چی لە پڕێ کە بوو بە کوڕێ
خۆی لێ ئەگۆڕێ، زۆر بەرز ئەفڕێ
دیارە ئەوکەسەی کە بەرز ئەفڕێ
ئەستۆشکانی گەوجیی پێ ئەبڕێ
ئاخ ئادەمیزاد لە خۆی باییە
بۆ دوو ڕۆژیش بێ شاهی شاییە
ئەم بەرزە فڕینەو ئەم مل‌شکانە
لە ئادەمەوە ئیرسی باوکمانە
دنیا هەزاران (فیرعەوت)ی دیوە
کەللەی (کەی) لە ژێر خاکا ڕزیوە
دوای ئەوەیش ئەوەی دوو ڕۆژی بەرکەوت
ئەسرەوت تا هەوای سەر کەوت سەرکەوت
دنیا شێواوە بە کەس چا نابێ
سا مەگەر دەوری (مەهدی) پەیا بێ

❀❀❀

بـــارانی نیـــسان دوڕو گـــەوهـــەرە
لـــە ڕاســـتی ئێمــە ژاڵـــەی بــێبــەرە
فریـشتەی ڕەحمـەت لـە تـەقـەی بۆمبـا
هـەڵـفڕییەوە، ڕەنجمـان چـوو بـە بـا
خـوا فـەرمـووی: دنیـا! بچـۆرە بنـە
ڕوویکـەرە ئـەوەی، کـە ڕووی لـە منـە
کە چـی دنیـای کـەچ پێچـەوانـەی کـرد
هەر چی خوای نەویست، خۆی بۆ ئەوە برد
ئێستایش ئـەوانـەی کـە خوێن ئـەڕێـژن
هـەنـدێ بـەدنمـەک چاکیـان ئـەبێـژن
بـە نـانی (عـیراق) پـەروەردە ئـەبـن
کـە چـی بـە نـەزمـی (نـازی) ئـەنـووزن
ڕەحمەت لەوکەسەی (ئەسپێ) ئەکوژێ
لــە باخـــەڵـــیایە و خـــوێنی ئـــەمـــژێ
نیـسکی (مۆریـاس)و هـەرزنی (ڕە نگـاڵ)
بـێ بـەروپـشتن، بـۆ کـەس نابنـە مـاڵ
لـــەم سیاســـەتـــەی ئینگلیـــزە ناگـــەم
پیـاوی بـەدنمـەک ئـەخاتـە پـێش دەم
پـیرەمێـرد ئـەڵـێ: پیـاوێ سـەرکـەوێ
ئەبێ دوورنـاس بێ، کـووژەکـەی نـەوێ
دەربـارەی ناکـەس پیـاوەتی مـەکـە
بە کۆڵ بیبـەیتـە (کـەعبـە) لەک لەکە

❀❀❀

بووکەبارانە ئاوی پیادەکەن
ئینجا بۆ باران ڕوو لە خوا دەکەن
خوا هەموو سالێ بۆ (کەپرەشینە)
باران ئەنێرێ ئەڵێن: ئاینە
بۆ ئاین نییە ئەو تۆزە ئاوە
بۆرجی ئاسمان هەروا سووڕاوە
ئەگینە ئەگەر بە دوعای (جوو) بێ
ئەبێ بۆ (هیتلەر) مەرگێکی زوو بێ
لاموایە (هیتلەر) نەسلی شەیتانە
بۆ شەڕ خولقاوە، عەدووی ئینسانە
لە سەرزەمینو دەریاو هەوادا
بە شەڕ بۆ بەشەر بۆمبای هەوا دا
چەند پیرو جوانو منداڵی هەژار
لە گیان کێشاندا لێی کەوتنە هاوار
کەچی نالەیان تەئسیر ناتوێنێ
کوا دادی مەزلووم عەرش ئەلەرزێنێ
ئەوی بە گوناە ڕەش ئەبێتەوە
(تیر) ڕێ لە لەشیا نادۆزێتەوە
وا چاکە ئینسان هێند گوناهکار بێ
کە (تیر) نەیبڕێ، لە مەرگ ڕزگار بێ

❀❀❀

سروشـتمان چونکـو گـەنمـی تیایـە
هـەویـر بـۆ هـەمـوو زاممـان دەوایـە
ئەگەر ئاوبەنـدیش زۆرمـان پـێ بێنـێ
نیـوە نمـەکـێ ژانی ئـەشـکێنێ
لـە بـەر ئـەوەیـە ئـەگـەر ئـەبـرژێین
فش هەڵدێین بە بای غـروور ئەترشێین
لـە فـەسـیلەدا تـیرەتـیرەیـن، جـوێین
گـاڵو زوڕاتو دانـەوێـڵەو جـۆین
هـاڕیونی ئاشـی چـەرخ بـەقینـەوە
ئـاردی نـاو دڕکـین، یـەک ناگرینـەوە
چاومـان ژوور سـەری خۆمـان نابینـێ
عالەم سەرکەوتو (کـورد) وا دەمێنێ
دووکـەڵ لـە نزمـی بـەرز ئـەبێتـەوە
دیـزە لـە بـەرزی تـل ئـەبێتـەوە
ئـەورووپـا ئـۆردووی کـۆلارەی هـەیـە!
کـوردیش کـەلارەی تـەپاڵـەی هـەیـە!
(تـەکـەنمـەد)ی ئێمـە (بـەرگـن)ە
فانیلـەی ئـەوان (ڕۆنـگ)ە بـەرگنـە
ئـەو گیایـەی ئێمـە ئـەیخـەینە بەر کـەر
ئـەوان (ئاوریـشمی) لـێ دێنـەبـەر
ئەوەی لەم خاکـە خـۆی پـەیدا ئـەبێ
دەس خێـوی کـەوێ کیمیـایی ئـەبـێ

❀❀❀

چنـار کـە بـڕاو جـوێ بـووەوە لـە بـن
ئـەیکـەن بـە پـەیـژە، پیـا سـەرئـەکـەون
(ڕەسـەن) بـۆ ناسـوار، ئـاوزەنگـی نـادا
(کەر) هەر چی هەستاسواری بوو پیا دا
(مازوو) چونکوو خۆی بێ ئەرک بەبەرە
بـێمنـەت فـەیـزی (مـەنـنی) لـە سـەرە
داری (سەرو) چونکوو بە بالا ئـەخـۆڕێ
قـووچبـووەتـەوهـو بـەریـش نـاگرێ
ئــەوی بــە دەعیــە بــەرزئــەبێتــەوە
وەک (شــۆڕەبی)یــە، ئــەنــەوێتــەوە
پیـاو خـراپ هێنـدە کـەوتۆتـە کایـە
چـاک دەڵـێ: کاشکێ خـراپ بوومایـە!
وا چــاوم لێیــە پیــاوی بــە نــامووس
خوا خستوویەتە ژێر ئـەمری (جاسـووس)
خـوا بۆیـە کـاری ئـەوتـۆ ئـەسـازێ
هـیچ کـەس بـە عـیلمو فـەزڵـی نـەنازێ
جاران لووس لاو بوو، ئێستە زمانی لووس
بـازاڕی گــەرمــە ئێـستا (قـزە رووس)
مـن فـەخـر ئـەکـەم ئێستا بـەم ئیـشە
کـە بـاوی دەسـتەی ئاغـای بـێ ریـشە
یـاخوا هـەر ئـەوان بکـەونـە ڕاسـی کـار
تـاکوو دەرکـەوێ بـە کـارو بـێ کـار

❀❀❀

ئـەم شـارە تـەسـلیم چـشتێ کـراوە
بـە مـەتـەڵ شـەش پـای دوو سمـی نـاوە
کلکـــی لـــە بـــانی پـــشتی ڕوواوە
کـە کلکـــی بگـــری ڕوو لـە سـلاوە
بـە هـەر باریکـا پـەنجـەت خـستە ژێـر
ئـەبـێ بـە ئاڵـەت بـۆ شـەڕو بـۆ خێـر
خـوا فـەرموویـەتی ڕاسـتی هـەڵکێـشن
کە چی بە(کەچی) خەڵک لێی بەئێشن
چونکـــە میـــزانی عالـــەم شـــێواوە
ئـەویـش بـە جـارێ پـەتی پچـڕاوە
بـەدکـار بـەزریـی گونـاه ئـەخـوڕێ
بۆیـــە کـــە تـــیری دوعـــا نایبـــڕێ
هـیچ کـەس لـە کـاری خـودایی ناگـا
خۆی خوایە و خوایی ئەداتە دەست گا
بـــەفـــر ملیۆنـــێ ڕەق ئـــەکاتـــەوە
بـاران بـۆ خـەزنـەی خـۆی ئـەباتـەوە
لـە بـاتی بـاران بۆمبـا ئـەبـارێ
(سـون)یـش بـەریۆتـە دەغـڵ بـە جـارێ
بـە جـاری دنیـا بـوو بـە مـووی زەنگـی
تۆفـانی بـەلا گـەیـە ئـاوزەنگـی
بـاوک ئـەولادی نـاوەتـە ژێـر پـێ
ئـاخو بـەزەیـی خـودا بـۆ کـەی بـێ

❀❀❀

گـەرمـا ڕتووبـەت لـە لـەش دەردێنـێ
سـەرمـا دەسـتوپێی پیـاو ئـەتـەزێنـێ
هاوینـان دنیـا پـڕ لـە میـوەیـە
زسـتانان بـەفـر بـەکـرێوەیـە
ئـەوەی سروشـتی سـارد وەک زسـتان
تـەزوو ئـەخاتـە نـاو جـەرگـی ئینسان
ئـەوەی کـە دلـی گـەرمـەو بـە ڕەحمـە
لـە نـاو پیاوانـا زینـەتی بـەزمـە
پیـاو هـەیـە هێنـدە ساردو بـێ باکـە
ئـاگری جـەهـەننـەم تـینی تـێ ناکـا
ئـەڵـێن (سـەمـەنـدەر) لـە ئاگرایـە
نـەمـدەگـوت ڕاسـتە، ئـەوم نـەدیایـە
(بایـەقـوش)م دی، خوێنـدی لـەسـەر مـاڵ
ئاگری تـێبـەربـوو، دایـە کـۆی زوخـاڵ
هێنـدێکیش چـاوی پیسیان کـار ئـەکـا
چـاوی پـیس کـاری ژاری مـار ئـەکـا
چـی دەبـێ ئـەگـەر چاوپیـسێ جـارێ
(یـەح) لـە (هیتلـەر) کـاو بیخاتـە خـوارێ
دوعـاو نـزای خـەڵـک تـەئسیر نانوێنـێ
مـەگـەر بۆمبـای چـاو هـەڵـی تـەکێنـێ
وا عالـەمـێ مـرد (هیتلـەر) هـەر مـاوە
نـاوی بـە بـەڵایخـودا نووسـراوە

❀❀❀

دنیــا دوو ڕێیــە بــۆ ئــەهــلی بــڕوا
ڕێیــەکیــان دیــتو ڕێیــەکیــان ئــەڕوا
عــاقڵ چــۆن ئــەنــوێ لــەو دووڕیانــە؟
مــەگــەر ئــەو کــەســەی خــەوی گرانــە
دنیــا خــــەویکــــە بــۆت نایــەتــە دی
هێشتا کەس بەری ئەو خەوەی نەدی
یەکێک ئەبینی شیرین خەتو خاڵ
لە پێش چاو لاچوو ئەبێ بە خەیاڵ
دووکەس ئەگەڕێن بە ڕۆژو بە شەو
لەگەڵ لێک بڕان ئەگەڕێ بە خەو
سەد خواردەمەنی خۆشت بۆ ئەکرێ
ئەیخۆی کەچی زک توێشوو هەڵناگرێ
هەر شۆخ و شەنگێ کە دڵ ئارامە
دوای وەسڵ ئەبینی کە (ئیحتیلامە)
یادی خوا نەبێ تێری پێ ناخۆی
هەتا زۆرتر بێ، شیت گیرتری بۆی
ئەگەر بێتو خوا ئەوەی پێبەخشیت
مەترسە ئیتر بە هیچ نالەخشێیت
خوای کرد دەروونت ڕاهات بەو نووره
خەم خەفەتی دنیات لێ دووره

❀❀❀

هـەوری بـەهـاری بـە هـەرەگـوڕە
بـە تـاوو تـەرزە تونـدەو بـە گـوڕە
کـە خـۆت لێگرتـە پـەنـاو پاسـارێ
زوو بـەسـەر ئـەچـێ ئیتـر نابـارێ
ئەگەر رووبەرووی رۆیـت بـێپـەروا
بـەتـەوژمـەوە بـەسـەرتـا ئـەڕوا
هەر چی تەنک بێ دیارەزوو ئەدڕێ
ئینسان ئەستوور بێ ئەوسا ئەپچڕێ
(هیتلـەر) لـە دوولا کـەوتـە پـەلامـار
ئەکوژێ و ئەکوژێ بێ پەروا وەک هار
دیارە کە دوایی (سەمەندۆک) ئەکرێ
ئینسانی خوێنڕێژ مەرگی پێ ئەبڕێ
دنیا بە جارێ بووە بە گۆمی خوێن
ئەولادمان ئەڕوا بێسەرو بێشوێن
بـەمڕەنگـە ژیـان تـامی نـەمـاوە
ماسـی ژێـر دەریـایش هێلکـی بـڕاوە
گرمەی بۆمباو تۆپ گەیە ئاسمان
لەرزەی خستە ناو بارەگای یەزدان
کاتێـک زانی کـە قـینی قـەهـار
بۆ تۆڵەی خوێنی ناحەق کەوتە کار
ڕەگـی زاڵـمی لـە بـن دەرهێنـا
ئـەم شـەڕو شـۆڕە نـەمـا لـە بـەینـا

❀❀❀

ئەڵێن: جەهەنەم لە ژێر زەمینە
بە ئاگری ئەوە ئەم گەرماوتینە
ئەی خۆ ڕەشەبا کە لە بەرزییە
گوایە بوارەی کونی دەرزییە
هێجگار ئەو عەیشی ئێمە تاڵ ئەکا
بە تۆزو غوبار چاو بەدحاڵ ئەکا
ئەم شارەی ئێمەی کردووە بە (مەکۆ)
هەر چی دێت بڕوا، بانگ‌ئەکا مەڕۆ
فێری فیشاڵی وەهامان ئەکا
فەلەک لە دەستمان بەرد بە با ئەکا
ئەم بایە ڕەنجمان ئەدا بە بادا
با، با نەکەینە، سەر لە هەوادا
تاو تاو کە هەتاو لێمان دێتە ناو
هەناومان ئەکا بە شێلمی پیشاو
کە چی بە سەرمایش (کەسیرە) ئەبین
باێکی لێدان لە (برە) ئەچین
نازانین بەرگەی هیچیان ناگرین
گا کلکی لێدان، ئەکەوین، ئەمرین
هێندەیش بە نەفسی خەڕۆمان بایین
هەر لە پەیجۆری خەیاڵی شایین
هێندە بەرز ئەفرین باڵمان شل ئەبێ
دوایی شکانی سەرو مل ئەبێ

❀❀❀

کـــە دەزوو بکـــەی بـــە دەرزیـــــەوە
ئـــەگـــەڕێـــی کـــونی بدۆزیـــــەوە
بەڵام کـە ویستت هـەودای وەرگـەڕێ
پـەنجـەت گـەبـشتێ خـۆی دێتـەدەرێ
چاکـــــە وەک دەزوو پێـــــرەکردنـــــە
خراپـــــە هـــــەودا لـــــێ لابردنـــــە
هـەنـدێ بـە هـەوەس خراپـە دەکـەن
لـە لای کاریـە دەسـت بـەوە دەردەبـەن
فـەسـڵێ بـەدکاریـان هێنایـە کایـە
فـەسـڵێ دەور گۆڕائـەو لـە کارایـە
(خـــوادەفـــەرمـــوێ: مـــن بمویـــستایە
چاکـــەم دەخـــستە نـــاو ئـــەم دنیایـــە)
دیـارە ئـەمانـەی کـەوا بـەدکـارن
حـوکمی ئـارەزووی پـەروەردگـارن
کـە وایـە بـۆچیو گلـەیـی لـە کـێ
دیارە کـە خـوا خـۆی گـەردشـی ئـەوێ
ئـەگینـە (هیتلـەر) یـەک گیـانی هـەیـە
چـۆن ڕێـی پـشێویی جیهـانی هـەیـە؟
خوێنڕێـژ (مـەنفـووری) هـەمـوو دنیایـە
ئـــەو (پـــەرســـتیدەی) ئـــەڵـــمانیایە
ئـەم ئـەگبـەتیـە کـە شـانی گرتـوون
کاتێـــک زانی هـــەموویـــان مـــردوون

❀❀❀

کـه چـاوت بڕیـه عـەیـبی هاومالـّـت
لـــەو خراپتـــری هـــاوار بـــه مالـّـت
لـه قیـسمی ئـافرەت، ئـەوی بـێعـاره
لـــه پێکـــەنینـــدا بـــه دانیـــا دیـــاره
پیـاوخراپ تونـد بـێو بـێ شـەڕ بگێـڕێ
ســـپێنەی چـــاوی لـــێ وەردەگێـــڕێ
ئـەوکـەسـەی لـه نـاو عـەوامـا دووره
بـێقـڕەو بـێوه ی، ڕەنگـی هـەر سـووره
مـەلا پـەردەمیـان کـرد لـه ترخینـه
حوکمیـان لـێ ئـەکـرد، وەعـز بخوێنـه
شـێره بـەفرینـه لـه درۆ بکـرێ
بـەرگـەی هـەتـاوی ڕاسـتی نـاگرێ
ئـەگـەر بـزانی تـێنـەگـەیـشتووی
کاتێـک نـەزانی کـه پـێگـەیـشتووی
پیاوچاک مەدحت کرد ئەو شەرم ئەیگرێ
که غـەیبـەتـت کـرد، گـوێی لـێ ناگرێ
خـۆت مـەنالـّێنه خۆشـەویـستییەوه
ئـەوه بزانـه دوور ئـەکـەوییـەوه
دەعیـه ڕەنگێکـه ئـەدروشـێتەوه
بـەلام (زەڕکـەفتـه) زوو ئـەچێتـەوه
خـەوو مـەرگ هـەردوو بـرای یـەکترین
له مەرگ بێزارین، بۆ خـەو ئـەگـەڕێین

❀❀❀

هەندێ (کەللە)هەن کە مێشکیان تیایە
هەر چی کە ئەیلێن لای (نادان) بایە
هەندێ وەک (تەپل) کە پڕە لە (با)
با، دەنگی ئەوان بۆ ڕێی دوور ئەبا
مەلایێکی باش، مەلای دێیە بوو
جاش مەلایەک هات بە گژیا چوو
وتی: خەڵکینە ئیمتیحانمان کەن
خۆ شوکور ئێوە زۆر چاک تێ ئەگەن
وتی: سا مەلا! گایەک بنووسە
تۆ نەتخوێندووە، زوبانت لووسە
مەلا (گای)ی نووسی بە دوو حەرفی ورد
هێندە ورد بوو کە چاو کاری لێ نەکرد
ئەوی تر ڕەسمی گایێکی کێشا
هێندە زەلام بوو باری ئەکێشا
خەڵکەکە وتیان: ئەمە گامێشە
ئەوی تر لە (گڵ) ناکا، (گوومێشە)
جا ئێستایش فیکری (عەوام)هەر وایە
زۆر کەسمان تێکەڵ بە کەروگایە
ئەگینە دانا چۆن باوەڕ نەکا؟
لەم شەڕە (هیتلەر) سەری خۆی دەرکا
نەخوازەلا خوای عادڵو عالم
چۆن مەخلووقی خۆی ئەدا بە زالم

❀❀❀

ئەگەر ئەتەوێ دڵت تەنگ نەبێ
لە دڵتا مەیلی داواو جەنگ نەبێ
بە حەق یا ناحەق کە قینت هەستێ
ئەو قینە ڕێگای نەشئەت ئەبەستێ

کە بە گژتا بێن، خۆڕایی نییە
خۆیشت ئەیزانی گوناهت چییە
ئەڵبەت تۆ ئەڵێی من خوێندەوارم
بۆ ئیش‌و کاری میری بەکارم

بەوە ئەتەوێ بەرزی بنوێنێ
باقی خەڵکیتر خوار خۆت ببینی
نازانی مەسنەد بە خوێندن نابێ
ئەوە بەکارە کە خولفی چا بێ

زۆر (تەحسیلدیدە) ئەسووڕێتەوە
هەیشیانە بێ‌شێو، سەر ئەنێتەوە
لەولاوە یەکێ دیت بە چاووڕاو
خۆی ئەچەسپێنێ ئەکەوێتە ناو

ئەبێ ڕاوەستی فەویەی دەرکەوێ
ئەوەیش خۆ (سەبری ئەیووبی) ئەوێ
ئەویش نەماوە بواربەرکەوێ
تا ڕەش‌و سپیی تێدادەرکەوێ

لەوساوە دنیا بوو بە (پارتیزان)
دەستە لە پیشە زانست، یا نەزان

❀❀❀

ئـــازایی بـــاوان بــــە وارس نابــــڕێ
زۆر وەجـاخزادە لــە برســا ئــەمــرێ
ترسـنۆک سـەری لـە ئـیش ئـەردەچـێ
بـەلام نـاوێرێ لـەگـژ ئـیش هـەڵچێ
تا بەخت و قیسمەت بۆت نەبن بە یار
هـۆش و هونـەرت بـۆ ناکـەونـە کـار
خـۆ لــە تــەهلوکــە، پاراسـتن فـەرزە
هەنـدێ جار سکووت شیعرێکی بەرزە
تـێ هــەڵـمەقوتــە، بــڵێی ئــەزانم
ئــەڵــێن (نــازانم ڕەحــەتی گیــانم)
لــە درێــژەدا ئــەدەب و کــەمــاڵ
گەلێ چاکترین لە حوسن و جەمال
ئـەگـەر تێکۆشـی و بـۆش دانـەنیـشی
ناکــەویتــەدوا، دایم لـــە پێــشی
هــەر خوایـە تـەغـیر ئـەدا بـە تـەدبیر
واچاکـە بـاوەڕ بکـەیـن بـە تـەقـدیر
زۆر جـار نـەدیـدە قیـسمەت ئـەبـارێ
پـارووێش لـە دەمـت کـەوتۆتـە خـوارێ
ئەگەر ئەکەویە جوستوجۆی ئەحوال
قــسە یــا لــە شـێت ببیــە، یــا منـداڵ
بەلام وا چاکە لە هیچ گوێ نەگرێ
ئـەوسا بـێ‌واتـەو بێ‌ئـەزیـەت ئـەمرێ

❀❀❀

لــــە بـــارەگـــادا تــــا بـــارەکایـــە
بــە دیــاری نــەبــەی، ناچیتــە کایــە
لە بارەگای خوایش عادەت هەر وایە
بــەلام بۆئـــەوێ، دیــاری تـــەقوایـــە
هیچ کەس هیچ کەسێ ناباتە بەهەشت
(دە)م بۆ نەژمێری نالێم بگرە (هەشت)
ئـەمـەنـدەی هـەیـە پیـاوی وەفـادار
ئەگـەر دەست کەوێ، ئەو بکە بە یار
دۆستی سـەرسـفرە، لای چـەپـا سفرە
لـە تـەنگانـەدا بـە دۆسـتی مـەگـرە
هەر چی لە لای تۆ ئەخوا کە ڕۆیی
ئـەڵـێ: لێمـاندا، بـە کـەری خێـوی
نازانــێ ئـەوەی نـان بـە خـەڵـک ئـەدا
بـە هیـوای پـاداش، ڕەنـج بـە بـا نـادا
ئـەمـە زەوقێکـە خـۆی لـە لای خۆشـە
ئـەگینـە هیـوای غـەیـری خـوا بۆشـە
هـــەزار جـــار تـــاقی کـــراوەتـــەوە
کـــەرەم پاداشـــی نـــەدراوەتـــەوە
هـەیـە بـە دەرسـی عـیلم و بـە پـارە
عـومری خـۆی دانـا کـەم کـەسـی یـارە

❀❀❀

یەکێک ئەناسم کە لە (هەولێرە)
خوویئەو (لەقەیە) خۆت لادە لەو تۆ
سەگی نەهێن گر، لە کەس ناوەڕێ
بەلایا مەڕۆ! لە پڕ ئەتگرێ
با وجوود ئێستا کە سەگ نەماوە
(هەڵەوەڕ) لە جێی ئەو دانراوە
پشیلە دیارە نەبێ، شایی مشکانە
هەرا هاتوە ئەم، دەورو دووکانە
دەوڵەمەند لە دەست سواڵکەر بێزارە
حەقیانە، هەندێ سواڵکەر بێعارە
ئاردو ڕون نیەو بە ناعیلاجی
لە هیچ کوێ نایە بۆنی ناوساجی
خوا (ئەسپێ)ی خستە فەردە ئاردەوە
بۆیە تەماعکار وا نەیشاردەوە
لە پێشدا بووە بە بگیر، بگیر
کە ئەسپێی تێدا کەوتە دەست فەقیر
ئەم موڵکو ماڵەی دڵمان پێخۆشە
لە سەرەمەرگا حەسرەتە، بۆشە
درۆزن زانی درۆی سەرئەگرێ
پێی ڕادێ ئیتر شەرم نایگرێ
ئەو شیرینیەیلە درۆدایە
لە ڕاستی تاڵدا هیچ کەس بۆی نایە

❀❀❀

ئــەوی بــە هیــوای ڕۆژی دواییــە
غــەمــی جیهــانی لــە لا شــاییە
مـادام لـەو دنیـا خـودای بـۆ ئـەبـێ
بـا ئـەم دوو ڕۆژە كوێخـایی نـەبـێ
پیــاوێ لــە دووریێ ئــاگری ئــەدی
هێــزی دەروونی بــۆ دەهاتــەدی
هیــوا چــاكترە لــە نائومێــدی
تـا مـەئیـووس نـەبی، ناكـەویـە بـەدی
هـەركـەسێ پـارەی زۆری هاتـە دەسـت
ڕاحـەتی دڵـی دەردەچـێ لـە دەسـت
قــەناعــەتــت بــێ، بــێ ئیحتیــاجی
جامــێ دۆشــاوو دوو نــانی ســاجی
پــاقلاوای زیافــەت، بــاری منــەتــە
لـە ژێـر ئـەو بـارە، دەرچـوون زەحـمـەتـە
منــەتو هیــوای نـەفـسـت دوو بــارن
وەک (زوحاک) لە سەر شانت دوو مارن
ئینــسان لــە خــەودا پــارە دەبینــێ
کـە هـەسـتا دەسـتی تونـد ئـەقووچێنـێ
دەســت ئـەكاتــەوە، هیچــی تیـا نیـە
دەولــەت خـەوێكـە ئـەویـش فانیـە
كـەچـی چاكـەیێـک ئـەكـەی ئـەبینی
لــە هــەردوو دنیـا پــاداش ئــەبـینی

❀❀❀

گوناهیش ئەکەی با پەنهانی بێ
با نەزانیی تۆ، کەس نەزانی بێ
کە جارێ ناوی خراپیت زڕا
هیوای باوەڕی خەڵکت لێ بڕا
کابرایە جارێ درۆی کردبوو
درۆزنێ بوو، ئاگر لە ماڵ چوو
عیززەتی نەفسی خۆیشت مەشکێنە
واز لە تەمەننای ئاوێتە بێنە
ژووری زستانە پڕفەرش ئەکرێ
میوان قۆنەرەی قوڕی پێ ئەسڕێ
برسێتی ڕەگی هاریی پێوەیە
کە چی ڕەمەزان هەر لە جێوەیە
برسیی‌وا هەیە کە لە داخی خوا
ئەگەر ڕەمەزان بێتە لای ئەیخوا
هیوایشمان هەیە هەشت نۆ نەوع تەعام
لە بەردەمیایە و پێی دەڵێ بێ‌تام
لەزەتی خواردن هەر لە دەمدایە
لە (دیزەڕەشدا) هەر یەک هەوایە
ئاخ ئەرکی دیزەی ڕەشمان نەبوایە
کێ بە کێی ئەگوت ئەمە پاشایە؟
خۆزگە حەکیمێ بە دڵسۆزییەوە
چارەی برسێتیی ئەدۆزییەوە
ئەوسا نە (هیتلەر) ئەم شەڕەی ئەکرد
نە بۆ نان کەسێ لە برسا ئەمرد

❀❀❀

دنیا بە جاری وەک ئاگری سوورە
شوکور ئەم ئاگرە لە ئێمە دوورە
بەڵام لەمەلاوە پەتی ئیحتیکار
لە ملمان توند بوو، خستینە هاوار
برنجمان ئەبەن، بە ڕەنج ئەمێنین
دڵمان وا خۆشە کە نەوت ئەستێنین
هەرچیمان هەیە بە (نۆت) ئەبرێ
کە خواردن نەما، (نۆت) خەمشەی بڕێ
بزن بە مەڕی گوت وا زستان دێ
با خانۆچکەیێک بکەین نزیک دێ
مەڕ وتی زستان با هەر بە جۆش بێ
خانووم بۆچییە، دووگی خۆم خۆش بێ
کە زستان هات مەڕ چووە لای بزن
وتی: بزن گیان! ڕەفیقت بووم من
وتوومە بزن لە جێی گشت کەسمە
تەنها جێی سەرم بدەری بەسمە
بە زۆر سەری خۆی لە کولانە چەسپاند
گورگ هات لەدواوە دووگی لێ فڕاند
مەڵێن: پیرەمێرد واتەی بۆش ئەکا
بزن بۆ شەوێ جێی خۆی خۆش ئەکا
ئێمە کا (مازوو) لە دەست دەرێنین
دیارە بە (سیچکان) تۆڵە ناستێنین
من لێبوومەوە لەم پەندو بەیتە
من وا بۆ تۆمە، ئەی تۆ بۆ کێتە؟

❀❀❀

خۆزگە هەر کەسێ کە حەفتەی رابورد
چاکەو خراپەی بەراورد ئەکرد
تێگەیبایە لە کردەوەی خۆی
بیزانیایە کامیان چاکە بۆی؟
ئەوسا ئەخلاقی بەشەر چاک ئەبوو
لە ڕاستی یەکتر دڵیان پاک ئەبوو
ئەمڕۆ بە بیاک واین لە جێگادا
سبەی بێ تۆیشوو، واین لە ڕێگادا
دوێنێ هەتاو بوو، ئەمڕو سێبەرە
پێنجو دوو ڕۆژێ، پێچی مێزەرە
لە پێش چاومانە زرتو زیندووە
کە بەلاداهات ڕوانیت مردووە
بەلام بنیادەم هێندە بێعارە
سەردەنێو ئەڕوا، بە بێهەوسارە
خوا ئەمانەی دا لە کێوو گرد
هیچیان نەیانویست ئیبایان لێ کرد
کە چی بنیادەم گرتیە ئەستۆی خۆی
وایزانی سووکێ ئەبێ بە ماڵ بۆی
ئێستا کە داوای لێ ئەکەنەوە
ملپێچی ئەکا بە شێوەنەوە
ناڵێ ئەم عومرە لام ئەمانەتە
دەست پیا گرتنی بۆم خیانەتە

❀❀❀

ئـاو مـردوو و زینـدوو پـاک ئـەکاتـەوە
گـــڵ گڵاویمـــان لـــێ ئـــەشـــواتەوە
وادیـــارە ئێمـــە لـــە ئـــاوو گـــڵین
لـــە سروشـــتمانا پـــاک و یـــەک‌دڵـــین
کـە چـی بـە جـۆیی هـەوا ئـەستێنین
ئـەبـین بـە ئـاگر خـەڵـک ئـەسـووتێنین
ئـــاگری جـــەهـــەنـــەم ناهێنێتـــە بـــیر
بـە پاڵـــی شـەیتـان ئـەکـەوینـە (بـیر)
چونکـوو ئـاگرەکـە لـە پێش چـاو نییـە
هەندێ ئـەڵێن (حـەوا جـەهـەنـەم چییـە)
کـــەوتینـــە دەورێ، تێکـــەولێکـــەیـــە
هـــەزار هـــاواری پـــاروو و تیکـــەیـــە
خـــەیاڵـــی ئـــاش‌و ئاشـــەوان جوییـــە
هیچیـــان نـــازانن دانیـــان لـــە کوییـــە
کاتێ باراش هات هەردووکیان ئـەیخۆن
ئاوی ئاش ببڕێ، بـەرداش لـە سـەر خۆن
ڕۆن‌و بـرنج کـڕ (نـۆت)یـان زۆر پێیـە
چۆلـەکـەی دەشـتی‌و بـەردی دەشـتییە
ئـــەم (تـــەق، هاویتـــە) بـــۆ تـــەقاویتـــە
مـەعاشـیان کـەمـەو نانیـان بـێ پێتـە
ئـــەوی هـــەتیـــوو لێکـــەوتـــەی نـــاوێ
خـوا لـە دەفتـەری خـۆی دەریـان هـاوێ

❀❀❀

ئەگەر خۆت لە لای کەم دەست کەم بگری
ڕێی خۆشەویستی لای خوا ئەگری

لە خۆ بایی بوون ماڵ ئەڕووخێنێ
وەک سرکە هەنگوین چۆن ئەترشێنێ

زۆر هەرزەچەنە تووشی شەڕ ئەبن
زۆر قین لەسکیش بە قین گەڕ ئەبن

قین و حەسوودی لە دڵتا بێڵی
دوو هێل لە زەویی خۆشی ناکێڵی

ئەگەر زوبانت فێرکەی بە چاکە
دۆست و دوژمنت پێت ئەڵێن چاکە

سەبر کلیلی دەرگای خۆشییە
قەناعەت کەولی شایی پۆشییە

هەرچی خوا کردی و بە چاکت زانێ
ئەکەویتە ڕێی خۆشگوزەرانی

ئەگەر تووڕە بی بە نافەرمانی
خۆشی نابینی لە زیندەگانی

خۆ ئەگەر بڕوات بێ خوا هەیە
لە خوا بڕانت دەردێکی کەیە

کەوابێ بۆچی بە قینەبەری
خۆت لە لوتفی خوا ئەکەی بێ بەری

ئیمان دوو بەشە، بەشێکیامن سەبرە
ئەو بەشەکەی تر شوکرانەی قەدرە

❀❀❀

ڕەجمی شەیتانی حەجی موسوڵمان
قەومی یەهوودو کوشتنی هامان
حەدیسە ئەڵێن: دوو ئەبێ بە سێ
(هیتلەر) سێیەمە، چۆن ئەخەڵەسێ
(هیتلەر) نەک تەنها یەهوود بەتەنێ
دەست هەرچی کەوێ پێستی ئەکەنێ
خۆزگە شەیتانو هامانو هیتلەر
چاومان لێ ئەبوو کە ئەکەونە شەڕ
بانگمان کردایە بە هەلەل هەلەل
قوڕەقوڕاگەی یەک هەڵێنن سەگ گەل
شەیتان زۆر کەسی لە ڕێ وەرگێرا
هیچیان وەک هیتلەر شەڕی نەگێرا
یەکێ لەوپەڕی دنیا بەدکارە
لەم پەڕی دنیا بە جنێو لێی بارە
هەندێ گوناهی ئەبێ بە زرێ
پەیکانی تیری دوعا نایبڕێ
عاقڵ لە کاری خوادا نەزانە
(لا یسال عما یفعل) قورئانە
بە مێشوولەیێک نەمروود ئەکوژێ
خوێنی دنیایێک بە هیتلەر ئەڕژێ
هەندێکیش بۆیە بەرز ئەبنەوە
کە کەوتنە خوارێ دەم ئەکەنەوە
نانی دەلیلی حەجاج ئەبڕێ
پێشرەوی حوشتر بە کەر ئەبڕێ

❀❀❀

پـایز هـات گـەڵای داری هـەڵـوەرانـد
(وەیـشوومە) پـشتی بـێ‌پـشتی شـکاند
دار ڕووت بـوو گـەڵای کـەوتـە بنـەوە
پیرو جـوان تێکـڕا لێک ڕاسـت بوونـەوە
ئـەو درەختانـەی کـەوا بـێ بـەرن
ئـەشـێ هـەر وەکـوو (کـەوا) بیبـڕن
پیاویش کە وا خۆی لـە خۆی بگـۆڕێ
بـێ بـەرە، ببـڕە، بیخـەرە گـۆڕێ
(کفـی بالـشیب واعظـا) هـەیـە
نایـەتـە بیرمـان کـە پـیری کـەیـە
(حـسبنا الله و نعـم الوکیـل)
بـۆ هـەمـوو کارێـک ئـەبـێ بـە دەلیـل
(اطـع ربـک تـسمی عاقـب)
(ولا تعـصە تـسمی جاهـل)
فـەقـیر لای خواغـوە کـە ڕزقـی بـۆ بـێ
لـەولاوە زۆردار دێـتو تێـی ڕۆێـی
ئەڵێن ئەوەی چشت لە خەڵـک ئـەفـڕێنێ
پـەردەی ناموسـی خـۆی ئـەدڕێنـێ
واتـەی کـەم دەسـتە ئـەم بـەنـدوباوە
ئێـستا هـەڵـمەتو فڕانـدن بـاوە
خـوا زۆر بـەحیلمـەو ئێمـە بـەپـەرۆش
دەریـای غـەزەبی درەنـگ دێتـە جـۆش

❀❀❀

مــردن بــە عیــزەت تــەنهــا جارێکــە
ژیـــان بـــە زیـــان گـــران بارێکـــە
نابــێ دوژمــنی خــۆت بــە کــەم بگــری
دەرزی خوێنی ڕەگ بەردا پێی ئەمری
تــا ترســی مــردن نــەهاتۆتــە پــێش
قوربـــان قوربانـــە لـــە ئاقـــاری پــێش
لــە ســەرەمــەرگــا دیتــە تــەنگانــە
گیــانی فــرزەنــدیش لــە لات قــەڵــغانە
زۆر بــرا هــەیــە، کــە ماڵــی بــڕا
لـــەگــــەڵ برایـــشا برایـــی بـــڕا
تـــا بـــاوک مـــاوە بـــرا برایـــە
مــیرات کــەوتــە نــاو هــەراو هوریایــە
هــەنــدێ تــەماعیــان هێنــدە مــەحکــەمــە
ســوێندی درۆیــان خــوارد لــە مــەحکــەمــە
حوججــەتی جــەجــە مایــەی درۆیــان
(حجرالاســـود) ڕۆی کـــردە ڕوویـــان
گونــــاه لـــــە پــــارە بـــــەوەفــــاترە
تـــەنهـــا گوناهـــە هـــاودەمـــی قـــەبــرە
حاجیەتی بۆ من زۆر کەڵک ئەگرێ
بــاوەڕ بـــە ســـوێندی درۆم ئـــەکــرێ
نــــازانم دنیــــا داری بــــێ بـــــەرە
دەورەی ژیـــــانم پێچــــــی مێـــــزەرە

❀❀❀

خوا زیندەوەری جوێ جوێی داناوە
هیچکەس لە وێنەی یەک نەخوڵقاوە
سروشتی ئادەم لە چوار عونسورە
زدی یەک: باو خاک، ئاوو ئاگرە
ئەمانە لەگەڵ یەک چۆن هەڵدەکەن؟
تا دەستیان بڕوا یەک لە ناو ئەبەن
بۆیە گەورەیان لە سەر دادەنێن
کە هەڵکردیکیان بکەوێتە بەین
بۆ ئەوکەسانەی کەوا بەدخووە
لە لە بەهەشتەوە کوتەک هاتووە
ئەگەر تەوژمی باگردین نەبێ
دڵۆپەیش ئەبێو خانوویش ئەتەپێ
گا بێ نەقیزە هۆناکاتەوە
فیل بە بێ چەکوش مل ناداتەوە
ئەسپی بێلغاو سوار هەڵدەگرێ
سەگ نەیبەساتیەوە میوانت ئەگرێ
هەندیکی وایش هەن بە دڵنەوایی
خزمەتت ئەکەن زۆر بە ئازایی
بەلام ئەوانە بەدکار نایەوێ
توخن بە گەورەی دیوانی کەوێ
خوا فەرموویەتی: شەیتانی ئینسان
هەر لە ئینسانە بۆ درۆی نیسان

❀❀❀

هەندێ چێشت هەیە قەدری نازانی
کە ڕۆیی لە دوای ئەو پەشیمانی
بە پیری خۆشی جوانیت دێتە بیر
جوانیش کە ڕۆیی نایەتەوە گیر
کە نەخۆش کەوتی ئەڵێی ئاخ و داخ
هیچ خۆشتر نییە لە بەدەنی ساخ
پارەیش لە سەرفی خۆت ئەتۆرێتی
نایخۆی خەمیەخۆی کە ئەیدۆرێتی
کە بە جلی جوان پیاو پەسەند ئەکەی
لە لای هونەرمەند خۆت بە پەند ئەکەی
فریشتە هونەر نییە کە چاکە
لە شوێنێکدایە لە بەد بێباکە
ئەگەر ئازایە با بێتە ناومان
ئەویش وەک (هارووت) ئەخەینە زیندان
بیدە بە دوژمنیە سەرفرازی
بەلام لە دۆستت چێشتێ نەخوازی
هەر چەند شاردنەوەی سڕ سەر سڕ ئەکا
سڕ نەشاردنەوەیش سەر لەبەر ئەکا
بە جەزای گوناه با توونـاوتوون بی
نەک شەرمەزاری عەفووی دوژمن بی
وەک (دێوژن) بە، سێبەرت نەوێ
لە کووپەی خۆتا، ڕاکشێ شەوێ

❀❀❀

مـار تـا زینـدووە بـە پێچ ئـەکـشێ
سـەری پـان بـۆوە، ڕاسـت ڕائـەکـشێ
هـەیـە لـە بـەدی زۆر قـۆرت ئـەبینـێ
کـە دەرفـەتـێ دێ هـەر تیـێ ئـەچێنـێ
باوکمـان بـە گـەنم بـە هـەشتی دانـا
گـەنمـە بـۆ داوئـەبـێ بـە دانـە
ئـەڵـێن: جـەهـەنـەم لـە دەم مارایـە
ئـاگری گـرانی وا لـە کارایـە
پـڕ بـەردەرگامـان ڕازیانـەیـە
ژانـەزگ مـشتەی نـاو هـە مانـەیـە
لایـە یاسـاغەو لایـە بـەرەڵـلا
بـەرد بـەستوویەو سـەگ گـەمارۆ ئـەدا
یەک بە سەد ئەشیا شەن و کەویەتی
مانگانـەی مـیری لـە جێـی خۆیـەتی
زۆر مەئموور دەرچوون کـەوتنە کاسبی
مـەعـاش! کـە تیـرم نـەکـەی، بـا نـەبی
تـا ئـەمـڕۆ ئێمـە لـە ڕووی جیهـاندا
زۆر بـەختیـار بـووین لـە گـوزەراندا
ئێـستایش هیوامـان وایـە لـە لای خـوا
لـەگـەڵ چلـەدا، چلـەی هـار بـڕوا
لـە سـەرو لـە ژێـر شـکا ئـەڵـەمـان
چـارەیـان بـڕا، کـەوتنـە (ئـەلئـەمـان)

❀❀❀

(یەک شەمموو) ئەمام بنێ، دێتەبەر
(دووشەممـوو) هەڵسە بچۆرە سەفەر
(سێ شەممو) نەحسە بۆ کورد بەجەنگە
(جوار شەممو)ی بەهار سەیرو ئاهەنگە
(پێنج شەمموان) باشە بووکی تیا دەبەن
هەینی بە جەژنی مۆمین ناو ئەبەن
(شەممـوو) تەعتیلی جوولەکەی تیایە
لای من هەموویان ڕۆژی خودایە
بەڵام چاوی پێش پیاو دەئەنگێوێ
تەئسیری زۆرە، بگرە لە کێوێ
(وان یکادوا) کە خوا فەرموویە
بۆ ئەوانەیە کە چاو لەدوویە
حاکمی بابان چاویان هەڵئەکەند
بەوە تۆڵەیان لە چاوپیش ئەسەند
چەندێ زوبانی بەدگۆیان بڕی
هەندێ (ژورناڵی) جاسووسیان دڕی
ئاخ خۆزگە ئەمە ئەکرا بە قانوون
چاوپیش و بەدگۆ لە ناو دەردەچوون
زمانیان بڕن، گرۆی بەدگۆیان
شوێنێکی تریان بۆ دێتە زمان
ئەڵێن: خوا بۆیە بەدکار ئەزێنێ
لە ناو ئەواندا پیاوچاک بنوێنێ
ئەمە زەمانی مەهدیی پێ ئەوێ
ئێستا کەس نییە پیاو چاکی بوێ

❀❀❀

ئــەوەی دەزانی گۆشــتی پــێ نــاگری
خەمی بۆ مەخۆ، بە شوێنیا مەگری!
بێ گومان هەرچی کە خواستی خوا بێ
بە کەس ناگۆڕێ، هەر دەبێ وابێ
بۆ خواپێداوان لە پڕ ئەبارێ
زۆر پارووێش لە قوڕگ ناچێتە خوارێ
خوا نەیداوەتێ کە بیخوا ئینسان
کە چی پێی دەڵێن: لەغاوی شەیتان
کەوابوو ئیمان بە خوای خۆت بێنە
بە خەفەت دڵی خۆت مەڕەنجێنە
حەدیس فەرموویە: ئیمان بە قەدەر
پیاو ئەپارێزێ لە ڕەنج و کەدەر
هیوا دەبینی کە کەم ئیمانە
هەرکردەی ئەوەو بردەی شەیتانە
خوا ماڵی دنیای داوە بۆ خواردن
هەر خواردن چاکەو خۆش ڕابواردن
دەوڵەمەند باوەڕ بەمانە ناکا
ئەو هەر ئەیەوێ زۆرتر پەیداکا
ئەڵێ: کە پارە خەرج کەی نامێنێ
کە نەشما، خەڵک، پێت پێ ئەکەنێ
ئەمیشە ڕاستە لای پارەپەرست
ئاخ مەرگ بواری کەس نادا بە بست

❀❀❀

ڕەشەبا شەڕیە، ئەیشلێن بەهارە
چەرخی چەپگەردیش، شڕی بەهارە
خوا ئەم گەرشە بۆیە ئەنوێنێ
بڵێن: هیچ لە سەر ڕێی خۆی نامێنێ
خوا فەرمووی: ئەگەر لە قەلایشدا بن
ڕزگاری نییە لە چنگی مردن
ئەمە بە چاوی خۆمان ئەبینین
کە چی بە مردن ئیمان ناهێنین
ئەگەر بە مردن ئیمانمان ئەبوو
گرانجانیمان لە ناو دەردەچوو
هەموو ڕزقێکمان یەک بە دە زیادکرد
ئابڕووی ئایینی ئیسلامیان برد
بۆ خوێنی هەزار قەپ درێژ ئەکەن
هەر بەو خوێنەوە ئەچن نوێژ ئەکەن
هیچ ساڵێ برنج وەک ئەمساڵ نەبوو
تێفکرن! نرخی لە وزە دەرچوو!
سەعدی فەرموویە: بۆ ئەم هەڵدایە
(بەرد بەستراوە، سەگ بەرەڵدایە)
منیش بێ ترسو پرس بن وا ئەبم
بە تەفرەی شەیتان زوو ئیغوا ئەبم
ئەم تۆزو خۆڵەی ئەیکانە خاڵە
لە ڕێی ئاییندا هەر غەشەو غەڵە

❀❀❀

ئـەوکـەسـەی کـەوا لـە خـۆی بایـە
دووی بـا کـەوتـوو، ڕەنـج بـە بایـە
خـودبینی عـەکـسی ئاوێنـەی دێـوە
ئـەمـدیوی دیـوی، دێـوی سـەرکێـوە
بۆیـە گلێنـەی چـاوم خـۆش ئـەوێ
ئـەبینـێ‌و چـاوی بـە خـۆی ناکـەوێ
دنیـا ئـەبینـێ‌و خـودبینی ناکـا
عـەزیـزە لـە نـاو ئـەنـدامی چاکـا
بـەدکـار لای گـەورە کـە تێـدەکۆشـێ
پـەڵـە هـەور تیـشکی ڕۆژ دائـەپۆشـێ
خـوا ڕەگـی چقـڵ لـە بـن هـەڵـکەنـێ
دەست بۆ گوڵ ئەبەی، دەستت ئەڕنـێ
هـەنگـوینیش چـزووی هـەنگی لـەگـەڵـە
بـەڵـێ هـەر تۆشـێ، نیـشی تێکـەڵـە
ئـەمـە فـەرمـوودەی ڕاسـتی (نـەبی)یـە
کـە لـە جیهـاندا ئاسـایش نییـە
ئەگەر سەرکـەوتـن تـا سـەر، سـەربگـرێ
بـۆچی لـە بـەهـەشـت ئـەکراینـە دەرێ؟
دیـارە کـە خۆشـێ بـۆ کـەس نامێنـێ
لـە بـیر نامێنـێ کـەیفـەی دوێنـێ
ئـەمڕۆ کـەوتوویتـە نـاو دۆسـت و ئـاواڵ
کـە شـەوت لێهـات، خـەوە یـا خـەیـاڵ
لـەگـەڵ تاڵیـشیا دنیـا شـیرینە
هـەنـدێک بـە دیـنی دنیـا بـێ دینـە

هـــەیـــشە کـــە دنیـــا (دەنی) ئـــەزانـــێ
دوورە لــــە دەوری دوونــــان بـــۆ نانـــێ
بـە هیـوای ڕەزای خـودا بـێ غـەمـە
لـە پاشـەبـەرەی نهـوەی ئـادەمـە

❀❀❀

دوژمـــنی یـــارو، یـــاری دوژمنـــان
دوژمنێکـــی ڕاســـت چـــاکترە لـــەوان
دوژمـن بـە درۆ خـۆی دەکـا بـە دۆسـت
ڕۆژێـک ئـەبینی دەردەچێ لـە پۆسـت
چونکو خوا ڕاستەو ڕاستی خۆش ئەوێ
داری ڕاسـت بـە لای چـەوتـا نانـەوێ
گۆچـان کـە بـە زۆر ئـەچـەمێتـەوە
لـە ئـاوا داینێیـت، ڕاسـت ئـەبێتـەوە
(بەدگەوهەر) شەوقی (فویە) ئەنوێنێ
کـە (فویـە)ی لاچـوو شـەوقـی نامێنـێ
ئەڵماس بە (کان)ی خۆی خۆش (تینەتە)
بۆ پـەنجـەی پیـاوی گـەورە (زینـەتـە)
ئـــەوەی سروشـــتی خـــواداوی پاکـــە
لـــە درۆی بـــەدخـــواو دوژمـــن بێباکـــە
چوار کەس لە چوار جێ خۆیان ئەنوێنن
لەو چوار جێیە (گۆی) هونەر ئەفرێنن
ئـازا لـە جـەنگـا، خـویش بـە زەبـوونی
دۆسـت بـە تـەنگانـە، ژن بـە نـەبـوونی
گـەورە کـە هـۆش‌و دووربـینی لا بـێ
ئـەشـێ (بـەدزویـان) لێـی تـەوەڵـلا بـێ
مـــەســـنەدی دنیـــا کـــە گرۆپفـــە
کـــە بـــۆ ئازاربـــێ شایـــستەی تفـــە
هـەنـدێ بـە پـارە سـەلـەم ئـەبـرن
دانـەی داوێکـە پێـی خـەڵـکی ئـەگـرن
هـەنـدێکیش چاکـە بـۆ پـاداش ناکـەن
هـەر بـە تـەبیعـەت مایـل بـە چاکـەن

❀❀❀

هەندێ وەک (کەرویشک) خەوی درۆیە
هەندێ وەک (ڕێوی) بەچلوچۆیە
(کەمتیار) بەوەی پێی دەڵێن چاکە
قولەپێی ئەسمن، نقەی بۆ ناکا
(تانجی) قەلادەی زیوی بکە مل
کەرویشک‌و ڕێویت بۆ ئەخا لەگەل
سەگیش بە نانێ نایەڵێ (دوون)ان
بە دزی شەوان ڕووبکەنە مالان
ولاخ بە (ئالیک) ئەتبا بەڕێوە
خزمەتکار بەندی خۆراکی شێوە
ئەگەر ئەولادت باش نەکەوی بەخێو
لە هەموو شوێنێک لێت ئەبێ بە (خێو)
خوا کە گیان‌و نان ئەدا بە بەندە
ناسینی ئەوێش بە (کەرەم) بەندە
کەم کەس چاکەیان وا لە پێش چاوە
(بەدنمەک) سپڵەی ناوە، بەدناوە
لە پێشدا (چەقەل) لە ناوشارا بوون
(سەگەل) فێلیان کرد، ئەوان بۆی دەرچوون
ئێستا کە بە شەو، دێن دەلووریێن
سەگەل بە (یۆخ، یۆخ) ڕایان ئەفرێنن
ئەم پەندە کەڵکی ئەوە دەگرێ
بە بەڵێنی سەگ باوەڕ ناکرێ

❀❀❀

هـەر قینـە دڵـی دۆسـت ئـەڕەنجێنـێ
(حـیلم) ئـاگری قـین دادەمرکێنـێ
(شـەیتـان) یـەکێکـی دانـاوە لێـرە
کورتــە باڵایــەو چــاوێکی کــوێرە
شـەیتـان لاسـایی ئـەو ئـەکاتـەوە
بـە بـێ (شـخارتە) ئـاگر ئـەکاتـەوە
(دەهـۆڵ) بـەو دەنگـەو بـەو شـیرەتییە
سـەری بـێمـەغـزەو هـەوای پـەتییە
بـەڵام سـەد عـاقڵ هـەڵـدەپـەڕێنـێ
هـەزار کەس لـە دوور بـۆ شـایی دێنـێ
چـاک ئـەڵـێ ماڵـی بـەدکـار ئـاوا بـێ
تـاریکی نـەبـێ، ڕۆژ قـەدری نابـێ
بـە زسـتان ئینـسان ئـاگر یـاد ئـەکـا
هـاوین قیمـەتی بـەفـراو زیـاد ئـەکـا
دەوران دەورانــە هــاوین زســتان
لـە سـەر هـیچ حاڵـێ نامێنـێ ئینـسان
نـەخۆشـی قـەدری سـاغی ئـەنوێنـێ
برسـێتی تـامی نانـت بـۆ دێنـێ
هـەنـدێ کـە لـە پـڕ دەوڵـەمـەنـد ئـەبـن
یـا پیـاو ئـەکـوژن، یـا ئـەیـدەن بـە ژن
تـازە دەوڵـەمـەنـد خـانوو ئـەکـڕن
یـا ئۆتـۆمبیلی تیـا لـێ ئـەخـوڕن
لـەوە ناپرسـن خـەڵـکی ژێرکـەوێ
شـاهی هـەر خۆشـە بـۆ تـەنها شـەوێ

❀❀❀

سەیری نادان کە، خەم ئەڕەوێنێ
(تەرسەقول) ژانی چاو ئەشکێنێ
(میباز) بە ئازا ناوی ئەبڕێ
ژن لێی دەرکەوێ، شاربەدەر ئەکرێ
(زەروو) خوێنێ پیس لە نەش ئەمژێ
(ئەسپی) بە میکرۆب ئینسان ئەکوژێ
(گوێز) بەو بە رزییە بەری وا وردە
تەرزێکی (شووتی) بەشی دوو گردە
(وەلەک)ێ پەنجا (وشتر) یەخ ئەدا
(گولله)یێک، ئاگر لەویش بەرئەدا
بە تاپێ، شایێ تەختی تەخت ئەبێ
یەکێ بە ئەسپێ خاوەند بەخت ئەبێ
لە کێلی قەبری شای (قەڵاچوالان)
نووسراوە هاوار بە دوو (جلق)ە نان
ئێستا دوو سەدەو کەسیش ناپرسێ
دەوری مەهدییە وا کەس ناترسێ
تا دێت زەمانە ڕوو لە (بەدی)یە
بەرێکەوت باوی (نەدیوبدی)یە
ئێرە زۆر چاکە ئەولا بڕوانین
هەموویان دزی (گوێلک)ی خۆیانن
ئەم حاڵە دیارە خواستی خواییە
دوان لە کاری خوا، خۆڕاییە

❀❀❀

سپلە شەربەتی گیانی دەرخوارد دەی
ڕۆژێ نەتدایێ، ئەڵێ (بڕۆ دەی)
سەگ پاروەوە نانێ لە تۆ بینێ
شوێنت دەکەوێ بۆ هەموو شوێنێ
هونەر لای پیاوی (نەوسن) نابینی
(تەن پەروەر) هەڵدێ کە گەییە تینی
زەوی لە ئاسمان هەر بۆی دەبارێ
لە زەویش بۆ ئەو، تۆزو غوبارێ
کەوابوو ئەبێ پایە بلندان
پارە ببەخشن بە مستەمەندان
خوا چاوی لێیە، عەیبت ئەپۆشێ
هاوسێ بۆ عەیبت، لە غەیب ئەکۆشێ
خراپە بکە لەگەڵ پیاوی چاک
بەلام مەرحەبا مەکە لە ناپاک
چاک خاک بۆ سەر خۆی ئەبێژێتەوە
ناپاک میللەتێک ئەڕێژێتەوە
بێ دەوڵەتێ ڕوو ئەکاتە شارێ
بە (دەوهن بە ئاش) باراش ئەهاڕێ
ئەم قەومی کوردە بەوەوە دەمرێ
هیچ کەس، هیچ کەسێ لە ژوور خۆی ناگرێ
ئەو دەڵێ خاوەند پێوانەو گەزم
ئەم دەڵێ ئەزم وا هەڵدەبەزم
ڕۆژێکیان لێ دێ کەوا سەرسەختی
ئەبێتە مایەی کزی‌و بەدبەختی
ئەوسا کە دەورلن ڕووی کردە کەچی
ئەڵێ (گەزی چی)؟ لاچۆ (جاوی چی)؟

❀❀❀

بەورو ڕەشەبا، حەز لە یەک ناکەن
خوا با هەردووکیان لە یەکتر ڕاکەن
ئەم دوانە هاوین ئەگەر یەک کەون
هەناسە ئەبڕن (مێمل)ی خەون
چەند خۆشە هەوای ساف‌و سینەی ساف
لە پێشدا ئەمە، خوا دابووی بە (جاف)
ئێستا لە شوێن (ڕست) خێوەتی شای جاف
ڕستی (ڕەست) ئەستۆی پێچا بە تاناف
(پۆکەر) ئالیکی خستۆتە جۆکەر
دیارە پیشەی وا چۆن ئەچێتە سەر؟
ئەی: گلە کوێر بی، بۆ مەحموود پاشا
دەک شەرمەزار بی چەرخی چەواشا
لە شوێن ئاوازەی قورئانی ئەوان
کار کەوتە (کارێ) و (فلۆش) بە شەوان
گوایە (ئیدمان)ی پایەی بلندە
بەلام کێ ئەڵێ کەرت بە چەندە
شەڕ خاوەند مولکی کرد بە (ملیۆنەر)
با هەزار دینار بدەن بە (پۆکەر)
خۆ کەسیان ناڵێن هەژارمان هەیە
چاو هەڵنابڕن بزانن کەیە؟
دوای ئەوەی شەڕو گرانی لاچوو
ئەڵێن: دریغا ئەویش خەوێ بوو
وەک من بە دەنگی ئیزاعەی کوردیم
ئەڵێم خەوێ بوو، دیم و یا نەدیم

❀❀❀

لــە نــاو گێــژاوی گــەردشــی دەوران
بــە نــەپــەشــۆکان ئــەبیــە مــەلــەوان
ئەگەر سەبرت بوو هیچ ناشلەژێیت
کە پەلەت نەبوو هەڵناخلیسکێیت
هاونیـشینی بـەد، ئـەخـلاق ئـەگـۆڕێ
پیـاوخراپ چـاکیش ئـەخاتـە گـۆڕێ
ئەو پادشایەی گویی لە (هامان) گرت
لەگەڵ میللـەتی خـۆی دەری نـەبـرد
ئیمـان ئـەوەتـە کـە لـە دڵ دەربـێ
نەک ترسی شیرو حەپست لە سەر بێ
لـەگـەڵ خراپـا نالـێم تـو چـاک بـە
بەڵام بە کردەی چاک خۆت بێپاک بێ
لە بەخش‌و بەخشین پەشیمان مەبە
بە شەرتێک دۆستی (لە ئیمان) مەبە
چەند خۆشە خەوی خۆشی بێ گرێ
دوژمنت نەبێ، خۆشیت سەرئەگرێ
ڕۆژ ئەرکی مەسنەت، شەو خەیاڵی ماڵ
سرەوتـت نابێ‌و عـەیشت ئـەبێ تـاڵ
تـۆ کـە ئـەزانی هـیچ تـا سـەر نیـە
ئـەم تـەقـەڵلایـەو ئـەرکـەت بۆچییـە
لێــدە لــە تیپــی ڕەنــدان بــە تی‌تی
چـی دەبـێ، ببـێ، کـەیفـی خۆیـەتی
هــەزاران وەک تــۆ هــات‌و تێپــەڕی
پاسـیان ئـەکـردو سـەگیـان پـێ وەڕێ

❀❀❀

هەرکەسە هەوڵی گیانی خۆی ئەدا
هیچ کەسم نەدی ڕۆح بکا فیدا
هەرچی هەڵدەستێ نیشتمان پەروەرە
کە دەرفەتی دی، بەشی خۆ بەرە
ئەگەر هەر مەلێ هەنجیرخور بوایە
ئەشیا بە کاڵیش هەنجیر نەمایە
ئەوانەی کەوا سەرکەوتوون تەواو
بە فیداکاری لاوان هاتنە ناو
هەندێکیش پیاویان ئەکەویتە ڕێ
تویکڵە شووتییان ئەخەنە ژێر پێ
(دڕک) ئەخەنە ژێر، کلکی ئێستری تۆڕ
بۆ ئەوەی سواری بگلێنێ بە زۆر
لیسی کوێرییە کەوتۆتە ناومان
هەروا ئەکەوێ لە سەرو چامان
بۆ هەموو کارێک غایە پێویستە
بێ غایەو مەسلەک هەر نەنگەویستە
ئەوەی ئەخوێنێ‌و ئەیهێنێتە کار
ئەبێ بە چرا بۆ ڕووناکی شار
هەندێکی واش هەن چراوەکوژێنن
(جووتە) ئەهاون، کاسە ئەڕژێنن
ئەمانە ئەبێ کە (ئەشکیل)یان کەن
یا بە (نەقیزە) ڕەقەن کێڵیان کەن
هیواشیان هەیە (قوچ) ئەوەشێنێ
کەڵەکی (میری سوور) ئەڕووخێنێ

❀❀❀

بەر چاوو پێڵاو هەردووکیان تەنگ بێ
ئەبێ پێی دڵ و پێی ڕۆین لەنگ بێ
ناوەجاح بێتە بیخەرە سەر کار
لە پێشدا برای خۆی ئەدا لە دار
خوا غەنی کردو لە وزە دەرچوو
(ان الانسان لیطغی)ی فەرموو
کە بە هەڵپەهەڵپ، پاروو نەجوورا
کاتێک زانی لەبینت گیرا
ئەگەر عەیبی خۆت بێنیتە پێش چاو
(عەیب) لە کەس ناگری، زوو ئەبی بە پیاو
بەلام ئەو عەیبەی کە وایتەوە
بە زۆری (کوتەک) ناشارێتەوە
ئەوی بێعەیب بێ، خوایە بە تەنیا
لە پێغەمەران عەیبیان دەرهێنا
سەرکەوتنی شاخ چەندە گرانە
هاتنە خوارەوەی هێندە ئاسانە
قەسابی ناشی پێستی مەڕ ئەدڕێ
لەپڕێ هیچ کەس نابێ بە کوڕێ
ئەگەر (مەبعووسی) بێ مەعاش ئەبوو
(ڕەئیسی تەجنید) ئەرکی تووش ئەبوو
گوێم لێبوو پیرێ، وای ئەگوت پیرێ
خوا دەوڵەت بۆ سەر دەوڵەت ئەنێرێ

❀❀❀

ئـەگـەر لـە پـارەی خـەڵـکی بپرسـیت
چـاوت تێرنابـێ، تـا دەمـری برسـیت
ئـەوەی بـە چاکـەی چاکـان نـەزانـێ
دۆش دادەمێنـێ دوایـی بـۆ نانـێ
هـەر شـوێنێ کـە ئـاو گـرتی ئاوایـە
(دێمـەکـار)کـێڵان ڕەنجـی بـەبایـە
ئـاو بـۆ خواردنـەوە زینـدەگـی دێنـێ
لـە وزە دەرچـێ پیـاو ئـەخنکێنـێ
(هەنگ) کە بۆ هەندێ، هەنگوین ئەڕژێنێ
بـۆ پیـاوی (ناعـال) ژار ئـەپرژێنێ
تـا (زوقـوم) نـەبـێ دەسـتت ناتـەزێ
تـا پێـی پیـا نـەنێـت ماریش ناتگـەزێ
دەسـتی دۆسـتان لـە خـەنـە بگـرە
دەسـتی دوژمنـیش، اری پـێ بگـرە
(هـەلاتـت) نیـیـە بۆیـە وا لاتی
حـەلاڵ خۆرییـەو کـەم دەسـتەلاتی
ڕەمـەزان هـەر چـەنـدە دیـسان دێتـەوە
لـە کـۆڕی (پۆکـەر) جێـی نابێتـەوە
پـارەدار ئـەڵـێ گـرانی کێیـە؟
چوڵـەکـەی دەشـتی‌و بـەردی دەشـتییە
ئوتومـۆبیلچی قۆنـاخ ئـەسـێنێ
بێ دەرپێش، هـەر جـاو لـە خـەو ئـەبینێ

❀❀❀

هــەرزەگــەرد بــە هــیچ پــێڵاو ئــەدڕێ
هــەنــدێ ڕۆژووەوان ناشــتای پــێ ئــەبــڕێ
دڵو زوبانــت کــە یــەک نــەکــەوێ
بــاری ئیمانــت لاســەنــگ ئــەکــەوێ
ناڵــەیێکــی شــەو بــۆ قــاپیی یــەزدان
کاریگــــەرتــــرە لـــــە نــــوێژی ڕۆژان
(شەوان خەڵوەتە، یار بێ ئەغیارە)
(گشت لایی نوستوون، دۆست خەبەردارە)
ســەردەقــی مــانگی خێــر، ڕەمــەزانــە
نۆمینــەی حــەجــیش، جــەژنی قوربانــە
بــەڵام ئــەم پــەنــدە لای ئێمــە بــاوە
ڕەمەزان بەجەنگەوە (سەفەر) بەدناوە
لــە ڕەمــەزانــدا (شــەیتــان) دەرئــەکــرێ
بنیــادەمــی بــەد لــە جێــی دائــەنــرێ
سەد نوێژ بۆ ئاغاو شێخ دائەبەسترێ
بــەڵام ڕۆژوو هــیچ ڕیــای تیــا نــاکرێ
حــەج پیــاو لــە گونــاه پــاک ئــەکاتــەوە
زۆرتــر بــۆ ســوێندە کاتــێ هاتــەوە
تــەفــرەی (مامــەڵــەی)کــە هاتــە مــەیــدان
قوڵــفی کابــەیــە ســوێندی درۆیــان
ئــەڵێن تــەئسیری حــەج وەک شــەرابــە
پێــی دەرئــەکــەوێ چاکــەو خرابــە

❀❀❀

میوان ڕزقیخۆی لەگەڵ خۆی دێنێ
کوێ خانەخوێ بێ لە جێی دەستێنێ
خوا فەرموویەتی تۆ هەر بیەخشە
سەد هێندەی ئەوت بۆ دێ مەلەخشە
ئەو ڕزقەی کەوا خوا بۆت ئەنێرێ
لە ئەجەل زیاتر، لە دووت ئەگێرێ
بەلام ڕزقی خوا شەرتی باوەڕە
بێباوەڕ ماسیش ناگرێو تەڕە
بە بەش نارەزا، لە خۆی بێزارە
تۆ دایم لە خۆت خوارتر بنوارە
هاونشینی چاک خەم ئەڕەوێنێ
بەدخوو پرشنگت، لێ ئەپرژێنێ
مەبە بە مورغی قورسە هێلانە
خۆت لە دنیادا غەریب بزانە
ئەو دراوسێیەی کەوا بێوەیە
بزانە چاکەی بەسەرتەوەیە
کە دراوسێکەت بێشێو هەڵیکرد
حەق وایە فریای کەوی دەست و برد
کەبابی سەختی دەوای دەردانە
پاقلاوەی چرووک دەردەو سندانە
چەند خۆشە لەگەڵ یەک دوو، دۆستی چاک
هەڵسیو دانیشی بە دڵێکی پاک
ئەوسایە بڵێی بەهەشتی دنیا
بە من دراوە بە تاقی تەنیا

❀❀❀

ئەو کەسەی ئەبێ بە وایستەی خێر
بۆ باغی بەهەشت ئەبێ بە ئاودێر

بەهەشت قوناغی پیاوی سەخییە
(بەخیل) لە سایەی (توبا) بەرییە

ئەوی ئەیبەخشی مایەی نەجاتە
هەرچی مایەوە ماڵی میراتە

سێ ڕۆژ ناکۆک بی لەگەڵ برای دین
دڵت ژەنگ ئەگرێ (مەحرومە) لە دین

عەزیزی قەومت کە هاتە کزی
دەسگیریی بکە زۆرتر بە دزی

پزیشک ئەپرژێ لە پیر وەک (کوورە)
بە دەست خۆی نییە تۆ لێی ببورە

کە بەڵێنتدا زوو بە جێی بێنە
شەرت بە جێهێنان، ڕۆکنی ئایینە

کە بە دۆستی دەستێکیت گوشی
ئەبێ بۆ ئیشی بە دڵ تێکوشی

هەر خزمێ لەگەڵ تۆدا نەسازێ
ڕاستی کەرەوە بە چەکوش و گازێ

چونکو مودارا حوکمی دنیایە
ئەوی موداری نەبێ تەنیایە

بە پێی عەقلی خەڵک لەگەڵیان بدوێ
کە گیا بە هەوای سروشتی ئەڕوێ

❀❀❀

مـن بـۆت ئـەنووسـم بـە دەرس بیخوێنـە
دەسـتێ کـە حـاکم بیبـڕێ بـێ خوێنـە
بـەلام ئـەو دەسـتەی لـەو هـەڵـدەبـڕێ
حـەق بـێ! خـوا نـانی ئـەویـش ئـەبـڕێ
خـەڵـک بۆیـە ڕانی بـە شـوان ئـەسـپێرێ
کـە لـە گـورگ‌و دز، پاسـی بـدێرێ
ئـەگـەر گـورگ هـات‌و مـەڕێکـی فڕانـد
ئەو گورگـە قـەدری شـوانەکـەی شـکاند
شوان ئەبێ سەگی گورگ خنکێنی بێ
خۆیـشی گالـۆکی سـەرشـکێنی بـێ
ئەوەی ماڵ بـە زۆر لـە خـەڵـک ئـەسێنێ
خۆڵـەمێـشێکی لـە جـێ ئـەمێنـێ
گـڕی ئـەو ئـاگره بـە چـاو دیـاره
کـەس بـاوەڕ ناکـا هێـشتا لـەم شـاره
ورچ هـات بـە خۆیـاو کـەوتـە چـەپۆڵـە
پـشتی پـلنگی کـرد بـە کـەمۆڵـە
کـەس لـەمـە سـەری لـێ سـوور نامێنـێ
خـوا تۆڵـەی بـزنی بـێ‌شـاخ ئـەسێنێ
بـە (دیمـوقراتی)مـن ڕەنگـم سـوور بـێ
خـوا بکـا پـلنگ‌و ورچـم لـێ دوور بـێ
پیـشەیحوکمـدار دڵـنەوایـە
لـەسیاسـەتـدا (ئـابی) دایـە

❀❀❀

خـەزان هـات گـەلای ڕەزان هـەڵـوەری
تێکــــڕا تێپــــەڕی بــــەرو ســــێبەری
درەخـتـی وەفـا هـەر ئـەو چـاک ئـەکـا
داڵـدەی سێبەرو، بەفـر، بۆ کـەس ناکـا
شێتێک کە سەودای وەفـای کـەوتـە سـەر
نایگاتێ، هەروەک شوێن کەوتەی سێبەر
(عـەنقـا) بـە خـەیـاڵ باڵـی بـۆ ئـەکـرێ
(وەفـا) بــە هیــوایش ڕێــی پــێ نابــڕێ
ئـەم بووکـە کۆنـەی کـە دنیـای نـاوە
هێــشتا (جیــاز)ی بــە کــەس نــەبــڕاوە
شـەیتـان لـە خـەودا دیتـە باخـەڵ پیـاو
دنیـــا بـــە خـــەوێـــش ناکـــەویتـــە داو
بـۆ هـەنـدێ دۆسـتی بـە سـەرزارییـە
ئــــەوەی ئــــەیــــداتێ دڵ ئازارییــــە
پیــاوی دنیــایی نــەیوتــوە ئۆخــەی
وەک (هل من مزید) هەر بانگ ئەکا دەی
تـا دوایـی لـە دوای ئـەو بـە جـێ مـاوە
ســـووکێ بـــۆ مێـــردێ ژنی بـــڕاوە
هـــاوێن کلاوێـــک بـــا فڕانـــدبووی
پـەلـەیـان نـەبـوو، پـایز کـەوتـە دووی
منیش کە عومرم ڕۆیـی و بـە سـەرچـووم
وا شــوێن کــلاوی بـابردوو کـەوتـووم
واتــەیێــک لــە نــاو (ســنە)دا بــاوە
وا (مــەلیچــک)یــک هــا وەحــەواوە
ڕووئـەکاتـە خـەڵـک هـەروا ڕووبـەڕوو
یێژێ کە ئەوەی لە دەست دەرچـوو چـوو

❀❀❀

هەر قینت هەڵسێ‌و دەست بوەشێنی
پەتی ژیانی خۆت ئەپچرێنی
خەتی جارانمان جەوهەری شیر بوو
نەخوێندەوارمان ئازاو بەگیر بوو
ئێستە بۆمبایە لەگەڵ کەوتە کار
نە شیرت دیلێ‌و نە دار نە دیوار
جاران ئەیانگوت، فلانکەس مەردە
لە لێقەوماندا کوردی نەبەردە
ئێستا کەلیمەی (مەرد) وەرگەڕاوە
لە جێی ئەو (درەم) پەسەند کراوە
(دینار)یش ناوی بە فارسییە
(دین ئار)ەو پیشەی فریادڕەسییە
کە چی (دینار)ە جێنشینی (دین)
سەودای ئەو بووە بە لەکەی ئایین
پارەدار ئەڵێ: خۆ ئەم قسانە
واتهی لاتیەو داخی دڵیانە
ڕاست ئەڵێن بەڵام ئەوانیش بە فێڵ
هەزار هەژاریان خستۆتە ئەشکێڵ
ئاخ چی بکەم ئەمە دەردێکی قورسە
کە ترس لە پرسە، لەویش مەپرسە
شاعیر لە هەموو نەزمێ ئەبێژێ
نەیزانی شیری داپیر ئەڕێژێ

❀❀❀

ئەڵـێن بـەرد لـە جێـی خۆیـا سـەنگینـە
ئـــەوی کـــە تـــۆرا، بچـــۆ ببینـــە
ئـاو کـــە مایـــەوەو نـــەڕوا لـــە بـــەری
کـەس لـە بـەر بۆ گـەن ناچێتـە سـەری
ئـاگر مـەرحـەمـەت بـۆ کـەس نانوێنـێ
پیـشی پـەرسـتی، هـەر ئـەتـسووتێنێ
دار چاکـــە ئـــە گـــەر بێتـــو بینێـــژێ
زۆری پـێ ناچـــێ بـــەری ئـــەچێـــژێ
دزێـــک نیـــوەشـــەو ئـــەچێتـــە ماڵـــێ
ئـــەیـــەوێ هـــەرچـــی تیایـــە بیماڵـــێ
لێـی ڕائـەپـەڕیـن، ئـەڵـێن کـورە کـوێی
ئەڵێ من (بەگچیم) باوەڕ ئەکەن پێی
ئەڵێن: بەگچی چۆن بێ دەهۆڵ ئەبێ
ئـەڵـێن: بـەیـانی گوێتـان لـێ ئـەبـێ
بـــەیـــانی دەهـــۆڵ دەنگـــی دایـــەوە
بـەگچـی دزیبـووی، هـێچ نـەمایـەوە
پـف لـە (دۆ) ناکـا، ئـەوی لـوا بـۆی
هـەرکـەسـە بـووە بـە دزی گـای خـۆی
(دز)و خاوەن ماڵ ئەگەر یەک کەوێ
بـە کونـەبانـدا گـا سـەردەکـەوێ
پـەنـدی پێـشینان کـە بـێ مـەعنایـە
هـەم (بـێ بـەهایـە) هـەم (بـێ بـەهایـە)

❀❀❀

بیانووی نەوسنیم دۆزییەوە بۆ خۆم
ئەوی ئازایە بڵێت: من ناخۆم
برسێتیْ ڕەگی هاریی پێوەیە
وەک زستان تۆفەو بەکرێوەیە
ئەم هەراو جەنگە هەر بۆ خواردنە
نەخواردن دوایی گیان سپاردنە
ئەو دەخواو ئەمیان تەماشا دەکا
دیارە لە دۆستی ئەو حاشا دەکا
یەکیْ زۆردارەو یەکیْ بیْزۆرە
بۆیە لە ناوا فیتنەو زۆر زۆرە
هەرچی بە بەشی خۆی ناڕازییە
ناسزاو سزای جەزای قازییە
کەس بە خۆی ناڵیْ سبەینیْ دەمرم
بۆچ باری گوناه لە ئەستۆ دەگرم
چەقەڵ کە فرسەت لە مریشک ئەبینیْ
لە پێشدا بەڕیز ئەیانخنکێنیْ
ئەڵیْ کە خنکان فڕیْ ئەدرێن
بە ناچار هەموو بە من ئەبڕێن
نازانیْ سەگی چەقەڵکوژ هەیە
ئەوی بە(وەیە) گۆڕی ئەوەیە
گشت سەرنویشتی ڕۆژی ئەزەلە
ئێمە دەخاتە سەر پەلەوزەلە
لەولایشەوە پێم ئەڵیْ: موختاری
کردە، خواکردە و تۆ گوناهکاری

❀❀❀

بۆ ئەوەی بە دڵ بەندەی خودایە
سەرو ژێری خاک وەکوو یەک وایە
هەر ئەودەستەیەی کە خوا ئەناسن
هیچ خەمیان نیە، کە بێ کراسن
دەستەیێکی تر (کۆستۆم) لە بەرە
کە دایانماڵین خەمیان لەبەرە
هەندێکیش خۆیان بۆ ماڵ ئەکوژن
وەک (زەروو) خوێنی خەڵکی ئەمژن
کاتێ دەستی مەرگ ئەیانجەڕێنێ
هەموویان بەزۆر لە زگ دەردێنێ
بۆ دەوڵەت ئەوەی کە شێتگیرترە
تا باری قورس بێ، لە لای خۆشترە
هەرچی ئینسافی نا بەتاقەوە
ڕۆژێک ئەبینێ بوو بەفاتەوە
منداڵ خوێنی دایک ئەمژێ لە زگا
کە هاتە دەرێ ئاوڵە دەرئەکا
کە چی ئەوکەسەی کە (شەکر) ئەخوا
تووشی عیللەتی (شەکری) ناکا، خوا
بە تورکی (شەکر عیللەتی) هەیە
دوکتۆر ئەزانێ مردنی کەیە؟
(شوکور) وەک (وەفت) کە نابەدیدە
هەرچی بە شەکر بمرێ شەهیدە
(شەکر عیللەتی)و شەکر قیللەتی
لێکی بڕیون (قاوە)و داڵتی

❀❀❀

ئەگەر (پەنجەرە)ی تۆ شووشەبەندە
بەرد بهاویە خەڵک، کاری تۆ گەندە
کە شەرجنێو بکەی لە کۆلان
دایک و باوکی خۆت ئەکەی بە قەڵغان
ئەگەر تۆ ئێشی دەرزی بچێژی
بە سووژن خوێنی خەڵکی نارێژی
ئەوی ژاری چەشت لە زەردەواڵە
ئیتر هەنگوینی لەدەمدا تاڵە
هەیە بۆ تەفرەی دوو (حۆقە) ساوەر
حەجێ ئەنێتە پێناوی باوەڕ
مەئمووری گەورە ئاوە دەکێشێ
وردەڵەکانمان زیخە ئەنیشێ
ماسی کە زل بوو ئەچێ بۆ دەریا
(ئەژدەها)یش بە زۆر بۆ (دۆزەخ) بریا
ئاو لە جێیەکدا کە زۆر بمێنێ
ڕەنگی ئەگۆڕێو (زەروو) هەڵدێنێ
(زەروو) خوێنی پیس لە لەش ئەمژێ
(کولەوەیابە) کە پیاو ئەکوژێ
ئاخ کولەوەیاب، داخ کولەوەیاب
جەرگی عالەمت سووتاند وەک کەباب
لەم گێتییەدا دەنگی باش باشە
کە لە گۆڕیشدا یارەو ویلداشە

❀❀❀

دەم مەنێ بە دەم (قلیانی) خواوە
گە بلێسەی بەسەت هێلکت براوە
لە کاری خوادا ورد مەبەرەوە
سەر شۆڕکەو، بڕۆ، لە دووری کەرەوە
ئەگینە هەر تۆ (سوخرە)کێش ئەبی
بە کاری (بێگار) ناوکەرێژ ئەبی
ئەگەر بلێی من هونەر ئەنوێنم
بە کارزانی خۆم (مەسنەب) ئەسێنم
لە ڕەزاقیی خوا ئەکەویە ئینکار
ئەوسا ئەویش تۆ ئەخاتە ژێر بار
(هارونالرشید) کاتی میسری گرت
وتی: بەم مولکە (فیرعەون) خوایی کرد
لە قینا دایە دەست (قولەڕەش)ێ
سەیرکەن خوا مولکی خۆی چۆن ئەبەخشێ
پەموودانەیان چاند، ئاو دای پۆشی
هاواریان بۆی برد هیچ بۆی نەلەخشی
وتی: ئەمساڵ خەلک (خوری) بچێنێ
ئاو ئەیشواتەوە (چلک)ی نامێنێ
ئێمە تێناگەین (حکمەالله)یە
ئیتر چییە ئەم قیرەو هەڵلایە
(رجال الغیب)ی ئەمساڵ (خووی) وایە
دەستەی خودپەسەند، ناخاتە کایە
وا چاکە، هەموو ئاوێک بنۆشین
چاو لە گوناهی یەکتر بپۆشین

❀❀❀

هـــەورە تریـــشقە گرمـــەی بـــڕاوە
بۆیـــە (دوومـــەلان) لێمـــان تـــۆراوە
دوومـــەلان نـــاوی دەمـــەل لـــە کۆلـــە
بـە بـێ تـۆو ڕیـشەی دەردەچـێ، زۆلـە
کـــە چـــی بـــرەوی زۆرە ئـــەمـــەنـــدە
لـــەبـــەر زۆلـــییە کـــەوا پـــەســـەنـــدە
بـــێ بارانییـــە کـــە گیـــا نـــەڕاواوە
نـــوێژە بارانـــەیـــش مـــۆدەی نـــەماوە
ئـەمـسال حـەج بووبـوو بـە بـابیبـابی
پـارەی ئێـرە بـوو، چـوو بـۆ (وەهـابی)
مـــن کـــە منداڵـــی شـــارم برســـی بـــێ
ئەیـدەم بـەو ئـەگـەر لـە خواترسـی بـێ
هـەر مـەولـوود چاکـە کـە تـام لـە خۆیـە
بـــەلام لـــەوەیـــشدا (کـــەوا بخۆیـــە)
ئـەگـەر سـەیـرانی نـەورۆزی ئـەمـسال
بـە دوو مـەعاشـم بـۆم بیـێ بـە مـاڵ
بـۆ هـەمـوو کـەسێک هـەر سـەیرانێکـە
تێکـڕا پێـنج یـا پـراخ لـەگـەڵ نانێکـە
چـایش ئـەخۆنـەوە بـە هـەلپـەرکێـوە
چـۆپێی کیـژانیش ئـەبـەیـن بـەرێـوە
خـوا ئـەمـسال گـەورەی چـاکی داویـتی
قـەوم بـە قـدوومی ئـەو خێـر دەبینـێ

❀❀❀

هەندێ کەس کە هات ئۆرەی خۆی دەست کەوت
ئەبینی سووکێ بەدارا سەرکەوت
کە بەرزبووەوە هێند بێ ترس ئەبێ
ئەمەندە ئەخوا هەتا قورس ئەبێ
کە قورس بوو ئیتر دار رای ناگرێ
تەقەڵە لێ ئەدا بە سەرەنگرێ
وا چاومان لێیە ئەو چی بەسەرهات
کە چی لەو زیاتر ئەکەونە هەڵات
مێشێ لە هەنگوین کە پێی گیر ئەبێ
تا دێت مێشی تر لێی شیت گیر ئەبێ
میوەی نەگەییو زگ ئەیێشێنێ
تەماع بۆ پیاوان رووزەردی دێنێ
وا گەورەی دیوان کەوتۆتە بژار
لاڵو پاڵ کەوتوون، مشکو مار پەژار
ماری کەسیرە کە کەوتە هەتاو
هیچ ئامان نادا بە ژن و بە پیاو
دەرمانی ژاری مار، کە تریاکە
ئێستا بە (تریاک) زۆر کەس هیلاکە
پشیلەبور وتی: نەمرم بە تیرە
منو مشکوجێی ئەو ژنەپیرە
ئینسان وا ناڵێ چاوی ناترسێ
هەلی بۆ هەڵکەوت لە هیچ ناپرسێ
خوا فەرمووی ئێمە ئەمانەتیمان
هاتین خستمانە سەر کەژو کێوان
هیچیان نەیانویست (ئیبا)یان لێ کرد
لەولاوە ئینسان هات پری پیا کرد

❀❀❀

دنیا لەسەر هیچ بارێ ناوەستێ
نابێ پیاوی ژیر پشتی پێ بەستێ
هێجگار ئەوانەی کە لەم دیوانەن
ئەگەر بایی بن، شێتو دێوانەن
چونکو لە پڕێک کلکیان ئەگیرێ
(بێنەو بیبە)یان لێ وەردەگیرێ
کەوای دیوانیان لەبەر داماڵێ
روویان نایێنێ بچنە هیچ ماڵێ
بەلام ئەوکەسەی سروشتی چاکە
لەناو گێژاوی چەرخا بێ باکە
ئەڵێن (چەرخ) لە سەر بارێ نامێنێ
ئەمڕۆ (گەدا)یە، کە شا بوو دوێنێ
سەگی بەوەفا کە مووچەدارە
پشیلەی زیانکار بەشی هەر دارە
ئەم دوو چەورە بێبالا نییە
مەروانە ئەوەی کەسی لا نییە
شەیتان رووی کردە لای هەر سەرمەستێ
دەمودەست، دەمو دەستی ئەبەستێ
زوبانیش زۆرجار مایەی زیانە
دەمو دەستی چاک خۆشی ژیانە
ئەگەر هەڵت کرد بە وشکو بە تەڕ
ناوی خۆت بنێ، پاشای بەحرو بەڕ

❀❀❀

کیسەی باخەڵت‌و کاسەی هەژاران
خاڵی کەو پڕکە ئەبی بە یاران
دوو ڕیت لە پێشە لە (گردی سەیوان)
هەوای ئەمان، هەواری ئامان
وەک خاک بە فەیز بە، بۆ هاوجنسی خۆت
خاکیش ئەبێتە دایکی دڵسۆز بوت
ئەوەی ماڵ خەڵک بە زۆر ئەسێنێ
(گۆڕەوشار) هەمووی لە زک دەردێنێ
(جۆ) بۆ فەقیر دێت، ئەیدزن ئەیبەن
گۆڕ وایە وەک کەر، کلک‌و گوێیان کەن
ئەوانەی (کووتاڵ) لە خەڵک ئەگۆڕن
بێ‌بەرگ‌و کفن شایستەی گۆڕن
ئێستا دزێتی بووە بە هونەر
نازانم ئەمە چۆن ئەچێتەسەر
دەستبڕ کە دەستی لێ هەڵئەبڕن
ڕۆژێکیش ئەبێ دەستی ئەبڕن
کێشانە بە ڕاست ئەمری قورئانە
ئێستا بە (قەپان) قەپان، قەپانە
یاخوا ئەوانەی کە (سەنگیان)سووکە
گورزیان گران بێ بە (مەڕنەمووکە)[1]

❀❀❀

---

١. مەڕنەمووکە: مەبەست لە (من ربک)ەیە.

نـادان ئـەگـەر بـێ‌و ژوور دانـا کـەوێ
دانـــایی دانـــا، هـــیچ داناکـــەوێ
دووکـەڵ لـە ئـاگر هـەرچـەنـد لـە ژووره
ئـەو چـاو دێشێنێ‌و ئەم بۆ چـاو نووره
بروانـــە (بـــرۆ) بـــە ســـەر چـــاوەوە
ئەو (کەچ) و ئەم (ڕوون) لە سەرچاوەوە
دڕکـو داڵ کـە وان بـە سـەر دەریـاوە
قـــەدری مـــرواری پـــێ تـەشـــکاوە
کەری گوڵ کە پێش حوشتر ئەکەوێ
بـــەوە قیمـــەتی حوشـــتر ناشـــەوێ
مـەڕوانـە ئـەوە کـە ئـەمـڕۆ (دوتـان)
(قـەلـە مـرداری) کـردنی بـە چـوار نعان
گـــــڕو پفێکـــــە ئـــــاگری دزان
کـە ڕۆژیـان لێهـات، لـە تـەنـدوور خـزان
پـەرێـزت پـاک بـێ، باگوڵـەزەمچین
لەسەر شوێن پاکی لێت بێ بەە دوشمن
کـەرویـشک لـە خـەودا چاوی ئـەبینێ
کە (دیاردیت)لێ کرد توند ئەیقووچێنێ
ئــەوەی کـەە ئابـرووی نـەبـەیاقـەوە
کاتێـــک زانی بـــنوو بـــە فاقـــەوە
مـەلی بـەسـەزمـان گۆشـتی ئـەخـوری
دڕنـدەیـش گۆشـتی دەرخـوارد ئـەدرێ

❀❀❀

مـەلای مـەزبـووره چووبـووه سـەر داریٚ
لقێکـــی ئـــەبـــڕیٚ بیکـــا بـــە بـــاریٚ
ئەیویست ئـەو لقـەی خـۆی وا لـەسـەری
لـــەبنـــدا ببـــڕیٚ، عـــەقـــڵی وای بـــڕی
ڕێبـــواریٚ پێـــی‌وت: مـــەلای ســـەرداریٚ
ئـــەو لقـــە ببـــڕی ئـــەکـــەویـــە خـــواریٚ
مـەلا لێـی نـەبیـست، سا ئـەو بـەڕیٚبـوو
ئـەم لـەگـەڵ لقـدا سـەرەنگـریٚ بـوو
کــە کــەوتــە خـــواریٚ، وتی ئــەم پیــاوه
لــە غــەیــب ئــەزانــیٚ، (وەلی) تــەواوه
ڕای کرد، چوو پی‌وت: کەرامەت داریٚ
تـۆ کـە زانیـت مـن ئـەکـەومـە خـواریٚ
ئەڵبەت ئەیشزانیت کـە مـن کـەی ئـەمرم
توخـــوا پـــێم بـــڵیٚ لـــەبـــەرت مـــرم
وتی: عـومری تـۆ، پێـت بـڵێم چـەنـدە
بـە سیٚ بـای زگـی ئـەو کـەره بـەنـده
منـیش بـەوانـەی کـە (کۆبـۆن) ئـەکـڕن
ئـەڵـێم: لقـی ژێـر خۆتـان ئـەبـڕن
میللـــەت داریٚکـــە کـــە ســـێبەرداره
چـۆن لـق و پـۆپی ئـەشـکیٚ ئـەو داره
دەســـتی داد زۆریـــان ئـــەخاتـــە خـــواریٚ
کـەچـی عـار نـانێن بـە کـەوتـنی جـاریٚ
وا چاکـــە بـــە داخ نیـــشانەیـــان کـــەن
کـــە عاریـــان نـــەنـــا، ڕەوانـــەیـــان کـــەن

❀❀❀

ئــەو شــوێنەی کــەوا پڕیــە لــە نــادان
دانـــا، ناچـــارە دەرچـــێ لـــە ناویـــان
کە زانیـت زۆردار کـەوتوونـە سـەر کـار
یا مل کـەچ کـە، یـا کـۆچ کـە بـە ناچـار
ســێ تــیرە هــەیــە کــە هونــەرمــەنــدن
لەلای خواو بەنـدە، هـەر سێ پەسـەنـدن
یــەکــی زاهیــدە خــۆی ڕزگــار ئــەکــا
دووەم عالیمــە دەرســـی کــار ئــەکــا
ســێیەم بــەخــشندە کــە فریــادڕەســە
هــەر ئــەوە کــەوا بــۆ بێکــەس کــەســە
ئەو دووانـە کـەڵـکیان هـەر بـە زوبانـە
کــەڵــکی بــەخــشندە نانــە، بــۆ گیانــە
پیـشەی پـەسـندی خـوای پـەروەردگـار
کـــەرەم کاریــــە ئــــەیهێنێتــــە کـــار
زۆر کەسی وەحشی توند لوو سـەهـەنـدە
بـە دەسـەنـدە بـۆت ئـەبن بـە بـەنـدە
کــە کــۆی کــەیتــەوە و بیــشارییەوە
ئـــــەڵـــــێن دامـــــاوە بـــــە بارییـــــەوە
کـە لـەڕێـی خـوادا بـە دڵ بیبـەخـشێ
کردگـار گونـای ئـەویـش ئـەبـەخـشێ

❀❀❀

ئـاو کـە تینـویتی ئینـسان ئـەشـکێنێ
زۆر جـاریش ئـەبـێ پیـاو ئـەخنکێنـێ
ئـاگر کـە چێـشتت بـۆ ئـەکوڵـێنێ
خـۆت نـەپـارێزی، دەسـت ئـەسـووتێنێ
هـەناسـەی هـەوا گیـان ئـەژێنێـێ
زستان بـێبـەرگ بی، ڕەقـت هـەڵـێنێ
خـاک خـواردەمـەنی پێـدەگـەیێنـێ
بـەسـەرتـا ڕووخـا ملـت ئـەشـکێنی
ئێمـە لـەم چـوارە دروسـت کـراوین
هەریەکە لە خووی، خۆی بەشی داوین
ئـاوو خـاک مهنـدیو هـێمنی داوە
بـاو، ئـاگر تونـدیو تیـژی هێنـاوە
بـا کـەوتـە کـەللە، شـعوور نامێنـێ
ئاتـەش مـەزاجـیش پیـاو ئـەسـووتێنێ
کـەم کـەس ئـەبینم کـەوا لـەم چـوارە
بـە ئـەنـدازەیێـک بـلێم بـەشـدارە
زۆری وا هـەیـە بـە بـا، بایـە
خـۆی بـەرز ئـەبینـێو پـارەبایـە
ئـەم ئـەفـسانەیـە هـەمـووی بایـە
چاکـەو خراپـە، دادی خوایـە
ئەگەر کردگار گویی لە من ئەگرت
هەر چی چاکە بوو، بۆ خۆم هەڵدەگرت

❀❀❀

سـەگـی بـەوەفابـە (زێـڕ) ئـەكـڕن
پـشیلەی زیانكـار، كلكـی ئـەبـڕن
بـە (لبـاد)دانی مارهـەڵـدەكێـشن
داخـی بـێ دانی پـێ هـەڵـدەڕێـژن
(قوڵـەڕەش) ئـەیـدەن لـە بنـەكۆتـەرە
ئینجـا لـە (حـەرەم) پێـی دەڵـێن: وەرە
گاجووت لە (گێرەی) فەرمان ئەبەستن
بە (كەڵـەمـە) تونـد، دەمـی ئـەبـەستن
بـەدخـوو كـە لـەگـەڵ گـەلـدا بـەوەیـە
كـە كزبـوو ژیـا مـەرگـی ئـەوەیـە
بـە ئـاگر سـەهـۆڵ دروسـت ئـەكـرێ
كـە چـی هـیچ بـەرگـەی ئـاگر نـاگرێ
لـە عـیلمو فـەنـدا شـەقـیین پیـاوو ژن
هـەر بـۆ ئـەوەیـە یـەكتـر بكـوژن
ئـەهلـی فـەن ەك یـەك ڕەهـەنـدەتـرە
ئـاخۆ كـام بۆمبـا كوشـندەتـرە
شـەیتـان لـە ڕاسـتی ئێمـە نـەزانـە
ئیتـر بـۆچ بـڵێن: تـەفـرەی شـەیتانـە
ئـەمانـە هـەمـووی خواسـتی خواییـە
بـە ئیـستیغنای خـۆی ئینـسان باییـە

❀❀❀

لە کەسێ بووردی پەشیمان مەبە
لە خوا لامەدە، بێ ئیمان مەبە
بە هیوا بژیت، دڵت خۆش ئەبێ
بە نائومێدی ڕەنجت بۆش ئەبێ
کە بە ڕەنجی شان پارەت پەیدا کرد
بە فیرۆی نادەی هەروا دەست و برد
بەلام لە (ها)یی بە (هوو)یی ئەڕوا
بەم هایوهوویەی، ڕەنج ئەچێ بە با
ئەوکەسەی چاوی لە مالی خەلکە
بێ بەرو، سێبەر، وەک داری پەلکە
قەناعەت ئینسان دەولەمەند ئەکا
تەماع بەند نابێ، پێ لە بەند ئەکا
کە بە ترس و لەرز ئەیدزی شەوێ
ڕۆژ دل لە مستی، لێت دەرنەکەوێ
تۆ بزانە ئەگەر مالت بدزن
چەند پێت ناخۆشەو ئەبی بە دوژمن
دیارە کە خەلکیش مالی خۆش ئەوێ
کە ئەو پەیدای کرد، بەر تۆ ناکەوێ
ئایینی ئیسلام ئەگەر بزانی
بە ئاسوودەیی مەردی جیهان
لەو ڕێیە لادەی شوێن شەیتان کەوی
پێت هەلئەنگوێ، لە پر ئەکەوی
هەلکردی دنیا، دەوران دەورانە
لە هەموو لایی هەر شەڕەنانە

ئەگەر بە بێنان هەڵکردمان ئەبوو
کەس بەسەر بەشی کەسا نەدەچوو
بەلام ئاخ باوکمان کە ئەو گەنمەی خوارد
خۆیشی دەرکرا بە هەناسەی سارد
ئێمەیش بەو ئیرسە لە دووی نان شەقین
شەق تێهەڵدانەو بەدخۆلق و شەقین

❀❀❀

دڵ ئاوێنــەیــە ڕێــی خــوا ئــەنــوێنی
ژەنــگ بگــرێ جــەلای جــەلا نــامێنی
خــۆش ڕابــواردن، بــە دڵــی پاكــە
ئــەوی دڵــپاكە، بــێ باكــە، چاكــە
هــەمـوو دەوڵـەتی دونیـات دەس كـەوێ
خۆشــی نــابینی كــە دڵ نــەســرەوێ
چـەنـد خۆشـە لـەگـەڵ چـەنـد بـرادەرێ
بـێ كینـەو بـێغـەم، پیـاو بـە سـەر بـەرێ
دەوڵـەت كـە زۆر بـوو سـەر ئـەشێوێنێ
بـڵێی كـەیـف ئـەكـەم لـە لات نامێنـێ
من چەندێ هەندێ ئاڵتوونم دەستكەوت
بـە لێكدانــەوە خــەوم لــێ نــەكــەوت
بـێ خـەویـش ڕێگـەی ئیشتیهای بـەستم
تـا شـوێنی كـەوتم دەرچـوو لـە دەستم
ئێستا ئـەو بـە شـوێن منـدا ئـەگـەڕێ
چونكــو قــانیعم بــە وشــكو تــەڕێ
ئــەمانــە واتــای گــوێ ئــاگردانن
ئـادەمـی لـە دووی مـاڵ سـەرگـەردانـن
خۆهــەڵكێــشانەو دڵخۆشــی بــە زۆر
كـەم دەسـەڵاتی كردیـە حـەڵاڵ خـۆر
ئێستا كـە ئـەیخۆم ژەمـی (گـورگ)یـە
كـێ ئـەڵـێ: پیـشەی ڕێـی بزورگیـە
بـەڵام ئـەمـەنـدە هـەیـە خـوا پێـداو
بـە شـوێن مـاڵا خـۆی ناخاتـە قـوڕاو

❀❀❀

(بنـاوان) شـل بـێ، ئـاوی لـێ ئـەڕوا
پێش (قـەتار) شـەل بێ ئـەکـەوێتە دوا
سـەر مـەلا کـە بـای لـێ بـەربێتـەوە
نـوێژی جـەماعـەت ئـەبڕێتـەوە
کـە وتیـان بێـستان وا بـەرەڵـدایە
خەڵک تێی ئەورووژێ قرەو هەڵدایە
بۆ ئەوەی کە خۆی کەوتەو نابوودە
داوو دەرمـانی عـەتـار بـێ سـوودە
ئـەو شـوێنەی کـەوا وتیـان (خـەرمیـز)ە
کـەر لێـی ئـەمیـزێ، یـەکـسەر بـەڕێـزە
مـەڕوانـن ئـەمـە پیـشەی کـەرییـە
مـۆدەی ئـەم دەورە چاولـێ کـەرییـە
پـاکو تـەمیـزی چونکـوو بـەئـەرکـە
ئەو ئەرکە لە لای فەیلەسوف تەرکە
ئـەو دەڵـێ: کـە مـن دەروونم پاکـە
جلـم چـڵکن بـێو دڕاو چ باکـە
فۆرمـەی مـەلـەکیـیو لبـادەی دڕاو
بۆ داکـەنـدن بێ، وەک یـەکە بۆ پیاو
مـەڵـێ: ئـەم باخـە بـێباخـەوانـە
خـوا ئاگـای لێیـەو جێـی دز، زیندانـە
ماڵـی دزیـتی تـۆ بیـشارەوە
ئـەزانـرێ بـەلای، خـەڵکی شـارەوە
دوایـی کـە دەرکـەوت پـەنهـان نـاکرێ
دەهـۆڵو زوڕنـای بـۆ لـێ ئـەدرێ

❀❀❀

کوێخـای بـەدەسـت کـەسـێ نـادرێ
هـەمیشە دەسـتی لـە دەسـت هـەڵـبرێ
کـار بـەدەسـت ئـەگـەر لـە تـۆ بترسـی
دیـارە ناڕاسـتە، خـوا لێـی ئـەپرسـێ
خۆ بێت و کـەسـێ کـردەوەی ڕاسـت بـێ
لە کەس ناترسێ سەدجار بازخواست بـێ
بـەدبـین و خـودبین هـەردووک ناسـزان
لـە لای خـواو بـەنـدە شایـستەی جـەزان
پێ خاوس بەو نەک پێلاوت تـەنـگ بـێ
بێ ژن بەو نەوەک لـە ماڵـتا جـەنـگ بـێ
قەرز مەکە هەرچەند وادەت مەحشەر بێ
درۆ مـەکـە بـا تیغـت لـە سـەر بـێ
کە هەوات بەرز بێ، سـەرت شـۆڕ ئـەبێ
(جوانووی) بێلغاو، هـەروا (تـۆڕ) ئـەبـێ
دنیـا لـە بـارێ نابرێتـەسـەر
زسـتان هـەتـاوو بـە هـاوین سـێبەر
هـەوڵ نـەدەی، ڕوانیـت وا لێبوویتـەوە
ئـەبـێ بیچـێنی، تـا بیدروویتـەوە
چاوت لـەوە بـێ تـۆ بیـدەی بە خەڵـک
نە وەک چاولە بەر، بێئەرک و بێکەڵـک
کـە بـە سـەردری خـۆت نـاڕازی بی
ئەبێ بۆ قـەرزی خەڵـک لای قازی بی

❀❀❀

ئەوی (بەربوورە) لە پیاوچاک ئەدوێ
وەک پەشیمانان شاخی لێ ئەڕوێ
تێهەڵچوو مەبە، مەبە بە سەردەق
نەبێنێتە (تەبەق) پێی، مەڵێ (سەدەق)
لە ناو کەشیدەی حاجدا، خاچ دەرچوو
لە ژێر خەرقەدا، مرقەم گوێ لێ بوو
ئەو (قەڵەندەرە)ی ئازادەسەرە
ئەگەر ئەو نەبێت، تۆ بڵێ وەرە
ژاری پیاوکوژە کە گۆڕا هەنگوین
هیچ تاڵێک نابێ، بە تاڵیی شیرین
گەلێ جار تاڵی بە دەرمان ئەکەن
بە دەرمان لە دەست دەرد، دەرمان ئەکەن
هەرچی کە تازە هاتە سەر کارێ
نەشارەزایە لێی مەگرە جارێ
کاتێ پوخت بوو، بۆ جاری دوایی
زۆر ئیش ئەبینێ بە شارەزایی
بەڵام تۆ پەردە لە ڕووی کار لابە
پێش هەموو شتێ (نییەت) حیسابە
کە حوسنی خولق‌و نییەت بوو لای پیاو
هەر ئەوە ئەبێ بە پیاوی تەواو
هاوار پیاوەتی بارێکی قورسە
کەوتە سەرشانت لە خۆت بترسە
ئای (وردم دویماز) چەند سەرئازادە
وەک (هوما) وایە، دایم دڵ شادە

❀❀❀

لـە کـردەوەی خـوا سـەرم سـوورِ مـاوە
مـەخلـووقی چـۆنی خـستە ئـەم نـاوە
مـــاری دانـــاوە زســـتان بتـــەزێ
بـــە هاوینـــانیش گیانـــدار بگـــەزێ
(دووپـشکی) هێنـا کـوێری بـێحـەیـا
بـــێقـــرەوبـــرِو بـــەخـــەڵـــکەوە بـــا
هـەنـدێ باڵـدار هـەن وەک زەردەواڵـە
هـیچ کـەس نازانـێ بـۆچی عـەوداڵـە
یـەکێکـی تریـان ژەنگـە سـوورەیـە
ژاری چـزووەکـەی ئـاگری کـوورەیـە
هەنگ نەجیبە بۆ، هەنگوین کەلک ئەگرێ
کە پێیشیەوە دای، ئەو بۆ خۆی ئەمرێ
گـورگی سـەرسـەری، بـەگـەرِو گـورِە
لـــە هـــەمـــو شـــوێنێ مێـــگەلی مـــەرە
سـەگ بـۆ پـشیلە، پـشیلە بـۆ مـشک
یـەکتریـان نـاوێ وەک مـار دووپـشک
ئـــەمانـــە هـــەمـــوو یـــەکـــەبـــەیـــەکـــە
هـەرچـی ئـەروانی دوژمـنی یـەکـە
(هـارووت)و (مـارووت) فریشتەی بـاڵان
کـەوتنـە نـاو ئێمـە، ئێستەیـش لـە چـاڵان
وێنـەی گـورگ و مـەرِ زۆرداره هـەژار
خـوێن ئـەمژێ و ئـەم دەم بـەهـاوار
ئـەوی بـە کـەڵـکو بـێوەیـە، کـەرە
هـــەم بـــێزوبانـــە، هـــەم بـــارەبـــەرە

❀❀❀

کە هاتی دوعای بەد لە دوژمن کەی
پێی بڵێ: یاخوا هەرگیز تێ نەگەی
تێ نەگەیشتن هێندە ستەمە
بڵێی: حەیوانە، هێشتاکوو کەمە
ئەگەر فریوی شەیتان نەبوایە
هەموو باوەڕمان ئەکرد خوا، خوایە
تینمان نەگاتێ بانگ ناکەینە خوا
کوردی ئەم خوارە، بە (خوێ) ئەڵێن (خوا)
چاوبرسی هەروەک جەهەننەم وایە
(هل من مزید)ی دایم لە دوایە
(بناوان) شل بێ، جۆگە گرفتە
ئاغاژن وابێ کارەکەر مفتە
باغ بەرەڵلا بێ هەر کەس بۆخۆیە
کەوتووینە دەورێک کەوا بخۆیە
ئاینە کەوا پاریز رائەگرێ
ئاینە کەوا پاریز رائەگرێ
سەری تەماعت بڕی سەرداری
کە ماڵی خەڵکت خوارد شەرمەزاری
کە لەگەڵ مردوو ئەچیە سەرقەبران
باوەڕ بە مردن ئەکەی بە گریان
لەگەڵ هاتیەوە لە بیرت ئەچێ
ئەگەر وایش نەبێ دنیا تێک ئەچێ

❀❀❀

ئەڵێن گوندۆرە بە ڕەنگ ناناسرێ
هەر، ترێ چاکە، تامی ئەچێژرێ
شووتی بە شەرتی چەقۆ ئەکڕن
جارێ لە پێشدا بە خێوی ئەبڕن
کاشکی بۆ پیاویش ئەمە بوایە
نەیانناسیایە، دایان نەنایە
ئەوی بەزەیی بە کەسدا نایە
گۆڕ ئەوە نیە بیهێننە کایە
زستان بۆ خوری مەڕ ئەبڕنەوە
بەهار هات مەڕیتر ئەکڕنەوە
تا (شارەزوور)م بە دەستەوەیە
هەمیشە (کارێ)م بە ڕێستەوەیە
ئەوەی بە ڕەنجی شان دەس نەکەوێ
هەمووی دائەنێ بە کەیفی شەوێ
ئەڵێن: شەرابی مفت بەخومارە
نازانن خومار دەردی قومارە
شەیتان ئینسانی لەڕێ بردووە
قوماری هیند لا شیرین کردووە
لەو شوێنەی دانیشت نایەوێ هەستێ
ڕێی ئیش و کاریتر ئەبەستێ
ڕاستیشت ئەوێ (پۆکەر) زۆر خۆشە
(بانقۆوسیویەک و کۆنکەن)ی بۆشە
بەخۆت مەنازە بە هۆش و تەدبیر
(پۆکەر) نەزانی، نانی بە وەزیر

❀❀❀

ئـاو لــە ئــەزەڵـدا کــە ڕوونــەو پاکــە
لـە کـەڵـکی ئـەخـا (گـا) بـە شـیاکە
زۆر پاوی پاکی تەمیز وەک گەوهەر
هاونیـشنی بـەد لـەکـەی خـستە سـەر
خواستی خوا وایە، کە زۆر مەردی خوا
بـە چـاووڕاوی بـەد تـەفـرە ئـەخـوا
پــەڵــە دەرناخــا ئــەوەی ڕەش کــارە
قوماشــی ســپی لــەکــەی تیــا دیــارە
ئاخ ئەو کەسانەی کە چاک ئەگۆڕن
بــۆ ژیــان ناشــێن، شایــستەی گــۆڕن
نــە کــاری عــەقــڵەوە نــە دیرایــەتــە
(شــیاطین الانــس و الجــن) ئایــەتــە
ومــــا بتــــانگرێ پیــــاو خراپینــــە
لــەگــەڵ چاکانــدا چییــە ئــەم قینــە
شـەیتان لـە ڕاستی چـوار چاکمـان لادا
ئێمـەیـش چوارچاکمـان بکـەیـن بـەلادا
با بەس لە کەلی شـەیتان سـەرکـەوین
تۆزێکیش لـە نـاو خـەڵـکا سـەرکـەوین
عـەشـرەت بـزانن جارێکـەو ئـەم جـار
نـەکـەونـە خۆتـان، ئـەکـەونـە ژێـر بـار
(بــەراتــە) و قــاپی کــراوەتــەوە
بــەراتی نــەجــات نووســراوەتــەوە
هـەر هێنـدەی ئـەوێ بـڵێی منیش هـەم
هـەمـوو کارێکـت بـۆ دێتـە بـەرهـەم
ئـەگینـە بـەرگـەی گـرانی نـاگرین
جـاویش گرانـە، بـێ کفـن ئـەمـرین

❀❀❀

چــوارده پــەنــد (هۆشــەنــگ) داینــاوه
کـه لـه خـەزینـەی (کـەیـان)دا مـاوه
پــەنــدی ئــەوەڵــی بــۆ دووزوبانــه
بـــه دووزوبـــانی وەتـــەن ویرانـــه
جــاران ئــەوانــه زوبانیــان ئــەبــڕین
ئێمــه ئــەوانــه بــه پــاره ئــەکــڕین
فیتنەی دووزوبان دۆست لـه دەسـت ئـەدا
ئەوی گوێی لێ گرت دەست له دەست ئەدا
سێ کـردەوەی بـەد کـەوتـه نـاو بـەشـەر
بـاوک بـراو دۆسـت، زوو ئـەدا بـه شـەڕ
بەدعەهدی‌و درۆو قـین لێـک هـەڵگرتن
بـەسـه بـۆ بینـای خۆشـی هـەڵـگرتن
(مەرد)ێکی گـەوره کـه هاتـه ڕووی کـار
ماکینـــەی درۆی بــۆ ئــەخــەنــه کــار
ئـەگـەر ئـەو مـەرده نیـەتی چـاک بـێ
بــۆ ڕێتمــایی خــوا دڵـــی پــاک بــێ
هێنـای ڕووبـەڕووی یـەکـی کردنـەوه
دیـــاره گـــرەوی زوو لـــێ بردنـــەوه
ئیتـــر درۆزن لـــه کـــۆڵ ئـــەکـــەوێ
ئــەوسـا قیمـەتی دۆسـت دەردەکـەوێ
بـه هـوێ دۆسـتەوه کـار ئـەچێتـەسـەر
خـوا فـەرمـوویـەتی: (شـاورهم فی الامـر)

❀❀❀

گـێتی لـە سـەر هـیچ بـاریَ نـاوەسـتیَ
چـۆن ئـەبـیَ دانـا پـشتی پـیَ بـەسـتیَ
پـاک هـەڵـدەخـزیَ و هـەڵـدەسـێتەوە
ناپـاک نـەیـشکەویَ ناحـەوێتـەوە
هـەنـدیَ کـە دۆسـتی جـاەو ئیقباڵـن
تا لە (مەسنەت)دای جێت بۆ ئەماڵن
لـەگـەڵ لێکـەوتی بیـرای بیرایـە
هاتیـەو کایـە، هـەر ئـەو سـەودایـە
خۆزگە پێستی رووم چەرمی (گا) دەبوو
تـەریـق بوونـەوەم لـەلا (بـا) دەبـوو
بۆ چەرمەسەریَ زوو بە کێش ئەبووم
لە هەموو شوێنی هەر لە پێش ئەبووم
بـەڵام قـوڕ بـەسـەر ئـەوکـەسـەی وایـە
ئـەم ڕەزاڵـەتـیش مـەرگـی لـەدوایـە
ئـای بـۆ نـانێکی کـەسبی ڕەنجی شـان
سـەر ئـازادەتـر لـە شـاهی جیهـان
ئـەمانـە هـەمـووی فـەرمـانی خوایـە
کـوا دەسـەلاتی بـەنـدەی تێدایـە
دەریـای قـەدەرە، عـەقـلی تیـا گومـە
(زیـن لهـم اعمـالهم)
هـەنـدیَ ئـەیـەویَ لـە مـەجلیسان بـیَ
هـەنـدێکیش نـاوی لـە نـاو نـاوان بـیَ

❀❀❀

هاوینی بێ ئاو، ئای چیت پێ کردین
وەک ماسی ناوی جەرگت ڕەش کردین
ئاخری وا چلەی تویشمان بردەسەر
چلە چوار نەوعە، یەکێکیان بەتەر
جاران جێ ماڵی باوەشابان بوو
ئیستا دەرمانی ئەویش هەرزان بوو
هەموو کاریکمان بۆ دەبێ ئاسان
مەرد ئەو مەردەیە نەبێ هەراسان
خۆشیو تەنگانە نامێنن تا سەر
پەندیکمان هەیە کە بیکەینەبەر
با تاڵیو خوشی هەر بڵێی ئەڕوا
نەوەک بە زوبان، بە دڵ و بڕوا
کەلیمەی (ا ق با ا ل) پەندیکی تیایە
وەری گێڕیەوە خۆی (ل ا ب ق ا)یە
لە قورئانیشدا فەرموودەی خوایە
ڕاستە تەنگانە خۆشی لە دوایە
چەند خۆشە ئینسان وا دڵنیا بێ
بوون و نەبوون لای کاریگەر نابێ
بەختیاری پیاو، دڵی بێ غەمە
با خەڵک هەر بڵێن دانایی کەمە

❀❀❀

کــە خراپــەت دیو موقابــەلــەت کــرد
ناوی خراپیت لـە سـەر خـۆت بار کـرد
بــە چاکــە جــەزای خــراپ بــەیتــەوە
بـــەوە گـــرەوی پـــێ دەبـــەیتـــەوە
بــەد، بــۆ دۆســتی ئـەکــەویتــە دووت
(اوهــن البیــوت، بیــت العنکبــوت)
وەک شـیر هـەڵـمەچـۆ بـە تـینی گـرێ
دوایــی قــاپێکی بۆشــت پــێ ئــەبــڕێ
بـە شـێنەیـی بـێ، شـوێن بـزر ناکـەی
زوو ماندوو ئەبێ، ئـەگـەر تونـد ڕاکـەوی
تــەنهــا بــۆ چاکــە بــەدەســتوبرد بــە
دەربــەســتی دڵــی درشــتو ورد بــە
بـە تـەدبـیری دۆسـت کـار ببـەرە سـەر
خـوا فـەرموویـەتی: (شـاورهم فی الامـر)
کۆنــە پۆشــانیش بــە کــەم مــەزانــە
کلــیم، کــەلیمــی تێــدا پــەنهانــە
زیــوەری دنیــا هــەر بــۆ ژن چاکــە
مــەرد لــە ئــارایش دوورەو بــێ باکــە
وا چــاوت لێیــە کــە کــۆچی خێــڵە
ناوی چاک لە شوێن خۆت بە جێ بێڵە
توخــوا نــایزانی دەوڵــەت و ماڵــت
لــەگــەڵــتا نابــێ، هــاوار بــە ماڵــت
گوناهــەکــەتــە کــە وەفــادارە
لــە نــاو گۆڕیــشدا هــاودەمــەو یــارە

❀❀❀

چـارەی رزگـاری رێـی راسـتە، راسـتە
پـارێزی نـەخـۆش بـە نـان و ماسـتە
پیـاوی بـێ‌ڕۆژوو ئێـوارەی لێهـات
کـز دادەنیـشێ پـەشـیمان‌و مـات
ئاغـا ئـەمـر ئـەکـاو خزمـەتکـار نایکـا
رووینێکـی ئـەوێ کـە تـەماشـای کـا
پیـاو هیـوادار بـێ نـەوەک ناهومێـد
چۆن ئـەژیـت ئـەگـەر هیـوا ببڕێ لێـت
هیوایـە بـەرگـەی تـەنگانـە دەگـرێ
کـە بـێ هیـوا بی برسـتت دەبـڕێ
بـاوەڕت بـێ کـە ئـەم خودایـە
دوایـی ڕۆژ ئـەجـرو جـەزای لـە لایـە
زۆردار کـە ئێـستا لـە خـوا ناترسـێ
(مەڕنەمووکە)ی گۆڕ دێ‌و لێـی ئـەپرسێ
ئـەوسـایە هـاوار پـارەی بـۆ ناکـا
ڕێگایـشی نیـە کـە هـەستێ و ڕاکـا
لـووتی لـە بـەردی (ئـەلحـەد) ئـەکـەوێ
هـەوای زۆرداری ئـەوسـا ئـەنـەوێ
جا ئەگـەر ئینسان کـردەوەی چـاک بـێ
لـەوێشا بێ بـاک گـۆڕی ڕوونـاک بـێ
بـەر عـەفـوو لیقـای یـەزدان ئـەکـەوێ
جێگـای بـەهـەشـتە ئیتـر چـی ئـەوێ

❀❀❀

بە (مازوو) لە دەست چووبوو سەرمایە
ئەیویست بە (سیچکە) بێتەوە کایە
قەرز نەیدەیتەوە، نابڕێتەوە
(بەرتیل) جێگای قەرز ناگرێتەوە
سەد چاکە بکەی لەگەڵ ناپیاوا
کە دڵت شکاند ئەیدا بە ئاوا
بە قینی دوژمن دۆست لە دەست مەدە
دوو کەس حەق بێژەو بەدگۆ دووسەدە
تا بە چاوی خۆت چشتێ نەبینی
مەکەوەرە سەر ڕێگای بەدبینی
لە سەر کاری چاک هەرگیز مەوەستە
بۆ (تۆڵە) پەلی، پەلە بیەستە
کە دڵت شکاند خێرت پێ نابڕێ
کە شووشەت شکاند پینە ناکرێ
هێواشی ئەسپی (تۆر) ئەحەملێنێ
(سرکە)ی توند قاپی خۆی ئەتەقێنێ
بۆ (درۆینە)ی بەد (پەرێز)ت پاک بێ
بەلام لای گەورە زوبانت چاک بێ
قسە لە پێشدا لێک ئەدرێتەوە
لە دەم ترازا ناگەرێتەوە
دەست بۆ تەنگانە ئەبێ بە پەرژین
زوبانە سەرت ئەدا بە بڕین
خوا ئیختیاری داوەتە دەست خۆت
ئەگەر خۆت چاک بێ عالەم چاکە بۆت

❀❀❀

ئـــەوەی دەرامـــەد، نـــەبـــەشـــێتەوە
تـــۆوی چاکـــەی لـــێ ئـــەوەشـــێتەوە
خوا (قـەناعـەت)ی دا بـە بـەنـدەی خـۆی
ڕووی جیهان ئەبێ بە مولـکو مـاڵ بـۆی
ئـەگـەر قـەناعـەت چـاوی تێـر نـەکـا
کـوێرەوەریو خـەم سـەری تـێ دەکـا
خزمـــی نزیکـــت خۆشـــەویـــستییە
خـــۆش ڕابـــواردن، تـــەندروســـتییە
کـــە پادشـــا بیو لـــەژێـــر(جـــێ)دا بی
ئـەبـێ بـە خۆشـی لـەگـەڵ کێـدا بـێ
تـــا لـــەشـــت ســـاغە قـــەدری بزانـــە
نـــەخـــۆش بی لـــە لات دنیـــا زینـــدان
تـا دەسـتت هـەیـە دەسـتت درێـژ بـێ
نەک لـە پـڕ ڕۆژێ ڕێـت سـەرەولێژ بـێ
کـە لـە دنیـادا بـۆم نـەکـەیتـە تـەشـت
گوایـە بـە خێـرت ئـەمبـەیتـە بـەهـەشـت
بـە چـی دەزانی کـە خـۆت بـەهـەشـتیت
ئـەبیـنم چـەشـنی تـەریقـەی چـەشـتیت
لـە (پاپـا)و شـێخان بـەهـەشـتیان ئـەکـڕی
عـەقیـدەی عـەسـری، ئـەو نانـەی بـڕی
(ئێـــرە بیدۆشـــە) بـــۆ مریـــد بـــاو بـــوو
چی بکەین؟ ئەو دەورە، مۆدەی تەواو بوو
کـە ئـەو لـە پێـستی خۆیـا نـەوەسـتێ
ئەم خەڵکە دەمی خـۆی بـۆچ ئـەبـەستێ

❀❀❀

ئـاو هـەر شـوێنێکی گـرت ئـاوەدانـە
زوردار لـە دیێـک دانیـشت وێرانـە
خۆمـان دووی پیـاوی زۆردار ئـەکـەویـن
هـەروا ئـەزانـین مـەخلـووقی ئـەویـن
هەر چی پەیدا کەین ئەو ئەیباو ئەیخوا
ئـەوسـایە هـاوار ئـەبـەینـە بـەر خـوا
خـوایش ئـەفـەرمـوێ: کـردەی خۆتانـە
تـەنهـا پیاوێکـە، هێناوتانـە
هاوجنسی خۆتان کوشت،ماڵتان بۆ برد
بـە سـەر خۆتانـا ئێـوە زاڵتان کـرد
چاکـەو خراپـەی خۆتـان نـەزانـن
هـەر بناڵـێن کـە بـارگرانن
لـە نـاو خۆتانـا ئـەگـەر بـرا بـن
دڵـسۆزی یەک بـن، بە بـێ هـەرا بـن
هـیچ کـەسـێ پشتتان نـادا لـە ئـەرزی
ئینجـا ئـەکـەوتنـە ڕێگـەی سـەربـەرزی
ئەڵێن چوار ڕێوی شێرێ کەوڵ ئەکەن
ئێوە کە شێرن بۆچ پشت هەڵدەکەن؟
لـە ڕێـی خزمـەتی گـەلا مـەسـرەون
وەک شێری بەیداخ ژوور سەرمان کەون
ئێـوە دوو چـشتتان بـۆ دانـراوە
یـەکـێ پـێڵاوو یـەکـێ کـلاوە
ئـەگـەر پـێڵاو بـن ئـەتانکـەنـە پـێ
کـلاو بـن خـەڵکی لـە سـەرتـان ئـەنـێ
سـەرو ژێـر کـەوتـن بـە دەسـت خۆتانـە
خوێنـدنو جـەهلـە ڕێگـای ئـەم دوانـە

❀❀❀

هەندێکی وا هەن کە بە زیندەخەو
بە خەیاڵ ئەبنە حوکمداری شەو
هیچ نەبێ نیوەی عومریان بە خەیاڵ
خۆش ڕائەبوێرن بە مەوقیعو حاڵ
ئەوانەی کە شوێن پارە ئەکەون
بەو مەراقەوە شەویش بێخەون
لەولایش ئەبینی کە کرێکارێ
پارەی ئەوڕۆژەی وەرگرت ئێوارێ
خۆراکی کڕی بە خێرو بە بێر
دەستی ماندووە لە سەر سکی تێر
لەم دنیایەدا گوزەران وایە
کێ ئەڵێ: گیتی ئاسوودەی تیایە؟
کۆی ئەکەنەوە بە (جەوال) و (هۆڕ)
نازانن بۆیان نابرێتە گۆڕ
کردوکۆشییان هەمووی تەباهە
ئەوی لە گەڵیان ئەچێ گوناهە
ئەمانە هەووی وا لە پێش چاوە
ئینسان لە (نیسیان) دروست کراوە
ئەگەر نەبوایە بە فەرامۆشی
بۆ کۆکردنەوە کێ تێدەکۆشێ؟
ئەڵێن پێغەمبەر ئەمەی فەرمووە
پەسەندە بۆیە بەگوێدا چووە
(بۆ دنیات بژی وەبزانە نامری
بۆ ئەولاش، ئەمڕۆ ڕێ لە بەرئەگری)
فەرامۆشییە جیهان ڕائەگرێ
کێ باوەڕ دەکا بەیانی ئەمرێ

خـوا لــەزەتێکــی وای داوە بــە ژیــن
لـە لامـان خۆشـە، کـەڕو کـوێریش بـین
برسـیو نـەخـۆشو مانـدووی شـەڕوشۆڕ
ژیـان هــەر خۆشـە هــەتـا لێـوی گـۆڕ
بنیــادەم هیچــی لـــە یــەکتــر ناکــا
وێـــڵن بـــە ڕێگـــای خــراپو چاکــا
هــەرکــەســە پیـشەی خـۆی لـە لا باشـە
لـــە نـــاو خۆمانـــدا (دەوهـــن بــە ئاشــە)
ڕێێکـــی وامـــان نـــەدیــوەتـــەوە
ســەرکــەوتــنی لــێ بـــووەشـــێتەوە
هیچ کەس ڕابەری کـەس پـەسـەنـد ناکـا
چونکــو نایانبــەن بــە ڕێــی ڕووناکــا
هەرچی ڕۆژێکی بەرکەوت بۆ خۆی بـوو
خۆی خواردیو هەژار هـەر باوکـەڕۆی بـوو
هێجگار کە (تەموین) سەنگی مـەحـەک بـوو
بایـەع بـەگـزادە و ئـەهـالی (لـەک) بـوو
مــەگــەر ڕاوەسـتین نـەوەی خوێنـدەوار
پــێ بگــەن ئــەوان بکــەونــە ســەر کــار
گــەســکێ بــدەن لــەم تێــر نــەخۆرانــە
ئــــەگینــــە ئێـــستا هــــەر بخۆرانـــــە
ئەو بێ شەرمەی وا ئـەمـەی کـرد دوێنـێ
لـە نـاو میللـەتـدا چـۆن چـاو هـەڵدێنێ
ئـەڵـێن چـاو بـە چـاو ئـەکـەوێتـەوە
مـەگـەر (بـێشـەرەف) تـەریـق بێتـەوە
ئێمـەیـش لـە نووسـین نابـێ مانـدوو بـین
دەسـتی وەیـسکەیـەو سـووژنی پۆلایین

❀❀❀

هەرچی کە پشتی بە بەندەی خوا بەست
خوا بەو بەندەیە ئەیخاو ئەیکا پەست
بۆ هەموو کارێک هیوات بە خوا بێ
ئەوسا ناترسی کە خۆت ئەتەوێ
کاریوا هەیە کە خۆت ئەتەوێ
زۆر پێت ناخۆشە بۆت ڕێناکەوێ
دوایی ئەبینی ئەگەر بۆت ئەبوو
هەرچی کە هەتبوو لە کیست ئەچوو
زۆر جاریش چشتێ کە تۆ ناتەوێ
خێرێکی زۆرت لێ چنگ ئەکەوێ
(تحبوا شیئا) خێری لە دوایە
(تکرهوا شیئا) خێری تیادایە
کەسێک ئەبینی حەزی لێ ناکەی
دوایی سوپاسی ئەکەی بە چاکەی
کەوابێ تۆ خۆت نیەتت پاک بێ
ئەوسایە دۆستت ئەبێ بۆت چاک بێ
لە هیچ ئیشێکدا بەددڵی مەکە
لە کاری گەلدا سەرچڵی مەکە
تۆ بۆنی شیری خاوت لە دەم دێ
کە ڕێ نازانی چۆن ئەگەیتە دێ
کە ڕێ هەڵگرە کە بیوەشێنی
نەک شانو قۆڵی پێ بڕەنجێنێ

❀❀❀

هەنگ کەلە گوڵو میوە ئەنیشێ
بە مژین مایەی هەنگوین ئەکێشێ
چزوکەی ژاری تاڵی تێدایە
هەنگوینیش وا خوا فەرمووی شیفایە
ئەمە نموونەی حاڵی دنیایە
شیرینی تاڵی هەر لەگەڵدایە
ئادەمیزادیش زۆرتری وایە
هەر چاکەیێکیان بەدی لەدوایە
هەنگ بۆیە ناوی بە چاکە ئەبرێ
کە پێیەوەی دای، ئەو خۆیشی ئەمرێ
کاشکی بەدکاریش وەک ئەو بوایە
کە پێیەوەی دای خۆی بمردایە
مار تا لێی نەدەی وەزندی نییە
شێر ئەمان ئەداو پیشەی مەردییە
بەڵام دووپشکو هەندێ لە ئینسان
لەبەر قین نییە، بووە بە خوویان
ئەڵێن کە شەیتان خراپیان ئەکا
خێرا! شەیتان، هێشتر لەدوامان ناکا
ئایبۆ خواپێداو کە لەگەڵ بەدکار
لە جێی خراپە، چاکە بکاتە کار

❀❀❀

(سەعدی) فەرموویە، کە خوویێکی بەد
کەوتە ڕیشەوە، دەرناچێ ئەبەد
وا منیش ئەڵێم کە پیاوی نادان
هێند قەڵبە (قەلب)یش نایکا بە ئینسان
بەدناو هەڵیشی بگێڕیتەوە
دیسان نادانە، ناگەڕێتەوە
(خەواسی حروف) هێندێکی وایە
نەوعە سڕێکی مەعنەویی تیایە
نادان، بەدئەدەب، گورگ، ئەم سیانە
کە قەلبت کردن، دیسان خۆیانە
ئەوەیش کە (مەرد)ە (درەم) ئەبەخشێ
(کەرەم) کارێکە، بە (مەرگ) نالەخشێ
ل ئەمانەتەو سیحەت غەنیمەت
بەخشین فرسەتەو خواستن مەزەللەت
کە دڵ ئازاری خۆت لەبیر بێ
نایێڵی دڵی کەست لێ زویر بێ
ەڕووی‌و ڕیا لای خواو بەندە
ک ماری زوحاک، لەسەر شان بەندە
لە نانی (دونان) سندان ئەبارێ
چوارنان بە، وەکوو (قەلەمرداری)
ئاشە تەندوورە)و(کەوشەک) نەماوە
ـە بابی بابی سواریی کەر باوە

❀❀❀

وەزیفـەو مـەقـام، بـە پیـاو ئـەگـۆڕێ
ڕەنگـی (شووشـە)یـە، کـە ئاو ئـەگـۆڕێ
هــەرچــی بنێــری ئــەوە (بــەر) ئــەدا
گـۆزەیـش چـی تیابـێ، ئـەوە ئـەرئـەدا
دنیــا وەک پیاڵــەی چایخانــە وایــە
تـۆ، ئـەیخۆیتـەوەو هـی کـەت لـەدوایـە
ئـەو پیاڵـەیـەی تـۆ چـات تیا خـواردەوە
هــەزار مــشتەری لــە تــۆ شــاردەوە
پــارە (بــەقــەمــە) زوو ئــەچێتــەوە
کـە بـەخـشیت ئـەوسـا ئـەمێنێتـەوە
چاوبرســی هــەتـا بیبــێ تێــر نــاخوا
چـاوتێر بـێ خـەمـە، کـە نایخاتـە دوا
دڵــنیا بــە لــەگــەڵ ئــاوەڵــی چاکــا
ئـەوی دۆســت ئـەیکـا، بـرا بـۆت ناکـا
کە لەگـەڵ دوژمـن لێـک ئاشکرا بـووی
بـاوەڕ بـە مـەکـری بکـەی تێـدا چـووی
دۆســـتی نـــادانو دوژمـــنی دانــا
بیــــانگۆڕەوە لـــــە ڕێگـــــا بانـــــا
دۆســـتی نادانـــت، وەک هــەڵــەوەڕە
ئاگــات لــێ نــەبــێ (دز)ت لــەســەرە
هـەرچـی هـەڵـدەسـێ سیاسـەتزانـە
بە دەست خـەڵکەوە، بێڵ چـەنـد ئاسانە
(دیو) جارێک (گوردی) خۆی کەوتبوە چنگ
(گورنـەتـەڵـە)یـەو، ئـاوی نـاو بێژنـگ

❀❀❀

خــــوا بـــۆ قوربــــانی مــــەڕی دانــــاوە
کــــەچــی گـــاچووتی، تێــــوە گـــلاوە
گوایە گاجووتێک حەوتی سوار ئەبێ
(سێ‌بەگایی)مان چۆن بە چوار ئەبێ؟
من (گـایێکم) بوو، ڕای کـرد لـە دەستم
ئـەم جـەژنـە یـەکـی (حـەوتمـی) خـستم
سەد قوربــان حــەقیــاس نافــەوتێنـێ
ئـاگری جـەهـەننـەم گـایش ئـەبرژێنـێ
خـۆ مـن تێـر گۆشتی قوربانیم بـۆ هـات
چیم لەوەی خێوی کەوتووە لـە (سـیرات)
ئـەگـەر تـۆ مالـی خـەلـکت خواردبـێ
نـاڕوا، سـەد، گایـشت قوربـان ناردبـێ
من کە حەقی خۆم بـە کـەس نـەبەخشم
خـوا پـیم نابـەخشێ بـە تـۆ بـەخـشم
بە دزی ئـەیـەی ئـەیـدەی بە مـەعلووم
نـاوی خـۆت نـاوە فاسـقی مـەحـرووم
مردووشـۆر پـارەی خـۆی وەرئـەگـرێ
بـەو چـی لـە گـۆڕدا مـردوو لێـی ئـەدرێ
(کـــەوا)ی نیوداشـــتت کـــە لـــە بـــەردا
خـــەمـــی تـــازەتـــر بخـــۆ لـــە بـــەردا

❀❀❀

ڕێـوی تـەڵـەبـاز بـوو بـە فاقـەوە
ناسـرەوێ بـەدەم واقـە واقـەوە
دەڵـەکـیش کاتـێ کـە گـیرا ئـەتـسێ
کەروێشکیش تـانجی دی ئـەحـەپـەسێ
کەروێشک کـە ئـەنوێ چاو ناقووچێنێ
کـە ڕاوکـەری دی خـۆی ئـەخـەفێنێ
کـەمتیـار دەنگـی خۆشـی پـێ خۆشـە
قولـەپێـی ئـەسمـن هێشتا بـێهۆشـە
ئـەم سـیفەتامـە بـۆ پیـاویش وایـە
هـەرچـی ئـەیبـینی بـەشـێکی تیایـە
هـەنـدێکمان هـەتـا نـەکـەوتوونـە داو
شـانازی ئـەکـەن بـە نـاوو بـە داو
شـا، بـە سـەپـانی خۆیـان نـازانن
پێش خـۆ نـابینن، هێنـدە بـەرز ئەڕوانن
لـەگـەڵ تێـی گـیرا ئەبنێ بـە دەڵـەک
شاخی لـێ ئەڕوێ وەک مانگـا بەڵـەک
کە ڕزگـاریش بـوو دیسان وەک جاران
ئـەیبـینی، نـەبـای دیـوەو نـە بـاران
بنیـادەم لـە سـەر حاڵـێ نامێنێ
دەوڵـەتی دنیـا سـەر ئـەشـوێنێ
بتـنێ لات کـەمـە، نـەتبـێ خـەفـەتـە
هـەر قـەناعـەتـە، پیـاو پێـی ڕەحـەتـە

❀❀❀

بـاران ئـەبـارێ کـەچـی هـەتـاوە
ئەوە بـە کـوردی (گورگـەزێ)ی نـاوە
هـەر بێچـووە گورگـێ، ئەودەمـە بـزێ
ڕۆڵـە لـە بـەری دایـک ئـەدزێ
گـورگ سالـی جـارێ مـەڕ ئـەفـڕێنێ
بینـادەم دایم خـوێن ئـەڕژێنـێ
لای ئێمـە کوشـتن یـەکـە هونـەرە
گـورگیش بۆ گیسکێ خـوێنی هـەدەرە
تـوورەیـیو شـەڕی (ڕەمـەزان) بـاوە
بـە نـای نـارەوا (سـەفـەر) بـەدنـاوە
هـەر یـەک قوماشـەو قیمـەتیـان جیایـە
هـەر سـەربانێکـەو دوو هـەوای تیایـە
بـە تـەقـاویتیش ناڵـێن ئینـسانن
خۆیـان لـە نـەسـلی ئـەوان نـازانن
ئـەوانـەی کـەوا مـونکیری بـابن
ئینـشەڵـلا هیچیـان تـەقاویـت نـابن
جووجـەڵـە سـەری لـە هێلکـە دەرچـوو
کە چـی بە دەنـدووک تویکـلی بـەربـوو
بـە ئێـستریان وت: بـاوکی تـۆ کێیـە
وتی: ڕەسـەنی دایکـم پێیـە
ئێـستر داری بـۆ (نـەمـروود) کێـشاوە
لـە بـەر ئـەوەیـە تـۆوی بـڕاوە
ئێمـە وەک شـەیتـان ئەکـەوینـە بـەیـن
ئاگری جەهەننەم بۆ یەک خۆش ئەکەین

❀❀❀

هەرکەسێ کەوتە ناو ئەم جیهانە
ئەستێرەی بەختی لە ئاسمانە
ئەو خوا پێداوەی ئەستێرەی گەشە
هەرچی خوا بەخشی ئەو خاوەندبەشە
ئەویش ئەستێرەی سیس و بێ فەڕە
دانای دنیاش بێت، هەر ئاخرشەڕە
خوا دنیای بۆ کەیف هێنایە بەرهەم
کێ توانیویتی بڵێ: منیش هەم؟
بەدبەخت ئەوەتە کە بە عەقلی خۆی
ئەڕوا بەڕێدا، کە چی نالوێ بۆی
جاران کە شارێک پادشای ئەمرد
شایان حەواڵەی ڕەئی باز ئەکرد
باز بە سەر کێدا بنیشتایەوە
ئەوە مەلیک بوو، ئەبرایەوە
سا چی بکەم ئەگەر من لەوێ ئەبووم
بە بۆنی کەباب، باز ئەکەوتە دووم
ئەو چاکترە کەوا شاهیم دەست نەکەوت
بە کاری دیوان دڵم نەئەسرەوت
ئەم بێ خەفەتیەو سەرئازادییە
دەس کێ ئەکەوێ؟ خوداداییە
یەکێ بە ئەسپێ بووە بە داماد
یەکێ ڕەنجەڕۆ بووە وەک فەرهاد
هەرچی بێ هەمووی ئەبڕێتەوە
چاکەیە بۆ پیاو ئەمێنێتەوە

❀❀❀

خۆزگە بەوانەی کە لە هیچ ناگەن
لە (دار العلم) و (حقوق) پێناگەن
زنجیری خێرەد ناخەنە ئەستۆ
هەرچی هات ئەڵێن: لێخورە، برۆ
خواردنی بێغەم، خەوی بێ پرخە
گلیەیی نیە لەم دەورو چەرخە
خوایش زۆرتر ئەوان ئەدۆزێتەوە
بە دڵی ئەوان ئەبزوێتەوە
بە شانسێکیوا ئەیبابەرێوە
نازانێ پارە بکاتە کوێوە؟
سا ئازای بڵێ: ئەمە بۆچ وایە؟
ئەبینی شەقو زللەی چەند تیایە
خوا بە (لا یسال)وا دەمی بەستووین
پەکی دووانو پرسینی خستووین
کەوابوو، وەکوو وتمان، نازانم
بێ دەردیسەری، ڕەحەتی گیانم
لەم دنیایەدا مەچۆرە کۆڕێ
بۆ خۆت هەلاژێ، ڕەحەت لەگۆڕێ
زاتەن نەتیجەی دنیا ئەمەیە
هیچ کەس نازانێ ژینی تا کەیە؟

❀❀❀

گاینـک کـە کـەوتـە نـاو کـشتوکاڵێ
گـــاوان گاگـــەل تێـــوە دەئاڵـــێ
هێندەی گوت: (کاورا گاڵـت وەگـوێزە)
ڕانو ڕەوگـــی قـــڕبوو بـــەڕێـــزە
خـــوا ئـــەم گێتییـــەی هـــەروا دانـــاوە
تـەماعکـار زۆر جـار ڕێـی لـێ گـۆڕاوە
دەولـەت کـە زۆر بـوو خـەڕۆیـی تیایـە
ئایاتـــە (طغیـــان) لـــە ئیـــستیغنایە
گـەنجی بادئـاوەر تـەلای دەسـتەوشـار
بۆ (خـەسرەو) بوونـە تێلای گۆڕەوشـار
میهتـەر نـەسـیمی عـەیـاریش وابـوو
هـەمیشە لـە ڕێـی پـارە شـەیـدا بـوو
ئـەو لـە سێبەری هـەمـوو ئـەینایـە چـاڵ
نـەی ئـەدۆزیـەوە، بـۆی ئـەبـوو عـەوداڵ
ئەڵێن (ئەسکەندەر) لـە (شـارەزوور) مـرد
(بابـا)ی لـەگـەڵ بـوو خزمـەتی ئـەکـرد
ئـەگـەر بـۆ گـەنجـی بابـا بگـەڕێم
ڕەنگـە گـەنجێکـی پـەنهـان بێتـە ڕێم
ئـــەوە چـــاکترە لـــەوەی کـــە بـــە زۆر
لـــە تـــۆی بـــستێنم نـــەیـــشییەمـــە گـــۆڕ

❀❀❀

پیاو کە لە جێگای نزم هەڵئەنگووت
هەڵدەستێتەوە بە لووت و بزووت
بەڵام لە جێی بەرز کە کەوتە خوارێ
سەرو گوێلاکی ئەشکێ بە جارێ
هەر لێرەم دیوە، دۆستی سەرسفرە
هێندە دەمگەرمە، گوڵڵەنەبڕە
لەگەڵ تەنگانەی ئەو پیاوەیان دی
پلاوخۆرەکان ئەبنە موددەعی
ئەوانەی کەوا وەفا نازانن
دەمم نایێنێ بڵێم: ئینسانن
خۆزگە ژین دامغەی خەڵلاقی بوایە
بە ناوچەوانی پیاویا بنایە
ئەوسا ئەوانە کە ئەناسران
لە کۆمەڵی پیاو دەردەهاوێژران
چەندێ کە سوێندی سێ تەڵاق باو بوو
هەندێ سێ بەردی لە گیرفان نابوو
ئێستا سێ بەردە فڕێدراوە
سوێندی شەرەف و نامووس لە ناوە
شەرەف لە ئەشراف کە وەرگیراوە
هێندەیان کارکرد (فیکەی) سوواوە

❀❀❀

ئەی ئەو گەوراتنەی كە فەن ئەزانن
بە (تەیارە)تان لە ئاسمانن
یاخۆ بە جەزبی قووەی كارەبا
ڕادیۆتان پەیام بۆ گیتی ئەبا
ئەم (فەندەڵ فێڵە) كەڵكێ ناگرێ
بەشەر بە (فەنی) بۆمباتان ئەمرێ
ئەگەر ڕاست ئەكەن چشتێ بێننە ناو
نەفعی عالەمی تێدابێ تەواو
ئەم هەموو گیاندار لە ناوبردنە
هەموو بۆ هەولی زگ تێركردنە
هەرچی كە نەبێ چاری ئەكرێ
برسیەتیە كەس بەرگەی ناگرێ
سا ئەگەر ئازان چشتێ بێننەدی
بنیادەم ئیتر بێ خواردن بژی
ئەوسا نە شەڕو نەهەرا دەبێ
ئەم خەڵكە تێكڕا وەك برا دەبێ
نامەوێ چاری مردن بكرێ
مەرگ نەبێ دنیا ئەمەندە ناگرێ
ئەوی كە خواردن بە عەیب ئەزانێ
ئازایە هەڵكا ڕۆژێ بە نانێ
بەلان ئەگەر بێو خواردن نەمێنێ
كۆنابێتەوە دوو كەس لە شوێنێ

❀❀❀

نۆکــەریــی دیــوان، هێنــدە شــیرینە
چـزووی جـەزای لا، شـانی هـەنگوینـە
چـەنـد خۆشـە بـڵێن: موشـیر، یـا وەزیـر
لای وایـە (هومـا)ی بـۆ هاتۆتـە گـیر
(میمـی) موشـیرو (یـای) وەزیـر (مـێ)یـە
سەرمەستی (شێر) و (وزر)یش ئەمەیە
نازانـێ مـەسـنەت تـا، بـالآترە
لـەگـەڵ لێیـان خـست داخـی زۆرتـرە
پیـاوێ سـەد زێـڕی دا بـە کـوڕەکـەی
وتی بـۆ ئـەوەی شـتێ تێـدەگـەی
کوڕە پارەی هەڵگرت لای وەزیری چوو
کە (سەد ئەعزەمی) سوڵتان سەلیم بوو
وتی: وا ئـەمـەم بـۆ تـۆ هـانیوە
تـۆم بـەم پـارەیـە موستەحـەق دیـوە
وتی: تـێ ناگـەم! چـۆن حـەقـی منـە
ئـەم قـسەیـەی تـۆ بـێسـەروبنـە
وتی: کـەیـاوز لـە سـەدر ئـەعـزەممـان
چواری کوشت و تۆ، هاتیە جێی ئەوان
وتی: ڕاست ئەکەی کەرگم لە پێشە
بـەلام ئـارەزووی بـەرزی بـەکێـشە
بنیـادەم تیغیـان لـە سـەر ڕاگـەرن
بـۆ سـەدر ئـەعـزەمـی خۆیـان نـاگرن
پـشیلە ڕزگـار بـوو لـە دەسـت تـیرەزەن
وتی: (مـشک)و ژێـر کـەنـدووی پـیرەزن

❀❀❀

عاشــق کــە بــە شــەو نالــەکــار ئــەبــێ
کـــە نـــازی زۆری دی بێـــزار ئـــەبی
(چــەقــۆ) کــە زوری بــسوی بــەرودوا
(دەمــەســوو) ئــەبــێو بڕشــتی ئــەڕوا
خــواردنی بــەتــام کــە زۆرت لــێ خــوارد
ئــەبــینی نــەفــست کــە لێــی هــەڵــبوارد
تــەنیــا پــارەیــە، هــەتــاکوو زۆر بــێ
تێر ناخۆی، هەرچەند بە شەڕو شۆڕ بێ
بــەلام پــارەی زۆر، زۆریــان بــەلایــە
(دەم) قــەمتــەر ئــەکــاو، چــاوی لــەدوایــە
زۆر کــەم خــاوەنــدی خێــری ئــەبینــێ
بـــۆ مێـــردی تـــازەی ژنی ئـــەمێنـــێ
یـــاخۆ کـــوڕانی ئـــەکـــەونـــە دەعـــوا
نیــوەی بــەڕەسمــی مــەحکــەمــە ئــەڕوا
ئەگەر خوا بیداو تـۆ بیـدەی بـە خـەڵـک
بۆ هەردوو (دنیا) بۆت ئەبێ بە کـەڵـک
چەند خۆشە لەگەڵ هەندێ لـە ئـەحباب
دڵـــێکی ســـافو دەوریـــە کـــەبـــاب
بـە فـڕان بـەفـڕان خـۆتی لـێ تێـر کـەی
بــە تامــە تامــە دوژمنــت کــوێر کــەی
کـە وات بـۆ ڕێکـەوت دنیـا بـەهـەشتە
ڕۆحــت لـە ئـەوجـی کـەیفـا لـە گـشتە

❀❀❀

چـەولـەکـی (مێـو)ێ ئـەبـڕن ئـەیێنێـژن
کـــە ڕوا (تــریێ)ی بـــەری ئـــەچێـــژن
کەچی مێوەکەی باوکی کە پیر بوو
کاتێـــــک زانی بـــــڕییان زووبـــــەزوو
هـیچ نالـێن ئـەمـە بـەرمـان خـواردووە
ترێـی دیاریمـان بـۆ خـەڵـک نـاردووە
ئـــەمـــە عـــادەتی چـــەرخـــی دەورانـــە
بـــــەنی ئـــــادەمـــــی تێـــدا میوانـــــە
دیـارە دوو میـوان لێکیـان خـۆش نایـە
بـەرچاوتـەنگییـە، کـە شـەڕی تیایـە
ئـەگـەر خـوا عـەقلی داینـێ چـاوتێری
لـەگـەڵ خوێشانت کـەوتیـە چـاودێری
بـێ هـەراو هوریـا کـەوتنـە هـەڵـکرد
ئـەوسـا ئـەبـینی (گـۆی هونـەر)ت بـرد
ئـەگینـە هـەتـا ئـەمری بـەدبـەختی
لـــەم جیهانـــەدا کـــزو ســـەرســـەختی
ئـــــەمانـــــە زۆر جـــــار پێـــــشان دراوە
بـــە پـــەردەی تـــەمـــاع نـــەبینـــراوە
بـــەڵام تـــۆ باشـــی لێـــک بـــدەرەوە
چاوبـەسـت لـە چـاوی خـۆت بکـەرەوە
ئـەوسـا دەبـینی چـەنـد خۆشـە جیهـان
تێکـەڵـیو دۆسـتی لـەگـەڵ هـەمـوان

❀❀❀

هەندێ کە ئیشی نابەجا ئەکەن
بەوە ئەخورن کە حاشا ئەکەن
وا تێگەیشتوون کە کەس ناوێرێ
کردەوەکەیان لەسەر بژمێرێ
نازانن لەگەڵ پێیان ترازا
دۆستی سەرسفرە ئەیدا بەئەرزا
ئەڵێن: ماست نیە بە لێودا دیار بێ
یا دار نابڕن، دەنگی مشار بێ
بەم ڕەنگە خۆیان تەفرەی پێ ئەخۆن
(توور) و (سیر) دیارن بە قڕقێنەو بۆن
کەروێشک کە ئەنوێ چاوی ئەبینێ
کە (دیاردی)ت لێ کرد، چاو ئەقووچێنێ
لای وایە کە ئەو چاوی خۆی لێکنا
چاو قووچاخدنەکەی ئەبێ بە پەنا
خەڵک ئیشی پەنهان ئەدۆزنەوە
کاغەزی سپی ئەخوێننەوە
(جام) ئەڵێ: بشکێم، بەلام نەزڕێم
چاکەو خراپە دێتەوە سەر ڕێم
خوا ڕێی ڕاستان لە کەس نەگۆڕێ
(بارام) بۆ گووری خۆی خستە گۆڕێ

❀❀❀

کیسەی تەماع و مەعیدە هەردوو
کە هەرچیت دەسکەوت، تێت ئاخنی زوو
ئەویان ئەدڕێ و ئەمیان ئەشێوێ
جێگا نامێنێ شەوێ بۆ شێوێ
چارە ئەوەتە کە بەرە بەرە
تەماع لابەرەو خواردن دەربەرە
ئەوسا دڵ و لەش بە پاکی و چاکی
ئەمێنێتەوەو لە خەم بێ باکی
هەر چیت لە خەڵک سەند بە ناڕەزایی
ترس و لەرزێکە بۆ ڕۆژی دوایی
زوڵم و زۆر لە بیر کەس ناچێتەوە
ئەبێ بە دووپشک ئەدا پێتەوە
تەماشای حاڵی خۆت کەو بڕوانە
چێشتێکیان بردی چەند لات گرانە
تۆیش بە نابەدڵ چێشتێ بستێنی
دڵ ئەمین مەبە کە دڵ ئەشکێنی
گوناه بە ئاوی تۆبە دەشۆرێ
بەڵام (حق الناس) خوایش لێی نابوورێ
هەی هاوار! لە پێش چاومانە ئەمرین
هێندە سەهەندەین گوێی لێ ناگرین
کاتێک ئەزانین کە عزرائیل هات
بە پەشیمانی نامێنێ نەجات

❀❀❀

پێکەنین دوانە، یەکێ هی خۆشی
ئەوی تر ژاری خەفەت ئەنۆشی
یەکێکیان ناوی زەردەخەنەیە
ئەوی تر، ژاری خەند، وەک ژار قەندەیە
گریانیش هەروا لە دوو چشتا دێ
تەنگانەو، کاتێ شینت دێتەرێ
دووەمیان شادیو وەسلی عەزیزان
خۆشییەکی وایە ئەتخاتە گریان
ئەمانە هیچیان (بایەخ)یان نییە
کە زوو بەسەرچوون کەلکیان چییە؟
بە خۆشی تا سەر دڵبەستە، بەستە
ڕێی ڕەزا بگرە، بڕۆ مەوەستە
ئەوسا کە کەوتیە ڕێی عەشقی مەولا
تاڵیو شیرینیت، یەکسانە لەلا
ئەگەر ئەویشت لە لا گرانە
دڵنەوایی دۆست بە هەڵ بزانە
دۆستی یەک دڵو یەک زوبان چاکە
بەوە پیاو لە خووی بەدکار بێ باکە
دوو چشت لەگەڵ یەک هەڵکردیان نابێ
(تەماع) و (حورمەت) هەرچەند لای شا بێ
واتەی پیاوانی کۆنە،دوور لە ڕووت
ڕیشی تەماعکار بە ڕەشی نابووت

❀❀❀

کــە ئــەڕوانیتــە ڕەنگـــی نــەوبــەهــار
ڕاویــشکەی گیــاو گــوڵ بــە لــەنجــاولار
وات دێتــە خــەیــاڵ، جیهــان تــا ســەرە
(بــاغی ئــیرەمــە)و بــێ کــەلــەبــەرە
نـــازانی چـــەرخـــی دەوران بـــەهـــارە
ئـــەو ئـــاوو ڕەنگـــە، بـــێ ئیعتیبـــارە
هــەتــاوی قــینی لــە گــەڵ خــستەکــار
نــە ســوزە دێــڵێ، نــە شــەوقــی گوڵــزار
بــەهارو ســەیــران دڵـــی بـــێ غــەمــە
کە دڵ غەمگین بێ، هەرچیت بێ کەمە
چــارەی دڵخوشــیش کــەم تــەماعیــە
بێ تامە لە لات سەیرانو یا پراخ
ئـــازادی چـــرای ڕێـــی ڕووناکییـــە
زەوقـــی (قـــەلـــەنـــدەر) لـــە بـــێباکییـــە
ڕوونــاکی دەرکــەوت تاریــک نامێنــێ
کــە هــەتــاو نــەبــێ، ســێبەر نانوێنــێ
ئــەم ڕۆژو شــەوە پــەنــدی یــەزدانــە
دوای تـــاریکی شـــەو ڕۆژی ڕەخـــشانە
ڕۆژیـــش ئێـــوارە لێهـــات ئاوایـــە
نۆشو ئیش لەگەڵ یەک بەردەوایە

❀❀❀

دووکەس کە دڵیان لە یەک زویر بێ
وایان لێ مەکە، کەسیان شێتگیر بێ
چونکو ئەوانە کە ئاشت بوونەوە
وا لە تۆ دەکەن بچنە کونەوە
چوار کەس بە چوار خوو پەستن و بێدەس
تەمەڵ و نەزان، ناکەس و بێ کەس
چوار خوویش هەیە پیاو پێی دەبێ بێباک
دڵ و دەستی پاک، کردەو بردەی چاک
ئەوی بۆ دۆستی بێعەیب ئەگەڕێ
تا دەمرێ دۆستی وای نایەتەڕێ
ئەوی لە دۆستی بە بیانوو تۆڕ بوو
کاتێکی زانی دوژمنی زۆر بوو
کە دۆستت لەگەڵ دوژمنت هەڵسێ
بە دوو ڕێ نابێ تۆ قینت هەڵسێ
ئەگەر دۆست دۆست بێ بۆ ئاشتیانە
لێی گەڕێ مەڵێ لە لام گرانە
خۆ ئەگەر زانیت دۆستی ناپاکە
با بۆ دوژمن بێ، هەر بۆ ئەو چاکە
ئاوەڵ پیاڵە، ئەواڵە خۆرە
بۆ کاسەو کیسەیش مەندەبوور زۆرە
کە سفرەو خوانت هاتەسەر (دۆکولیو)
کەس لە دەرگاکەت نایێتە ئەمدیو
بەلام کە (کەباب) بوو بە بابۆڵە
تێی ئەورووژێن، ڕۆڵە و بابۆڵە

❀❀❀

دۆستت بە (جەفا) ئەبێ بە دوژمن
چاکە، خراپە دەردێنێ لە بن
ئێمە لە چوار شت دروست کراوین
لە خاک‌و بادو ئاگرو ئاوین
ئەو چوارە، لەگەڵ یەکدا هەڵناکەن
کێ دەڵێ ئینسان پەی جۆری چاکەن
شوکری خوا بکەی رۆژیت زیاد ئەبێ
(سپڵە) هەمیشە رەنج بە باد ئەبێ
چوار چشت بۆ چوار کەس ئەبێتە نامەردی
بۆ عالم، (کیبر)و بۆ ماڵدار (رژدی)
(رووهەڵماڵراوی)یەژنی بێ ئابروو
نادان کە (درۆی)لا بووە بە خوو
چوار ناویان بۆیە لە چوار کەس ناوە
لەبەر کردەوەی لێیان رووی‌داوە
(چرووک) کە خۆیشی لە ماڵی ناخوا
(بەخیل) کە هیچی لێ نادا بە خوا
(سەخی) کە ئەیخواو ئەیشیداتە خەڵک
بۆ خۆی‌و ناسیاو، بۆی ئەبێ بە کەڵک
(بەخشندە) هەمووی ئەبەشێتەوە
ئەوەی پێ ئەبڕێ، ئەمێنێتەوە
بەخشین ئیسرافی هەرگیز تیا نییە
بۆ دوژمنیش هەر سەخییەتییە

❀❀❀

ئەگەر هاتی خۆڵ بکەی بەسەردا
لە ماڵە گەورەو خۆڵی بەردەرگار
ئەمە بۆ گەورەی سەخی بێژراوە
بە سەر چرووکدا هەر خاک بێژراوە
خزمەت بۆ مەردو شەفەقەت بۆ وردان
هامرازیی دەرویش، بێدەنگ بۆ نادان
تەنیا بە عیلمو ئەخلاق بنازە
دەوڵەت نەگبەتە لە خوای مەخوازە
کە زانیت دۆستو خویشانت ئەهلە
هەموو کارێک ئەوسا بۆ سەهلە
هەرچی دڵ خۆش کا ئەیخەنە مەیدان
خاک بە سەر پارە، کە ئەیکەن پەنهان
نەفس و ژن بە جووت بەسەرتا زاڵە
ئەویان دووپشکەو ئەو زەردەواڵە
(تیغ) ڕاست گۆییەو (زرێ) قەناعەت
بەخشین (کەمەند)ەو (سکووت) سەلامەت
کە بە ڕەنجی شان دەستت نەکەوێ
ڕۆژ خەرجی ئەکەی، نایخەیتە شەوێ
بەلام کە ڕەنجت لەگەڵ سەرت ئێشابێ
نایبەخشی مەگەر سەرت ئێشابێ
ئیستیغناو توغیان کە دوا بە دوایە
باوەڕت بێ فەرموودەی خوایە

❀❀❀

ئەوەی کە ئیشی نابەجێ ئەکا
ڕەنگە خۆی ئەرە بە باش تێ بگا
ئەگەر تێت گەیاند کە ناپەسەندە
ئەشێ لە سەری نەڕوا ئەوەندە
خۆ ئەگەر هاتوو گوێی لێ نەگرتی
تۆ بیبڕەوە ئیتر بە کورتی
کەسێ گلەیی دۆستی لای تۆ کرد
تۆ باوەڕ مەکە هەروا دەستوبرد
تاکوو لە جوابی ئەوی‌تر ئەگەی
ئینجا ئەتوانی حوکمی خۆت بدەی
(سەلەم) فێلیکە ماڵ بە دەغل ئەبڕن
ئەڵێن شەرعییە، دەستی پێ ئەبڕن
جەردەیی کەوا بە ئاشکرا
هیچ نەبێ غەزوەی مەردیی تێدایە
بەلام بە ناوی شەرعەوە (ربا)
ئابڕووی شێوەی دیانەت ئەبا
ئەبێ ڕۆژێکی وامان لە بیر بێ
دەستمان لە چاکی پێغەمەر گیر بێ
ئەو (چاکە) چاکە بۆت دێنێتە گیر
پەندی پیاوی پیر پەسەندە لای ژیر
جاران ئەگەڕان بۆ پیاوی ڕیشدار
ئێستا وا پرچ و ڕیش بووە بە عار

❀❀❀

پیاوی ناوەجاخ مەخەنە سەر کار
قۆچ ئەوەشێنێ دوایی وەک گای هار

لە پێشدا بە تاو تیژپەڕە وەک تیر
زوو دادەمالێ وەک گۆلە بارگیر

خوا چزوو نەدا بە (زەردەزیرە)
هەتاو نەبینێ ماری کەسیرە

بە دەنکە جۆیێ، گوێ درێژ ئەزەڕێ
لە خوشکی خۆیشیو خوێشی ئەپەڕێ

کەریدز، مەنێ جۆی بۆ بێوی
تۆپینی ئەوێ و زیانی خێوی

ئەبینم کە خوایش رووی لەمانایە
وابزانم مشتەی ناو هەمانەیە

من ئەڵێم بۆیە خوا ئەمە ئەکا
عاقڵ لە حیزبی زەمانە بگا

دیارە کە دەوران (ئەبلەه) پەرستە
وشیارو دانا رووی لە نوشوستە

کەواتە لە شوێن سەربەرزی مەمرە
دەست بە کڵاوی خۆتەوە بگرە

(پادشا)و (گەدا) وەک یەک ئەچنە گۆڕ
گەدا بارسووکەو شا کەڵەکی زۆر

ئەوی نانەوێ بۆ تیکە نانێ
سەروژێری خاک بە یەک ئەزانی

❀❀❀

ئــەوی ڕادەکــا زوو هــەڵــئەنگــوێ
ئــەوی لــەســەرخــۆ بــڕوا ناکــەوێ
یــەکــێ تــا درەنــگ نــەئــەکــەوتــەڕێ
بە (گورگـەلۆقـە) ئـەیویـست پێشکەوێ
کـە تـۆ نـەتـوانی لـە (بـان) بازبـەری
خانـەوخـان چییـە کـەوتوویتـە سـەری
لــەزەتی نیعمــەت کــەســێ ئــەیزانــێ
کــە دامــاو بووبــێ بــۆ پاروونانــێ
ئـەگینـە کـە هـات لـە بـادی هـەوا
بــە (قیــزو بێــز)ێ دەســتی بــۆ ئــەبــا
ژۆری پــێ ئــەوێ ماکینــەی دەوران
کـە یـەکێکـی (قـاڵ) بێنێتـە مـەیـدان
بــە داری بــەرزا هــاتی ســەرکــەوی
دەسـتت تونـد بگـرە، نـە وەک بکـەوی
چێـشتت گـەرم بێ، ڕاوەسـتە مـەیخـۆ
بــا نــەڵــێی دەمــم ســووتا باوکــەڕۆ
پـارووی پـەلـەپـەل بـۆت قـووت نـادرێ
کـە لـە (بـین) گـیرا چـاری نـاکرێ
(نــان) لــەبــین گــیرا چــاری بــە ئــاوە
(ئــاو) لــەبــین گــیرا دەرمــانی جــاوە
هـەنـدێ خـواردنیش چـاوی لـە دوایـە
لـە قـورگ ئـەگـیرێ ئـەوە لـە خوایـە

❀❀❀

چاکە زوو لە بیر خەڵک ئەچێتەوە
قینی خراپە، هەر نابڕێتەوە
تۆ قینەبەری خەڵقت گرتە دڵ
ئەو قینە بۆ جەرگ ئەبێ بە چقڵ
هەمیشە دڵت خەفەتبار ئەبێ
خواردنت لەلا ژەهری مار ئەبێ
وا چاکە کە قین لە دڵ دەراوی
ئەوسایە خۆیشت ئەزانی پیاوی
بە دڵێکی خۆش ئەنوویت و ئەخۆی
شەو بەدەردەوە ناناڵێنی بۆی
ئەگەر پادشای جەواهیرپۆش بێ
هەمووی بە فیدای دڵێکی خۆش بێ
دڵخۆشی بە ڕاست هەر بە خودایە
خوا نەیدا، نابێ، ڕەنجی بە بایە
زۆر لەگەڵ حوکمی چارەنووس ناکرێ
بە بێخواستی خوا، هیچ سەرناگرێ
هەندێکیوا هەن خۆیان ناناسن
سەربەگێچەڵن، کەوتەو کەساسن
چۆلەکە کە نووست لە (لانەی) شەوا
هەردوو قاچی خۆی ئەکاتە هەوا
ئاسمان ڕووخا، ئەو ئەیگرێتەوە
کەچی بە بەردێ ئەبوورێتەوە

❀❀❀

هـــەتـــای هـــاوین پیـــاو ئـــەبرژێنـــێ
هیـــوایش هـــەیـــە خـــۆی، تێناگـــەیێنـــێ
پیاو نـەک بـە هـەتاو، بـە ئیش ئـەبرژێ
داوی خـــاو نابـــێ بـــە هـــەودای کـــرژێ
(ڕیس) کە دووباد بـوو، بـەرگـە ئـەگـرێ
ڕایکێـشی دەزووی بـەغـدا، ئـەپچـڕێ
لـــە هـــەمـــوو شـــوێنێ ماکینـــە بـــاوە
(گـوریش کێـشەکـێ) هـەر لێـرە مـاوە
خەڵک گەردوخولیە لـە ڕووی ئـەفلاکـا
ئێـــرە خـــەریکـــە بـــە جـــەواڵ ڕاکـــا
بۆیـــە لـــە هـــاوڕێ ئـــەکـــەوینـــە پـــاش
وا (خەنجەر) ئەسوین بۆ (ئەوەن بە ئاش)
بامـان دایـەوە سـەر (شـەڕە گـەڕەک)
ئینجا ئـەبـێ پیـاو بچنـە بـەر (خـەڕەک)
بـــەم دووخـــە خـــوارەو قینـــەبـــەریـــە
کاتێـــک زانی (ڕیـــسمان خوریـــە)
ئـــەمانـــە هـــەمـــووی لـــە بـــێکارینـــە
ئـــەڵـــێن برســـێتی ڕەگـــی هاریـــە
دەوڵـــەمـــەنـد نـــۆرە بـــە هـــەژار نـــادا
نـــانیکیش نـــادا لـــە ڕێـــی خـــودادا
ئـەوەی کـە قـەدری نـامووس ئـەزانـێ
خـۆی (قـەمتـەر) ئـەکـا بـە تیکـە نانـێ

❀❀❀

گـوێ لـە دڵـسۆزیی شـێتەیـی مـەكـە
پابـەی دیـوانی بـەردی مـەحـەكـە
زۆر دۆستی بێدەست گیانی گیانییە
كـە دەسـتی ڕوویـی نـانی نایـە
ئـەوی ئـادابی دۆسـتی ڕاگـرێ
كـەڵـكی وەزیفـەی گـەورە نـاگرێ
چونكـو ئـەوانـەی كـە كۆنـەدۆستن
بـە هـۆی ئـەوەوە بـە هیـوای پۆستن
ناڵـێن: ئـەم پیـاوە ئـەمـەی پـێ نـاكرێ
هەر دەڵێن: كەڵكی ئاشنای خۆی ناگرێ
زیـانی دۆسـتو كـار دروسـتی خـۆت
ڕەوا مـەبینـە بـا بیـشلوێ بـۆت
كە تۆ ئیشی خۆت لە دۆست سەرئەخەی
پیشەی مـەنفـەعـەت جـۆیی دەرئـەخـەی
كـەوابـێ حـەقـی گلـەییـت نیـە
ئـەم بـڵـتو بۆڵـەت ئیتـر لـە چیـە
ڕۆژێـك ئـەبیـنین پیـاوی تـەماعكـار
دوڵـەتـەكـەی خـۆی بـۆ نابێتـە كـار
لـە هـەمووڵایێـك بـە چـەپـۆك بـاران
بـۆی دادەبـارێ وەك تـەرزەو بـاران
ئـەوسـا دەزانی كـە دزیو گـزی
لێـی بـووە بـە (خـۆرە) تـا ئێـسكی ڕزی

❀❀❀

ئـەزانـن (واسـە) چۆلـەکـە ئـەگـرێ
بـە خـۆڕایی چـۆن بـەخێـو ئـەکـرێ
چیرۆکـەی (گیسکی هـەیاس) کـە بـاوە
ئـەو دەسـتوورەیـە ئێستایش لـە نـاوە
بناغـــەی جیهــــان وا دانـــــراوە
کـەم دەمو دەسـت بێ، بـەشـت خـوراوە
بۆیـە ئـەم (ئێلـە) لـە نوشوسـتایە
هەرچی هـەڵدەسێ بـۆ خـۆی کوێخایـە
دووبـەرەکیـە و تـالعی ناسـاز
ئەمیان ئـەڵـێ: سـیر، ئـەویـان ئـەڵێ: پیاز
دەسـت لـە هـەویـرو دەم لـە تـەدبـیرا
ئاو لـە (قـەڵـبیرا)، (خۆژیلک) لـە شـیرا
خـەسوو بـە خـرکێ، بووکـێ بـە بـرکێ
تێـک بـەربـن شـیریان چـۆن نابزرکـێ
بالۆرەی بووک و خەسووی گوێ لێ بوو
بۆیـە کچـەکـەی نـەئـەدا بـە شـوو
کـەچی کـچ دەسـتی لـە دایکـی بـەردا
(مەیموون) زۆر جوان بـوو، ئاواڵـەشی دەردا
هێنـدە هـەڵـپەڕیم تـا کـەوشـم دڕا
شـایی شاباشـی شـایم پـێ نـەبـڕا
ئیتـر (تۆبـە)م بـێ هـیچ تـەفرە نـەخـۆم
مـن و کـەبـاب و ویرانـەکـەی خـۆم

❀❀❀

چەند خۆشە ئینسان خەیاڵ پەروەر بێ
بە چاولێکنانی، شای حەوت کیشوەر بێ
زنجیری (خیرەد) لەشان فڕێدا
لەگەڵ زانایان نەڕوا بەڕێدا
بێ (نعمان) تەرحی (خەورنەق) دانێ
پڕ لە (موبیلیا) و فەرش بێ بە ئانێ
لە سولەیمانی وەک سلیمانێ
(بەلقیس)ی بۆ بێ بە چاولێکنانێ
یا لەدواییشدا با بێو خەیاڵ بێ
کە چاو هەڵبڕێ بۆش و بەتاڵ بێ
ئەمەی خۆشترە لەو دەولەمەندە
کە دەولەتەکەی ئاوێکی مەندە
بە خەوو خەیاڵ لەبەری ناڕوا
هەناسەی خەڵک‌و داخی خۆی لە دوا
ئاو کە لە بەری نەڕوا ئەگەنێ
ماڵ نەیخوا، خەڵکی پێ پیدەکەنێ
ئەوە پێی ئەڵێن لغاوی شەیتان
مارەیی دایکی پاشای جنۆکان
(بزەن بەر سەفێ ڕەندان) مەپرسە
پیاوی (قەلەندەر) بێ هیواو ترسە
گریمان بوویتە (هیتلەر) بڕوانە
کەوتە بەر لەعنەت برای شەیتانە

❀❀❀

هاوینەو گەرماو میوە گەنانە
نیوەی ئەم شارە لە سەربانە
تۆزی ڕەشەباو چاویەشەو هاوار
سەربانی ویران پڕ دووپشکو مار
لە هەموو لایی گریانەو قوورە
کفر ئەکا پیاوی بێخەوی توورە
شەو لە سەربانات کە دەچنە سەراو
ڕۆژ هەلدەقرچێ بە تینی هەتاو
ئینجا (ڕەشەبا) ئەو تۆزە دێنێ
وەک (عەتر) و (عەنبەر) هەلیەپڕژێنێ
گۆزەو دیزەشمان کە پڕن لە ئاو
ئەو تۆزەی تێچوو ئەبێ بە گولاو
هێجگار چەند ماڵێک لە سەر یەک سەربان
چیغێکی تەنک کەوتۆتە بەینیان
گوێیان لە مرقەو پرخەی یەکترە
(تەگەو سابرێنی) بە ئەدەبترە
زۆر جار ڕەشەبا (دەرپێ) ئەفڕێنێ
هیوایشیان هەیە (دەرپێی) نامێنێ
بەم حاڵەیشەوە هێند بەرز ئەفڕین
خۆیەخۆ سەری سەران ئەبڕین
پیاو بێئیش بێ شەڕ هەڵدەگیرسێنێ
بێ (دەرپێ) مەندیل لە خەو ئەبینێ

❀❀❀

خـوا کـە گیـانی پـاک ئـەبـەشـێتەوە
هەنـدێکیان دوای مـەرگ ئـەدرەوشێتەوە
لـە بـارەگـای خـوا، لـە ڕووی زەمینـدا
لـــە ڕۆژهـــەڵاتو لـــە خۆرنـــشیندا
ئـەڕواو ئـەگـەڕێو زۆرتـر لـە خـەوا
خـۆی نیـشانئـەدا لـە پـەردەی شـەوا
ئـەگاتـە فریـای کـەسو کـاری خـۆی
ئـەبێتـە چـرای ڕێـی ڕزگـاری بـۆی
هـەنـدێ گیـانیتـر پێیـان ئـەڵـێن، پیس
ئـەکـەونـە لـەشـی بـەدکـاری نـەگـریس
بـە هـەر چـوارلادا ئـەکـەونـە (جووتـە)
کـردەیـان لـەگـەڵ شـەیتانـا جووتـە
(تیکـە) لـە دەمـی بـێ دەسـت دەفـڕێنن
هومـــای ئاســـایش هـــەڵـــدەفـــڕێنن
تـــا دەســـتیان ئـــەڕوا کۆئـــەکـــەنـــەوە
لـە خـوداو بـەنـدە (کـۆ) ناکـەنـەوە
لـــەپـــڕ ئـــەبـــینی کـــە بـــەلادا هـــات
هـیچ کـەس نازانـێ، پـارە چـێ لیهـات
لـە گـەڵـی ناچـێ بـۆ (گـۆڕ)و کـونی
ئـەبـڕێ بـە مێـردە تـازەکـەی ژنی
یـا ڕۆژێ ئـاهی جـەرگێکـی کـونکـون
پـەلی ئـەبـەسـتیو ئـەیاخنێتـە (کـون)

❀❀❀

مریشک (ئەیخورا)، خۆی خستە ژێر (قاز)
بۆ ئەوەی (هێلکە)ی گەورە بدا ساز
کاتێکی زانی! هێلکەی (تیا جەڕا)
بە زۆر تەقەڵی (بن کلکی) پچڕا

(ناشی) بێهوودە کەوتۆتە دۆلاب
(نان بۆ نانەوا، گۆشتیش بۆ قەساب)
(ئێستر) داری بۆ مەنجەنیق کێشا
بە (وەجاخ کوێری) ناوجەرگی ئێشا

پێتمەخەرە (کۆت) بە پێلاوی تەنگ
کە (کەوش) پێی گرتی، (پێ)ی پێ ئەبێ لەنگ
میوەی کاڵ مەخۆ زگتی پێ دەێشێ
(شەکر) بە گەرما، زۆر ئاو ئەکێشێ

جاران نەخۆشی (شەکر)مان نەبوو
منی وا گرتووە، بەرمنادا زوو
من لە تەلاشی تورشی و تەلاشم
(ئازەچک ئاشم، سانجیسز، باشم)

بڵێم چی؟ ئەوسا گاڵەو هەڵدا بوو
گاڵی (کاڵ) خۆر بوو (گاڵ) بەرەڵدا بوو
وا لە پاش (خەمشێ) ڕێمان لێ ئەبڕن
گوایە بە ئایەت دەستمان ئەبڕن

کێ گوێ ئەداتە ئەو دەستبڕینە
هەر دەست بڕینە کام دەست بڕینە

❀❀❀

پاروویە بخەرە دەم کە بۆت قووت بچێ
نەک بە ژان لچت پێکا بلچێ
ئەوی پەلەپەل پاروو ئەفرێتێ
بۆی قووت ناچێو خۆیە (تی) ئەفرێتێ
هەندێ ئەبینی (یابوو)ی خوراسان
وا نەزانی بار ئەبا بە ئاسان
کاتێک زانی لەڕێدا وەستا
کابرای قەتارچیش قینی لێی هەستا
بە قەمچی کەوتە سەرو گوێلاکی
وای لێ کرد سەگ، چاو بپرێتە لاکی
ئیشە ئاوێنەی ئینسانی بەکار
هەموو کاتێ جێی کار ناگری گوفتار
ئاگری درۆزن ساتێ ئەگرێ
ئیش نەزان دوایی مووچەی ئەبڕێ
تۆ گوێ مەدەرە ئەوانەی ئەمڕۆ
خۆیان ئەژێنن بە هەرۆو مەڕۆ
یەکێکی ڕاستڕەو، کە کەوتە ڕووی کار
ئەیانگلێنێ، ئەکەونە هاوار
ئەوسا پەشیمان شاخی لێ ئەڕوێ
(ڕێوی)ی قوماریاز پێستی ئەگروێ

❀❀❀

ئـــەوە کێیـــە وا کـــەوا خـــشەی دێ
مـــام ڕەمـــەزانـــە، دیـــارە مـــشەی دێ!
وا بـــە گـــردەگـــرد مـــام ڕەمـــەزان هـــات
پـــەیکـــەری (پۆکـــەر) بـــرەوی داهـــات
هەرچەند پۆکەرچیی کۆن زۆریان دەرچوون
تـــازەپێگـــەیـــوان وا لـــەڕســـت بـــەربـــوون
یـــەکێکیـــان تیایـــە ئـــاگری بـــن کایـــە
کـــە شـــێخو مـــەلایـــش دێنێتـــە کایـــە
دوومیـــان قوتـــەی مـــل نێرکـــە کـــاردوو
ســـەر مارمێلکـــەو پـــشت پـــووچی مـــاردوو
کـــەس نـــەکـــەوێتـــە داوی ئـــەوانـــە
بێ (ڕێست) لە ڕەشی ئەکوژن ئەو دوانە
ئـــەوانـــەی بـــە ڕاســـت ڕۆژوو ئـــەگـــرن
هـــەڵـــدەگـــرێ بـــڵێن: بـــە بـــاڵ ئـــەفـــڕن
قـــەڕنێکـــە گـــەرمـــای ڕۆژێوا نـــەبـــووە
گـــەرمـــا لـــە وزەو تاقـــەت دەرچـــوو
پاداشـــی ئـــەمـــە جـــەژنێکـــی وابـــێ
بۆ گـــەل بـــێو بـــەشـــی کوردیـــشی تیابـــێ
بـــەشـــێکی وامـــان بـــۆ بیرێتـــەوە
کـــە بـــە یـــارۆدا خـــەرج نـــەبێتـــەوە

❀❀❀

جیهان پڕ فتووح مانگ هێند موبارەک
تەنهل من ماوم بە بێ تەدارەک
شارباژێر چەمی سیوەیل و ئاڵەک
تووتنەو تۆوی بڕاوە کاڵەک
وەک ژاری قەندە عەیشمان تاڵ بوو
پیرەمێرد لە شوێن شووتی عەودال بوو
بەو عەودالییە چووە (عەودالان)
بووبوو بە شووتی کەللەی هندالان
تووکەی سمێلی دێت پیرەکەی (موغاغ)
کۆگای بانقەنۆت بۆی بوو بە وەتراغ
یاخوا ئەوانەی سەوزەیان لەناو برد
پارەی تووتنیان بۆ (کەللەچی) برد
خوا هەر تاڵی بان باتێ وەک تووتن
گیانی شیرینیان لێ بێ بە دوژمن
ئەوانەیش پەین ئەکەن بە مومتاز
جێیان پایین بێ نەبن سەرفراز
بە پەشیمانی شاخیان لێ بڕوێ
شاربەدەریان کەن بۆ گردەگڕوێ
ئەوانەیش هیوا ئەکا بە لوجنە
گیری گێرە بێ وەکوو گای بنە
وا بە لێوی وشک کەوتووینە هاوار
فریامان کەوە گەورەی ئینحیسار

❀❀❀

زۆر شـــاعیر لـــەگـــەڵ ڕۆژوو دواون
لـە نـاو برسـیەتی سـەر لـێ شـیواون
ئـەڵـێن: ڕەمـەزان ڕووبکـەیتـە ماڵـم
تـۆ دەخـۆم هێنـدە برسـیو کـەم حاڵـم
قـەلـبی (ڕەمـەزان) کـە (مـەرەزانـە)
ڕۆژ، لات، شەو، ئاوبەند نەخۆشی دوانە
بـۆ تـوورەی ڕۆژوو ئـەمـە بێـژراوە
ڕەمـەزان بـەجـەنـگ سـەفـەر بـەدنـاوە
ئـەزانی ئـەسـلی شـەڕ لـە کوێـوەیـە
برسـیەتی ڕەگـی هـاری پێـوەیـە
لـە برسـیەتیـە ئـەم گرو گاڵـە
تـەبـەقـی پـڕە ئاشـتیی ماڵـە
کە گورچووت پڕ بوو دڵت بە گورە
نـابوود تێـریش بـێ، هـەمیـشە وڕە
خـوا شـیرینیـیەکـی وای داوە بـە زەڕ
زەڕ بـڵێی کـەریـش دێتـە زەڕەزەڕ
عالـەم بـۆ پـارە ئـاخ هـەڵدەکێـشێ
ئـەویـش مێـشێکە لـە تـەرس دەنیـشێ
نـاوەسـتێ بـە لای مـەردی ژێـرەوە
وەک ئـاو بکـەیتـە نـاو قـەڵـبیرەوە
ئـەمـەش مـن داخـی دڵـمە وا ئـەڵـێم
مـن ئـەیپـەرسـتم ئـەو تـۆراوە لـێم

❀❀❀

ڕۆژوو بەسەرچوو سبەینێ جەژنە
ئینجا تەقەللا بۆ بالاو بەژنە
بۆ دەستدارەکان قوماشی مومتاز
ئەکرێ بە (کۆستۆم) ئەپۆشن بە ناز
وای پێوە ئەڕۆن دەقی ناشکێنن
لە پێش چاوی خەڵک خۆیان ئەنوێنن
خۆزگە تیژیی چاو (ڕۆنتکن) بوایە
ئەیبینی ژێر جل چەند لەکەی تیایە
هونەر ئەوەتە ژێر بەرگت پاک بێ
سەر بەرگ چاو بەستە، کردەوەت چاک بێ
تانوپۆی بەرگت کە جەورو زۆر بێ
ئەیکا بە دەردێک ئاڵۆشی زۆر بێ
درۆیێکیان کرد پاش شەڕی جیهان
عالەم ئەسرەوێ ئەمین و ئەمان
کەچی بۆمبایێک پەیدا بوو لە پڕ
لە بۆمبای خەسفی قاروون بەگوڕتر
چەند هاوارمان کرد کە ڕۆژی جەژنان
ماتەم دامەنێن بە شین و گریان
گوێتان نەدایە خوایش وا بە دڵ خواست
ئێوەی خستۆتە شیوەنی بە ڕاست
ئینجا گوڕتان بێ بە شینی گۆڕان
بلاوێننەوەو بچنە گۆڕستان

❀❀❀

ئــەوی ئــازاری نــەبــێ ئــۆف ناكــا
ئەویش بێزار بێ لە هیچ خۆف ناكا
كە دڵـم خـۆش بێ بۆت هەڵدەپەڕم
دڵــم بــشكێنی بــە شــەڕو گــەڕم
لــەم زەمانــەدا بــەشــەڕ بــەشــەڕە
تــۆ شــەڕت نــەوێ بــەخێــر تێپــەڕە
خـوا كـە گیانو نـان ئەدا بەم خەڵكە
هێنـدەمـان ئـەوێ هـەتـا بـەكـەڵكە
كـە حاڵـمان هاتـە سـەركـەمو كـووڕێ
ئــەكــەوینــە ســەر كــوفرو ناشــكوری
بـەڵام ئـەو نانمـان نابـڕێ یـەكجـاری
ئــــەمانژێنــــێ بـــۆ بـــوردەبـــاری
چەقو تێژ بوو گۆشت ماشەڵلای دەوێ
كە گەییە سەر ئێسک پەكی ئەكەوێ
چاكــە نــاوی خــۆی بــەخۆیــەوەیــە
خــۆش ڕابــورادن بــە ئــاشمۆووەیــە
(سـەعـدی) فـەرموویـە كـە زەڕەخڕیـد
نــەتلاوانــدەوە بــۆت بــە تــەریــدە
ئــەگــەر ڕووخۆشــی بێگانــە دۆســتە
ئــەم ڕاو ڕیویــە بــۆ كــەوڵو پۆســتە
بــەڵام دنیایــە بــێ گــەردش نابــێ
هــەروا ڕۆییــوەو هــەر ئــەبــێ وابــێ

❀❀❀

خوا جەهەننەمی خستە قورگی مار
بۆ ئەوەی ئەگەر تێکەڵ کا بە ژار
مار ساڵی جارێ پشووێک ئەدات
بەو پشووە ساردو گەرن ئەبێ ولات
هەناسەی کێشا ساردی زستانە
پشووی‌دا گەرمی تینی نیرانە
هاوین ئەوگڕە دێت بەرەو پیرمان
هێشتا جەهەننەم نایێتە بیرمان
وا لێرە بەفر ئەکەین بە بەفراو
خۆ لەوێ ئاومان حەمیمەو زووخاو
وا لە جەهەننەم لێرە خەم ساردین
چی دەکەین کە خوا بۆ ئەوێی ناردین
ئێستا چارەمان پەشیمانییە
تۆبەیە ڕێگای موسوڵمانییە
خوا هەموو حەقی خوایی دەبەخشێ
بەڵام حەقی خەڵک ناڕواو نالەخشێ
ئەو زۆرداریەی تۆ ئەمڕۆ هەتە
سبەینێ بە شەرع ملت لە پەتە
لە مەڕ ئە یسێنی ئەیدەی بە گورگان
بە دەستی خاڵی ئەچیە بەر دیوان
خۆ لەوێ نیتە کە بیدەیتەوە
چۆنە ئەو ڕۆژەت بیرئەچێتەوە

❀❀❀

بـــرا! مـــن و تـــۆ تـــۆوی خــــاکێکن
چـەکـەرەی تـازەی ژێـر خاشـاکێکین
هێـــشتا هـــەوایـــی نـــەش و نمـــایی
نــەکــەوتۆتــە کــار بۆمــان لــە لایـــی
بـەرگـەی بایـەکـی موخـالیف نـاگرین
کـەچـی بـۆ حالـی یـەکتـری نـاگرین
ئـەوەی دیـواری خـۆی بـن کـەنـد دەکـا
پـەردەی نامێنـێ خـۆی بـە پـەنـد دەکـا
هەر قینـت هـەڵسێ و دەسـت بـدەیتـە دار
بـەنـدی جـەرگیـشت لێـت ئـەبـێ بێـزار
خــەلیفــە قــادر فــەرموویــە یابــە
لـــەگـــەڵ زەمانـــا بـــەمـــودارا بـــە
پـــەنـــدی پێـــشینان بـــە دڵـــسۆزییە
خێـــر خـــواهیینکی گـــەل و هۆزییـــە
کـە، تـۆ نـەتـوانی ڕەگـم دەرکێـشی
بـــە بـــاوکی ئـــەبـــێ نـــازم بکێـــشی
دوو شووشـە بـێنی بیـدەی بـە یـەکـا
کاتێکـــت زانی هـــەردووکیـــان شـــکا
کـەواتـە شووشـەی عـەیـشت مـەشـکێنە
بـا دڵ تـەنـگ نـەبی دڵ مـەڕەنجێنـە

❀❀❀

ئەگەر زوبانت بێ‌و فێری سەر بێ
نوقتەیەکی زیاد ئەخاتە سەر (بێ)
هێند بە (زیانە) بڕینی زوبان
سارێشی نابێ بە داوو دەرمان
کە قینت هەڵساو دەستێکت وەشاند
شووشەی ئارام‌و خۆشی خۆت شکاند
پیاوی قین لە زگ سیسەمەڕۆیە
گرێشی نیە (سوتەمەرۆ)یە
هەرچی سەر ڕەق‌و دەم بەهەرا بێ
ئاردی بەڕووە پەیینکەی نابێ
کە دووبەرەکی کەوتە ناو قەومێ
ئاردی ناو دڕک لەوان ئەقەومێ
ئەمانە هەمووی وا لە پێش چاوە
بەدبەخت نایبینێ بۆ خوا پێداوە
ئەوکەسەی کە زۆر لە خۆی بایی بێ
گور وایە (گولی) دوور ئاوایی بێ
چەند خۆشە قەومێ هەموو یەک دڵ بن
لە ڕووی جیهاندا وەک دەسکەگوڵ بن
ئەوانەی کەوا یەک دڵ‌و دینن
پێکەوە خۆشی جیهان ئەبینن
ئەوانەی لەگەڵ یاران لە دەشتان
لەم دنیایەدا لە ناو بەهەشتان

❀❀❀

جاران بۆ خواردن چەتاڵمان نەبوو
بە (دان) گۆشتمان ئەپچڕیو ئەجوو
لاقە مریشکمان ئەگرتو بە گاز
ئەمان کردەوە وەک چەکوشی بیراز
پەل پێنج پەلیە چەتاڵ چوار لقە
پەنجە توندوتۆڵ ئەو ڕەقەو لەقە
چەتاڵ توند نەبێ لە چشت وەک گازێ
بۆت هەڵناگیرێ لە پڕ تەترازێ
خۆ لە چشتی ڕەق دەم تێناژەنێ
کە کەوتە خوارێ خەڵک پێ دەکەنێ
ئایینی ئیسلام دەستی داناوە
وا ئێستا چەتاڵ لە ناوا باوە
چەند خۆشە پەنجەت بلێسیتەوە
دووبارە دۆخت بڕیسیتەوە
ئەوکەسەی کەوا بە کێرد نان ئەبڕێ
تەحقیری زادە بەوە نان ئەبڕێ
ئێستا گرانی نانی بڕیوە
گوایە خاوەند شار نرخی بڕیوە
وا تووتنیشمان لێ کەوتە گاڵە
عەیشی ئەم خەڵکە بە (تووتن) تاڵە
بەلام وا (تووتن) حەڵوای شیرین کرد
حەڵوای شیرین هات تاڵیی لە ناو برد

❀❀❀

تـەنهـا بـە تـەنهـا پـڕ لـە بـەلایـە
(اقبال) (لابقـا)، (تخـت) (تخـت)ی تیایـە
سـەر دار زۆر سـەردار سـەر دایـر ئـەکـا
نـاخی زەوی (خـان) نـاخن بـڕ ئـەکـا
مایـەی هـەناسـەی ژیـان کـە (بـا) بـێ
بـا بۆڵـە نـەکـا، دام بـە کـەبابـێ
پیـاوی گـوێ ئـاگر جـەرگـی بـێکونـە
تفـەنـگ ئـاگر دەی هـەولـی بـۆ کونـە
دۆ و دۆشـاو بـە نـاو هـەردوو شـیرینن
کـافرو کـەشـیش هـەردوو بـێ دیـنن
لە سەر ڕێی (کفری) یەکێ کفری کـرد
لای خـوداو بـەنـدە ئـەجری خێری بـرد
ڕەمـەزان (سـەفـەر)ی بـە سـفر دەرکـرد
بۆیـە جومعـەیـان لـە شـەممـەدا کـرد
سـا، وەرە، بـرنج بـرەنجـە ئـەمـساڵ
شـامەو نـۆکی کـون گاڵـە ئـەکـا، گـاڵ
مـن لـە سـلێمانی بردوومـەتـە سـەر
ژاراوی مـەرگـە، ئـەم خـەنـە (پـشدەر)
بـە شـەکـر دەمیـان شـیرین کـراوە
چـاو لێـک نانـە دان ژانی نـەمـاوە
ئـەزانی کـە چـۆن خێـرت دیتـەڕێ
نوقتـەی (خ)ی لابـە بێخـەرە سـەر (ڕێ)

❀❀❀

پـارەی بـەخـشندەو ئـاوی نـاو بێژنـگ
وەک پـشکۆیەکـە بکرێتـە نـاو چنـگ
چـــرووکیش دانو گیـــانی بکێـــشن
نـەک دینـاریکی لـە دەسـت دەرکێـشن
ئەم دوانە هەردووک خوایێک دایڕشتوون
لـە مـەبـەستی خـوا تـێ نـەگـەیـشتوون
ئـــەگینـــە ئـــەوەی ئـــەیبـــەشـــێتەوە
زۆر جـار یـە برسـی سـەر ئـەنێتـەوە
ئەوەیـش کـەوا خـوا پیـشەی ڕژد ئـەکـا
لـە ئێمـە زیـاتر حـەز لـە چـشت ئـەکـا
بـــەلام لغـــاوی شـــەیتـــان کـــراوە
بـۆ ئـەوسـی خۆیـشی بـەشـی بـڕاوە
خۆیـشی نایزانـێ کـە بـە کـێ ئـەبـڕێ
تـا ئـەمـرێ و کفـنی بـەقـەد ئـەبـڕێ
لـووتی لـە بـەردی ئـەلـحەد بکـەوێ
ئـەوسـا ئـەزانـێ بـەر کـێ ئـەکـەوێ
ئـەگـەر بـە خـەوی شـەو بیزانیایـە
کـە ئـەم چروکیـە ئـەوەی لـە دوایـە
هیچ نەبوایە خۆی تێری لـێ نەخـوارد
بـە مێـردی تـازەی ژنی لـێ نـەخـوارد
بەلام بـە مـن بێ ئـەو چـی لـە دەس دێ
(نحـــن قـــسمنا)ی هێناوتـــە جـــێ

❀❀❀

(پەلە) بۆ خاوەند توتوون وەک پەلە
با وجود ئەمسال کەوتوونە تەلە
پار، پارەی زۆریان لە توتوون دەست کەوت
ئەمسال باوکی پار مردو ناوکی کەوت
زەربەی ئینحیسار خستوینیە هاوار
سلفەی زەراعیش بووە بە سەربار
هەر گولێ خاریۆ هەر نۆشێ نێشێ
تەنها من جەرگم گم بۆ ئەوان دێشێ
نامەی زووڕاع وا کزبینم
لە عەدالەتی دیوان ئەمینم
ئەڵێن: هەر عەقڵێ لە خەساری دێ
ئەبێ ڕاوەستن تا بەهاری دێ
هەندێ کە لەگەڵ توتن خەریک بوون
نەجووولانەوە وا تیا خەریک بوون
ئەرکی زستانیش وا هات بە سەرما
سەرم سرماوە لە ترسی سەرما
زستانی عەرەب لای فورس ئاگرە
ئێمەیش کەوتووینە یاری ئاگرە
وایان هەڵداوین لە یەک هەڵ ئەدەین
بە پیمان تەزیوە ئەگەر کەوتە بەین
هەڵماندەکێشن لە ڕیشەو لە ڕەگ
ئەبین بە کوتەک بۆ شەڕە گەڕەک

❀❀❀

سەرماو گرانی کە پێکەوە هات
لاتیو نەهاتی رووی کردە ولات
سالانی پێشوو بۆ ساردی زستان
کورسی و لێفە بوو لە سەر ئاگردان
ئێستا هیچ ماڵێ لێفەی نەماوە
بە راستی بەرگی هەتیو دڕاوە
تەفرەیان دەدایەن شەڕ برایەوە
تازە گرانی دێتەوە کایەوە
هەموو چشتێکمان وەک بەرد گرانە
بۆ قوڕبەسەری هەر قوڕ هەرزانە
دارچی و خەڵووزچی ئەمەیان بەش بێ
داریان تێ بڕیّ و ڕوویشیان ڕەش بێ
تۆوێک بوو پێرار کابرایەک چاندی
هەرچی بۆی ڕێکەوت بۆ خۆی فڕاندی
کورتانی دەججاڵ وا هەڵوەشاوە
جێگای تەقەڵی وەیسکەی نەماوە
بە (محمد)ی مەهدیش چاک نابین
خوا وای خەلق کردوین ئەبێ هەروا بین
کە ترس و پرسی خوامان نەمێنێ
(احتکار) زیاتر پەرە ئەسێنێ
قوڕ بە سەر عەقڵی ئەوەی وادەکا
کە خۆی شەرمەندەی لای خوا دەکا

❀❀❀

مـەبـەرە حـەلقـەی دوای کـاری دیـوان
دیوانـــەیـــەو پـــەیـــڕەوی دیـــوان
با کـەس‌داریش بیو کـاکیش لـە تـەکا
کـە کـەوتیـە تکـا، ئابـڕووت تکـا
نـوێژ لـە پـشت مـەلاو پـلاو لای شـێخان
کە شەڕ کەوتـە نـاو بچۆرە سـەر شـاخان
دەستی دۆست ماچ‌کەو لـە زێڕی بگـرە
دەسـتی دوژمنـیش مـاری پـێ بگـرە
دزو، درۆزن بـــەدن ئـــەم دوانـــە
سەگ لە سـەگ بـەردەو لـە دوور بڕوانـە
ئـەوەی بـەڕاسـت‌و درۆ سـوێند ئـەخـوا
پێـی بـاوەڕ مـەکـە بـا بشـڵێ بـەخـوا
ئاگـاداریی مـاڵ بـە خـوا مـەسـپێرە
ئـەو دەربـەسـت نیـە بـەرچـاوی تێـرە
ئـەم نـەسیحەتـە بگـرە گـوێ بـەسـتە
ئـەڵێن (خـەربـەستە) خـاوەنـدی ڕەسـتە
پیـاوی هونـەرمـەنـد کـەساسـە لێـرە
بـەدو زگ برسـیو بـە زگـێ تێـرە
لـە بـاران ڕای کـرد بـۆ ژێـر حـەساری
کـە چـی بـەسـەریـا ڕووخایـە خـواری
ئامۆشـۆی هـەنـدێ بـە سـەرزاریـە
مـۆخ و ئێـسقانی پـڕ مرداریـە

❀❀❀

کە دووبەرەکی کەوتە ناو خێلێ
خۆشی خۆشی ئەو خێلە جێ‌یێلێ
کە لە گیرەدا گاێک مان بگرێ
گیرەشێوێنە ئەبێ سەرببڕێ
کە خوێنێکی پیس کەوتەوە گوپەی
ئەبێ بە نەشتەر ئەو خوێنە دەرکەی
کە پشیلەی ڕاوکەر لە مالا نەما
مشک ئەکەوێتە تلیلیو سەما
کاتێ ستەمکار عەزل بوو لێ کەوت
خۆی ئەکوتێتە هەیوانی مزگەوت
کە زانی دیسان ئاشی ئەگەڕێ
بۆ مزەئاشی زۆرتر ئەگەڕێ
قەلادەزەمان ئێستا قەزایە
خەلک ئەلێن ئەسما (من السما)یە
باوەڕی پیاوە کۆنەکانمانە
ئەلێن: (قەندە) ڕووی لە ئاسمانە
هەرکەسە لە سەر ئایینێ ئەڕوا
یەکێ دڵپاکە، یەکێ بێ‌بڕوا
هونەرو ئەرووەت دادی خواییە
هیچ کەسێ نەلێ بە خۆڕاییە
لەو خوارەیش ئەلێن ئەم چەتوونییە
دوو بەشی لەبەر بێ (تووتوونی)یە

❀❀❀

کە ناوی زۆر کەس بە خراپە بەری
ئەوسا پێت ئەڵێن لە عالەم بەری
نەخوازەڵلا بۆ قەوم قیلەی خۆت
ئەبێتە تفی بەرەو بابی بۆت
هەرچی نەتوانی بیڵێی رووبەڕوو
مەیڵێ، نامەردیت لێ ئەبێ بە خوو
ئەوەی پاش ملە جوێن بە خەڵک ئەدا
پێی ئەڵێن ژنە لە ژێر پەچەدا
خوا بۆیە پیاوی داناوە نێر بێ
دووڕوو، دوودەکە هەرچەندە شێر بێ
کۆلارە ساڵێ نێرەو ساڵێ مێ
بۆیە حورمەتی نیە هیچ دەمێ
هەر شێرە هەڵمەت رووبەڕوو ئەبا
بڕوانە عالەم ناوی چۆن ئەبا
بچۆرە ژێر بارێ کە پێت هەڵگیرێ
پارووی زل مەکە لە بین ئەگیرێ
ئەندازەی هێزی قورگت نەناسی
ڕۆژێ ئەخنکێی بە درکی ماسی
ئێستر کە تۆڕ بوو کەوتە لەقەو گاز
باری قورس ئەکەن لە دەمەو هەوراز
ولاخ بارکێش بێ و ڕێی لێ نەشێوێ
خاوەندی مەنێ جۆی بۆ دەپێوێ

❀❀❀

جـاران ئـەیـانگوت عـەشـرەت هـاوارە!
خۆیـان گـورج ئـەکـرد پیـادەو سـوارە
روویـان ئـەکـردە مـەڵبەنـد بـە سـەر ڕەو
وەسـتانیان نـەبـوو چ ڕۆژو چ شـەو
تێیـان هـەڵ ئـەکـرد وەک بچنـە شـایی
ناویـان دەرچوویـوو کـورد بـە ئـازایی
ئێـستە دەوڵـەمـەنـد کـەڵـکی نـەمـاوە
دەسـتی بـە دەسـتەی دینـار بـەسـتراوە
پیـاو دەڵـەمـەنـد بـوو پـەکـی ئـەکـەوێ
پـارەدار گیـانی خـۆی زۆر خـۆش دەوێ
زۆریـان کـەوتوونـە دەوڵـەت پـارێزی
ئـەو ئازاییـە بـووە بـە حیـزی
نـازانن سـەڵـەم لـە لـێ قـەومانـا
یـەک بـە هـەزارە لـە لای قـەومانـا
لـە تـەنگانـەدا، بـۆ گـەل دینـارێ
زیـوو ئاڵـتونی لـە شـوێن ئـەبـارێ
درەم وەرگێـڕی بـۆت ئـەبـێ بـە مـەرد
دینـار کـە زۆر بـو لێـت ئـەبـێ بـە دەرد
ئـەمـڕۆ بـۆ بـاران فـەرەنجیم بـەیتـێ
سـبەینـێ بـۆ تـۆ ئـەبـێ بـە بـەیتـێ
ئـەوسـا نـەتـدامێو کـەوتیـە نکـەنـک
بـۆ چیمـە لـە دوای بـاران کـەپـەنـەک

❀❀❀

خــوا، بــۆ بنیــادی دنیــای بــێ بنیــاد
چوار گەوهـەری کـرد بە مایەی ئیجاد
ئـەم چـوارە لـە گـەڵ یـەکتـر نـاگونجێن
خوا خستوونیە یـەک لـە سروشتا جوێن
ئــاگرو هــەوا بــاوکی لای ســەروون
خاکو ئاو پـەستن دایکـی بێ دەروون
شــەیتــان لــە ئاگردروســت کرابــوو
بۆیــە پیــشەی ئــەو شــەڕو هــەرا بــوو
ئادەم لـە خـاک بـوو لـە قـینی شـەیتان
خوا فریـشتەی نـارد بـۆ کـڕنووش کێشان
شــەیتــان وتی مــن قــەدری نــاگرم
ئــەو قــوڕە ڕەشــەو مــن لــە ئــاگرم
چونکــو بــایی بــوو تفــی لــێ کــرا
لــەو شــوێنە بــەرزە بــە شــەق دەرکــرا
ئـەمـە دەرسـێکە بـۆ نـەوعـی بـە شـەر
پیاو کـە بـەرز فـڕێ بۆی ئـەبـێ بـە شـەڕ
سـەرەتـات خاکـەو دوارۆژیـست خـاک
کـەواتـە خـاک بـە، بـە دڵـێکی پـاک
خاک بە، کە دەنکێ جۆیان تێ چـەنـدی
بیانــــدەرەوە بــــە دە ئــــەوەنــــدی
وەک ئـاگر مـەبـە هـەرچیـت هاتـە پێش
وای بــــسووتێنی بێتــــە خۆڵــــەمــــێش

❀❀❀

شەیتان لای ڕاستو نەفسیش لە لای چەپ
بۆ مەشکە ژەنیێ بوون بە لورە لەپ
بە گوژمەی مەشکە بژەن نەژابە
ها بڕۆ بۆ بابەو ها بڕۆ بۆ دایە
ئەو ڕای‌دەکێشێو ئەم ڕای ئەکێشێ
تا دوایی مەشکە هەڵدەتلێشێ
بە جارێ هەرچی تیایە دەڕژێ
پریشکی بە سەر خەڵکا ئەپڕژێ
بەم ڕەنگە بە دەست نەوس‌و هەواوە
ئەشەکێنەوە بەم لاو بەولاوە
یا خود هەروەک مێش شەیدای هەنگوینە
پێی تێ ئەگیرێو هەر لای شیرینە
خۆ ئێستا شکور پێی پیاو ناگرێ
(بایع) بە کوردی گوردی لێ ئەگرێ
(بایع) لە (بیع)ەو بەیع وەرگیراوە
پەردە بە دەورەی (عیب)دا گیراوە
شەوگەردی لە تویی ڕۆژی ڕووناکا
کوردی دۆ نەدیو پف لە دۆ ناکا
ئەیان گوت خەیات پارچەی دزیوە
بووە بە بەیداخ لە خەوی دیوە
خەیاتو بایع وا بە یاللی
هەم حاجی بابا هەم ترەللی

❀❀❀

ولاخـــی ڕەســـەن نـــاو قـــەد باریکـــە
تەنگە ئەستوور بوو بیگرەو باری کە

ســەر بــە ولاخــی ڕەســەن ئــەســپێرن
بــەلام بــە گوڵــە بــارگیر نــاوێژن

پیاو گیا لە بەهەشت بۆ بارگیر بێنێ
ئەو دەبێ جووتەی خۆی بوەشێنێ

بەدخوو بە چاکەی چاکان چاک نابێ
خــوا وای کــردووە هــەردەبێ وابێ

لە ولاخی بەرزە ئەگەر بیشگلێی
جێ‌یێکت دەشکێ بێگومان جارێ

ناکــەس تــەربیــەشــی بدرێتــەوە
چــیتی بــەقــەمــە زوو ئــەچێتــەوە

چاک هەر ئەوەیە خۆتیان لێ لادەی
نەک ڕەنجی خۆتیان لەگەڵ بە بادەی

لە چاوی پیسیش پەنامان بە خوا
چاوی بە هەرچی هەڵێنا ئەڕوا

هەر پاشای بابان لە حەقیان ئەهات
بەوانەی ئەگوت دەرچن لە ولات

بهاتنایــــەوە لــــە بــــەر گلۆڵـــــی
ئــەوسایە چاویان زوو هــەڵــدەکۆڵــی

❀❀❀

وا دیسان خومی جولەکە شێوا
درۆ باڵ ئەگرێو ئەفرێ بە کێوا
ئەڵێن خوا باڵی داوە بە حوشتر
کۆشک و سەرای کەس نامێنێ ئیتر
دڵخۆشییکە بۆ بێ خانومان
ئەڵێن: ئۆخەی گشت بە بێ خانوومان
خواستی خواییە ئەوی بەدکارە
زۆریان لە لاوە دێتە ئەم شارە
هەندێ لە پێستی مەڕا وەک گورگە
هەندێکی تریش سپڵی لاورگە
هەندێ وەک مووی لوت لێت نابێتەوە
هەندێ سنگ هەڵکێش نابەسرێتەوە
بۆیە سەرچاوەی (تانجەرۆ) لێڵە
هەرچی خۆی تیا شۆشت کولک و کەمێلە
خۆزگە وەک جاران گازرکەر ئەبوو
بە (شیاکە) و بە لیس پیسی دەرئەچوو
ئێستا (بانقنوت) کەوای شیرداخە
بۆ هەموو لەشی (گول) بە پەرداخە
بە کوردی ئەولا (ڕیژو) خەڵووزە
موعامایێکە ئازای وەیدۆزە
نامەوێ بڵێن کورد بە هیچ نابێ
ڕۆڵەی ئازادە ئەوی ئازا بێ

❀❀❀

زستان زەیستان چلەی لە بارچوو
سەریان دەرهێنا کەنگرو کاردوو
خاتو زەمهەریر ئەیلاوانەوە
پرچو ئەگریجەی خۆی ڕووتاندەوە
وا بە تەقەتەق لەقلەق هاتەوە
ماری مەرەزە پاک ئەکاتەوە
بە ئەساتیری کۆنی یۆنانی
(ژوپیتەر)یَ بوو خوای ئاسمانی
(وینۆس) ئالیهەی حوسنو جەماڵ بوو
بەلام (ژوپیتەر) زۆر بەدفەساڵ بوو
بۆقی گوێی جۆگە وەڕست بوون لە دار
وتیان گیاندارمان بۆ بکە بە سەردار
ئەویش لەقلەقی نارد وای ئەخوری
هەرچی ئەیقیراند قیرەی ئەبری
ئەترسم ئێمەیش بە حەلەق مەلەق
بکەوینە بەر دەندۆکی لەقلەق
بەلام ناترسم خواستی خوا وابوو
ئەمساڵ دوو لەقلەی باڵیان شکابوو
لەبەر سەرادا ئەگەڕان کز کز
تەمیَ خواردو بوون لە دەندوکو گز

❀❀❀

زســتانمان ڕۆیــی نـۆرەی ســێ شــەشــە
لــە بــەهــاریش‌دا چــەرخ بــەگــەردشــە
شــەش ڕۆژبــارانو شــەشــیتــر بایــە
گوایــە شــەش ڕۆژی خۆشــی تێدایــە
نموونــەی چــەرخــی دەوران بــەهــارە
هــەمیــشە بــەهار زۆرە لــەم شــارە
ئێمــە بــەهارمــان بۆیــە خــۆش ئــەوێ
ڕەنگــی یــەکــرەنگیی تیــا دەرناکــەوێ
ئــەگــەر بـزانین پـشتی یــەک ئــەگــرین
بۆچ تێمان ڕۆدێن، ئێمەیش بۆچ ئەگرین
ئــــەمــــە نــــەریــــتی دەرەبــــەگییــــە
ماڵــمان لــە بــاخی پــورە بــەگیــە
ئێستایش پەیجۆری شــەرەگــەرەکــم
پێم خۆشــە خۆشــەی دارو کوتــەکــم
لــەشــم بــە کوتــەک وا ڕاهــاتووە
دیــاری بــەهــەشــتە بــۆ مــن هــاتووە
نــالی (ولی)یــە ڕاســت بــەم وتنــە
کــە دەڵــێ تــووتن خــەرجــی سووتنە
لــە پــاش هــەشــتا ســاڵ ئــەوا هاتــە دی
پار خێل بووین خۆمان بەدوانە ئەدی
لــە دوای شــیرینی تاڵــی زۆر تاڵــە
مــەترســن ئــاخری خێــرە ئــەم حاڵــە

❀❀❀

لـە پـرێ کـە خـۆی بـە کـوڕێ زانی
تێگـەیـشت هۆشـی چۆتـە میـوانی
خـۆ خـوا ئـەیتـوانی بـە (کـن فیکـون)
بیخاتـە سـەر یـەک بارەگـای گـەردوون
بـۆ چاولـێ‌کـەری هـەفتـەی پـێ خایانـد
ئـەمـە پـەندێکـە بـە ئێمـەی نوانـد
عـەقلی تـەجـرەبـە ڕاسـتە سـەرناکـا
بـێ بـەراوردە کـە سـەر دەرناکـا
هـەرچی کە هـەڵساو کـەوتە سیاسـەت
تـەماشـا دەکـەی بـوو بـە سیاسـەت
جووجـەڵـە سـەری لـە هێلکـە جووقـا
تـوێکڵ کـون دەکـا لـە ژێـر دەنـدووکا
خـوا ویـستی جیهـان بـڕژێ بـەیـەکـدا
لـە پـێش‌دا سـەلم‌و تـووری تێـک بـەردا
غـیرەتی میللـی ئـەمـەنـدە پاکـە
پیـاو لـە کوشـتن و بـڕین بـێ باکـە
کـەسـم نـەدیـوە وەک کـورد ئـازا بـێ
لـە ڕێـی مـەشـرووعا هێنـد بـێ‌پـەروا بـێ
بـەڵام ئـەوانـەی ئـەبنـە پێـشەوا
قوماشـی گیانیـان ئـەکـەن بـە کـەوا
ئەگەر ڕاست ئەکەن خۆیان تێ هەڵچن
نەک ئەوان تووش‌کەن سووکێ بۆی دەرچن

❀❀❀

ئـەو کـەسـەی ژیـنی کـوردیم ناناسـێ
قـورگی ئـەگوشـم هـەتـا ئـەتاشـێ

تـەنـافی ئـەسـتۆم توندتر ڕاکێشە
هـەتـا دەپچـڕێ بـەگیـەو کێشە

گوریـسی هێنـد تونـد ڕاکێشا پچـڕا
کـەوتو تـەتـەڵـەی سمـتی وەرگـەڕا

بـەڵان ئـەو سمـتی بـە شـەق خـاراوە
پێستی ئـەستوورە ڕەش هـەڵگەڕاوە

نـازانم بـەختی کـورد بـۆچ وا ڕەشـە
لـە مووچـەی ڕەش و سـپی بێ بـەشـە

لیسی کوێریمـان لـێ کـەوتۆتـە نـاو
کـەس ناپـارێزێ، ئـەشـکێ سـەرو چـاو

ناچـارین ئێمـەیـش لـە ڕاستی کـوێران
بـۆ پارێزگـاری دەسـت بـەینـە گۆچـان

چاومـان لـەوەبـو کـە کوێخـای خێـڵێ
سـەگ دەرکـاو نـووزەی نـازی نـەیـڵێ

کە چی وا حۆڵ بوو زەق زەق ئەیڕاوانی
لـە چـەنـدو چـوونی ئێمـەی نـەزانی

خوا یـار بێ ئێمـە ئـەحمەدی سوارەیـن
خـاوەن (قـەدارە) و سـاحیب نـەقـارەیـن

سـا، مـێم بـۆ بێـنن بـڕوانن نێـرم
ئـەو نێـرە پـیرەم بـە مێچکـە فێـرم

❀❀❀

گـوێم شـل كردبـوو چـاوم ئـەیـڕوانی
بــۆ دەنــگو باســی ڕازی دیــوانی
هـەر كـەس بـە ڕەنگـێ لـە جیهـان ئـەدرا
ئەیانگوت ڕێكێو ئاشتی دوای شەڕ كـوا
ئـەڵـەمـان چـاوی لـە بـەشـی زۆر بـوو
بـە زۆر بـوو، بۆیـە بـە شـەڕو شۆڕ بـوو
سـوێندخواران هـاتن بـەرهـەڵستیان كـرد
بـە هـەر ڕەنگـێ بـوو وا لـە ناویـان بـرد
هەموو بـەرودوا ئـەیـانگوت بـەیـن بـەیـن
بـۆ ئاسایـشی جیهـان شـەڕ دەكـەیـن
واتـەیێكـی جـوان كـەوتبـوە سـەردەم
چـەنـد هیـوادار بـووین بۆ سیلمی عالـەم
منیش جـار بـە جـار پێـی پیـدەكـەنـیم
ئـەمگـوت درۆیـە بـەو هیوایـە نـیم
چونكـو ئـەوڕۆژەی خـوا دنیـای دانـا
ئـەم ناكۆكییـەی دانـا لـە بـەینـا
خوا كە ئادەمی لە بەهەشت دەركرد
فـەرمـووی دوژمـن بـن بـە درشـتو ورد
قابیـل و هابیـل لـە سـەرەتـاوە
ئـەم كوشـتنەیـان خـستە دنیـاوە
هـەروا ڕۆییـوە هـەروەخـاش ئـەڕوا
بـە سـیلمی عالـەم چـۆن بكـەم بـڕوا

❀❀❀

خـوا دوازده کـەلـووی خـسته ئاسمـان
کـە ڕۆژ بـەوێدا بـڕوا بـە ئاسـان
ئـەم دوازده کـەلـوه حیـسابی ساڵـە
بـەو حیـسابەیـە وا ڕۆژ عـەودالـە!
ئـەم (بـاوەخولـێ)و بازبازێنـێ ئـەو
چـاو شـارکێی ڕۆژوو خۆنوانـدنی شـەو
یاریـەکـی چـەرخـە (بـایی، بـایی)یـە
(عـدد السنین و الحـساب)ی یـە
سـوورەی یوسـنە ئایـەی پێنجـەمـین
(لتعلمـون بـلاغ مـبین)
سەری ساڵ جێگەی ڕۆژ کەلووی بەرخە
ئـەگـەر ئـەتـوانی ڕۆژێکـی بـەر خـە
هـەروەک دوانـزه مانـگ ساڵـێکی نـاوە
بـەدوازده ساڵـیش دەوێـک تـەواوە
بـە حیـسابی تـورکی سـاڵ نـاو نـراوە
بـۆ ئـەم سـاڵ نـاوی سـەگ دانـراوە
گەردشی ئەم ساڵ لـە خووی سـەگایە
بـڕوانین کێمـان بـۆ دێتـە کایـە
پێلاو وەرگێـڕن نامـەرد سـەگ لـوورە
هـەوری سـورەو ڕووی لـە شـارەزوورە
ڕاستە، خـوا، شـەڕی بـۆ سـەگ دانـاوە
ئـەم نـاوە، گـەری، دوور بـێ لـەم نـاوە

❀❀❀

زولـــفی پــەریــشان بــۆ یــار پــەســندە
داوی دڵانـــەو بـــۆ مـــل کـــەمـــەنـــدە
پـــەریـــشانییەکـــەی بـــەخـــتی کوردانـــە
کـەس ڕاناکێشێ‌و خـۆی سـەرگـەردانـە
مـــوی زەنگـــی یـــەکـــن لـــە بتیاتـــەوە
شـــانەیـــش ناتوانـــێ لێکیـــان کاتـــەوە
خۆزگە وەک تووکی قولەڕەش ئەبووین
دەئاڵاینە یەک هیچ تێک نەدەچوون
شـۆخ‌و شـەنگیی یـار بـە دەمـی تـەنگـە
دەمـــی فـــراوان بـــۆ جـــەمـــاڵ نـــەنگـــە
بـــەش‌و نـــسیبی کـــورد دەمـــی یـــارە
ئـــەمـــەنـــدە تـــەنگـــە دەم بـــە هـــاوارە
ئاسمـــــان ملـــــی دانـــــەوانـــــدووە
کـــورد داناتـــەوێ بۆیـــە مانـــدووە
لێی گەڕێ توخوا با هەر سەربەرز بێ
نـەنگـە بـۆ گیـانی بـە تـرس‌و لـەرز بـێ
لـــە ڕێـــی میللـــەتدا مـــردن مـــەردییـــە
مـــردن مردنـــە لینگـــەفـــڕێ چییـــە
ئـــازادە ســـەری کـــەوتـــە کلێـــشە
بێـستوونی ستەم ئـەبـڕین بـە تێـشە
بـــەڵام داخـــەکـــەم ئێمـــە فـــەرهـــادین
بە تـەفـرەی شـیرین وا ڕەنـج بـە بـادین

❀❀❀

بێتــو بــۆ کــاری جیهــان تێکۆشـــی
ئــەبــێ بچیــە ســەر ڕێــی فــەرامۆشــی
ئــەگینــە مــردن وا لــە پــێش چــاوە
ژیــانی بــە تــرس تــامی نــەمــاوە
ئــەگــەر خــوا نیــسیان نــەدا بــە ئینسان
کــێ تێــدەکۆشــێ بــۆ چــوار ڕۆژ ژیــان
بــەلام کــێ هــەروا مــەرگــی لــە بــیرە
ئــەم دونیــای دوونــە بــەوە ڕاگــیرە
هـــەیــە موحتـــاج و پــیرو نــەخۆشــە
بــەو ڕەنگــەیــش هێــشتا مــانی لا خۆشــە
هــەتــا لێــوی گــۆڕ دنیامــان ئــەوێ
پێغەمبەر فەرمووی کەس تیا ناسرەوێ
لــەگــەڵ یــەکێکــدا ئــەمرۆ دووبــەدوون
چاوتان لە یەکە لەگەڵ یەک ئەدوون
کــە لــە یــەک بــڕان خــەوە یــا خــەیــاڵ
لــە پــڕ ئاشــەوان ئــەڵــێ ئــاش بــە تــاڵ
ئــەمانــە لــە بــیر خــۆت ئــەبــەیتــەوە
بــە خــەیــاڵ عــومرت نــوێ ئــەکــەیتــەوە
هــەتــا پــیر ئــەبی زۆرتــر شــێت گــیری
بــە دەســت نــەفــسەوە دیــلو ئــەسیری
بــە دەســت تــۆ نیــە سروشــتت وایــە
بــۆ بــەقــای جیهــان مــەبــەستی خوایــە

❀❀❀

یــــاران هـــــاواره دز ئـــــەمفرۆشـــێ
خــۆم ئـەڵـێم نێـرم ئـەو هـەر ئـەمدۆشـێ
کــەوتووینــە دەورێ دزیـــی هێنـــد بــاوه
کــەســێ پێــی بــڵێی ڕاســته نــەمــاوه
مێـــویکم هـــەیـــه ترێـــی پـــایزه
کــه خــۆم ناشــتوومەو لــه لام ئــازیزه
هــەرچــی ئـاو بـەره سـەری تـێ دەکـا
بــه بــەرســیلەیــی کۆشــی پــڕ دەکــا
وا وتمــان ئاوبــەر (بێــزوو)ی پــێ دەکــا
پیـاوی مالـی بـۆچ پـەلـەی لـێ دەکـا؟
هـــەرچـــی دێتـــه لام فێــری دزییـــه
تـــا ســـەر بـــاوەڕی مانـــەوەی نییـــه
ئـــەڵـــێ: نـــامێتم ئـــەو بـــێ بـــه تـــرێ
دوای من ئەوی دێت گوردی لێ ئەگرێ
بـــەو خـــەیاڵـــەوه ناترســـێ لـــه خـــوا
نـــاوەستێ حـــەڵـــوای بـــەرسـیله بخـــوا
دەورێکـه ئـەمـڕۆ هـەرچـی کـەوتـه کـار
دەســـتەو دائـــیرەی ئـــەخاتـــه بـــازاڕ
لـەگـەڵ ئـەو گـۆڕا گـشتیان بـه جـارێ
وەک هەرمێی کرمێ ئەکەونه خوارێ
هیــوای وەزیفــه لای کــەس نــەمــاوه
بۆیــه پێـــشدەســـتی ئـــەمـــەنـــده بـــاوه

❀❀❀

بیستوومەو ڕاستە شەخسێکی گەورە
کە یەکە پیاوە ئەمڕۆ لەم دەورە
بە تایبەتی چەپەوانەیە
بۆ کونی بەرتیل تۆپەوانەیە
بە چەپ ئەنووسێ‌و مەرج ئەباتەوە
خەریکە چەرخی چەپ ڕاست کاتەوە
دەستی چەپ هێزی لە ڕاست زۆرترە
چشتێکی تری لا پێویستترە
ئەڵێن: کاتێ مار چووە کونەوە
کە کلکی دیار بوو ئەیدۆزنەوە
کە بە دەستی چەپ کلکی ڕاکیشی
لە دووی دەست دێ بە نەرمی و خۆشی
خۆ بە دەستی ڕاست تەکانت دایە
کلکی ئەپچڕێ‌و سەلکی دەرنایە
ماری وای تیایە پارتی ئەم دەورە
بێ ئیجازهیە بە پێچ‌و دەورە
بە ڕاست بە چەپ کلکی ناگیرێ
بە هێزی کلکی (ئێسک) تێی ناگیرێ
وا کورە شێخێک کەوتە ئەوناوە
باوکی لە مارو هار نەترساوە
هیوامان بەوە غیرەت بکێشێ
کەلکی گەل بگرێ‌و زەرگێک ڕاکێشێ

❀❀❀

میـــوەگـــەنانـــە چاوێـــشە لـــە نـــاو
خۆت زۆر مەخەرە بەر تیشکی هەتاوە
هـەتــاو کــە زســتان نــاوی خۆشــییە
هــاوین (ســەیــوونی) بــۆ نــەخۆشــییە
بۆ کوڕ ئەچووینە سەر بابەگوڕ گوڕ
گڕ گڕ وەرگەڕا لێمان بوو بە گڕ
ئـەمـسـاڵ لافـاوی ئـاو شـاری ئـەبـرد
ئـاوی زینـدەگـی ئێمـە وەشـکی کـرد
پیـشەی گـەردشـی ئاسمـانی شـینە
لــە لایــێ شــایی لــە شــوێنێ شـینە
دنیـــا لـــە خولـــقی پـــشیلەدایـــە
بـــە مێچکـــە مێچکـــە لـــە بـــاوەشـتایە
کە ویستت نەختێ بۆت پێ بکەنێ
لە پڕ بە چڕنووک دەست ئەڕنێ
ســـەگ لـــە پـــشیلە بـــەوەفـــاترە
پـــشیلە دەرکـــەو گـــەمـــاڵ ڕاگـــرە
گەنم گران بوو لەبەر کەم نانی
زۆر کەس دەستی کرد بە ورچەوانی
دونیـــا وەک ڕێـــوی بـــە فڕوفێـــڵە
هەرکەسە لە دووی کاری خۆی وێڵە
ئێمەیش وەک کەروێشک ڕۆژ نووستوو و کاسین
تا دیاردی نەکەن لە خەو هەڵناسین

❀❀❀

بــو دەســـتەڵاتی ئـــەم بنیـــادەمـــە
هـەرچـی بـۆ دانیـت هێـشتا هـەر کـەمـە
بـە ئـاگر سـەهـۆڵ دینێتـە مـەیـدان
برووسکەی کـردوە بـە پـەیکـی جیهـان
لـەوپـەڕی دنیـا واتـەیێـک ئـەکـرێ
لەمپەڕی دنیا خەڵک گوێی لێ دەگرێ
گـــاه ســـلێمانن لـــە ڕوی هـــەوادا
گاهـــێ یۆنـــسن لـــە نـــاو دەریـــادا
تـا زیـاتر عـیلمو فـەن بـێ بـە ئاكـار
بـۆ قـەلا چـۆی یەک ئـەیهێنـنە کـار
قونبولـــەی زەڕییـــە مـــاوە دەرکـــەوێ
کـەی بـێ شـاریکی تـری بـەرکـەوێ
هێـشتا تێـر نـەبـوون لـە یـەکتر کوشـتن
تـازە دۆسـت لـە یـەک ئـەبن بە دوژمـن
بـــا بـــڵێن ئـــەوان وا دەوڵـــەتـــێکن
خاوەنـــدی ســـوپاو بـــە ســـەروتـــێکن
نـــازانین ئێـــرە چـــی لـــێ قـــەومـــاوە
هیچ کەسێ لـە سـەر ڕێـی خـۆی نـەمـاوە
لاپایتـــەختـــا ئـــەحزابـــەو ئیـــزراب
لایـــی ئۆپـــەراو لـــە لایـــی ڕوبـــاب
هـــەر ئیعـــتیرازەو تـــەنقیـــدەو تـــوانج
نـاوەسـتن نانـێ بـرژێ لـە سـەر سـاج

ئەیانگوت جاران بۆ ماران گەستووە
تریاک لە عێرایق بۆ شاران ئەچوو
ئێستا ئەمەندەی مار تێ خزاوە
تریاکی ماران تۆوی بڕاوە
بەڵام تریاکی کێشان بێ کێشان
کە بە دوکەڵی زۆر کەڵی پێشان
زۆر کەس سەرمەستی بەنگە دەبەنگە
فەقیرو هەژار تیاچوو بەم ڕەنگە
بەڵام بۆ ئێمە دەور گۆڕاوە
ناوی سووکیمان لە سەر نەماوە
خۆرمایێکیان بوو وشکی مشک مژە
کە پێیان ئەگوت: خورمای کوردە کوژە
ئێستا کوردکوژە بووە بە زوهدی
برایەتیەکمان بۆ هاتۆتە دی
بەڵام کورد هێندە خورمای خۆش ئەوێ
لە هەر شوێنێ بێ شوێنی ئەکەوێ
تەرسی کەرەکەی جەجاڵ خورمایە
بۆیە ئەمەندە کوردی لە دوایە
گەزۆ بە قەومی مووسا دراوە
ئێستا لەم خاکە بۆ ئێمە ماوە
گەزۆو دۆشاوو خورمامان هەیە
ناڵەی دەم تاڵی ئیتر تا کەیە

❀❀❀

زانایــان ئــەڵــێن کــە ئــەم جیهانــە
شــوێنی یــەک کوشــتنی زینــدەوەرانــە
هــەروا بڕوانــە هــەرچــی گیانــدارە
بــەســەر خــوار خۆیــا زاڵــەو زۆردارە
پشیلەی بۆ مشک تانجی بۆ کەروێشک
گورگ بۆ بزنو مەڕ بۆ کەری بێ مێشک
جگــە لــە مانــەیــش لــە نــاو خۆیانــا
ســەگو بــەرانو بــارگیر شــەڕیانــە
بــەڵام هــیچ کامیــان وەک ئــادەمیــزاد
خــەرمانی گیــانی یــەک نــادەن بــە بــاد
جــاران بــە شــیرو تــیر کــەم ئــەکــوژرا
ئێستا بــە بۆمبــا لــەش کــەوتــە ســەحــرا
بــە گونــاهی خــۆی ئــادەم دەرکــرا
مــیراتی شــەڕی بــە ئێمــە بــڕا
لایــێک خــوا فــەرمــووی (ولا تــذروا)
لایێکــیش (بعــض لــبعض عــدو)
هــەمــوو تــیرەیێــک بوونــە بــرای یــەک
لــە نــاو ئێمــەدا مــاوە شــەڕەســەگ
دەســتی سیاســەت تێکمــان بــەرئــەدا
وەک پەڵ ئەماندا بە کەللەی یەکدا
خوایــە کۆنــەکــان ئــەگــەر بکــوژی
ئــەوســا ئــەتــوانم بــڵێم کــورد ئــەژی

❀❀❀

سێ کوچکەی کوانووی دەولەت و نەرمی
ئەشێ یەکسان بێ بۆ بەرزو نزمی
کە پێچکەیێکی کورت بێ ئەمووستێ
مەنجەڵ لە سەری ڕاست ڕاناوەستێ
بەهەر لایێکدا چەوت بێ ئەڕژێ
چێشتەکەی بە سەر زەویا ئەپرژێ
دامەزراندنی دەوڵەتیش وایە
تێکڕا موساوات ئەیخاتە کایە
ئەمەوێ بڵێم نابێ کورد کورت بێ
ئەبێ بۆ خزمەت پێشکەوتوو و گورد بێ
ئەبێ پێک بڕین نەوەک لێک بڕین
چونکوو بۆ غایەی ژین لە سەر یەک ڕێن
ئەگەر بێ و پاشقول لەیەکتر بنێین
لە ڕێگەی ڕاستا هەردوو هەڵئەنگوێین
چەند خۆشە دوو دەست بەهێز تێکۆشێ
گوزەرانی خۆی بەزۆر ڕاکێشێ
لە نەبوونییە ئەم گروگاڵە
ئەڵێن تەبەقی پڕ ئاشتی ماڵە
ئەوی هەیەتی بەرچاوی تێرە
لە ئازاییدا نموونەی شێرە
لوی بە دراو وەک (بابەعەلی)
ئیشی وا ئەکا پێی ئەڵێن: وەلی

❀❀❀

کـە خـوا بیـەوێ یـەکـێ بکـا بـە پیـاو
ڕێکـەوتی ئـەوتـۆی بـۆ ئـەخاتـە نـاو
زۆر بـە ئاسـانی پێـی سـەردەکـەوێ
بـەختی دوژمـنی لـە ڕاسـت ئـەخـەوێ
دوو زۆردار ئـەچـن بـەگـژ یـەکتـرا
لـە هـەردوو لاوە ئـەبـێ بـە هـەرا
یـەکـی لاولاوە کـە تێـدەفکـرێ
ئـەوەیـان چاکـە لای ئـەو دەگـرێ
خـوایش دیـارە پـشتی چاکـان بـەرنـادا
بـەدکـار دەخنکـێ زوو دێ بـە لادا
کە بەدکار کەوتو پیاوی چاک سەرکەوت
یاریـدەدەری پاداشـی بـەرکـەوت
ئـەڵـێ کاکـە تـۆ کـە یاریـدەت دام
ئیتـر چـاودێری تـۆ فـەرزە لـە لام
کـەواتـە ئیتـر سـەربـەسـت ڕابـوێرە
بـۆ بێگـاری کـەس مـەچـوورە گیـرە
بـاری بێگـاری جـدەوی کـردی
دارو فـەلاقـە لـە نـاوی بـردی
بـە دیمـوقراتی ڕو بکـەرە هـاتی
خزمـەتـت زۆر بـێ بـۆ خـۆولاتی
بیرت بێ زولـمت چەنـد پێ گران بـوو
قـەومـت بـە سـتەم چـەنـد ناتـەوان بـوو

❀❀❀

گەورە ئاوی ڕشت بچووک پێی لێ خست
بە بیانوو پەتیان بۆ بچووک هەڵخست
دەستەی هەمەوەند ئەچوون بۆ تالان
شوێنیان ئەکەوتن خوێڕیو منداڵان
ئەوان دەردەچوون تالانیان ئەبرد
دوای ئەوان ژنو منداڵیان ئەگرت
بانق هاوار ئەکا پارە لای منە
بۆچ ئەگەڕێن لەم کونو قوژبە
تانەی هاوچەشمی لە سەر چاواتانە
پێی نابینن ئەم کوشکو هەیوانە
دزی ملیۆنەر پێی سەرئەفرازە
بۆ ئانە دزە ئەم شەقو گازە
هەندێ لەوانەی کە پاس ئەدێرن
بە کەر ناوێرن بە کورتان شێرن
دەردی گرانمان (پارتیزانی)یە
ئەم دووبەرەکییە لە نەزانییە
غەرەزی شەخسی بێ ئینسافییە
ڕەش هەر ڕەش پیشەی کۆنی جافییە
تا بۆ وەزیفە پیاو هەڵئەبژێری
دڵنیاییشی باش پێ نەسپێری
کەس لە وەزیفەی خۆی ئەمین نابێ
بێستانیش ئەبێ هەر بەڕەڵدا بێ

❀❀❀

جەژنێکمان ڕۆیی جەژنێکمان ماوە
هەر لای خوا ماوە ماوەی بێ‌ماوە
هیوامان هەیە هیوای بە خوایە
(من یتوکل، حسبی)ی لە دوایە
ئەرکی گرانیو گەرمای ڕەمەزان
ئەمانخاتە ناو فێنکی ناوجەژنان
چەند خۆشە لە پاش تاڵی شیرینی
لە شوێن ترسی شەڕ موژدەی ئەمینی
دەوڵەت پارێزی تا لە بەینا بێ
باوەڕم کردوەهە ئیتر شەڕ نابێ
لە ڕووی زەمیندا (موالید) سیانە
دەوڵەتیش سیانە هەر سێ سێیانە
ئەوی بیەوێ سەری نەیێشێ
بەشێ هەڵگرێو دوانی بیەخشێ
پارووی زل گەرووی تەنگ ئەدڕێنێ
زۆریشی لێ بکەی پیاو ئەخنکێنێ
تەماع کەمیش بێ زیانی زۆرە
دەستووری ئاشە باراش بە نۆرە
لە زوو ئێمەوە باراشیان لێ کرد
ئاشیان ئەگەڕێ لە سەر خۆ ورد ورد
ئەو هیوایەمان خوا لێ ئەسێنێ
بۆنی خەپلەیان ئێمەیش ئەژێنێ

❀❀❀

ئــەم بــەنیــادەمــە هێنــد دەمدەمییــە
ئــاوی زینــدەگــی لــە نــاو دەمییــە
کاتێ کە کەوتە سەر کورسیی مەسنەد
ئەڵێ وا چەسپیم هەتاکوو ئەبەد
خۆی بەڕەنگێکی وا، لێ ئەگۆڕێ
لای وایە، هەرگیز ناچێتە گۆڕێ
بەو هەوایەوە تا لەو بانەیە
دەبەنگی بەنگی بانووی بانەیە
گونای کەس نیە لای خودا خواستە
(ان الانســـان لیطغـــی) ڕاســـتە
ئاگای لە چەرخی کەچڕەفتار نیە
نازانێ دنیا پایەدار نییە
لە پڕ ئەبینێ لە پێنجوێنەوە
بومەلەرزەیی هات بەقینەوە
بانیژەی خولیای ڕووخاند بە جارێ
لەو بانە بەرزە زرم کەوتە خوارێ
شیری حوشتری ساڵحی ڕژا
پریشکی میزی میزی لێ پڕژا
هەزار جار واتەی وا بێژراوە
دەردی خەرۆیی وا چێژراوە
نیسیانی ئینسان ئەمەندە زاڵە
لە ڕاستی تەماع زۆر کەس منداڵە

❀❀❀

ئەیلوول هات گوڵزار ناوی لوولو مەلوول
گەڵاڕێزانەو تۆزو گەردەلوول
داخم ئەو داخە درەختی بێبەر
گەڵای ناوەڕێو وا ئەیباتە سەر
ئەوانەی کەوا بەرمان بۆ ئەگرن
زستانیان لێ هات لە سەرما ئەمرن
ئای وەیشوومەی شووم چەند بێ باکی
گیاو گوڵ ئەمرێنێو پێی فەرەحناکی
لایێک فەرتەنەی هەوایی هەوا
لایێ سەر زەمین وا پیاو، پیاو ئەخوا
جاران هەر زەنگیی باربار پیاوخۆر بوو
ئێستا مەدەنیش فێربوون، وا زۆر بوو
ئەوان زۆردارن با بڵێن گەڕ ئەکەن
بۆ موستەعمەرەی زۆرتر شەر ئەکەن
ئەی ئێمە بۆچی وا تێک هەڵەچین
بە بێ شیر، وەک شێر لە پڕ هەڵەچین
لەباتی ئەوەی دەستی یەک بگرین
لە بارەگای خوا تێر بۆ یەک بگرین
جامیعەیێک بین تێکڕا عیراقی
قەومێکی ڕاقی نەوەک فیراقی
بەڵکوو پێکەوە بە خۆشی بژین
بە دووبەرەکی بۆچ بکەوینە قین

❀❀❀

جاران تەناف‌باز لە ئێران ئەهات
بە سەر تەنافا ئەکەوتە تەرات
لە ژێردا پیاوێ بوو کولەبنە
ئەو ئەیگوت: هونەر هونەری منە
ناویان لێ نابوو (فس فس پالەوان)
یەکی نەدەکەوت بەدەم و زوبان
(فس فس پالەوان) تەنیا یەکێ بوو
ئێستا لە شوێن ئەو سێو چوارێ دەرچوو
بە فەندو فێلی فەننی وا فێرن
بە شوێنی بەرزا «جۆ» هەڵدەگێرن
زەمانی عیساو پێغەمبەری جوو
درۆیان ئەکرد روویان رەش ئەبوو
ئەم زەمانە راست رووی پیاو رەش ئەکا
پیاوەتی پیاوی پیاو بێ بەش ئەکا
بەدکردەوەیی ئەوەندە باوە
خۆمیشی تیابم راستگۆ نەماوە
زۆریشمان ماوە بۆ دەوری مەهدی
ئاواتی پیاوی راستگۆ بێتەدی
کە (محمد) هیچ بەمانە ناکا
مەهدی ئەمانە چۆن ئیسلاح ئەکا
خواستی خوایە ئەم دەروو دووکانە
ئەفراسیاو خراپ کاوس بەهانە

❀❀❀

ئێمــــە کــــردەوەی بـــاوو باپیرمـــــان
شـــیروەشـــێتییەو ئـــازایی‌و مـــەیـــدان
ئـەڵـێن شـیری دا لـە تـەوقـی سـەری
دایـدڕی هـەتـا بـەنـدی کـەمـەری
بـــە پاڵـــەوانی ناویـــان دەردەکـــرد
هـەرچـی ئـەیبینی سـوجدەی بـۆ دەبـرد
کوشـــتن ئـــازایی‌و ڕاوو ڕووت هونـــەر
بـەم ڕەنگـە زۆری بـۆ دەچـووەسـەر
جـەردەیـی غـەزوە، جـەریمـە حـەلاڵ
تێکـڕا هاوبـەش بـوون دزو خـاوەنـد مـاڵ
سـەرمایـەو سـەروەت ڕم‌و ئـەسپێ بـوو
لـە چـڵکا لـەشـیان پـڕ لـە ئـەسپێ بـوو
خزمـــەتکاریـــان بـــە فـــەخـــر ئـــەزانی
تالانیـــان بـــۆ لای ئاغـــا ئـــەهـــانی
ئاغـایش لـە هیچـە ئابـڕووی ئـەبـردن
لـــە تـــەویلـــەدا حـــەپـــسی ئـــەکـــردن
ئـــەپاڕانـــەوە لای خـــوا بـــە شـــکات
ئـەیانگوت خوایـە چیمـان بـەسـەر هـات
دەنگی غەیب ئەیگوت هەی وا لێ کراوە
خۆتـــان یاریـــدەی زۆردارتـــان داوە
هـەرچـی کـە پشتی زۆرداری ئـەگـرێ
خـــوا زۆری ئـەوی بـەســـەرا ئـەبـڕێ

❀❀❀

دنیـا هــەر ڕۆژە لــە ســەر ڕەنگێکــە
بــۆ بــووکـو زاوا بــە ئاهــەنگێکــە
بــەنی ئیــسرائیل ئــەدا بــە مووســا
موســا لــە پێشا لــە فیرعــەون ترسـا
دوایـی خـوا وای کـرد بـەنی ئیـسرائیل
کـەوتنـە شـوێنیو فیرعـەون کـەوتـە نیـل
عیـسایش بـەو هـەمـوو مـوعجیزەیـەوە
دامـابوو بـە دەسـت قـەومـەکـەیـەوە
گا، گوێرەکە خواو، گا خوای هەیکەلان
خـوا بـۆ کـەیفـی خـۆی هێنانیـە مـەیـدان
دوای هەموان هیتلەر پێش ئەڵەمان کەوت
بەختی یار نەبوو بە (الامات) کەوت
ئینجـا بـزانین بـەر کـێ ئـەکـەوێ
ئاوتــەخــوازی دنیــاین بــۆ شــەوێ
تــارای بانقــەنــۆت ئــەدا بـەســەردا
بـە لارو لـەنجـە کـە هـات لـە دەردا
ســەرمــەشــقانەکــەی دیــنو ئیمانـە
ئینجــا دوژمــنی بــراو خزمانــە
ئێمـە لـە سـەر ئـەو کـە تێـک بـەردەبین
ئـەو بـەوە دێتـە کـەیـفو پێکـەنـین
سـەد هـەزار ملیـۆن مێـردی مـردووە
بـۆ هیچیـان تـەعزیـی دانـەگرتـووە

❀❀❀

هەرچی پێی دەژین لە خۆراكی خۆش
لە دوای عەودالین بە هەولو پەرۆش
هەر ئەمەندەیە هەتا تێر ئەخۆین
لە دوای تێرخواردن دەستی لێ ئەشۆین
كە زیادەخۆری لە حەد سەركەوێ
حەبی ڕەوانیو حوقنەمان ئەوێ
دوای ئەوە ئیتر هێندە زۆر ناخوا
تەمێ خواردوە بە پارێز ئەڕوا
بەلام دەولەتو پارە هەتایی
هەر دەڵێ كەمە بۆم تێكە با بێ
موبتەلای پارە (امتلاء) ناكا
تا بە گۆڕەوشار ئەدرێ لە خاكا
پارە بۆ پیاوی خواپێداو چاكە
كە لێی ئەبەخشێ بە خێرو چاكە
دەولەت ئەوەیە كە وا لە دوا خۆی
ناوێكی چاكە بە جێی دێڵێ بۆی
جاران دەیانگوت: بیرە لغاوە
لێرە ئەفسوونی بانقەنوت باوە
لێفەی بانقەنۆت عەیب داناپۆشێ
دانا بۆ لەشی پاك تێ ئەكۆشێ
ئەمانە پەندی ڕێی ئینسانیە
چی بكەین مەیلی خەلق بە شەیتانیە

❀❀❀

ئـەڵـماس‌و ئاڵـتوون چونکـە نایـابن
هێنـد خۆشـەویـستن وەک داک‌و بـابن
هـەرچـیش کـە زۆر بـوو قـەدری نامێنـێ
بـا ئاوێنـەیـشبێ کـە پیـاو ئـەنوێنـێ
بەردی بەرزنجەیش وەک ئـەڵماس وایـە
ئـەو چونکـو زۆرە کـاری لـە دوایـە
تـەنهـا چـشتێکە کـە وا زۆر کـەمـە
کـەسیش نایـەوێ ئـەڵـێ خـۆم هـەمـە
ناحـەقیـان نییـە کـە نایانـەوێ
هـەرچـی بـووی نـانی پـێ دەس ناکـەوێ
جـاران کـە گـەزۆ کـەبـوو شـەکـر زۆر
حەڵوای ساغ نـەبـوو سـا مـەگـەر بـە زۆر
ئێـستا کـە شـەکـر لـە نـاوا نـەمـا
حـەڵـوا بـوەتـە دۆشـاوی خورمـا
پـارەی فـرۆفێڵ کـەوتـە ئـەم نـاوە
دراوی حـەڵاڵ لای کـەم کـەس مـاوە
هـەر بـەو پـارەیـە ئـەچـن بـۆ مـەککـە
ئـەڵـێن: بـۆ حـەجـە تـۆ بـاوەڕ مـەکـە
بـۆ سـۆبندە بـڵێن: بـە قولـنجی کابـە
یـا، لابـەیـە، حـەج لـە نـاوا لابـە
هـەرچـی بتـەوێ بیکـڕی گرانـە
لافی وەتـەن‌و شـەرەف هـەرزانـە

❀❀❀

هاونـــشینی بـــەد تـــەفـــرەی ئیبلیـــسە
لـە ڕەکـو پـەیـداوەک خـوێنی پیـسە
قامیـــشەلانی وشـــکە دڵـــی پـــیر
زوو، ئاگر ئەگرێ بە ناڵەی شەوگیر
کە دووکەڵ دەرکەوت ئاگری لە شوێنە
خـــۆت بپـــارێزە دڵ مـــەڕەنجێنـــە
گـــوڵ بـــە فرمێـــسکی چـــاو ئـــاودراوە
بـــۆ یـــەخـــەی زۆردار هـــەڵـــبژێرراوە
کاتێکـــت زانی هـــەڵـــچەقـــی لـــە دڵ
ئەو گوڵەی گەڵێ (کەڵ) ئەنێتە گڵ
جاران ئەسپێکیان ئەدا بە سوار چاک
ئەیانگوت سوار بەو لێی خوڕە بێباک
ئێستا بەوشەرتە ئەسپ ئەدەن بە پیاو
نابـــێ لێـــی خـــوڕێ بـــە غـــارو بـــە تـــاو
دیێـــک هـــەریـــەکـــە پیـــاوی پیـــاوێ بـــێ
موختـــار بـــڵێ چـــی دز لـــە نـــاوی بـــێ
(پـــارتیزانی)یـــەو ڕوژ ڕۆژی دەســـتدار
هەرکەسە دەستەی خۆی ئەخاتە کار
جـــاران ئـــەیـــانگوت ئـــەهـــل بـــۆ ئیـــشە
کـــەچـــی ئـــیش بـــۆ پیـــاو بـــووە بـــە پیـــشە
هیوامـــان وایـــە دەســـتەی ئـــەمجـــارە
تـــەرتیبێکـــی بـــاش بـــدەن بـــەم کـــارە

❀❀❀

زۆر کەسم دیوە حەز لە گۆشت ناکا
هەیشە دوژمنە لەگەڵ جێی پاکا
هەندیک ناوێرن مریشک سەربڕن
هەیشە بە زۆری کوشتن ئەخورن
... ئەیگوت بۆیە ئەقچێنم زەلام
لنگە فرتێکەی زۆر خۆشە لە لام
دەلەتیار ئەیگوت کە شەڕ کەوتە ناو
پەریزت پاک بێ لە درویتەی پیاو
ئەمانە مزدەی دیموقراتی بوو
بۆیە وا ڕوومان لە نەهاتی بوو
ئێستاکە کوشتن باوی نەماوە
تالانو بڕۆو قرپو چرپ باوە
هەرچی دەستی بوو کۆئەکاتەوە
گەلێ کەس لە خۆ کۆ ئەکاتەوە
ئەڵێن (مەهدی) دیت لەو ولاتەوە
گورگ لەگەڵ مەڕا ئاو ئەخواتەوە
مەپوندار بەمە کەس دڵنیا بێ
ئەم سەرزەمینە ئەمەی تیا نابێ
بەلام هی جەجاڵ ڕاستە هەڵساوە
کەوتووینە شوێن کەر بەهوێ خورماوە
بەرایی دەرکەوت برا (دوبرا)یە
برا بەزەیی بە برادا نایە

❀❀❀

خوا بۆیە ئێمەی ناردە سەر زەمین
دوژمنی یەک بین بە شەڕو بە قین
نابێ ئادەمیزاد بە شەڕ نەبێ
بێ شەڕ بێ، ئەبێ هەر بە شەر نەبێ
ئەوانەی ئەڵێن: حەز لە شەڕ ناکەین
دیموکراتین و مائیل بە چاکەین
هەموو سەرکردەی شەڕی ڕابووردوون
لە ژێر پاڵتۆوە تیغ لە یەک ئەسوون
ئەو ئەمریکایەی ئەیگوت (مون زەتۆ)
دونیای شلەقاند هەر وەک (مەشکەی دۆ)
ئەویتریشیان وا سەر بەرد ئەگرێ
سەد خاڵۆ خاڵۆ کەڵکێ ناگرێ
ئەمی تریشیان لێمان تۆراوە
لابەلا بە قین لەولا وەستاوە
ئێمە واچاکە کە بینە سەیرکەر
لە سەر گردێ بین لە لەشکر بەدەر
لای مەزیمە شیرینی بخۆین
بۆ نوێژ دوای تەوەی عەلی بکەوین
بەلام شیرینی شەکری تیا نەبێ
وا چاکە (چا)کەیش نیوەی (گیا) نەبێ
هەی هوو ئەمانە خەیاڵ پلاوە
ئێمە و خۆشبەختی ڕەتمان بلاوە

❀❀❀

ئـەگـەر دانایـت‌و هۆشـت بـەگـیرە
لـە نـاو مـەلاندا کـام مـەل بـەشیرە
مـەڵـێن مـەبعووسـی بـە ڕاو تـەدبیرە
قـڕەقـڕەی قـەل هـەر بـۆ هـەنجیرە
فڕکـەفـڕکی مـەل بـە شـوێن دانـەیـە
هـەرچـەنـد قیسمەتیش ئـاوو دانـەیـە
چـی بکـەن هـەی هـاوار نـەفس زاڵـمە
مـن نـەفـسم تـۆڕاوە ئـەمـە حاڵـمە
ئـەوی هـەڵـکردی بـە ئـەنـدازەیـە
گـوزەرانیـشی بـە شـیرازەیـە
مـەڵـێن: ئـەم خـەڵـکە وا تـەماعکـارە
داوود پێغـەمبـەر کـەوتـە ئـەم کـارە
دوایـی پێغـەمبـەر ڕێـی تـەماعی بـەست
پـشتێنی لـە سـەر گۆشتەوە ئـەبـەست
تـورک وتوویـەتی (بـەتـەر قارداشـم)
(ازە جـک اشـم اغریـسز باشـم)
هەیشە کە چاوی بە بانقەنۆت کەوت
بە غار بۆی ئەچێ نەوەکا بە ڕەوت
بۆ دەڵـەمـەنـدی (ڕەشـت)ە ئـەم بووکـە
تا باری قورس بێ ئەو ئەڵێ: سووکە
بگـرەو بـەردە بـۆ لێفـەی مـەلایـە
کـێ دەڵـێ دووگـی چـەور بـە بـەلایـە

❀❀❀

زستان هات هەزار خەمباری دارە
لای دەوڵەتیش تەڕی بەهارە
هەندێ خۆشحاڵن (قایینە) گۆڕا
بەڵام گرانی قاپی نەگۆڕا
ئاسایش بۆ لات مەگەر لە گۆڕا
پیاوی بە هەڵات هەروا لە گۆڕا
کە مەبعووسی بێ خەیاڵی شەوت
ڕاکشێ‌و بنوو با بێتە خەوت
خۆشی بۆ ئەوەی کە خەیاڵباز بێ
نەک بە ئەفسانە چاوەڕێی باز بێ
تاریکایی شەو ئێوارە دیارە
کوا میراتی کەر بۆ کەمتیارە
یاریی جارنمان بابی بابی بوو
سوار بوون بە پرسی ناحیسابی بوو
ئێستا فوتبۆڵە حیساب بە گۆڵە
تەنها بابیعی بە (ڕۆڵ)ە ڕۆڵە
فوتبۆڵ وبرگولی بکەوێتە نێو
بە شێوەی جلفە ئەبێ بە جنێو
ئەڵێن: بێ ئەرخە ناکەوێ کایە
بە مێردێ نییە ئەویش بە خودایە
پارەی دەوڵەمەند دەست شل دەکا
بەخیلی زۆر جار تەوق لە مل دەکا

❀❀❀

منــداڵ بــە ئــاگر دەســتی بـسووتێ
پێـی ئـەڵـێ بـڤە کـە دیـی بزووتـێ
مـاران گـاز لـە خـشەی مێـروو ئـەترسـێ
کـورد بـە ئـازایی لـە هـیچ ناپرسـێ
ئــەڵـێن: ئــازایی‌و نــەزانی بــران
خۆزگـە ئـەم دوانـە لـە یـەک ئـەبـڕان
جوبرائیــل دەســتی موسـای ڕاکێـشا
ئـاگری پـێ هـەڵـگرت کـە سـووتا ئێـشا
هـەرچـەنـد ئـەو ئـاگرە زوبـانی سـووتاند
بـە زوبـانی «پـس» فیرعــەونی پـساند
ئێمــە ئــەمــەنــدە ســەرمـان ســووتاوە
وەک کەچەڵ تـووکی سـەرمان نـەماوە
بــەردێکــین لــە تــوێی قۆچــەقــانی‌دا
گــەڕایــن بــە دەوری ســەری خــانی‌دا
هاوێــشتینیانە گــوێلاکی خۆمـــان
بەم سـەرگـەردیـە بووینـە سـەرگـەردان
لـە کـاو ئـالیکی گـازر گـەر تـۆراین
بــە فێــڵی ڕێــوی بــۆ ... ئــەبــراین
ئــەمانــە هــەمــووی لــە دڵسـافیە
(مــن یتوکــل) (حــسبە)، کافیــە
هێنــــدەم زانیــــوە نابڕێتــــەوە
لەشمان سووک ئەبێ کە ئەبڕینەوە

❀❀❀

لـە نـاو کارخانـەی چـەرخـی ئـەفلاکـا
هـیچ بـەنیـادەمـێ لـەوی‌تـر ناکـا
هـەیـە دریـژە وەک عـووچی عـەنـەق
هـەر لـە خۆیـەوە دیتـە محـەللەق
تـاکوو (نـەڕنـاییش) هـەوسـاری ئـەکـا
دایئـەمرکێنـێ، نایـەڵـێ ڕاکـا
(کوڵـەوەیـاب)ی وایـشمان دیتـە نـاو
سـیفەت‌و قافیـەی وەک یـەکـە تـەواو
هـەنـدیکی‌تـریش هـەیـە جانمـە
هـەرچـی لێـی‌پرسـی هـەر نازانمـە
دوو فریـشتەی بـەرز هـارووت‌و مـارووت
خستمانە چاڵی بابل بـە جـووت جـووت
بـۆن کـە ئـەمانگوت بـە فـەڕەنگی بـۆن
بـەو بۆنـەیـەوە نـە ڕەنـگ بـوو نـە بـۆن
هیوایـشمان هـەبـوو دەسـی ئـەوەشـاند
لـە سـەر سـەرقاپـێ دڵـی ئـەڕەنجانـد
ئـەمانـە کامیـان وەکـوو یـەکتـرین
تـا بینـە نائیـب لـە بـەریـان مـرین
دەست لـە کـاری خـوا نـەدەین چـاکترە
هەر بڵێن بەر بـووک لـە بـووک جـوانترە
ئـای بـۆ ئـەو چـاوەی کـاڵ دەبیتـەوە
بـە گریـان بـەرەو مـاڵ ئـەبیتـەوە

❀❀❀

ئەڵێن: گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێ
بۆ بنیادەم خەڵک وەکوو تر ئەدوێ
بەڵێ بۆ وڵاخ ڕەسەن زۆر باشە
وا گۆڵە بارگیر دیارە لە پاشە
زۆر جار ئەبینین کە دایکو باوک
کە چی منداڵیان هیچ لەوانە ناچێ
دیسان حوکمێکی قەتعی نادرێ
وەجاخزادەکان شەرم ئەیانگرێ
بە حەجو شەراب ئەڵێن وەک یەکتر
چاک چاکتر ئەکەن خراپ خراپتر
هەندێ پیشەمان هێشتا هەر ماوە
تەپڵو بەیداخی حاجییان باوە
هەر دەڵێن قوماش کەمەو گرانە
ڕیزە بەیداخی حاجی بروانە
خۆزگە مەبعووسیش بەیداخی ئەبوو
بە تەپڵو بەیداخ بۆ مەجلیس ئەچوو
ئەوسایە دەنگیان دەڵیرتر ئەبوو
لە ناو کۆمەڵدا ناویان دەردەچوو
ئێمە هەر لە سەر ئەو فیکرەین کە بووین
هەر لە ڕاوییە زۆر چاکی بۆ چووین

❀❀❀

مـەرد لـە واتـەی خـۆی ناگـەڕێتـەوە
ئـەو تفـەی ڕۆی کـرد نایلێسـێتەوە
هـەوالّـی مـەردیو شـەرەف ئـەپرسـی
ناویـان لـێ نـاوە کـوردە ناموسـی
چـەنـدێکیش تـەفـرە سیاسـەتـێ بـوو
(دیـدەم نـەدیـدەم) کیاسـەتـێ بـوو
هەندێ قورئانیان بۆ سوێند مۆر ئەکرد
پیاویـان ئـەبـردو گۆڕبـەگـۆڕ ئـەکـرد
بۆیـە وا لێیـان کـەوتوونـە تـەقـە
(شـەوقـی) هـەمیشە بـەشـی هـەر شـەقـە
ئێمـە بـاوەڕمـان هـەیـە ئـەم جـارە
هـەڵـبژاردنمان بـێ شـەق و دارە
وەرن بـا ورد ورد بیخوێنینـەوە
مـادهی (قبـاقچی) نـەژێنینـەوە
فرسـتادەمـان (ئینـە مـەوانـۆ)
(پـادار بگێـروون بـێ پـا مـەمـانۆ)
مەشهوورە کـە کـورد مـەردی مـەیدانـە
ئـەمجـارە هونـەر بـە گـۆو گۆچانـە
گاڵـۆکێکی وام هـەیـە گرانـە
یـا بـۆ دەسـتیانە یـا بـۆ سـەریانـە
بـەخـوا ئـەم قـەومـە دەسـتە وەسـتانە
خوا بکا سەرو دەست نەشکێ بەسمانـە

❀❀❀

ئەگەر قابینە جار جار نەگۆڕێ
سەودای وەزیری ئەبەینە گۆڕێ
سەری بێ سەودا تۆپی فوتبۆلە
مالی بێ (پۆکەر) کولانەی چۆلە
سیاسەتی ڕاست هەرۆ مەڕۆیە
ترسنۆک بەشی هەر باوکەڕۆیە
وادەی ئینتیخاب کەوتە بەهارێ
چاوەڕێیین جلمان بۆ بێ لە شارێ
جاران بە فەرمان ئەهاتنە کایە
پێمان ئەوتن ئاشوور ئاغایە
ئێستا بە ڕەئی هەڵیاندەبژێرن
لە دەنگی دەهۆڵ ناترسن، شێرن
نادان بە نووسین هەڵگیرێتەوە
دیسان هەر لەفزی خۆی ئەگرێتەوە
مێشەسەگانە کە سەگ مەگسە
هەڵپیشگێری هەروا ناکەسە
زریی زانینت کە کردەبەرت
تاجی ئەدەبیش بێنرە سەرت
شۆرەت ئافەتەو شەهوەت فەرەنگی
زۆربوێژ نەگبەت، عیززەت بێ دەنگی
تێ هەڵچوو دائیم سەر بە بەلایە
گۆشەگیر هەرگیز کشی بەرنایە

❀❀❀

لــە دیجلــەم پرســـی شــەتی ئاخرشــەڕ
بۆچ لەگەڵبەغدا وا کەوتوویتە شەڕ
ناوجەرگی خۆیان کردوە بە مەعبەر
بۆ ئـەمـەی بـۆ تـۆ بێتە ڕاگوزەر
ئەم بەرو بەریان بۆ کردووی بە باغ
ئـەلـەکتـریکیش دوورِی شـەوچـراغ
ئـەو ڕەنگـە لێـڵەت بـە تۆفـانی نـوور
ئەکا بە جیلوەی تەجەللای کۆی توور
کەچی تۆ لەگەڵ گەیشتیە بەهار
بە جۆش‌و خرۆش لێی ئەبێ بە (هار)
کەف دەچەرێنی‌و دێت بە گوڕ وەک شێت
بۆیە زنجیری (جسر) ئەخەنە پێت
جــوابی دامــەوە بــە زوبــانی حــاڵ
وتی ئـەی پـیری ژیـری کۆنــە ســاڵ
لـــەو ڕۆژەوە خـــوا دنیـــای دانـــاوە
بـــۆ ئـــاوەدانی کـــەوتمـــە ئـــەم نـــاوە
خزمـــەتی شـــارو شـــاو گـــەدام کـــردن
بە چاکی لەگەڵ هەمووم دەربردن
بـــەلام ئـــەمانـــەی دەوری ئـــاخری
کەوتوونە نیفاق لەگەڵ یەکتری
گـــوڕ وایـــە منـــیش یـــانخنکێنم
وەتـەن پـەرەستیان بـۆ پـێ بگـەیـەنم

❀❀❀

دوو چشت هەن کەوا بە ڕەنگ و بە تام
چـۆنی لـێ بکـرێ دێتـە سـەر مـەرام
ئـاو کـە تـۆ هێنـات کردتـە هـەر قاپـێ
ڕەنگـی ئـەو ئـەگرێ، تـەغـییری نابـێ
نمـوودی هـەیـە هـیچ ڕەنگـی نییـە
کـەسـیش نازانـێ حیکمـەتی چییـە
مایـەی حـەیاتـە گیـاندار ئـەژینـێ
بـەلام کـە زۆر بـوو پیـاو ئـەخنکێنـێ
(مـۆز)یـش لـە تامـا هـەر وەکـوو ئـاوە
بـە هـەرنییـەتـێ بیخـۆی تـەواوە
مـەبعووسیش حـەفتاو دوو بـەری هـەیـە
بۆیـە ئـەمـەنـدە خـەڵـک بـۆی توشـنەیـە
لای هـەنـدێ لێرە هـەر بـۆ مـەعاش بـوو
بێ سـەرمایـەو ڕەنج پـارەی بـەلاش بـوو
هەندێکیش ئەیویست دەستەی خۆی زۆر کا
بە دەستە بێ دەست بەی‌دەسـت کـاو زۆر
هەندێ بۆ شـۆرەت هـەنـدێ بـۆ کورسـی
کـە جـاران هـیچ کـەس لێـی نـەدەپرسـی
نـازانم چۆنـە وا ئـەمـساڵ چواریـان
ماڵـدارو نـاودار هاتوونـە مـەیـدان
ئـەمانـە نـەفعـی شـەخـسیان نـاوێ
خـوا بکـا نـەیێتـە جـارێ لـە ڕاوێ

❀❀❀

خـوا دوو سـیفەتی داوە بـە بـەشـەر
ئـەیانخاتـە کـاربۆ خێـرو بـۆ شـەڕ
یـەکێ لای ئـەدا یـەکێ ئـەیکێـشێ
مەنفیو موسبەتیان تێک هەڵدەکێشێ
هـەریـەکـە هـەرچـی بـۆ دەنێرێ خـوا
ئـەیـەوێ بیدا بـە خـزمو دۆسـت خـوا
کـردو کۆشـیەتی ڕۆژ بـۆ ئێـواران
کـۆدەبنـەوە بـۆ یـاریی یـاران
بـە دڵـێکی ڕوون بـە گاڵـتەو سـوحبەت
گەلێ بێخەمتر لە پاشای سەر تەخت
هـەیـشە لغـاوی شـەیتـان لـە دەمـا
بۆ سەر یەک خستن لە ڕەنجو خەما
ژن، نانێـک بـەرێ دەسـتی ئـەشـکێنێ
کـوڕ ڕوانییـە چێـشتی چـاوی دەردێنێ
ئـەوێ لێـی دەردێ وشـکیە کاتـەوە
کـە بیخـوا بـە میـز تـەڕەیـەکاتـەوە
خەپلەو ڕۆن لێک دوور، وان لە سەر سفرە
ئـەڵـێ ئـەم نانـە بـەو ڕۆنـە چـەورە
خـەیاڵ پلاویـش ناکـا نـەک ڕاسـت بێ
ئێسترو بارگیری ئەبێ هـەر خواسـت بێ
نازانـێ دەوڵـەت بـۆ ئـەو باریکـە
بـۆ مێـردی ژنی کرێکاریکـە

❀❀❀

بۆ فەیزو ڕەحمەت شەرت ئیستیعدادە
قابیلیەتیش بەهرەی خوادادە
گەزۆ بە پەلکی بییەوە تالە
لە سەر دار مازوو هەنگوینی قالە
بارانی نیسان لە دەریا باری
لەناو سەدەفدا بوو بە مرواری
کەچی لە دەشتا گوژالک ئەڕوێ
لافاو پیاو ئەبا لە پردی کەلوێ
بەم ڕەنگە هەرچی سروشتی بەد
بۆ زیانکاری سەدی نەوەدە
تەجرەبە زۆری تاقی کردەوە
بەدخوو دەستی بوو کەوتە کردەوە
«ان الانسان لیطغی» وایە
ئەووەڵ سوورەیە فەرموودەی خوایە
ئێمە بۆ بێگار بە ئیستیعدادین
چونکە پەروەردەی جەورو بێدادین
فیرعەونێکیوایەن مووسامان بۆ هات
نەیتوانی بەند بێ سووکێ بۆی هەڵات
هەروەک (پاپاغان) قورئان ئەخوێنن
لە پێستی گورگا وەک مەڕ ئەنوێنن
یاریەک داهاتوە بۆ دەستەی سەرکار
پێ لە جەوالا ڕاکەن بۆ سەر شار

❀❀❀

فـەرەنـگ لـە ڕۆژی یـەکـی نیـسانا
درویێـک ئـەکـەن لـەگـەڵ ئینـسانا
تـەفرەی کـەسێکیان‌دا، دا هـاتی بـەختـە
(پواسـون داوریـل) شانـسێکی جـەختـە
تـەنیـا ڕۆژێکـە درۆکـەی ئـەوان
هـی ئێمـە ئـەڕوا بـە ڕۆژو شـەوان
لـە دەوری تورکـا تـەفـرە زۆر بـاو بـوو
پیاوێ بـوو (عـەجـەم عیـززەتی) نـاو بـوو
بـە درۆزنیو بـە زۆری چـەنـە
بـوو بـوو بـە پاشـاو والی ئـەدرنـە
هـەرچـی ئـەچـوە لای بـەڵـێنی ئـەدا
ڕاستیـشی نـەبـوو یـەکـێ لـە سـەدا
کە ئەو ئـەڕۆیی وای ئـەگوت لـە دوای
(هـەریفـی شـوبلە قانـد دک قـولای)
تـەفـرەی ئینتیخـاب هێنـد بـوە بـە بـاو
عیـززەت پاشـامان وا کـەوتۆتـە نـاو
هـەرچـی هـەڵـدەسـێ پـارە دائـەنـێ
خـۆی تـەرشیح ئـەکـا لای قـازیبـەنـێ
کورسـیان شـەشـەو دوازدە بـەپێـوە
هێـشتا ئـەوەنـدەی ترمـان بـەڕێـوە
هـی ئێمـە باشـن خـەڵـک ئـەیانناسـێ
خـۆ هـەڵناکێـشن پـڕ بـە کراسـێ

❀❀❀

پیاومان لە زۆر شوێن مەردی ئەنوێنێ
بەدخوا خەریکە وا ئەو ئەنوێنێ

بە (بێهۆش داروو) تریاک ئەبێژن
خۆڵی مردوومان بەسرا ئەبێژن

بۆ (مانیاتیزمە) هیچکەس نەماوە
ئەمانوێنن هەروا بێ ماوە

کاری خۆماڵی بێگانەی ناوێ
ئەم ناوە پیاون بە هەموو ناوێ

لەلاوە بێتە ئەم ئاوەدانیە
وا دەگەیەنێ پیاوی تیا نیە

هەر ژن ئەخوازن بۆ پیاو لەولایە
پیاوت خواست ئەڵێن بۆ «کەڵەگا»یە؟!

ئەوانەی بۆ ماڵ مل کەچن دەمرن
دەک ملیان شکێ بێ (ئونور) ئەمرن

ئەتوانم حەقی خۆم بدەم بە تۆ
حەقی گەل نادەم بە مشکەیی دۆ

ئەگەر دەستبەری بۆ دۆی ئێلەکەم
بەم پیریە مەشکەژەنێت پێ ئەکەم

خۆ (ژین) بە بەدناو ئەتدا بە تاریخ
ئەیخاتە پێش چاو ڕیخۆڵەت تا ڕیخ

ئەوەش ئەزانم ئێلەکەم مەردە
هیچ باکی نیە لە بگرەو بەردە

❀❀❀

بچیـە سـەر لقـیّو لـە بـن‌دا بیبـڕی
دیـارە مـل‌شـکان بـۆ خـۆت ئـەکـڕی

دیتـەوە دیمـان کـە لـەوسـەرەوە
وەک ڕێبـوار، زرکـی کـاڵ مـەکـەرەوە

کـە تـۆ ئـەتـەویّ لـەگـەڵـمان بژیـت
نابـیّ نـاڕەوا پیاومـان بکوژیـت

بۆ مـەعـاش حـەقـی میللـەت ئـەفرۆشـی
لـیّ کـەوتی لامـان ناژیـت بـە خۆشـی

باوکت لە بەهەشت دەرچوو بۆ گەنم
تـۆ شـلە ئـەخـۆی ئـەچیـە جـەهـەنم

کە گەل بۆ ئیشی خۆی تۆی هەڵبژارد
تـۆزاوی مـەبـە بـۆ تۆزکـانی ئـارد

چونکـوو چـاو بـە چـاو ئـەکـەویتـەوە
نـاوی بـەدناویـت لـیّ نابیتـەوە

کـە دینـە مـەیدان خـۆ هـەڵدەکێشین
لـە هـەمـوو قـەومـیّ زیـاتر بـەکێـشین

کـەچـی بـەهیچـە هـەمـوو مـل‌کـەچـین
بۆ سـواغی قـەسری ئاغـا وەک گـەچـین

جاران (بایع) بوو (عەیب) قەلبی (بیع)بوو
ئێستا حـەقـسـەمـان لـە فـەحـس دەرچـوو

ئـەمانـە هـەمـووی بـۆ وەزنی شـیعرە
واتـەی پـڕوپووچ لـە شـاعیرە مـەگـرە

❀❀❀

دوو، لە بە حەقی خۆیان بوون ڕازی
ئیش ناکەوێتە لای حاکم و قازی
ئەوسا (مەواشیر) ئاش بە تاڵ ئەکا
یا خەرمان لۆغەی هەرزنو گاڵ ئەکا
مەگەر ئیعلامی ژن هێنان دەرکەن
کڵاوی سووری سپی لە سەر کەن
خۆزگە ئەو پیاوەی ژنو ماڵداره
نەدەبوو کە ژن بێنێ دووباره
ئەم دووبەرەکیە لە دوو بەرەیە
باوەژن ئاگری شەڕ خۆش کەرەیە
دوو برا ئەگەر لە دایکێ نەبن
ڕەگی یەکتری دەردێنن لە بن
با، بیشڵێن دایک دایکی خۆمانە
ئێستا، سیاسەت باوەژنمانە
باوەژنێکی جادوومان هەیە
هیچ کەس تێ ناگا کە چەند بەوەیە
باوکمان لێ بووە بە باوەپیاره
دادمانە لە دەست کوێخای بێ کاره
کاتێکمان زانی خەمشەمان برا
شەرە دەندووکە لە «کولانە شرا»
(کەیفی) شاعیرمان ئەمەندە حوڕه
تێرمان لە جاوی گازری پڕه

❀❀❀

شانس کە بە کوردی (تالعی) ناوە
لە تەبیعەتی چێرگدا خولقاوە
پیاوێ پیاوی دی گورج هەڵدەفڕێ
کەچی لە دەوری کەرێ ئەگەڕێ
زۆری‌وا هەیە کەر لەو چاکترە
بە مستە جۆیی بارەبەرترە
ئەو باریش ناباو لەقەیش لێ‌ئەدا
ڕەخنە ناگیرێ لە کاری خودا
دنیا کە ناوی یایەی گەورەیە
سیاسەتەکەی هەموو تەفرەیە
لە هیچە یەکێ بەرزئەکاتەوە
ئەیباتە ئەوجێ ژوور ولاتەوە
نازانێ کە وا ئەم سەرخستنە
لەو بەرزییەوە لە پڕخستنە
هەتا لە بەرزتر بکەویتە خوارێ
دیارە کە ئەستۆی ئەشکێ بە جارێ
هەندێ چشت هەیە چاکە لە لامان
دوایی لە دەستی دینە ئەڵئەمان
زۆز چشت لە پێش‌دا خراپ دیارە
کەچی لە پاشا بۆ دیار، یارە
بزانین ئەمجار چۆن ئەبێ بۆمان
ئەوە گۆڕ ئەوەیش مەیدانێکی پان

❀❀❀

عیلمی حوقووقمان کە سەردەفتەرە
بۆ وەزیفەی بەرز یەکە ڕەهبەرە
لکێکی زۆری لێ ئەبووەوە
من خوێندم بەڵام بیرم چووەوە
حوقووقی دووەل قورس‌تر بوو باسی
چونکوو پێویست بوو بۆ دیبلۆماسی
ئێستا ئەو دەرسە باوی نەماوە
کە زۆر کەوتەو ناو ئەو کەوتە لارە
عیلمی فیقهیشمان وای لێ بەسەر هات
مۆدێنکی وا لە ناوا داهات
حەرام حەلالی وەها ڕاوناوە
حەلال سەربڕا نوتقی نەماوە
عەرزو مالی خەلک شەرعەن حەرامە
نەوەک مال عەرزیش بۆ زۆردار ڕامە
هەرای حورییەت کەوتە ناوەوە
لە پڕ هەر دوو پێی کەوتە داوەوە
ئێستا بە بێ قوورت ئیستیداد حورە
وەک کوردە دەلێ چرا هەلبرە
ئەوەیش کە ئەمڕۆ کەوتووەتە هاوار
هەر بۆ ئەوەیە خۆی بێتە ڕووی کار
ئەمانە ئێمە زوو تێگەیشتین
نووسیمان جڕتیان بۆ ڕادەهێشتین

❀❀❀

دوو عـادەت هـەیـە وەک مـەتـەڵ وایـە
یــەکێکیــان ترســەو یــەکــێ هیوایــە
تــرس بـۆ ئـەوەیـە کـە لـەسـەر کـارە
عـەکسی ئـەو مـەفسوول کـە هیـواداره
حـەق وابـوو ئـەوەی کـەوا مـەئمـووره
بـەو بـڵێن لـە سـەر کـارەو مـەسـرووره
کە چی ئەوانەی بە ئیش سەریەرزن
لـە ترسـی فـەسـڵی (فـەسـڵ) ئـەلـەرزن
کــەوابــێ مــەعــزوول ئاســوودەتــره
هیــوای تــەعیــینی ئــاتی لــەبــەره
ئـەمـەنـدەیـان ڕسـت هـەی دیمـوقراتی
ئــەم عالــەمــەیــان خــسته نــەهــاتی
وەک رەشــانەوەو مــەرگــی موفاجــات
زەیــڵو فــەســڵیان خــسته نــاو وڵات
مــەتـەڵـــەکــەیتــر ڕاســتەقینــەیــە
بۆیــە هــەمیــشە خــەرجــی پینــەیــە
بزنیـــان ســـواری گـــامێش کـــردووە
تـۆیش سـواری ئـەبی کـە چـی مـردوە
لـە بـەرەوژووره،کـە هـەمـوو ئـەسپێ
قوشـقونی شـلەو بـەرەی ئـەچـەسپێ
ئـەو بـەعـەکـسەوە دیتـە گـەردو خـوڵ
لـە شـاخ قوشـقونی تونـدەو بـەرەی شـل

❀❀❀

پیاوی ئەم دەورە وەک ڕەنگی بەهار
بێ ئیعتیبارەو بێ شەرت و قەرار
هەندێ جار لە خەو هەڵسای بەیانیان
سایەقەی سامان ئاسۆی شین و جوان
کاکڵە هەورێکی پێوە نابینی
ئەچی بۆ سەیران بە بێ تێبینی
لە پڕ ئەیکاتە شەستە ڕەهێڵە
دە، ڕاکەو کەس و کار بە جێ بێڵە
ئەڵێن: بارانی نیسان شیفایە
بەلام هەندێ جار تەرزەی لە دوایە
ڕەزەی هەزارێک خۆی کە بەر ناگرێ
تەرزە ئەیکوتێ ئەویش بەر ناگرێ
بۆ دەوڵەمەندیش تۆ، لە خوا گەڕێ
باران ئاش، وشکان جووتی ئەگەڕێ
زۆردارو زەروو ناویان خوێن مژە
زەرو پاکژە زۆردار پیاو کوژە
کەرو ئێسترت ئەگەر بەر کەوێ
بە کەر ڕەزا ئێسترت نەوێ
کەر بارەبەرە بێ دەنگ و سەدا
ئێستری چەمووش جووتەت لێ ئەدا
ئێستر دوورەگە بڕوای پێ ناکەم
هیوایشمان هەیە گوێی ناباتە چەرم

❀❀❀

بـەهـار بۆیـە پیـاو لـەبـەر خـەو گێـژە
چونکـە شـەو کورتـەو ڕۆژگـار درێـژە
خـوا پێداو بـە ڕۆژ سـەرخـەو ئـەشکێنێ
بـۆ پاسـەوان شـەو خـەو سـەر ئـەشکێنێ
خۆزگـە کـە ئـەڵـێن خـەوی پێنجـەی تـار
خەوی هێجگاریی ئـەخست لـە بـەدکار
هـەمیـشە فیتنـە بـا لـە خـەوا بـێ
هەرچی هەڵیساند حەواڵەی خوا بێ
(النـوم اخـو المـوت)یـان وتـووە
فیتنـە بـە بـرای خـەویـش زینـدووە
وانێکـە کـوێر بـوو مـارتینی لـە مـشت
هـەر بەخـۆڕایی کـە پیاوی ئـەکوشت
ڕووتی نـەئـەکـرد هیچـی نـەئـەبـرد
حـەزی لـە لینگـە فرتێکـەی ئـەکـرد
لـێ پرسـینەوە نـەبـوو ئـەوسـایە
بـا وجـود ئێـستاش لـەوسـەرە وایـە
بـەڵام ئـەمجـارە نـاوێکی تـرە
سـەر ئازادییـە گـوێی لـێ ڕاگـرە
براکـەم! ڕاسـتی تـۆ لـە مـن بییـە
شکـڵی ئیـدارە نـازانن چیـە
ئێمـە بـە دارو فـەلاقـە فێـرین
لـە دەر وەک ڕێـوین، لـە مـاڵا شـێرین

❀❀❀

«ژۆل وەرەن» هـــەڵــــسا دنیـــا بگـــۆڕێ
بـــەو ســـەودایـــەوە گـــوێی نایـــە گـــۆڕێ
بـــە خـــەیـــاڵ تـــۆپی هێنایـــە مـــەیـــدان
گـــوللەی بگاتـــە چـــەرخـــی ئاسمـــان
زەمـــین هاتـــە ڕاســـت خـــەتی ئیـــستیوا
بـــــەو گــــــوللە تۆپــــە بیگێڕیتــــە دوا
تـۆپی خـۆی هاویـشت کـردی بـە هـەرا
چـەرخـی فـەلـەکـی پـێ تێـک نـەدرا
نـــە دەور گـــــوڕا نـــە جـــەوری زۆردار
بۆمبـاو قۆنبولـــە زۆرتـــر کـــەوتنـــە کـــار
بـە کـەس چـاک نابـێ (دەنی) نـاو نـاوە
خـــوا ئـــەم جیهانـــەی وا سروشـــت داوە
بۆیـــە لــــە بــــەهـــەشــت دەرپــــەڕانـــدین
تـــۆوی دوژمـــــنی لــــە نــــاوا چانـــــدین
ئێـستا حیزبـەکـان هاتوونـە مـەیـدان
بە گوێچکە پچوڕکێ کـەوتوونە تـەکـان
گـــوریـس کێـشەکـێ هاتووتـە پێـشێ
هـەر کـەسە بۆ لای خـۆی ڕایدەکێشێ
هـەنـدێ ئـەحـرارن هـەنـدێ وەتـەنی
دیموقراتیـــــەکـــــان پێیـــــان پێکـــــەنی
دڕ دەن وا هـــــاتن تیپـــــی دیمـــــوقرات
عـــەدڵو موســـاوات ئـــەخـــەنـــە ولات

❀❀❀

منـدالان لـه سـەر شـەقـامی فیرتـاو
خـەتـێ ئـەکێشن پێـی ئـەنێتـە نـاو
بـازی تیـا ئـەدەن بـە هـەنگـلەشـەلـێ
ئـەمێنێتـەوە ئـەوە بـۆ گـەلـێ
دەستەیـەکـێ‌تـر کـە هاتنـە کایـە
هـەر ئـەو یاریـەیـە نـەریتیـان وایـە
لـە بـەرەوژورەیـش کـەرێ ئـەمیـزێ
دوای ئەو هەرچیەکیان کە هات لە ڕیـزێ
ئـەیبنێـەویـش بـۆ میـز وەسـتاوە
ئـەمـە بـە کـوردی خـەرمیـزی نـاوە
چاولـێ کـەریـەو کـردەوەی کـەری
خـوویێکی بـەدەو ئـەڕۆن لـە سـەری
وەنـەبـێ زەرەر هـەر بـۆ خۆیـان بـێ
هـەڵـەوەڕە، دز دێتێتـە سـەر دێ
لـە گاگـەلێـکـدا گـوێرەکـەیـەکیـان
کـەوتـە شـێتاییو خـواردی بـەریـان
هـەمـوو گاگـەلی تێـوە ئـەگلێنـێ
میریـی جـەزاکـەی لـە شـوان ئـەستێنێ
دەسـت بـە کـلاوی خۆتـەوە بگـرە
ڕەشـەبـاینکی سـەختـە لـەم دەورە
بـا وجـوود ئێـستا سـەرووتی بـاوە
بۆیـە بـە ئـەدەب وا بـێ کـلاوە

❀❀❀

ولاخــی نــەگــریس كــە وا بــار نابــا
هــــەریارنــــەبــــەرە بـــشچێتە كابـــە
زۆر كــەر لــە پیــاوی كــەر وریــاترە
بــە وزش ئــەوەســتێ گــوێ ڕاێــلترە
گــوێ ڕادێــر لــە لای خێــوی نــازدارە
بارنـــەبـــەر بـــەشـــی نـــەقیـــزەو دارە
بــەنیئــادەمــیش دیــسان هــەروایــە
پیــاوی بــەكــارو بــەدكاریــان تیایــە
بەلام ئینسانو حەیوان وەك یەك نین
زۆریوا هەیە كە با شانس ئەژین
بــەربوونــە عالــەم بــە گــازو لــەقــە
هــەژار بــێزارەو جێگــای پــێ لــەقــە
كــەچــی ئــەبــینی ئــەوان لــە پێــشن
تێكــڕا ئــەم خــەلقــە باریــان ئــەكێــشن
مــن ئــەڵــێم هــەوای ئــەم شــارە وایــە
قــەدری زۆرداریــان زۆرتــر لــە لایــە
هەرچی بۆی هەڵكەوت خۆی لە خۆی گۆڕێ
بـــێدەســـتەلانی،وا حـــەلال خـــۆری
گورگانـــەشـــەوێ لای لایـــەمانـــە
پیـاوخۆرەكـە ش وا لــە بــەردەرگانــە
لـــە منداڵـــیەوە بـــەچـــەترســـێنین
بۆ شوێن گورگ كەوتن پەت ئەپسێنین

❀❀❀

بـێ دەنگــە ئــەوەی کــە کاربــەدەســتە
هـەرچـی کـە لـێ کـەوت وەتـەن پـەرستە

پـەتایـەک هــەیـە شـەمـەکـەی نـاوە
کـە جاربـەجـارێ کـەوتـە ئـەم نـاوە

هــەرچــی ئـەبـینی پـژم و هــوورەییــە
دووزەلــەی لــووتی تــوورەتــوورەییــە

ئێــستا .... ئــەو پــەتایــەیــە
دەمــاغ گــەرمــی ئـەو نیمچـە تایـەیـە

مـاڵ وێرانیـەکـەی هـەر بـە کـورد بـڕا
بـە دڵـپاکی خـۆی پێـی چـوو بـە قـوڕا

بـە چـاوی خۆمـان دیمـان تـەفـرە بـوو
بـە ئاشـکرا دای بـە گورگـان خـواردو

ئێـستاش نــە بامــان دیــوەو نــە بـاران
ئــەو ســەودایــەیــەو کۆمــەڵــی یـاران

هـەنـدێ لـە بـەدیی خۆیـان دەرئـەکـرێن
ئـەبنـە ئـاگرو لـە کـۆز هـەڵ ئـەکـرێن

درەبەستی کـەس و کـار نـین لـەبـەر قـین
ئـەڵـێن بـسووتێ و ئێمـەیـشی تیـا بـین

کـە کـەوتیـشەوە سـەر ئیش بـێ دەنگـە
چۆن سەرئەکەوێ قەومێـک بـەم ڕەنگـە

بـۆ نیابـەتـیش زۆر کــەس لــە پێــشا
ئـەهاتـە مـەیـدان خـۆی هـەڵـئەکێـشا

❀❀❀

جاران خوا قینی ئەگرت لە شارێ
بە ناخی زەویا ئەیبردنە خوارێ
یاخۆ قەومێکی بەوە ئەترساند
لە ئاسمانەوە بەردی ئەباراند
کە پێغەمبەری ئێمە پەیدا بوو
لەبەر خاتری ئەو ئەمانە لاچوو
ئێستا لە ڕێگای دین لامانداوە
خواو پێغەمبەرمان هێند لێ ڕەنجاوە
وا، وردە وردە ئەمانترسێنێ
لە شوێن بەرد جارێ خۆڵ ئەبارێنێ
ئەم خۆڵبارانە لە جێی ئینزارە
هەر وا بین نۆرەی بەردە ئەمجارە
هەرچی ئەبینی کەوتوەتە گزی
جۆی گیانلەبەریان وەک کوتاڵ دزی
ئەمە کردەوەی خۆیان هاتە ڕێ
ئەگینە ئێرەو فەلەستیم لە کوێ
سوپاسی ئێمە با بەجێ بێنن
وا لێرە تۆڵەی ئەوان ئەسێنن
خۆزگە بایعی کوتاڵو قوماش
بە جووت ئەکەوتنە ناو دۆزەخی ئاش
دەستەملان ئەبوون بە جووت وەک یۆلداش
ئەترنجاتە بەینی دوو بەرداش

❀❀❀

ئەم چەندەی کەوا تەنیا بووم بۆ خۆم
منیش خەریک بووم باینجان بخۆم
دوایی دیم ئەوی باینجان خۆرە
هێند سەودای زۆرە لێی بوە بە خۆرە
شەوی لێ ڕۆژە ڕۆژی لێ شەوە
بۆ منداڵی خۆی بووە بە شەوە
ئەگەر بە کەسێ بڵێی قومارباز
گۆشتت ئەپچڕێ بە دەندووک وەک باز
کەچی قوماری هێند لە لا خۆشە
بە بیرەی جۆکەر بێ مەی سەرخۆشە
بلۆفی پۆکەر بۆ ئەم دەورەیە
بە دەورە پیشەی پیاوی گەورەیە
موحتەسیب کە خۆی خواردیەوە دیارە
لەگەڵ سەرخۆشا هاو پیاڵەو یارە
لە کوێی بێخەوە ڕەمەزان پاشا
«محان» جاڕ بداو بانگ کا لە پاشا
ئەوی ڕەمەزان کە ڕۆژوو نەگرێ
بە ئەمری پاشا ول وای لێ دەکرێ
وا ڕەمەزانیش وەختە بێتەوە
لە هەموو ماڵێ ڕۆژ ئەگرێتەوە
بە لۆقەو بە ڕەوت بە دڵو نابەدل
هەموومان تێکڕا ئەگەینە مەنزڵ

❀❀❀

ئەم کـوردە هیـوای تیـا هـەڵـکەوتـووە
کە بـۆ گـەل هیـوای تیـا هـەڵـکەوتـووە
لەگەڵ، لەگەڵ گەل بەچاکیان زانی
لەگەڵ مەرگ ئەچنە بەربەرەکانی
ڕشـتەی ژیانیـان ئـەکـەن بـە گـوریس
گوریس کێشەکێ ئەکەن بۆ نەگریس
هـەر بـۆ ئـەوەیـە کـە بـڵێن: ئـازان
ئـەگینـە پێیـان ناڵـێن: خانـەزان
ئەوەی بۆ دایک شەفەقەت نەنوێنێ
بـاوەژن لـە تـوێی خاکـا ئـەینوێنێ
کـە تـو کـەوتیتـە بـەربـەرەکـانی
نایێـڵن گـۆزەت پـڕ کـەی لـە کـانی
ئـەمـڕۆ ڕۆژێکـە سیاسـەت بـاوە
لـە زۆرەملـێ چیـت داوە، بـاوە
کە تۆ بێ دەستی‌و دەرفەتت کەمە
مـەڵـێ ئـازایی پیـشەی باوکمـە
بـە (ولا تلقـوا بایـدیکم) خـوا
ئامۆژگـاری تـۆی فـەرمـوو بـەرودوا
بـەڵام تـۆ ئـەڵـێی مـەردی ئـەنـوێنم
ئـەرم و گـەلی پـێ ئـەژێنـم
کـێ تـۆی لـە بـیرە لـەدیواخـان
تـەنها قـوڕ ئـەکـەی بـەسـەر لاوانـا

❀❀❀

لایـــێکم ئـــاگر لایـــێکم ئـــاوە
خـاکم تـۆز ئـەکـا بـە ڕەشـەبـاوە
خۆزگـە چـارێکی ڕەشـەبـا ئـەکـرا
یـا هـیچ نـەبوایـە فیـشاڵ دوای ئـەبـڕا
پرۆپاگانـــــدە فیـــــشاڵی نـــاوە
دەمێکـــە لـــە نـــاو ئێمـــەدا بـــاوە
ئێستا دەست، دەستی دەست بەکێردییە
بۆیـــە هـــەڕەشـــە نیـــوەی مێردییـــە
بـە کێـردەکولـە هـاروون لـە نـاوچوو
وەک تـڕی بـن گـۆم دەنگێکـی نـەبـوو
پـــارەداری ڕژد ئـــەزانی چۆنـــە؟
تـــڕی بـــێدەنگـــەو تـــسی بـــێبۆنـــە
خۆزگـە ئـەمـزانی ئـەوانـەی نـایخۆن
بـۆ مێـردی ژنی جـێ دیـڵن ئـەڕۆن
لـە قـەبـرەکـەوە ئـەیـدی بـەچـاوان
بـە پـارەکـەی ئـەو ئاهـەنگـی لاوان
ئەوەیش کە لـە ڕێـی خـوادا ئـەیبەخشێ
بـە هـەمـوو هێـزی دەوران نالـەخـشێ
چرووکیو بەخشین بە خواستی خوایە
هـەرچۆنـێ قیـسمەت دایناـبێ وایـە
کـە ماڵـی خۆیـان نـاخورێ بۆیـان
قـەمتـەر کـراون لـە لغـاوی شـەیتـان

خوێندن تەئسیرێ ناکاتە سەرخوو
نەگریس بە چاک‌و خراپ ئەڵێ خوو
(بێعیار) کە (ی)ی لاچوو (بێعار)ە
هەرچی عەیاری گۆڕی عەیارە
ئەو ئێسرەی کەوا مەخسوسی جووتە
گوێی بەچەرمەوە نابا بۆ جووتە
زۆری‌وایش هەیە چڵکن‌و گەڕە
کە ئاشی گەڕا ئەوسا بەگەڕە
شەیتان زۆر پیاوچاک ئەگێڕێتەوە
کتێب بۆ ئاخریی ئەگێڕێتەوە
بەرسیسای عابید لە (وەلی) ئەچوو
بە تەفرەی شەیتان لە ڕێی دین دەرچوو
دوو بەرام دیوە ئەولیا زادەن
بۆ هەموو ئەمری شەیتان ئامادەن
بەوەدا ئەڵێم: نەتەوەی وەلی
زۆر مل ئەشکێنن بە زۆرە ملی
دنیا هەنگوینەو بنیادەم مێشە
قاچی تێ‌چەقی ئازای ڕاپکێشە
هیچ کەس ناناسرێ بە بێ لێ قەومان
بوار، سپی‌و ڕەش دەردەخا بۆمان
نوقتەی عائیلە بوو بە غائیلە
بۆیە بۆ دونیا خەڵک هێندە مائیلە

❀❀❀

شەیتان پیاڵەیێک هەنگوین ئەگێڕێ
پیاوچاکی لە دین پێ وەردەگێڕێ
کە ئەمووستێکی لە دەمی هەڵسوو
ئەبێتە پیاوی ئەکەوێتە دوو
لە جیاتی شەیتان ئەوان ئەگەڕێن
(شیاطین الانس) بەوانە ئەڵێن
ئەمانە دەستەی لەخوا نەترسن
لە خزمو کەس کاریان ناپرسن
هیوایشمان هەیە هێند بێناموسە
بەوە ئەخورێ کەوا جاسووسە
ئەم دەردە پیسەی کە ئەخلاقییە
لە بەرەودایە هەروا باقییە
تا هەموو لایەک ئەمە نەزانین
نابین بە هیچو بێ پشتیوانین
خۆ ئەگەر خوای کرد لەمە گەیشتین
پشتمان دایە یەک ئەوسا بەپشتین
پشتو قووەتمان کە لە خۆمان بێ
پیاوین هەرچۆنێ ئارەزوومان بێ
ئێستە کە کەڵکی خۆمانمان نییە
ئیتر بێگانە ئیمەی بۆچییە
چار هەر ئەمەیە بە تەفرەی شەیتان
نەدەین لە سەرو گوێلاکی خۆمان

❀❀❀

وا، بــە خلــەخــل مــام ڕەمــەزان هــات
ڕەمــەزان بــۆ ژنــان مــەرگــی موفاجــات
کــەس مــانگی نــەدی تــۆپ ئــاگر درا
نــەمزانی چۆن بــوو ئــەم حوکمــە درا؟
کــەیفــی خۆیانــە کــە مــن نــەیگــرم
چیمــە لــە خــەڵکی لــە بــەریــان مــرم
ڕەمــــەزان ناویــــان نــــاوە (مرضــــــان)
دو نــــەخۆشــــیە برســــیو تاویــــەنــــدان
برســــیەتی ڕاســــتە هــــەژار بــــێ نامــــە
تاویــــەنــــدیش نیــــە کــــە تاویــــەندانــــە
کــــەبابخانــــە کــــەم دەرکــــی داخــــرا
بــێ کــەبــابیی هــات بــەســەرا، ســەرا
بــەلام ئــەوانــەی خوایــان خــۆش ئــەوێ
بــە بارقورســیی نــەوس شــانیان نانــەوێ
کــە هیــوای دایــە فیکــرو یــادی خــوا
هەرچی کە ویستی لە بەهەشت ئەخوا
پیــاو بــاری خــەمــی کــە هــات بــەســەرا
ئــەبینی چــەنــد ڕۆژ ئیــشتیهای بــەســرا
دیــارە بــە خۆشــیو زەوقــی ڕۆحــانی
زۆر گــوێ ناداتــە خــواردنی نــەفــسانی
بــەلام شــەیتانمــان ئــەمــەنــدە زاڵــە
ئــەم پــەنــدە لامــان وەک گرۆگاڵــە

❀❀❀

کە تۆ خۆت ناسی خوایشت ئەناسی
ئەوسا کەس ناڵێ: کاسیو کەساسی
خواناس لە بەندی بەندەگی دوورە
لە بەنّدە دوورە وا ڕەنگی سوورە
ستەمە لەگەڵ ئەبنای زەمانا
هەڵکەی لە شێوەی ئەمنو ئەمانا
هی ئەوتۆ هەیە کە زۆر لێت پرسی
ئەو وائەزانێ کە لێی ئەترسی
زۆر کەسمان دیوە کاتی کەم دەستی
ڕوویەکی خۆشو دۆستی پەرستی
لەگەڵ بەڕێکەوت کە کەوتە کارێ
خۆی بەرز گرتووە هێندەی چنارێ
کاتێ لینگەو قووچ کەوتوەتە خوارێ
سەرو گوێلاکی ورد بووە بە جارێ
ئەوی لە پێشا بایەزیدێ بوو
بای ڕێکەوتو (با)ی بایەزید لاچوو
هەموو ئایەتێک لە سوورەی قورئان
فەرموویە خۆتان لادەن لە شەیتان
بەلام ئەو هێندە فریوی زۆرە
زۆر کەس لەخشتە ئەبا بە نۆرە
خوا وای داناوە ئەبێ هەر وا بین
ئێمە لە ئادەم عاقڵتر نابین

❀❀❀

هەر بارگیرێکی بە سەرسم فێر بێ
پێی ئەڵێن یاخوا ناڵبەندت کوێر بێ
تەربییە لە سەر باوک‌و دایک فەرزە
کە تەربییە بوو کردەوە بەرزە
خووی چاک لە خوێندن گەلێ پێشترە
بەدخووی عالم زۆر بە ئێسترە
ئەو خراپەیەی خوێندەوار ئەیکا
ئوممی نایزانێ دەرکی پێ ناکا
ئەوەیش باوکی چاک تەربییەی دابێ
هیچ باوەڕ مەکە سەردەرهەوا بێ
نازی ڕۆڵەی چاک لە سەر باوکە
تیشکی تەربییە وەک چراوکە
زۆری‌وایش هەیە کەوا ئەسیلە
کەچی لە ڕاستی شەیتان زەلیلە
شەیتان هەر لە دووی چاکان دەگەڕێ
ئەیەوێ پیاوچاک لە دین وەر گەڕێ
ئەگینە بۆ بەد ئەو هەوڵ نادا
هەیە کە دەرسی ئیبلیس دائەدا
جلی ڕەش‌و بۆر کە چلک هەڵئەگرێ
لەککەیی لە سەر سپی ئەبینرێ
کەمترە تاڵیی ترۆزی‌و خەیار
هەنگوین‌و کاڵەک ئەبنە ژاری مار

❀❀❀

ڕەمەزان ناوی وەسمان سێ لاقە
هەر دە ڕۆژ لاقی ئەشکێ سێ تاقە
بیستەم تێپەڕی دوو پێی شکاوە
لاقی سێهەمی سەختە شکاوە
هەرچەند ڕۆژووەوان هێزی بڕاوە
قەدرو ئەوایی کەوتۆتە دواوە
جاران کە ئەبوو بە بەرەجەژنان
منداڵ بە گاڵە ئەکەوتنە مەیدان
بە ئاڵوواڵاو بەرگی زەردو سوور
گۆرانییان ئەگوت بە سازو سەمتوور
ئێستا گرانی وای بە سەر هێنان
منداڵمان بێ جل کەوتوونە گریان
ساڵێکە ئەڵێن: کووتاڵ ئەدرێ
جلو بەرگ دڕا درۆ دوای بڕێ
ئەوی کە بەشی خۆی پێ بڕاوە
ئەو باکی چییە منداڵ گریاوە
بەزمی ئەزمرو سەرچنار باوە
قوڕ بەسەریی بۆ مەعاش خۆر ماوە
نرخی خواردنمان یەک بە پەنجایە
قوماندەی مەعاش (برەندە سایە)
کەسیش ناوێرێ بڵێ بۆچ وایە
ئەڵێن: قیسمەتەو کاری خودایە

❀❀❀

شاخ لە پەشیمان ئەگەر بڕوایە
ئەبوو بێ‌شاخمان زۆر کەم بمایە
دەست‌لاتدار بی‌و لە خەڵک ببووری
پەشیمان مەبە لای خوا مەئجووری
چونکوو لێبووردن شێوەی خودایە
تۆڵە هەمیشە ترسی لە دوایە
بەڵام وەزیفە مەتڵەب ئەگۆڕێ
حاکم بۆی نییە لەکەس ببوڕێ
بەدی لەگەڵ چاک چەند ناسزایە
چاکەیش دەربارەی پیاو خراپ وایە
ئەو تفەی ڕۆت‌کرد مەیلێسەرەوە
ڕێسێ هەڵت کرد مەیرێسەرەوە
بە وشکە ئیکرام میوان تێر نابێ
باز چەشە نەبێ بە ڕاو فێر نابێ
بێ‌منەت بژی بە گیاو بە گەپڵە
نان بدە بە سەگ مەیدە بە سپڵە
دز کە جارێکت تاقی کردەوە
مەیخەرەوە سەر کارو کردەوە
لەبەر چرادا دزی ناکرێ
کەوتوونە دەورێ چرا ئەدزرێ
ئاگری گرانی ئەمانسووتێنێ
ئاویشمان نییە تا دایمرکێنێ

❀❀❀

تازە هەندێ فیل سەری هەڵداوە
شەقی لە تۆینی جانباز هەڵداوە
هیچ ئاگات لە خۆت نییە ئەتفرۆشێ
سەدجار نێریش بی ئەو هەر ئەتدۆشێ
ئەینێرنە حەج ئەڵێن: حاجییە
پڕ بن باخەڵی خاچەو خاچییە
وەجاخزادەیی باوی نەماوە
هەر جاخی تووتن بڕەوی باوە
هەڵبەزو دابەز وا لە پێشەوە
گورزی خۆت بگرە تۆ لە پێشەوە
ئەگینە کە بۆی دەرچووی لە ناکا
لە ماڵی خۆیشتا کەس ڕووت تێ ناکا
قسوورت نەبێ (قسور)ت نابێ
چل سوورت نەبێ چل سەوزت نابێ
دینارت نەبێ کارت دەرهەمە
لیرە، هەر لیرە لابەری هەمە
قەڕنی قران بوو قڕانی هانی
چەند خۆشبوو دەورەی ساحێبقرانی
هەتاکوو خۆزگە بخوازی بۆ پارە
ئۆخەی بۆ ناکەی خۆزگە بە پارە
هەر مەیلی خوایە کە وا دین‌ئارە
پشت لە قیبلەیەو ڕوو لە دینارە

❀❀❀

ئـــەو سیاســـییەی ئـــەڵـــێن: دڵ ئاگـــا
لـــە فرۆفێـــڵی ئـــەم چـــەرخـــە ناگـــا
زۆر جـــار دیومانـــە ئـــەوەی زۆرداره
بـــووه بـــە خـــاوەنـــد كـــۆتو قـــەنـــاره
بسمارك پـــەڕەنـــسی قـــەومـــی ئاڵـــەمـــان
كـــە پێیـــان ئـــەگـــوت: سیاســـیی جهـــان
فكـــری (الحكـــم لمـــن غلـــب) بـــوو
لـــە ریـــزەی قـــەولی پێغـــەمبـــەر دەرچـــوو
فـــەرمـــووی پێغـــەمبـــەر (صـــلی الله علیـــه)
«الحـــق یعلـــو و لا یعلـــی علیـــه»
ئـــەبـــینی ئـــەڵـــمان تـــا بـــڵێی ئـــازان
بە فەن و سـەنعـەت پێشكەوتـووی دنیـان
تـــۆوی غروورِیـــان لـــە دڵـــیانا چانـــد
بـــە زۆرەملـــی زۆر ملیـــان شـــكاند
ئـــاگرێكی وایـــان بـــەردایـــە جیهـــان
چـــەرەدووكـــەڵـــی گـــەییـــە ئاسمـــان
سەیریان كـەنـدوایی خۆیـان تیـا سـووتان
زۆری نـــەمـــاوه بمـــرن لـــە برســـان
دیموقراتییـەكـان كـە بـۆ سـەهیـۆنی
عـەرەبی نـەجیـب بخـەنـە زەبـوونی
هـیچ فـەرقیـان نابـێ لـەگـەڵ ئـەڵـەمـان
گوێمـان لـێ ئـەیّ بـڵێن: ئـەلئـەمـان

❀❀❀

بــێ دەرەتانــێ کــە مــەعــاش خــۆرە
لەگەڵ کاسبدا فەرقیان چەند زۆرە
مـەئمـور کـە چاوی لـە مـەعاشـیەتی
بــۆ تێپــەڕیــنی ڕۆژ تــەلاشــیەتی
ئـەیـەوێ عـومری لــێ کـەم بێتــەوە
تــا ســەری مــانگی زوو بــۆ بێتــەوە
هــیچ دەربــەســت نیـە یـاخۆ نایزانــێ
کــە عــومری ئـەڕوا بــۆ تیکـە نانــێ
تیجــاریش ڕۆژی دوو ڕۆژەی ئــەوێ
فریــای فــرۆختی ماڵــیتــر کــەوێ
بـەڵام دەوڵـەمـەنـد خـاوەنـد سـەرمایـە
ڕۆژوو شەوڵە لای ئەو وەک یەک وایە
خـەریکـی بـەزمو کـەیفـی خۆیـەتی
چ پــەروایــدەردی مــنو تۆیــەتی
ئـەم هـەراو هۆریـاو شـەڕی جیهانـە
لێکــیبـەیتـەوە هـەمـووی بـۆ نانـە
سیاســەتی چــەرخ مــەکــری ژنانــە
خـۆی دوون پـەروەرەو نـان لای دوونانـە
بۆیـە جوولـەکـە دووی شـەڕ ئەکـەوێ
ئـەڵــێ سیاســەت مــنی پــێ ئــەوێ
پــەنــدی پێــشینان لــە مــن وەرگــرە
ئـەوی جـووی بـوێ لـە جـۆ کـەمتـرە

❀❀❀

وا تێگـــەیـــشتم کـــە ئـــەم دنیایـــە
بـە چـی ڕاگـیرەو سـڕی چـی تیایـە
مریشکێکمان بـوو کـە هێلکـەی ئـەکـرد
هـەر لـە خۆیـەوە کـەوتـە قرتـەقـرت
وتیـــان مـــرە کـــوڵ وا کڕکـــەوتـــووە
خۆیشی ئـەم چـەنـدە هێلکـەی کـردووە
عـــەلی بنێـــرە پێـــنج هێلکـــە بێنـــێ
بیخـەینـە ژێـری‌و جووچـک هـەڵـێنێ
نـاردن پێـنج هێلکـەی‌تریـان بـۆ هێنـا
خـستیانە ژێـری‌و جـووچکی هـەڵـێنا
پاسـێکی ئـەکـرد ئـەتگـوت بـەلایـە
کـەس نـەی‌ئـەوێـرا بچـێ بـە لایـا
تـا گـەورەی کـردن بـوون بـە کـەڵـەشێر
لـــە دایکیـــان ئـــەداو ئـــەیانتایـــە ژێـــر
کـە چـی ئـەو دایکـە هـەم دیـسانەوە
قرتـــەقـــرتی بـــوو لـــە بـــۆ نانـــەوە
ئینجـا تـێ گـەیـیم کـە خـوا بـەزەوی
خـستوەتـە دڵـی خـەڵـکی سـەرزەوی
ئـەم کـوێرەوەریـەو ڕەنجـە ئـەکێشێ
ئـەمـەنـد بـۆ منـداڵ جـەرگـی ئـەیێشێ
خـوا خـۆی بـە دوژمـن نـاوی بـردوە
دنیـای بـە ئـەولاد ڕاگـیر کـردووە

❀❀❀

مــارو دووپــشک و زەردەواڵــەو مــێش
هـاوین دەسـت ئـەکـەن بـە ئـازارو ئـێش
زســتانان زۆریـــان ئـــەچنـــە کونـــەوە
چـەنـدێ لـە یـەخـەی عالـەم ئـەبنـەوە
مـــاری پێـــداو دووپـــشکی مـــەلعـــوون
لە هـەر چـوار فـەسڵا وا پێمـان فێربـوون
لــە پــڕ چــزەمــان لــێ هــەڵــدەســێنن
بـــە ژانی ژاریـــان دڵـــمان یێـــشێنن
بـــا وجـــوود ئێمـــە بـــەوانـــە فێـــرین
بـە خۆشـی خۆشـی هـەڵـیانئـەبژێـرین
حکوومەت وەک شوان گورگ ئەتەرێنێ
مـەڕ دووی ئـەکـەوێ خـۆی واز ناهێنـێ
وتمـــــان خوێنـــــدەوار پارێزگــــــارترە
ئـــەوی خوێندوویـــە بـــارەی خۆشـــترە
بـە حوشـتریان وت خـوا کـوڕی دایتـێ
وتی بـە مـن چـی بـێبـار نـیم سـاتێ
لـەگـەڵ ئـەم دەردەیـش ڕوانیمـە دنیـا
وەنـــەبـــێ ئێمـــە وابـــین بـــە تـــەنیـــا
دنیـــا بـــە جـــارێ وەهـــا تێـــکچـــووە
شـێواوە ئـەڵـێی خومخانـەی جـووە
ئێمـــە لـــە گـــەلـــێ جێگـــا چـــاکترین
قـەلـەباچکـەیـن بـۆ شـەیتـان شـاترین

❀❀❀

چۆلەکە ئەنوێ شەو لە کولانە
هەمیشە ڕووی پێی لە ئاسمانە
ئاسمان ڕووخا بیگرێتەوە
کە دەستیشی شکا بیگرێتەوە

هەندێکیش دەڵێن نووکە بەردووخێ
لە ئاسمان گیرکەین سووکێ ئەڕووخێ
منیش دەست ئەگرم بە کلاومەوە
لەدووی بابردوو زۆر خولامەوە

نەغمەی وەتەنمان پاپاغانییە
هەر بەزوبانە لە دڵدانییە
هەیە قازانجی هەر بۆ خۆی ئەوێ
ئەگەر بێو جارێ بۆی ڕێنەکەوێ

ئەڵێ ویرانبێ منیشی تیا بم
کە خۆم لێی نەخۆم بۆچ بە هیوا بم
هیوایشمان هەیە خۆی بە برسیەتی
هەڵدەکاو تەنها هەولی گەلیەتی

هەڵدەستێ ڕێی چاک بدۆزێتەوە
ئێل لەبەر باران بگوێزێتەوە
بە پەل بەرئەبنە سەرو گوێلاکی
خراپەی ئەڵێن لە بریتی چاکی

چاری ئەم دەردە خوێندەوارییە
ئەگینە نەزان دەردی کارییە

❀❀❀

سەرکەوتن بۆ جێی بەرز چەند گرانە
هاتنە خوارەوە هێندە ئاسانە

کە بەرزبوویتەوە هەوادار ئەبی
لە پەستیدا بێ هیوادار ئەبی

هەوا کەوتە سەر پێی بایی ئەبێ
بایی بی لای خوا پوولبایی ئەبی

دە ساڵ ڕەنج ئەدەی دۆستێ ئەگری
بە ساتێ وای لێ ئەکەس ئەگری

بە تکەتکە گۆزە پڕ ئەبێ
کە بە قلپ ڕژا کوتوپڕ ئەبێ

کە بە ڕەنجی شان چشتێ پەیدا کەی
هەڵناگرێ شەنو کەوی تێداکەی

ئەوی دەست کەوێ بە بادی هەوا
بایەخی نیە بە فیڕو ئەڕوا

دوو کەلیمەیە دەوی هایوهوو
ئەوی بە هوو هات بەهای لەدەست چوو

ئەمانە واتەی گوێ ئاگردانە
ئێستا دەور دەوری تۆپ ئاگردانە

ئەبینن دەوڵەت ڕووی کردە کەسێ
عەقڵ و حیکمەتی تیا دەحەبەسێ

هەیشە بە زۆری شەقی ئەخورێ
بەو شەقە حەقی بێدەست ئەخورێ

❀❀❀

پایزمـان بـۆ هـات بـۆ گێپـە خـواردن
هـەنـدێکیش پـارووی یـەکتـر ژمـاردن
دوای گێپـە کـەشـکەک نـەریـتی کۆنـە
کە بـەفـریش باری دۆکـەشـکو ڕۆنـە
ئـــەم دوو خۆرایـــە خـــۆڕایی نیـــە
کـەم دەسـت ئـەیزانـێ مـەسرەفی چیـە
ئیمـام باییـڵدی هێنـدەی تـێنـەچـوو
لـە تـاوا ئیمـام لـە سـەر خـۆی ئـەچـوو
کەشکەکیش ترێ ڕەشـکەی پـێ ئـەوەێ
ئـەمانـە بـۆ مـن چـۆن ڕێـکئـەکـەوێ
کەشکەک و گێپە بۆ دەورێ خۆش بـوو
کەسو کار بۆ یەک دڵ بە پەرۆش بـوو
ئێـــستا برایـــی بـــڕاوەتـــەوە
چـــرای دڵڕوونی کـــوژاوەتـــەوە
ئـەیشخواو پێت ئـەڵێ لـە باتی چاکـە
مـــویی لـــە بـــەراز بێتـــەوە چاکـــە
هـەرچـی ئـەیبینی هـەتـا حـەیوانـات
بیلاوێنیـــەوە ڕووئـــەکاتـــە لات
ئـــەم بنیـــادەمـــە هیومـــان تیایـــە
خزمـەتی ئـەکـەی ڕەنجـت بـەبایـە
ئـــەگـــەر ئـــایینی ئیـــسلام بگـــرین
وەک بـراین ڕەخنـە لـەیـەکتـر نـاگرین

❀❀❀

ئەم چەرخە زۆر جار چەرخی ئەگۆڕێ
بــە قوماربـــازی مـــەردی ئـــەدۆڕێ
بـە جـارێ زۆردارئـەخاتـە مـەیـدان
پیـاوی بـە نـامووس ئـەکـەنـە گریـان
پـاروو لــە دەمــی هــەژار ئــەفــڕێنن
ماڵـی زۆر کـەسـی بێدەسـت ئـەڕمێنن
هــەرچـیش کــە لــەوان کۆئــەبێتــەوە
سـەرو گـوێلاکی خـەڵـک ئـەکوتێتـەوە
ئەوان زوڵم ئەکەن خوا فەقیر ئەگرێ
بــە زوڵــمی ئــەوان نـانو دۆ ئـەبـڕێ
نانمــان ئــەبێتــە خــەپلــەی داڕوجـان
نانــەوا ئــەبنــە شــیبری بـــێ ئامـــان
ئـاگری تـەنـدووریان وا لـە پـێش چـاوە
جـەهــەنمیــان هــیچ لــەبـیر نــەمــاوە
نانێ کـە هـەژار بێ (پێخۆر) ئـەیخوارد
پڕیـە لـە کـەپـەک، هـەویرێکـی سـارد
بــەڵــەدیــە هــات بــە ئــەهــەمیــەت
فــــڕنی دانـــاو کـــەوتۆتـــە هیمـــەت
لــەگــەڵ چاوێکیــان لــێ غــافڵ کــرا
بــە کونــەبانــا گــاجووت ســەخـــرا
بەم ڕەنگـە پاشـقول لـەیـەکتر ئـەگـرین
دیـــسان لـــە گـــەلـــێ ولات چـــاکترین

❀❀❀

چەند خۆشە مەردوم ئینسانی ناو بێ
بە تەنها ماڵە گلێنەی چاو بێ
یوسف لە کاری خوادا ئاڵابوو
هەر هێندەی خۆش بوو کە لە چاڵا بوو
من رۆژی حەشرم بۆیە لا شەوە
کە دیسان تێکەڵ بە خەڵک ئەبمەوە
ئەلەکتریکمان کەوتۆتە نۆرە
بۆیە ئەمەندە تالبی زۆرە
بەری دوو برابەربوونە هەرا
ئێستا دوو برا بوون بە دۆ برا
تاعوونو وەبا پێکەوە هاتوون
هەردووکیان لە دەست ... هەڵاتوون
ئەوان بە جووتە بەرپیان ئەکەن
بۆسەر ئەوانەی سەرپێچی ئەکەن
کەوابێ ئێمە لێیان ناترسین
برسیش بین دیسان هەر بە ڕاو پرسین
ئەو جووتە هەرچەند جووتەوەشێنن
چوارەی لای ئێمە ئەوان ئەشکێنن
قەمە هەزارە و دوانی بە کارە
(وەبا) بێو با بێ مەرگ بۆ هەژارە
خواستی خوا وایە پیاوی دەوڵەمەند
قەزای ئاسمانیش پێی ناخاتە بەند

❀❀❀

چـاوو نـاوو ئـاو، ئـەم سـێ ئـەشـیایە
وا دەرکـەوتـووە تـەسـیریان تیایـە
چاوەی پیس لەگەڵ بە کەسێ هەڵات
دەس بە جێ خۆشیو ساغیی لە هەڵات
ناویش لە ڕێوبان (الیاس)ت تووش‌هات
ئیتر بزانە کەوتیە ڕێی نەهات
ئەوڕەحمان پاشای حاکمی بابان
بۆ بەغدا ئەچوو بچێتە دیوان
(ئەلیاس) ناوێکی لە ڕێ تووش بووبوو
لە قاپیی بەغدا هاتەوە نەچوو
دوایی زانیووی ئەگەر بچوایە
قەرار درابوو کە بگیرایە
ئاوی هەندێ جێیش ئەوەی ئەیخۆشێ
تەبیاتی توندە گێچەڵ ئەفرۆشێ
ئاوی شەقلاوەو ئێرەو حەمامۆک
لە ناو خۆیانا ئەبن بە ناکۆک
بۆ لاوە، لاون زۆر بە پیاوەتین
تەنها لەگەڵ یەک دوژمن بەقین
جگە لەم سیانە هیومان تیایە
هەر دەرماڵێ چوون فیتنەو هەرایە
مەشهوورە ئەڵێن: لێرە ئەترن
نانو دۆی خزمی کەرکووک ئەبڕن

❀❀❀

هەڵدەگرێ بیمە منەت باری «جوو»
کە ئەم وەحدەتەی پێ خستینەڕوو
عەرەب و کوردو تورک کە یەک خرا
هەروا بڕوانە «جوو» تێی هەڵدرا
نیفاق بەربوویوە سەرو گوێلاکمان
جوولەکەیش چاوی بڕیبوە لاکمان
ئێستا لاواتمان وەک شێری ژیان
بە دەنگی دلێر هاتوونە مەیدان
ئەم قەومەی کە خوا دەربارەی ئەوان
فەرمووی یەک بە (دە)» بۆ ڕۆژی مەیدان
چۆن لە ڕاستی (جوو) ڕوو وەرئەگێڕن
لە خەیبەرەوە بەوانە فێرن
ئێمەیش نەتەوەی (سەلاحەدین)ین
خۆمان بەو ناوە لایق ئەبینین
جیهان «قودس» پەیڕەویمانە
فیداکاریمان شەرتی ئیمانە
ئای لە عێراق و جۆش و خرۆشی
وا بۆ سەرشایی ئەچین بە خۆشی
هێجگار کچانمان هاتوونە غیرەت
ئەڵێن: جیهادی دەوری سەعادت
قەسیدەخوان و پێش لەشکر کچ بوون
عائیلەی (نەبی)یش لە لەگەڵیان ئە چوون

❀❀❀

جووی گەڕی گەڕۆک لێمان کەوتە گەڕ
هەرا ئەخاتە ناو بەشەر بە شەڕ
نازانن ئەوەی کە پێی دەنازن
کەسیان خۆش ناوێ سیاسەت بازن
ئەمڕۆ جوولەکە ڕاست ئەکەنەوە
هەر بۆ ئەوەیە گرەو بەرنەوە
ئەگینە کێ بێ هیوای بە «جوو» بێ
ئابدەستخانەمان ئەبێ بۆ (....) بێ
هەموو دەولەتێک بە خوو و کردەوە
قەومی جوولەکەی تاقی کردەوە
خاسیەتێکی ڕاستی تیا نەدین
دەریان پەڕاندن لێیان کەوتنە قین
ئێمە ئەمەمان کە دێ بەسەردا
خوا ئەیکا دەستمان لە دینمان بەردا
ئێستاش ئەگەر بێو ڕووبکەینەوە خوا
هەر لە پێشەوەین ناکەوینە دوا
ئەگەر لە سەر دین هەڵسین بۆ جیهان
(سەلاحەدین)ی کورد بێنینە یاد
بەگیان تێکۆشین بۆ دین وەک دوێنێ
گەرو تەشقەڵە وازمان لێ دێنێ
لە شەڕی پێشوو هێندە کوژراوە
هیچ کامیان هێزی شەڕیان نەماوە

❀❀❀

دنیـا هـەر ڕۆژە ڕەنگـێ ئـەنوێنـێ
هیچیـشی لـە سـەر بـاریٚ نامێنـێ
ڕۆژێ هـاوارە بـاران نابـارێ
کە باریش ئەڵێن غەرق بووین بە جارێ
هـەرکـەسـە لـە سـەر هـەوای خۆیـەتی
تـەنهـا هـەژارە باوکـەڕۆیـەتی
دەوڵەمەند وا ڕێی خۆی گرتوەتە پێش
هەندێکیش بوونە یابووی سنگ هەڵکێش
لـەگـەڵ هـەوساریان لـەسـەر دامـالا
لـەگـەڵ جـەردەدا ئـەکـەن بـە مـالا
گـۆزەو دیزەمـان تێکـڕا ئـەشـکێنن
ئاشـناو دۆسـتمان لـێ ئـەڕەجێـنن
هـەی بـژی کـابرای لـەخـشتەی بـردین
نـەوجوانـانی لـە دەسـت دەرکـردین
مـەنفـەعـەتێکـی خـۆی لـە نـاوا بـوو
بـۆ ئـەوە داینـی بـە گورگـان خـواردوو
ئـەولاوانـەی وا لـەکـیس ئێمـە چـوو
ڕۆسـتەمـی زاڵـیش وا ئـازا نـەبـوو
ئـەڵێن مارانگـاز گوێچکـەی شل دەکـا
لـە خـشەی مـارو مێـروو سـڵ دەکـا
ئێمـە دوای ئـەوەی مـار پێـوەی داویـن
ئـەنجـا بـۆ دووپـشک زۆرتـر بـە تـاوین

❀❀❀

گــەردشـــی جیهـــان ڕوو لـــە چـــەوتییــە
ڕۆڵەی ڕوو لە ڕاست هـەڵـس و کـەوتییـە
هــەرچــی دێتــە نــاو بــە گــەڕو گــوڕە
وەک قــەمــەی عــەجــەم بــە دوو لا بــڕە
ئەوانەی چەوت و خوێنڕێژن وەک شێر
ئـەیانبـەستنە پـشت بـە جـوانو بـە پـیر
هـەڵیان ئـەکێشن دەمیان مـاچ ئـەکـەن
مەرەزەی عـومری پـێ سـەرپاچ ئـەکـەن
هەر ئەو شێرەیشە کە دەست دوژمن کەوت
دای لە خاوەندی پێشووی سەری کـەوت
هــەزار بــار ئــەڵــێن: شــیر بــێوەفایــە
کـە چـی، هــەر کــەچـی لـە بـرەودایـە
ئــەم کــەچڕەوییــەی ئــەم کــەچبینانــە
ئــــەڵـــێن: نیـــشانەی ئـــاخر زەمانـــە
ئـــەیـــانگوت ئێتـــر نـــۆرەی جـــەجاڵـــە
بـــە فیـــشاڵ دەرچـــوو ئـــەم گرِوگاڵـــە
نـەرسی کـەرەکـەی جـەجـاڵ خورمایـە
هـەر بـۆ خورمایـە خـەڵـکی لـەدوایـە
ئێمـــە خورمایـــشمان هـــەیـــەو نایکـــڕن
لـە هـەر سێ لاوە هـەر بـە نـەوت خـڕن
بـاوەگوڕگـوڕ شـەخـسـەکـەی خۆمـان
ڕوونـاکی یـەکـت بـێ بـۆ خۆمـان

❀❀❀

زۆر كـەس لـە ئـاگر قـازانج ئـەبینـێ
كـەچی بـۆ نـەزان دەسـت ئـەسووتێنێ
ئـەوی بیزانـێو بیهێنێتـە كـار
لـە ئـاگر ئاڵـتوون ئـەبـا بـە خـەروار
ئەوەیش نـەیزانـێ كـە چی پـێ ئـەكرێ
دووكەڵ و خۆڵو گـەرمای پـێ ئـەبرێ
گەروەیش بە سروشت وەك ئاگر وایە
خراپـەو چاكـەی وا لـە بارایـە
بـەڵام بـەو شـەرتـەی بـە عـەقڵو فنوون
یـا بـۆ ماكینـە یـا بۆتـەی ئاڵـتوون
بـە كـاری بێنـێ نـەوەك بـۆ خـەرمان
پێـی بـسووتێنێو زبـان بـۆ خزمـان
ئەڵێن: كە قەومێك ئاتەش‌پەرست بوون
ئـەو خـەرافاتـە ئێستا بـەرسـەرچوون
ئـاینی ئیـسلام دیموقراتییـە
موسوڵـمانی راسـت رووڵـەهاتییـە
ئێمـە عـەقـڵمان وەها بیـرێ
لـەملاو لاومـان ئـاگر ئـەگـرێ
وا چاكە وەك ئەو ئەسحابەی سەفەین
لـە هـەرا خۆمـان بـێ‌تـەرەف لادەیـن
نـانی موعاویـەو نـوێژی پـشت عـەلی
لـە مـەعـرەكـەیـش‌دا (جلـوس التـل)

❀❀❀

مانگی سەفەری ئەمساڵ زۆر تووش بوو
گێچەڵو شەڕو هەرامان تووش بوو
دەعوای فەلەستین وەک غەزای خەیبەر
جیهادی دینی هێناوینە بەر
لەم لایشەوە وا موعادەدەیە
لە سیاسەتدا موزایەدەیە
گەڕەکی خواروو یۆنان بۆی دەرچوو
گەڕەکی ژووریش قەوامی تێکچوو
مەکتەبەکانیش کەوتنەوە غریو
سەر کێوی قافیش پڕی بوو لە دیو
دنیا کەوتبوە شەڕە کەڵەشێر
سەری جووجوولە ببوە کەللەی شێر
هەموو گێچەڵی مانگی سەفەر بوو
کوڵە چوارشەموو دوێنی تێپەڕ بوو
ئیتر خوا فەتحی ئیسلامی هێنا
دیارە نامێنێ نەگبەت لە بەینا
دوای تەنگانە خوا خۆشی ئەنێرێ
هەندێ جاریش مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
خوا هیچ کارێکی بێ حیکمەت نییە
کەم کەس ئەزانێ مەبەسی چییە
بزانین چۆن ئەبێ ئەم ئازو گوێزە
ئاوی زۆر ئەوێ ئاردی بەپێزە

❀❀❀

کە کار کەوتە دەست تەبیعەت مردوو
فاتیحە دادەن بۆ روحی زیندوو
سەرم سوڕماوە لە کردەوەی خوا
زۆر مردوو بەشی زیندووان ئەخوا
هیوایش ئەبینی کە تێ هەڵچۆیە
بە بێ لێخورین خۆی سەرەڕۆیە
شوێنیوا هەیە کە ئاوی زۆرە
هیچی لێ ناڕوێ زەویەکەی شۆرە
خوا ئەگەر بیدا ئاوو ئەرازی
بیهێنە بەرهەم پێی دەبن ڕازی
ئەویش ئەبینێ مسکێن ڕەنج ئەدا
زۆردار نایداتێ بیستی لە سەدا
خوا بۆ ئەویشی تا سەر ناهێلی
ئەمرێو بۆ مێردی ژنی جێدێلێ
ئەمانە هەموو لە پێش چاومانە
تەماع بۆ چاومان بووە بە تانە
لەو ڕۆژەی کە خوا دنیای داناوە
هەر بەش خوراوی بۆ هەژار ماوە
خوا لەوەو دنیا (تۆڵە) ئەسێنێ
هەرچی کە کۆن بوو کەڵکی نامێنێ
ڕاستت پێ بڵێم سەبر زۆر تاڵە
خۆ ئەڵێن: سەبری خوا چل ساڵە

❀❀❀

زەروو کە خوێنی پیسی پیاو ئەمژێ
لە مارچاکترە بە ژار ئەکوژێ
خۆ هێجگار دووپشک لە کردەی بەدا
هەرچی هاتە پێش پێیەوە ئەدا
لەم دوانە بەدتر بەنی ئادەمە
وەزندمان بۆ یەک بە دەست و دەمە
بۆیەکێ نالێم کەس گوێی لێ بگرێ
ئەم ئاگرە تا بێ زیاتر گڕ ئەگرێ
باقڵ ئەم جارە ئاگری زەردەشتە
مووشەدەمەکەی شێوی بای وەشتە
وا دەردەکەوێ ئاخر زەمانە
چونکوو دەوریکە باوی ژنانە
کە پیاوان ڕیش و سمێڵیان تاشی
من وتم ژنان ئەبنە بێگباشی
دەمێکە بە دڵ من چاوەڕوانم
چونکوو من ڕەسمەن کوێخای ژنانم
وا جینسی خەشین سەرو دەست ئەبڕن
هەر جینسی لەتیف دڵنەرم ترن
کە ژنان دەستیان گەیشتە کوتەک
پیاوان ناچارن بچنە بەر خەرەک
هەلی هەلهەلەی کچانمان هەڵکەوت
سەردارو سەرەک وەک بێسەری کەوت

❀❀❀

هــەر بــڵێی ئــەزم وا هــەڵــدەبــەزم
هــەمــوو شــەویکــت نابــێ بــە بــەزم
(پیروەیسی خلک) ئەیگوت سەردەمێ
مێ بووگە وە نێر، نێر بووگە وە مێ
خــوا ژنی بــە ژن دروســت کــردوە
مــاڵو زاوزێــی پــێ ســپاردوە
موویــان درێــژە عــەقــڵیان کورتــە
ئیتــر چیانــە لــەم جــرتوفرتــە؟!
ئەوەی لە کاری خوا ڕەخنە ئەگرێ
هەر دەردی سەری‌و شەڕی پێ ئەبڕێ
ئێمــە هــەر بــەوە ماڵــمان وێرانــە
کلکــی تــەورەکــە لقــی خۆمانــە
خۆشــە ڕووبــەڕوو دوژمنــت دیــار بــێ
نەک بە دەستی خۆت پێت بریندار بێ
بــۆ ئــازادیی گــەل مــردن شــایە
لەگەڵ خۆ هەرچیت کرد خۆڕاییە
ئــەمانــەی خۆیــان کــردوە بــە گــەورە
دنیــای دینــارە تێکــڕا بــە دەورە
ســا خــوا لــەمانــەی گیانیــان فیــدا کــرد
بەیداخی بەرزی گەلیان بەرپا کرد
هێنــدێکی وامــان بــۆ پــێ بگــەیــەنــێ
میللــەت لــە چنگــی زۆردار دەربێنــێ

❀❀❀

دەستەی کاربەدەست لێیان بوو بە (خوو)
وەک دوو بەرەکی لێک کەوتوونەڕوو
هەرکەسێ لە پێش خۆی دانرابێ
ئەبێ ئەو لایبا، ئەگەر برا بێ
پیاوی خۆی دێنێ بۆ سەر ئەو کارە
ڕاستە کە بزن شیری بۆ کارە
پیاو ڕماندنیش هێندە ئاسانە
سێ حەرفا سێ بەردی دەستی ژنانە
(ف) و (ص)و (ل)ە مەرگی ئەم فەسلە
بۆ هەندێ فەسلە بۆ هەندێ وەسلە
بیست ساڵ لەمەوپێش پەندی پێشینان
ئەم پیشە حیزهی خستبوە مەیدان
«فرە مێرد بەریبۆ تایەتەبەر
بریسی یاپەر، ئەوبەری بۆ زەر»
ئیتر ئەمەک عیلم و ئیقتیدار
ئەو سێ بەردەیە کە ئەکرێتە کار
ئەوهیە دەردی ئەم مەئموورانە
ترسی دوارۆژو هەوڵی گیرفانە
دەردی گرانتر کە گرانییە
بەوە مەعاش خۆر گیانی تیا نییە
هەرچی ئەیکرن بوو بە یەک بەچل
مەعاش زیاد ناکا تەوقی چۆتە مل

❀❀❀

خوا فریشتەی وای سروشت پێ داوە
نیوەی لە ئاگر نیوەی لە ئاوە
زۆری‌وا هەیە کە باوەڕ ناکا
من لەمە ئەدوێم لەگەڵ پیاوچاکا

ڕۆژێ کابرای جاف کە پێی پەتی بوو
دڕکێکی لە بن پێ هەڵچەقیوو
هاوڕێکەی گەیە فریای دەست‌وبرد
دڕکی دەرکێشاو لە پێی دەرهاورد

پرسی ئابرا! توخوا پێم بێژە
ئەم دڕکە بە چی ئەمەندە تیژە؟
وتی بێ‌فەڕ تۆ شێتی‌و گێژوویژ
کە خوا فەرمووی تێژ گشتی بووگە تێژ

چەند خۆشە ئینسان باوەڕی وا بێ
بێ ڕەنگاندنەوە خوای لە لا خوا بێ
بەڵێ خوا هەندێ پیاو دروست ئەکا
کە بە چاوڕاو (بسمارق) پەست ئەکا

خۆی وا ئەداتە قەڵەم وەک کوێخا
کە شوێنی کەوتن میللەت سەرئەخا
تا هەندێ لاوی خوێن گەرم هەڵدەستن
بۆ فیداکاری کۆمەڵ ئەبەستن

هەر ئەمەندەیە تا ئەو دێتە ناو
ئیتر کار تەواو ئێلیش بەش خوراو

❀❀❀

ئـەوانـەی کـەوا کاریـان بـە دەسـتە
کە هات لە ڕەئیا بوون بە دوو دەستە
ئەگەر هەردوو لا بۆ گەل خێرخوا بن
هیواداری ڕاست بە خێری خوا بن
بە حوسنی نیەت کار ئەبەنەسەر
درەختی ئەمەل بۆیان دێتەبەر
فەرمووڕەی (نەبی) بۆمان حوججەتە
کە ئیختیلافی ئوممەت ڕەحمەتە
بەلام غەرەزی شەخسی کەوتە ناو
ڕەحمەت زەحمەتە دراومان دۆڕاو
من لاوی وام دی کە (شەشی ئەیلوول)
بەردەرکی سەرای کرد بە گەردەلوول
مەتەرالیۆزی بە خەنجەر شکاند
ئازایەکی شێرانەی نواند
ئەوکەسەی خۆیان بۆ دا بە مردن
ئەو بە دەستی خۆی کەلەبچەی کردن
شێنم بە شیعری ئەکرد ئەوسایە
ئێستەیش گریانم وا لە قوڕگایە
کورد تابڕێتەوە خەیالی خاوە
بەراتی نەجات بە خوێن نووسراوە
من بۆیە ڕەنگی سوورم خۆش ئەوێ
مژدەی شەفەقی لێ دەردەکەوێ

❀❀❀

زەمانەیێکە کار بە زوبانە
تیغمان زوبانە چەوری هەسانە
دەست‌و زوبانی پاک بێ زیانە
بەد زوبانییە ئافەتی گیانە
هەر، هەرو گیڤە، هیچەو پرو‌پووچ
لە پڕ خاوەندی ئەخا لنگەوقووچ
درۆزن چەرمی رووی هێند ئەستوورە
درۆشی ئەگرێ ئەو بێ فتوورە
ئەو جارێ درۆی لێبووە بەخوو
پێی تەرک ناکرێ بیشکەوێتە‌ڕوو
(پواسون داویب) یەکی نیسانە
هەمانە هیوا، پڕ بە هەمانە
دوور نییە دەوری درۆ بگۆڕێ
ناڕاست گۆڕ وایە بیخەیتە گۆڕێ
دەرگای درۆمان دروومان بکرێ
درەختی هیوا بەرمان بۆ بگرێ
ئەمڕۆ بە حیساب چلە تەواوە
شینەکەی خاتوو زەمهەریر ماوە
ئێمە لاوانمان هاتوونە مەیدان
خوایار بێ لامان بەهارە زستان
بەردیکیش ئەدەین لە (برد العجوز)
رزگارمان ئەبێ لە دەست نازونووز

❀❀❀

ئــەمــە پــەنــدێکی بــاوو بــاپیرە
کــە ئــەڵــێن خــاکی وەتــەن دڵــگیرە
بــەلام هــەنــدێکی تــر وتوویانــە
ئــەم واتــەیــەشــم لــەلا زۆر جوانــە
ئەو شوێنە خۆشە کە دڵ لێی خۆشە
دڵ تەنگ بێ باخی (ئیرەم)یش بۆشە
کــەوابــێ خۆشــیی جیهــان بــۆ دڵــە
زەوقــی ڕۆحیــشت بــە دڵ حاســڵە
هــەنــدێ کــەس دڵــی وا بــە پــارەوە
ئــەچرووســێتەوە بــۆ لــەپــارەوە
دڵــی هێنــد پــڕە لــە دەردی پــارە
لــە یــادی قــەوم قیلــەی بێــزارە
عــەشــقی نیشتمان لای ئــەفــسانەیــە
بــۆ چــرای زەردی زەڕ پــەروانــەیــە
هــەنــدێکیش هێنــدە دەماخیــان بــەرزە
بــۆ وەتــەن فیــدای ڕۆحیــان لا فــەرزە
ســەرتاپــای لــەشیان پڕیــە لــە غــیرەت
نــەرەشــێرێکن ئــازاو بــە هــەڵــمەت
لە مەرگ ناترسن کە هاتنە سەر قین
نــامرن لــە دڵــی میللــەتدا دەژیــن
میللــەتێــک ڕۆڵــەی وا بــە کــاری بــێ
هــیچ کــەس ناتوانــێ بــەرەنگــاری بــێ

❀❀❀

تاڵی و شیرینی لێک جوێن ئەم دوانە
یەکێ بۆ دەمە، یەکێ بۆ گیانە
ئەوی بۆ دەمە بە چاو ئەیبینی
کە چێشتت دیارە تاڵی و شیرینی
بەلام ئەوانەی کە وا نابینرێ
جوابی ناخۆشە لە دەم ئەبیسترێ
ئەسڵ ئەوەیە کە ڕۆح تاڵ ئەکا
بە ئازاری گیان پیاو بەدحاڵ ئەکا
ئەگینە ئەوەی کەوا ئەپچێژی
تفی کەیەوە تاڵ بێ ئەیڕێژێ
برینی تێزە دەرمان ئەکرێ
برینی زوبان جەرگت ئەبڕێ
جوێنی بێگانە کەمتر کار ئەکا
توانجی دۆست دڵ بریندار ئەکا
کەواتە دڵی دۆست مەڕەنجێنە
زانیت تووڕە بوو وازی لێ بێنە
دۆست کە دڵسۆز بێ ئەو واز نایێنێ
دۆستت ئەوەیە کە ئەتگریێنێ
بەلام هەموو دەورانە دەورەی تازەیە
دەوران دەورانە دەورەی تازەیە
ئێستا هیچ کەسێ گوێ لە کەس ناکا
تەنانەت فرزەند لە باب بێ باکە

❀❀❀

کوفرەحمەد شەڕیە لە سەر کەرو گا
لە کردەوەی خوا هیچکەس تێ ناگا
کێ بە عەقلی خۆی نانی خواردوە
داناکەی خۆشی ڕابواردوە
«هارونالرشید» میسری بۆ گیرا
چشتێکی سەیری هاتبوو بە بیرا
وتی: فیرعەون چۆن داوای خوایی بوو
تەنها بەم موڵکی میسرە بایی بوو
لەو قینە میسری بە (خضیب) سپارد
یەکێ بوو بۆ ناو گاگەلیان ئەنارد
ساڵێ بەر (نیل)یان کردبوو بە پەموو
(نیل) گەڕایەوە خەسار بوو هەموو
هاواریان بۆ برد دەستەی زەرەرمەند
وتی خوریتان بۆچی لێ نەچەند
ئێستا هەڵکردی جیهانی دوانە
یەکێکیان خەمە، یەکێکیان نانە
هوشیار غەمبارە بێعار پارەدار
تۆ مەڕوانەرە عەقڵو ئیختیار
من بۆیە (ئەحەی جاوم) خۆش ئەوێ
کەللەی هێند ڕەقە بە هیچ ناتەوێ
کە کەوتیتە ڕێ بارمان زۆر سووکە
ماڵو دەوڵەتمان لە لا مەهتووکە

❀❀❀

هەتاو بێو باران ئەوە گورگ ئەزێ
بەهارەو گەرای ناوە ماسیی زێ
پشیلەیش حەوت ماڵ بێچووی ئەگێڕێ
کە چاوی پشکووت گۆیەند ئەگێڕێ
دوای ئەوە ڕاوەمشکمان بۆ ئەکا
بەڵام خۆی ناگرێ لە ڕاستی سەگا
هەرچەند سەگ لە ناو ماڵا گڵاوە
زۆر جاریش وەفای لێ بینراوە
ئەم سەگو گورگو پشیلەو مشکە
ئەم زەردەواڵەو مارو دووپشکە
کەس نازانێ خوا بۆچی خەڵک کردوون
بڵێین هێندێکیان مێملی مردوون
خۆ هیچیان لەگەڵ یەکتر هەڵناکەن
زۆر پیای سپڵە دوژمنی چاکەن
ئەمە خووێکە خوا بۆی داناون
بە قەستی بەگژ یەکا کراون
مەبەست ئەمەتە کە وابزانی
ئاشتی تیا نییە جیهانی فانی
کێ لەگەڵ کێدا بە ڕاستی دۆستە
ئەم ڕاوە ڕێویە هەمووی بۆ پۆستە
لەگەڵ ئەوەیشدا ئەزانین وایە
دینمان دائەنێین بۆ ئەم دنیایە

❀❀❀

بەهار هەر ڕۆژە ڕەنگی ئەنوێنێ
هیچ جارێ لە سەرپارێ نامێنێ
گاهێ وەک دەرویش هەور ئەهاڕێنێ
گا بە سەر هارا خۆڵ ئەبارێنێ
وتمان نیسانەو باران ئەبارێ
تۆزکی لە چاو نایێتە خوارێ
درۆی (نیسان)یش ئەمساڵ کار ناکا
هیچ کەس نازانێ بۆ کام لا ڕاکا
لایێ بە لافاو پیاو ئەخنکێنێ
ئێمە بێئاوی ئەمانخنکێنێ
برسیەتی چاکە گژو گیا ئەخورێ
بەلام تینوەتی چاری ناکرێ
جاران ئەچوونە نوێژە بارانە
ئێستا بێ‌نوێژی گوناهبارانە
کەسیش باوەڕی بە خوا نەماوە
لە شوێنی تەوبە سین و تێ باوە
چەندێ کەوتینە سەر یاریی پۆکەر
هەرچیت ئەبینی بووبوو بە جۆکەر
ئێستا کاربەدەست کەوتوونە دامە
هیچکەس نازانێ ڕێو شوێنی کامە
وەک داشی دامە مەنموور لێ ئەخورن
بە ئازو بە گوێز هێزیان لێ ئەبڕن

❀❀❀

کە شیرت خستە سەر ئاگری گڕ
بە جۆش هەڵدەچێ‌و ئەڕژێ کوتووپڕ
هەر قەیماغێک‌و توێژی لەسەرە
کە نەما ئیتر نابێ بە کەرە
دۆکەڵیویش تێکی نەدەی ئەبزرکێ
ئاگری بن کایش هیچ دانامرکێ
ئەو کەسەی ئاگر ئەخاتە بن کا
وەبزانە خۆیشی بە دووکەڵ خنکا
فەرمودەی خوایە گوێی لێ ڕاگرە
فیتنە لە کوشتن بەشیددەت ترە
هەر منداڵێکی لە دایک ئەبێ
لە سەر فیترەتی ئیسلامی ئەژێ
دوایی دایک و باوک دەرسیان دائەدەن
بۆسەر ئایینی خۆیانی ئەبەن
هەندێکیش کە وا بە گیانێکی پاک
خولقاون ئەڕۆن لە ڕێیەکی چاک
بەدکار بە قسەی لووس تەفرەی ئەدا
لەگەڵ خۆی ئەیبا بە ڕێگای بەدا
ساخوا ئاگرێکی وای بەرداتە ماڵ
خۆی‌و گشت کەسی بن بە کۆی زوخاڵ
ئەوەی کە خولقی دڵ ساف ئەگۆڕێ
خوا لە ناوی‌بات بیخاتە گوڕێ

❀❀❀

ڕۆژی درێژی بەهار هاتەوە
وا ڕۆژی ئێمەیش هات بە هاتەوە
شەوی تاریکی زستان بەسەرچوو
بەرخی هیوامان لە دەست گورک بەربوو
گورگە شینەکە وای ڕاوەشاندین
بەندی بەندەیی بەختی پساندین
بە کەیفی خۆمان لە کوردستاندا
ئەگەڕێین بە ناو گوڵی نیساندا
بەلام ئاگامان لێ بێ کە زوورە
تازە وا درەخت گۆپکەی کردووە
دەست بە سەر چڵی مەبەن بۆ سەر چڵ
کە گۆپکەی وەری داخ ئەبەنە دڵ
دانیشن لە ناو گوڵدا بە خۆشی
بە پیرۆزانەو بە بادە نۆشی
لاوکی کوردی بڵێن بە قەتار
دەنگ بداتەوە لە دەشتو کۆهسار
بەلام هەر دەنگ خۆش کەم بڵێ نەک زۆر
گەڕەلاوژە ئەبێ بە گابۆڕ
ئەگەر هەر سەرێ کەوتە سەدایێ
خۆمان لێ ئەکا بە شا گەدایێ
ئەو سایە هیچ کەس هیچ کەس ناناسێ
خۆ هەڵدەکێشن پڕ بە کڕاسێ

❀❀❀

دێ مــەرەنجێنــە تووشــی قــین ئــەبــێ
بــە دڵ ئــازاری نائــەمــین ئــەبــێ
لێکــی بــەرەوە کــە وا کــەســێ هــات
جنێــوی پێــدای چــەنــد گرانــە لات
دیــارە ئــەوکــەســەیــش دڵــی ئێشێنێ
ئیتــــر دۆســــــتی تیـــــدا نـــابینی
کــە خــۆت بــە ئێــشی دەرزی ئــەناڵــی
ســووژن بــە خــەڵــکا بکــەی منداڵــی
بــە چاکــە دڵــی عالــەم ڕائــەگــری
بۆچ خراپ بێو خەڵک لە دەست بگری
هــەر ئیــشێ ئــەکــەی دوایــی بڕوانــە
پیــاوی بــێ غایــە هــەر ســەرگــەردانــە
ئەگەر تۆ هــەوڵــت تــەنها بــۆ خــۆت بێ
لــەناو میللــەتدا ئــەبێ چۆن ڕووت بــێ
کــە لــەگــەڵ ئــاوەڵ بکــەویــە کایــە
هەرچی دەستکەوێ بەشــی تــۆی تیایــە
ئــــەوســــا ڕابــــویرە بــــە دڵــــنیایی
لــەگــەڵ ئــاوایی نــەک بــە تــەنیــایی
لــــە نــــاو یارانــــا ســــاتێ ڕابــــویری
پوولــــێ نایــــەنــــێ پایــــەی وەزیــــری
وەزیریــی ئێــستا خــەویکــی کــەمــە
کــە لــە خــەو هــەستا تــەمــەو ماتــەمــە

❀❀❀

تو کاتێ بچۆ بە گژ یەکێکا
بتوانی تێکی شکێنی پێکا
کە دەرەقەتی زۆرداری نایەی
بیشێتە سەر ڕێت ئەبێ لێی لادەی
جنێوفرۆشی لای مەردان عارە
شەڕە جنێوە سوحبەت لەم شارە
جەوادو قەواد بە شێوەی میسری
هەردوو گەوادن مەعنای کە بگری
هەرچەند کە ناوی گەواد بەدناوە
لە دز چاکترە بۆیە وا باوە
دز ماڵت ئەباو دڵت ئێشێنێ
ئەو خزمەت دەکاو دوو دڵ پێکدێنێ
ئاینی ئیسلام وا قاڵ کراوە
دەستووری وامان بۆ دانراوە
ئەگەر بێ و لە سەر ئەو ڕێیە بڕۆین
هێند سەرئەکەوین نەزانین لە کوێین
خۆ، ئەگەر پێتوو سەر دەرهەوا بین
تا ئەمانێژن ئەشێ هەر وا بین
هێند دەرکەنارین ئەوا لەم پەڕین
بۆچبە بلوێری خەڵکی هەڵپەڕین
هەڵپەڕکێکەیشمان دووبەرەکییە
خووی کۆنمان شەڕی ناوگەڕەکییە

❀❀❀

کاتێ کە وتیان بێستان بەرەڵدا
کوڕوکاڵ تێکڕا ئەیکەن بە هەڵدا
ئەگەرزرکێکی کاڵ بدۆزنەوە
بەلامار ئەدەن زوو ئەیقۆزنەوە
بێستارن گوردی خۆی لێ گرتووە
لە پێشدابەشی خۆی لێ بردووە
ئێستا پاشەرۆک گێچەڵ ئەگێڕێ
تێر بۆ برسی تێر سلاو ئەنێرێ
کە بێستانەوان ئەمە تێبگا
نامێنێ تاکوو بێستان پێ بگا
بە ناهومێدی لە کوڵیوو کاڵ
هەرچی بۆ ڕێکەوت ئەیکاتە جەواڵ
پێچکەی دەرگاکەی حەوشەم سواوە
لە گرێژەنەی خۆی ترازاوە
هەرچی ئاژەڵێ کە مالا بوون
کردیانە قارە بە جارێ دەرچوون
بە گدی گدی ناگەڕێتەوە
خەریکن لە چەم ئەپەڕێتەوە
نالێن پاشەڕۆژ کە سەرما بزووت
هەلامەت ئەگرین وا بە سەری ڕووت
نازانین بەیتی گورگو مەڕ چییە
دووگی خۆم خۆش بێ خانووم بۆ چییە

❀❀❀

لە ڕاستی خواو خەڵک ڕاستو دڵپاکبە
لـە واتـەی هـەمـوو عالـەم بـێبـاک بـە
تــۆ کــە ئــایینی خــوا ڕابــەرت بــێ
مـەترسـە ئـەگـەر قـەسـتی سـەرت بـێ
ئومێـدی دۆسـتی لـە بـەدخـوو مـەکـە
نــاگۆڕێ ئــەگــەر بیــشچێتە مــەکــە
بـۆ ئـەو بـەدبـەختـەی خولـقی گـۆڕاوە
خوێنـدن شووشــەیــە لێــی بــارکراوە
دەورێکـــــــە دەوران وا دەنوێنـــــــێ
ئیمـــان پـــشکۆیە دەســـت دەســـووتێنێ
نیـشان بـەو نیـشان بچـۆ بـۆ مزگـەوت
چەند کەست بانگ کرد کەست شوێن نەکەوت
بـەڵام بـۆ شـوێنی کـە پێـشەی شـەوە
تــۆ دەریــشیان کــەی وان لــە پێـشەوە
هـەنگـوین شـیفایەو ئارەق وەک زەهـرە
کامیـــان کـــڕیاری زۆری لـــەدەورە؟!
خـۆ هیچگـار هـەروا بـە چاولـێکـەری
هــەرچــی ئــەڕوانی داویــەتــە بــەری
کـەم کـەس دەزانـێ ڕێگـای بـۆ کوێـیـە
پێـشینان ئـەڵـێن: سـەیـرە لـە کوێـیـە
نالـێن:حـەیفـە بـۆ ئـەم بـاڵاو بـەژنـە
ئەڵـێن: مـەرگ لـەگـەڵ ئاوەڵان جەژنـە

❀❀❀

هەرچی کە زانیت ڕووبازاڕییە
مەیکرە ڕەنگی تەفرەکارییە
هەرچیش کە مەیلی بە لاسارییە
لێی مەگرە ئەوەی لە بێکارییە
بەلام هەندێکیان لە بەدخووییە
کە وا کردەوەی هەر دووڕووییە
هەندێ ئەیناسن کە وا بەئاخوایە
بە تەفرەی شەیتان خەلکی لە دوایە
ڕۆلەی نازدارمان ئەخاتە ژێر پێی
ئەوان بخنکێن بەرز بێتەوە پێی
لاوان خوێن گەرمن ئەوەند بە جۆشن
وائەزانن بۆ گەل تێ ئەکۆشن
خوا ئەوە بگرێ ئەم دڵ پاکانە
تووشی شەڕ ئەکا بە بێباکانە
لە ڕێی مرمیاوی کتکو داودا
لە بەغدا کەرگەل خۆی بە کوشت ئەدا
ئەم شەڕە لە سەر کورسیی دوو کەسە
من بۆچ بکوژرێم بێهۆشی بەسە
هەر ئەوەندەیە گەیە سەر کورسی
لە دەردە دارو برسیی نەپرسی
ئەمین زەکی بەگ یا عەلی کەمال
وا بە خۆڕایی نیشتوونەتە بال

❀❀❀

گایەک کە کەوتە پەلە پێستانێک
ئەبێ بە جەزا تێکرا بۆ ڕانێک
بەلام بە چاوی ئینساف بڕوانی
خەتای ئەم ئیشە لە شوان ئەزانی
شوان کە ڕانی خۆی پێ داگیر نەکرێ
یەکێکی باشی لە جێ دائەنرێ
خوا بنیادەمی کە سروشت داوە
گەورەو بچووکیی ئەوسا داناوە
لە ئادەمەوە بە پێغەمبەری
یەکێکی ناردوە لە شوێن ڕابەری
لەگەڵ ئەوەشدا ئەخلاقی بەشەر
هەر لە ئەزەلدا مائیلە بە شەڕ
چەند پێغەمبەری خۆیان کوشتوە
چەند پادشایان لە ناوبردووە
هەرگا ترسێکی حوکومەت لاچێ
وەک سمێڵ ئەویان ئەو هەڵدەپاچی
هەر ئیجادێکی لە عیلم و فەندا
کە ئەیهێننە مەیدانی دنیا
هەر بۆ ئەوەیە یەکتر بکوژرێ
ئیتر حوریەت چی پێ ئەبێژرێ
ئەو ڕێی شەرعییە کە خوا دایناوە
لێمان لاداوە، حورریەت باوە

❀❀❀

ماران گاز ئەگەر جارێ بیرەخسێ
لە خشەی مارو مێروو ئەترسێ
پیاویواش هەیە هێندە لاسارە
ناسرەوێ مەگەر لە پای سێدارە
وەنەبێ کە مرد لەکۆڵبێتەوە
ئیلی لەگەڵ خۆی ئەبرێتەوە
یەکێ دێ ڕەنگی باغێ ئەڕێژێ
درەختی هیوا بە ئەرک ئەنێژێ
خزمەتی ئەکا هەتا بەر ئەگرێ
لاپلەرەسەنگێ لە پڕ ئەیبرێ
کە دنیا بووە گاڵتەی منداڵان
ماڵی باوانمان ئەڕوا بە تاڵان
گەورەو بچووکی خوا خۆی دایناوە
ئێستا واپارتیو تەحڕوڕ باوە
قیبلەی قەدیمان لە دەست دەردێنن
دەرسی شیووعیو ڕووسی ئەخوێنن
ئەگەر ئاینی ئیسلامی بگرین
ئەبێ فەلەستین هەموو بۆی بگرین
ئەوەی کە پشتی (سهیۆنی) ئەگرێ
ئەبێ لە خوامان بوێ کە بمرێ
خوا کە عێراقی بە ئێمە داوە
چیمانە لە سەر باسی جرتاوە

❀❀❀

بۆ نەتەوەی چاک دوو چشتە ڕەهبەر
کە وا حەیانی پێ دەباتە سەر
ئەووەڵ تەربیەی دایکو باوکە
کە بۆ ڕێی تاریک وەک چراوکە
کە ڕابەری بوو ڕێی لێ گوم نابێ
هەرچەند ڕێی ژیان پێچو پەنا بێ
کە بە منداڵی تەربیە نەدرێ
بە گەورەیی خووی خراپان ئەگرێ
ئەوسا کە کەوتە سەر ڕێی بەدخووی
نەگەڕایەوەو لە سەری ڕۆیی
ئینجا حوکومەت ناچار ئەمێنێ
جەزای قانوونی دەرحەق بنوێنێ
ئەوەی تەربیەی ئەولادی نادا
هەموو ڕەنجی خۆی ئەدا بە بادا
ئەولادی بەدخوو کە بە شەڕ فێرن
جنێو بۆ باوکو دایکیان ئەنێرن
بێحەیالەککەی ڕووی کەسو کارە
کەچی بۆ ئێستە هیوا بە کارە
بێ ناموس یەعنی مێشولەی نییە
مێشی نەبێتێ کوللەی بۆ چییە
بەلام بێ شەرمی هەر بێ ئەنوایە
ڕۆژێکی وەکوو ئەمڕۆی لە دوایە

❀❀❀

چاکیو خراپی خۆ بە دەست خوایە
بەڵام سووچێکی بەندەیشی تیایە
چۆن ئەبێ بڵێن: خوا خۆی داینـاوە
کەچی جەزایشی لە سەر داناوە
ئافەریدەکار کە خۆی حاکمە
چۆن ڕێ ئەکەوێ بڵێن زاڵمە
خوا خۆی فەرموویە سروشتی خوایی
بۆ بەندەیە نەک بۆ کوێخایی
(و ما خلقت الجن و الانس)ە
بۆ پەرستشە نەک بۆ هەوەسە
ئێمە بە تەفرەی شەیتانی لەعین
خۆمان بەد ئەکەین لائەدەین لە دین
ئەوسایە هۆشمان دێتەوە سەرمان
(مەڕنەمووکە گورز ئەدا لە سەرمان)
سا چی بکەم ئەوا ناوێرم بیڵێم:
زۆر نەشارەزا رائەپەڕن لێم
ئەگینە ئەمگوت باوکمان ئاوی ڕشت
سروشتیش بە ئیرس هاتو پێی لێ خست
هەر ئەو ئیرسەیە بابیمان ئەکا
ئیستیغنا ئینسان لە ڕێ دەرئەکا
شوان کە سابرێنێ ئەلەوەڕێنێ
لەگەڵ تێری خوارد قۆچ ئەوەشێنێ

❀❀❀

ئــەوی بــە هێــزی قۆڵـــی ئــەنـــازێ
زوو پەکـی ئـەخـا سـەختیـی هـەورازێ
ئــەوی کـــە بــە پێـشایی هــەڵــپەڕێ
وەک ئاشـی بێدان بـۆ خـۆی ئـەگـەڕێ
بـەرداش بـێ بـاراش پـەکـی ئـەکـەوێ
کاتـــێ کـــە ســـوا بـــیرازی ئـــەوێ
چـەکـوش لـە گـەڵـێ ئـیش‌دا بـە کـارە
حـوکمی بـۆ کـەڵلەی فیلـی بـێ عـارە
کـەر کـە وتـت (وۆش) ئـەو ڕائـەوەستێ
نـەوەسـتێ خێـوی قـاچی ئـەبـەسـتێ
جاران ئـەچوونـە سـەیـران ئـەهلی شـار
بـۆ سـەیـر پاشـایان ئـەکـرد بـە گاسـوار
ئێـــستا ئـــەو یاریـــە نـــەمـــاوەتـــەوە
شـــایی‌و ســـەیرانمـــان بـــڕاوەتـــەوە
بـــایی بابیمـــان وا لـــە ناوایـــە
حیکمـەتی تیایــە ئـەم کـاری خوایـە
ئـەوی گلـەیـی لـە بـەخـتی خۆیـە
پێـــی بـــڵێ دەوری کـــەوا بخۆیـــە
هـــەرزەچـــەنـــەیـــی کـــار ناباتـــە ســـەر
ئـەبێ تـەسـلیم بـین بـە قـەزاو قـەدەر
بـــەڵام بـــۆ ئـــەوەی کـــە ســـەرەڕۆیـــە
کوتـەک ئـەزانـێ قونـاغ لـە کوێیـە

❀❀❀

خـوا، ئێمـەی بۆیـە خـستە سـەر زەوی
لـەگـژ یـەک هـەڵـچین بـە بـێ بـەزەوی
لە لامان وایە کە یەکێ بۆ دێو زۆر ئەژین
عومری ئـەویشمان بـۆ دێو زۆر ئـەژیـن
نـــازانین ئێمـــــەیـــــش نامێنینـــــەوە
دوابــەدوای یــەکتــر قــڵــپ ئــەبینــەوە
ئــەوەنــدەی هــەیــە ئــەوەی کــوژراوە
بــۆ ئــەوە دنیــا ئــەو خــوا پێــداوە
شەربەتی مەرگی لـەمـەو دنیا چەشت
بێترس و بێپرس ئەچێتە بەهەشت
ئینجـا وەرنــە سـەیـر ئــەم زاڵــمانە
بــە شیــشی ئــاگر ئامــان ئامانــە
ئــەیانــسووتێنن تــا بــە ئــازار بــن
مــردنیش نیــە تــا پێــی ڕزگــار بــن
ئــەوەی کــە فێــڵی دنیــایی زۆرە
بەشی خەڵـک ئـەخـواو بـە زوڵـمو زۆرە
هــەروا ئــەمــەنــدە لێــکبداتــەوە
لێیـان پرسـی، چـی جـواب ئـەداتـەوە
بڵێن پێـت خۆشـە تـۆ بـە ڕەنجـی شـان
نـان پـەیداکـەیـتو لێـت سـەنـن ئـەوان
دیـارە کـە ئـەوەی زۆری لـێ ئـەکـەی
لــە لای ناخۆشــە تــۆ ماڵــی ئــەبــەی

❀❀❀

خۆزگــە ئــەمــزانی ئــەم ڕەشــەبایــە
کــە هاوینــان دیــت بــۆچ وا گــەرمایــە
کــەچــی زســتانان کــە ئــەلرفێنــێ
هێنــد بــەتــەوژمــە گــا ئــەفــڕێنێ
هــای شــەمــاڵ خــۆت و شــەماڵــت بــژین
فێنکیــی دڵــە شــنەت بــە هــاوین
شەماڵ خــەرمانی پێ بە شــەن ئەکرێ
ڕەشــەبا کــەلکی کــام ئیشمان ئەگرێ
تــۆزی ڕەشــەبــا چــاوی کــوێر کــردین
شــەو لــە ســەربانــا ئابــڕووی بــردین
بــە هــەمــوو بایــەک ئــەلــەرینــەوە
بــە هۆرتــەو بــەرە ئــەگــەڕینــەوە
ئــەم گێــرەو کێــشە لــە بــێ‌کارییــە
مالــەومــاڵ گــەڕان لــە ناچارییــە
ئــەوی ئــشێکێ بــۆ خــۆی پێکهــانی
ناپــەڕژێتــە ســەر واتــەی دیــوانی
ئــەوی لــە ژنۆ ماڵــی مــەمنوونــە
چــی لــە قومــارەو ئــەم توونــەوە توونــە
ئــەوی بــۆ قومــار ئــەچێتــە جێیــان
شــەو ئــەباتــە ســەر تــا بــەری بــەیــان
دیــارە دەربــەســتیماڵ و جــاڵ نییــە
شــەیتــانیش لــەدوا هیــوا شــەقییــە

❀❀❀

چاکـەو خراپـەیـش ئـەنـدازەی هـەیـە
کـەم کـەس ئـەزانـێ حـەددی تـا کـەیـە
ئەندازەی چاکەیـش کـە هـات تـێپەڕی
نابـەکــار تــا بــێ ئــەیداتــە بــەری
بـە خـۆوەنـەدیـو سـورمەی لـەبـەرکـەی
ئـەبـێ زۆر پیـاوی کاردیـدە دەرکـەی
ئـەسپی عـەرەبیـت دابـە گۆلـی سـوار
سـەرکێشی ئـەکـاو بـۆی نایـەتـە بـار
هـەرچـی هاتـە پـێش تێـوە ئـەگـلی
دیـارە کـە دوایـی خۆیـشی ئـەگـلی
کاربـەدەسـت لـە سـەر تـەجـرەبـە ئـەڕوا
گۆشــت بـۆ قـەسـابو نـان بـۆ نانـەوا
جــاران منداڵــمان ئــەنــاردە حــوجرە
فــەلاقـــە ئــــەکرابـــە داری گـــزرە
بـە مامۆسـتامان ئـەگـوت وەک دوژمـن
گۆشـتی بـۆ تـۆ بـێو ئێسقانی بـۆ مـن
بـەڵام کاتـێ کێـرد گـەیـە ئێـسقانی
جـەرگمـان ئـەسـووتاو دەرمـان ئـەهـانی
بـاوک بـۆ ئـەولاد هـیچ چـاری یـەبـە
ئــازاری هـــەیـــەو بێـــزاری نیـــە
کــاری تــەریــە ئــەنــدازەی ئـەوێ
لــە حــەد تــرازا پــەکــی ئـەکـەوێ

❀❀❀

ئـاگرێ كـەوتۆتـە ئـەم جیهانـەوە
دۆسـتیش ئـەسـووتێ بـە بێگانـەوە
هـەرچی كـە بـەرگـی مێردیـی لـەبـەرە
ئـەمڕۆژە هـەولـی قـەومـی لـەسـەرە
ئەگـەرگـشت لایـی نەكـەونە غـیرەت
نـەكـەونـە فریـای ولاتو عـەشـرەت
ئـەم گێـژەگێـژی تیـا ڕسـگار نابـێ
مـەلـەی پـێ دەوێ بـە هـاوار نابـێ
ئـەمـڕۆ پێویـستە كـە تـۆ تێكۆشـی
نـەك دوایـی بـەرگـی ماتـەم بپۆشـی
هـەتا تـەڕ نـەبووی ئەبـێ تێ‌هـەڵچی
ئەڵێن پاش باران كـەپـەنـەك بـۆچی
خـۆت خوێنـدەواری كوڕیـشت فێـر كـە
نانـێ كـەم بخـۆ برسـییەك تێـر كـە
كە لەگەڵ عـەشرەت كـەوتیـە هـەرزانی
ئـەمـەنـدە بخـۆ هـەتـا ئـەتـوانی
ئێـستا ئاگامـان لـە خۆمـان نیـە
تـێ‌ناگـەیـن مـەكـری پیرێـژن چییـە
ئەگـەر لێـك ببـڕێین لـە (ژیـن) ئەبڕێین
ئـەبـێ بـزانین كـە وا لـە سـەر ڕێـین
لـە تـەنگانـەداین، دوژمـن بـەدبـەختـە
دەستی یـەك بگـرین، پلـەكـەی سـەختـە

❀❀❀

ئەلف بۆیە پێش هەموو حەرفانە
لووس و باریک و راست و رەوانە
ئەوی کە چەوتە بووە بە حەلقە
یا، بۆ پێ، پێوەند، یا، بۆ مل تەوقە
دیارە کە رێوی چەند حیلەکارە
بە داوی تەڵەی چەوت گرفتارە
ئەوانەی چەوتن گیانلەبەر ئەگرن
خوا، نەیداونێ کە سەر هەڵبڕن
چەند خۆشە ئینسان راست و سەربەرز بێ
نەک چەوت لە برین بە ترس و لەرز بێ
لقی هەر دارێ کە وا خوار رۆیی
راست نەبێتەوە ئەیبڕێ خێوی
مار بە گینگڵەو بە پێچ ئەخشێ
کە کوژرا ئینجا راست رادەکشێ
ئەوی خۆی لە خەڵک بە فێڵ ئەگۆڕێ
گۆڕ وایە بیگری و بیخەیتە گۆڕێ
کاک ئەحمەد دوعای ئەکرد بۆ باجگر
نەمرێ و نەبێتە باجگر ئەوی تر
ئێستا باجگریی پیشەی رەسمییە
کاسبیی حەلال روو لە کەمییە
تۆ واتەی مچە بێ مەعنا مەگرە
گەواد لە جاسووس بێ مزەرەت ترە

❀❀❀

هەر لەو ڕۆژەوە دنیا دانراوە
لەسەر تەجرەبە زۆر چەشت پێژراوە
یەکێ لەوانە ماڵو دەولەتە
کۆبوونەوەی لای دانا زەحمەتە
زۆر پیاومان دیوە بە فەزڵو هونەر
لەگەڵ زەمانا بۆی نەچوەتەسەر
ئەوەندەی نەبووە کتێبی بکڕێ
یا کەوایەکی شیرداخ بدڕێ
ڕوویشی لە پیاوی چرووک نەناوە
وایش ڕێکەوتووە کە برسی ماوە
لە پاش مردنی قەدریان زانیوە
ئینجا بە چاکە ناویان هانیوە
زەمانە وایە لەگەڵ پیاوچاکا
سەریەبڕێو ڕیشی بە شانە ئەکا
مەشهوورە ئەڵێن (هارونالرشیدن)
کاتێ میسری گرت تا پۆرتی سەعید
قولە ڕەشێکی دانا بە والی
یەموو چێنرابوو نیل هات ڕایماڵی
هاورایان بۆ برد زۆریان لێ توند بوو
وتی خوریتان بۆچ نەچاندبوو
گولوستان ئەمە ئەگێڕێتەوە
هەروا تاریخەو ئەگەڕێتەوە

❀❀❀

کارشـــــناس گـــــەڕا شـــــوێنی دانــــا
لــە شــوێنی نــەزان هــات دانــای دانـا
حیکمــــەتی (اعـــط القـــوس باریهــــا)
لـە گـەلێ کـارا دەرکـەوت دیـاریی‌دا
ئــەودەمــەی پیاویانلــە دار ئــەتاشــی
ئیــشیان نــەئــەدا بــە پیــاوی ناشــی
دارتاشــێ لـــە نـــاو کاروانێکــا بـــوو
بۆ سـەنعـەتی خـۆی بۆ لادێ ئـەچوو
جەردە هات لە ڕێ کاروانی ڕووت کرد
لـەخـوا نـەترسێ تـەشـویی ئـەوی بـرد
پیــاوێکی‌تــریش ســـەد لــیرەی بریــا
ئــەوبــاکی نــەبــوو دارتــاش ئــەگریـا
وتیـان ئـەم خـەلـکە کـە ڕووت کـراوە
ســەد ئــەوەنــدەی تــۆ مالــی بــراوە
ئــەوان نــاگرین تــۆ شــینت چییـــە
وتی دەردی مـــن بـــۆ تـــەشـــوێ نییـــە
نــازانن بیــسوون دەمــەسـویی ئـەکـەن
ئابــڕووی ســەنعـەت‌و وەســتایی ئـەبـەن
سەد جارمان نووسی کەس گوێی نەدایە
هــەر کـەس پیـاوی خـۆی دیتیتـە کایـە
پیاو بـۆ ئـیش نییـە هـەر ئـیش بـۆ پیـاوە
کـــاری دیـــوانی وەک خـــۆم شـــێواوە

❀❀❀

ئەڵێن تەنگانە خۆشی لە دوایە
باوەڕم هەیە فەرموودەی خوایە
بەڵام سەبری خوا ئەڵێن چل ساڵە
من مانگێ ناژیم بەم حاڵە تاڵە

خۆ من تەنها داخی خۆم نییە
نازانم خواستی خوایی چییە
بە جارێ باری نەگبەتمان بۆ هات
گەرماو گرانی ڕوی کردە وڵات

جوولەکە جاران هامانیان ئەکوشت
ئێستا لە عەرەب بەردیان گرتە مشت
ساخەدای عەرەبتۆ بێتو قورئان
وا بکە بێتە جوولەکە قڕان

جارێ جاڕیان دابەراز بکوژرێ
کێ گوێچکەی هێنا پارە وەرگرێ
خۆزگە جاڕێکیش بۆ جوو ئەدرا
لەناو ئێمەدا تۆیان ئەبڕا

هیچ باوەڕ مەکەن زەمانە وابێ
سووی تەڵە ڕیشیان لە بیر نەمابێ
ئەوی کە بە جوو ئەکرا لە پێشا
پیاوی بەویجدان جەرگی دەئێشا

چەرخی فەلەکە کە سواری دەبین
گا لە سەر، گاهێ لە خواری دەبین

❀❀❀

عیلمـــی قیافـــەت چـــشتێکی خاســـە
ئـــەوی بیزانـــێ مـــەردوم شوناســـە
کـە پیـاوی ناسـی زوو لێـی نـاگۆڕێ
بـە کۆسـە کۆسـە نایێتـە گـۆڕێ
هـەیـە ڕەنـگ پیـاوەو جووتـەوەشێنە
هەر بە دەماخ خۆی لـە خـەڵک خشێنە
هـەیـە بـە پـاروو دەستت ئـەگـەزێ
وا هـەڵـدەبـەزێ بـە بـەرزیـی گـەزێ
ئـــەوی ناســـینی لـــەمانـــە دوورە
کە دوور بێ قۆچی نابێ، ڕەنگ سوورە
ئیمسال زۆر لـە بـەر بێ ئـاوی ترسـاین
وا گـەلاوێژ کـەوت جارێ خـەلـەساین
بیـستو حـەوت کـارێز وا لـە شـارایە
تـەنهـا بـەلوعـەی ڕووت لـە کارایـە
ئـەگـەر ئـەوانـە پـاک بکرێنـەوە
وەک جـــاری جـــاران وا بژێنـــەوە
ئـەبـن بـە ئـاوی کـەڵـەگافـرێن
لـە هـەمـوو ماڵێ حـەوزی قوڵـەتێن
جـاران کـە ئـاوی بـەلوعـە نـەبـوو
خـەڵـک بـە ئاویـشار بـەرێـوە ئـەچـوو
ئێـستا بـۆچ وامـان لێهـات تـێناگـەم
جارێ بـا بچم پرس کـەم لای کاکـەم

❀❀❀

دنیـا وا شـێوا بـەکـەس چـا نابـێ
سا مەگەر دەوری (مەهدی) پەیدا بێ
سێ چشت کۆن بووبوو کەوتوونەوە کار
درۆو دووڕوویــی‌و بلــۆفی قومــار
ئەم سیانە هەرچەند هیچیان چا نییە
هیچ نەبێ قەسدی گیانی تیا نییە
هەندێک هەن کەوا بێ‌گومان زۆڵن
دەستیان بوو چاوی چاک هەڵدەکۆڵن
بەسەر زاری دۆست کەچی بەدزی
کاتێک زانی وەک مار پێی گەزی
ئەوانە تەنیا بە پیاو چاک فێرن
لە ڕاستی دووپشک حیزن ناوێرن
من لەم دوایییەدا یەکێکیوام دی
کردەوەیەکیوای لێ هاتەدی
لەگەڵ یەکێکدا دۆستی سەرزای
لەپڕ لێی کەوتە گەستنی ماری
گەستنێکی وا قەسدی گیانی بێ
حەرامزادەیی‌و نائینسانی بێ
نازانێ ئەمە دێتەوە ڕێی خۆی
ئەبێ بە لەکەی لە خۆی پیستر بۆی
خوا چۆن پاک ئەدا بە دەم پیسەوە
هاکا نالاندی بە دەم لیسەوە

❀❀❀

شــیر كــە یــەكڕووە ئالــەتى شــەڕە
شـــانە دووڕووە وا لـــە ســـەر ســـەرە
نالـــێن كـــە شـیرە تۆڵـــە ئـــەسـێنێ
هـــەر ژن بـــە شـــانە ســـەرى دادێنـــێ
تـا شـیرت ئـەبـڕێ شـێرانە هـەسـتە
نـــاوى پیـــاوەتیـــت بمێنـــێ بـــەسـتە
بـەلام پیـاوەتیـت بـۆ گـەل وریـا بـێ
نـە وەك بـۆ شـەڕى نـاوخۆ ئـازا بـێ
جـاران كـە نـەیـان ئـەهێشت بخـوێنین
ئـازا بـین ڕەگـى یـەكتـر دەربێـنین
چونكـوو خوێنـدەوار لێـكئـەداتـەوە
ئاشــــووب ناخاتــــە نــــاو ولاتــــەوە
ئێستە مـەكتـەب بـوو بـە ئـاووڕەشـە
هــەر تـەلـەبـەیـە وا بـە گـەردشـە
لـە نـاو عالـەمـە بـووین بـە داسـتان
خوابمـــانخاتـــە ســـەر ڕێـــى ڕاســـتان
ئەوكەسەى كە وا كەوتە سەر ڕێى چەوت
كاتێكـت زانى هـەڵـنەنگـووتو كـەوت
تـۆ پـاڵ بنێـتو خـەسمت نـەكـەوێ
ئـەوسـایە كـەوتـن بـەر تـۆ ئـەكـەوێ

❀❀❀

خوا خۆی ئەیزانێ زوبان ناوەستێ
هێنای حەپسی کرد هاویشتیە بەستێ
لە پووکو لە دان کردیە دوو دیوار
دوو لێو بەسەریا دیوار بوو بە چوار
بەم چوار دیوارەش هێشتا بەند نابێ
ئەبێ لەوەوە گەردش بەرپا بێ
مەتەڵی کوردی بۆ ڕێک‌خراوە
بە گورگێکی هار ناوی براوە
ئەم لای دیوارە، ئەولایشی دیوار
حەپسخانەیە بۆ گورگێکی هار
لەگەڵ ئەوەیشا کاتێ دەرفەت بێ
نایەڵێ سەری خێوی ڕەحەت بێ
خۆ ئەگەرێتە سەر باری چاکە
لە هەموو عوزوی بەدەنداتاکە
ئەوە لە حەیوان جویێ کردووینەوە
گۆی ئیمتیازی بۆ بردووینەوە
ئەو نوقتەی کەوا ئەدرێ بە زوبان
پیاو پێی ئەبێتە پەسندی جیهان
لەگەڵ ئەوەیشدا کەموتن چاکە
ئەوی زوبانی خۆی گرت بێباکە
هەر دادی خوایەو خواستی کردگار
زوبان بە چاکە بتهێنێتە کار

❀❀❀

هەندێ تەبیعەت کە ئەڵێن: دزە
لە وەرگرتنی پیشەی چاک کزە
ئەبینی شوێنێ مەجلیس گیراوە
شیعرو ئادابی ئەدەب لە ناوە
ناتوانێ ساتێ لەوێ بوەستێ
هەر باوێشک ئەدا هەتا هەڵدەستێ
ئەچێ بۆ شوێنێ قوماری لێ بێ
تێ هەڵدەقوتێ هەرچەند بێجێ بێ
لە ئێوارەوە هەتا نیوەشەو
لە یاریدایە بێوچانو خەو
خۆ ئەگەر هاتو رووی کردە دۆڕان
بۆی دائەنیشێ تا بەری بەیان
قوماری کافر ئەمەندە خۆشە
ئارەقو ژنو ماڵی لا بۆشە
خواردنو کردن پیاو لێی تێر ئەبێ
تێری لێ ناخوا ئەوی فێر ئەبێ
کە ئەیدۆڕێنێو پارەی نامێنێ
بە سوێندو تەڵاق، وازی لێ دێنێ
هەر ئەمەندەیە تا پارەی چنگ کەوت
مارە بە جاشە تەڵاقی کە کەوت
.... و قومار دو بران هاوپشت
کاتێک زانی خۆیاندا بە کوشت

❀❀❀

ئەڵێن: خەر بەستەو خاوەندی ڕەستە
پەند بگریتە گوێ ناکەوی بەستە
هەندێ کەر هەیە هەوسار ئەپسێنێ
کە بەربوو جووتەی پیس ئەوەشێنێ
ئەوە وا چاکە باری گران بێ
کە مانیشی گرت بەشی لێدان بێ
هەرچی بە لەقە لە خەڵکی بەربێ
بۆ ئەوە دەشێ کەرسمەی دەربێ
ئێستر لە گوێ درێژ بارەبەرترە
حەرام زادەیە بەختەتەرترە
خۆزگە هەرکەسێ وا زۆڵ بوایە
نەسلی نەبوایە لەم سەر دنیایە
باوەڕت نەبێ بە حەرامزادە
لە حەج بیبینی خۆتی لێ لادە
پیاوی موسوڵمان ئەبێ سالم بێ
دەستو زوبانی بۆ خەڵک خادم بێ
چەند خۆشە ئینسان لە خوا بترسێ
ڕێگەی ڕاست بگرێو لە شا نەپرسێ
خزمەتی قەومو قیلەی خۆی بکا
نەیەوێ هیچ کەس تکای بۆ بکا
هەرچۆنێک ئەژی خۆشە نەک بە شەڕ
خۆت خۆشەویست کە لای خواو بەشەر

❀❀❀

خۆزگە پێستێکی ئەستوورم ئەبوو
لە تەستوورەکەم ئەخستە سەر ڕوو
کە بە هیچ تەریق نەبوومایەوە
ئەکەوتمە کایەی ئەم دنیایەوە
پێکەوە دنیاو دینارم ئەبوو
بە دەوڵەمەندی ناوم دەرئەچوو
کە دەوڵەمەند بم کەسیشم نەوێ
خەڵک لە خۆیەوە شوێنم ئەکەوێ
لە هەموو شوێنێک نە وەک لەم شارە
دینار بە مەعنا دنیاو دین ئارە
شای شاعیرانمان وەک مودەقیقە
هێندە غەدری دی بە سیل و دیقە
هەندێ ناموسیان ئەوێ بە لاتی
حەلاڵ‌خۆریەوە کەم دەسەلاتی
لوغەت بە ناموس ئەڵێ: مێشوولە
قەدری ئەم دەورە بە پارەو پوولە
خەڵک لە مەعاریف بۆیە ڕائەکا
خوێندەوار بێ‌کار بەرد بە با ئەکا
ئەنجامی خوێندن مەئموورییەتە
جێگا نەماوە تەعیین زەحمەتە
خۆ کەسیش ئەمە لێک‌ناداتەوە
تۆ لە چیت، بڕۆ بە ڕێگاتەوە

❀❀❀

جـاران هـەر شـارێ بینـا ئـەنـرا
قـەڵایـەکـی بـۆ دروسـت ئـەکـرا
کـە دوژمـن زۆری بـۆ بهێنایـە
خـۆی ئـەکوتایـە نـاو ئـەو قـەڵایـە
ئـەوسـا تـۆپی وا پـەیـدا نـەبووبـوو
بـڵێی قـەڵاکـە ئـەرووخێنـێ زوو
تـا ئـەم دواییـە کـە وا ئـەڵـەمـان
تـۆپێکی وەهـای هاویـشە جیهـان
قـەڵای (لی‌یـژی) بـەو تۆپـە لێـژ کـرد
بێلژیـک‌و پارسـی بـە جـارێ گێـژ کـرد
چالـی لـە ڕێگـەی هاوسـێ‌دا هـەڵکەنـد
کەچی خۆی تێ‌کەوت خوا تۆڵەی لێ سەند
دوای تۆپ‌و بۆمبای بۆ مەرگی گیان‌دار
زیـرەی قونبـەڵـەی زەرریـە کـەوتـە کـار
یا خوا ئەهلی فـەن هـەمـوو بـە پـەنـد بـن
خۆشـی نـەبیـنن گـیرۆدەی بـەنـد بـن
لـە گـەڵ چاکـەدا ڕۆحتـان دوژنـە
هونـەرو فـەنتـان بـۆ پیـاو کوشـتنە
لـەبـاتی تۆپـو قونبـەلـەو بومبـا
حـەبی دروسـت کـەن برسـیەتی لابـا
بـۆ خواردنـە خـەڵـک وا هـاوار دەکـا
هـەر برسـیەتیـە کـە پیـاو هـار دەکـا

❀❀❀

مایـەی سروشـتی کـچ هـەر بـۆ شـووە
نـیرو مێ یـەک کـەوت ئـاگرو پووشووە
لـــە ئـــادەمــــەوە هـــەروا هـــاتووە
گیـانلـەبـەر بـە جـووت پێـی ڕهـاتووە
ئەمەی کچو کوڕ یەکیان خۆش ئەوی
ســـڕیکی خـــوایی تیـــا دەردەکـــەوێ
ئـەم جـووت گرتنـە بـۆ نـەتـەوەیـە
نەتـەوەیـش بۆ باوک بـە ئـەرکـو وەیـە
خـوا ئـەو شـەفقـەتـەی نـەدایـە بـە پیـاو
بـەم ئـەرکـە ئـەولاد چۆن ئـەهاتـە نـاو
هەرچەنـد کـەس ڕۆڵـەی بـە کـاری نیـە
ئـــازاری هـــەیـــە بێـــزاری نیـــە
خـوا خـۆی فـەرمـوویـە ئـەولاد عـەدووە
خــۆ ئێــستا هێجگــار لــە ڕێ دەرچــوو
ئـــەوی هـــەیـــەتی وا لێـــی بێـــزارە
ئـــەوی نیـــەتی بـــۆی دەغـــەزارە
ڕۆژێ ســـندووقی لـــە مـــەزاتـــا بـــوو
دەلال بەو خەڵـکەی ئـەگـوت ڕووبـەڕوو
هـــەرچـــی بیکـــڕێ وا پـــەشـــیمانە
ئـەویـش نـەیکـڕێ خـەفـەتی گیانـە
لـەم موعـەممایـە مـەبـەسـت ئـەولادە
بـاوکی ئـەم عـەسـرە ڕەنجـی بـە بـادە

❀❀❀

پێشینان دەڵێن: گەورەی بۆرە پیاوە
هەڵدەبلۆقێ وەک بلقی سەر ئاو
لەگەڵ بایەکی لێ بکەوێتە کار
لە چاو گوم دەبێ بە بێ شوێنەوار
بەڵام یەکێکی دانای خوێندەوار
بیشکەوێتە بەر زللەی ڕۆژگار
عەقڵو تەجرەبەی پێ زیاتر دەبێ
بۆ کاری گەورە بەکارتر دەبێ
تا نەکەوێتە بەر پەلی زەمان
دۆستو دوژمنی ناناسێ ئینسان
وا بە چاوی خۆم دیم کە هەندی خەڵک
یەک ماڵ بوون لەگەڵ پیاوێکی بە کەڵک
هەر ئەوەندە بوو تا ڕەتێکی برد
وەرگەڕانەوە وەک نیسک دەست و برد
بەوە نازانن کە خۆیان دەرخست
ناویان لێ ئەنێن بێبەرو بێپشت
با ئەوکەسەیش خۆی لێیان ببوێ
پیاوەتی وەفا لێیان ئەتۆرێ
سەهوون کە ئەڵێن ئێستا لەم شارە
پیاوی دوودەکو دووڕوو بەکارە
ڕۆژێکیان ئەبێ کۆمەڵی پیاوان
کە ڕووبەڕوو تف بکاتە ڕووی وان

❀❀❀

ئــەو ڕۆژەی جیهـــان تــەرتیــب دراوە
ئینــسان لــە نیــسیان دروســت کــراوە
ئـەگـــەر مردنمــان لـــەبــیر بوایـــە
کـێ وا ئـەکـەوتـە دووی ئـەم دنیایـە
ئـەگینـــە ئـــەوا لـــە پـێش چاومانــە
ئــەمانبــەنــە ئـەم گــردی سـەیوانــە
بە ڕووتو قووتیو بە شـەش گـەز کفـن
ئــەمانخــەنــە نـاو گـۆڕێکی بـێبـن
ئەوی کـە ئێمـە بـۆی بـە جوسـتۆجۆین
بە حـەسرەتیـەوەیـن تیـری لـێ ناخۆین
یـا بـە مێردێکـیتـری ژن ئـەبـڕێ
یـا میراتیـەو شــەڕی بـۆ ئـەکـرێ
ئــەگــەر ئــەمانــە بێنینــە بــەرچـاو
بـــەم کـــوێرەوەریــە ناکـــەوینـــە داو
خۆ هێجگار ئەولاد کە جەرگی پیاوە
خـــوا بـــە دوژمــــنو فیتنـــەی دانـــاوە
تـا بـۆت پـێئـەگـا بـە کولـەمـەرگـی
تـۆ تـەقـەلاتـە بـۆ نـانو بـەرگـی
هـای ئـەمـڕۆ شـەڕو گـەڕی کـردوە
یـا بـە زۆر ماڵـی خـەڵـکی بـردوە
ئـەگـەر لـە پێـشت ئـەمـەت بـردوە
نـە دنیـات ئـەویـست نـە ژنـت دەهـانی

❀❀❀

منـــداڵ کـــە شـــیری بێعـــار ئـــەمـــژێ
پێـــشین زوبـــانی بـــە جنێـــو ئـــەپـــژێ
ئـــەوی منداڵـــی ئـــەدا بـــە دایـــەن
تـــەربیـــەی نابـــێ ئـــەبـــێ بـــە خایـــەن
چونکـــوو تـــەبیعـــەت لـــە خوێـــدا دزە
دایـــەن لـــە ڕاســـتی تـــەربیـــە کـــزە
شـــیری گامێـــشت دابـــێ بـــە جوانـــوو
لەگەڵ گەیـە ئاو، تیا ئەگەوزێ زوو
ســـەر بـــە ولاخـــی ڕەســـەن بـــسپێرە
لـە پێـشدا ڕەسـەن پـەسـەنـد بـوو لێـرە
ئێـــستا کـــێ ڕەســـەن دێنێتـــە کایـــە
ســـەروو لـــە پێـــشەو بزمـــار بـــە گایـــە
(کفر ئەحمەد) دوعـای لـە (گـا) کردبـوو
قەزای (گا) لە (کەر) کەوت، ئەو مردبـوو
(پاس) و (لۆری) و (تانغ) کەوتوونە ڕووی کار
هێـشتا کـەرو گـا ئـەکێـشنە ژێـر بـار
(کونـدە)و (مـەشـکە)مـان هێشتا لا مـاوە
مـەشـکە بـۆ دۆیـە، کونـدە بـۆ ئـاوە
ئەیان گـوت: شـەیتـان بە کـوڕ پێکـەنـێ
(سـن‌ڕشـد)یـە کـە پێـی تـێ ئـەنـێ
شـەیتـان بـە کـوڕان وەهـا پێکـەنی
کـە دایـکـو بـاوک کـەوتنـە شـیوەنی

❀❀❀

هـەنـدێ عـادەتی کـۆنی ئێـرە بـوو
کە بە خۆڕایی خەڵک تێک بەرئەبوو
جـارێ لـە پێـشدا بـە شـەڕە گـەڕەک
دەسـتیان لـە یـەکتـر ئـەدایـە کوتـەک
شـوێنیان جـوێ بوایـە زاواو خـەزووری
نـەدەکـرا بــە لای ماڵــیا ڕابـسووری
هـەمـوو ئێـواران لـەو قـەراغ شـارە
ئـــەتبـــینی تێکـــڕا وا شـــەڕەدارە
جـارێ منـداڵان دایـان ئـەمـەزرانـد
ئینجـا گـەورەیـان تێـوە ئـەئاڵانـد
کـەم منداڵـمان بـوو سـەری نـەشـکابێ
کـەم شـەڕ بـوو خـوێنی تیـا نـەڕژابـێ
هیچکەس نەی ئەگوت: ئەمە بۆ چییە
هـەمـوو ئـەیـانگـوت: شـەڕ ئازایـیە
بـە شـەو ئـەچوونـە حـەمـام کوڕوکـاڵ
لـە پـڕ ئـەبـووە شـەڕە پـەشـتە مـاڵ
خۆم کە یەکێک بووم لەو شەڕکەرانە
ئێـستایش نـازانم چـیبـوو ئـەمانـە
ئـا خۆزگـە ئـەمـە غایـەی تیـا ئـەبـوو
بمزانیایـە ڕێ بـۆ کـوێ ئـەچـوو؟
ئـەوسـا بـەم پیریـە شـوێنیان ئـەکـەوتم
بیـــشکوژرامایە لـــەولا ئـــەســـرەوتم

❀❀❀

بەخۆوەنەدیو چەشت بوو لە پلاو
دەست بە سەر ئەسڕێو چەور ئەبێ کلاو
گەدا کە (چلم) بە قۆڵ ئەسڕێ
سەرکەوت کلکی گا بە مەندیل ئەگرێ
لە (توونچیتێ)یەوە بووی بە (حەمامچی)
لە کاری خۆتا بە غەڵەت ناچی
عیزەت پاشایێک بە عەجەم مەشهوورە
ببوە بە والی ولاتێکی دوور
هەرچی بۆ ئیشێک ئەچوو بۆ دیوان
ڕجای لێ ئەکرد، ئەیگوت بە چاوان
کابرا ئەڕۆیی ئەو بە زەریفی
ئەیگوت: (قاندیردک .... هەریفی)
(صدر اعظم) بانگی ئەکاتە لای خۆی
ئەڵێ وەزیری خارجیە تۆی
بە خۆشی، خوشی ئەچێتە شوێن خۆی
چاوەڕێ ئەبی فەرمان ئەچێ بۆی
نووسرابوو (قالدیر ملتی بویلە
جزا من جنسی العملاء شویلە)
با سیاسەتیش درۆی پێ بوێ
درۆزن شایش بێ، دوایی ئەکەوێ
کەواتە پیاوی ڕاستو کارشوناس
ئەتوانێ لە قەید بمانکا خەلاس

❀❀❀

تــا پێکــوورەی خــۆت لــە لاوەســتابێ
بێگانــەت نــەوێ، بــا لات وەســتا بــێ
ئــەگــەر لــە مــاڵا نانــت بــۆ بکــرێ
لــە بــازاڕ مــەکــرە کــەڵــکت نــاگرێ
ئەگەر لە شاری خۆت دۆستت نەگری
بێگانــەت تــووش دێ نــەتکاتــە گــری
خوا لەگەڵ هەر چی کردتی بە هاوماڵ
وا بکــە هــەردوولا پێــی ببن خۆشحاڵ
تــۆ لــێم ئــەپرســی: جامیعــەت کامــە؟
مــاڵ ڕاوەســتابێ، (جــامع) حــەرامــە
ئــەوی کــە لــەســەر تــەجروبــە بــڕوا
هــەرچیــەک بــڵێت پێــی بکــە بــڕوا
پــیرەمێردێک زوو پێی وتبووم بــەستە
پــەل مــەهــاوێژە، بــۆ خــۆت بنج بــەستە
مــەڕوانــە وەعدەی هیچ قەومو خوێشێ
هــەمــوو کــەس بــەلای خۆیا دەکێشێ
(بــسمارک) زانیویــە سیاســەت چییــە
هــەڵ هــەڵــکەوت مــامو برایــی نییــە
بــۆ ئیــسلام وەفــای وەعــد ئایینــە
ڕابوورد ئەو عەهدەی عەهدی پێشینە
دیموقراتیــــــــــەو لافی وەتــــــــــەنی
بــەم دوو تــەفرەیــە شــەیتان پێکــەنی

❀❀❀

ئـەڵـێن سـەردەمـێ شـیعر بـاو بـووە
شـاعیر یـا بـەنـاو، یـا بـەدنـاو بـووە
هـەنـدێ پادشـاە شـیعری ویـستووە
ڕجـای شـاعیری زۆر جـار بیـستووە
ئـەڵـێن ڕوودەکـی لـە لای سـامانی
لـە ئـەنـدازەدا نـەبـوو سـامانی
بـە قـەسیدەیێـک ئـەمیری سـوارکرد
بـە لـەشـکرەوە بـۆ (بوخـارا)ی بـرد
زۆر شـاعیریتـر لـە برسـا مـردوون
یـا لـە زینـدانا دوسـاخیان کـردوون
خـۆ هێچگـار ئێـستا شـیعر بـەلایـە
سـەرقـەڵـەمانـەی تـفو تێلایـە
جـایزەی جـاران بـووە بـە جزیـە
دەروونی شـاعیر هـەز چـزەچزیـە
نـە گـوزەرانـە، نـەکـارو کـەسپە
جـەرگو هـەنـاوی بریـە لـە کـسپە
(اثیرالـدین)ی ئـەومـانی ئـەڵـێ:
کـە شـاعیرت دی، ڕاکـە لێـی هـەڵـێ
(ظهیری)یش ئەڵێ: لـە دەست شیعر داد
هونـەر لـە عـیراق زۆر عـەیبـە فریـاد
ئـەمانـە دادیـان لـە دەسـت دنیایـە
شـیعری بـە شـعوور ئیلـهامی خوایـە

❀❀❀

ســالانی پێشوو بــەختمــان یــار بــوو
حــەکیمــەکانمــان نــەخوێنــدەوار بــوو
نــەمــانبیــستبوو ئــەم هــەمــوو دەردە
نــەئــەچــووە زگمــان دەرمــان بــەفــەردە
تــرس و واهیمــە نــەبــوو لــە نــاوا
عیللــەتمــان بــە ئــاو ئــەدا بــە ئــاوا
بــە نوشــتەی شــێخێک، یــا لــەرز بــڕینێ
نــــەدەمـــــا دەردو ژانی برینــــێ
هێلانــە قولــتە لــەگــەڵ شــیری کــەر
دەردەباریکــەی لا ئــەبــرد لــە ســەر
ئــەوسا (شــیرینقە) شــەو هــەر بــۆ ژن بــوو
ئێستا نێرینــە لــەشــی کــون کــون بــوو
دیپلۆمــــەی درۆ لــــە نــــاوی بــــردین
هــەزار نــەخۆشــیی بــۆ پــەیــدا کــردین
خــۆ هێچگــــار دەردی ئیجتیماعیمـــان
دووبــەرەکیــیوای هێنایــە مــەیــدان
نایێــلێ ســاتێ ســەرمــان ڕەحــەت بــێ
بەشمان بۆ سەردار، سەر دارو پەت بێ
هــەرچــی هــەڵنــەسێ ئــەڵێ: مــن حیــزبم
بـــرا لــــێم لادە، نامـــەوێ حیـــزبم
ئەحزاب جوێبەجوێ کەوتنە شەڕە جوێن
ئیـــسلامیەتو عـــەســـەبیـــەت جـــوێن

❀❀❀

بـەخـۆوە نـەدیـو کـە گـەیـە پاڵـتۆ
خـۆی بـۆ هاوشـانی ئـەکوتێتـە پـاڵ تـۆ
کـەولـی سمۆریـان دایـە کـەرەوان
کەری پێش خۆی خست، کردیە سەرکۆپان
(گـەدا) سـەرکـاریی ئـەگـەر پـێ ببـڕێ
پیاوماقووڵ ئەشـێ وەک کـار سـەر ببـڕێ
هـەر لـە سـەرەتـای جیهـان تـا ئـەمـڕۆ
نـادان بـە کـەیفـە و دانـا بـە ڕۆ ڕۆ
هێشتا تـێناگـەن کـە خواسـتی خوایـە
بـە خـۆی بنـازێو دوایـی لـە دوایـە
ئـەبـینی ئـەوەی کـە خـاتر جـەمـە
لـە هـیچ تـێناگـا بۆیـە بـێغـەمـە
چرایـە کـەوا هـەڵـێ گیرسـاند
ئەوی فووی لێ کرد ڕیشی خۆی سووتاند
هـەنـدێ ناسـراون بـە خـەڵـک ئـەوەڕن
نانـێ لـە بـەشـەر بـە شـەڕ ئـەپچـڕن
گـۆڕی ئـەوانـە بـە (سـەمـەنـدۆک)ە
دەمیـشیان بگـری پـڕ زگیـان نۆکـە
بە بـای نـۆک ئـەتـڕن ئـەدەن لـە پـۆوە
پیـسایی توولـە ئـەکـەن بـە بـۆوە
نـان ئـەفـرێنن لـە (مـەردەلۆخـە)
لـەولادە ژنیـان ئـەدەن بـە (دۆخـە)

❀❀❀

هــەر لــەورۆژەوە جیهــان دانــراوە
ئــەهــل‌و نائــەهلــی تیــا فــەرق کــراوە
ئەشکالی بەشـەر کەس لە کەس ناکا
تـاکوو یـەکسان بێ بـەد لـەگـەڵ چاکـا
هــەروا هــاتووەو وایــش ئــەچێتــەســەر
تــازە ئێــسترمان بــۆ نایێتــە بــەر
ئــایینی ئیــسلام تــەســاویی دانــا
بــەڵام فــەزلیــشی بــۆ داتــا دانــا
من بە ڕەنجی شان پارەم دەست کەوێ
تـەمـەڵ لـەلاوە چـی لـە مـن ئـەوێ
بـەڵـێ حـەقـی کـەس بـە کـەس نابـڕێ
ناحـەقـی نـاوی بـە خـراپ ئـەبـرێ
یاریـدەی کـەوتـوو سـەدەقـەو زەکـات
بـە ئـەمـری خـوداو پێغـەمبـەر داهـات
نـەک ئـەمـەی بـڵێی بـە (بۆلـشەویکـی)
هـەرچـی پـەیـدا بـوو بێتـە شـەریکـی
تــازە ... لــە گیــان وەڕســتن
بــە ئێمــە ئــەڵــێن کۆنــە پــەرسـتن
خۆزگـە ئـەمـزانی تـازە چیـان کـرد؟
ئەمـەنـدە بەنـدەی خوایـان لـە نـاو بـرد
دیموکراتییــــە (زەڕە)ی داهێنــــا
ڕەگــی هــەژاری لــەبــن دەرهێنــا

❀❀❀

گونـاهو تۆڵــه، زۆر کــەس تیـا کۆڵــه
خـۆ هێجگـار تۆڵـەی بـاوک بـۆ ڕۆڵـه
بــاوک لــە ئــەولاد ئینکــاری نیــه
ئــازاری هــەیــەو بێـــزاری نیــه
ئەمەیە کە خووی فرزەند ئەگۆڕێ
هـەر بـە زینـدوویی ئـەیخاتـە گـۆڕێ
کــه بــە منداڵــیی تــەربیــەت نــەدا
ئـەو ئـەڕوا بـە شـوێن کـردەوەی بـەدا
ئـەوسـا قـانوونی جـەزای حکوومـەت
مـەحکـوومی ئـەکا، بـە پێـی عقوبـەت
ئــەبــێ گونــاهی بــاوکی لــێ بگــری
خۆی خووی وا لێ کرد با هەر بۆی بگری
مـن بـاوکم دیـوە کـە چـاوی لـێبـوو
کـوڕەکـەی لـە شـوێن ئۆتۆمۆبیـل چـوو
ئەو بە فەخرەوە ئەیگـوت: کـوێ ئـەچـێ
چۆن لە چنگ ئەحەی کوڕم دەردەچێ؟
خـۆ ئـەگـەر کـەوتـە ژێـر ئۆتۆمۆبیـل
ئــەچێتــە شــکات بــە دادو دەخیــل
ناڵێ کوڕەکەم ڕای کرد شوێنی کـەوت
خوێ هەڵاوەستی دەستی بەربوو، کـەوت
ئـاخ خۆزگـە چـاوی ئـەمـە ئـەکـرا
بــاوکی ئــەوانــە جــەزا ئــەدرا

❀❀❀

جەوهەر لە بەختی ڕەشەدا دیارە
شەوقی مانگەشەو لە شەوی تارە
ڕشتەی زیرەکی کە خوا پێی داوین
بووە بە پەتێک پێی پێ لە داوین
(قونبەلەی زەڕە) لەولا ئەتەقێ
چاوگەی (ئاوەڕەش) لێرە ئەتەقێ
هەوری (بڕووخێ) کە ئەگرمێنێ
(لافاو) هەر ماڵی خۆمان ئەڕمێنێ
قوڕیان گرتەوە بۆ نەوجوانان
وا خۆیان بونە (بەرزەکی بانان)
هەر دەڵێم ناوی کوردیەتی نابەم
چی بکەم تینومە بێ ئاو دەر نابەم
(بەفر) وەک سەرم باری بە سەرما
کوێستانی مباکم نییە لە سەرما
هێند (پەڵ)یان پیادام بووم بە منارە
کەس لە من بەرزتر نییە لەم شارە
بومە چراینک لە سەر منارە
من ئەسووتێم و ڕێی خەلک دیارە
خشتێ بڕووخێ لێم بوو بە دیوار
هەر هاوار ئەکەم لێم نایەن هاوار
ئەگینە هەر من هاوارکەریان بووم
بە (ژیان) و (ژین) من ڕابەریان بووم

❀❀❀

باران کە باری خاک ئەشواتەوە
زبڵو پشقلی پاک ئەکاتەوە
بە هاوین زەمین کەللەی گەرم ئەبێ
بە پەڵێ پەڵەی باران نەرم ئەبێ
بە کەللەڕەقی هیچ ناچێتە سەر
بە نەرمی زەوی‌و درەخت دێتە بەر
بە زستان مارو دووپشک نەچنە کون
سەرما دەماریان دەردێنێ لە بن
(بێوره) ترسی کە هات بە سەرا
کونە مشکی لێ ئەبێ بە سەرا
هەندێ هەمیشە ئەڵێ: سەرمامە
بن کلکی کەری لەلا حەمامە
سەرما نەچێژیت ئاگرت ناوێ
زستانان ئەچنە بەر خۆرەتاوێ
تا ساردی‌و گەرمی جیهان نەچێژی
هەرچیت هاتە پێش خامی ئەیرێژی
بە زللەی زەمان کە گوێت نەزرنگی
(تەمێ خواردوو) نیت، پێت ناڵێن: زرنگی
بەخێرو بێرە ئەوەی کە فێرە
بزن بە بێرەو گاجووت بە گێرە
مام ڕێوییش خواردی شیری پیرێژن
کلکە قوڵیان بڕیبوو لە بن

❀❀❀

هەرکەس ئەبینی هەوڵی خۆیەتی
بۆ گیرفانی خۆی چڵۆچۆیەتی
ئەم نەرە و ئەم سەرەو سەرە
(ماریقە) درۆزنەی نیشتمان پەروەرە
ئەگەر هەر (مەلێ) هەنجیر خۆر ئەبوو
هەنجیر بە کاڵی ئەبڕایەوو زوو
ئەوانەی کەوا سەرکەوتن تەواو
بە فیداکاریی لاوان هاتنە ناو
ناوی (شووتیەکە) ئەکەن بە سندان
تویکڵی ئەهاونە بەر پێی لاوەکان
(دڕک) لە پالووی ئێستری تۆڕ ئەنێ
سوارەکەی بگلێ ئەویش پێ بکەنێ
(لیس کویری)یە کەوتۆتە ناومان
هەروا ئەکەوێ لە سەرو چاومان
بۆ هەموو کارێک غایە پێویستە
پیاوی بێ مەسلەک هەر نەنگەویستە
ئەوی ئەخوێنێو ئەیهێنێتە کار
ئەلەکتریکە بۆ ڕووناکی شار
هەندێکی وایش هەن چراوەکوژێنن
کەڵەکی (میری سوور) ئەڕووخێنن
ئەوانە ئەبێ (ئەشکێل) بکرێن
یا لە ناو گەلا دوورەوەخرێن

❀❀❀

وا چلەمان چوو، شوکور نەمردین
خوا لە دەست (شەوە)، ڕزگاری کردین
ئینجا مایەوە هیمەتی پیران
جنۆکە نەمانهاویتە بیران
جنۆکە دەستی خۆی لێ وەشاندین
گەلێ نازداری لە گەل تەراندین
ئەمجا دوای شێتی نۆرەی ژیرییە
خەلک لە ناو خۆیدا ڕاو تەدبیریە
بەلێ کەس لە پڕ نابێ بە کوڕێ
تا پێت ئەگا سەد کفن ئەدڕێ
ئێمەیش وا چەند جار تەجروبەمان دی
ئەوەی ئەترساین لێمان هاتەدی
با ئیتر نۆرەی هوشیاریمان بێ
بەس هەرزەکاری‌و بێعاریمان بێ
نۆرەی خوێندن بێ، کە هەر بە خوێندن
ڕزگاریمان دێ لە فێلی دوژمن
شەرتی ئەوەلمان ڕێکیی ناوخۆیە
نارێک بین نابین بە هیچ، درۆیە
هەموویان دزی گاکەی خۆمانین
جاسووسی یەکین، هەتا ئەتوانین
کێ لاولاوە هات (ژورنالمان) لێدا
بینووسێ هەرچی ئەڕوا بە ڕێدا

❀❀❀

یـادی ڕابـووردوو چـەنـد دڵـگیرە
غـەم و شادیـشی وەک یـەک لـەبیرە
لـە زینـدانا بـووم کـە بمخنکێـنن
ئـەیانویـست گیـانم لـە لـەش دەربێـنن
ئێـستا جاریـەجـار دێتـەوە بـیرم
بـە یـادیکی خـۆش هـەڵـی ئـەبژێـرم
چـەنـد جاریش کـەوا لـە سـەرای شـادا
سمێـڵم بـادا بـە دڵـی شـادا
ئێستا هەردووکیان وەک یەک دێنە یاد
ئـەمـەتـە حاڵـی دنیـای بـێبنیـاد
هـەرچـی ئـەبـینی وا لـە پـێش چـاوە
کـە گـوم بـوو، خـەوە، خـەیاڵـی خـاوە
ئـەگـەر ئـەنجـامی ئـەمـە بـزانی
خـۆت هـیلاک ناکـەی بـۆ دنیـای فـانی
کـە خۆشـیو تاڵـی هـەروا نـەمێنـێ
ئیتـر چیـت داوە لـە ئـەمـڕۆو دوێنـێ
لـە تـەنگانـەدا هیـوای خۆشـیت بـێ
بـا بـەوە لـە خـەم فـەرامۆشـیت بـێ
خـۆ ئـەگـەر بێـتو قـەناعـەتکـار بی
ڕەزا بـە قـەزای پـەروەردەگـار بی
لـە مـەلیـک خۆشـتر ڕادەبـویری
دنیـا هـی تۆیـە کـە بـەرچـاو تێـری

❀❀❀

خـــوا شــــەوو ڕۆژی دانـــاوە بۆمـــان
لـەوحـەی عـیبرەتـن بـۆ ئـەهلی جیهان
جـارێ لـە پێـشدا دەرســن بـۆ ژیـان
یـەعـنی کـە تـا سـەر نامێنێ بـۆ ئینسان
دووەم تـــاریکیو ڕوونــاکیش وایـــە
کـــە خۆشـــیو تاڵـــی وا دوابـــەدوایــە
دوای تــاریکی شــەو ڕۆژ کــە دێتــەوە
بۆیـــە کـــە قـــەدری بگیرێتـــەوە
ئـەگـەر هـەمیـشە هـەر ڕۆژ دیـار بـێ
وای لێ دێ ئیتر خەڵک لێی بێزار بێ
خـۆ ئـەگـەر تـا سـەر تاریکـەشـەو بـێ
ئـەوسـایە ئـەبـێ پێـشەمـان خـەو بـێ
کـــەواتـــە خـــوا خـــۆی باشـــی دانـــاوە
ئــەنــدازەی ڕۆژو شــەومــان خــەو بــێ
شـەو بـۆ نوسـتن و ڕۆژ بـۆ ئیشو کـار
ئێـستا شــەو بــووە بــە ڕۆژ، بـۆ قومـار
لای خوداپێـــداو بـــە شـــەو بێـــداری
لاولا پـــێ لــــەداو بـــە داوی یـــاری
هـــەردوو لایێکـیش لـەلایـان خۆشـە
بـــەلام قومارکـــەر مـــادەیـــان بۆشـــە
هـەنـدی ڕەحمـانی، هـەنـدێ شـەیتـانی
شەیتان خـۆی تێکـەوت، دوایـی نـەهـانی

❀❀❀

خزمینـــــــــــە درەدن ... داهـــــــــات
ئیتــــر ئـــەبێتـــە دهـــوی مـــساوات
کوڕوکـــاڵ بــەوە کـــەوتوونـــە ســـەمـــا
کـە گوایـە بـاوی دەوڵـەمـەنـد نـەمـا
ئـــەوی بـــەش کـــرێ بـــە جـــەماتـــەوە
ئـــەبـــێ بـــەش کـــرێ بـــە جـــەماتـــەوە
شەوی یـەکشەممـوویش ئەوی ڕەبەنـە
بێ‌تـرس ئـەچێتـە لای دەسـت‌بـەخـەنـە
نـــازانن بـــەشـــەر مایـــەی بـــە شـــەڕە
سروشـتی نـەسـلیی تـەشـقەڵـەوە گـەڕە
لـــە ئـــادەمـــەوە دوو بـــرای هاوپـــشت
لە سەر هەوای نەفس ئەویان ئەوی کوشـت
خـــۆ براکـــانی یوســـفیش هـــەروا
تێکـــڕا لـــە نـــەسـلی پێغـەمبـەری خـوا
لـــە نـــاو خۆیانـــا کـــەوتنـــە تـــەدبـیر
ئـــەو فریـــشتەیـــان هاویـــشتە نـــاویر
ئیـستا ئـەم نـەسـلەی کـە لـە ئـەزەلـدا
هاتوونـــەخـــوارێ بـــە شـــەڕو هـــەڵـــدا
بـــێ ترســـی دارو جـــەزای حکوومـــەت
چـۆن دادەنیـشن بـە عـارو حورمـەت؟
هـەرخـوا ناسیونیو شـەرعـی پێغـەمـەر
کە خستوونیە ژێـر ئـەمری (اولـو الامـر)

❀❀❀

خـوا هـەر پیـاوێکی کـەوا نـاردووە
ئێـشێکی گـەلی پـێ سـپاردووە
هەندێ بۆ ئەوەی ڕێی چاک بنوێنن
لـە زۆردار تۆڵـەی هـەژار بـستێنن
هـەنـدێکیش ناویـان پێغـەمبـەر بـووە
فـەرمـوودەی خوایـان بـۆ ڕەهبـەر بـووە
بـە زوبـانی لـووس، وەعزیـان داداوە
هـەر قـسە بـووە، باویـان نـەمـاوە
کـە زانیویانـە قـوەتیـان نییـە
وتوویانـە ئـەم درۆیـە چییـە
هەندێکیان کوشتوون، هەندێ هەڵاتوون
بە ئاسمانا، بە ترس سەرکەوتوون
تـا ئایـەی (قتـال) نـەهاتـە خـوارێ
پێغـەمبـەریـش خـۆی ئـەکوتایـە غـارێ
دوایـی بـە شـیری (عومـەر) و (عـەلی)
هاتینە سەر ڕێ، پێی بووین بە (وەلی)
ئێـستا ئـەو شـیرە ژەنگـی هێنـاوە
تیـژیو بڕشـتی کـۆنی نـەمـاوە
هەرچیش هەڵدەسێ لە ئەبنای زەمان
ئیـسلامیەتی کـردووە بـە قـەڵغان
خوایـە! دیانـەت زۆر کـزە لێـرە
محـەمـەدیکـی مـەهـدی بنێـرە

❀❀❀

تا گوێت گران بێ باری خەم سووکە
چاو لە لووس ئەکەس قینت لە تووکە
پیرێـژنی چـەرخ بـە نووکـەنووکـە
هەزار مێردی ناشت هێشتا هەر بووکە
هـەزاری سـوارەو ئێمـە ئـەیخـوازین
بـەو ڕەنگـەیـش هێـشتا ئاواتـەخـوازین
ئـەوەی بـۆ ژنی بـەدخـوو بـەخـەمـە
ناویـان لێنـاوە بـە (مامـە حـەمـە)
ئـەگـەر خـوا ئـەمـەی وا دانانایـە
ئـەشـیا هـیچ کـەسـێ تێـدا نـەمایـە
خـوا شـەیتـانێکی بـۆ دروسـت کـردین
وردو درشـتی لـە خـشتە بـردین
ئـەو کـە باوکمـانی وا هـەلفریوانـد
لەو شـوێنە خۆشـەی بە فێڵ دەرپەڕانـد
ئێمـە لـە باوکمـان دیـارە زیـاتر نـین
ئـەو پێغـەمبـەر بـوو، خـۆ ئێمـە ئـۆمین
مەگـەر کـەرەمـی خوامـان لـە سـەر بێ
کـە تـەفـرەی شـەیتـان وا بـەخـەتـەر بێ
ئـەگینـە کـە ئـەو لـە ڕێمـان لادا
هیـوای لای خوامـان ئـەدا بـە بـادا
ئـەم بـەاکـرداریو یـەکتـر کوشـتە
فـیتی شـەیتانـە، کـەوا دوژمنـە

❀❀❀

شــەوگــاری پــایز نــەئــەچــووە ســـەر
ڕۆژ نـەئـەبـووەوە، مـەگـەر بـە (پۆکـەر)
ڕوونـــاکی کـــەمو تـــاریکی زۆر بـــوو
دەســـتەی ... دەســـتی پـــڕ زۆر بـــوو
... (سـەنـدەڵـقو) هـەڵـیەپـەڕانـدن
(تـەگـەو بـەران)ی لیکیـەپـەڕانـدن
ڕمـــەڕم (ڕم)یـــان ئـــەدا لـــە ســـەرا
وەختـــەبـــوو ســـەرا، بـــڕمی بـــە ســـەرا
(بلـوێری شـەیتـان) کـەوتبـوو مـەقـام
(سێپێـی) ڕەقـسین پێـی سێ قایمقـام!
تـــاکوو (پـــەڵـــە)ی‌دا پـــەلی دیـــوانی
پـــەلی دیوانـــەی پـــەل کـــرد ڕایەـــانی
نـــەورۆز شـــەوو ڕۆژ بـــوو بـــە مـــساوی
نـــووری ڕۆژلای بـــرد، مـــسای مـــساوی
بـــارانی نیـــسان، ڕەحمـــەتی ڕەحمـــان
نوقتـەی زەحمـەتی کڕانـد لـە سـەرمان
ئیتـــر حـــەفلـــەیـــەو شـــادی ئیـــستیعراز
بەرخـی (حـەمـەلیـان) سـەربڕی سـەرباز
سەرۆکی نائیب سەر سەرەو کێش هـات
هاتمانـە بـەخێـر، بـە سـەر سـەردان هـات
مـــاوەتـــەوە ســـەر تـــەنهـــا ئاواتـــێ
(بـاوەگـوڕ گـوڕ)یـش کوڕێکمـان باتـێ

❀❀❀

هـەمـوو کارێـک بـە ئـەنـدازە بـێ
جـزدانی خولـقت بـە شـیرازە بـێ
زۆرت چنگ کەوێو کەمی بیەخشی
چاویـان لـەدوایە دوایـی ئـەلـەخشی
کەمت بێو بیدەی زۆر قەرزدار ئەبی
کە قەرزداریش بی شەرمەزار ئەبی
خـۆت بـەدناو مـەکە بـە بـردەی بـاری
لای خـوایش بـەرمـەدە بـە ستەمکاری
سـەد چاکـەت بـێ ئـەروا بـە بایـە
برینێکـی دڵ سـاڕێژی نایـە
هـەتـا ئـەتـوانی لادە لـە دیـوان
دیوانـە نـەبی وەک دیـوان دیـوان
هیچکەس بە مەعاش دەوڵەمەند نابێ
سا مەگەر گوردی بەرتیلی تیا بێ
بـەرتیلـیش مایـەی گـرو پفێکـە
ئـەنجـامی هـەردوو دنیـای تفێکـە
نـانو دۆیـەک و دڵـێکی ڕەحـەت
نەک ترسو خەمی پادشای سەرتەخت
چونکـوو هـەردوولا ڕێـیان ئـەولایـە
هـیچ نابەی لەگەڵ خۆت لەم دونیایە
ئـەم واتـەیـەمـان ناچـەسـپێتە دڵ
ئاواتـە خـوازی ئـەبـەینـە ژێـر گـڵ

❀❀❀

ئـــەوانـــەی کـــە وا خۆیـــان ناســـیوە
(ئیـدمان)یـان دیـوە لـەم دیـوەو دیـوە
کاریـــک بـــزانن پێیـــان نـــاکرێ
نایگرنـە ئـەسـتۆ، گـەرچـی بـە کـرێ
هیـوایش ئـەبینم کـە تـێ‌هـەڵـچۆیە
پـەلامـــار ئـــەدا بـــە دەنکـــە جۆیـــە
کە کەوتـە سـەر ئیش ئەوسا ئـەزانێ
ئـەو بـارەی گرتیـە ئـەسـتۆ نایتوانـێ
بـەڵام فایـدەی چـی مـەشـکە دڕاوە
کـــاتێکی زانی دۆکـــــەی ڕژاوە
بۆیـــە پێـــشینان وایـــان دانـــاوە
ناســـینی ڕەش‌و ســـپی بـــە ئـــاوە
ئێـستا دەروێکـە دوو چـشت بـە کـارە
بـۆ خـۆ چـەسـپاندن، ڕەجایـەو پـارە
بـا لێـرەیـش نـەبـێ ئـەم فروفێـڵە
لـــە ســـەرچـــاوەوە ئـــاوەکـــە لێـــڵە
لـە (گونیـە)دا پێـی لاوان ئـەبـەسـتن
پێشیان ئـەڵێن: (دەی) ڕاکـەن مـەوەستن
ئاخ پیـاوی خۆیـان بـۆ ئیش نـەدەنـارد
بۆ ئیش هەر پیاوی خۆیـان هـەڵـدەبژارد
(ســـوریەو زەعـــیم) کاریـــان تـــەواوە
چـارەی ئیـسلاحیان بـە سـوێند دانـاوە

❀❀❀

هەرچی بەشەرە و گیانی لەبەرە
لە سەر سەفەرەو ڕێگەی لەبەرە
سەیریش ئەمەیە کە هاتە جیهان
ڕووتو قووت کز بێ ئاوو بێ نان
کە دیت هیچ لەگەڵ خۆیا نایێنێ
کە ئەشڕوا نایا لێی جێ ئەمێنێ
ئیتر لەو ڕۆژەی فام ئەکاتەوە
ئەچەوسێتەوە، بە نەهاتەوە
هەمووشی دەردی دیزەڕەشیەتی
تا دەمرێ هەوڵی خواردن بەشیەتی
چونکوو برسیتی چاری نەکراوە
کە هیچی نەخوارد هێزی نەماوە
بەرگو پێلاوو هەوای نەفسانی
نەیشبێ چارێکی هەیە ئەتوانی
بەلام نەخواردن بۆ کەس نەلواوە
ئاوێکە ڕۆژی ئەزەل ڕژاوە
ئەمەندەی هەیە قەناعەتکاری
واسیتەیێکە بۆ سەبەبکاری
ئەویش یەگانە چارەی بە دینە
ئاینی ئیسلام بۆ نەفسل پەرژینە
ئەخلاقیش بە دین دیتە ڕێی چاکە
داخەکەم لێلە ئەو ئاوە پاکە

❀❀❀

ڕێـــی دڵو زوبـــان هێجگـــار گـــۆڕاوە
ئاشـــنایەتییـــان لـــە لا نـــەمـــاوە
ئەویان بوو بە قیر، ئەوی‌تر وەک شیر
خزمایـــەتییـــان نایـــەتـــەوە بـــیر
دڵ عـــەهـــدو وەفـــای لـــە لا نـــەمـــاوە
زوبـــان بـــۆ درۆ تـــەڕو پـــاراوە
ئـــەمـــە سیاســـەت وای بـــەســـەرهێنـــان
دیانـەتیـان تاشـت لـە (گـردی سـەیـوان)
ئـەگینـە شـەرتـێ ئـایین ئـەیـەوێ
دڵو زوبانمـان بە جـووت یـەک کـەوێ
هـەرچـی زوبـانی ئـەیـڵێ بـە دڵ بـێ
نەک لە لای خوداو بەنـدە خـەجڵ بێ
موسوڵمان لەگەڵ یـەک هـام‌حاڵ ئەبوو
یـەکێکیـان بـەسـەر (دە)دا زاڵ ئـەبـوو
ئێستا کـە لـەگـەڵ یـەک درۆئـەکـەن
حەوتیان بۆ جووتێک سـەر فـڕۆ ئـەکـەن
ئـەم تـەجروبـەیـە هـی هـزار ساڵـە
نـەسـرەت بـە دینـە، نـەوەک بـە ماڵـە
سیاســـەت بـــازی لـــە ئێمـــە نایـــە
ســـەدهـــەزار چاڵـــی نـــەدیـــدەی تیایـــە
دینی ئیسلام بـوو ئێمـەی لـە سـەر بووین
بـەوە نـائیلی فـەتـح و زەفـەر بـووین

❀❀❀

ئەو کەسەی کە خووی خۆی لە لا خۆشە
بــا خــراپیش بــێ، نــایگۆڕێ بۆشــە
زۆرتـر خـووی خـراپ کـە بـاو ئـەسێنێ
وا لــە پیــاو ئــەکــا چــاری نامێنــێ
هــی ئـەوتـۆ هـەیـە بـە چاولـێ کـەری
هـەرچـی هاتـە پـێش ئـەیداتـە بـەری
ئـەمـەوێ ڕۆژێ هـەر بـۆ تـەجـرەبـە
لە شوێنێ تووشی چوار پێنج کەس ببە
بـــلێ: کوڕینـــە وا لـــەو مزگـــەوتـــە
بـــانگیداو نـــوێژی بـــەجـــەماعـــەتـــە
وەرن بــا بچــین، بــزانین کــێ دێ؟
دیـــارە کـــە هیچیـــان ڕووناکـــەنـــە وێ
ئینجـــا بـــلێ: ئـــای کوڕینـــە وەرن
تیاتـــرو هـــاتووە، کـــچ هـــەڵـــدەپـــەڕن
سـنگو قۆلـی ڕووت، گـۆرانی ئـەڵـێن
(ویزیتە)یـش هـەیـە بـێ (ئینتـر)ەو بـەڵـێن
ئـــەوســا بـــڕوانن چـــەنـدی لـــە شـــوێنە
وای لـێ هــاتووە ئـەم ڕێو ئـەم شـوێنە
خــۆم لـــە بیرمـــە پیـــاوی داویـــنپـــیس
ئەکەوتە بەر (حەد) ئەیان کوشت بە لیس
ژنـیش خـۆڵو دۆی ئـەکـرا بـەسـەرا
شـار بـەدەر ئـەکـرا بـە چـەپـلەو هـەرا

❀❀❀

ئەهلی فەن ئەڵێن کە گەرمای هاوین
تاوی هەتاوە ئەیدا لە زەمین
ڕۆژ، ساڵێک لە ناو دوازدە بورجایە
سیانی سەرمایە و سیانی گەرمایە
کە زەمین لە ڕۆژ نزیک کەوتەوە
گڕ بەردەبێتە کوورەی نەوتەوە
ئەمە وادیارە زۆر چاک زانراوە
خەتی دەورەیە بۆ ڕۆژ کێشراوە
بەڵام ئەهلی حاڵ باوەڕیان وایە
جەهەننەم لەناو قوڕگی مارایە
ئەو مارە ناویان ناوە (غاشیە)
هەناسەیێکی (نار حامیە)
کە ئەو هەناسە ئەدا بە جارێ
تینی ئاگری لە دەم ئەبارێ
گەرمای هاوینان هەناسەی ئەوە
ترسی سووتانی جەهەننەم لەوە
ئەمە یادێکە خۆفی خوای تیایە
هەموو ژیانی مەرگی لەدوایە
دوای ئەوەی کە وا گیانمان ئەکێشرێ
لەلا خراپەو چاکە ئەکێشرێ
ئەگەر خراپەت بووبێ بۆ بەشەر
فرێت ئەدەنە ناو ئاگری (سەقەر)

❀❀❀

زک تـیرم کـاری دەسـتی ماندوومـە
تـۆوی عیـزەتی نـەفـسە چاندوومـە
ئـەو چـاوە بـبـڕە کـە ئـەیبڕیـە دەسـت
تـەماع ماریکـە پێـی ناموسـی گـەست
حیکمەت فرۆش بی بێقەدەر ئەبێ پێی
شەرت ئەوەتە خۆت وابی کە ئەیڵێی
بـێ گـوزەرانی دەردێ هائیلـە
نوقتـەی نـەگبەتـە بـۆ سـەر عائیلـە
کـە منداڵـەکـەت لـە برسـا ئـەگـری
ئیتـر نـازانی چ ڕێـەک ئـەگـری
نـەبوونی دەسـتی شـێرگیر ئـەبەسـتێ
ماکینـەیش بـەنـزین نـەبـێ ئـەوەسـتێ
کـەم دەسـتی ئـەگـەر هـەوڵـی تێـدابێ
(عوسـر)یکـە ئـەبی (یوسـر)ی لـە دوابێ
دەردی گـرانی ئینسـان حـەسـەدە
فـەرەحـی نـادا بـە دڵ، زۆر بـەدە
بـەغیـل بیـشیێ دایم غـەمبـارە
چونکـوو حـەسوودی لـە سـەر دڵ بـارە
ئـەو کـەسـەی دڵو دەروونی پاکـە
خەڵک خۆشی ئەوێ، بۆ خۆیشی چاکـە
ئـەمانـە هـەمـووی کـە دادی خوایـە
هـەر قـەناعـەتـە خێـری لـە دوایـە

❀❀❀

ڕابواردنمـــان هـــەر بـــە قومـــارە
قومارســـەریـــشی ببـــڕی هـــەر مـــارە
هـــەمـــوو حـــەرامـــێ زەوقێکـــی تیایـــە
هـــــەر قوماربـــازە دوایـــی ڕســـوایە
ئـافرەتێکـی جـوان حـەزی لـێ ئـەکـەی
عـەشـق‌و زەوقێکـی تیایـە، تێـی دەگـەی
هـیچ نـەبـێ لـە دوای وەسـڵ تێـر ئـەبـێ
ئەم شەویش نانوێ، تا بۆی کـوێر ئـەبـێ
ئەم خەڵکە لەگەڵ یـەک دۆسـت و یـارە
ئاموشـۆو ڕەفتیـان، لـە لای یـەک دیـارە
(ئـەنگـاژە)ی قومـار کـە یـاری نـەبـوو
جوولـەجوولـێتی لـە پـڕ بـۆی دەرچـوو
زۆریـشمان هـەیـە هێنـدە (ئـەحمـەق)ـێن
نـازانین، دۆسـت نـین، بـۆ قومـار شـەقـین
(خومـــار) و (قومـــار) جووتـــە بـــوارە
ڕەشـــــی‌و ســـــپێتی تێـــــدا دیـــــارە
بـەلام بـۆ ئـەهلـی مـەراق هێنـد خۆشـە
بۆ شـەویـک هـەرچیـت هـەیـە، بیفرۆشـە
هەرچیم دەست ئەکەوت ئەمدایە کایە
ئـەیـانگوت (پۆکـەر) زەعیمـی تیایـە
وەک (حوسنی زەعیم) مارشاڵ جۆکەر بووم
کە پۆکـەر نـەما، ڕوانـیم (نۆکـەر) بـووم

❀❀❀

زۆر کەس ئەبینی لە گیان بێزارە
کە سەری ئێشا، دەم بە هاوارە
تا ئەچینە خاک هەولی ژیانمانە
هیچ ناشڵێن ئەجەل کە کەمینمانە
گۆڕەوشار نوقتەی غافل لێک‌ئەدا
ئەیکا بە عاقل ئەوسا لەویدا
بەلام فایدەی چی ناگەرێتەوە
دنیا بە تەنیا لەو ئەبڕێتەوە
بە خواجەیان گوت: قیامەت کەیە؟
وتی: کە مردم، مەحشەر ئەوەیە
ئەڵێن: فەلەستین لە دەست حەوت دەوڵەت
چۆن وا بە ئاسان دەست جوولەکە کەوت؟
وتیان لە پێشدا قووەتی ئیمان
ئەو فەلەستینەی دا بە موسوڵمان
ئەوانیش چاویان لە موسوڵمان کرد
بە عەزم و ئیمان فەلەستینیان گرت
ئەم ئالو گۆڕەی موسوڵمان‌و جوو
بە ئیستیغفارێک وەرگەڕا، تێکچوو
گەراینەوە سەر جیهادو ئیمان
هیچ کەس لە گەڵمان نایێتە مەیدان
ڕێی ڕاست ئەمەیە گەر ڕاستت ئەوێ
کە دیوار ڕووخا، بانیش ئەکەوێ

❀❀❀

چەقۆی (مالووم)و کێردەکەی شەیتان
تا خوێن بڕێژن، تیژن، بێ (هەسان)
زۆرتر لە ڕۆژی موبارەکدایە
ئەم پیاو کوشتنەو شەڕو هەرایە
ماتەمەی گەورەی نۆزدەی ڕەمەزان
برینداركرا كە شێری یەزدان
(عەلی) (لافتی)ی (بەدر)و (حونەین)بوو
هەم بابی عیلمو بابی (حوسەین)بوو
ئێشی برینی ئەو هێشتا ماوە
برین لە لەشی ئیمان کراوە
ئەمە تەقدیری ئەزەلیی خوایە
لەولاوە دەستی شەیتانی تیایە
ئەمە ئەساسی دەوری جیهانە
کە نەڵێن کەسی تیا شادمانە
لەلایێکەوە پیاو پیاو ئەکوژێ
مایشەوە برا خوێنی ئەمژێ
دوێنێ (شێخ غەزبان) لە حیللە هەروا
برای خۆی کوشتی بە نای ناڕەوا
خۆیو کوڕێکیو ژنو منداڵی
کوشتو ئاگری بەردایەماڵی
ئیرسی (قابیلە) پێمان بڕاوە
بە دیموقراتی کارمان تەواوە

❀❀❀

فـەنـدو فێـڵێکی‌وای هـەیـە شـەیتـان
لـە کـەتـن‌و پـەتـنی تێتاگـا ئینـسان
(چۆلـەکـە)یێکـی شـوان خـەڵـەتینـە
ئـەخاتـە پـێش شـوان، هـا بگـرەو بێنـە
وا لـە بـەردەمیـا (قونـەی) بـۆ ئـەکـا
هـا لێـرەو لـەوێ، گاڵـتەی پـێ دەکـا
دەسـتی بـۆ دەبـا ئـەو هـەڵـنافڕێ
بـە قونـە نـەختـێ، لێـی تێئـەپـەڕێ
بـەو ڕەنگـە هـەتـا دووریـەخاتـەوە
(ڕانی) لـە بـیرو هـۆش ئـەباتـەوە
لـەولاوە گـورگیش وا لـە کـەمینـدا
بـۆ هـەل دەگـەڕێ، لـە سـەرزەمینـدا
کـە زانی وا شـوان ڕانی لـێ گـوم بـوو
پـەلامـاری‌دا، لـە مێگـەل بـەربـوو
مـەڕ ئـەبارێنـێ‌و گـورگ ئـەیفـڕێنێ
شـەیتـان پیشەی خـۆی وا بـەجـێ دێنـێ
شـوانێ کـە ڕانی پـێ سـپێرراوە
شـەرتـە شوانیـشی خـۆی پـێ دراوە
بـۆ پـاروێ گۆشـتی چۆلـەکـەی هـەژار
ڕان بە جێ‌دێڵێ بۆ گـورگی خوێنخـوار
کاربـەدسـتێکە کـە بـۆ قرۆشـێ
بـە تـەفـرەی شـەیتـان میللـەت دەفرۆشـێ

❀❀❀

گــوێ لـــە پــیرانو بـــاپیران بگـــرن
لـە هـەر خـەسـلوێ پـەنـدێ وەرگـرن
دەســتێ نــەتــوانی بــە زۆر بیبــڕی
ئـەبـێ مـاچی کـەی، بـە چـاو بیـسڕی
ئـەگـەر (تـەناسـوخ) ئـەسـلی ببوایـە
بهاتنایـــــەوە ســــەر ئــــەم دنیایـــــە
ئـەشـیا زەرەرمـان لـە هـەرچـی دیبـوو
بـۆی نـەچووینایـە، هـەروا زووبـەزوو
بـــــەڵام بنیـــادەم هێنــــدە لاســـارە
گــوێ ناداتــە ئـەم تـەجروبـەو کـارە
خـۆ نـەخـوازەڵا، ئێمـەی خـۆش بـاوەڕ
کـە بـۆ گـەورەکـان بـووین بـە بـارەبـەر
چۆنمـان لـێ خـوڕن ئـەو ڕێیـە ئـەگـرین
دوایی هـەر خۆمـان بـۆ خۆمـان ئـەگـرین
خۆ ئەدەین بە کوشت گشتمان بـەرەودوا
ئـەڵـێن: بـە دەردی خـۆی مـرد، بـا بـڕوا
بە خەنجەر چووینە سـەر سوپای دوژمـن
پێیـان ئـەگـوتین: (بـە کۆمـەڵ بمـرن)
لەوەیش ڕزگار بووین، دیسان نەسرەوتین
لـە جـاران زۆرتـر، ڕەدوویـان کـەوتـین
وا (بـــڕووخێ)یـــشمان تـــاقی کـــردەوە
بـەس بـێ ئیتـر ئـەم پیـشەو کـردەوە

❀❀❀

کاری بۆ ناکرێ دەستی بێ پەنجە
ماڵداری بێدۆست، بە خەم و ڕەنجە
قاڵب و قیافەت چ دادێک ئەدا
سەیرکە وەلەکێک حوستر یخ‌ئەدا
لە سەر ئیشێک بێ‌و دڵێک بشکێنی
لێت ئەسێنەوەو دۆش دائەمێنێ
کە بەرامبەری دوژمنت نووستی
بە هیوا مەبە کە ساغ هەڵدەستی
ئەو خەوت خۆشە کە بێ دوژمن بی
نەک لە ترسانا لە کون‌و قوژبن بی
کە تۆ بە خەیاڵ زۆر بەرز بفڕی
کە کەوتی پەتۆ نابەی ئەمری
هەرچەند بە چنگ‌و گورج‌و چالاک بی
نابێ لە مەکری فەلەک بێ باک بی
چاری گوزەران بەرچاو تیرییە
دۆست پەیدا کردن، بە چاودێرییە
ئەوەی کە ئەتبێ‌و لێی ئەدەی بە خەڵک
بە هەردوو دونیا بۆت ئەبێ بە کەڵک
ئەوی خۆی ئەیخوا هەر بە تەنیایە
لە بین ئەگیرێ، چاوی لە دوایە
خۆ هەرچۆنی بێ، هەر ئەبڕێتەوە
کەواتە، وابکە بێتە ڕێتەوە

❀❀❀

خــــوا دەســــــتووریکی دادی دانـــــاوە
ئەوی کـە کوشـتی، ئـەویـش کـوژراوە
گـەورەیـی خۆشـە، خـوا بیـدا بـە پیـاو
بـــەڵام نـــەک لــە پـــڕ هاتبیتـــە نـــاو
چونکـوو لـە پـڕێ کـە بـوو لـە کـوڕێ
زوو بـایی ئـەبـێ، کـەلـکی ئـەبـڕێ
ئەو بایی‌بوونەیش، هـەر خواستی خوایـە
(ان الانـــــسان لیطغـــــــی)وایـــــــە
غورروور بوو، (حوسنی زەعیمی) فـەوتانـد
بـایی بـوو، دڵـی زۆر کـەسـی ڕەنجانـد
بەڵام ئەو خـوێنی کـەسـی‌وای نـەڕشت
هێجگار (موحسین)یان بە نـاڕەوا کوشت
ئـــەم کـــارە لکـــی لـــێ ئـــەبێتـــەوە
هـــــەروا بــــە ئاســــان نابڕێتـــــەوە
هــەویــری فیتنـە زۆر ئـاو ئـەکێـشێ
دوژمـــنی نـــاوخۆ ڕەگ دەردە کێـــشێ
کـە (ئەهلـی سـەلیب) هاتنـە فەلـەستین
ئینگلیـزو فـەڕەنـگ، لێک کـەوتنـە قـین
بۆ (سەلاحـەدیـن) فرسـتەت پـەیدا بـوو
ئـــەگینـــە دونیــــای لـــێ خرۆشـــابوو
خـوا لـە گـەردشـی عـەسـکەرو فـەقێ
بمانپیـــارێزێ و بۆمبـــا نـــەتـــەقـــی

❀❀❀

ئەوەی لە لای تۆ زەمی دۆستی کرد
بە بێوەفایی ئابڕووی خۆی برد
بە دزیان نوقتە ئەچێتە سەر (بێ)ی
ئاخری زیانی زوبان دێتە ڕێی
کەس ناکەسیش بێ، لێت نابێتەوە
تفی بەرەو با ڕیش ئەگرێتەوە
ئەوی بێبەشە لە عارو ناموس
هەر لە خۆیەوە ئەبێ بە (جاسووس)
ئەوی نەزانی کە کوڕی کێیە
لە گەڵیا مەچۆ، بۆ هەموو جێیە
عیلمی قیافەت بکەی بە ڕەهبەر
ڕێی پەشیمانیت هیچ نایێتە بەر
گەنمی ئادەمین هەرچەند هاڕاوین
ئاردێکین بە ناو دڕکا چێنراوین
پیاوی بەد ئەخلاق هەتا بخوێنێ
شەیتەنەتەکەی شێلدەت ئەسێنێ
خوێندن خولقی چاک بەهرە دەردەخا
ئەخلاقیش خوێندن بنج بەستی ئەکا
هاوین پایز هەر ڕەشەبایە
بۆیە ئەم شارە کوێری زۆر تیایە
چاوساغی کوێریش، هێند کەوتۆتە ناو
زۆر کەس ناچارن بە بەستنەوەی چاو

❀❀❀

هەندێ پیشەی من لەگەڵ خەڵک جویە
خۆش گوزەرانیم زانی لە کویە

من ئەگەر ڕاست بێ، پیریکی ژیر بم
نابێ لە تانەی دوژمن دڵگیر بم

ئەوی پیم ئەڵێ ئەگەر بێ‌و وابێ
نەسیحەتێکە ماڵی ئاوا بێ

ئەبێ ئەو خولقە خراپەم چاک کەم
خۆم لە توانجی بەدگۆ بێ باک کەم

کاتێ لە خۆما نەقسم نەمێنێ
کردەوەیچاکم لای خەڵک ئەنوێنێ

خۆ ئەگەر تانەی دوژمن درۆ بێ
با ئەو بەدناو بێ‌و هەر ڕەنجەڕۆ بێ

ئەوسا بۆ منیش ئەبێ بە عیبرەت
بە درۆ لە کەس ناکەومە غەیبەت

بەلام کە وابم لێرە هەڵناکەم
زەحمەت بێ غەیبەت ڕەفیق پەیدا کەم

چارەی غەیبەتمان بە (قومار) ئەکرد
پارەمان نەما، وا دەرمان نەبرد

ئێستا بە ناچار وەک ئەحمەد حەیتە
ئەکەوینە سەر ڕێگای ئەم بەیتە

قوماران نەکەن، قورئان دەخوێنم
بە درۆ خۆم وەک عابید دەنوێنم

❀❀❀

خــــووینکی بـــەدە بـــۆ فـــەڕو مایـــە
شــەڕ بـــە كۆنـــەقـــین دێتنـــەوە كایـــە
بیـــستوومە ئـــەڵـــێن قـــین ژەنگـــی دڵـــە
دڵ كە ژەنگی گرت بۆ شەڕ بە كوڵە
لاموایـــە ئـــەوەی كـــە ڕەق هـــەڵـــگرە
لـــە دوژمنـــەكـــەی نـــاڕەحـــەتتـــرە
ئـەیچێنێتـە دڵ كـەی بـۆی هـەڵكەوێ
دوژمـــن بدانـــە بـــەر خـــەنجـــەر شـــەوێ
هـــەر بـــەو داخـــەوە ســـرەوتی نابـــێ
بـــە قوڕگیـــا ناچـــێ نـــانو كـــەبابـــێ
موسوڵـــمانی ڕاســـت ئـــەوەی زۆر چاكـــە
كـــە لـــێبـــوورد ئیتـــر دەروونی پاكـــە
بـــەلام لـــە پیـــاوی سپـــڵە مـــەبـــوورە
چونكـــوو بـــەدنمـــەك لـــە وەفـــا دوورە
ئـەگـەر چاكـەت كـرد لـەگـەڵ ناپاكـا
خراپـە ئـەكـەری لـەگـەڵ پیاوچاكـا
بـــەلام ئـــەم چـــاكو خـــراپ ناســـینە
خـــراوەتـــە نـــاو لوولـــەی مـــەســـینە
هـــی ئـــەوتـــۆ هـــەیـــە كاتـــێ ئـــەیناســـی
كـــە لـــە كـــەمـــەنـــدی فێـــڵیا بتاســـی
بەلام تـۆ چـاك بـەو لـەمـان مـەپرسـە
بـڵێ: (بـەد بـە خـوا) ئیتـر مـەترسـە

❀❀❀

پەڕەی تەقویمێک کە هەڵیەپچڕێ
ڕۆژێک لە عومری خۆت دائەدڕی
پارەی مەعاشت کە لە دەست بیرێ
هەولی ئەوەتە زوو مانگ تێپەڕێ
نازانی کە ئەو مانگو ڕۆژانە
عومری چەند هەزار ئینسانە
ئەو عومرەی ئەمڕۆ کە لێی بێزاری
بۆی دەکەویتە شیوەنو زاری
بەڵام فایدەی چی بۆت نایەتەوە
لێت تۆرا ئیتر ئاشت نابێتەوە
تیر کە ترازاو دەرچوو لە کەوان
نابێتەوە بە ئامانو زەمان
عومر بە کورتیو درێژی نییە
هونەر بە گورجیو زۆریژی نییە
عومرێکی کەم و بەخێرو خۆشحاڵ
خۆشترە لە عومری دووسەد ساڵی تاڵ
کە سەرمای زستان هەڵی چۆقاندین
قەدری بێبەرگیی هاوین ئەزانین
کاتێ قەدری دان کە لات ئەنوێنێ
دانی لاعیدە پووکت یێشێنێ
حەسرەتی عومری ڕابوردوویش بۆخۆی
دەردێکە زیاتر خەمی پێ دەخۆی

❀❀❀

دەوری زەمانـــــە وەهـــــا گـــــۆڕاوە
یــاریی پێــشوومان مــۆدەی نــەمــاوە
یاریی ڕۆژ جۆێ بوو، كوڕ گەلیش بە شەو
بـەزم و ئاهـەنـگ بـوو تـادەكـەوتنـە خـەو
فنجـــانێن، گـــەنم گـــەنم، مـــشعەران
ڕێـوی چـوو لـەگـەڵ سـیخورمە لێـدان
ڕۆژیـش شـەڕەتـۆپ بـە دووبـەرەكـی
كـە ئـەیـشهاتنەوە شـەڕەگـەڕەكـیێ
كەوشەكـو، یـەكـەوحـەیـزەران باو بـوو
بـە بـابی بـابی كـەر خـوا پێـداو بـوو
كە ئەیانپرسی كەر سوار بێ یا سوار؟
بیوتایـە كـەر! سـوار ئـەهاتـە خـوار
وەك ئێـستا سـواری ئـەدرایـە كـەر
بـەلام دەورێكیـان ئـەئـەبـردەسـەر
قـەلـەمـرداریش وەك ئێـستە دوونـان
بـە تـەڕووشـكی ئـەبـوون بـە چـوار نـان
ئـەوسـا ئـەیـانگوت نـادان پـەسـەنـدە
دانـا بـە پـارە ئـەگـا بـە بـەنـدە
گـــــڕو پفێكـــــە ئـــــاگری دزان
دوایـی كـە گـیران ئـەكـەونە زینـدان
كـەچـی درۆ بـوو ئـەو تـەسـەلایـە
دزو پـــارەدار لـــە بـــرەودایـــە

❀❀❀

شـەیتـان وا لـە سـەر کێـوی ئـارارات
بانگ ئەکا ئۆخەی وا ڕۆژی من هات
دەرسـێکی نـەوەی ئـادەمـم دادا
عـومری یـەکتـری بـدەن بـە بـادا
قونبولـەی زەڕیـەم پـێ ئیجـاد کـردن
باشـە بـۆ یـەکتـر پـێ لـە نـاو بـردن
کـە لـەگـەڵ زەڕی ئـەو جاشـەکـەرە
ئـەڕوانی شـارێک ژێـرەوەزبـەرە
ئـەڵـێن لای خـواوە غـەزەب بیـارێ
(قـاروون) بـەئـەرزدا ئـەباتـە خـوارێ
ئەو یەک قاروونی دۆستی منی کوشت
مـن دونیاکـەی ئـەو ئـەکـەم بـەروپـشت
عالـەم بـە ملیـۆن تـەفرەی مـن ئـەخـوا
تـەرەفـداری مـن زۆرتـرە لـە خـوا
ئـەو ڕزقیـان ئـەداو بـەخێویـان ئـەکـا
وا بـە قـسەی مـن چـوون بـە گژیـەکـا
ئـەو شـێخو مـەلا دێنێتـە ڕووی کـار
مـن ئـەهلـی فـەنیـان لـێ ئـەخـەمە کـار
تف لـەوەی کـە وا بـە تـەفرەی شـەیتـان
وا بـە جـارێ قـڕ ئـەخاتـە ئینـسان
نـاوی سـەگ لـەوان بـە چـاکتر بـەرە
سـەگ لـەوان گـەلـێ بـێزەرەرتـرە

❀❀❀

دراوسێیش زەریەی دەنگی دایەوە
هەر تەنها (ئینگلیز) بێ دەنگ مایەوە
تەمەو بارانەو ئاگربارانە
بارانەی کوشتار بۆ هەزارانە
(ورچیش) لە بەشەر خۆی کردووە بە شێر
بە نیوەی دنیا، چاوی نابێ تێر
سا (ئەمەریکا)ی لە سەر نەبوایە
با لە (قاریات)دا وا گیر بمایە
لە (مازوری)دا تێلا بە دەست بوو
لە ناو زۆنگاودا گیرۆدەو پەست بوو
کە تۆ یاریدەی زالمێکت دا
دوایی چەپۆکت بەسەرا ئەدا
لە خۆیایی بوون، کەوتنی لەدوایە
سەیری (هیتلەر) کەن، دنیا کە وایە
بەشەر تاقەتی شەڕی نەماوە
تا چاو کار ئەکا، دنیا خوێناوە
نازانم مردن بۆچ وا ئاسانە؟
بەرەوپیری مەرگ شایی‌و سەیرانە
هەر دینی ئیسلام ڕێی سەلامەتە
(لا تلقوا...) ئەمری خوایەو ئایەتە
من چیم لەمانە؟ هەر پۆکەر خۆشە
نامپەرژێتە سەر ئەم واتەی بۆشە

❀❀❀

دەوری هـات، دۆسـتت لـە دەورت زۆرە
بـە (نـەهـات) هـاتنی خزمیـشت زۆرە
تـــۆ تـــوورە مـــەبـــە، دنیاكـــە وابـــە
وەک (سـەعـدی) وتی: نـان بـۆ كـەوایـە
جـاران ئـەم كـوردە هێنـد بـەوەفـا بـوو
دزیـــشیان قـــەدری وەفـــای لـــە لا بـــوو
دز چووبـوە مالـێک لـە كوپـەیێكـا
خوێی دیبوو كە خوێیش لە شەكر ئەكا
كـە لێـی چـەشـتبوو زانیبـووی خوێیـە
ئـەڵـێ: (نمـەكـم كـردن) لـەو جێیـە
هـــەرچـــی دزیبـــووی، دای ئـــەنێتـــەوە
لـــە (بـــەدنمـــەكـــی) ئـــەســـڵەمێتـــەوە
ئێـستا كـە پـارووت كـرد بـەدمیـەوە
پـەنجـەیـشت ئـەخـوا، هـەر بـەدەمیـەوە
تـــۆ تێـــری ئـــەكـــەی لـــە نـــانو كـــەرە
ئەو كە تێری خوارد، پێت ئـەڵـێ كـەرە
من شەویكیان خۆم ئـەمـەم گـوێ لـێبـوو
تاریک بوو یـەكـێ كـە لـە سـەر ڕێ بـوو
ئـەیگـوت ئـەم كـەرە بـۆچی وا دەكـا
ئـەم هـەمـوو چـشتە چۆن پـەیـدا ئـەكـا
هـــەیـــشە كـــە ئـــەڵـــێی ســـەروماڵـــییە
ئـــەو كـــەماڵـــەیـــشیان، لـــە كـــە ماڵـــییە

❀❀❀

هـــەر داری لقــی زۆر لــێ بێتـــەوە
ئیتـــر ئــەوەنـــدە بـــەرز نابێتـــەوە
ڕووبـاریش جۆگـەی زۆری لـێبـووەوە
گـــورەی نامێنـــێ لــە پــڕ چـــووەوە
ولاتێـــک حیـــزب و میـــزبی تێکـــەوێ
هەرچی دەستی بوو، بەشی خۆێ ئەوێ
دووبـــەرەکـــانی ئێلێکـــی فـــەوتانـــد
سەودای سەرکاری زۆر دڵی ڕەنجانـد
زۆری‌وا هــەیــە خــۆی خــۆی ناناســێ
خـۆی هـەڵـدەکێشێ پـڕ بـە کراسـێ
خــۆی لـــە ئاوێنـــەی دیوارئــەبێنـــێ
خــەریکــە بــە (گــەڕ) کـلاو بفـڕێنێ
ئـەگـەر بـە (تـۆپز) قۆڵـی نـەشـکێنێ
ئـەکـەوێتـە ژێـر بـار، دۆش دائـەمێنـێ
ترســـی دیـــوانی نـــەبـــێ لـــە نـــاوا
بنـــاوانی حـــەق ئــــەڕوا بــــە ئـــاوا
ئـەم دەردی سـەرییـە خواسـتی خواییـە
هــەرچــی ئــەبـینی لــە خــۆی بایــە
لـــە بـــێ‌کارییـــە ئـــەم کاروبـــارە
تاریکـــایی شـــەو ئێـــوارە دیـــارە
کـەوا، کـەوتووینـە تـەنـگ و چـەڵـەمـە
گـای گێـرەشێوێن بخـەیـە (کـەڵـەمـە)

❀❀❀

عەیبی خۆت زانی، ئەوسا غەیبزانی
غەیبەتت ناکەن ژنان لە کانی

مەدحی شاعیرو دۆستی سەرسفرە
لە خشتەت ئەبەن، گوێیان لێ مەگرە!

چاو لە ماڵی خەڵک مەبڕە، حەرامە
بەشی خۆت بەس بێ حەلال بەتامە

چاوبڕکێ مەکە، چاوت ئەبڕن
پەردەدڕ مەبە، پەردەت ئەدڕن

تۆ بزانە ئەگەر زۆریان لێ کردی
هاتنە ماڵەکەت چشتێکیان بردی

چەند پێت ناخۆشە، لای خەڵکیش وایە
دەستت درێژ کرد، کورتی لەدوایە

با وجوود ئێستا دەوران گۆڕاوە
تاریکەشەوەو (جەردە) لە ناوە

هەرچی ئەیبینی فڕان فڕاتە
بۆ خۆیشیان نییە، بۆ گەورەکانە

لە مەڕ ئەفڕێنن، ئەیدەن بە گورگان
حیزی مایەپووچ، بە فڕکان فڕکان

ئەمانە هەمووی بێ ئیمانییە
لە ئاین لادان ڕێی شەیتانییە

ئەم بێدینیەو خوا نەناسی
کاری کردۆتە ڕوکنی ئەساسی

❀❀❀

لاموایـــــە ئیتــــــر دنیـــــا ئـــــاخرە
نیــشانەکانــەی یــەک یــەک زاهــیرە
ئیمـــان بـــووەتـــە پـــشکۆی ئـــاگرێ
هــیچ کــەس ناتوانـــێ لا دلا ڕایگـــرێ
بـــە جـــارێ بـــرا لـــە بـــرا بـــڕاوە
ئـەولاد لـە بـاوکی خـۆی وەرگـەڕاوە
فیتنـــەو درۆزن باویـــان ســـەنـــدووە
تـۆوی فـەسـادو شـەڕیـان چانـدووە
دڵـی کـەس لـەگـەڵ کـەسدا پاک نیـە
لـە گـەورە شـەرمو لـە خـوا بـاک نیـە
ئـــەســـناف ئینـــسانی نـــاوە بـــەلاوە
حوققەی ڕاست لە لای کەسیان نەماوە
سەنگی کێشانە، هـەمووی هـەر سـەنگـە
(بـازاڕ ئاغاســی)ش لێیـان بـێدەنگـە
یەک بەدەی جاران ئەرزاق ئەفرۆشن
بۆیـان هـەڵـکەوێ نێـریش ئـەدۆشـن
هاکـا ئیـسرافیل سـووری خـۆی لێـدا
دنیـــا گیانـــداری نامێنـــێ تێـــدا
ئەوسا پـارەو مولـک بـە جـێئـەمێنـێ
(مـەڕنـەمووکـە)یـش گـورز ڕادەوەشێنێ
مـاڵو دەوڵـەتیـان بـۆ بـار نـاکرێ
پـەشـیمانی و داد کـەڵـکیان نـاگرێ

❀❀❀

چەرخی فەلەکی سونعی کردگار
هەر لەورۆژەوە کە کەوتۆتە کار
ئەسووڕێتەوە لە دوازدە بورجا
ئێمەیش لەگەڵ ئەو هەر واین لە ڕەنجا
ئەم دوازدە کەلوەیش ناویان نراوە
یەکی سی ڕۆژە مانگی تەواوە
بە سێ مانگ سێ مانگ فەسلێک ئەگۆڕێ
چوار فەسلە ساڵێک کە ڕائەبوورێ
بەهارەو هاوین پایزەو زستان
لە سەر هیچ بارێ نامێنێ جیهان
زۆر کەس بەهاریان کە لەلا خۆشە
دەشتێکی سەوزو گوڵو وەنەوشە
بەلام هاوینان فەقیرو هەژار
لە بەرگو ئاگرو ژوور ئەبن ڕستگار
ئە ڕۆژ ئیش ئەکەن شەویش بە بێ نوێن
لە لادیواری هەروا هەڵئاژێن
هەر پایز خۆشە بۆ پیاوی نەوسن
میوەو سەبزەو گۆشت تێدا زۆر ئەبن
دوڵەمەند خوانی ئەرازێتەوە
فەقیر بۆ نانێک ئەپاڕێتەوە
ئەم دوو ئەحواڵە هیچیان تا سەر نین
چونکوو هەردوولا بۆ مردن ئەژین

پیـاو لـە لاوە بێـت لاویـش بـێ ئـاوە
وا ئـاو ڕۆیـوە، هێـشتا زیـخ مـاوە
لەگەڵ ئەوەیشداکە زیخ بێ کەڵکە
غەیرەیش بێ بەرە، وەک داری پەڵکە
هەمووی یەتە سەر ئیستیعدادی خۆت
ئەگەر خۆت باش بی، عالەم چاکە بۆت
چـاکیی بنیـادەم دڵو دەروونـە
کە تۆ دڵسۆز بی خەڵک لێت مەمنوونە
چاوت لە ماڵی کەس نەبێ مەردی
کە بەخشنرەیش بی، وا جەوانمەردی
دڵئازاریـە زاری لـەدوایـە
خـەجاڵـەت بـاری قـاپی خودایـە
زاڵـم زەواڵـی بـۆ دانـراوە
لـەم دنیایـەدا زۆری بینـراوە
بەڵام هەوای نەفس پیاو بێعار ئەکا
هەرزەچەنەیش خەڵک بێزار ئەکا
پیـاوی نـەزان دوو دڵ ئـەڕەنجێنـێ
سـەگـی هـەڵـەوەڕ دزت بـۆ دێنـێ
کـەمتیـار لـە لای گفتگـۆی چاکـا
قوله پێی ئەسمی ئەو هیچ دەنگ ناکا
بـرینی لـەشـت چـاری دەوایـە
بـرینی دڵـت سـاڕێژی نایـە

❀❀❀

پیاو لە کاری خوا سەری سڕماوە
لەم دنیایەدا مەحشەر هەڵساوە
ئەڵێن ڕۆژی حەشر نەفسی نەفسیە
نە باوک و برا، نە کەس کەسیە
ئەگەر باوەڕت بەو ڕۆژە نییە
بچۆرە بازار بزانە چییە؟
لە هەموو لاوە پاش قولەو چورتم
نەشارەزاکان کەوتوونە سەرسم
ئەیانگوت کاسب حەبیبی خوایە
کاسبیی حەلاڵ بەرەوی تیایە
ئێستا کاسبیی حەلاڵ نەماوە
بۆیە بەرەکەت وا هەڵگیراوە
خۆ ئەوەی کە سەنگ لە خەڵک ئەگۆڕێ
خۆیشی ئەیزانێ نایاتە گۆڕێ
لەگەڵ ئەوەیشا تا بۆی هەڵکەوێ
تەرازووبایی زۆرتری ئەوێ
ئەمانە هەمووی تەفرەی شەیتانە
نیشانەی دەوری ئاخر زەمانە
بە مەلایان گوت قیامەت کەیە؟
وتی کە مردی مەحشەر ئەوەیە
تا خۆمان نەمرین نازانین چییە؟
بە مردنی خەڵک باوەڕمان نییە

❀❀❀

حیکایـەتـەکـەی تـەلیـسم و جـادوو
ئێـستا لــە ئێمـــە وا کـــەوتۆتـــەڕوو
بـە فـێڵ کـەوتووینـە ژێـر ئـەم زەمینـە
هێزمـــان بـــڕاوە و بارمـــان ســـەنگینـــە
هیوامـــان تـــەنهـــا لـــە لای خـــوا مـــاوە
دوو بـەران لـە ژوور سـەرمـان وەسـتاوە
یـەکێکیـان سـپی، یـەکێکیـان ڕەشـە
دیـارە بـەرانی ڕەش، بـە گـەردشـە
مـاوەتـە ئـەوەی خۆمـان بهـاوین
سـەر سـپی کـەوتـین، وا خـەلـەساوین
کـەوتینـە سـەر ڕەش، ڕۆژی ڕەشمانـە
تـا دەمـرین شـەڕ و نـەگبـەت بـەشمانـە
تـەجروبـەی تـالع شـەرتێکـی تیایـە
پـەنـا بـە حـەول و قـوەتی خوایـە
ئـەبـێ ئێتیـدا بـە بیـسمیللا بـێ
بـا نـاوی خـودا دەفعـی بـەلا بـێ
ئێمەیش وەک کـابرا، یـا جنۆکـەو خێـو
بیـسمیللایان کـرد، کـەوتووینـە جێـو
کـەواتـەی مـەڕی ڕەش بـەختمانـە
مایـەی ڕزگـاریی ئێمـە ئیمانـە
کاتـێ بـە جـەزبـەی ئـایینی ئیـسلام
هـاوار کـەینـە خـوا ئـەگـەینـە مـەرام

❀❀❀

سەعاتێکم بوو، بە شەرت سەعات بوو
ئەوسا بۆ نوێژو جەمات میقات بوو
کارخانەکەیشی (ئەبو تەمغا)بوو
لە ناو سەعاتی‌تردا ئاغا بوو
ڕۆژێ لە ناکاو زریزەی پچڕا
کەوت بە بەردێکا خوستی لێ‌بڕا
سەعاتچییەکی مام‌ناوەندی بوو
بەردۆ ناوی (سالحە فەندی)بوو
سەعاتم بۆ برد، بۆی خستەوە گەڕ
دوایدوو ڕۆژ کە نووست لێمان بوو بە شەڕ
ئینجا بردمە لای وەستایێکی‌تر
بەڵام فایدەی چی؟ یەک لە یەک بەدتر
هەر بۆ ئەوەبوو پارە بستێنن
بە فێڵو فەرەج لە خەڵک دەربێنن
ڕۆژێ یەکێکیان بە ڕاست پێی لێ نا
وتی کەسی ڕاست نەما لە بەینا
کە ئێمە سەعات باش چابکەینەوە
پارەمان نابێ چا بخۆینەوە
دەورێکە ئەبێ پیاو سفرەدڕ بێ
بازار هەڵگیرا گیرفانی پڕ بێ
منداڵی زۆرو مەعاشێکی کەم
دەست‌زەنی نەکەم، بە چی هەڵدەکەم

❀❀❀

پارەی پیاوی ڕژد، کە هەڵی ئەگرێ
خۆیشی لێی ناخوا هەتاکوو ئەمرێ
شووشەی نوقڵێکە بە سەر ڕەفەوە
تامەتامییە، هەر لەدوورەوە
کە خۆی مرد شووشەیش کەوتۆتە خوارێ
چەکمەبۆر نوقڵی خوای بۆ دەبارێ
میراتگر لە پڕ پارەی دەستکەوێ
ئەیکا بە شڵپەو کەیف هەموو شەوێ
خۆزگە مردوەکە کە چاوی لێ ئەبوو
ئازاری گۆڕی گرانتر ئەبوو
خۆزگە مابـاقی دەوڵەمەندەکان
کە ئەم حاڵەیان ئەدی بە چاوان
ئەم دەردە بۆیان ئەبوو بە عیبرەت
نەیان ئەخستە دوای خۆ، بە حەسرەت
نەک بە سەفاهەت، لە ڕێی خوادا
بەشی فەقیرو هەژاریان ئەدا
خو ئەگەر ئوای خۆی میراتگر زۆر بێ
ئەبێ بەشی ئەو هەر گۆڕبەگۆڕ بێ
چونکووماڵی ئەو میقرۆبی شەڕە
لەگەڵ یەکتردا دەعوایەو گەڕە
ئێستا خۆ پارەی زەکات نەماوە
قەرزی ئاینیان ناوە بەلاوە

❀❀❀

چلـەی زسـتانەو چلـەی هـەژارە
شـەڕەدار لـە سـەر خـەڵـووزەو دارە
دەرەجـەی هـەوا، وا (تحـت السفره)ە
دەرەجـەی فـەقـیر، لـە چـەپـدا سـفرە
بـێ پـارەییـەو نینـساف نـەمـاوە
خوا بەردی بەستووەو سەگی بەرداوە
خـوا نـەناسـینە وامـان لـێ ئـەکـا
خـوا کێـو ئـەبـینی بـەفـری تـێ دەکـا
چونکـوو کاسـبیی حـەڵاڵ نـەمـاوە
بـەرەکـەتی ڕزق وا هـەڵـگیراوە
کـردەی ئێمـەیـەو بـردەی شـەیتانـە
چۆن سـەر ئـەگرێ ئـەم دەورو دووکانـە
ئـەمـە دەردێکـە لـە زۆر جـێ عامـە
خـەتـا سـوورەیـە و نزیـک بـەشـامە
خـوا لـە گونـاهی ئێمـە ببـورێ
ئـای خـەتـەسـووری، لـە ئێمـە دووری
ئێمـە مـەلیکمـان بـە نووهاشمـە
لـە لای خـوا پـشتمان بـەوان قایمـە
ئـەڵـبەتـە سـایەی نـەسـلی پێغـەمـەر
بـۆ ئـەم عیراقـە ئـەبـێ بـە ڕەهبـەر
بەڵام وا چاکـە کـە خۆمـان چـاک بـین
پشت بە خوا بەستین، بەوە بێباک بین

❀❀❀

خوا (قەومی نووحی) لە ئاوا خنکاند
(قەومی عاد)یشی بە با هەڵفڕاند
(شەداد)و قەومی ساڵحی شەقی
بە نەعرەی مەلەک زراویان تەقی
ئێمەیش وا لە ژێر بەفرا ڕەق هەڵدێین
نازانین لە دەست غەزەب چۆن هەڵدێین
خۆ (بەغدا)یش دیارە لە ئاو ناترسێ
دەورێکە هیچ کەس لە کەس ناپرسێ
دەوڵەمەند گەمێی لە ناو ئاوایە
لە هەژاری چی؟ دنیا ئاوایە
(ساوی الی جبل یعصمی)
هەر ئەوەندە بوو، تا گەیە تینی
ئێستا لە بەفرا کەوتووینە هاوار
خوا دێنینە یاد ئەویش بە ناچار
کە بەهار هات و تێپەڕی زستان
نە بامان دیوەو نە بەفرو باران
دیارە کە مایەی ئینسان، نیسیانە
لە ڕێی خوا لادەن تەفرەی شەیتانە
نازانین دنیا بۆ کەس نامێنێ
(عیزرائیل) لە پڕ گیانمان ئەسێنێ
هیچیشمان لەگەڵ خۆمان بۆ نابرێ
دەوڵەت بە مێردی تازەی ژن ئەبرێ

❀❀❀

جاران ئەگەڕان بۆ ئیش لە شوێن پیاو
یەکێکیان ئەویست رەسەنی ناسراو
وەجاغزادەیی بە ئیرس سەندبێ
دەرسی مەجلیسی باوکی خوێندبێ
شەرمی ناموسی باوکی بیگرێ
بە هەوای جاەو مەسنەت نەخۆرێ
چونکوو ناوەجاخ نۆرەی کەوتە بەر
خۆی لێ ئەگۆڕێ، کار ناباتە سەر
ئەمە ئیجابی چەرخی دنیایە
حوکمی ئەزەلی‌و تەقدیری خوایە
(ان الانسان لیطغی)ی فەرموو
کە ئیستیغنای دی، بایی ئەبێ زوو
پەست پایە لەگەڵ کەوتە سەرمەستی
جڵەوی هۆشی دەرچوو لە دەستی
بواری ئاوو شەراب ئەم دوانە
مەحەکی لەش‌و عەقڵی ئینسانە
ئێستا ئەمانە باوی نەماوە
خۆهەڵکێشان‌و دەم گەرمی باوە
بۆیە وا دنیا تێکچوو بە جارێ
لە ئاسمانیش هەر بەفر ئەبارێ
لە وجوود هەمووی خواستی یەزدانە
چەوتی چەویلی ئێمە بەهانە

❀❀❀

هەندێ بەپیری ئاخرشەڕ ئەبن
فێری گەڕ ئەبن ئەوسا کەڕ ئەبن
هەندێکی تریش کە گەڕانەوە
ئەبینی لە خووی بەد گەڕانەوە
هەندێ مێزەری سپی عالمی
دائەگرن ئەبنە پەندی عالەمی
سیدارەدارێ خوا لێی بێ ڕازی
مێزەری بەست، چوو بوو بە قازی
خوا کە بیەوێ پیاوێ بێدین کا
کردووەی بەدی لاشیرین ئەکا
حیرسی دنیایی و ئارەزووی لیرە
هێند بەداخەوە لەشیان بۆی لیرە
نازانن دنیا کورتەو کەم ماوە
مەرگ زۆر نزیکەو عومریش کەم ماوە
بە زللەی ئەجال کە هات بەلادا
لێی لادە، کەسی ناچێ بەلادا
کە کەواو کفن کران ئالوگۆڕ
ئەوسا ئەزانێ کە هاتۆتە گۆڕ
دەست ئەکوتێ لەدووی پریاسکەی پارە
هەروا ئەزانێ زیندوەکەی پارە

شـــافیعی شـــێخی دنیـــاو قیامـــەت
کـــەوتـــە تـــەحلیلـــی علمـــی قیافـــەت
شارەو شار گەڕا لـە شوێن ئـەم ئیشە
زاتـــەن حـــەدیـــسی پێغـــەمبـــەریـــشە
حـــەدیـــس دوو زاتی جـــەزبـــە کـــردووە
ئـــــەوانی‌تـــــری وا نـــــاو بـــــردووە
ئیمام تـەشریفی ڕووی کـردە دێیێک
تووشی یەکێک هات لـە سەرەڕێیێک
کورتـە بالاییـک مـووزەردی چاوشـین
ڕوو، لـچ و لێـوی گرژبـوو لـەبـەر قـین
هـــەمـــوو نیـــشانەی خراپـــەی پێـــوە
هـــات بـــە پیریـــەوە لـــە ڕاســـتە ڕێـــوە
ئیمام ئـەعوزو بیللای لە ڕاست خوێند
ئـەو میوانـداریی کـرد بـە تکـاو سـوێند
هـەر بۆ تـەجرویـە لـەگـەڵ کـابرا چـوو
ئـەیـرِوانی کـابرا زۆر بـە خزمـەت بـوو
ئـەو شـەوە تـا ڕۆژ نـەنووسـت لـەتـاوا
کـابرا تـــەجرویـــەی دابـــوو بـــە ئـــاوا
بـەیـانی هـەڵسـا فـەرمـوودی وا ئـەڕۆم
(گـــوێ دریـــژ)ە کـــەم بێنـــەدەرێ بـــۆم
وتی پیـادە بـووی گـوێ دریـژت نـەبـوو
فەرمووی: تەجروبەم وا بە ڕاست دەرچوو

❀❀❀

ئـــەمـــڕۆ وا بـــورجی پیرێژنانـــە
لـە هـەمـوو لایـی سـەهـۆڵ بـەندانـە
چلـەمـان کێـشا، بـەڵام نـەک چلـە
بـێ‌تفاقیـیـە کـــە تـــەوقـــی ملـــە
تـورک وتوویانـە (کـارت گـیری باقـەر
قازمـــە کورکـــگ ســـاپنی یاقـــەر)
من ئەمساڵ کورسیی نووستنم سووتاند
بە کورسیی تەشقی سەهۆڵم شکاند
سەر بەفرەو سەرمایش وای دا بەسەرما
چۆن دەرچووم؟ سەرم لەو سرە سڕ ما
لافـاو شـاریکی کـۆنی ویـران کـرد
هـەزاران نفـووس لـە نـاو ئـاوا مـرد
خۆ دیارە دیجلەیش ئەمساڵ بە جۆشە
عالـەم بـە برسـی تـرس بـەپـەرۆشـە
لـــەم تـــەنگانـــەدا حیـــزبی موعـــاریز
کـەوتوونـە نـەعـرەی (هـل مـن مبـارز)؟
ئێوە لە پێشدا خواردتان، گەڕ ئەکەن
بۆ پاشەڕۆکی خەڵکیش شەڕ ئەکەن
ئـــەوســـایەی ئێـــوە کارتـــان ڕەوا بـــوو
بۆچی ڕێی قسەی هیچ کەستان دابوو
دیارە نەگبەتە وا لە یەک بەربوون
دەستی چەور بەسەر خەڵکیدا ئەسوون

❀❀❀

خوا لەم بەدەنەی بە ئێمەی داوە
دوو چشتی زدی تیادا داناوە
یەکێکیان ڕوحە ئەو بەو پاکییە
ئەوی‌تر نەفسە بەو بێ‌باکییە
ڕۆح ڕووی لە خوایەو نەفسیش لە شەیتان
عەقڵیش خوا داویە بێ بە پاسەوان
بەڵام ئەم پەندە هی پێشینانە
کە ئەڵێن عەقڵ لای پیاو میوانە
ئەو عەقڵەی کەوا میوانە لە لات
ئەبینی لە پڕ لە دەست نەفس هەڵات
عاقڵ ئەڵێ کارێک کە لە ڕێتایە
لێکی بدەرەوە، بزانە چی تیایە؟
ئەگەر ئەنجامی بە چاک ئەزانی
هەوڵی بۆ بدە هەتا ئەتوانێ
خۆ ئەگەر زانیت نەتیجەی نییە
خۆ ماندووکردن فایدەی چییە
بەڵام کە شەیتان نەفس ئەجووڵێنێ
لە ڕۆح‌و عەقڵیش سەر ئەشێوێنێ
ئێستا نەفس ئەڵێ... باشە
ئەم هەمموو ژنە جوانەت پۆڵداشە
تۆیش جڵەو لە دەست عەقڵ وەرئەگری
دوایی کە کەوتی هەر ئەو بۆت ئەگری

❀❀❀

پـــێش پێغـــەمبـــەری خـــاتمونبی
قــەهــرو جــەزایخــوا زوو ئــەهاتــەدی
لــە ئــاو قــەومــی نــووحی ئــەخنکانــد
بەســەر قــەومێکــدا شــاخی ئــەرووخانــد
خــۆ ڕەشــەباکــەی کــە بێــرە فێــرە
خەڵــکی ئەفڕانــد وەک گــای بــەرگێــرە
هــەنــدێ زراویــان ئــەتــۆقی بــە دەنــگ
ئــەباری بەســەر قــەوما گــڵو ســەنــگ
پێغــەمبــەرەکــەی ئێمــە پــەیــدا بــوو
ئــەم ڕســوایە هــەمــووی کۆتــا بــوو
ئێستا خــەڵــک ترسی ئەوەی کۆتا بوو
هــەمــوو جــەزاێــک کــەوتۆتــە دواوە
هــی ئــەوتــۆ هــەیــە ئــەڵــێ ئــەمرۆیــە
ئــەوی بــێ کــەیفیی کــرد، ڕەنجــەڕۆیــە
بــە ڕاســت و چــەپا دەســت ئــەوەشــێنێ
ئــەکــوژێو ماڵــی خــەڵــک ئــەڕووخێنــێ
لــە جــەجاڵ زۆرتــر خــەڵــکی لــە دوایــە
لــە هــەمــوو لایێــک ئــەمــری ڕەوایــە
چوونکــە لــەم ڕەنگــە زۆرداری بــاوە
کــەســیش بــاوەڕی بــە خــوا نــەمــاوە
یــەک ڕێیــە بــۆ خــوا کــە مــاوەتــەوە
یــا چــاک کاتــەوە، یــا پــاک کاتــەوە

❀❀❀

ئــەم دنیایــەیــوا بــۆی بــەچــڵوچۆین
بـە ڕووتی هـاتووین، بـە ڕووتی ئـەڕۆیـن
هێندە بەجەورین، وەک کاسەی چەوریـن
ئـاو ناگرینــە خــۆ بــە گــڵ‌و دەوریـــن
تـەنهـا کفنێکمـان ئـەگـەر پـێ بـبـڕێ
تـەویـش لـە خاکـا بـەرنـاگرێ، ئـەدڕێ
خـــوا دەوڵـــەتمـــان لـــێ ئـــەسـێنێتەوە
تـــــەنهـــا ناوێکـــــە ئـــــەمێنێتـــــەوە
هـەر ئـەو نـاوەیـە کـە لـە پـاش خۆمـان
واســـێتەی ڕەحمـــەت ناردنـــە بۆمـــان
ئـــەگینـــە ئـــەوا جـــەمعـــی خۆمانـــە
دانیـــــشتووین تێکـــــڕا، گفتوگۆمانـــــە
چاومـان لـە یـەکـەو زوبـان ئـەدوێـین
کە هەڵسایـن ئیتر لـە یـەکتر گـوم بـووین
هـــەروەکـــوو خـــەیـاڵ بـیـرت ئـەکـەوێ
کـــەوتـــە بـــەیـانی ئـــەبـێ بـــە خـــەوێ
کـــەواتـــە دنیـــا خـــەو یـــا خـــەیاڵـــە
شـوێن خـەوو خـەیاڵ کـەوتـن بـە تاڵـە
شـــوێنێک بـــوێ کـــە هیچگـــاری بـــێ
دوور لـــە بـــەدکـــارو دڵئـــازاری بـــێ
ئـەویـش ئـەولایـەو بـە دەسـت مـەولایـە
تـۆ تـەقـەلای چیـت بـەم‌لاو بـەولایـە

❀❀❀

کـۆ ئـەبینـەوە لـە دەوری (هـاری)
بـە زۆر باراشمـان لـە ئـاش ئـەهـاڕی
ئێمـەی لـەپشتین بـەوە ئـەخـوڕین
تۆبـە باراشـی بـێ دەسـت ئـەبـڕین
بـە هـۆی ئێمـەوە هـەتـا وای لـێ دێ
لـە پـڕێ ئـەبـێ بـە میرکـوڕی دێ
کـە گـەیـە ڕیـزی ئـەلیـوەیـس پاشـا
لە دۆسـتو دەستەی خـۆی ئـەکا حاشـا
ئـەڵـێ ئـەمانـە بـا لـەناویـەرم
نـەوەکـا منـەت بخـەنـە سـەرم
ئەم بەو ئەشکێنێو خۆی لە پەناوە
سەیر ئەکاو چەراوی تری لە دواوە
ئـەزانـێ ئێمـە بـەنـدەی زۆرداریـن
بە کـەیفی ئـەوان لێک دەست بەدارین
ئینجا کە هاتوو تەواو باوی سەند
یاریدەدەری ئەهارێتە بەند
تالانیـان ئـەکـاو ژنیـشیان دێنـێ
ئـەمـەتـە وەفـای دۆسـتەکـەی دوێنـێ
لە دەست ئەو هاوار ئەبەنە بەر خوا
دەنگی غەیب ئەڵێ: گۆڕتان بێ ئاوا
ئێـوە یاریـدەی زۆردارتـان داوە
هێشتاکوو جـەزای زۆرترتـان مـاوە

❀❀❀

پـەچـەیـە جـوانیی پـێ دەردەکـەوێ
شـەو نـەبـێ ڕووی مانـگ نـابینی شـەوێ
ڕووهـەڵماڵـراوی مـاڵ وێـران ئـەکـا
پـەردەداریـیـە جـوانی جـوان ئـەکـا
جوان لە بەر چاو بێ، تێری لێ ئەخۆی
کـە شـاریەوە شـێتگیر ئـەبی بـۆی
بـێشـەرمـی شـەڕی زۆر لـێ قـەومـاوە
لـەبـەر ئـەوە خـوا شـەرمـی دانـاوە
ئـاینی ئیـسلام وا قـاڵ کـراوە
هـیچ قـۆرتو قـەڵـبەی تیـاد نـەمـاوە
ئێمـە ئـەو دینـە پاکـە جێدێـڵین
لـە سـەر ئـادابی ئـەورووپـا وێـڵین
تـازە کچانمـان وەک نێـرە کوڕکـە
لـە ئـەرووپـادا کـەوتوونـە فڕکـە
دیـارە کـە شـەرمیـان لـەلا نـەمـاوە
باوکانیـان لـە بـەر خـەڕەک دانـاوە
هـەر واتـان زانی کارێکیـان قـەومانـد
وەک (دوختی ئێران) گەوهەریان دۆڕانـد
خـوا خـۆی سروشـتی ئـافرەتی داوە
بـێحیکمـەت نیـە شـەرمـی دانـاوە
بـەلام شـەیتانمـان بـەسـەردا زاڵـە
لـە ڕێـی ئیـسلامی لادایـن بـەم حاڵـە

❀❀❀

بــۆ کــاری دەوران خــەم مــەهێنــەبــەر
هــەرچــۆنی بیگــری ئــەو دەچێتــە ســەر
درەخـــتی دنیـــا پڕیـــە لـــە میـــوە
هیچ کەسێ تا سەر بەری نەچنیوە
هــەندێ کــە نــسیب بــۆی ئــەگــەیێنــێ
تێـر ئــەخــواو لــق و پــۆپی ئــەشــکێنێ
هــەنــدێکیش کــەوا قــسمەت نایــداتێ
هــەر هــەڵــدەپــەڕێ و دەستی نایگاتــێ
ســێبەرەکــەیــشی هــەر تــاوە تــاوە
جــێ جــێ ئــەگــۆڕێ، لــەگــەڵ هــەتاوە
ئەیشزانین تا سەر بۆ هیچ کەس نییە
کەچی ئەم خەڵکەی لە دوو (شەقی)یە
دوو کــەس گــرەویــان لــێ بردۆتــەوە
کـــەوا پـــشتێنیان لـــێ کردۆتـــەوە
یەکەمیان ئەوەی کە لە هیچ ناگا
بــوون و نــەبــوونی کــاری لــێ ناکــا
شــەیتــان بــەم خــەڵــکە وا پێــدەکــەنــێ
ئــەم بــە پێکــەنــین ئــەو دەتــەقێنـــێ
دووەمیــان ئــەوەی کــە بــە هیدایــەت
کــەوتۆتــە ســەر ڕێی عــەقڵ و دیرایــەت
هەمیشە لەگەڵ خوای خۆی هــەڵــدەسێ
بــەوە لایــداوە لــە هــەمــوو کــەسێ

❀❀❀

ئافرەتی زگپڕ کە ژان ئەیگرێ
وای لێ دێ هیوای لە گیان ئەبڕێ
هاوار ئەکاتە شەخس و پیرەکان
ئەلێ دەخیلە بمگەنێ ئامان
ئەیشلێ تۆبەم بێ ئیتر هیچ شەوێ
لاقم لە لاقی مێردم نەکەوێ
کە ڕزگاری بوو جارێ لە ڕاوێ
حەوتە حەمامی بە وشکی ناوێ!!
قوماریش وایە کە پێدۆڕێنێ
وای لێ دێ ئیتر پارەی نامێنێ
هەزار سوێند ئەخوا، تەلاقیش باوە
کە ئیتر قومار نەکا تا ماوە
هەر ئەوەندەیە تا ئەگاتە شەو
نانی پێ ناخورێ ئەڕوا بە سەرڕەو
لە هەر شوێنێ بێ پارە ئەسێنێ
گەڕتە کوڕ ئەوەیش زوو ئەدۆڕێنێ
دەردێکە قومار کە بێ دەوایە
کەچی لای هەموو عالەم ڕەوایە
ئینسان لە (زینا) و (شەراب) تێر ئەخوا
قومار هەتا بێ شێتگیرتر ئەڕوا
جاران بە قانوون مەمنووع بوو قومار
ئێستا بەڕەسمی هاتۆتە ڕووی کار

❀❀❀

ئــەوەنــدەیــان گــوت بــاران نابــارێ
تـا دەركــى (كونــدە) بــەریــوو بــە جارێ
كاتـێ كـە (خـەلـە) لـە (خـەرمانـا) بـوو
فــەقــیر و هـــەژار لـــە فرمانـــا بـــوو
كونــدەى ســەرەوژێــر كردیــە رەهێــلە
چــرا هــەڵــبڕەو خــەرمــان جــێ بێــلە!
پێیــان ئــەگــوتین كـــە بــێ ئیمــانن
دەسـت لـە كـارى خـوا مـەدەن نـایزانن
حیكایــەتــەكــەى خــدرو مووســایە
هــەمــوو كــارى خــوا ســرِیكى تیایــە
خێــر ئێمــە ئــەڵــێن وا نــەبــێ وا بــێ
بــۆ ئــەمــەى كــارى خۆمــان ڕەوا بــێ
دە هـــەڵـــجرنگێنن لـــەم كارانـــەدا
بارانــــە بـــــڵێن، لــــەم بارانــــەدا
خــۆ برووخێــشمان هێــشتا لــە بــیرە
بــە ســەر خۆمانــا تــەپــى ئــەم بــیرە
نــەمــان ئــەزانى كــە بــە بــەردۆخــێ
بــیرى نــەوتى كــۆن وا زوو نــاڕەووخــێ
ئێمــە ئیمانمــان ئــەبــێ بــە خــوا بــێ
كـــە ... بـــین لاى ئـــەومـــان نابـــێ
ئــایینى ئیــسلام چـــى لـــێ چـــاترە
ئـــەتـــەوێ پیـــاو بى دینـــت ڕاگـــرە

❀❀❀

باوو باپیرمان بە ئامۆژگاری
پێیان ئەگوتین بە ڕاستو دیاری
ڕۆڵە چاوی پیس وەک تیغ کارئەکا
زۆر پەنجەی بە هێز کۆڵەوار ئەکا
کە چاو بە ماڵی کەسێ هەڵدێنن
بەردی بنچینەی لەبن دەردێنن
حاکمی(بابان) چارەیان دیوە
زۆر چاوی پیسیان کە هەڵکۆڵیوە
هەر وەک چاوی پیس بە تەجرەبەیە
نەگبەتی و شوومیش زۆری بۆ هەیە
نەگبەتی لە چوار چشتا بینراوە
ئێستایش ئەو چوارە شوومیان ماوە
یەکەم ولاخە، کە وا هەندێکیان
شوومەۆ زەرەری زۆرە بۆ ئینسان
دووەم خانووە ئەویش مەعلوومە
هەندێکیان ڕزقی تیا نییە شوومە
سێیەم ژن، کە پێی بە مێرد ناکەوێ
خۆشی نابینێ پێکەوە شەوێ
چوارەم پیاوێکە، تا بڵێی عاقڵ
لە ئیدارەدا زۆر زانو کامڵ
کە چی ئەمەندە نەگبەت گرتوویە
دەستی هەر کەسێ بۆ بێ خستوویە

❀❀❀

بەد کرداریمان هێندە خەست بووە
کە پێی پیاوەتیی تێدا پەست بووە
چاک‌و خراپی بووە بە هەوەس
هیچ کەسێ ناوی چاک نادا بە کەس
ئەم تەکاپۆیەی ئەهلی دنیایە
یا لە ترسایە، یا لە برسایە
نابشرانن ئەوەی کە لێی ئەترسن
گەیە ڕۆژی خۆی لێی ناخەڵەسن
خۆ دەوڵەمەندیش داویەتە بەری
بۆیەکی ئەوێی کە تۆ بۆی بەری
دیوەخانانیش خۆ ئاموشۆی ناکەن
زۆرتر غەیبەتی برای تیا ئەکەن
بەرەکەت ئێستا (پۆکەر) لە ناوە
ڕێی قسەو باسی غەیبەت بڕاوە
بەڵام ئەویشیان کردوە بە قومار
سەرت نەسووتێ لێی نابی ڕزگار
ئەمانەی کەوا لێی بەلەسە بوون
هی بێ‌ئیشییەوە مل لە چەقۆ سوون
ئەگەر ئیشێکی بوو نانی تیابێ
کەس دەخڵی بەسەر کەسەوە نابێ
ئەگینا کەست بۆ نایەتە دێ
بۆ خورما، کەر شوێن (جەجاڵ) ئەکەوێ

❀❀❀

جاران کە کوردی ڕاستو ڕەوان بووین
خاوەندی وەفاو دڵو زوبان بووین
لە وەزیفەیشدا سیاسەت نەبوو
تەفرەمان، تەفروتونا کردبوو
هەروەها گێزریی ئەچووینە مەیدان
ڕێمان نەدابوو بە فێڵی شەیتان
لە پڕ کەوتینە سیاسەت بازی
وەک (پرنس بسمارک) لە دەستە (نازی)
ڕێی سیاسەتیش هێشتا فێر نەبووین
ڕوومان بۆ هەرکوێ نا، بە هەڵەچووین
ڕۆژێ ئاغامان گرتە سەر سەرمان
نەمانبردەسەر تا وادەی فەرمان
وتمان بەگزادە، بزانین ئەو چییە؟
ناشوکری نەبێ بەگزادە نییە
ئینجا وا هۆمان کەوتەوە سادات
لای ئەوان دەستمان کرد بە فەسادات
ئەوانیش چونکوو زۆریان دڵسافن
هۆگری مەدح و لافو گەزافن
بە گوێرادێری لە خشتە ئەچن
لە ناو خۆیانا ئەبن بە دوژمن
هیچیان ناوێستن لە سەر هیچ بارێ
دەسا قەومی وا بەردی لێ بارێ

❀❀❀

ڕەحمــــەت لــــە ڕۆحـــــی شـــاهانی ...
کـــە دەســـتووریکیان هێنایـــە جیهـــان
قـەت نـاوەجاخیـان نـەخسـتە سـەر کـار
پایـــەیـــان نـــەدا بـــە پیـــاوی بێعـــار
کوڕیـــان دائـەنـــا لـــە نـــاو مـــەجلیـسا
تێر تێر گـوێی ئـەگـرت ئینجا هـەڵـدەسا
ئـەو تـەربیـەیـەی لـەوێ وەریـەگـرت
مامۆستای مـەکتـەب ڕێی پێ نـەدەبرد
خـوێنی ئـەسالـەت بـەهـرەی ئینسانە
ڕەســەن شــەرەفی جنــسی حــەیوانــە
ئـەمـە بـووەتـە تـەجروبـەی دەوران
زۆرجـار نـەتیجـەی هاتۆتـە مـەیـدان
کـەچـی کـەوتووینـە دەورێکـی واوە
هـەرچـی پـارەی بـوو ئـەڵـێن تـەواوە
بــەڵـێ ئـەبـینی ئێستە کـە پـارە
زۆرتـری لــە لای پیـاوی بـێ عـارە
بەلام فایدەی چی؟ کەڵکی کەس ناگرێ
بـــە مێـــردی تـــازەی ژنی ئـــەبـــڕێ
ئەوی بە نەسـەب فـەجری ڕووناک بێ
ئەبێ بە حـەسـەب کـردەوەی چاک بێ
بـە ئێستریان گـوت: بـاوکی تـۆ کێیـە
وتی: ڕەســـەنی دایکمــــم پێیــــە

❀❀❀